

Bækur.is

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn

Titill

Landsyfirréttardómar og hæstaréttardómar í íslenskum málum.

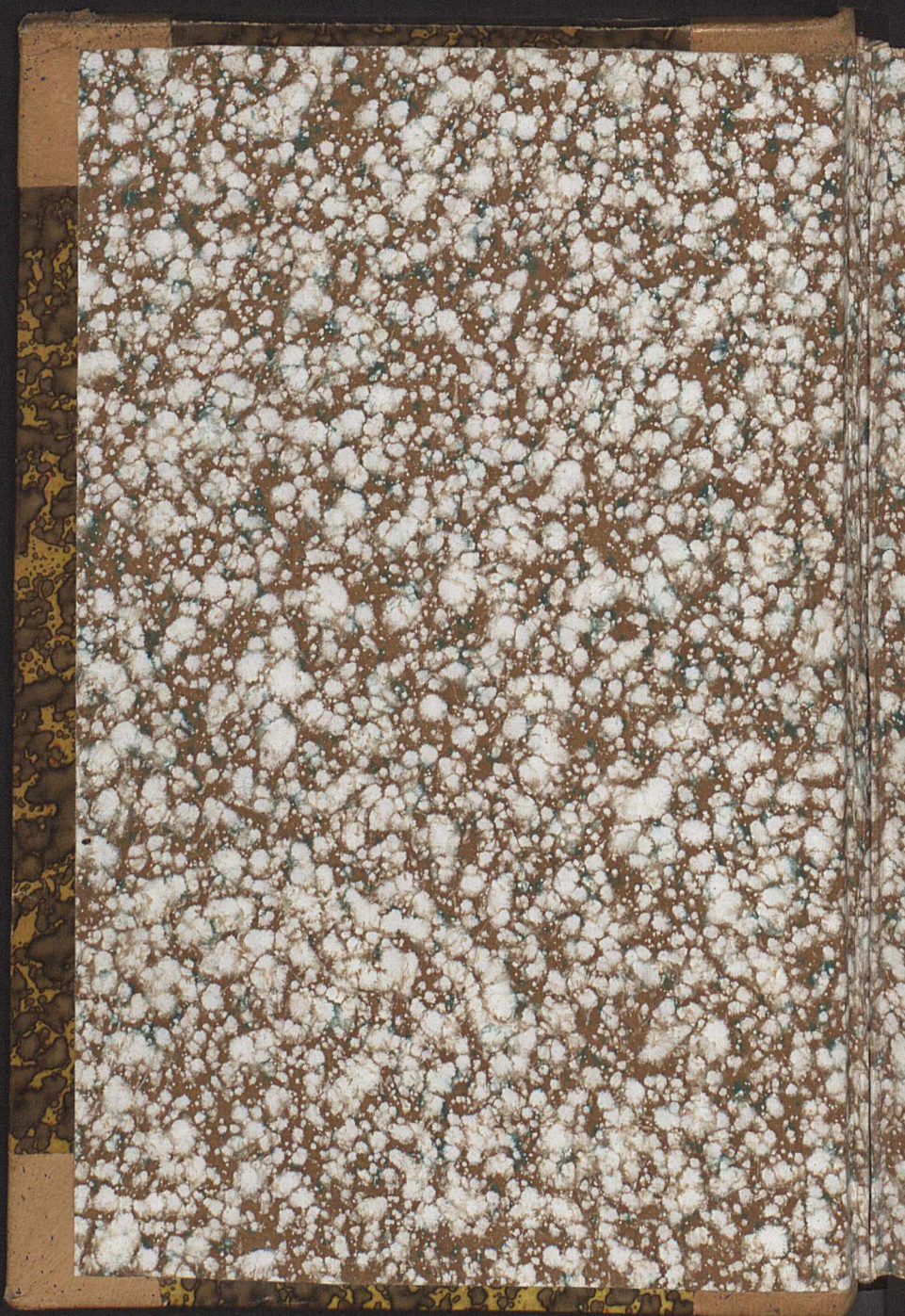
Bindi

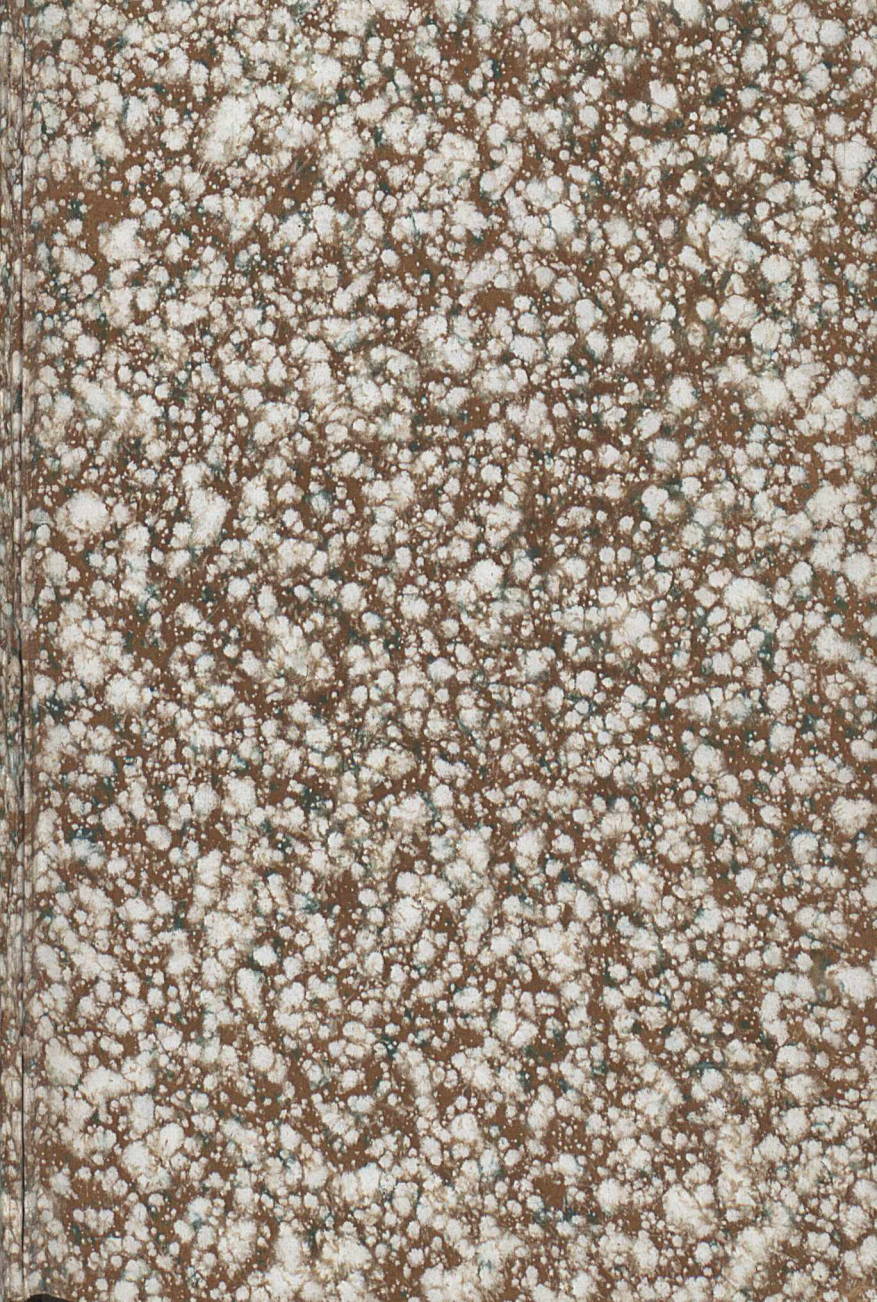
1.bindi (1875-1880)

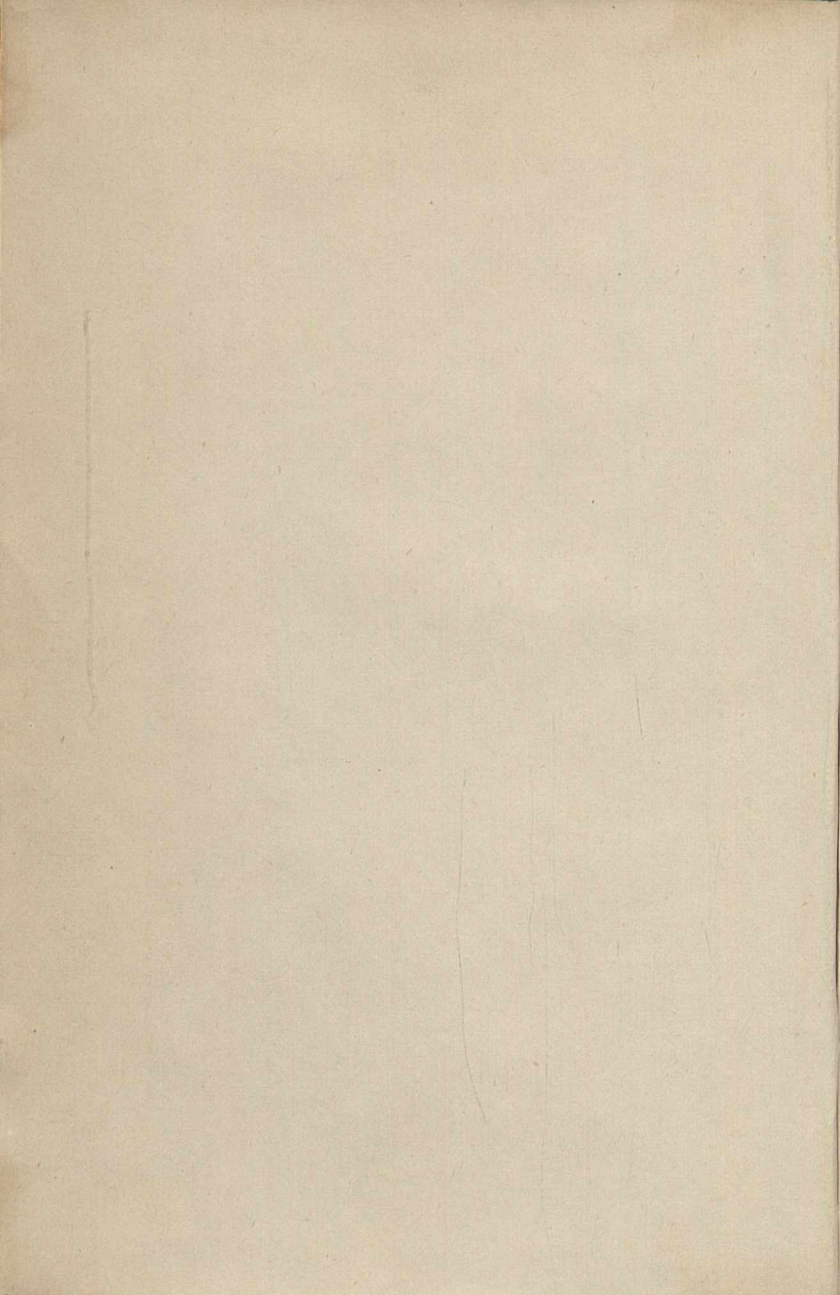
Ár

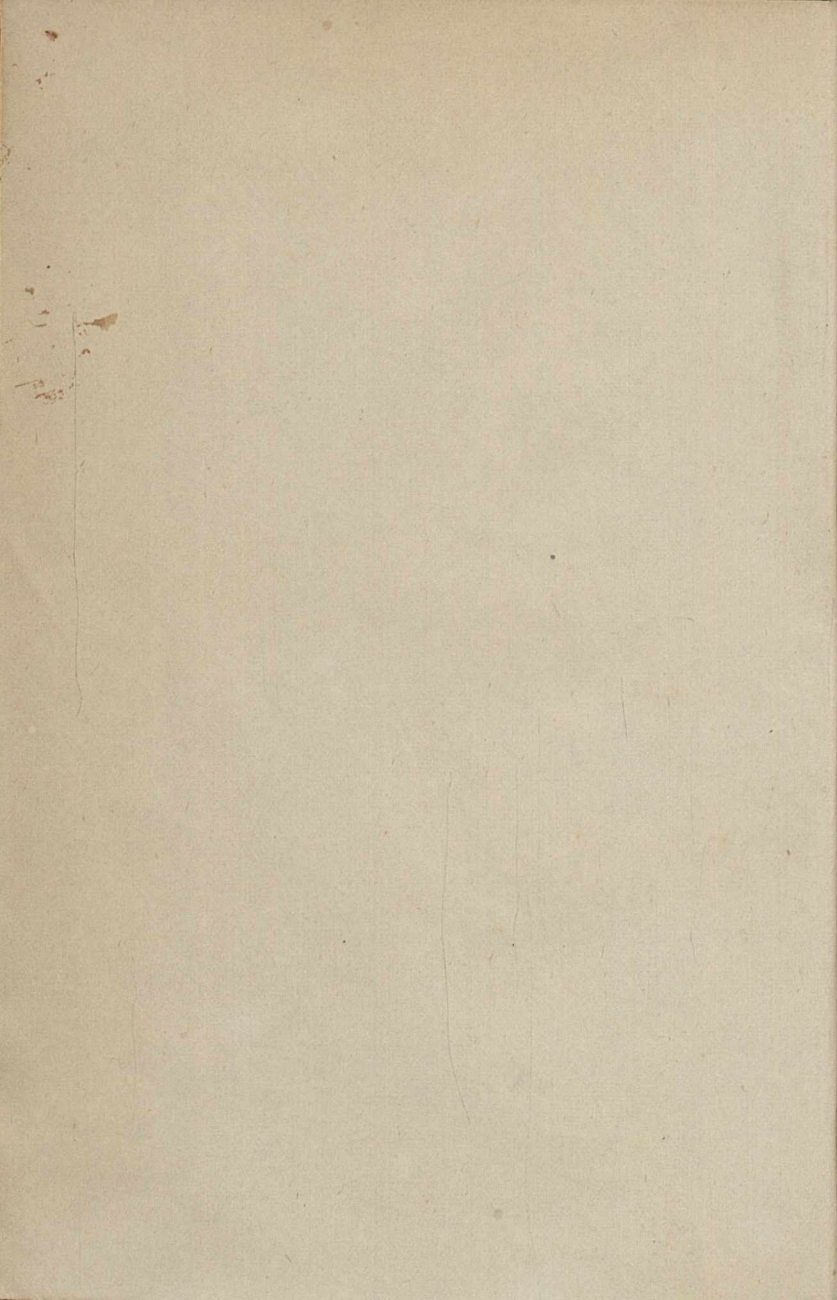
1886

9-07-95-11410-9

Landsyfirjettardómar

og

hæstarjettardómar

í íslenskum málum.

I. bindi.
Frá 1875—1880.

REYKJAVÍK.
Útgefandi EINNAR ÞÓRÐARSON.
1882.

Prentað hjá Einari Þórðarsyni 1882.

REGISTUR

við

dómasöfnin 1875—1880.

Nafnaskrá.

A. Einkamál.

	Bls.
Andres Fjeldsteð	320.
Arnarstapaumboð	1.
Arnljótur Ólafsson	130.
Árni Jónsson	338, 363.
Ásbjörn Ólafsson	209, 253, 299, 308.
Ásgeir Ásgeirsson	534.
Ásgeir Fianbogason	55, 149.
Benedikt Jónsson	101.
Benedikt Kristjánsson	346.
Benedikt Sveinsson	65, 164, 172, 298, 307.
Bergur Thorberg	239, 547.
Bessi Þorleifsson	212.
Bjarni Bjarnason	420.
Bjarni Skúlason	90.
Bjarni Sveinsson	103.
Bæjarstjórn Akureyrar	35, 163.
Bæjarstjórn Ísafjarðar	144, 147.

IV

	Bls.
Bæjarstjórn Reykjavíkur	141, 185, 287, 414.
Börn Jónatans Davíðssonar	101.
Böving P.	391.
Christen Havsteen	395, 451.
Clausen V.	97.
Dánarbú ekkjufrúr K. Sveinbjörnson	120.
Dánarbú Ó. P. Möllers	461.
Edvard Siensen	466.
Eggert Laxdal	212, 327.
Eggert Ó. Gunnarsson	57.
Egill Egilsson	21, 136, 278, 369, 379.
Eigendur og ábúandi jarðarinnar Hnauss	120.
Eigendur jarðarinnar Skjöldólsstaða	144.
Einar Oddsson	455.
Einar Þórarinsson	144.
Einar Þórðarson	205, 237, 254.
Eiríkur Ásmundsson	461.
Eyjólfur Eyjólfsson	527.
Fátækrastjórn Hrafnagilshrepps	35, 163.
Fjárhagsstjórnarráðið í Danmörku	77.
Finnbogi Árnason	151.
Friðrik Davíðsson	101.
Gísli Jónsson	110.
Grímur Ólafsson	338, 363.
Guðmundur Bjarnason	423, 427, 497.
Guðmundur Hannesson	188, 205, 229.
Guðmundur Jónsson	103.
Guðmundur Jónsson	210.
Guðmundur Magnússon	40.

V

	Bls.
Guðmundur Þórarinsson	144.
Guðríður Gunnlaugsdóttir	55, 149.
Hallbera Jónsdóttir	40.
Hallur Pálsson	210.
Halldór Friðriksson	242, 445, 489, 506,
Halldór Halldórsson	503.
Halldór Jónsson	423.
Halldór Jónsson	147.
Halldór Jónsson	346.
Hannes Hansson	183.
Hans Jónsson	183.
Helgi Sveinbjarnarson	320.
Hilmar Finsen	154, 157, 160.
Hjörleifur Guttormsson	346.
Holm V.	144,
Hreppsnefnd Arnarneshrepps	43, 247, 333.
Hreppsnefnd Áshrepps	232.
Hreppsnefnd Þorkelshólshrepps	232.
Hreppsnefnd Staðarhrepps	105.
Hreppstjórinn í Seltjarnarneshreppi	91, 112.
Hreppstjórnir í Álptaneshreppi	91, 112.
Hreppstjórnir í Helgastaðahreppi	262.
Jafnaðarsjóður suðuramtsins	141, 185, 414.
Jakob Guðmundsson	377.
Jóhann Jóhannsson	105.
Jóhannes Guðmundsson	473.
Jóhannesen M.	96, 506.
Jón Breiðfjörð	209, 253, 299, 308.
Jón Einarsson	151.
Jón Einarsson	503.
Jón Erlindsson	506.

VI

	Bls.
Jón Jóhannesson	130.
Jón Jónsson 127, 136, 237, 254, 420, 445, 481, 489.	
	506, 511, 513, 515, 524.
Jón Jónsson	287.
Jón Jónsson	534.
Jón Jónasson	90.
Jón Jónasson	110.
Jón Magnússon	229.
Jón Oddsson	127.
Jón Oddsson	188, 209, 253, 299, 308.
Jón Ólafsson	154, 157, 160, 360, 391.
Jón Pjetursson	298, 307.
Jón Þorkellsson	395, 451.
Jónas Jónassen	377.
Jónassen E. Th.	320, 427, 497, 511, 513, 515.
Knudtson N. H.	271, 540.
Kristinn Magnússon	400.
Kristján Þorgrímsson	501.
Krüger, N. S.	377.
Landssjóður	439, 540, 547.
Lárus Blöndal	77.
Lárus Snorrason	534.
Löwe, W. O. A.	14.
Magnús Benediktsson	338, 363.
Magnús Gíslason	466.
Magnús Jochumson	534.
Magnús Jónsson	14.
Magnús Jónsson	262.
Magnús Stephensen	172, 298, 307.
Margrjet Guðmundsdóttir	199, 261.

VII

	Bls.
Margrjet Ingjaldsdóttir	473.
Margrjet Sveinbjarnardóttir	219.
Miklaholtskirkja	1.
Paterson, W. G. Spence	535.
Páll Eyjólfsson	509, 536.
Richter S.	458.
Samlagsverzlunin í Björgvín	21, 278, 369.
Siemsen H. J.	403, 406,
Símon Johnsen	518.
Símon Jónsson	320.
Sigríður Magnúsdóttir	458.
Sigurður Jónsson	518.
Sigurður Sigurðsson	509.
Sigurgeir Jakobsson	43, 247, 333.
Sigurjón Magnússon	57.
Sigurlaug Jónsdóttir	329.
Skapti Jósephsson	239, 242.
Stefán Danielsson	97.
Stefán Jónsson	329.
Stefán Thorarensen	327.
Sumarliði Sumarliðason	142, 205, 226.
Svanborg Grímsdóttir	501.
Sveinn Árnason	214,
Sveinn Jónsson	96.
Sören Hjaltalín	466.
Thomsen, H. Th. A.	65, 338, 363, 379, 400, 455.
Thordahl, G.	524.
Tómás Jóhannsson	327.

VIII

Unbehagen, G. Emil	. . .	403, 406, 466.	Bls.
Vigfús Þórarinnsson		214.	
Yfirstjórnendur Hjaltesteðs Legats	. . .	219.	
Þjóðvinafjlagið		481.	
Þórarinn Böðvarsson		271.	
Þórður Jónassen		164, 298, 307.	
Þorlákur Guðmundsson		527.	
Þorleifur Gíslason		143, 311.	
Þorsteinn Jónsson		439.	
Þorsteinn Jónsson		536.	
Þorsteinn Thorsteinsen		142, 205, 226, 535.	

B. Opinber mál.

Benedikt Grímsson		384.	
Bjarni Bjarnason		35, 50, 55.	
Bjarni Björnsson		295.	
Bjarni Þorsteinsson		195.	
Eggert Stefánsson		384.	
Eileifur Magnússon		99.	
Einar Grímsson		128.	
Einar Hieronýmsson		280.	
Eiríkur Alexíusson		530.	
Elín Sigurðardóttir		86, 260.	
Elínborg Kristjánsdóttir		398.	
Erlindur Magnússon		36.	
Eyjólfur Jónsson		249, 313, 344.	

IX

	Bls.
Eyjólfur Þorsteinsson	360.
Eypór Felixson	316, 330.
Gísli Jónsson	50, 84.
Gísli Pjetursson	106.
Gísli Sigfússon	436.
Guðbrandur Einarsson	41, 179.
Guðlaugur Jónsson	116.
Guðlaugur Þórðarson	47.
Guðmundur Bjarnason	418.
Guðmundur Bjarnason	197.
Guðmundur Guðmundsson	108.
Guðmundur Guðnason	8.
Guðmundur Hannesson	137, 142.
Guðmundur Lambertsen	396.
Guðmundur Sigurðsson	49, 86, 260.
Guðríður Björnsdóttir	300, 410.
Guðríður Helgadóttir	314.
Guðrún Hákonardóttir	295.
Gunnar Björnsson	393.
Halldór Friðriksson	88, 93, 124, 180.
Halldór H. J. Guðmundsson	358.
Halldór Sigurðsson	111.
Halldóra Jóhannsdóttir	300, 410.
Hansen, Maurits Chr.	532.
Hansen, Harald Lauritz	532.
Helga Helgadóttir	225.
Helga Jóhannsdóttir	300, 410.
Helga Sigurðardóttir	336.
Hjálmar Nielsson	202.
Holm V.	237.

	Bls.
Ingibjörg Andriesdóttir	116.
Ingibjörg Benediktsdóttir	418.
Ingibjörg Jóhannsdóttir	300, 410.
Ingimundur Sæmundsson	32.
Jakob Davíð Sigurðsson	192, 206.
Jakob Guðmundsson	341.
Jakob Jónsson	487.
Jóhann Frímann Sigvaldason	45.
Jóhann Jónsson	300, 410.
Jón Breiðfjörð	291.
Jón Ebenezersson	521.
Jón Erlendsson	483.
Jón Eyvindarson	485.
Jón Gíslason	172.
Jón Guðmundsson	202.
Jón Hannesson	195.
Jón Jónsson	11.
Jón Jónsson	202.
Jón Jónsson	291.
Jón Jónsson	336.
Jón Magnússon	289.
Jón Oddsson	137, 142.
Jón Sigmundarson	193.
Jón Steffensen	425.
Jón Sturluson	40.
Jón Þórðarson	496.
Katrín Andresdóttir	402.
Kristbjörg Björnsdóttir	6, 75.
Kristinn Magnússon	444.
Kristján Guðmundsson	527.

XI

	bls.
Magnús Bjarnason	99.
Magnús Jónsson	52, 177.
Margrjet Guðmundsdóttir	199, 261.
Margrjet Steinunn Björnsdóttir	325.
Margrjet Vigfúsdóttir	116.
Nikulás Jafetsson	316, 322.
Ólafur Árnason	384.
Páll Eyjólfsson	318, 367, 522.
Páll Pálsson	106.
Ragnhildur Kr. Bjarnadóttir	527.
Rannveig Jóhannesdóttir	311, 330.
Rögnvaldur Guðmundsson	384.
Sigríður Guðmundsdóttir	375.
Sigurbjörn Björnsson	190.
Sigurður Bjarnason	471.
Sigurður Jónsson	96.
Sigurður Jónsson	382, 453.
Sigurður Sigurðsson	38.
Sigurður Sigurfinnsson	106.
Sigurður Stefánsson	138, 432.
Sigurður Tómasson	492.
Sigvaldi Halldórsson	251.
Símon Jóhnsen	319.
Skapti Jónsson	98.
Sveinn Jónsson	374, 539.
Sæmundur Sæmundsson	444.
Sæmundur Sæmundsson	32.
Sörensen Fr.	106, 132, 191.

XII

Thomsen H. Th. A.	371, 433, 448.	Bls.
Vigfús Guðrúnarson eða Hansson	62.	
Þiðrik Þorsteinsson	211,	
Þorbjörg Jóhannesdóttir	282, 324.	
Þórarinn Finnbogason	464.	
Þóra Eyjólfsdóttir	339.	
Þorlákur Ásmundsson	384.	
Þorleifur Gíslason	143, 311.	
Þorsteinn Ásbjarnarson	258.	
Þorsteinn Gndmundsen	194, 284.	
Þorsteinn Vigfússon	494.	
Ögmundur Ögmundsson	13.	

Efnisskrá.

Afbrot á móti skirlífi.

Ábúðarrjettur.

Barnsfaðernismál.

Dómarar.

Eiður.

Eignarrjettur.

Embættismenn.

Endurgjald.

Fals.

Falsvitni.

Flakk.

Forgöngurjettur.

Fógetagjörðir.

Frávísun.

Fæðing í dulsmáli og barnsmorð.

Heimvísun.

Helgidagsbrot.

Hilming.

Ill meðferð á skepnum.

Kaup og sala.

Kostur og tæring.

Landaprætumál.

Lögbann.

Manndráp.

Máldagar.

Nauðgun.

Ofbeldi og líkamlegar meiðingar.

Óhlýðni og brot gegn valdstjórn.

Ólögleg lausamennska og húsmennska.

Ólögmæt meðferð á fundnum fjármunum og samkynja
afbrot.

Ómerkingardómur.

Ónýting og skemmdir á eigum annara.

Prentlög.

Próventa.

Reki.

Sakhæfi.

Samningar.

Skaðabætur.

Skottulækningar.

Skulda og reikningsmál o. fl.

Svik.

Umboðsskrá (stjórnarskrá).

Uppboðsgjörðir.

Úrskurðir.

Valdstjórn.

Varðhald.

Veð.

Veiðirjettur, veiðilög, veiðifriður.

Verzlun.

Vitnaleiðsla.

Þjófnadur.

Ærumeiðingar og skammir.

Bls.

Afbrot á móti skírlífi.

165. gr. hegnl. beitt gegn 2 systkynum fyrir
sifjaspell 86.
hæstarjettardómur í þessu máli bls. 260.
175. og 177. gr. hegnl. beitt við sakborning, er
var ákærður fyrir saurlifnað 128.
175. gr. sbr. 47. gr. hegnl. beitt við sakborning
fyrir saurlifnað með 12 vetra gamalli stúlku . . . 54.
hæstarjettardómur í því máli bls. 177.
Sakborningur, sem ákærður var fyrir brot gegn
183 gr. hegnl. eptir atvikum sýknaður, en dæmdur
í málskostnað 311.
Ógipt kona, sem sökuð var um hneykslanlega
sambúð við kvongaðan mann, sýknuð 326.
2 sakborningar, sem gefið var að sök brot gegn
179. gr. hegnl., sýknaðir 330.
179. gr. hegnl. beitt 336.

Ábúðarrjettur.

- Spurning um ábúðarrjett á jarðarparti o. fl. ept-
ir samningi 214.

Barnsfaðernismál.

- Úrslit barnsfaðernismáls látin vera komin und-
ir eiði konunnar 329.
Maður, sem kennt hafði verið barn, eptir atvik-
um dæmdur sýkn 501.

Dómarar.

- Kröfu um að dómarar vikju sæti sín hrundið 219.
(L. 1—5—6).

Spurning um skyldu dómara til að víkja úr dóm- arasæti	247.
---	------

Eiður.

Úrslit máls út af jarðakaupum látin vera kom- in undir eiði	226.
--	------

Úrslit barnsfaðernismáls látin vera komin undir eiði konunnar	329.
--	------

Spurning um hegning eptir 298. gr. hegnl. og skaðabætur látin vera komin undir eiði þess, er hafður var fyrir sök	545.
---	------

Greiðsla á skuld látin vera komin undir eiði hins stefnda	461.
--	------

Eignarrjettur.

Ágreiningur um eignarrjett að ómerkingum .	112.
--	------

Ágreiningur um eignarrjett að lóðarblettum .	271.
--	------

Embættismenn.

Spurning um rjett hjeraðslæknis til launaauka	439.
---	------

Hæstarjettardómur um rjett embættismanns til endurgjalds fyrir skrifstofukostnað	547.
---	------

Endurgjald.

Ágreiningur um, hvort heimild væri til að krefjast endurgjalds fyrir laun, sem greidd höfðu verið sýsl- unarmanni úr opinberum sjóði	185.
--	------

hæstarjettardómur í því máli	bls. 414.
--	-----------

Fals.

270. gr. hegnl. beitt fyrir fals	197, 496.
--	-----------

Falsvitni.

147. gr. sbr. 53. gr. hegnl. beitt við sakborning fyrir að hafa tælt mann til að bera falsvitni fyrir rjetti	172.
--	------

Flakk.

Spurning um, hvort hinn kærði hefði orðið sekur
um flakk 485, 487.

Forgöngurjettur.

Spurning um, hvort kröfu bæri forgöngurjettur í
dánarbúi; kveðið já við 77.

Fógetagjörðir.

Útburðargjörð (af jörð) dæmd ómerk fyrir þá sök,
að byggingarbrjef hlutaðeiganda var álitid rjett skilið
á þá leið, að honum yrði ekki komið frá jörðunni
nema með útbyggingardómi 57.

Fógetaúrskurður, með hverjum krefjanda var
neitað um fullnustugjörð á dómi, og um að leggja
fje til hliðar hjá honum, staðfestur, af því það var
sannað, að dómnnum væri áfrýjað til æðri rjettar . 136.

Fógetaúrskurður, með hverjum neitað var um að
framkvæma útburðargjörð, dæmdur ómerkur, og
ákveðið, að hún skyldi fram fara 151.

Fjárnámsgjörð á lóðargjaldi staðfest 287.

Fógetaúrskurður staðfestur 369.

2 málspartar, er stefnt hafði verið til skaðabóta
af því þeir hefðu krafizt kyrsetningargjörðar, sýknað-
ir, af því það var álitid, að fógetinn einn eptir at-
vikum hefði ábyrgð á gjörðinni 377.

Staðfest útburðargjörð úr tómthúsi 423.

Fógetabann gegn því að byggja á lóð, er var í
eignarhaldi annars manns, staðfest 518.

Fógetagjörð, með hverri útlögð var jörð, staðfest 527.

Frávisun.

Máli vísað frá sökum þess, að hjeraðsdómsgjörð-
irnar ekki voru gefnar út af hlutaðeigandi dómara. 36.

Máli vísað frá hjeraðsdómi eptir kröfu beggja málsparta; spurningin um, hvort lögleg sáttatilaun hefði fram farið, er málaflutningsmaður áfrýjanda vildi láta varða frávísun, því ekki tekin til álita. 40.

Spurningu um, hvort prestur, sem gefið hafði saman hjón, án þess að kynna sjer áður, hvort þau eða annaðhvort þeirra hefði þegið sveitarstyrk, er eigi væri endurgoldinn, vísað frá hjeraðsdómi fyrir þá sök, að krafizt var bóta fyrir þyngsli, er hlutaðeigandi sveitarfjelag seinna meir kynni að hafa af hjónum þessum 43.

Máli vísað frá yfirdómi sökum þess, að undirdómarinn ekki hafði gætt fyrirmæla tilsk. 31. maí 1805, 4. gr. 49, 50.

Máli vísað frá vegna þess, að krafa hlutaðeigandi málsparts fyrir yfirdómi var öll önnur, en krafa hans í hjeraði 55.

Máli vísað frá vegna galla á birtingarvottorði hlutaðeigandi stefnuvotta 90.

Máli vísað frá vegna þess, að nokkur af skjölum þeim, sem komu fram í hjeraði, ekki voru lögð fram í yfirdómi 91, 137, 205.

Stefnu vísað frá yfirdómi sökum þess, að stefnandi hvorki mætti nje ljet mæta af sinni hendi . . 96.

Áfrýjunarstefnu frá vísað, með því hún, sem vitanlega var gefin út, ekki var lögð fram þann dag, er hana skyldi fram leggja. 97.

Stefnu vísað frá vegna galla á birtingu hennar. 101.

Máli vísað frá að nokkru leyti, vegna þess að málflytjanda fyrir yfirdómi vantaði umboð . . 120.

Máli vísað frá yfirdómi, af því úrskurðir þeir, sem áfrýjað var, voru kveðnir upp af lögreglustjóra, er ekki lýtur yfirdómi, og var það álitid, að það

ekki gæti breytt úrslitum eða eðli málsins, þótt lögreglustjórinn hefði, sem hann gjörði, sjálfur nefnt sig dómara 127.

Stefnu vísað frá, af því ekki þótti næg sönnun fyrir, að stefnda hefði verið birt hún 141.

Máli vísað frá yfirdómi af því það var álitð, að fárýjunarfresturinn væri út runninn 142.

Máli vísað frá yfirdómi fyrir þá sök: 1) að máls- skjölin ekki báru með sjer, að hjeraðsdómaranum hefði verið stefnt, 2) að engar reglulegar dóms- gjörðir voru lagðar fyrir yfirdóm og 3) vegna galla á birtingarvottorði stefnuvottanna 143.

Máli vísað frá undirdómi sökum ólögmætrar málasmsteypu 188.

Spurning um frávísun, er hinn stefndi krafðist af þeirri ástæðu, að áfrýjandi enga málsútlitun hefði lagt fram. Krafa málsparts um frávísun sök- um þess, að ný skjöl hefðu verið lögð fram fyrir yfirdómi án leyfisbrjefs, ekki tekin til greina . . . 205.

Máli vísað frá vegna þess að rjettargjörðir und- irdóms vöntuðu 209.

Kröfu málsparts um frávísun vegna þess, að undirdómarinn ekki hefði leiðbeint honum eptir tilsk. 15. ág. 1832, hrundið 212.

Kröfu um frávísun ekki sinnt 219.

Máli vísað frá af því sönnun vantaði fyrir, að hinum stefnda hefði verið birt dómstefnan . . . 237.

Frávísunarkröfu fyrir sakir vantandi sáttatilraun- ar hrundið 239, 338.

Máli vísað frá sökum þess, að nokkur skjöl, sem komið höfðu fram í hjeraði, ekki voru lögð fram í yfirdómi 253.

Máli vísað frá hjeraðsdómi sakir vantandi sátta-
tilraunar 320

Máli vísað frá yfirdómi af því meðdómsmönnum
þeim, er dæmt höfðu málið með sýslumanni í hjeraði,
ekki hafði verið stefnt til að verja dóm sinn . 395.

Máli að nokkru leyti vísað fra, af því dómsá-
kvæði ekki var lagt í hjeraði á þrætuefnið . 458.

Máli vísað frá undirdómi fyrir þá sök, að bresta
þótti sönnun fyrir, að sátta hefði verið leitað í málinu 466.

Stefnu vísað frá, af því sönnun þótti vanta fyrir,
að varnaraðila hefði verið löglega stefnt, en hann
mætti ekki 506.

Stefnu í máli um lögmæti uppboðsgjörðar vísað
frá, af því hlutaðeigendum ekki hafði verið stefnt
fyrir yfirdóm 534.

Fæðing í dulsmáli og barnsmorð.

193. gr. 1. lið hegnl. beitt. við sakborning, er fyrir
fór ný fæddu barni sínu; sönnun fyrir áformi um að
fæða í dul þótti vanta 6, 75.

Sakborningur, sem var ákærð fyrir dularfæðingu
og barnsmorð dæmd eptir 193. gr. hegnl., síðari
málsgrein, þótt barnið ekki fyndist 324.

Heimvísun.

Heimvísun sakir vantandi skýrslna og skírteina 311.

Máli vísað heim af því dómarið ekki hafði leið-
beint málsparti 333.

Dómi yfirdóms af hæstarjetti vísað heim til dóms-
áleggingar í aðalefninu 344.

Máli vísað heim til nýrrar dómsáleggingar o. sv. fr.
sökum þess, að álitid var, að hjeraðsdómarið rang-
lega hefði neitað málsparti um frest í málinu . 403.

Helgidagsbrot.

Tilskip. 28. marz 1855, 5. og 10. gr. beitt fyrir fuglaveiðar um messutímann 106.

Maður, sem fyrir undirdómi var ákærður fyrir helgidagsbrot, sýknaður , 464.

Hilming.

Sakborningur, er ákærður var fyrir hilmingu dæmdur sýkn 225.

Sakborningur, sem ákærður var fyrir hilmingu, sýknaður 384.

Ill meðferð á skepnum.

229. og 31. gr. hegningarl. beitt við sakborning 8.

Sakborningur, sem var ákærður fyrir brot gegn 299. gr. hegnl. og í hjeraði dæmdur eptir þessari grein, eptir atvikum sýknaður 471, 530.

Kaup og sala.

Spurning um samning um jarðarsölu 226.

Kostur og tæring.

Kostur og tæring dæmt málsaðila, er stefnt hafði verið fyrir yfirdóm, fyrir þá sök, að stefnan ekki var lögð fram ákveðinn dag 97.

Kostur og tæring dæmt hinum stefnda 278.

Landaprætumál.

Spurning um landamerki; þótti ekki ástæða — vegna vantandi sannana — til að breyta því, sem átt hafði sjer stað að undanfögnu 120.

Lögbann.

Lögbann gegn giptingu dæmt ómerkt , 105.

Manndráp.

Sakborningur, er ákærður hafði verið og dæmdur

Bls.

í hjerði fyrir brot gegn 201. gr. hegnl., dæmdur
sýkn, en málskostnaði skyldi hann lúka . . . 284.

194. og 47. gr. hegnl. beitt við 2 sakborninga
fyrir tilraun til að eyða fóstri 295.

Máldagar.

Spurning um ómagahald eptir máldögum . . 262.

Hvalrekamál dæmt eptir máldögum . . . 346.

Nauðgun.

Sakborningur dæmdur fyrir nauðgunartilraun eptir
169. og 46. gr. sbr. 47. gr. hegnl. 54.

Kveðið nei við spurningu um, hvort afbrot sak-
bornings væri nauðgunartilraun 177.

Ofbeldi og líkamlegar meiðingar.

101. sbr. 99. gr. (sbr. 103. gr.) beitt við mann,
sem ákærður var fyrir ofbeldi gegn hreppstjóra í
sauðfjárrjett 38.

205. og 303. gr. hegnl. beitt við sakborning 132.

Sakborningur dæmdur eptir 223. og 205. og 212.,
sbr. 63., 40. og 31. gr. hegnl. (tilsk. 11. febr. 1876) 138.

Einföldu fangelsi eptir 205. gr. hegnl. eptir at-
vikum beitt 181.

Spurning um persónulegt ofríki 379.

Sakborningur, er ákærður var fyrir brot gegn
101. og 102. gr., (sbr. 40. gr.) hegnl., dæmdur sýkn
af ákærum rjettvísinnar 432.

205. og 31. gr. hegnl. beitt við sakborning . 436.

Óhlýðni og brot gegn valdstjórn.

Óhlýðni gegn fyrirskipun hreppstjóra um fjall-
göngur refsað samkvæmt Jb. Lib. 46. og 49. kap.
og erindisbrjefi hreppstjóra 24. nóvbr. 1809, 28. gr. 45.

Bls.

2 sakborningar, er voru ákærðir fyrir óhlýðni
gegn yfirvaldsskipun, dæmdir sýknir . . . 195.

Spurning um að beita 106. gr. hegnl. . . 237.

102. gr. hegnl. beitt fyrir meiðyrði við yfirvald 258.

Maður, sem kærður var fyrir óhlýðni gegn lögreglu-
stjóra, dæmdur eptir 6. og 7. gr. tilsk. 5. jan. 1866 313.

Ólögleg lausamennska og húsmennska.

Tilskip. 26. maí 1863, 12. gr. beitt . . . 375.

13. gr. tilskip. 26. maí 1863 beitt gegn hinum
kærða fyrir að hafa ljeð hús sín tómthúsmanni,
er sat í óleyfi . . . 396.

Spurning um, hvort hinn kærði hefði brotið
gegn láusamennskulöggjöfinni . . . 485, 487.

Tilskip. 26. maí 1863 beitt . . . 492.

Maður, er kærður var fyrir ólöglega lausa-
mennsku, sýknaður . . . 494.

Ólögmæt meðferð á fundum fjármunum og sam- kynja afbrot.

Sakborningur eptir atvikum dæmdur eptir 249.
gr. hegnl. . . 13.

Sakborningur dæmdur eptir 250. gr. hegnl., þótt
afbrot hans væri afmörkun kinda, af því kindurnar
höfðu sjálfkrafa komið í fje hans . . . 32.

Sakborningur fyrir afmörkun á kind dæmdur
eptir 250. gr. hegnl., af því kindin, þegar hann
afmarkaði hana, var sjálfkrafa komin í kvíffe hans 41.

hæstarjettardómur í því máli . . . bls. 179.

250. gr. sbr. 249. gr. hegnl. beitt við sakborn-
ing fyrir afmörkun 2. kinda, er voru í fje hús-
bónda hans, er hann framdi afbrotið . . . 111.

250. (sbr. 56.) gr. hegnl. beitt . . . 300.

Sakborningur, sem afmarkað hafði kindur, er
komið höfðu í fje hans, dæmdur eptir 250. gr.

hegnl., en kona hans, sem var ákærð með honum fyrir hlutdeild eptir 56. gr. þeirra 418.

Ómerkingardómar.

Lögreglurjettardómur og meðferð máls dæmt ómerkt fyrir þá sök, að sá, sem kvað upp dóminn og fór með málið, ekki hafði löggilding til að sitja í dóm-
arasæti 88, 93, 124, 143 og 249.

hæstarjettardómur í málinu á bls. 124 180.

Lögreglurjettardómur dæmdur ómerkur og málinu vísað heim aptur fyrir þá sök, að skýringar um all mörg atriði, er sýkna eða sakfelli hins kærða var undir komið, vöntuðu 96, 311.

Hjeraðsdómur dæmdur ómerkur sakir vantandi sáttatilraunar og dómstefnu 105.

Hjeraðsdómur dæmdur ómerkur vegna vantandi fyrirkalls til tveggja af hinum sökuðu 106.

Lögreglurjettardómur dæmdur ómerkur og vís-
að frá lögreglurjettinum af því málið (um skrifleg
meiðyrði) ekki átti undir þann rjett 110.

Hjeraðsdómur í landaprætumáli dæmdur ómerk-
ur eptir kröfu beggja málsparta 130.

Hjeraðsdómur dæmdur ómerkur af því vanta
þótti gilda sáttatilraun, þar sem umboðsmanni
hinna stefndu ekki var veitt heimild til að leggja
málið til sætta 144.

Lögreglurjettardómur dæmdur ómerkur með því
hinum ákærða ekki þótti löglega stefnt 289.

Lögreglurjettardómur dæmdur ómerkur af því þann,
sem dæmdi, skorti heimild til að höfða og dæma
málið; var hann dæmdur til að lúka sakarkostnaði 291.

Ómerkingardómur sakir ólögleggrar málasmsteypu 308.

Ómerkingardómur fyrir sakir þess, að undirdómarinn

ekki hafði gætt skyldu sinnar að leiðbeina máls-
parti eftir tilskip. 15. ág. 1832, 10. gr. . . . 333.

Hjeraðsdómur dæmdur ómerkur, af því hjeraðs-
dómarinn þótti ranglega hafa neitað um frest í
málinu 403.

Krafa um ómerking á dómi ekki tekin til
greina 406.

Omerkingardómur fyrir sakir þess, að ranglega var
farið með málið sem lögreglumál 444.

Kröfu málsparts um ómerkingu á hjeraðsdómi
og úrskurði ekki sinnt 489.

Krafa málsparts um ómerking dóms, af því dóm-
arinn hefði ekki leiðbeint honum, ekki tekin til
greina 509.

Hjeraðsdómur í sakamáli dæmdur ómerkur af því
sakborningum ekki hafði verið stefnt til að þola
dóm 527.

Hjeraðsdómur dæmdur ómerkur fyrir sakir þess,
að undirdómarinn hafði tekið aptur fyrir mál og
dæmt það, þótt hann þegar væri búinn að hefja
það 535.

Ómerkingarkrafa ekki tekin til greina . . . 536.

Ónýting og skemmdir á eigum annara.

298. gr. hegnl. beitt fyrir skemmdir á eigum
annars manns 363, 400, 483.

Spurning um, hvort beita skyldi 298. gr. (sbr.
31. gr.) hegnl., látin vera komin undir eiði þess, er
hafður var fyrir sök 455.

Sakborningur, er ákærður var fyrir brot gegn
298. gr. hegnl., sýknaður, en dæmdur í máls-
kostnað 522.

Prentlög.

Ritstjóri, sem lögsóttur var til að taka leiðrjett-
ingu upp í blað sitt (tilsk. 9. maí 1855, 11. gr.),
eptir atvikum sýknaður 360.

Próventa.

Staðfestur skiptarjettarúrskurður, er neitaði að
taka eptirlátnar eigur látins manns til skipta sem
dánarbú, af því hann hafði gefið próventu sína, og
þeirri gjörð eða samningi eigi var hnekkt . . . 149.

Reki.

Hvalrekamál 346, 451.

Sakhæfi.

Spurning um sakhæfi 193, 339.

Ógipt kona, er var ákærð fyrir barnsfæðing í
dulsmáli og fyrir að hafa fyrirfarið barni sínu rjett
eptir fæðinguna, dæmd sýkn eptir 39. gr. hegnl.
með því hún var álitin vitfirringur 199.

hæstarjettardómur í því máli . . . bls. 261.

Samningar.

Spurning um samningsrof 466.

Skadabætur.

Spurning um rjett sveitarfjelags til skadabóta
há presti fyrir það, að hann hafði gefið saman
hjón án þess að leita skýringa um, hvort annað-
hvort þeirra hefði þegið sveitarstyrk, er eigi væri
endurgoldinn 43.

Manni, sem flæmdur hafði verið burt af jörð af
landsdrottni án löglegrar útbyggingar, dæmdar
skadabætur há landsdrottni 103.

Skadabætur dæmdar á mann, er hafði tekið nokk-
uð af beitu í annars landi 144.

Bls.

Kveðið nei við spurningu um skyldu manns til
að svara skaðabótum 147.

Heimtaðar skaðabætur fyrir hest, sem sækjandi
hafði ljeð hinum stefnda, en sem drapst í brúkun-
inni, ekki dæmdur sækjanda. af því það ekki sann-
aðist, að meðferð hins stefnda á honum hefði oll-
að dauða hans 183.

Heimtaðar skaðabætur ekki dæmdar, sumpart af
því mótparturinn ekki þótti með rjettu hafður fyr-
ir sök, sumpart vegna þess, að ekki þótti sönnun
fyrir, að eða hvern skaða sækjandi hefði beðið 210.

Skaðabætur dæmdar manni hjá embættismanni
fyrir gjörræði 229.

Skaðabætur dæmdar í máli, sem höfðað var út
af broti gegn 298. gr. hegnl. 363, 400.

Spurning um skaðabætur 503.

Skottulækningar.

Tilskipun 5. sept. 1794, 5. gr. beitt 382, 398, 518.

Skulda- og reikningsmál o. fl.

Spurning um skuldaskipti milli tveggja kaup-
manna 14.

Málsaðili dæmdur til að gjöra reikningsskil fyrir
verzlunarforstöðu sinni og til að lúka skuld . . . 21.

hæstarjettardómur í því máli . . . , bls. 278.

Malsparti dæmd verzlunarskuld 212.

Áfrýjendum dæmd heimtuð skuld . . . 219, 254.

Málspartur dæmdur sýkn af skuldakröfu mót-
partsins 232.

Greiðsla á skuld látin vera kominn undir eiði
hins stefnda 461.

Spurning um gildi skuldabryjfs og afsal á því 473.

Spurning um reikningsskil o. fl. 481.

Bls.

Málspartur dæmdur til að lúka skuld eptir skulda-
brjefi 509.

Málflutningsmaður dæmdur til að skila aptur
málsskjöllum, er dómari hafði ljeð honum fyrir
rjetti 511, 513, 515.

Svik.

253. gr. sbr. 37., 30. og 22. gr. hegnl. beitt
fyrir svik 339.

Spurning um tollsvik; hinn ákærði dæmdur
sýkn 341.

Umboðsskrá (stjórnarskrá).

Konungleg umboðsskrá álitin að koma í bága
við 42. gr. sbr. 13. gr. stjórnarskrárinnar . . . 249.

hæstarjettardómur í því máli . . . bls. 344.

Uppboðsgjörðir.

Spurning um, hvort uppboð hefði verið löglega
birt 327.

Spurning um lögmæti uppboðsgjörðar . . . 423, 427.

Spurning um lögmæti uppboðsrjettarúrskurðar 527.

Úrskurðir.

Ýtarlegri skírteini um dvalarstaði sakbornings,
er sakaðar var um þjófnað, heimtuð 35.

Vantandi hegningarvottorð heimtað 55.

Ýmsar skýrlur í sakamáli heimtaðar . . . 192, 194.

Ýtarlegri skýrslur í sakamáli útaf dularfæðing og
barnsmorði, svo sem um sálarastand hinnar á-
kærðu o. fl., heimtaðar 282.

Álitið að ekki væri ástæða til að hrinda manni
sem málflutningsmanni, þótt hann væri skrifstofu-
þjónn annars meðdómandans fyrir yfirdómi, þar eð
þessi staða hans alls ekki snerti stöðu meðdómandans

Bls.

sem dómara og dómskrifara í yfirdóminum um
stundarsakir 298.

Umbedinn frestur veittur, af því beiðandi hafði
sannað, að hann hefði pantað eptirrit af skjölum,
er hann vanhagaði um í málinu, en enn þá ekki
fengið 299.

Ýtarlegri skýrslur heimtaðar í þjófamáli . 402.

Valdstjórn.

Undirrjettardómur dæmdur ómerkur, af því úr-
slit þess málefns, er hann var kveðinn upp í, áttu
undir valdstjórnina 163.

Varðhald.

Varðhaldsúrskurði áfrýjað og hann staðfestur 316, 374.

hæstarjettardómur í málinu á bls. 374 . 539.

Veð.

Spurning um handselt veð 458.

Veiðirjettur, veiðilög, veiðifriður.

Kirkju einni dæmdur eptir máldögum rjettur til
helmings af skeri einu og tiltölulegur hluti af sel-
veiði þar. Álitið að henni bæri skaðabætur fyrir
ólöglega selaveiði þar í skerinu, framda frá öðrum
bæ, þótt hlutadeigandi prestur um lengri tíma
ekki hefði notað rjett sinn 1.

Skorið úr ágreiningi um veiðirjett í á, og veiði-
aðferð 65.

Maður einn, sem var kærður fyrir að hafa brotið
gegn tilskip. 20. júní 1849 með því að skjóta
æðarfugl, dæmdur sýkn, en lúka skyldi hann
málskostnaði 358.

Hinn kærði, sem var sakaður um ólöglega lax-
veiði eptir viðaukalögum 11. maí 1876, dæmdur

sýkn og málskostnaður dæmdur af almannafje 371, 433, 448.

Málsaðili, sem sakaður var um röskun veiðifriðar, dæmdur sýkn 379.

Maður, sem var ákærður fyrir brot á fiskiveiðasamþykkt, dæmdur í sekt 521.

Verzlun.

Spurningu um, hvort brotið hefði verið gegn tilskipun 13. júní 1787, 2. kap., 2. gr., neitað, og hinn kærði því sýknaður 319.

Vitnaleiðsla.

Úrskurður, snertandi ýmsar spurningar í vitnaleiðslumáli, staðfestur 445.

Þjófnaður.

a. Einfaldur þjófnaður.

40. grein hegl. beitt, af því sakborningurinn hafði framið afbrotið mjög svo ólvaður 11.

230. gr., sbr. við 48., 57., 63., 22. og 30. gr. hegl. beitt 32.

Sakborningur, er var ákærður fyrir að hafa rúið kindur annars manns, og ætlað að fjenýta sjer ullina, eptir atvikum dæmdur sýkn af ákæru sóknarans, en skyldi þó greiða allan málskostnað . . . 36.

230. gr. hegl. beitt 84.

2 sakborningar dæmdir eptir 230. gr. hegl. . . . 99.

230. gr. hegl. ennfremur beitt 190, 197, 295, 300, 314.

Af 3 sakborningum, sem ákærðir voru fyrir þjófnað, 2 dæmdir sýknir, af því sannanir brustu, en 1 þeirra dæmdur eptir 230. og 231. gr. hegl., samanbornum við 47., 46., 61., 63., 57. og 237. gr. 116.

Bls.

232. gr. fyrri málslið beitt 206, 280.

49. og 52. gr. hegnl. beitt 384.

230. gr., sbr. 38., 40., 22. og 26. gr. hegnl. beitt 393.

Sakborningur dæmdur sýkn eptir 57. gr. hegnl. 410.

Stýrimaður og skipstjóri á kaupskipi fyrir að hafa heimildarlaust tekið og hagnýtt sjer ýmislegt af farmi skipsins, dæmdir, hinn fyrri eptir 230., hinn síðar nefndi eptir 56. sbr. 230. gr. hegnl. . 532.

b. Stórþjófnaður.

Sakborningur dæmdur fyrir innbrotspjófnað eptir

231. og 234. gr. hegnl. 47.

231. gr. hegnl. beitt 50, 62, 91, 108.

231., 47. og 63. gr. hegnl. beitt 111, 300.

hæstarjettardómur í málinu á bls. 300 410.

Sakborningur, sem ákærður var fyrir þjófnað, dæmdur sýkn vegna þess, að sannanir brustu . 173.

3 sakborningar dæmdir fyrir innbrotspjófnað, einn eptir 231. gr. hegnl., og hinir eptir sömu lagagrein samanborinni við 38. 29. og 22., svo og 30. gr. sömu laga, vegna þess að þeir voru yngri en 18 ára 202.

Sakborningur dæmdur fyrir stuld á hesti eptir

231. gr. hegnl. 251.

231. og 240. gr. (sbr. 49. og 55. gr.) hegnl. beitt fyrir sauðapjófnað 384.

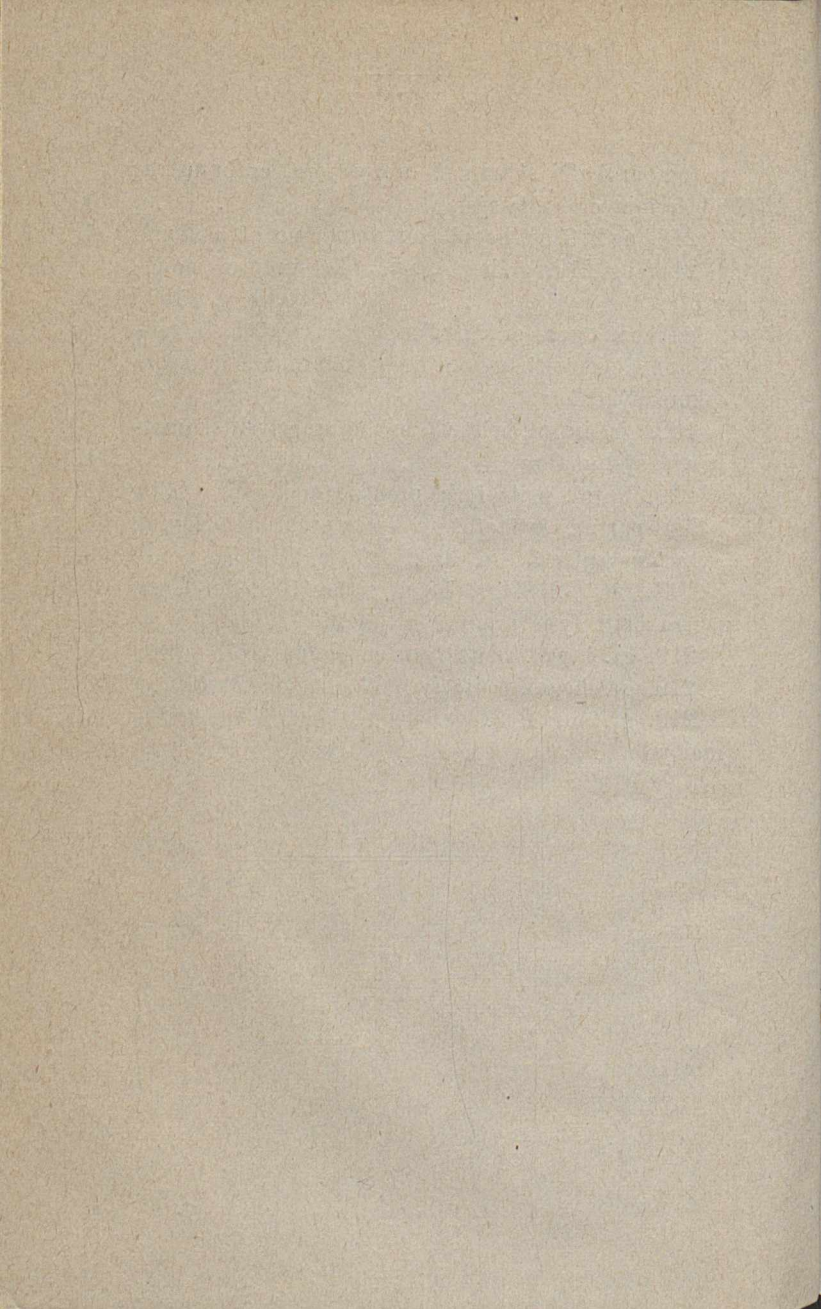
231. gr. sbr. við 48. gr. beitt við sakborning 384.

Sakborningur, er var grunaður um sauðapjófnað og meðverknað til þess glæps, dæmdur sýkn af því sannanir brustu 384.

Ærumeiðingar og skammir.

102. og 103. gr. hegnl. sbr. 31. gr. beitt við

mann, er hafði skammað hreppstjóra, er hann var að fremja embættissýslan	40.
218. og 219. gr. hegnl. beitt fyrir prentuð meiðyrði	154.
218. og 217. gr. hegnl. beitt fyrir prentuð meiðyrði	157, 160.
Sakborningur, er var ákærður fyrir að hafa vaðið upp á embættismann með skömmum, eptir atvikum sýknaður	193.
102. gr. hegnl. beitt við sakborning fyrir skammir við sýslumann	211.
219. hegnl. beitt fyrir prentuð meiðyrði	239, 242.
Málspartur, er stefnt var fyrir prentuð meiðyrði, sýknaður eptir 3. gr. tilskip. 9. maí 1855	308.
217. og 218. gr. hegnl. sbr. 58. og 60. gr. þeirra beitt fyrir prentuð meiðyrði	391.
219. gr. hegnl. beitt fyrir móðgunaryrði	420.
219. gr. hegnl. beitt fyrir skrifleg meiðyrði	506.
219. gr. sbr. 218. gr. hegnl. beitt fyrir skrifleg meiðyrði	524.

Landsyfirrjettardómar 1875.

Mánudaginn 25. janúarmán.

Nr. 15/1874.

Miklaholtskirkja

gegn

Arnarstapaumboði.

D ó m u r.

Mál þetta er þannig vaxið, að fyrir landi jarðarinnar Syðra-Skógarness, er heyrir undir Arnarstapaumboð, liggur meðal fleiri skerja sker nokkurt, er nefnist Ketilsker, og annað þar fram af, er kallast Djúpsker; í innra skerinu hefur tíðkapt haustkópa- og stórsela uppidráp og vorsela veiði, en í hinu fremra skerinu hefur engin veiði verið höfð í manna minnum, fyrri en haustið 1867, að þá var þar tekið upp útsela uppidráp. Prestarnir í Miklaholti hafa að undanfögnu tekið þátt að helmingi við ábúendurna á Syðra-Skógarnesi í haustkópa veiðinni og stórsela uppidrápinu í innra skerinu, en ekki í vorkópa veiðinni þar, jafnvel þó áfrýjandinn, presturinn síra Geir Bakkmann einlægt þykist hafa gjört tilkall til hennar, síðan hann varð prestur í Miklaholti; og eins tók hann 3 fyrstu árin þátt að helmingi við Skógarness ábúandann í útsela uppidrápinu í fremra skerinu, eptir að uppidráp það byrjaði; en sumarið 1869 var honum með stefnuvottum birt brjef frá umboðsmanni nefnds umboðs, dagsett 31. maí s. á., er eptir fyrirmælum amtmannsins í

vesturamtinu bannaði honum stranglega hvers konar veiði í Djúpskerinu og alla hlutdeild í vorsela veiði í fyr nefndu Ketilsker, þangað til hann á löglegan hátt hefði sannað rjett Miklaholtskirkju til þessa. Sökum þessa og þar eð nú presturinn áleit, að Miklaholtskirkja ætti eptir máldögum sínum nefnd tvö sker að helmingi við Skógnesinga, þá höfðaði hann mál eptir fyrirmælum stiptyfirvaldanna gegn umboðsmanni Stapa umboðsins, og krafðist, að skerin yrðu til dæmd Miklaholtskirkju að helmingi við Skógnesinga með öllum gæðum, og að sjer sömuleiðis yrðu dæmdar bætur af Arnarstapajarða umboðssjóði: 1, 125 rdl. með 4% rentu frá 3. janúar 1871 fyrir missi hálftrar vorsela veiðar við Ketilsker í þau 15 ár, er hann hafði verið þar prestur og enn fremur 8 rdl. 32 sk. með 4% rentu ár hvert meðan á málinu stæði, og sjer yrði varnað veiðar þessarar á móts við Skógnesinga, og 2, 30 rdl. með 4% rentu frá 1. janúarmán. 1870 fyrir missi helmings útsela-afla í nóvember og desember 1869 úr hinu dýpra Ketilsker; og loksins að nefndur sjóður yrði dæmdur til að greiða allan málskostnaðinn. En með dómi sýslumannsins í Snæfellsness-sýslu og tiltekinnna meðdómsmanna, 27. júní f. á., var umboðssjóðurinn dæmdur sýkn fyrir kærum og kröfum Miklaholtskirkju í máli þessu, og málskostnaður látinn falla niður. Þessum dómi hefur nú presturinn eptir fyrirmælum stiptyfirvaldanna skotið til yfirdómsins, og gjört þar því nær með öllu sömu rjettarkröfur, sem fyrir undirdóminum, en þó og til vara, að Miklaholtskirkju verði tildæmd vorsela veiði við Ketilsker (hið grynna) að helmingi við Skógnesinga, samt að umboðssjóðnum verði gjört að skyldu að svara kirkjunni hæfilegum bótum fyrir missi vorsela veiðar við Ketilsker um undanfarin 15 ár, eptir mati óvilhallra manna.

Áfrýjandinn byggir nú það álit sitt, að Miklaholts kirkja eigi bæði hin umræddu sker, á því, að í máldaga Miklaholts kirkju frá 1181 standi, að hún eigi . . . «Ketilsker og Hellusker og Taðnasker að helm- ingi við Skógnesinga með öllum gæðum», því hann á- litur, að orðið «Ketilsker», sje hjer haft í fleirtölu, og tákni því bæði skerin, bæði hið grynna og hið dýpra; að það sje haft í fleirtölu byggir hann aptur á því, að menn nú í daglegu tali kalli bæði skerin til samans Ketilsker, eins og líka virðist, að honum pyki það nokkuð óeðlilegt, að kirkjunni ekki skyldi vera gefið þetta eina sker, Djúpskerið, með hinum öðrum skerj- um, er liggja fyrir Skógarness landi. En þessar ástæð- ur virðast með öllu ónógar, til að byggja þar á eign- arrjett Miklaholts kirkju til fremra skersins, því eptir málinu getur orðið Ketilsker eins vel táknað eitt sker, er svo heiti, sem fleiri, og það má álitast sannað und- ir málinu, að grynna skerið út af fyrir sig sje kallað Ketilsker, en þar á móti virðist það engan veginn sannað, að dýpra skerið sje almennt kallað Ketilsker, heldur almennt Djúpsker, og þó mörg sker fyrir Skóg- arness landi hafi verið gefin kirkjunni, þá leiðir þar af engan veginn, að öll sker fyrir landi tjeðrar jarðar hafi verið gefin henni, eða að Djúpskerið hafi orðið að fylgja með í gjöfinni; en auk þessa stendur í Vilkins biskups máldaga, og eins Gísla biskups, að Miklaholts kirkja eigi Ketilsker hálf, en þetta sýnir ljóslega, að á þeim tímum, er máldagar þessir gjörðust, hafa menn að eins kallað eitt sker Ketilsker : hið grynna sker- ið, og álitid, að það hálf lægi undir Miklaholts kirkju. Að vísu hefur áfrýjandinn fært nokkur rök að því, að Vilkins máldagi væri eigi nákvæmur í því, að telja upp eignir Miklaholts kirkju, en þó hann kunni að vera ónákvæmur í því, þá leiðir þar af engan veginn

að hann hafi misskilið hina eldri máldaga kirkjunnar, hvað Ketilsker snertir, og það því síður, sem hann þar ekki er í neinni ósamkvæmni við orð máldagans frá 1181. Þar eð nú þannig engin skilríki eru fram kom- in fyrir því frá Miklaholts kirkju hálfu, að hún eigi hið umþrætta Djúpsker, er liggur fyrir landi jarðar- innar Syðra-Skógarness, nje að henni beri nokkur rjettur til haustkópa og og stórsela uppdráps þar, þá verður hvorki henni gefinn eignardómur fyrir skeri þessu, nje áfrýjandanum dæmdar skaðabætur fyrir út- seli þá, er þar voru drepnir í nóvember og desember 1869.

Hvað þar á móti þá kröfu áfrýjandans snertir, að Miklaholts kirkja eigi hálf Ketilsker, þá virðist hún á góðum rökum byggð, því bæði er þetta sagt með ber- um orðum í máldagabókum biskupanna Vilkins og Gísla, en eptir erindisbrjefi biskupanna hjer á landi 1. júlí 1746, 16. gr. og konungsbrjefi 5. apríl 1749 eiga þær að álítast áreiðanlegar og autentiskar, og eptir þeim dæmast og útkljást allar þrætur um eignir kirkna í Skálholts biskupsdæmi; og líka er ekkert það fram komið af hendi hinna stefndu, er hrindi þessu; en af þessu leiðir þá aptur, eða af eignarrjetti Miklaholts kirkju á skerinu, að henni hlýtur að bera rjettur til hálftrar vorkópa veiðar þar, sem og með öllu er sam- kvæmt máldaganum frá 1181, er eignar henni Ketil- sker að helmingi við Skógnesinga með öllum gæðum, og það getur ekki neitt hnekk þessum rjetti kirkjunn- ar, þó áfrýjandinn eigi hafi notað hann, nje þó for- menn hans um tíma kunni heldur eigi að hafa gjört það. En þó þessu sje þannig varið, þá getur engin skylda hvílt á umboðssjóði Arnarstapajarða til þess að endurgjalda áfrýjandanum skaða þann, er hann með kæruleysi sínu, að gjöra þennan rjett sinn gildandi,

hefur bakað sjer; honum geta því að eins borið skaðabætur frá sættakæru-degi, 26. maí 1871, og þar eð hinir stefndu ekki hafa sjerstaklega mótmælt þeirri upphæð, sem áfrýjandinn hefur krafizt í þessu skyni, sem sje 8 rdl. 32 sk. eða 16 krónur 66 aura árlega, ber að dæma honum tjeða árlega upphæð með 4% vöxtum um árið úr umboðssjóði Arnarstapa jarða. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir mála-vöxtum eiga að falla niður. Hinum skipuðu mála-flutningsmönnum við yfirdóminn bera hvorum fyrir sig fyrir flutning málsins 30 krónur, er greiðist þeim úr opinberum sjóði. Meðferð málsins, sem hefur verið gjafsóknarmál fyrir báðum rjettum, hefur í hjeraði verið vítalaus, og flutningur þess fyrir yfirdóminum lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Miklaholts kirkju tilheyrir hálft Ketilsker, er liggur fyrir landi jarðarinnar Syðra-Skógar-ness, með öllum gæðum. Í skaðabætur bera áfrýjandanum, Geir presti Bachmann, úr sjóði Arnarstapa-umboðs 16 krónur 66 aurar árlega, frá 26. maí 1871, með 4% vöxtum um árið. Að öðru leyti á nefndur umboðssjóður að vera sýkn af kröfum áfrýjanda í þessu máli. Mála-flutningsmönnum Páli Melsteð og Jóni Guðmundssyni, er skipaðir hafa verið að flytja málið fyrir yfirdóminum, bera fyrir flutning þess, hvorum fyrir sig, 30 krónur, er lúkist þeim úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 1. febrúarmán.

Nr. 2/1875:

Rjettvísín

gegn

Kristbjörgu Björnsdóttur.

Dómur.

Í máli þessu er Kristbjörg Björnsdóttir dæmd með aukapingsdómi Reykjavíkurbæjar 8. desembermán. f. á. fyrir dularfæðingu og barnsmorð til 8 ára betrunarhússvinnu, og eru atvik málsins þau er hjer segir.

Í fyrra vetur varð hin ákærða Kristbjörg Björnsdóttir á Sauðagerði, ógipt stúlka, 19 ára gömul, fædd 4. október 1855, óljett eptir vinnumann, Þorlák nokkurn Kristjánsson, og vissi hún á vorvertíðinni, er leið, hvernig á stóð fyrir henni, að hún var orðin þunguð, þó sagði hún engum frá því, en duldi það fyrir öllum; hafði heldur ekki neina útvegum með barnsföt, meðan á meðgöngutímanum stóð, nje annaðist um neitt, er laut að ástandi hennar. Í septembermánuði seinast liðnum fæddi hún stúlkubarn, er var fullburða; hvern dag mánaðarins það var, hefir ekki orðið upplýst; var hún þá heima hjá sjer, en húsbændur hennar og fósturforeldrar voru á ferð uppi í sveit. Það var um morguninn, að hún kenndi jóðsóttarinnar, lagði hún sig þá í rúm sitt uppi á loptinu, háttaði þó ekki, en lá í fótunum. Kom þá vinnukonan upp til hennar, og spurði hana, hvað að henni gengi, en ákærða svaraði, að hún hefði fengið kveisu, og ljet að öðru leyti á engu bera; gekk stúlkan svo út. Litlu seinna fór ákærða aptur á fætur og skammtaði, en lagði sig svo aptur fyrir í rúmi húsbænda sinna undir loptinu; meðan hún lá þarna í rúminu, kom annar kvennmaður inn til hennar, og settist andspænis henni um stund, spurði hana,

hvað að henni gengi, og bar henni mjólkur-tévatn. Hún komst ekki að neinu, meðan hún var inni hjá hinni ákærðu, um hvað að henni gengi, og heyrði hana einungis stynja en ekki hljóða. Í sama svip, sem stúlkan fór burtu, ól ákærða barn, sem var fullburða og eptir álitu hjeraðslæknisins hafði hæfilegleika til að lifa sjálfstæðu lífi; en þegar barnið var fætt, kom ákærðu til hugar að fyrirfara því, þá hún fyrst hafði látið það liggja um stund við hliðina á sjer í rúminu undir fótunum og heyrt það hljóða, svo að hún vissi, að það var með fullu lífi. Tók hún þá sjálfskeiðing, sem lá í glugganum, og stakk barnið með honum marga stingi í brjóstið og lífið, og hefir hjeraðslæknirinn, sem skoðaði lík barnsins og gjörði líkskurð á því, lýst yfir því álitu sínu, að skurðir þessir eða stingir hafi deytt barnið, sem hafði öll merki þess, að hafa lifað eptir fæðinguna, sjer í lagi þar sem 2 af stingunum höfðu snortid hjarta barnsins. Þegar hin ákærða var búin að deyða barnið, lagði hún það bak við koddann í rúminu, en tók það morguninn eptir og ljet það í poka og hleypti því ofan í mógröf skammt frá bænum; með því vatn var í mógröfinni, ljet hin ákærða nokkra mókögglu ofan á pokann, svo hann flyti ekki upp, og þar fannst einnig líkið eptir tilvísun hinnar ákærðu, með sömu ummerkjum, undir rannsókn málsins.

Þó ýmsar líkur sjeu til þess, að hin ákærða hafi buið yfir því áformi að fæða í dul, bæði það, að hún lagði leynd á, að hún væri þunguð, var ekki í neinum útvegum um barnsfatnað, og ljet ekki neitt uppskátt um ástand sitt við stúlkur þær, er komu til hennar rjett á undan og um fæðingu barnsins, virðist þó ekki ástæða til að rengja þann framburð hennar, að hún þá fyrst, er barnið var fætt, hafi ásett sjer að fyrirfara því. Afbrot hinnar ákærðu heyrir þannig undir 1. lið 193.

greinar í hegningarlögum 25. júní 1869, og virðist hegningin, með sjerstöku tilliti til æsku hinnar ákærðu og undanfarinnar góðrar hegðunar, hæfilega metin til 6 ára betrunarhússvinnu; að öðru leyti ber að staðfesta undirrjettardóminn; svo ber hinni ákærðu og að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 14 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum, hefir verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærða Kristbjörg Björnsdóttir á að sæta 6 ára betrunarhússvinnu. Um málskostnað í hjeraði á dómur undirrjettarins óraskaður að standa; svo borgar hin ákærða og allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, 14 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 8. febrúarmán.

Nr. 3/1875: Rjettvísin
gegn
Guðmundi Guðnasyni.

Dómur.

Með eigin játningu hins ákærða Guðmundar Guðnasonar á Reyni á Akranesi og öðrum upplýstum atvik-

um er það löglega sannað, að hann haustið 1873, þegar hann bjó á Hurðarbaki, hafi nokkrum sinnum tekið tvo hesta og eina hryssu frá Vestara-Miðfelli, sem sóttu í heygarð hans, og keflað þau á þann hátt, að hann ljet upp í þau hrossleggi þvers um, batt hrosshárslanda um báða enda á hrossleggjunum og smokkaði honum eins og höfuðleðri á beizli upp á höfuðin á hestunum, og batt svo sama hrosshárslandanum eins og beizliskeðju undir kverkina á hestunum, svo að hrossleggirnir ekki gátu gengið til, og voru þeir svo digrir, að hestunum var ómögulegt að bíta með þá uppí sjer. Eptir að hinn ákærði þannig tvisvar hafði keflað hestana frá Miðfelli, án þess að mein yrði að því, af því að þeir fundust skömmu eptir keflinguna, og keflin voru tekin út úr þeim, bar svo til mánudagskveld eitt á jóla-föstudni, að hinn ákærði hitti þessa sömu tvo hesta hjá heygarði sínum, sem ekki verður álitinn gripheldur, og keflaði þá báða; kom annar þeirra heim að Miðfelli daginn eptir með keflið uppí sjer, strengdur og hungraður, en hinn hesturinn fannst ekki fyr en á miðvikudag um hádegi eptir mikla leit, liggjandi í fönn með keflið uppí sjer, mjög þjakaður, banhungraður og með kjálkana og kjaptvikin mjög bólgin undan hrossleggnum; og er það álit þeirra, sem fundu hestinn eða sáu hann skömmu seinna, að hann ekki mundi hafa lifað til næsta dags, ef hann hefði ekki fundizt, því hann gat enga björg sjer veitt, en landnyrðingsbilur og mikið frost var þá dagana, sem hestinn vantaði. Var hesturinn síðan rekinn heim, og rjetti hann smámsaman við, en átti þó lengi erfitt með að jeta vegna bólgunnar í skoltinum. Hinn ákærði gjörði engum aðvart um keflingu hestanna, fyr en smali frá Miðfelli daginn eptir, að hestarnir voru keflaðir, kom til að spyrja um þá. Fyrir þessar tiltektir er hinn ákærði, sem kominn

er langt yfir lögaldur sakamanna, og ekki hefir fyrri sætt hegningu eða ákæru fyrir neitt lagabrot, dæmdur fyrir aukarjetti Mýra- og Borgarfjarðar-sýslu að Hjarðarholti, 28. septembermán. f. á., í 10 rd. sekt til lands-sjóðsins, eða ef sektin ekki er borguð í tækan tíma, þá í 6 daga einfalt fangelsi, sem og til að borga allan málskostnað, en þessum dómi hefir hinn ákærði skotið til yfirdómsins.

Yfirdómurinn hlýtur að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að þessi meðferð hins ákærða á hestunum frá Miðfelli sje þess eðlis, að hann ekki geti sloppið hjá hegningu fyrir hana, og virðist hegningin eptir öllum málavöxtum hæfilega metin af undirdómaranum, samkvæmt 229. og 31. grein hegningarlaganna, smbr. tilsk. 28. febrúar 1874, til 10 rd. sektar. Undirritjettarins dóm ber því að staðfesta í heild hans, og ber hinum ákærða einnig að borga allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefir verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirritjettarins dómur á óraskaður að standa. Hinn ákærði Guðmundur Guðnason borgi allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 8. marzmán.

Nr. 3/1875:

Rjettvísinn

gegn

Jóni Jónssyni.

Dómur.

Með dómi sýslumannsins í Norður-Múlasýslu, frá 13. nóvember 1873, er Jón Jónsson frá Odda í Seyðisfirði, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna, og aldrei hefir sætt hegningu nje ákæru fyrir neitt lagabrot, dæmdur í 5 rd. sekt og málskostnað fyrir óheimila töku á 2 pundum af ull, sem ekki hefur orðið metin, en er álitin, af því hún var mikið slæm, að hafa verið 83 aura virði, og hefir hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til landsyfirrjettarins.

Það er sannað með játningu ákærða og skýrslum vitna þeirra, sem leidd hafa verið í málinu, að hann árið næst á undan hafi tekið úr rúmi í baðstofunni á Odda, þar sem hann þá átti heima, hin umræddu 2 ullarpund, látið þau í þoka og borið síðan út í heykuml á næsta bæ, sem hann hafði umgöngu um daglega, og að þokinn hafi fundizt þar undir heyi í kumlinu litlu seinna af öðrum manni, sem þangað var sendur til að gegna verkum ákærða, er þá var drukkinn, og var ullinni skilað aptur. Ákærði hefur borið fram, að hann hafi ekki haft það áform, að stela ullinni, en tekið hana í einhverri vitleysu í drykkjuskap sínum, sem hann á vanda til, enda staðfesta vitnaskýrslur þær, sem fram eru komnar í málinu, að ákærði hafi verið mikið drukkinn bæði kveldið áður, en hann tók ullina, sem var snemma dags, og eins tímanlega þann dag, svo hann fyrir miðjan dag var svo á sig kominn, að hann gat ekki staðið, og varð að leggjast fyrir í úthýsi. Með því að þannig virðist full sönnun komin

fram fyrir því, að ákærði hafi verið mjög drukkinn, þegar hanu framdi afbrot það, sem hjer er ákæræfni, þó að hins vegar ekki sje full ástæða til að halda, að hann þá ekki hafi vitað neitt af, hvað hann gjörði, verður yfirdómurinn að vera undirdómaranum samdóma um, að ákærði eigi að sæta minni hegningu, en hinni lögákveðnu, fyrir brot sitt, samkvæmt 40. grein hegningarlaganna; virðist hegningin þá hæfilega metin af undirdómaranum til 10 króna sektar, er renni í landssjóðinn, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn, bæði hvað hegningu og málskostnað snertir. Þar að auki ber ákærða að borga allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmet.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa.

Ákærði Jón Jónsson greiði allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málafutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Mánudaginn 8. marzmán.

Nr. 4/1875:

Rjettvísinn

gegn

Ögmundi Ögmundssyni.

Dómur.

Amtmaðurinn í suðuramtinu hefur skotið til yfirdómsins dómi, gengnum í Vestmannaeyjum, 17. septbr. f. á.; en með dómi þeim er hinn ákærði Ögmundur Ögmundsson, vinnumaður á Kálfstöðum í Rangárbíngi dæmdur fyrir þjófnað til að sæta 2 ára betrunarhússvinnu og til að ljúka öllum af málinu leiðandi kostnaði. Að vísu hafði sýslumaðurinn skotið dómi þessum til yfirdómsins, en, eins og amtmaður hefur tekið fram, sjest ekki af skjölum málsins, hvort ákærði hafði óskað þess eða eigi. Brot hins ákærða, sem 5 sinnum áður hefur verið hegnt fyrir þjófnað, er í því fólgið, að í sumar, sem leið, 23. júnímán., er hann var staddur úti Vestmannaeyjum, tók hann 2 borðstúfa, virta til samans á 1 kr. 33 auru, er láu ofarlega á bryggju verzlunarstaðar þess þar á eyjunum, er Miðbúð nefnist, og ljet þá niður í bát formanns síns, en sýslumaður ljet taka þá þar og afhenda þá kaupmanni Thomsen sem eiganda, þó engin sönnun sje fram komin fyrir eignarrjetti hans, nje heldur neins annars, á borðstúfum þessum. Ákærði hefur skýrt svo frá, að hann upphaflega eigi hafi ætlað að stela borðstúfunum, heldur hafi hann tekið þá og látið upp í bát formanns síns í þeirri meiningu, að einhver af hásetum hans ætti þá, eða þá einhver af öðrum bát, er þar lá við bryggjuna; en seinna þann sama dag hafi hann fengið þá hugmynd, þegar enginn leiddi sig að borðunum, að fjenýta sjer þau. Þessa töku hefur undirdómarinn álitíð þjófnað, og að hún því heyrði undir 234. gr. hegningarlag-

anna, en yfirdómurinn verður að álíta, að brot þetta heyri undir 249. gr. í tjeðum lögum, og virðist hegning hins ákærða þá hæfilega metin til 3×5 daga fangelsis við vatn og brauð. Hinum ákærða hefur og verið gefið að sök, að hann í áminnstri kaupstaðarferð hafi stolið rullubita; en yfirdómurinn verður að vera undirdómaranum samdóma í því, að þetta sje engan veginn nægilega sannað gegn neitun hins ákærða. Hinum ákærða ber að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmet.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærða Ögmund Ögmundsson ber að setja 3×5 daga í fangelsi við vatn og brauð. Svo borgi hann og allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 15. marzmán.

Nr. 21/1874: W. O. A. Löwe kaupmaður
í Liverpool
gegn
Magnúsi sjálfseignarbónda
Jónssyni.

Dómur.

Sumarið 1873 pantaði gagnáfrýjandi máls þessa,

Magnús Jónsson, óðalsbóndi og verzlunarforstjóri á Bráðræði, hjá W. O. A. Löwe, kaupmanni í Liverpool, sem er aðaláfrýjandi málsins, saltfarm og nokkrar aðrar vörur, er svaraði samtals hjer um bil 20 lestum, og í miðjum ágústmánuði sama sumar kom skönnertskipið Reaper, er ber 81 tons, hingað, gjört út af aðaláfrýjandanum, og hafði að færa vörur þær, er gagnáfrýjandinn hafði pantað, en þar að auki salt, sem var ætlað öðrum nafngreindum kaupmönnum eða verzlunarforstjórum í Reykjavík og Hafnarfirði, og var þannig saltfarmur sá, er Reaper hafði innanborðs, helmingi meiri, en salt það, er gagnáfrýjandinn hafði beðið um. Þegar til kom, vildu verzlunarstjórar þeir, sem salt þetta var ætlað, ekki veita því móttöku, þó að gagnáfrýjandinn skoraði á þá með nóttóralgjörð að taka við því; ljet gagnáfrýjandinn þá flytja það í land og leggja það í hús, til þess — eptir því, sem hann ber fram — að selja það smátt og smátt fyrir hönd aðaláfrýjandans, allt á kostnað hans, og ritaði síðan aðaláfrýjandanum, hvernig farið hefði. Í desembermánuði s. á. ljet aðaláfrýjandinn kalla gagnáfrýjandann fyrir sáttanefnd út af verzlunarviðskiptum þessum, og krafðist borgunar á £ 201—7 með 10% vöxtum, þangað til borgun skeði; en þó að sættir ekki kæmust á, var málinu ekki fylgt lengra fram að sinni. Um árslokin 1873 borgaði gagnáfrýjandinn aðaláfrýjandanum 1000 rd. upp í skuld sína; en með því að ágreiningur varð milli þeirra um upphæð þá, sem eptir stóð, höfðaði aðaláfrýjandinn haustið 1874, að undangenginni nýrri sáttatilraun, mál móti gagnáfrýjandanum til borgunar á £ 89—17—9, með 6% vöxtum frá 7. desembermán. 1873, þangað til borgun skeði. Gagnáfrýjandinn reiknaði aptur á móti skuld sína að eins 570 rd. 76 sk., og gagnsótti þar að auki aðaláfrýjandann um 60 rd., er hann þóttist eiga hjá

aðaláfrýjandanum fyrir 2 tunnur af kjöti, er hann hefði sent honum haustið 1871, en ekki fengið borgaðar; þá 510 rd. 76 sk., er þannig yrði hin sanna skuld, bauðst gagnáfrýjandinn til að borga, án vaxta. Með dómi, upp kveðnum í máli þessu fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur 3. desembermán. f. á., var gagnáfrýjandinn dæmdur til að borga aðaláfrýjandanum 570 rd. 76 sk., en málspartarnir að öðru leyti dæmdir sýknir hvör af annars kærum og kröfum, og málskostnaður látinn falla niður. Þessum dómi hefur málaflutningsmaður Jón Guðmundsson, sem umboðsmaður kaupmanns W. O. A. Löwes, áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dags. 31. desembermán. f. á., og haldið fram hinum sömu rjettarkröfum, sem fyrir undirrjettinum. Með gagnstefnu, dags. 18. janúarmán. þ. á., hefur óðalsbóndi Magnús Jónsson gagnáfrýjað nefndum hjeraðsrjettardómi, og sömuleiðis krafist hins sama sem fyrir undirrjettinum, og enn fremur, að mótpartinum verði alvarlega refsað fyrir ýms ærumeiðandi ummæli hans, bæði í hjeraði og fyrir yfirdóminum. Loksins hafa báðir málspartar krafist, að mótparturinn verði dæmdur til að borga málskostnað fyrir báðum rjettum.

Aðaláfrýjandinn byggir kröfu sína á kontókúranti (reikningi), dags. 6. nóvembermán. 1873; er gagnáfrýjandanum þar reiknaður allur saltfarmurinn til skuldar, án þess að greinarmunur sje gjörður á þeim hluta hans, sem gagnáfrýjandanum var ætlaður, og hinum hluta hans, sem var ætlaður öðrum. Eftir reikningi þessum er öll skuldin £ 789—1—1, en þar frá dragast £ 587—14—1, er gagnáfrýjandinn var búinn að borga; reiknast því skuld hans eftir kontókúrantinum £ 201—7. Upp í þetta er seinna borgað 1000 rd., svo að það, sem aðaláfrýjandinn þykist eiga heimtingu á, verður £ 89—17—9. Gagnáfrýjandinn hefur aptur á móti

haldið því fram, að sjer beri að eins að borga þann hluta saltfarmsins með Reaper, sem hann hafði pantað, og honum var ætlaður, með þeirri upphæð, sem á hann er sett í kontókúrantinum; en fyrir þann hluta saltfarmsins, sem öðrum var ætlaður og sem hann tók að sjer til sölu fyrir hönd og á kostnað aðaláfrýjandans, álitur hann sjer að eins skylt að standa skil á andvirði því, sem hann hefur fengið fyrir saltið, að frá dregnum kostnaði sínum og ómakslaunum. Þessi hluti saltsins er, að sögn gagnáfrýjandans, og því er ekki mótmælt, færður honum til skuldar í kontókúrantinum með £ 143—4—5, sem hann því álitur að eigi að dragast frá áður á minnstum £ 201—7; verði þá skuld sín eftir kontókúrantinum að eins £ 58—2—7, en þar við bætist andvirði salts þess, er hann hafði selt fyrir hönd aðaláfrýjandans, að frá dregnum kostnaði og ómakslaunum, 1049 rd. 42 sk.; þar upp í hafi hann borgað um árslokin 1873 1000 rd., svo að skuld sín út af verzlunarviðskiptum þessum, sje nú að eins £ 58—2—7 + 49 rd. 42 sk. = 570 rd. 76 sk.

Það verður að álitast in confesso meðal málspartanna, að einungis helmingurinn af saltfarmi þeim, sem hjer er umtalsefni, hafi verið ætlaður gagnáfrýjandanum; því þó að aðaláfrýjandinn vilji hjer fyrir rjettinum halda því fram, að allur saltfarmurinn hafi verið ætlaður gagnáfrýjandanum, þá verður því enginn gaumur gefinn, þar sem aðaláfrýjandinn í sáttakæruskjali sínu 7. desembermán. 1873 með berum orðum hefur játað hið gagnstæða, er hann kemst svo að orði: «jafnmikið af salti, fram yfir það, sem Magnúsi var ætlað, eða hann hafði pantað, var og aldrei honum sent, nje til hans «destinerað», heldur til annars nafngreinds kaupmanns»; eins og líka það atvik, að aðaláfrýjandinn hefur álitid sjer skylt, að endurgjalda gagnáfrýjandanum kostnaðinn af

nótórial-gjörðum þeim, sem nefndar eru hjer að fram-
 an, ljóslega sannar hið sama. Hinn helmingur salt-
 farmsins var þannig gagnáfrýjandanum óviðkomandi, og
 það atvik, að þeir, sem hann var ætlaður, ekki vildu
 veita honum móttöku, gat ekki gjört neina breyt-
 ingu þar á. Þar sem gagnáfrýjandinn samt sem áður
 ljet flytja saltið í land og leggja það í hús, þá verður
 ekki, gegn neitun gagnáfrýjanda, leitt annað út af því, en
 að hann hafi gjört þessar ráðstafanir sem óbeðinn um-
 boðsmaður (negotiorum gestor) aðaláfrýjandans, til þess
 að firra hann fjártjóni, enda virðast allar kringumstæð-
 ur, er fyrir hendi voru, að hafa gefið honum fullt til-
 efni og fulla heimild til að breyta, eins og hann gjörði;
 gagnáfrýjandinn ber líka fram, að hann þegar í stað
 hafi skýrt aðaláfrýjandanum frá þessum aðgjörð-
 um sínum, og hann fallizt á þær; en þessu hefur að-
 aláfrýjandinn ekki neitað. Að gagnáfrýjandinn hafi
 seinna skuldbundið sig til að borga salt þetta með
 þeirri upphæð, sem opt nefndur kontókúrant hljóðar
 um, er ekki sannað af aðaláfrýjandanum gegn neitun
 gagnáfrýjandans, og sjer í lagi verður engin slík skuld-
 binding leidd út af bræfi gagnáfrýjandans 7. desember
 1873 (rjettarskjal að nr. 2). Þar eð þannig verður að
 álíta, að gagnáfrýjandinn hafi með fullri heimild tekið
 hið umtalaða salt að sjer, ekki sem sína eign, heldur
 sem eign aðaláfrýjandans, til þess að selja það fyrir
 hans hönd sem óbeðinn umboðsmaður, og aðaláfrýjand-
 inn hins vegar ekki hefur leitt nein rök að því, að
 gagnáfrýjandanum hafi í neinu misfarizt með þetta um-
 boð sitt, þá verður gagnáfrýjandanum ekki gjört að
 svara aðaláfrýjandanum meiru fyrir þennan hluta salt-
 farmsins, en andvirði því, sem hann seldist fyrir, og
 sem aðaláfrýjandinn ekki hefur athugað neitt við; eins
 og gagnáfrýjandinn á hinn bóginn hefur fulla heimting

á, að fá kostnað sinn og ómakslaun endurgoldið með þeirri upphæð, sem hann hefur reiknað sjer, og sem aðaláfrýjandinn heldur ekki hefur fundið neitt athuga-vert við. Yfirdómurinn verður þannig að aðhyllast þá skoðun undirdómarans, að aðaláfrýjandinn geti ekki krafizt hjá gagnáfrýjandanum út af þessum saltviðskiptum þeirra meira en þeirra 570 rd. 76 sk., sem gagnáfrýjandinn hefur játað að sjer beri að greiða, enda hefur aðaláfrýjandinn ekki fundið neitt sjerstaklega að útreikningi gagnáfrýjandans á þessari upphæð.

Að því er snertir gagnkröfu gagnáfrýjandans, ber þess fyrir fram að geta, að þar sem aðaláfrýjandinn principaliter hefur krafizt, að gagnkröfunni verði vísað frá undirrjettinum, þá verður þessi rjettarkrafa aðaláfrýjandans þegar af þeirri ástæðu ekki tekin til greina, að hann ekki hefur áfrýjað undirrjettardóminum til ómerkingar að þessu leyti. Gagnkrafa þessi er í því fólgin, að gagnáfrýjandinn telur sig eiga hjá aðaláfrýjandanum 60 rd. fyrir 2 tunnur af kjöti, er hann hafi sent aðaláfrýjandanum haustið 1871, og ekki enn fengið borgaðar, og hefur undirdómarinn dæmt aðaláfrýjandann sýknan af þessari kröfu, af þeirri ástæðu, að hún sje ekki sönnuð gegn neitun hans. Það er nú að vísu svo, að gagnáfrýjandinn hefur ekki fært neinar sannanir fyrir þessari kröfu sinni, en hins vegar hefur aðaláfrýjandinn að eins krafizt fyrir undirrjettinum, að henni verði vísað frá dómi, en ekki mótmælt kröfunni sjálfri með berum orðum, heldur einungis sagt um hana, að hún væri «ósönnuð», og látið í ljósi efa um, «hvort nokkur fótur eða hæfa væri fyrir sjálfri henni eða ekki». Þessi almennu ummæli aðaláfrýjandans um kröfu gagnáfrýjandans virðast ekki hafa gefið gagnáfrýjandanum neitt tilefni til að koma fram með frekari sannanir fyrir henni, og ber því að taka hana til greina sem ómótmælt.

Samkvæmt öllu því, sem að framan er greint, ber að dæma gagnáfrýjandann til að greiða aðaláfrýjandanum 510 rd. 76 sk. eða 1021 kr. 58 aura, og getur ekki orðið umtalsmál um vexti af þessari upphæð, þar sem gagnáfrýjandinn þráfaldlega hefur boðizt til að borga hana; en að öðru leyti ber að dæma gagnáfrýjandann sýknan af kröfum aðaláfrýjandans í máli þessu. Málskostnaður fyrir undirrjettinum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður, en í málskostnað fyrir yfirdóminum ber aðaláfrýjandanum að greiða gagnáfrýjandanum 40 krónur.

Þar sem talsmaður aðaláfrýjandans, sjer í lagi í málsútlistunarskjali sínu fyrir yfirdóminum, hefur farið ýmsum ósæmilegum og meiðandi orðum um gagnáfrýjandann, verður ekki komizt hjá, samkvæmt kröfu gagnáfrýjandans, að dæma talsmanninn í sekt fyrir þetta eptir L. 1.—12. og tilskipun 23. desember 1735, 2. gr., og virðist sektin hæfilega metin 10 krónur til fátækra-sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og 10 krónur til dóms-málasjóðsins.

Því dæmist rjett að vera;
Gagnáfrýjandanum, Magnúsi óðalsbónða og verzlunarforstjóra Jónssyni, ber að greiða aðaláfrýjandanum W. O. A. Löwe kaupmanni, 1021 krónu 58 aura, en að öðru leyti að vera sýkn af kröfum hans í þessu máli. Málskostnaður fyrir undirrjettinum falli niður; í málskostnað fyrir yfirdómi borgi aðaláfrýjandinn gagnáfrýjandanum 40 krónur. Málaflutningsmanni Jóni Guðmundssyni ber að greiða í sekt til fátækra-sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar 10 krónur og til dómsmálasjóðsins 10 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 26. aprílmán.

Nr. 17/1874: Jón Jónsson, vegna hinnar íslenzku samlagsverzlunar í Bergen
 gegn
 Egli kaupmanni Egilsson.

Dómur.

Mál þetta er risið út af því, að haustið 1871 var Egill Egilsson, er þá stóð fyrir verzlun í Stykkishólmi, ráðinn faktor við verzlun þá, sem hið íslenska verzlunarfjelag í Bergen átti hjer í Reykjavík, og skyldi hann taka við forstöðu verzlunar þessarar vorið 1872. Ferðaðist hann því eptir áskorun tjeðs verzlunarfjeldags með fyrstu póstskipsferð frá Reykjavík vorið 1872 til Bergen, til þess að gjöra ýmsar ráðstafanir viðkomandi þessari stöðu sinni, og kom aptur hjer til bæjarins seint í maí sama ár, og tók að verzla fyrir hönd verzlunarfjeldagsins í húseign þeirri, er nefnd er Glasgow, hjer í bænum. Fór því fram um hrið; en seint í marzmánuði 1873 sagði fjeldagið Egilsson upp verzlunarforstöðu hans, með hálfis árs fyrirvara, og seinna samdist svo milli hans og erindsreka fjeldagsins, er var sendur hingað sama vor, að Egilsson skyldi láta af verzlunarforstöðu sinni 1. júní 1873, og fór hann þá alveg frá verzluninni. Haustið eptir höfðaði Jón landshöfðingjaritari Jónsson, fyrir hönd opt nefnds verzlunarfjeldags eða «Likvidationskomite's» þess, mál á móti Egilsson út af viðskiptum hans við fjeldagið, og voru rjettarkröfur hans fyrir undirrjettinum þessar:

1. að Egilsson yrði skyldaður til að borga fjelaginu eða Likvidationskomite þess
- a, upphæð láns, er fjelagið hafði veitt honum vor-
ið 1872 2031 rd. 20 sk.
- b, 6% rentur af tjeðu láni frá 1.
maí 1872 til sáttakærudags 29.
október 1873 182 — 60 —
- c, skaðabætur fyrir vantandi skil
á verzlun og ótilhlýðilega verzl-
unarstjórn 5000 — " —
- d, reikningsskuld 1174 — 16 —
þó þannig, að 50 rd. verði
dregin frá þessari upphæð, ef
báturinn «Blíður», er fjelagið
eigi, en Egilsson hafi tekið að
sjer, verði afhentur í góðu standi.
- samtals 8388 — " —
- með 7% rentu frá sáttakæruþegi af 2031 rd. 20 sk.
og 5% rentu frá sama degi af 6351 rd. 76 sk. uns
borgun skeður;
2. að Egilsson verði dæmdur, að viðlagðri daglegri sekt
eða á annan nægjandi hátt, til
- a, að afhenda bátinn «Blíður», ef hann er þess um
kominn;
- b, að gjöra verzlunarfjelaginu, eða stefnanda fyrir
hönd þess, full og glögg skil fyrir verzlunarfor-
stöðu sinni;
- c, að semja verzlunarreikning frá þeim degi, er
hann tók við verzluninni, til þess dags, er hann
fór frá henni;
- d, að afhenda allar þær bækur og öll skjöl, verzl-
uninni viðkomandi, er hann hafi undir höndum,
þar á meðal einkum kassabók og kladdabók fyr-

ir tímabilið frá 1. marz til 26. maí 1873, og faktúrur þær, er honum hafi verið sendar;

3. að Egilsson verði dæmdur til að greiða verzlunar-fjelaginu allan kostnað af máli þessu, svo fjelagið verði skaðlaust.

Egill kaupmaður Egilsson höfðaði gagnsókn gegn verzlunarfjelaginu og krafðist, að fjelagið yrði dæmt til að borga sjer:

1. andvirði fyrir ýmsar vörur, er hann hafði sent for-manni fjelagsins árið 1871 til sölu . . . 1411 rd.

2. skaðabætur fyrir hald á tjeðri upphæð síð-an 1871, minnst 200 —

3. bætur fyrir þann vansa og skaða, er sakaráburður sækjanda um ótilhlýðilega verzlunarforstöðu og þar á byggð ótíma-bær uppsögn á atvinnuvegi gagnsækj-anda hefðu bakað honum, minnst . . . 10000 —

4. skaðabætur fyrir allt það tjón, sem hann hefði hlotið af að vera lokkaður frá eign-um sínum og atvinnu vestra 5000 —

5. Fyrir «Tort og Creditspilde», er erinds-reki fjelagsins hafi bakað gagnsækjanda með því 5. júní 1873 að brjóta húsfrið á konu hans, að honum fjærverandi, minnst 1000 —

6. skaðabætur fyrir það, að erindsreki fje-lagsins hafi gegn lofordum sínum hald-ið gagnsækjanda við verzlunina svo lengi, að hann vegna þess hafi misst af arð-sömum hestakaupum og innheimtu skulda, minnst 1000 —

samtals 18611 —

með 6% rentu frá sáttakærudegi til borgunardags. Enn fremur krafðist gagnsækjandi, að allar kröfur aðalsækj-anda yrðu dæmdar dauðar og maktarlausar, en stefn-

andi dæmdur í hæfilegar sektir fyrir meiðyrði og rangan áburð, og til að greiða allan af málinu leiddan og leiðandi kostnað.

Með dómi upp kveðnum fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur, 17. septembermán. f. á., voru málspartarnir dæmdir sýknir hvor af annars kærur og kröfum í máli þessu og málskostnaður látinn falla niður, en gagnsækjandi Egilsson dæmdur til að greiða í sekt fyrir ósæmilegan rithátt, 5 rd. til fátækra sjóðs Reykjavíkur og aðra 5 rd. til dómsmálasjóðsins, svo voru og hin meiðandi ummæli, er gagnsækjandi hafði viðhaft um umboðsmann verzlunarfélagsins, dæmd dauð og marklaus. Þessum dómi hefur Jón landshöfðingjaritari Jónsson áfrýjað fyrir hönd hins íslenska verzlunarfélags í Bergen til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 6. októbermán. f. á., og krafist, að hinum áfrýjaða dómi verði hrundið að svo miklu leyti, sem rjettarkröfur aðalsækjanda í hjeraði eigi eru teknar í honum til greina, að hinn stefndi verði dæmdur eftir rjettarkröfum aðalsækjanda í hjeraði með tilliti til sjálfs málsins og kostnaðar þess, og til að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, og að hjeradsdómurinn verði að öðru leyti staðfestur. Með stefnu, dagsettri 19. janúarmán. þ. á., hefur Egill kaupmaður Egilsson gagnáfrýjað nefndum dómi, og krafist: principaliter, að máli þessu verði vísað frá yfirdóminum, að því er snertir kærur og kröfur aðaláfrýjanda, og að hann verði dæmdur í «Kost og Tæring», sem frekast má, eftir rjettarins mati, en að gagnsóknarmálinu verði framfylgt eftir málavöxtum; subsidialiter, að hinum áfrýjaða dómi í hjeraði verði hrundið og breytt, að því leyti sem rjettarkröfur gagnáfrýjanda ekki hafi verið teknar til greina; að sækjandi verði dæmdur til að greiða gagnáfrýjandanum allar þær kröfur, er hann hafi farið fram á fyrir bæjarþingsrjett-

inum og allan af málinu leiddan og leiðandi kostnað; að aðalsækjandi verði hæfilega sektaður fyrir ósæmilegan rithátt og önnur ummæli um gagnáfrýjandann, og að gagnáfrýjandi verði dæmdur alveg sýkn af öllum kærnum og kröfum aðalsækjanda í hjeradi, og hjeradsdómurinn að því leyti standi óhaggaður.

Þar sem gagnáfrýjandinn fyrst og fremst hefur krafizt, að aðalsökinni verði vísað frá dómi, þá hefur hann ekki komið fram með aðrar ástæður fyrir þeirri kröfu sinni, en þær, sem yfirdómurinn þegar hefur úrskurðað um undir rekstri málsins, 23. nóvember f. á. og 4. janúar þ. á., og að því, er sjerstaklega snertir þá mótbáru gagnáfrýjanda, að hvorki hafi Jón landshöfðingjaritari Jónsson sannað umboð sitt til að áfrýja undirrjettardóminum, nje talsmaður aðaláfrýjandans umboð sitt til að flytja málið fyrir yfirdóminum, þá er næg sönnun fyrir umboði hins fyr nefnda komin fram í rjettarskjali nr. 2 í undirrjettargjörðunum og rjettarskjali að nr. 6 a, fram lögðu hjer fyrir rjettinum, og fyrir umboði hins síðar nefnda í rjettarskjalinu nr. 3. Frávísunarkrafa gagnáfrýjandans verður þannig ekki tek-in til greina, og ber því að dæma málið í aðalefni þess.

Eins og að framan er sagt, fara rjettarkröfur aðaláfrýjandans fram á: sum part, að gagnáfrýjandinn verði skyldaður til, að gjöra full reikningsskil fyrir verzlunarforstöðu sinni, og til að skila aðaláfrýjandanum ýmsum munum, bókum og skjölum, er hann hafi undir höndum, en sem sjeu eign aðaláfrýjandans, sum part, að gagnáfrýjandinn verði dæmdur til að borga aðaláfrýjandanum ýmsar upphæðir, lán, reikningsskuld og skaðabætur, samtals 8,388 rd. eða 16,776 krónur; en hins vegar hefur aðaláfrýjandinn mótmælt því, að í þessu máli verði dæmt um það, sem gagnáfrýjandinn verði skuldugur aðaláfrýjandanum eptir reikningi fyrir

verzlunarforstöðu hans. Að því er snertir hið fyrri aðalatriðið, þá hefur gagnáfrýjandinn sumpart neitað því, að á sjer hvíli nein skylda til að gjöra reikningsskil fyrir verzlunarforstöðu sinni til aðaláfrýjandans, sumpart haldið því fram, að hann af sjálfsdáðum hafi gjört slík reikningsskil. Þessa mótbáru gagnáfrýjandans getur yfirdómurinn ekki aðhyllzt, því þó að það hafi ekki verið sjerstaklega áskilið með samningi, að gagnáfrýjandinn skyldi gjöra reikningsskil fyrir verzlunarforstöðu sinni, þá liggur það beinlínis í stöðu hans sem verzlunarfulltrúa aðaláfrýjandans, að hann hlýtur án nokkurs sjerstaks samnings að vera skyldur til að gjöra aðaláfrýjandanum nákvæma grein fyrir öllum aðgjörðum sínum sem fulltrúi og umboðsmaður aðaláfrýjandans, og sjer í lagi að gjöra fullkomna skilagrein fyrir öllum þeim vörum, peningum og öðru, sem hann hefur tekið við sem fulltrúi aðaláfrýjandans. Að gagnáfrýjandinn hafi af sjálfsdáðum uppfyllt þessa skyldu sína með reikningum þeim, sem eru lagðir fram fyrir undirjettinum sem nr. 4 og nr. 42—43, getur yfirdómurinn ekki álitit, því hið fyr nefnda skjalið, sem gagnáfrýjandinn kallar: «Optegnelser ved det Bergenske Handelssamlags Handel i Reykjavik ved 31. December 1872», verður ekki skoðað öðruvísi — eins og líka gagnáfrýjandinn sjálfur ekki virðist hafa skoðað það öðruvísi — en sem bráðabyrgða sýnishorn, án meinna fylgiskjala eða sannana, af ástandi verzlunarinnar á því tímabili, sem það nær yfir, og hin síðar nefndu skjölin, sem gagnáfrýjandinn kallar: «sameign Egilssonar við hið íslenska verzlunarfjelag í Björgvin frá 1. marz 1872 til 1. júní 1873», og «yfirlit yfir peninga fengna til norsku verzlunarinnar 1872—73, og hvernig þeim hefur verið varið», verða ekki, án tillits til hvort þau geta álitizt fullnægjandi reikningsskil eða eigi,

skoðuð sem reikningur, aflagður til aðaláfrýjandans, heldur að eins sem upplýsingar, lagðar fram fyrir rjettinn, honum til leiðbeiningar. Gagnáfrýjandinn virðist þannig ekki hafa fullnægt þeirri skyldu sinni, að gjöra aðaláfrýjandanum nákvæma skilagrein fyrir verzlunarforstöðu sinni, og þó að gagnáfrýjandinn beri fyrir, að sjer hafi ekki verið mögulegt að gjöra slíka skilagrein eins fullkomna og vera ætti, þar sem ýms skjöl, sjer í lagi faktúrur, hafi vantað með sumum vörusendingum, er hann hafi fengið frá aðaláfrýjandanum, þá getur það atvik, sem aðaláfrýjandinn að öðru leyti hefur neitað, ekki losað hann undan að gjöra skil fyrir verzlunarforstöðu hans, heldur að eins gjört honum ljettari sönnunarskylduna fyrir þeim póstum, sem skjöl þessi snerta. Þar sem aðaláfrýjandinn, í sambandi við kröfu sína um reikningsskil af hendi gagnáfrýjandans, hefur krafizt, að gagnáfrýjandinn verði dæmdur til að afhenda aðaláfrýjandanum bátinn «Blíð», og bækur þær og skjöl verzluninni viðkomandi, er hann hafi undir höndum, þá virðist ekki næg ástæða til að taka þessa kröfu sjerstaklega til greina, því, að því er bátinn snertir, þá hlýtur gagnáfrýjandinn að gjöra grein fyrir honum um leið og hann gjörir reikningsskil sín, og að því, er snertir bækur og skjöl verzlunarinnar, þá hefur aðaláfrýjandinn að eins til nefnt kassabók, er gagnáfrýjandinn neitar, að nokkru sinni hafi til verið, kladdabók fyrir tímabilið frá 1. marz til 26. maí 1873, er gagnáfrýjandinn neitar að sje í sínum vörzlum, enda hefur aðaláfrýjandinn seinna játað, að kladdabók fyrir tímabilið frá 1.—18. marz og 1. apríl til 26. maí sje komin til skila, og loks faktúrur nokkrar, er gagnáfrýjandinn hlýtur að láta fylgja með reikningsskilum sínum, þeim til sönnunar. Samkvæmt þessu ber að dæma gagnáfrýjandann til að gjöra aðaláfrýjandanum fullkomin reikn-

ingsskil fyrir forstöðu hans fyrir verzlun aðaláfrýjandans hjer í bænum innan tiltekins tíma, er virðist hæfilega metinn til 3 mánaða frá birtingu dóms þessa, og að við lagðri 10 króna sekt fyrir hvern dag, er hann óhlýðnast dóminum. Að vísu er ágreiningur millimálspartanna um, hve nær gagnáfrýjandinn hafi tekið við verzlunarforstöðunni, þar sem aðaláfrýjandinn ber fram, að hann ekki hafi tekið við verzlunarforstöðunni fyrir en 1. júní 1872, en gagnáfrýjandinn segist hafa verið ráðinn verzlunarstjóri frá 1. marz s. á., en þar sem aðaláfrýjandinn hefur krafizt reikningsskilanna að eins fyrir tímabilið frá 1. júní 1872 til 1. júní 1873 (sbr. rjettarskjalið nr. 12 í undirrjettargjörðunum), þá verður gagnáfrýjandinn ekki dæmdur til að gjöra reikninginn fyrir lengri tíma.

Þegar þar næst kemur til álita um peningakröfur aðaláfrýjandans á hendur gagnáfrýjandanum, þá hefur gagnáfrýjandinn játað, að hann vorið 1872 hafi fengið að láni hjá aðaláfrýjandanum 1000 spesíur eða 4000 krónur; en hann neitar því, að hann nokkru sinni hafi skuldbundið sig til að borga þær 62 krónur 41 aura, sem aðaláfrýjandinn krefst fram yfir hina eiginlegu upphæð lánsins, nje heldur til að borga rentur af láni þessu. Með því að það þannig er in confesso milli málspartanna, að gagnáfrýjandinn hafi fengið nefnt lán, og að það sje óborgað, ber að dæma gagnáfrýjandann eptir kröfu aðaláfrýjandans til að borga það, því það verður ekki sjeð, að lán þetta standi í neinu slíku sambandi við verzlunarforstöðu gagnáfrýjandans, að það geti heyrt með inn undir reikningsskil hans sem verzlunarfulltrúa. Sömuleiðis virðist gagnáfrýjandinn vera skyldur að endurgjalda aðaláfrýjandanum kostnað þann, sem hann hefur haft af að borga nefnt lán út í Kaupmannahöfn, þó að gagnáfrýjandinn ekki hafi sjerstaklega skuldbundið

sig til þess, því kostnaður þessi, sem aðaláfrýjandinn hefur borgað úr sínum eigin sjóði, er greiddur í þarfir gagnáfrýjanda, enda hefur gagnáfrýjandinn, sem virðist hafa verið í Bergen, þegar lánið var borgað út í Kaupmannahöfn, ekki leitt rök að því, að hann hafi verið óþarfur. Þennan kostnað, sem er 62 krónur 41 aurar, ber því einnig að dæma gagnáfrýjandann til að borga aðaláfrýjandanum; en á hinn bóginn virðist gagnáfrýjandinn ekki verða skyldaður til að borga rentur afláni þessu fyrir sáttakærudag, því að aðaláfrýjandinn hefur ekki sannað, að neinar rentur hafi verið áskildar, og reglur þær, sem gilda um rentur í peningaviðskiptum milli kaupmanna, virðast ekki geta átt við hjer, þar sem verzlunareigandi lánar faktor sínum peninga. Gagnáfrýjandinn verður þannig að eins dæmdur til að borga rentur af nefndri upphæð, 4062 kr. 41 a., frá sáttakærudegi 29. október 1873 með 5 af hundraði. Þar sem aðaláfrýjandinn hefur krafizt 5000 rd. skaðabóta fyrir vantandi skil á verzlun og fyrir ótilhlýðilega verzlunarstjórn, þá virðist yfirdóminum sú krafa koma í bága við hina kröfu aðaláfrýjandans, að undir þessu máli verði ekki dæmt um það, sem gagnáfrýjandinn kunni að verða skuldugur um eptir reikningi fyrir verzlunarforstöðu sinni, enda verðar ekki dæmt um, hvort verzlunarstjórn gagnáfrýjandans hafi verið ótilhlýðileg, nje hvort aðaláfrýjandinn hafi beðið nokkurn eða þá hve mikinn skaða af vantandi skilum frá gagnáfrýjandans hálfu, fyr en gagnáfrýjandinn er búinn að gjöra þessi skil. Sama er að segja um reikningsskuld þá, að upphæð 1174 rd. 16 sk., er aðaláfrýjandinn telur sig eiga hjá gagnáfrýjanda, að margir af þeim póstum, sem gagnáfrýjandanum þar eru taldir til skuldar, sbr. rjettarskjal nr. 7 í undirrjettargjörðunum sjer í lagi póstana 1—10 og 14—24, standa í svo nánú sambandi

við verzlunarforstöðu hans, að ekki verður dæmt um þá, án þess um leið að nokkru leyti að dæma um það, sem gagnáfrýjandinn verður skuldugur um eptir reikningi fyrir verzlunarforstöðu sinni. Þessar tvær kröfur virðast þannig of snemma fram komnar, og ber því að dæma gagnáfrýjandann sýknan af þeim.

Þegar gagnkröfur gagnáfrýjandans, að upphæð samtals 37,222 krónur, þessu næst koma til yfirvegunar, þá fer hin fyrsta gagnkrafan því fram, að aðaláfrýjandinn verði skyldaður til að greiða gagnáfrýjandanum 1411 rd., sem sjeu andvirði fyrir vörur, er gagnáfrýjandinn hafi sent Þorkeli Johnsen, formanni samlagsins í Bergen, árið 1871 til sölu, en hafi enn ekki fengið skil fyrir. Auk þess sem það nú ekki er fullljóst gegn neitun aðaláfrýjandans, að gagnáfrýjandinn hafi sent nefndu samlagi, þ. e. aðaláfrýjandanum, vörur þessar, en ekki Þorkeli Johnsen persónulega, þá hefur gagnáfrýjandinn í útlístun sinni um þetta málsatriði, sbr. rjettarskjal nr. 39 í undirrjettargjörðunum, borið fram, að hann hafi beðið samlagið að borga þriðja manni nokkuð af andvirði þessu, og að nafn þessa manns hafi verið tekið upp á generalbalance samlagsins, að því er virðist sem kreditor fyrir einhverri upphæð. Með því að það, þó aðaláfrýjandinn ætti að standa skil á andvirðinu fyrir vörur þessar, þannig virðist eptir framburði gagnáfrýjanda sjálfs, sem eitthvað af andvirðinu sje borgað þriðja manni eptir beiðni gagnáfrýjandans, en ekki verður sjeð, hve mikið þá ætti að standa eptir, verður ekki gefinn dómur fyrir hinni upp á stefndu upphæð, 1411 rd., nje fyrir neinum tilteknum hluta af henni. Hinar aðrar gagnkröfur gagnáfrýjandans eru sumpart ósannaðar gegn neitun aðaláfrýjandans, sumpart þvílíkar, að þær verða ekki teknar til greina, og verður yfirdómurinn því að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að aðal-

áfrýjandinn eigi að dæmast sýkn af öllum þessum kröfum af gagnáfrýjandans hálfu.

Samkvæmt öllu því, sem að framan er til greint, ber að breyta undirrjettardóminum að því leyti, að gagnáfrýjandanum ber að gjöra fullkomin reikningsskil fyrir verzlunarforstöðu sinni á tímabilinu frá 1. júní 1872 til 1. júní 1873 innan þriggja mánaða frá birtingu dóms þessa, að við lagðri 10 króna sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur fyrir hvern dag, er hann óhlýðnast dóminum, og að gagnáfrýjandanum beri að greiða aðaláfrýjandanum 4062 kr. 41 a. með 5% rentu frá sáttakærudegi, en að öðru leyti ber að staðfesta undirrjettardóminn, sjer í lagi að því er snertir málskostnað í hjeradi, og sömuleiðis að því er snertir sekt þá, er gagnáfrýjandi er dæmdur í fyrir ósæmilegan ritmáta og ómerkingu á þeim meiðandi ummælum, sem gagnáfrýjandinn hefur haft um talsmann aðaláfrýjandans fyrir undirrjetti. Kröfu gagnáfrýjandans um, að aðaláfrýjandi verði dæmdur í hæfilegar sektir fyrir meiðyrði og rangan áburð, virðist ekki tilefni til að taka til greina. Málskostnaður fyrir yfirrjettinum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera.

Gagnáfrýjandanum Egli Egilsson ber, að við lagðri tíu króna sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur fyrir hvern dag, er hann óhlýðnast dómi þessum, að gjöra aðaláfrýjandanum, hinni íslenzku samlagsverzlun í Bergen eða Likvidationskomite hennar, eða þá stefnanda Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni fyrir hennar hönd, innan þriggja mánaða frá löglegri birtingu dómsins, fullkomin reikningsskil fyrir verzlunarfor-

stöðu sinni fyrir verzlun aðaláfrýjandans í Reykjavík á tímabilinu frá 1. júní 1872 til 1. júní 1873. Svo ber gagnáfrýjandanum og að greiða aðaláfrýjandanum 4062 kr. 41 a. — fjögur þúsund sex týgi og tvær krónur, fjörutýgi og einn aura — með 5% rentu frá 29. októbermán. 1873. Að öðru leyti á undirjettarins dómur óraskaður að standa. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að fullnægja, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 31. maímán.

Nr. 6/1875:

Rjettvísín

gegn

Sæmundi Sæmundssyni og

Ingimundi Sæmundssyni.

D ó m u r.

Með dómi, upp kveðnum 2. desembermán. f. á. fyrir aukarjetti Árnessýslu að Kiðjabergi, eru þeir Sæmundur Sæmundsson í Rútsstaða-Suðurkoti og Ingimundur sonur hans dæmdir, hinn fyr nefndi samkvæmt 47., 45., 231. nr. 1. og 230. grein hegningarlaganna í fangelsi við vatn og brauð í 4 $\times$ 5 daga, hinn síðar nefndi samkvæmt 230., 22., 30. og 242. gr. sömu laga í 15 haggja hýðingu með reyrpriki og til að greiða 48 sk. í iðgjöld til Jóns Jónssonar á Loptsstöðum og 2 rd. til kammerráðs Th. Guðmundsens í varnarlaun. Annan sakarkostnað eru hinir ákærðu dæmdir til að greiða, annar fyrir báða og báðir fyrir annan. Þessum

dómi hefur amtmaðurinn í suðuramtinu áfrýjað til yfirdómsins af rjettvísinnar hálfu.

Með eigin játningu hinna ákærðu og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar í málinu, er það löglega sannað, að ákærði Sæmundur Sæmundsson hafi um fráfarur, eða nálægt 28. júní í fyrra, markað tvær veturgamlar kindur, sem komið höfðu heim á kvíar með fje hans og markaðar voru öðru marki, undir sitt mark í því skyni, að helga sjer þær, án þess hann þó vissi, hver þær ætti, og að meðákærði Ingimundur sonur hans hafi haldið í kindurnar, meðan hann afmarkaði þær, eptir skipun hans. Að vísu hefur hinn ákærði Ingimundur borið, að hann hafi færzt undan að halda í kindurnar, þegar faðir hans skipaði honum það, en hann hefur játað, að hann þó hafi gjört það, án þess að faðir hans hefði haft neinar hótanir í frammi við hann. Ingimundur hefur þar að auki játað, að hann sumarið 1873 hafi skorið blýsökku af handfæri úr skipi á Loptsstöðum og stolið henni; er sakkán virt 1 krónu, en gemlingarnir 18 krónur. Loks hefur Sæmundur Sæmundsson játað, að hann í undanfarin 20 ár hafi endrum og sinnum tekið smáspítur af Gaulverjabæjar- og Loptsstæða rekum, en hverju verði þessir rekastuldir nemi, hefur ekki orðið á gizkað.

Afbrot hins ákærða Sæmundar Sæmundssonar, sem er langt yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður sætt hegningu nje ákæru fyrir neitt lagabrot, virðist eptir eðli sínu, smbr. Llb. 48. kap., heyra undir 250. gr. hegningarlaganna, og virðist hegningin þá hæfilega metin til 4 $\times$ 5 daga fangelsis við vatn og brauð. Afbrot hins ákærða Ingimundar Sæmundssonar, sem er fæddur 17. október 1857 og þannig ekki fullra 18 ára, heyrir undir 230. og 250. grein heg-

ingarlaganna, sbr. 48. gr. 2. málsgrein, 57. gr. 2. málsgrein, 63. gr., 22. gr. og 30. gr. sömu laga, og virðist honum hæfilega hegnt með 15 hagga hýðingu með reyrprikki, svo ber honum og að greiða 4 krónur til talsmanns síns í hjeraði í málsvarnarlaun. Allan annan af málinu löglega leiddan og leiðandi kostnað ber hinum ákærðu að greiða in solidum, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors í málsfærslulaun. Iðgjöld þau, sem ákærði Ingimundur Sæmundsson hefur verið dæmdur í fyrir undirriðjetti, virðist eiga að falla burtu, þar ekki verður sjeð, að þeirra hafi verið krafizt.

Rekstur málsins í hjeraði hefur verið mjög seinfara, án þess þó að næg ástæða virðist til að láta það varða undirdómarann ábyrgðar. Fyrir yfirdóminum hefur sókn og vörn málsins verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Sæmundur Sæmundsson á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 4 $\times$ 5 daga, og Ingimundur Sæmundsson á að hýðast 15 högg með reyrprikki. Í málsfærslulaun til svaramanns síns, kammerráðs Guðmundsens, ber ákærða Ingimundi Sæmundssyni að greiða 4 krónur. Allan annan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað ber hinum ákærðu að greiða in solidum, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Guðmundssonar, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 9/1875.

Rjettvísinn

gegn

Bjarna Bjarnasyni.

Úrskurður.

Það sjest. eigi af skjölum málsins, hvar hinn ákærði Bjarni Bjarnason hefur dvalið, frá því hann sem barn kom að Þverá í Húnavatnssýslu, og til þess hann fyrst kom til Gullbringusýslu, en þá var hann orðinn 21 árs. Þar eð nú hjer er um þjófnaðarsök að gjöra, og það getur valdið ákærða þyngri hegningar, ef hann áður hefur verið dæmdur fyrir þjófnað, hlýtur undirdómarrinn, áður en fullnaðardómur yfirdómsins fellur í málinu, að fá skýrslu ákærða um það, hvar hann hafi dvalið, frá því hann kom að Þverá í Húnavatnssýslu og til þess hann kom til Gullbringusýslu, og þar eptir útvega hegningarvottorð ákærða úr þeim sýslum, sem hann þennan tíma hefur dvalið í.

Því úrskurðast:

Undirdómaranum ber að útvega hin nefndu skírteini, svo fljótt sem verða má.

Mánudaginn 28. júnímán.

Nr. 19/1874:

Bæjarstjórn Akureyrar

gegn

fátækra stjórn Hrafnagilshrepps.

Dómur.

Mál þetta er í hjerði meðhöndlað og dæmt af sýslumanni E. Briem sem setudómara, af því að hinn reglulegi dómari, bæjarfógeti og sýslumaður St. Thorarensen, hafði vikið úr dómarasæti sínu, og flutti hinn síðar nefndi þar að auki málið í hjerði af hendi á-

frýjandans, bæjarstjórnarinnar á Akureyri. Þar eð nú það dómarastarf, að gefa út dómsgjörðirnar í máli, ekki getur borið undir þann dómara, sem ekki að eins hefur vikið úr dómarasæti sínu, af því að hann er riðinn við málið, heldur jafnvel hefur flutt málið af hendi annars málspartsins, þá verða þær dómsgjörðir, sem hjer liggja fyrir og gefnar eru út af bæjarfógeta St. Thorarensen, ekki lagðar til grundvallar fyrir úrslitum málsins í yfirdóminum, og ber því að vísa því ex officio frá dómi.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 12. júlímán.

Nr. 9/1875:

Rjettvísín

gegn

Erlendi Magnússyni.

Dómur.

Með dómi upp kveðnum fyrir aukarjetti Mýra- og Borgarfjarðarsýslu 21. desembermán. f. á. er Erlendur Magnússon, bóndi í Efrahreppi, dæmdur sýkn af ákærum rjettvísinnar, en til að borga allan málskostnað, þar á meðal 2 rd. til svaramanns síns í hjeraði, og er dómi þessum áfrýjað af hendi hins opinbera til yfirdómsins.

Undirrót málsins er sú, að í júnímánuði í fyrra kærði Þórður bóndi Þorsteinsson á Leirá fyrir sýslumanni, að 6 af sauðum hans hefðu fundizt rúnir þá um vorið, án þess að hann hefði getað komizt eptir, af hvers völdum það væri gjört. Ljet sýslumaður þá hreppstjórnann í Skorradal leita þjófaleit á nokkrum bæjum þar í sveitinni, þar sem helzt ljek grunur á, að sauðirnir hefðu verið rúnir, og fundust þá 4 sauðarreiði hjá hinum ákærða; voru þau geymd í kýrmeis úti

í skemmu, og ekkert leynilega með þau farið, enda skýrði ákærði, sem ekki var heima, þá er leitað var hjá honum, hreppstjóranum, er hann var spurður um, hvort hann ætti reifin, óðara frá, að hann hefði tekið þau af sauðum, sem Þórður bóndi á Leirá ætti, og hefði hann ætlað að skila þeim. Að vísu eru nokkur þau atvik komin fram undir rannsókn málsins, er gátu vakið grun um, að ákærði hafi upphaflega ætlað að leyna því, að hann rúði sauðina, svo sem, að hann við smala Þórðar bónda á Leirá neitaði að hafa sjeð sauðina, að hann ljét ullina af sauðunum saman við sína ull, og að hann eptir framburði stúlkubarns, sem hjálpaði honum til að rýja sauðina, sagði henni, er hún spurði hann um það, að hann ætti einn sauðinn, er var grár að lit; en þar sem ákærði stöðugt hefur borið fram, að hann hafi ætlað að skila ullinni, undir eins og hann ætti leið suður yfir Skarðsheiði, og að Þórður bóndi á Leirá hafi verið búinn að biðja sig að hirða ull af kindum hans, ef svo bæri undir — en Þórður eigi hefur þorað að bera á móti, að svo kunni að hafa verið — eins og ákærði heldur aldrei fyrri hefur haft neitt óorð á sjer fyrir ófrómleik, þá verður yfirdómurinn að vera undirdómaranum samdóma um, að ákærða beri að dæma sýknan, þó þannig, að hann borgi allan af málssókninni löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Erlendur Magnússon á að vera sýkn af ákæru sóknarans í máli þessu, þó ber honum að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til svaramanns síns í hjerði

Sigurðar Jónssonar 4 kr., og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 10/1875: Rjettvísinn
 gegn
 Sigurði Sigurðssyni.

Dómur.

Með dómi, upp kveðnum fyrir aukarjetti Húnavatnssýslu 26. febrúar þ. á., er hinn ákærði Sigurður Sigurðsson, vinnumaður á Refsteinsstöðum, dæmdur í 4 króna sekt og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 4 krónur í málsvarnarlauð til svaramanns síns í hjerði, og er þessum dómi áfrýjað til yfirdómsins eftir ósk hins ákærða.

Með eigin játningu hins ákærða og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar í málinu, er það löglega sannað, að hann 19. sept. f. á., er hann var staddur í fjárrjett í Sigríðarstaðahólum í Þverárhreppi, hafi beitt líkamlegu ofbeldi við Sigurð hreppstjóra Sigurðsson í Klömbur, er var þar við rjettina, til þess samkvæmt sýslun sinni að sjá um, að allt færi skipulega fram, og var hið umgetna líkamlega ofbeldi í því folgið, að hinn ákærði fyrst við rjettardyrnar, þegar hreppstjórinn stóð þar til að sjá um innrekstur fjárens, ýtti við hreppstjóranum eða hratt honum, svo að hann hrasaði eða datt, og seinna, þegar hreppstjórinn stóð uppi á einum dilkveggnum til að sjá þaðan, hvernig innreksturinn gengi, ýtti ákærði í bakið á honum, svo að hreppstjór-

inn hraut inn af dilkveggnum og datt á höfuðið eða hrammana niður í dilkinn. Þessar tiltektir ákærða, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður sætt hegningu nje ákæru fyrir neitt lagabrot, virðist undirdómarinn rjettilega hafa heimfært undir 101. sbr. 99. gr. hegningarlaganna, og með því hreppstjórinn með röngu atferli sínu, þar sem hann áður, að því er virðist fyrir litlar eða engar sakir, hafði gefið hinum ákærða utan undir og skipað honum að fara til fjandans, hafði gefið tilefni til þess, sem gjört var, þá virðist hegning hins ákærða hæfilega metin af undirdómaranum með hliðsjón af 103. grein hegningarlaganna til 4 króna sektar, er renni í landssjóð, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn í heild hans, sjerstaklega að því, er snertir málskostnað í hjeraði. Svo ber hinum ákærða og að borga allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmaet.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa.

Hinum ákærða Sigurði Sigurðssyni ber að greiða allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dómsþessa, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 19. júlímán.

Nr. 16/1874: Guðmundur Magnússon

gegn

Hallberu Jónsdóttur.

Dómur.

Með því að báðir málspartar hafa verið samhuga um að gjöra þá aðalrjettarkröfu í máli þessu, að dómur undirrjettarins verði dæmdur ómerkur, og málinu vísað frá undirrjettinum fyrir þá sök, að lögleg sáttatilaun hafi ekki farið fram í því, ber að taka þessa rjettarkröfu til greina án tillits til, hvort hún er á rökum byggð eða eigi, og fellur þá málskostnaður fyrir báðum rjettum niður.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins á ómerkur að vera, og vísast málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Mánudaginn 23. ágústmán.

Nr. 15/1875:

Rjettvísín

gegn

Jóni Sturlusyni.

Dómur.

Í máli þessu er verzlunarfulltrúi Jón Sturluson á Eskifirði ákærður fyrir að hafa við haft skammaryrði við Jónas hreppstjóra Símonarson, er hann, að boði sýslumanns, var að framkvæma lögtaksgjörð á fjármunum Jóns nokkurs Eymundarsonar, er að nokkru leyti voru geymdir hjá ákærða; en skammaryrði þau, er hann hafði við hreppstjórann, voru þau, að hann tvívegis kallaði hann lygara og skipaði honum að halda kjapti. Með því nú hreppstjórinn hafði skipað ákærða í húsum

hans að þegja, og með því hafði æst hann, virðist undir dómarinn rjettilega hafa heimfært brot þetta undir 102. og 103. sbr. 31. grein hegningarláganna, sem og hæfilega ákveðið hegninguna þar fyrir til 40 króna sektar, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn, sem upp kveðinn er 27. marz þ. á. Svo ber ákærða og að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn fyrir flutning þeirra á málinu 10 krónur til hvors um sig.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa.

Svo ber og ákærða að greiða til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors fyrir flutning þeirra á málinu.

Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Nr. 14/1875:

Rjettvísín

gegn

Guðbrandi Einarssyni.

Dómur.

Máli þessu er þannig varið, að vorið 1872 eptir fráfarur hafði hvíthyrndur gemlingur, með hreinu fjármarki Bjarna bónda Jónssonar á Skerðingsstöðum í Dalasýslu, einn morgun verið kominn í kvíffe hins ákærða, er býr þar á næsta bæ, Hóli, og sjálfur rak þann morgun ærnar heim á kvíarnar. Þegar ákærði sá gemlinginn saman við ærnar, datt honum þegar í hug að marka gemlinginn undir sitt mark, og rak hann í

því skyni inn í kvíarnar með kvíanum, og markaði hann, þegar búið var að mjólka, undir mark sitt, án þess nokkur væri við staddur, er hann gjörði það, en gemlinginn markaði hann undir mark sitt í því skyni að slá eign sinni á hann. Nokkru seinna kom Bjarni á heimili ákærða og spurði hann, hvort hann hefði afmarkað gemlinginn, en ákærði bar þá á móti því, þar fleiri voru við staddir, er heyrðu á samtal þeirra; en litlu síðar gjörði ákærði sjer ferð heim til Bjarna, kallaði hann á eintal og sagði honum hið sanna, og bauð honum að bæta honum fyrir þetta tiltæki sitt. Í máli þessu var fyrst tekið próf 25. septbr. f. á., og dómur felldur í því 9. febr. þ. á. af sýslumanninum í Dala-sýslu, og var ákærði með dómi þeim dæmdur til að sæta 8 mánaða betrunarhúsvinnu, og að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 4 krónur í málsvarnarlaun til Jens Jónssonar á Hóli; en dómi þessum er eptir ósk hins ákærða skotið til yfirdómsins.

Yfirdómurinn verður að álíta, að þar sem ákærði fann kindina í sínu eigin kvíffe, heyri brot hans undir 250. grein hegningarlaganna, og virðist hegningin þá hæfilega metin til fangelsis við vatn og brauð í 4 × 5 daga. Svo ber ákærða og að borga allan af málinu leiðandi kostnað, þar á meðal málsvarnarlaun þau, sem ákveðin eru í undirdóminum, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors. Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Guðbrandur Einarsson á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 4 × 5 daga. Svo greiði hann og allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til svaramanns síns við

undirrjettinn Jens Jónssonar 4 krónur, og til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, landsritara Jóns Jónssonar og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors um sig fyrir flutning málsins.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 6. septembermán.

Nr. 5/1875: Sigurgeir prestur Jakobsson
 gegn
 hreppsnefndinni í Arnarneshreppi.
 D ó m u r.

Með dómi, upp kveðnum 16. júlí f. á. fyrir aukarjetti Eyjafjarðarsýslu, er áfrýjandinn, Sigurgeir Jakobsson, prestur til Grundarþinga dæmdur til að endurgjalda fátækra sjóði Arnarness hrepps allan þann kostnað, sem hreppurinn hefur haft eða eptirleidis kann að hafa af fjölskyldu Ingjalds nokkurs Halldórssonar, er áfrýjandinn hafði gefið í hjónaband við ekkjuna Guðrúnu Gísladóttur, og hefur hjeraðsdómarinn byggt þessi dómsúrslit á því, að áfrýjandinn ekki hafi gætt skyldu þeirrar, er á honum hvílir samkvæmt tilskipun 30. aprílmán. 1824 3. gr. 10. tl., að leita upplýsinga um, hvort hvorugt hjónæfnanna hafi þegið sveitarstyrk, er eigi sje endurgoldinn.

Það verður nú ekki sjeð af dómsgjörðunum í þessu skaðabótamáli, að Arnarness hreppur hafi, enn sem komið er, haft nein þyngsli af þessari giptingu, nje orðið að leggja fram neitt fje til styrktar áður nefndum Ingjaldi, er hreppurinn geti heimtað endurgoldið, og krafa hreppsins fer þannig fram á að fá

dóm yfir áfrýjandanum til að endurgjalda það, sem hreppurinn, ef til vill einhvern tíma á ókomnum tíma, kann að verða að leggja þeirri fjölskyldu, er Ingjaldur kann að flytja á hreppinn. En með því að það er gagnstætt öllum gildandi rjettarfarsreglum, að dómur geti gengið um slíka kröfu, ber ex officio að dæma dóm undirrjettarins ómerkan, og að vísa málinu frá undirrjettinum. Hreppsnefnd Arnarness hrepps, sem ekki hefur mætt nje mæta látið fyrir yfirdóminum, ber eptir þessum úrslitum málsins fyrir hönd sveitarsjóðsins að greiða áfrýjandanum málskostnað fyrir yfirdóminum, sem virðist hæfilega metinn 40 krónur; en þar sem áfrýjandinn ekki hefur krafizt að fá málskostnaðinn fyrir undirrjettinum endurgoldinn, fellur hann niður. Málsfærslulaun hins skipaða talsmanns hins stefnda fyrir undirrjettinum ákveðast til 5 króna, og borgist honum úr opinberum sjóði.

Að því leyti sem málið í hjeraði hefur verið sótt með gjafsókn af hendi Arnarness hrepps, vottast, að það hefur verið flutt og rekið með tilbærilegum hraða.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins á ómerkur að vera, og vísast málinu frá undirrjettinum. Hinum stefnda, hreppsnefnd Arnarness hrepps, ber fyrir hönd sveitarsjóðsins að borga áfrýjandanum, Sigurgeiri presti Jakobssyni, málskostnað fyrir yfirdóminum með 40 krónum. Málskostnaður fyrir undirrjettinum falli niður. Hinum skipaða málsfærslumanni hins stefnda fyrir undirrjettinum, Sigfúsi hreppstjóra Bergmann, bera 5 krónur í málsfærslulaun, er borgist honum úr opinberum sjóði.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum.

Nr. 16/1875:

Hið opinbera
gegn

Jóhanni Frímann Sigvaldasyni.

D ó m u r.

Með dómi, upp kveðnum fyrir pólitínjetti Húnavatnssýslu að Geitaskarði 13. aprílmán. þ. á., er Jóhann Frímann Sigvaldason, sjálfseignarbóndi í Mjóadal í Bólstaðarhlíðarhreppi, dæmdur fyrir óhlýðni gegn yfirvaldsskipun til að greiða til hlutaðeigandi sveitarsjóðs 4 króna sekt og 16 krónur í skaðabætur, sem og allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Þessum dómi er eptir ósk hins kærða áfrýjað til yfirdómsins.

Með eigin játningu hins kærða og öðrum atvikum, sem fram eru komin undir rekstri málsins, er það löglega sannað, að honum með gangnaseðli hreppstjóra hafi verið fyrirskipaðar göngur á Eyvindarstaðahéiði, sem er afrjett Bólstaðarhlíðarhrepps, haustin 1873 og 1874, en að hinn kærði ekki hafi hlýðnast þessari fyrirskipun hreppstjórans, sem þó var byggð á úrskurði hlutaðeigandi sýslumanns, og varð hreppstjórninn því haustið 1875 að kaupa mann á kostnað sveitarsjóðsins fyrir 16 krónur til gangnanna í stað þess manns, er kærði átti að leggja til. Hinn kærði hefur afsakað óhlýðni sína í þessu efni með því, að hann ekki sje skyldur til að gjöra fjallskil á Eyvindarstaðahéiði, þar sem hann ekki noti hana, heldur Reynistaðarfjöll, fyrir afrjett, enda gjöri hann fjallskil á síðarnefndri afrjett, og sem ábúandi á Mjóadal sje hann samkvæmt fundarályktun nokkurri 5. septembermán. 1862 laus við geldfjárupprekstur og fjallskil á Eyvind-

arstaðaheidi. En þar sem það samkvæmt Jb. Llb. 46. og 49. kap. og erindisbrjefi hreppstjóranna 24. nóvembermán. 1809 28. gr. ber undir hlutaðeigandi hreppstjóra að skipa fyrir um fjallskil hreppsbúa sinna, getur enginn hreppsbúa skotið sjer undan að hlýðnast fyrirskipunum hreppstjórans í þessu efni fyrst um sinn, þó hann ekki álíti þær á rökum byggðar, heldur verður hann að leita leiðrjettingar á máli sínu með því að leggja það undir úrskurð æðri yfirvalda eða dómstólanna. Yfirdómurinn verður þannig að fallast á úrslit undirdómarans í máli þessu, og ber því að staðfesta hinn áfrýjaða undirrjettardóm í heild sinni. Svo ber hinum kærða og að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmaet.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettardómurinn á óraskaður að standa. Hinn kærði Jóhann Frimann Sigvaldason greiði allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málaflutningslaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 13. septembermán.

Nr. 17/1875:

Rjettvísinn

gegn

Guðlaugi Þórðarsyni.

D ó m u r.

Með eigin játningu hins ákærða, fangans Guðlaugs Þórðarsonar, og öðrum skýrslum, er komið hafa fram í máli þessu, má það álitast löglega sannað, að hann hafi farið úr Keflavík fimmtudaginn seinasta í þorra í vetur, er leið, og ætlaði út á Hvalsnes, en á leiðinni kom honum til hugar að stela peningum frá Jóni Sveinbjörnssyni í Sandgerði, og hjelt hann því þangað og kom þar í fjöruna fyrri hluta nætur; þar tók hann íferu úr skipi nokkru, er þar var, og gekk með hana heim að bænum; hann komst að því, að fólk allt var þar í svefni, og er hann hafði sannfærzt um það, gekk hann að timburhúsi nokkru, sem þar er á hlaðinu — en honum var kunnugt, að enginn svaf þar, eða hjelt þar til — síðan beygði hann frá einni rúðunni í gaffluglugga á húsinu smánagla þá, er hún var fest með, tók svo rúðana úr og kippti síðan með hendinni glugganum úr; síðan fór hann inn um gluggann og inn í húsið. Þar inni voru meðal annars 2 kistur, og stóð hvor ofan á annari; hann spennti nú lokið á þeirri efri upp með íferunni, en tók samt ekki úr henni nema fáeina þumlunga af munntóbaki; rjedið síðan að neðri kistunni og spennti líka upp lokið á henni með íferunni, og brotnaði lokið við það. Í þessari kistu fann hann lítinn stokk, og stóð lykillinn í skránni, þar voru í 2 peningapokar, og tók hann þá báða, og fór síðan burt með þá og út úr húsinu sömu leiðina, og tillti glugganum í aptur. Síðan hjelt hann upp á heiði og faldi þar annan pokann, en tók áður úr honum 4 krón-

ur, en hinn pokann hafði hann með sjer gegnum Hafna-hrepp og Grindavík og faldi hann loks í Krýsuvíkur-hverfinu. Af peningunum hafa komið til skila 950 kr., en ákærði kveðst hafa brúkað af þeim 40 kr., en af þeim 40 kr. er þó seinna komið til skila 1 kr. 56 a., og vant-ar því af peningum þeim, er ákærði segir að hafi verið í pokunum, 38 kr. 44 a. og 1 sixpence stykki, og hafði hann sumpart keypt fyrir þá brennivín, sikur og fleira smávegis, sumpart gefið þá. Ákærði, sem er fæddur 1824, hefur þrisvar áður verið dæmdur fyrir þjófnað; fyrst 1859 fyrir þjófnað framinn í 1. sinni til 2 $\times$ 5 daga vatns- og brauðshegningar, síðan 1863 fyrir þjófnað framinn í annað sinni til 4 ára betrunarhúsvinnu, og 1869 fyrir þjófnað framinn í þriðja sinni til sömu hegningar, en með konungsúrskurði var dómur sá mild-aður til 2 $\times$ 27 vandarhagga refsingar. Með dómi þeim, er kveðinn var upp á aukapingi 4. júní nú í sum-ar í máli þessu af sýslumanninum í Gullbringu- og Kjósarsýslu, er ákærði dæmdur til að sæta 6 ára typtun-arhússvinnu, og að lúka Jóni Sveinbjarnarsyni í end-urgjald 38 kr. 44 a. og greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en þessum dómi hefur amtmaður skotið til yfirdómsins.

Þar eð nú yfirdómurinn ekki getur betur sjeð, en að undirdómarinn rjettilega hafi heimfært brot ákærða undir hegningarlaganna 231. gr. 4 tl. og 234. gr., og eins verður að álíta, að hegningin sje hæfilega metin til 6 ára typtunarhúsvinnu, þá ber að staðfesta undir-rjettardóminn, hvað hegninguna snertir, að öllu leyti, og eins að því, er áhrærir endurgjald hins stolna og sakarkostnaðinn. Svo ber ákærða og að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn 10 kr. til hvors, fyrir flutning þeirra á málinu.

Meðferð málsins í hjeraði hefur verið lögleg, og eins flutningur þess við yfirdóminn.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa; svo ber og ákærða að lúka allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, organsleikara P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors fyrir flutning málsins.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 4. októbermán.

Nr. 18/1875:

Rjettvísinn

gegn

Guðmundi Sigurðssyni.

Dómur.

Með því að undirdómarinn í máli þessu ekki hefur samkvæmt fyrirmælum tilskipunar 31. maí 1805 4. gr. ritað á dómsgjörðirnar yfirlýsingu sína um, að hann fyrir sitt leyti gjöri sig ánægðan með þann stefnufrest, sem tiltekinn er í stefnunni til ákærða, eins og ekki er heldur skírskotað til tjeðrar tilskipunar í stefnu þeirri, er undirdómarinn hefur ritað á dómsgjörðirnar, þá ber að vísa málinu frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Nr. 21/1875:

Rjettvísir

gegn

Gísla Jónssyni.

Dómur.

Með því að það ekki er tekið fram í stefnu þeirri, sem undirdómarinn hefur ritað á dómsgjörðirnar í máli þessu, að dómi undirrjettarins sje áfrýjað til yfirdómsins samkvæmt tilskipun 31. maí 1805, sem þó með berum orðum er fyrirskipað í tjeðri tilskipun, þá ber að vísa málinu frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 15. nóvembermán.

Nr. 8/1875:

Rjettvísir

gegn

Bjarna Bjarnasyni.

Dómur.

Með eigin játningu hins ákærða Bjarna Bjarnasonar á Móabæ í Gullbringusýslu og öðrum undir málinu fram komnum upplýsingum er það löglega sannað, að hann hafi gjört sig sekan í innbrotspjófnaði úr læstu úti- og geymsluhúsi á bænum Meiðastöðum í Garði, sem Árni hreppstjóri Þorvaldsson átti þar, með þeim atvikum, sem hjer segir.

Aðfaranótt hins 10. september f. á. var maður staddur á Meiðastöðum og dvaldist þar fram á kveldið, en þegar hann ætlaði á stað, vantaði hann hest sinn, og þegar hann fór að skygnast eptir honum, kom hann í leitinni niður að sjónum, þar sem húsið stóð; tók hann þá eptir, að einhver var inni í húsinu, og gekk að dyrunum, er stóðu í hálfa gátt; gekk hann þá inn

og hitti ákærða þar fyrir með ljós. Ákærði var þá að láta í poka saltfisk, er hann tók úr fiskastakki, sem stóð í húsinu; átti maður þessi þá tal við ákærða, en þó helzt um það, að ákærði bað hann innilega að láta þess við engan getið, hvørs hann hefði orðið var. Fiskinn, sem er virtur á 4 kr., ljet ákærði á eptir inn í verzlun í Keflavík ásamt sínum eigin fiski. Í húsið, sem er langt frá öllum íveruhúsum, fór ákærði með gömlum lykli, sem hann átti sjálfur, og hafði fundið í rusli sínu.

Undirdómarinn, sem dæmdi ákærða eptir 230. grein hegningarlaganna í 6 $\times$ 5 daga fangelsi við vatn og brauð, hefur álitíð, að lásinn ekki hafi verið forsvaranlegur, því hann hafi verið einn af þeim venjulegu, sem almennt eru seldir í kaupstaðnum, hver öðrum líkur, en hann kom ekki til sýnis í prófunum, og á þessu atriði hefur hann byggt dóm sinn, sem og á því, að ákærði gat lokið honum upp með sínum eigin lykli; en það getur ekki komið ákærða til málsbóta í þessu efni, þó hann ætti sjálfur lykilinn, sem hann fór í húsið með, eins og lásinn fyrir húsinu á hinn bóginn verður að álítast forsvaranlegur, þó fleiri lyklar, en sá rjetti, gengju að honum. Brot hins ákærða, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna, og eigi hefur áður sætt ákæru nje hegningu fyrir neitt lagabrot, ber því að heimfæra undir 231. grein 4. atr. í hegningarlögunum, og virðist hegningin þá hæfilega metin til 8 mánaða betrunarhússvinnu eptir hinum tilvitnaða lagastað. Þessu samkvæmt ber því að breyta undirrjettardóminum, hvað hegninguna snertir, en hvað málskostnað og iðgjöld hins stolna snertir, að staðfesta. Svo borgar hinn ákærði og allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors um sig.

Mál þetta hefur staðið lengi yfir, en það er að mestu leyti því að kenna, að hegningarvottorð þau, sem yfirdómurinn hafði beðið um, komu svo seint frá hlutaðeigandi sýslumönnum. Á birting undirrjettardómsins hefur og staðið lengur, en þörf virðist hafa verið til; en hjer virðist þó ekki ástæða til að láta þennan drátt varða ábyrgðar, og því vottast, að rekstur og meðferð málsins í hjeraði hafi verið vítalaus. Flutningur málsins við yfirdóminn hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Bjarni Bjarnason á að sæta betrunarhússvinnu í 8 mánuði, að öðru leyti á undirrjettardómurinn óraskaður að standa. Ákærðaber að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar (eða dánarbús hans) og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 26/1875:

Rjettvísín

gegn

Magnúsi Jónssyni.

D ó m u r.

Hinn ákærði Magnús Jónsson, vinnumaður frá Hjarðarholti í Döllum, er undir máli þessu ákærður fyrir

nauðgunartilraun, og eru eptir rjettarprófunum mála-
vextir þessir.

Nóttina milli hins 12. og 13. maí f. á. kom á-
kærði að Grjóteyrartungu í Borgarfjarðarsýslu; hitti
hann úti fyrir bæjardyrum 15 vetra gamla stúlku, sem
hann bað um að hjálpa sjer til að láta inn með sjer
hest, og fylgdi stúlkan honum þá austur fyrir fjósið,
en þegar þangað kom, tók hann stúlkuna og lagði hana
niður í fjósdyrnar, þar sem torf var undir, og lagðist
síðan ofan á hana; en hún fór að hljóða, svo móðir
hennar, sem lá í rúmi sínu inni í bænum, heyrði til
hennar, og fór á fætur til þess að grennslast eptir,
hvað á gengi, og hitti hún þá dóttur sína í bæjardyr-
unum, baðandi höndunum út í loptið, bláa í andliti og
molduga í hárinu og á bakinu. Eptir framburði stúlk-
unnar sjálfrar, hafði ákærði við fjósið brugðið henni á
loft og lagt hana niður í fjósdyrnar, og mælt til að
hafa samræði við hana, og lofað henni 2 rd., ef hún
gjörði eins og hann óskaði, en hún vildi ekkert við
hann eiga; ekki lypti hann fótunum upp á stúlkunni,
en meðan hann lá ofan á henni, sýndist henni hann
vera að hneppa frá sjer lokunni. Hann hafði engar
hótanir nje misþyrmingar í frammi við stúlkuna, og
föt hennar voru órifin og hún ómeydd; en hún hljóð-
aði stöðugt og brauzt um; stóð ákærði þá upp og sagð-
ist lofa henni að fara, en hjelt þó í handlegginn á
henni, svo að hún varð að slíta sig af honum, sem
henni tókst, og hitti hún þá móður sína í bæjardyrun-
um; en við hinn ákærða talaði konan ekki, því hann
flýtti sjer á burt.

Að vísu beitti ákærði ekki neinum hótunum við
stúlkuna nje misþyrmdi henni til þess að koma fram
vilja sínum við hana, en þar sem hann tók hana með
valdi og lagði hana niður í fjósdyrnar og lagðist ofan

á hana, verður ekki betur sjeð, en að hjer liggi fyrir veruleg tilraun til að fá vilja sinn með henni nauðugri, sem honum víst hefði tekizt, ef stúlkan hefði ekki hljóðað svo hátt, og fólk verið svo nærri, að ákærði mátti vita, að að þeim mundi verða komið úr baðstofunni, eins og líka nærri var orðið. Sú viðbára ákærða, að hann hafi verið svo drukkinn, að hann ekkert hafi vitað hvað hann gjörði, getur eptir öllum málavöxtum og framkomnum upplýsingum ekki tekizt til greina. Yfirdómurinn getur þannig ekki samþykkt þá skoðun undirdómarans, að ákærði eigi að dæmast sýkn saka, en álitur, að hann eigi að dæmast fyrir tilraun til nauðgunar samkvæmt 169. og 46. grein hegningarlagna, og virðist hegningin þá með hliðsjón af 47. grein hæfilega metin til 2×5 daga fangelsis við vatn og brauð, eins og honum einnig ber að greiða allan af málssókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors.

Málið hefur verið mjög lengi á leiðinni frá undirdómarans hálfu, en þó dráttur sá virðist ekki nægilega rjettlættur, finnst ekki fullnæg ástæða til, að láta hann verða undirdómarann ábyrgðar. Málaflutningurinn við yfirdóminn hefur verið lögmatur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Magnús Jónsson á að sæta fangelsishegningu við vatn og brauð í 2×5 daga, og borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

No. 27/1875.

Rjettvísinn

gegn

Bjarna Bjarnasyni.

Úrskurður.

Áður en dómur gengur í máli þessu fyrir yfirdóm-inum, ber undirdómaranum að útvega vottorð sýslu-mannsins í Skagafjarðarsýslu um, hvort ákærða, er seg-ist hafa alið allan aldur sinn þar í sýslu, hafi verið hegnt þar, eða hann verið ákærður fyrir nokkurt laga-brot.

Því úrskurðast:

Undirdómaranum ber að útvega hið umgetna hegningarvottorð svo fljótt sem kostur er á.

Mánudaginn 22. nóvembermán.

No. 19/1875:

Guðríður Gunnlaugsdóttir

gegn

Ásgeiri Finnbogasyni.

Dómur.

Með úrskurði, upp kveðnum fyrir skiptarjetti Gull-bringu- og Kjósarsýslu 29. júlímán. þ. á., hefur hlut-aðeigandi skiptarjettur neitað að taka til greina kröfu ekkjunnar Guðríðar Gunnlaugsdóttur í Deildarkoti á Álptanesi um, að tjeður skiptarjettur taki bú bróður hennar Sigurðar Gunnlaugssonar, er dó á Bessastöðum 16. júnímán. næst á undan, til skipta, og hefur Guð-ríður áfrýjað úrskurði þessum til yfirdómsins með stefnu dagsettri 24. síðast liðins mánaðar.

Þar sem krafa áfrýjandans fyrir skiptarjettinum, eins og áður er sagt, að eins fór fram á, að skiptarjettur-inn tæki bú Sigurðar Gunnlaugssonar til skipta, hefur

hún hjer fyrir rjettinum krafizt, að arfleiðslubrjef Sigurðar frá 4. apríl þ. á. til hennar verði álitid gillt, svo að hún samkvæmt því geti haldið þeim fjármunum með fullum eignarrjetti, er tjeð arfleiðslubrjef ánafnar henni. Þar eð krafa áfrýjandans hjer fyrir rjettinum þannig fer fram á allt annað en krafa hennar fyrir skiptarjettinum, getur enginn dómur að svo komnu gengið um hana fyrir yfirdóminum, og ber því ex officio að vísa málinu frá. Málskostnaður fyrir yfirdóminum fellur eptir þessum úrslitum málsins niður.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum. Málskostnaður fellur niður.

Hæstarjettardómar 1875.

Þriðjudaginn 5. janúarmán.

Nr. 47/1874:

Eggert Ó. Gunnarsson,

umboðsmaður yfir Múkaþverárklosturs jörðum,
 gegn

Sigurjóni Magnússyni¹,

út af fógetagjörð, er gjörð hafði verið hjá hinum stefnda
 eptir kröfu áfrýjandans.

Dómur landsyfirjettarins á Íslandi 15. maímán. 1871.

«Hin áfrýjaða fógetagjörð á ómerk að vera. Hinn
 stefndi, Eggert umboðsmaður Gunnarsson, greiði áfrýjand-
 anum, Sigurjóni Magnússyni, skaðabætur eptir óvilhallra
 löglega útnefndra manna mati fyrir allt það tjón, er
 áfrýjandinn hefir beðið af hinni áfrýjuðu fógetagjörð,
 sem og málskostnað hjer fyrir rjettinum með 25 rd.
 Hinum skipaða talsmanni hins stefnda, organista P.
 Guðjohnsen bera 10 rd. í málsfærslulaun, er borgist
 honum úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri
 birtingu hans, undir aðför að lögum».

Dómur hæstarjettar.

Par sem 12. grein í byggingarbrjefi því, sem um
 er rætt í hinum áfrýjaða dómi, skírskotar til 9. greinar

1) Eggert umboðsmaður Gunnarsson hafði fengið gjafsókn fyr-
 ir hæstarjetti, og var Nellemann, hæstarjettar-málaflutningsmað-
 ur, skipaður til að flytja málið af hans hendi, en af hendi Sig-
 urjóns Magnússonar mætti enginn.

í konungsbrjefi 11. aprílmán. 1781 — en fyrirmæli nefndrar greinar um, að útburðardómum skuli fullnægt, án þess þeim verði skotið til æðri rjettar, eru annars úr lögum numin með tilsk. 11. júlímán. 1800 10. gr. — þá liggur næst að skilja það svo, að ef leiguliðanum sje byggt út af jörðinni fyrir þá sök, að hann hafi ekki haldið skilmála þá, sem settir eru í byggingarbrjefinu, en hann komi fram með mótmæli gegn útbyggingunni, þá verði að fá útbyggingardóm yfir honum, og að því hafi ekki mátt bera hinn stefnda út af jörðinni með fógetagjörð, fyr en útbyggingardómur var fenginn; enda styrkir efni byggingarbrjefsins að öðru leyti, sjer í lagi 5. grein þess, að því, að þessi skilningur sje rjettur. Af þessu leiðir, að sækjandi ekki hafði heimild til að svipta hinn stefnda afnotum jarðarinnar með útburðargjörð eins og þeirri, er fram fór 7. júnímán. 1870, án þess að dómur væri á undan genginn, og því hlýtur hæstirjettur að vera því samþykkur, að landsyfirrjetturinn hefur eptir kröfum hins stefnda dæmt tjeða fógetagjörð ómerka, og dæmt hinum stefnda bætur fyrir tjón það, er gjörðin hefur bakað honum.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta dóm landsyfirrjettarins, þannig að málskostnaður fyrir yfirdómi virðist mega falla niður, og að málsfærslulaunin til hins skipaða talsmanns sækjandans fyrir yfirdóminum nemist burtu, með því að engin heimild er fyrir þeim í lögum. Málskostnaður fyrir hæstarjetti fellur niður eptir málavöxtum.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa, þó svo, að málskostnaður fyrir yfirdómi falli niður, og að málafærslulaun þau, sem Guðjohnsen organista eru dæmd, sjeu burtu numin.

Málskostnaður fyrir hæstarjetti falli niður. Til dómsmálasjóðsins borgi sækjandi 2 krónur.

— Í forsendum landsyfirrjettardómsins segir svo.
 Með byggingarbrjefi, út gefnu 28. júní 1856 af Stefáni Jónssyni, þá verandi umboðsmanni norðurhluta Múkaþverárklosturs, og samþykktu 12. nóvember s. á. af viðkomandi amtmanni, var Sigurjóni Magnússyni byggð $\frac{1}{2}$ jörðin Ærlækur í Axarfirði æfilangt, með þeim skilmálum, sem til eru teknir í byggingarbrjefinu, og hjelt hann ábúðinni á jarðarparti þessum, þangað til hinn nú verandi umboðsmaður Múkaþverárklosturs, Eggert Gunnarsson, með skjali, dagsettu 18. september 1869, byggði honum út af jörðinni í næstu fardögum (1870) fyrir þá sök, að hann hefði neitað að borga sama árs landskuld, og ekki heldur að öðru leyti haldið byggingarskilmála sína. Þar eð Sigurjón Magnússon mótmælti útbyggingu þessari, sem honum var þirt af stefnuvottunum 30. september 1869, sem ólöglegri, og skoraðist undan að flytja af jörðinni, krafðist Eggert umboðsmaður Gunnarsson af viðkomandi fógeta, að hann bæri Sigurjón út í fardögum 1870, eða setti Jóhannes bónda Pálsson, er þá bjó á hálfri jörðinni Ærlæk til móts við Sigurjón, en nú hafði fengið byggingu fyrir henni allri, inn á hana, og 7. dag júnímán. f. á. var þessari kröfu umboðsmannsins fram fylgt á þann hátt, að fógétinn í Þingeyjarsýslu setti fógetarjett að Ærlæk, og þrátt fyrir mótmæli Sigurjóns, og án þess að leggja nokkurn úrskurð á, hvort þau yrðu tekin til greina, gekk með þingvottunum ásamt Jóhannesi Pálssyni og Sigurjóni Magnússyni um jarðarhúsin á Ærlæk og heimilaði Jóhannesi öll afnot þeirra svo og öll afnot jarðarinnar Ærlækjar, en óheimilaði Sigurjóni að hafa upp frá því nokkur afnot húsa jarðarinnar nje að

brúka nokkuð af jörðinni, og gaf honum til vitundar, hvað við lægi, ef hann ekki hlýðnaðist.

Þessari fúgetagjörð hefur Sigurjón Magnússon nú áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 26. októbermán. f. á., og krafist þess, að hin áfrýjaða fúgetagjörð verði felld úr gildi, og hinn stefndi umboðsmaður skyldaður til að greiða fullar skaðabætur eptir óvilhallra manna mati, svo og málskostnað skaðlaust eða með einhverju nægilegu; en aptur á móti hefur hinn stefndi, Eggert umboðsmaður Gunnarsson, að fenginni gjafsókn, gjört þá rjettarkröfu, að hin áfrýjaða fúgetagjörð verði staðfest, og áfrýjandinn skyldaður til að greiða sjer 25 rd. í málskostnað.

Þess skal fyrir fram getið, að þar sem áfrýjandinn ekki hefur borið upp nein mótmæli gegn fúgetagjörð þeirri, er hjer liggur fyrir, að því snertir hina formlegu hlið hennar, álítur yfirdómurinn ekki næga ástæðu til, eins og hjer stendur á, að fara ex officio út í formgalla þá, er á gjörðinni kunna að vera, eða að dæma hana fyrir þá sök ómerka. Þegar þá kemur til málafnisins sjálfs, þá segir í byggingarbrjefi áfrýjandans, 12. grein þess, að ef hann rjúfi í nokkru skilmála þá, sem það hefur inni að halda, þá varði það útbyggingu, og skuli sú útbygging birt honum að næstu veturnóttum fyrir þá fardaga, er hann á að fara af jörðinni, en ef hann mæli á móti útbyggingunni, verði henni fram fylgt eptir konungsbrjefi frá 11. degi aprílmán. 1781 9. gr., er ræðir um aðför eptir útbyggingardómum og útbuðardómum. Að vísu verður að álíta, að konungsbrjef þetta sje fyrir löngu úr lögum numið, sbr. tilsk. 11. júlímán. 1800 10. grein; en þar sem byggingarbrjefið gjörir með berum orðum ráð fyrir, að útbyggingin ein geti ekki, ef leiguliðinn mótmælir henni, svipt hann ábúðarrjetti hans, og skírskotar til tjeðs konungs-

brjefs um það, hvernig umboðsmaður þá skuli fram fylgja útbyggingunni, verður sú skírskotun ekki skilin öðruvísi en svo, að umboðsmaður, þegar svo er, verði að hefja málssókn gegn leiguliðanum fyrir skilmálarof, til þess að hann verði dæmdur til að hafa fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, eða með öðrum orðum, verði að henda útbyggingar- eða útbuðardóm yfir leiguliðanum, eins og konungsbrjefið gjörir ráð fyrir, ellegar láta hann halda ábúðinni að öðrum kosti; og að þessi skilningur á 12. grein byggingarbrjefsins sje rjettur, sjest ljóslega á 5. grein þess, þar sem segir, að, ef umboðsmaður verði var við nokkurn brest hjá landseta eða hirðuleysi í þeim greinum, sem þar er um rætt, megi landseti búast við að sæta málssókn til að hafa fyrirgjört ábúðarrjetti sínum. Yfirdómurinn fær því ekki betur sjeð, en að aðferð sú, sem hjer hefur verið við höfð gegn áfrýjandanum, að bera hann út af ábýlisjörð hans eptir einni saman útbyggingu hlutaðeigandi umboðsmanns, sje ólögmæt og gagnstæð rjettindum þeim, sem byggingarbrjef hans veitir honum, og ber því að dæma hina áfrýjuðu fógetagjörð ómerka, eins og hinum stefnda umboðsmanni einnig, samkvæmt þessum úrslitum málsins, ber að gjalda áfrýjandanum skaðabætur, eptir óvilhallra manna mati, fyrir allt það tjón, er hann hefir beðið af hinni áfrýjuðu fógetagjörð, og að greiða honum málskostnað hjer fyrir rjettinum með 25 rd. Málsfærslulaun hins skipaða talsmanns hins stefnda, er ákveðast til 10 rd., lúkist honum úr opinberum sjóði.

Að því leyti sem mál þetta er gjafsóknarmál, vottast, að það hjer fyrir rjettinum hefur verið flutt forsvaranlega.

Miðvikudaginn 3. febrúarmán.

Nr. 269/1874. Levinsen málaflutningsmaður

skipaður sóknari

gegn

Vigfúsi Guðrúnarsyni eða Hanssyni,
sem er ákærður fyrir þjófnað.

Aukarjettardómur Snæfellsness- og Hnappadals-

sýslu 10. ágústmán. 1872.

«Ákærði Vigfús Guðrúnarson á sæta 3 ára betrunarhússvinnu. Þar að auki greiði hann allan af máli þessu og rannsókn þess löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 2 rd. í málsfærslulaun til svaramanns síns hjér fyrir rjettinum, amtsskrifara Guðmundar Pálssonar.

Dóminum að fullnægja eptir ráðstöfun yfirvaldsins, undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 12. maímán. 1873.

«Ákærði Vigfús Guðrúnarson eða Hansson á að sæta 40 vandarhagga refsingu, og vera háður sjerlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 1 ár; svo borgi hann og allan af lögsókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, 6 rd. til hvors þeirra um sig, og til svaramanns síns í hjeraði, amtsskrifara Guðmundar Pálssonar 2 rd.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegrí birtingu hans, undir aðför að lögum».

Dómur hestarjettar.

Fyrir afbrot það, sem ákærði er orðinn sannur að sök um, og sem skýrt er frá í hinum afryjaða dómi, er hann rjettilega dæmdur eptir hegningarlögum 25.

júnímán. 1869, 231. gr. 4. tölulið, og virðist hegning hans samkvæmt þessum lagastað, saman bornum við tilsk. 28. febrúarmán. 1874, sem að nokkru leyti fellir úr gildi 307. grein tjeðra hegningarlaga, hæfilega ákvedin 8 mánaða betrunarhússvinna. Að því er málskostnað snertir, ber að staðfesta dóm landsyfirrjettarins.

Því dæmist rjett að vera:

Vigfús Guðrúnarson eða Hansson á að sæta 8 mánaða betrunarhússvinnu. Að því er málskostnað snertir, á dómur landsyfirrjettarins óraskaður að standa. Í málsfærslulaun til Levinsens málaflutningsmanns og Buntzens etazráðs fyrir hestarjetti borgi hinn ákærði 20 kr. til hvors.

Í forsendum landsyfirrjettardómsins segir svo.

Með eigin játningu hins ákærða Vigfúsar Guðrúnarsonar eða Hanssonar í Steingrímsbúð í Rífi og öðrum upplýsingum. sem fram eru komnar í málinu, er það löglega sannað, að hinn ákærði, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna, hafi nóttina milli hins 17. og 18. september 1870 brotitzt inn í spelahjall á bænum Munaðarhóli í Neshrepp ytri í Snæfellsnessýslu, með þeim hætti, að hann braut tvo spela í hjallinum, og smaug svo inn um opið og stal þar 1 kvenn-treyju, 1 nærbuxum, 2 pilsun, 5 eða 6 lykkjum af hákarli og 2 löngustykkjum, sem til samans er metið 6 rd. 72 sk., og er munum þessum að mestu leyti skilað aptur eigandanum, Elíasi bónda Kjernesteð á Munaðarhóli, en hann hefur fallið frá endurgjaldi fyrir hið óskilaða, svo hjer er ekki um iðgjöld að ræða. Fyrir þetta afbrot er ákærði dæmdur fyrir aukarjetti Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 10. ágústmán. f. á.

í 3 ára betrunarhússvinnu, samkvæmt 233. grein 2. lið í hegningarlögunum.

Hinn ákærði er áður dæmdur, fyrst með aukarjettardómi Reykjavíkur kaupstaðar frá 6. október 1846 í 2×5 daga fangelsi við vatn og brauð fyrir þjófnað, framinn í fyrsta sinn, og þar næst með landsyfirrjettardómi frá 3. október 1853 fyrir þjófnað, framinn í annað sinn, í 2×27 vandarhagga refsingu og til að vera háður sjerlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 16 mánuði; en þar sem þessum hinum síðar nefnda dómi er fullnægt 15. marz 1854, og þannig eru liðin meir en 10 ár frá því, að ákærði hefur tekið út hegninguna eptir honum, og þangað til hann drýgði afbrot það, sem þetta mál er risið af, þá verður ákærði nú samkvæmt hegningarlaganna 62. grein, smbr. 309. grein, ekki dæmdur fyrir ítrekaðan þjófnað, heldur ber að dæma hann eptir hegningarlaganna 231. gr. 4. tölu-lið, smbr. 58. gr., og virðist hegning hans þá hæfilega metin 1 árs hegningarvinna, sem samkvæmt tilsk. 24. janúar 1838, 4. gr. a, afplánast með 40 vandarhöggum og að vera háður sjerlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 1 ár. Svo ber hinum ákærða og að borga allan af málssókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 6 rd. til hvors um sig og til svaramanns síns í hjerði 2 rd. í málsfærslulaun.

Á meðferð og rekstri málsins í hjerði hefur staðið mjög svo lengi, sem að nokkru leyti rjettlætist af útvegum hinna nauðsynlegu upplýsinga, sem undirdómarinn hefur þurft að útvega úr ýmsum áttum; þar á móti er sá dráttur, sem orðinn er á afgreiðslu undirrjettardómsins til birtingar, frá 10. ágúst til 1. nóvember f. á., ekki rjettlættur; en þar sem ákærði ekki sat í varðhaldi, og það ekki heldur sjezt af rjettargjörðun-

um, hvenær dómurinn hafi verið sendur stefnuvottun-
um til birtingar, virðist ekki full ástæða til að láta
þennan drátt varða undirdómarann ábyrgðar. Þess ber
einnig að geta, að undirdómarinn ekki hefur útvegað
og lagt fram dóma þá, sem áður höfðu gengið yfir hinn
ákærða, hvað eð hann þó hefði átt að gjöra.
Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur ver-
ið lögmæt.

Þriðjudaginn 16. febrúarmán.

No. 48/1874: Fyrrum yfirdómari Benidikt
Sveinsson

(flutti málið sjálfur)

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen

(Brock málaflutningsmaður)

um laxveiði í Elliðaánum á Íslandi.

Aukarjettardómur Gullbringu- og Kjósarsýslu

3. októbermán. 1870.

Fógetabann það, sem lagt hefir verið gegn vatns-
stýflum í Elliðaánum af fógetarjetti Gullbringu- og
Kjósarsýslu þann 3. júlí 1869 ber að staðfesta þannig,
að það gildi, eins og í ofantjeðu banni er til tekið, að
svo miklu leyti verulega breyting á vatnsmegni Elliða-
áanna áhrærir.

Aðalsækjandinn, kaupmaður H. Th. A. Thomsen,
er skyldur undir daglega sekt 3 — þrjá — ríkisdali,
sem til falli fátækra sjóði Seltjarnarness- og Mosfells-
sveitar til helminga, að nema burtu þvergirðingar þær
úr Elliðaánum, er hann þar hefur til laxveiða. Að öðru
leyti eiga málspartarnir hvor fyrir annars rjettarkröfum
í sök þessari fríir að vera. Hinn stefndi fógeti, H. E.
Clausen, á í sök þessari fyrir rjettarkröfum gagnsækj-
anda, assessors B. Sveinssonar, frí að vera.

Í málskostnað ber aðalsækjandanum, kaupmanni H. Th. A. Thomsen, að greiða til gagnsækjandans, assessors B. Sveinssonar, 50 — fimmtíu — ríkisdali ríkismyntar, og í laun til hins skipaða málsfærslumanns hins stefnda fógeta, organista P. Guðjohnsen, greiðist 5 rd. úr opinberum sjóði.

Hið í dæmda að greiða og dómi þessum að fullnægja innan 15 — fimmtán — daga frá dóms þessa löglegri birtingu, undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 18. septembermán. 1871.

«Fógetabann það, sem lagt var niður af fógeta-rjettinum í Gullbringu- og Kjósarsýslu þann 3. júlí 1869 og pólitírjettargjörð af 9. s. m. á óraskað að standa, þó þannig, að bannið gildi að eins fyrir tíma-bilið frá 1. júní til 30. september incl. ár hvert. Að öðru leyti eiga þeir aðaláfrýjandi og gagnáfrýjandi hvor fyrir annars kærur og kröfur í máli þessu sýknir að vera. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður».

Dómur hæstarjettar.

Eptir upplýsingum þeim, sem fyrir hendi eru, og sem sumpart eru útvegaðar, eptir að hinn áfrýjaði dómur var upp kveðinn, hefur frá gamalli tíð verið farið með laxveiði þá í Elliðaánum, sem dómurinn ræðir um, og sem hefur verið afsöluð stefnda, eins og sjerstaka eign, aðgreinda frá jörðum þeim, sem að ánum liggja og áður voru eign konungs, og síðan um miðja fyrri öld hefur hún verið seld á leigu sjerstaklega. Þar að auki hefur laxveiðin að minnsta kosti frá miðri fyrri öld, og þá einnig þegar jarðirnar Elliðavatn og Helliskot, sem stefnandinn á allar, og jörðin Árbær, sem hann á hálfan, voru seldir einstökum mönnum af kon-

ungi — en Elliðavatn var selt 1815, Helliskot 1837 og Árbær 1839 — verið notuð meðal annars á þann hátt, að árnar hafa verið þvergirtar, og laxakistur settar í girðingarnar; og verður ekki álitíð, að veiðivjellar þessar, sem tálma laxinum að ganga lengra upp eptir ánni, hafi áður fyrri og sjer í lagi um þær mundir, er nefndar jarðir voru seldar, verið í neinu verulegu frábrugðnar veiðivjelum þeim, sem á seinni tímum hafa verið við hafðar, og eins verður að ætla, að þær hafi verið hafðar í báðum kvíslum árinna, að minnsta kosti síðan um 1780. Það verður ekki álitíð, að veiðiaðferð sú, sem þannig var við höfð af hendi konungs, hafi komið í bága við 56. kapítula í landsleigubálki Jónsbókar, þar sem bannað er að þvergirða á; því tilgangurinn með þessari ákvörðun verður ekki álitinn að vera annar en sá, að vernda veiðirjett jarða þeirra, sem liggja að ánni ofar, og sem aðrir menn eiga, en hins vegar getur hún ekki átt við, þar sem, eins og hjer átti sjer stað, sami eigandi átti allar jarðirnar, sem að ánum liggja. Þegar litið er á, hvernig afsalsbrjef konungs fyrir ofan nefndum jörðum eru orðuð, er ekki næg ástæða til að álykta svo, að ætlazt hafi verið til með þeim að selja jarðirnar með yfirgrípsmeiri rjetti til veiðar í ánum fyrir landi jarðanna, heldur en fram á þann dag hafði fylgt jörðunum, eða heldur en leiguliðar konungs á þeim höfðu notað, nje með því móti að takmarka laxveiði þá í ánum, sem rekin hafði verið á kostnað konungssjóðsins, en sem á þeim árum var seld á leigu sjerstaklega, og þar eð svo ber að álíta, að með kaupbrjefinu 11. desembermán. 1853 hafi laxveiðin verið seld föður hins stefnda að öllu leyti eins og hún til þess tíma hafði verið notuð, þá verður sú krafa stefnandans, að hinn stefndi verði skyldaður til að nema burtu þvergirðingar sínar úr ánum, ekki tekin

til greina. Þar sem það þar að auki hlaut að vera skylda stefnandans, að láta hinn stefnda óhindraðan í notum veiðirjettar þess í ánum, er honum eptir áður sögðu þar, hlýtur forboðið 3. júlímán. 1869, er dómurinn ræðir um, og sem stefnandinn hafði gefið tilefni til með því, hvernig hann notaði vatnið í ánum um þær mundir, að álítast á góðum rökum byggt, er það, eins og nóg samlega er tekið fram í forsendum fógetaúrskurðarins, einasta fer fram á, að ekki megi gjöra neina verulega breytingu á vatnsmegni ána, og þegar forboðið, eins og í dómnum er ákveðið, er einskorðað við að gilda um tímabilið frá 1. júní til 30. september ár hvert.

Eins og málið liggur fyrir hæstarjetti, þá getur, eptir því sem að framan er sagt, einasta orðið spurning um, hvort stefnandinn eigi rjett á skaðabótum í tilefni af nefndu forboði, að svo miklu leyti sem það var í gildi á tímabilinu frá 1. októbermán. 1869 til 1. júnímán. 1870, því það var ekki fyr en hinn síðar nefnda dag, að hinn stefndi einskorðaði kröfu sína um staðfestingu forboðsins þannig, að það að eins skyldi vera í gildi áður nefnda fjóra mánuði ársins. En þó aldrei nema svo yrði álitíð, að stefnandinn hefði beðið nokkurt tjón af því, að hann ekki hafði full ráð á vatninu í ánum þessa 8 mánuði til vatnsveitinga á engjar sínar — en jafnvel eptir því sem stefnandinn sjálfur hefur fram borið sjer í lagi um það, hvaða tíma árs sje hentast að veita vatni á engjar, virðist mjög efasamt, að hann hafi beðið neitt slíkt tjón — getur rjetturinn ekki dæmt honum neinar skaðabætur í þessu skyni, af því allar þær upplýsingar vanta, sem nauðsynlegar eru til þess, að upphæð skaðabótanna verði til tekin, og ekki yrðu matsmenn heldur látnir ákveða þær, af því nægilegan grundvöll vantar. Með því að

stefnandinn hefur borið á móti því, að hann hafi átt neinn þátt í að byggja stýflugarð þann, sem tekinn var upp með lögreglurjettargjörð 9. júlímán. 1869, en gjörð sú er staðfest af landsyfirrjettinum, þá hefur hinn stefndi fyrir hæstarjetti fallið frá kröfu sinni um staðfestingu gjörðar þessarar, og ber því að breyta þessu atriði í dóminum. En að öðru leyti hlýtur hæstirjettur samkvæmt því, sem að framan er sagt, að fallast á niðurstöðu þá, sem landsyfirrjetturinn hefur komizt að í dómi sínum, einnig að því, er snertir málskostnað, nema hvað bæta verður þar við ákvörðuninni í undirrjettardómnum um málsfærslulaun þau, er Guðjohnsen organista bera; og ber því að staðfesta landsyfirrjettardóminn, er þessu tvennu er vikið við. Málskostnaður fyrir hæstarjetti virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa, þó þannig að staðfesting lögreglurjettargjörðarinnar 9. júlímán. 1869 nemist burtu, og að Guðjohnsen organista veitist 10 krónur í málsfærslulaun fyrir undirrjetti, er borgist úr opinberum sjóði. Málskostnaður fyrir hæstarjetti falli niður. Til dómsmálasjóðsins borgi stefnandinn 10 krónur.

Forsendur landsyfirrjettardómsins eru svo látandi:

Upptök þessa máls eru þau, að aðaláfrýjandinn, fyrverandi assessor Benidikt Sveinsson á Elliðavatni, ljet sumarið 1869 ýmist stífla vatnið í Elliðaánum, þar sem kaupmaður H. Th. A. Thomsen, gagnáfrýjandi þessa máls, hefur laxveiði fyrir neðan, ýmist hleypa því

aptur í farveg sinn, svo árnar urðu við það ýmist hálf-purrar, svo laxinn gat ekki gengið upp eptir þeim sök-um vatnspurrdar, eða árnar, þegar stíflurnar voru tekn- ar úr þeim, urðu svo vatnsmiklar fyrir neðan stíflurn- ar, að þær flóðu langt upp fyrir garða þá og laxakist- ur, sem áfrýjandinn hefur í ánum vegna laxveiðarinnar. Þar eð nú gagnáfrýjandanum þótti með þessu rjetti sínum gengið of nærri og laxveiði sinni spillt, skoraði hann á hlutaðeigandi fógeta að hlutast í málið og leggja forboð gegn gördum og stíflum aðaláfrýjandans í ánum. Þann 3. júlí 1869 lagði fógetinn löglegt bann gegn því, að aðaláfrýjandinn með stíflum, flóðgördum eða á annan hátt hindraði rás vatnsins í Elliðaánum, og þessu forboði fylgdi kaupmaður Thomsen síðan fram, eins og lög standa til, fyrir undirrjettinum til staðfestingar, og krafðist jafnframt þess, að aðaláfrýjandinn yrði dæmd- ur til að borga sjer fyrir veiðisþjöll, armæðu og gremju 500 rd. og í málskostnað 50 rd., samt að hinu opinbera yrði geymdur rjettur gegn aðaláfrýjandanum til sekta, á- byrgðar og málskostnaðar fyrir það, að hann hefði látið spilla veiðigirðingum gagnáfrýjandans. Hinn stefndi, fyrverandi assessor Benidikt Sveinsson, höfðaði gagn- sókn á hendur kaupmanni Thomsen og krafðist, að lög- bannið frá 3. júlí 1869 yrði fellt úr gildi, og hann frí dæmdur fyrir öllum ákærum aðalstefnanda; að pólití- rjettargjörð frá 9. júlí 1869, með hverri fógetinn sam- kvæmt lögbanninu frá 3. s. m. hafði tekið upp nokkr- ar girðingar, er aðaláfrýjandinn hafði látið gjöra í án- um, verði dæmt ómerk, og gagnáfrýjandinn sektaður fyr- ir miska þann og rírd á almenningsáliti, sem sjer með þessu hefði verið bökuð, og enn fremur krafðist hann skaðabóta og fyrir gjaldtraustspilli og miska m. fl. 1322 rd. 64 sk. árlega frá 3. júlí 1869 og þangað til lögbannið yrði hafið og loks málskostnaðar skaðlaust.

Undir rekstri málsins tók aðaláfrýjandinn, fyrrum assessor Benidikt Sveinsson, út framhaldsgagnstefnu og krafðist enn fremur, að kaupmanni Thomsen yrði fráðæmdur allur rjettur til þvergirðinga í Elliðaánum, og hann skyldaður til, að við lögðum daglegum sektum, að nema þær í burtu og þar að auki að borga sjer frá 6. júlí 1863 veiðispilli og veiðirán fyrir 3 eignarjörðum aðaláfrýjandans, er land eiga að ánum, eptir óvilhallra manna mati, en ekki meira en 600 rd. og ekki minna en 300 rd. Með dómi undirrjettarins 3. október f. á. var fógetaðbannið frá 3. júlí 1869 staðfest, þannig að það gildi, eins og í banninu er ákveðið, að svo miklu leyti verulega breytingu á vatnsmegninu í Elliðaánum snertir; en kaupmaður Thomsen (gagnáfrýjandinn) skyldaður til, undir 3 rd. daglega sekt, að taka í burtu þvergirðingar þær úr Elliðaánum, er hann hafði þar til laxveiðar sinnar, og borga assesor B. Sveinssyni (aðaláfrýjandanum) 50 rd. í málskostnað. Fógétinn, sýslumaður Clausen, var þar á móti frí dæmdur, og svaramanni hans dæmd laun úr opinberum sjóði með 5 rd. r. m.

Þessum dómi áfrýjuðu þeir assessor Benidikt Sveinsson og kaupmaður Thomsen, þessi sem aðaláfrýjandi, hinn sem gagnáfrýjandi, síðan fyrir landsyfirrjettinn, en vegna formgalla var bæði aðaláfrýjunarstefnunni og gagnstefnunni vísað frá yfirdóminum með dómi, uppkveðnum 6. marz þ. á.; svo stefndu þeir assessor Sveinsson og kaupmaður Thomsen málinu að nýju til 1. maí næst á eptir, og eptir að málinu aptur hafði verið frá vísað með dómi yfirrjettarins 19. júní þ. á., tóku málspartarnir 23. s. m. út nýjar stefnur til landsyfirrjettarins í málinu til 17. júlí næst á eptir, assessor B. Sveinsson sem aðaláfrýjandi og kaupmaður Thomsen sem gagnsækjandi, og hafa málspartarnir, hvor um sig, í

öllu verulegu haldið fram þeim rjettarkröfum, sem þeir höfðu áður gjört, er aðalstefnandinn áfrýjar málinu til að ávinna fullnaðardóm að öllu eptir hans fyrri gagnstefnum í málinu procedure og rjettarkröfum, en gagnáfrýjandinn krefst, að undirrjettardómurinn, hvað fógetabannið sjálft snertir, ásamt pólitirjettargjörðinni frá 9. júlí 1869 verði staðfest, þó svo að bannið að eins nái yfir tímabilið frá 1. júní til 30. september ár hvert; en að undirrjettardómnum verði að öðru leyti hrundið og breytt þannig, að hann verði frí fundinn fyrir þeirri kröfu mótpartsins, að taka í burtu girðingar sínar úr Elliðaánum, en dæmdur rjettur til veiðar í ánum á sama hátt sem hingað til eptir afsalsbrjefi hans frá 11. desember 1853 og leiguskilmálum 1. ágúst 1791 og 4. júlí 1828 allt frá Stórahyl út að Árbæjarhöfða og Gelgjutanga samt málskostnaður fyrir undirrjettinum með 50 rd. og fyrir yfirdóminum skaðlaust, og skaðabætur fyrir veiðispyll o. s. frv. með þeirri upphæð, sem hann hafði krafizt við undirrjettinn.

Hvað realítet eða aðalefni málsins þar næst snertir, bera rjettargjörðirnar með sjer, að laxveiðin í Elliðaánum, sem konungur átti, var með konunglegu afsalsbrjefi frá 11. desember 1853 afsöluð föður gagnstefnandans, kaupmanni D. Thomsen, frá Stórafossi að ofan og niður til sjávar milli Gelgjutanga og Árbæjarhöfða, með öllum rjetti, sem veiðinni hefði fylgt frá gömlum tímum, fylgi og fylgja eigi með rjettu, og er kaupanda heimilað að gjöra sjer veiðina svo arðsama, sem hann hafi vit á, vilji og geti. Áður en salan fór fram, hafði laxveiðarrjetturinn um langan aldur verið sjerstök eign og legið undir konung, aðskilin frá jörðunum, sem að ánum liggja, og sem einnig voru konungs eign, en seinna eru orðnar eign einstakra manna, án þess að þeim fylgdi neinn veiðirjettur í Elliðaánum; en hann

var með útilokun þeirra, sem jarðir áttu að ánum, einungis í hendi þess manns, sem fengið hafði veiðina á leigu á uppboðsþingi, og hann hafði heimild til að haga veiðinni, eins og honum þótti best henta. Það er engum vafa bundið, að veiðiaðferðin hefir, síðan á fyrri öld, verið hin sama og nú er við höfð, að árnar hafa verið stíflaðar og þvergirtar, og kistur (laxakistur) verið lagðar í þær, og laxinn verið veiddur í kisturnar, og þessa veiðiaðferð hefur gagnáfrýjandinn og faðir hans, frá hverjum hann fjekk veiðina í Elliðaánum, við haft á sama hátt og við gekkst, meðan veiðin var seld á leigu. Þetta sýna uppboðsskilmálarnir um veiðina í Elliðaánum frá 1791 (No. 17 í undirrjettargjörðunum) og frá árinu 1828 (9. fylgiskjal að No. 2 l. c.) og hinn undir No. 19 fram lagði útdráttur úr riti N. Horrebows «Tilforladelige Efterretninger om Island» frá árinu 1752, smbr. útdrátt af riti landfógeta Skúla Magnússonar (No. 36 í undirrjettargjörðunum), sem segir að 3 fastar kistur hafi þá verið við hafðar við laxveiðina í Elliðaánum af þeim manni, sem þá hafði veiðina á leigu.

Veiðiaðferð sú, sem gagnáfrýjandinn nú við hefur í Elliðaánum, er þannig hin sama, sem tíðkæzt hefur í ómunatíð, að árnar hafa verið stíflaðar og þvergirtar, og laxinn verið veiddur í laxakistur; en gamla veiðiaðferðin, sem upprunalega virðist hafa verið við höfð — sjá máldagann um eignir Viðeyjarstaðar og kirkju frá 13. öld, No. 27 í undirrjettargjörðunum — nefnilega: með útfalli sjávar og um fjöru að byggja voggarða í árósunum, draga fyrir og veita ánum af, hefur því mjög snemma lagzt niður, en sú veiðiaðferð, sem nú er við höfð, tekizt upp, og hún er nú orðin svo gömul, að eigi verður rakið fyrir upphaf hennar. Þegar þessu er nú þannig varið, að gagnáfrýjandinn hefur í engu breytt til um veiðiaðferðina í Elliðaánum, en að eins haldið

þeirri veiðiaðferð fram, sem tíðkaðist, þegar hann varð eigandi að ánum, það er með því að þvergirða og stífla árnar og leggja kistur í þær, og þetta hefur við gengið marga mannsaldra, getur ekki orðið spurning um að taka til greina kröfu aðaláfrýjandans, að gagnáfrýjandi verði skyldaður til að taka girðingarnar og kisturnar, sem hann hefur lagt í árnar vegna veiðarinnar, í burtu, enda yrði gagnáfrýjandinn þá sviptur þeim rjetti til veiðarinnar, sem hann er löglega að kominn, og stjórnin hefur heimilað honum með þeim rjettindum, sem frá fornu fylgt hafi. Þetta getur landsýfirjetturinn því síður aðhyllt, sem það má álitast sannað af hinum tilvitnaða máldaga um eignir Viðeyjarstaðar, að laxveiðin í Elliðaánum var frá skilin jörðunum þegar á 13. öld, og var — líkt og gekk til um í tók og rjettindi kirkna — komin undir opinberar stofnanir að gjöfum eða sölum, in casu: undir staðinn og kirkjuna í Viðey, kirkjuna í Laugarnesi og á Nesi, og það þar að auki er sannað, að veiðirjetturinn í Elliðaánum aldrei, eptir að Viðeyjarklaustur og Laugarnes- og Neskirkja komust undir konung, sem og jarðir þær, er aðaláfrýjandinn á, og land eiga að ánum, hefur legið eða lagður verið til jarðanna, eins og líka var í eðli sínu, þar sem um rjettindi kirkna var að ræða; en þegar jarðir þessar ekki hafa, síðan á 13. öld öndverðri, átt neina laxveiði í Elliðaánum, en hún verið sjerskilin eign og aðskilin frá jörðunum og seld og keypt sem slík með þeim rjettindum, sem henni frá gamalli tíð hafa fylgt, leiðir þar af, að aðaláfrýjandinn ekki getur gjört fyrir þær tilgreindu jarðir sínar neina laxveiðarkröfu í Elliðaánum, þó jarðir þessar eigi land að ánum. Í engu af afsalsbrjefunum fyrir jörðum þeim, sem liggja að Elliðaánum, og konungur hefur látið selja, er þeim heldur áskilin hlutdeild í laxveiði í Elliða-

ánum, en að eins í venjulegum og almennum orðum sagt, að jörðunum skuli fylgja það, sem þeim hafi fylgt, ekki frá öndverðu, heldur frá gamalli tíð, fylgi og fylgja eigi, og aðaláfrýjandinn getur því ekkert byggt á þessum afsalsbrjefum.

Þar eð það þannig verður að álitast nægilega sannað, að gagnáfrýjandinn eigi útilokandi rjett til laxveiðar í Elliðaánum innan þeirra takmarka, sem að framan eru tilgreind og með þeirri veiðiaðferð, sem um ómunatíð hefur viðhöfð verið, og það einnig verður að álitast sannað, að stíflur og vatnsveitingar þær, sem aðaláfrýjandinn við hafði árið 1869, hafi verulega skaðað laxveiði gagnáfrýjandans, leiðir það af hinni almennu reglu landslaganna: «enginn má fyrir öðrum veiði spilla», að fógetabannið frá 3. júlí 1869, sem aðeins fer því fram, að aðaláfrýjandinn megi eigi raska hinni eðlilegu rás vatnsins í Elliðaánum, verður að álitast á gildum rökum byggt og því að staðfestast, þó þannig, að bannið að eins gildi fyrir tímabilið frá 1. júní til 30. september ár hvert, og ber þá einnig að staðfesta pólitírrjettargjörðina frá 9. júlí 1869, og að frífinna gagnáfrýjandann fyrir kærum og kröfum aðaláfrýjandans í máli þessu. Að því er snertir skaðabótakröfur gagnáfrýjandans, liggja þær hjer ekki svo fyrir, að rjetturinn geti tekið þær til greina. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir kringumstæðunum eiga að falla niður.

Miðvikudaginn 26. maímán.

No. 116/1875: Levinsen málaflutningsmaður
skipaður sóknari
gegn

Kristbjörgu Björnsdóttur
(talsmaður: Klubien),

sem ákærð er fyrir fæðingu í dulsmáli og barnsmorð.

Dómur, upp kveðinn fyrir aukarjetti Reykjavíkur kaupstaðar 8. desembermán. 1874.

«Hin ákærða Kristbjörg Björnsdóttir á að sæta 8 ára betrunarhússvinnu og borga allan af varðhaldi sínu og máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 5 rd. til talsmanns síns hjer fyrir rjettinum, yfirrjettar-málaflutningsmanns Páls Melsteðs.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 1. febrúarmán. 1875.

«Hin ákærða Kristbjörg Björnsdóttir á að sæta 6 ára betrunarhússvinnu. Um málskostnað í hjeraði á dómur undirrjettarins óraskaður að standa; svo borgar hin ákærða og allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, 14 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur hæstarjettar.

Samkvæmt atvikum málsins, eins og frá þeim er skýrt í hinum áfrýjaða dómi, hlýtur hæstirjettur að fallast á, að hin ákærða er dæmd eptir 193. gr. 1. lið í almennum hegningarlögum handa Íslandi, en eptir málavöxtum virðist mega færa hegninguna niður í 5 ára betrunarhússvinnu. Með þessari breytingu á hegningartímanum ber að staðfesta dóminn, einnig að því er snertir fyrirmæli hans um málskostnaðinn.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa, þó svo að hegningartíminn sje ákveðinn 5 ár. Í málsfærslulaun til málaflutningsmannanna

Levinsen og Klubien fyrir hæstarjetti borgi hin ákærða 30 krónur til hvors.

Ástæður landsyfirjettardómsins eru prentaðar hjer að framan á 6.—8. bls.

Miðvikudaginn 1. septembermán.

No. 47/1875: Fjárhagsstjórnarráðið fyrir hönd ríkissjóðsins

(hinn setti «Kammeradvocat»,
etazráð Buntzen)

gegn

skiptaráðandanum í Dalasýslu,
Lárusi sýslumanni Blöndal fyrir
hönd dánarbús Magnúsar Gíslasonar,
fyrrum setts sýslumanns,
(af hans hendi mætti enginn)

um það, hvort kröfu ríkissjóðsins í tjeðu dánarbúi beri forgöngurjettur.

Dómur landsyfirjettarins á Íslandi 11. septemberm. 1871.

«Skiptagjörðin á dánarbúi Magnúsar Gíslasonar á, að því leyti sem henni er áfrýjað, ómerk að vera, og ber skiptaráðandanum að taka búið til skipta að nýju, þannig að krafa ríkissjóðsins í búinu, að upphæð 469 rd. 65 sk., hafi forgöngurjett fyrir áföllnum rentum af veðskuldakröfu bróður og systkynabarna hins framliðna. Hinum skipuðu talsmönnum málspartanna, málaflutningsmönnum Páli Melsteð og Jóni Guðmundssyni bera hvorum um sig 10 rd. í málsfærslulaun, er lúkest þeim úr opinberum sjóði».

Dómur hæstarjettar.

Þar eð veðskuldabrief það, sem rætt er um í hin-

um áfrýjaða dómi, er lesið á þingi 9. maímán. 1854, og þannig áður en Magnús Gíslason tók við Dalasýslu sem settur sýslumaður — en það virðist hann hafa gjört árið 1861 — þá hlýtur af því atriði einu saman að leiða, smbr. tilsk. 30. janúarmán. 1793, 40. gr., að þeim hluta af kröfu ríkissjóðsins, sem er fólgin í óloknum sýslugjöldum frá þeim tíma, sem hann veitti nefndu sýslumannsembætti forstöðu, að upphæð 255 rd. 64 sk., getur ekki borið forgöngurjettur fyrir kröfu hinna stefndu samkvæmt áður nefndu skuldabréfi. Að því er þessu næst snertir kröfu ríkissjóðsins um ólokin sýslugjöld af Ísafjarðarsýslu frá fjárhagsárinu 1852—53 — en í það embætti virðist Magnús Gíslason hafa verið settur árið 1852, og þannig áður en veðskuldabréfið var lesið á þingi — þá ber þess að geta, að skipunarbrjef hans til að þjóna sýslunni hefur ekki verið lagt fram undir rekstri málsins, enda ekki á annan hátt verið skýrt frá, hvernig það var orðað, nje sjer í lagi frá því, hvort ríkissjóðnum í því sjerstaklega hafi verið áskilinn sá forgöngurjettur fyrir gjöld þau, er honum var trúað fyrir, sem «Kammerretsordning» 18. marzmán. 1720, 1. kap. 17. gr., og tilsk. 30. janúarmán. 1793, 40. gr., mæla fyrir um. En þó að gjöra mætti ráð fyrir, að þessi forgöngurjettur hafi verið áskilinn í skipunarbrjefinu, þá hlýtur það samt að leiða af tilsk. 30. janúarmán. 1793, 34. gr. smbr. tilsk. 24. aprílmán. 1833, 2. gr., að krafa ríkissjóðsins gat því að eins gengið fyrir tjedri veðkröfu í fasteign, að skipunarbrjefið hefði verið lesið á varnarþingi fasteignarinnar, en eptir skýrslum þeim, sem fram eru komnar í málinu, verður ekki álítið, að það hafi verið gjört. Að vísu hefur sækjandinn haldið því fram fyrir hæstarjetti, að þessi þinglestur hljóti að hafa verið óþarfur, eins og hjer stóð á, þar sem Magnús Gíslason hafi sjálfur í opt

nefndu veðskuldabryði sínu kallað sig settan sýslumann í Ísafjarðarsýslu, og hinir stefndu því hafi hlotið að vita, að hann var skipaður til að taka á móti tekjum ríkissjóðsins; en þessari skoðun sækjandans getur hæstirjettur ekki verið samþykkur, af því að ekki er sannað, eins og áður er sagt, að tekjum ríkissjóðsins hafi með berum orðum verið áskilinn forgöngurjettur í skipunarbrjefinu, og ekkert annað er fram komið, er sýni, að hinum stefndu hafi verið kunnugt um neitt slíkt skilyrði. Samkvæmt þessu hlýtur hæstirjettur að fallast á niðurstöðu þá, sem landsyfirrjetturinn hefur komizt að í dómi sínum, að svo miklu leyti sem hæstirjettur á að dæma um hana, eins og málinu er stefnt, og ber því að staðfesta nefndan dóm að við bættri ákvörðun um, að málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður, og þar að auki ber að nema burtu málsfærslulaun þau, sem hinum skipaða talsmanni sækjandans fyrir yfirdómi eru dæmd, með því þau ekki eru heimiluð í lögum.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa, þannig að málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður, og að málsfærslulaun þau nemist burtu, sem Melsteð málaflutningsmanni eru dæmd.

Ástæður landsyfirrjettardómsins hljóða svo:

Með steynu 20. marzmán. þ. á. er að tilhlutun dómsmálastjórnarinnar áfrýjað fyrir yfirdóminn ríkissjóðsins vegna, að veittri gjafsókn og uppreisn, skiptum á protabúi Magnúsar sál. Gíslasonar, leiddum til lykta af skiptarjettinum í Dalasýslu 18. nóvembermán. 1869, til þess að tjeðum skiptagjörðum verði hrundið og breytt þannig, að í stað þess að skiptaráðandinn hefur veitt veðskuldakröfum nokkrum í búinu með á-

föllnum rentum, að upphæð alls 522 rd. 40 sk., forgangsriðett fyrir 469 rd. 65 sk. kröfu, er ríkissjóðurinn átti í dánarbúinu, og að eins út lagt ríkissjóðnum 20 rd. 76 sk. af allri kröfu hans, þá verði skiptaráðand-
anum gjört að skyldu að taka dánarbúið fyrir að nýju til löglegri skipta, svo að kröfu ríkissjóðsins verði til-
hlýðilega fullnægt. Aptur hafa hinir stefndu eigendur tjeðra veðskulda krafizt þess, fyrst og fremst, að mál-
inu verði frá vísað, og til vara, að hin áfrýjaða skipta-
rjettargjörð verði látin óröskuð standa.

Frávísunarkröfu sína hafa hinir stefndu byggt sum-
part á því, að uppreisn sú, sem veitt hafði verið til á-
frýjunar skiptagjörðinni, hafi ekki fylgt áfrýjunarstefn-
unni, sumpart á því, að ekki hafi verið sjerstaklega á-
frýjað úrskurði skiptarjettarins um mótmæli, er fram
höfðu komið gegn einum pósti í kröfu ríkissjóðsins af
hendi hinna skuldaheimtumannanna; en yfirdómurinn
fær ekki sjeð, að þessi frávísunarkrafa sje á neinum
rökum byggð, því þar sem þess með berum orðum er
getið í áfrýjunarstefnu þeirri, sem hjer liggur fyrir, að
uppreisn sje fengin, þá verður það að álítast nægilegt,
því fremur sem hinir stefndu hafa látið mæta af sinni
hendi hjer fyrir rjettinum eptir stefnunni, og hvað úr-
skurð þann snertir, sem hinir stefndu álíta að átt hefði
að áfrýja sjerstaklega, þá er. með honum ákveðið, að
mótmæli þau, sem fram höfðu komið gegn einum pósti
í skuldakröfu ríkissjóðsins, verði ekki tekin til greina,
svo að hann er áfrýjandanum beinlínis í vil, og gat því
ekki verið umtalsmál fyrir hann að áfrýja úrskurði
þessum.

Þegar þá kemur til málefnsins sjálfs, eru mála-
vextir þessir. Á árunum 1849—51 og 1852—55 hafði
Magnús heitinn Gíslason verið settur sýslumaður í Ísa-
fjardarsýslu og komist þar í skuld við ríkissjóðinn fyrir

tekjunum af sýslunni, hvar af enn þá voru óborgaðir við lát hans 214 rd. 1 sk. af sýslugjölduum fyrir árið 1852—53. Seinna var hann settur sýslumaður í Dala-sýslu, og átti hann enn fremur ólokið af tekjunum af tjeðri sýslu fyrir fjárhagsárin 1864—65 og 1865—66: 255 rd. 64 sk. Þessari kröfu ríkissjóðsins, samtals 469 rd. 65 sk., hefur hlutaðeigandi amtmaður lýst í dánarbúinu og krafist, að hún verði tekin til greina með þeim forgangsrietti, sem henni ber að lögum. Samkvæmt veðskuldabréfi, dagsettu 2. septembermán. 1853 og þinglesnu 9. maímán. 1854, án neinna athugasemda, hafði Magnús Gíslason fengið hjá móður sinni Ragnhildi Gottskálksdóttur á Kaldárbakka 700 rd. lán og sett eignarjörð sína Álptártungu á Mýrum í veð fyrir borgun lánsins, án þess þó að neinar rentur væru áskildar í veðskuldabréfinu. Þegar tjeð Ragnhildur Gottskálksdóttir dó, 24. janúarmán. 1856, var þessi skuld óborguð, og var þá við skiptin á búi hennar 8. septembermán. s. á. nokkuð af skuldinni útlagt samerfingjum Magnúsar með þeirri skuldbindingu fyrir hann, að svara 3% árlega í rentur þangað til borgun skeði. Af þeirri upphæð, sem þannig var útlögð samerfingjum Magnúsar Gíslasonar af nefndri skuld, voru enn óborgaðir við lát hans 374 rd. 28 sk., og hefur hlutaðeigandi skiptaráðandi við skiptin á dánarbúi Magnúsar látið ekki að eins þessa 374 rd. 28 sk., heldur einnig áfallnar rentur af þeim frá 8. septembermán. 1856, að upphæð 148 rd. 12 sk., ganga fyrir ofan nefndri kröfu ríkissjóðsins.

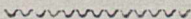
Yfirdómurinn verður nú að vera á sama máli og skiptaráðandinn um það, að upphæð sú, sem var útlögð samerfingjum Magnúsar Gíslasonar við skiptin á dánarbúi móður hans og enn var óborguð við lát hans, alls 374 rd. 28 sk., eigi sem þinglesin veðskuldakrafa

í fasteign að ganga fyrir kröfu ríkissjóðsins, ekki að eins þeim hluta hennar, sem orðinn er til löngu eptir að framangreint veðskuldabrief var út gefið, heldur einnig fyrir þeim 214 rd. 1 sk., sem Magnús skuldaði ríkissjóðnum, þegar hann gaf veðskuldabriefið út, því þó að ríkissjóðurinn samkvæmt tilsk. 19. desembermán. 1821 og tilsk. 30. janúarmán. 1793, 40. gr., hafi veðrjett í öllum eigum embættismanna þeirra, sem veita tekjum hans móttöku, fyrir skil á tekjum þessum, þá virðist það beinlínis leiða af hinum seinni ákvörðunum laganna um þinglestur afsalsbrjefa, veðskuldabrijefa og annara þeirra skjala, sem takmarka rjett manna til frjálsra umráða yfir eigum sínum, sjer í lagi af ákvörðunum tilskipunarinnar 24. aprílmán. 1833, að þessi veðrjettur ríkissjóðsius því að eins getur gengið fyrir veðrjetti í eigum embættismannsins, sem seinna er til orðinn á löglegan hátt, að skikkunarbrief embættismannsins hafi verið þinglesið á þeim stöðum, sem tilsk. 24. apríl 1833 mælir fyrir um, eða tilhlýðilegar upplýsingar um veðrjett ríkissjóðsins verði á annan hátt fengnar af viðkomandi afsals- og veðbrjefabókum. Hins vegar hlýtur krafa ríkissjóðsins að ganga fyrir rentum þeim, sem Magnús Gíslason skuldbatt sig á skiptunum eptir móður sína til að borga samerfingjum sínum, þar sem engar rentur eru áskildar í veðbrjefinu, og ekkert veð hefir verið sett fyrir rentum þeim, er þannig voru áskildar seinna.

Samkvæmt þessu ber að dæma skiptagjörð þá, sem hjer liggur fyrir, ómerka, að því leyti sem framan greindri rentuupphæð 148 rd. 12 sk. með henni er veittur forgangsriettur, sem veðkröfu í fasteign, fyrir kröfu ríkissjóðsins, og að skylda skiptaráðandann til að taka búið upp til nýrra skipta, þannig að krafa ríkis-

sjóðsins verði látin ganga fyrir tjeðri rentuupphæð. Málsfærslulaun hinna skipuðu talsmanna málspartanna, sem báðir hafa haft gefins málssókn hjer fyrir rjettinum, ákveðast til 10 rd. handa hvorum um sig, er borgist þeim úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Landsyfirjettardómar 1876.

Mánudaginn 17. janúarmán.

Nr. 31/1875

Rjettvísinn

gegn

Gísla Jónssyni.

D ó m u r.

Með dómi, upp kveðnum fyrir aukarjetti Árnessýslu að Kiðjabergi 19. júlímán. f. á., er hinn ákærði Gísli Jónsson á Efraseli dæmdur samkvæmt 230. gr. hegningarlaganna smbr. við 63. gr. í 4 $\times$ 5 daga fangelsi við vatn og brauð, til að greiða iðgjöld til Árna Þorvarðarsonar á Breiðumýrarholti 50 kr. og til Guðmundar og Símonar Þorkelssona á Gamlahrauni 1 kr. 33 a., og til að borga allan kostnað af málinu. Þessum dómi er bæði eptir ósk hins ákærða og af hálfu hins opinbera skotið til yfirdómsins.

Með eigin játningu hins ákærða, sem er langt yfir lögaldur sakamanna, er það löglega sannað, að hann í nóvembermánuði 1874, þegar hann var vinnumaður á Breiðumýrarholti, hafi stolið 52 kr. í peningum frá húsbónda sínum, Árna Þorvarðarsyni, úr kofforti, er stóð inni í skemmu þar á bænum. Hefur ákærði borið, að lyklarnir bæði að skemmunni og koffortinu hafi staðið í skránni, þegar hann stal peningunum, og hefur húsbóndi hans ekki þorað að bera á móti því, að svo kunni að hafa verið. Af peningum þessum hefur eigandinn heimt aptur 2 kr., en hitt segist ákærði hafa misst á

ferð suður í Hafnarfjörð skömmu eptir stuldinn. Enn fremur hefur ákærði játað, að hann fyrir 5 eða 6 árum síðan hafi stolið ullarskyrtu á bænum Einkofa og selt hana fyrir 66 a., að hann sumarið 1872 hafi stolið úr vasa á druknum manni, sem hann hitti við búðina á Eyrarbakka, buddu með peningum í, og að hann hafi eytt nokkru af peningunum, en buddan síðan verið tekin af sjer með því, sem eptir var, og loks að hann í vetur er leið hafi stolið 2 sauðskinnunum, sem virt eru 1 kr. 33 a., úr eldhúsi á Gamlahrauni, og selt þau samstundis fyrir sikur, brennivín og annað smáveris.

Hinn ákærði hefur árið 1851 orðið sannur að sök um, að hafa gjörzt sekur í þjófnaði á reipum, en var þá dæmdur sýkn af rjettvísinnar frekari ákærum vegna sinnisveiki. Að vísu hefur það einnig komið fram undir rannsókn þessa máls, að hinn ákærði sje stundum bilaður á geðsmunum, en þar sem hlutaðeigandi hjeraðslæknir hefur rannsakað hann og vottað, að hann ekki hafi nein þau veikindi á sálu nje líkama, er geti afsakað brot hans eða undan þegið hann hegningu fyrir þau, verður yfirdómurinn að vera á sama máli og hjeraðsdómurinn um það, að ákærði eigi að sæta fullri lagaábyrgð fyrir afbrot sín, og virðist hegningin þá samkvæmt 230 gr. hegningarlaganna, sambr. við 58. og 63. gr., og með sjerstöku tilliti til þess, að hinn ákærði hefur stolið frá húsbónda sínum, hæfilega ákveðin til 6 $\times$ 5 daga fangelsis við vatn og brauð. Að því, er snertir borgun iðgjalda og málskostnaðar, ber að staðfesta hjeraðsdóminn, eins og ákærða einnig ber að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Rekstur málsins í hjeraði hefur verið vítalaus, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Gísli Jónsson á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 6 $\times$ 5 daga. Að öðru leyti á hjeraðsdómurinn óraskaður að standa. Ákærði borgi allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 32/1875:

Rjettvísín

gegn

Guðmundi og Elínu Sigurðar börnum.

Dómur.

Með dómi sýslumannsins í Árnessýslu frá 17. júlí f. á. eru systkinin Guðmundur Sigurðsson og Elín Sigurðardóttir frá Langstöðum, sem alið hafa barn saman, er fæddist 20. júlí 1873, dæmd í 1 árs betrunarhússvinnu og til að borga málskostnað ásamt Jóni nokkrum Jónssyni, er málið og hafði verið höfðað á móti fyrir það, að hann hafði gengizt undir barnið, en dóminum hefur eigi verið áfrýjað að því, er hann snertir, heldur að eins fyrir hönd systkinanna.

Það er með eigin játningu hinna ákærðu, sem eru milli þrítugs og fertugs, og aldrei hafa áður verið dæmd nje ákærð fyrir nokkurt lagabrot, viðurkennt og sannað með þeim skýrslum, sem komnar eru fram undir rannsókn málsins, að þau hafi gjört sig sek í glæp þeim, sem þau eru dæmd fyrir. Að vísu kenndi móðirin barn-

íð fyrst ranglega manni, sem ekki var til, og síðar voru þau bæði samráða í því, að fá annan mann, sem fyr greinir, að játa á sig faðernið, um leið og þau sögðu honum frá, hvernig á stæði fyrir sjer; en þar eð mál þetta er höfðað gegn hinum ákærðu að eins fyrir sífjaspell, getur þetta atriði ekki komið til greina hinum ákærðu til áfellis undir þessu máli. Þau hafa stöðugt lifað hjá foreldum sínum, sem ekki hafa haft annað heimilisfólk en börn sín, og er eitt þeirra fábjáni; sjálf hafa þau fengið fremur slæmt uppeldi, og eru einföld og fáfróð og illa að sjer í kristindómsþekkingu sinni, en hafa þó meinlaust orð fyrir breytni sína hingað til, og brot sitt hafa þau hreinskilnislega meðgengið. Loks athugast, að hin ákærðu hafa stöðugt borið, að þau hafi ekki haft holdlegt samræði saman nema í það eina skipti, sem barnið kom undir.

Eptir þessum málavöxtum virðist rjettinum hegn-ing hinna ákærðu hæfilega metin eptir 165. grein hegn-ingarlaganna til 18 mánaða betrunarhússvinnu fyrir hvort þeirra, eins og þeim ber sameiginlega að borga málskostnað fyrir undirrjettinum að $\frac{2}{3}$, þó svo að þau að fullu greiði svaramanni sínum 6 kr. í málsvarnarlaun, og enn fremur allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir landsyfir-rjettinum 10 kr. til hvors um sig.

Rekstur málsins hefur að vísu staðið lengi yfir í hjeradi, en undirdómarinn virðist hafa rjettlætt drátt þennan með embættisönnum sínum og veikindum, meðan á málinu stóð. Sókn og vörn málsins fyrir yfir-dóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærðu Guðmundur Sigurðarson og Elín Sigurðardóttir eiga hvort um sig að sæta betrunar-

hússvinnu í 18 mánuði og borga $\frac{2}{3}$ af kostnaði málsins í hjeraði in solidum, þó svo, að þau greiði að fullu 6 krónur í málsvarnarlaun til svaramanns síns, Th. Guðmundsens. Svo greiði þau og in solidum allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 33/1875:

Hið opinbera
gegna

Halldóri yfirkennara Friðrikssyni.

Dómur.

Mál þetta er rekið og dæmt í hjeraði af Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, sem með landshöfðingjabrjefum 9. septembermán. og 13. októbermán. f. á. er skipaður til «á þessu hausti, og vetri þeim, er í hönd fer, að gegna með eigin ábyrgð þeim störfum viðvirkjandi upp-ræting fjárkláðans» í Árnessýslu vestan Hvítár, Gullbringu- og Kjósarsýslu og Reykjavíkur kaupstað, «sem hlutaðeigandi sýslumenn annars ættu að hafa á hendi».

Tjeður embættismaður virðist hafa skilið þessar skipanir þannig, að þær veittu honum löggilding til að setjast í dómarasæti og upp kveða dóma í þeim málum, er kynnu að rísa út af ráðstöfunum til að upp-ræta fjárkláðann, en þá skoðun getur yfirdómurinn ekki aðhyllt. Tilgangurinn með tjeðum landshöfðingjaskipunum virðist hafa verið sá, að fá fullkomna samstemmu í því, hvernig hinum umboðslegu ráðstöfunum til að uppræta fjárkláðann væri framfylgt á hinu

tiltekna svæði, með því að fela einum manni þau störf á hendur; en til þess að ná þessum tilgangi hefði það verið með öllu óþarft að taka um missiristíma allt dómsvald frá hinum reglulegu hjeraðsdómurum á nefndu svæði, er ekki fellur saman við neitt lögsagnar-umdæmi, í öllum málum, er kunna að rísa út af tjeðum ráðstöfunum, og sem geta verið svo ólíks eðlis, sumpart einkamál, sumpart opinber mál, og fela þetta dómsvald hinum sama manni, enda væri slíkt svo gagnstætt rjettarvenju hjer á landi og grundvallarreglum stjórnarskrárinnar um stöðu dómaranna, að það verður ekki álitid að hafa verið meiningin, nema það sje með berum orðum sagt í skipunarbrjefunum. En það er svo langt frá, að svo sje, að skipunarbrjefin þvert á móti, eins og þau eru orðuð, að eins virðast hafa hin umboðslegu störf sýslumannanna viðvíkjandi uppræting fjárkláðans fyrir augum, því eins og það liggur næst, að skilja orðin: »störf þau viðvíkjandi uppræting fjárkláðans, sem annars bera undir hlutaðeigandi sýslumenn», um ráðstafanir þær, sem sýslumenn samkvæmt tilskipunum 5. janúar 1866 og 4. marz 1871 eiga að framkvæma sem lögreglustjórar, þannig er og með berum orðum sagt í áður nefndu landshöfðingjabrjefi 13. októbermán. f. á., að Jón landshöfðingjaritari Jónsson sje skipaður lögreglustjóri í fjárkláðamálinu yfir svæði það, sem áður var nefnt, smbr. orðin: »skal svæði það, sem þjer, herra secretair, 9. f. m. voruð skipaður lögreglustjóri yfir í fjárkláðamálinu, rýmkað þannig» o. s. frv., og loks hefur amtmaðurinn í suðuramtinu, eptir hvers ósk opt nefndar landshöfðingjaskipanir eru út gefnar, ávallt nefnt þennan embættismann í brjefum sínum til hans, sem lögð eru fram undir málinu, »hinn setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu», en lögreglustjór-

inn hefur sem slíkur ekki vald til að kveða upp dóma, eins og þann, sem hjer liggur fyrir.

Með því að yfirdómurinn þannig verður að álíta, að mál það, sem hjer liggur fyrir, sje rekið og dæmt af manni, sem ekki hafði löggilding til að sitja í dóm-
arasæti, þá ber að dæma hinn áfrýjaða pólitírjettardóm og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt, og ber þá einnig að borga allan kostnað af málinu, þar á meðal laun hins skipaða sóknara og svaramanns, sem ákvarðast til 10 króna handa hvorum þeirra, úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjeraði á ómerkt að vera. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanus Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Nr. 22/1875:

Bjarni Skúlason

gegn

Jóni Jónassyni.

D ó m u r.

Þar eð stefnuvottarnir eigi samkvæmt NL. 1—4—2 og 4 hafa getið þess, hvort áfrýjunarstefnan sje birt hlutaðeiganda sjálfum eða á heimili hans, heldur að eins vottað, að hún væri birt honum á löglegan hátt, en stefnuvottarnir eigi eru bærir um að dæma um slíkt, þá ber, þar sem hinn stefndi hvorki hefur mætt nje

látið mæta af sinni hendi fyrir yfirdóminum eptir tjeðri stefnu, að vísa máli þessu ex officio frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Nr. 28/1875: Hreppstjórinn í Seltjarnarneshreppi

gegn

hreppstjóranum í Álptaneshreppi.

D ó m u r.

Þar eð hjeraðsrjettargjörðirnar í máli þessu bera með sjer, að fyrir hjeraðsrjettinum hafa verið lögð fram í því skjöl, sem merkt voru Nr. 21 cum a—c, og eiga að fylgja hjeraðsrjettargjörðunum, en skjöl þessi eru ekki komin fram fyrir yfirdóminum, þá getur enginn fullnaðardómur gengið í málinu fyrir yfirdóminum með svo felldum málatilbúningi, og ber því ex officio að vísa málinu frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 31. janúarmán.

Nr. 34/1875:

Rjettvísinn

gegn

Guðmundi Sigurðssyni.

D ó m u r.

Með dómi sýslumannsins í Árness þingi, 12. júní f. á., er hinn ákærði Guðmundur Sigurðsson á Mosfelli í Grímsnesi dæmdur fyrir þjófnað á svörtum sauð veturgömlum, er Einar Íngimundarson umboðshaldari á Kaldaðarnesi átti, í 1 árs betrunarhússvinnu og til að greiða Einari iðgjöld hins stolna með 10 krónum, samt

til að lúka allan sakarinnar kostnað og þar á meðal í varnarlaun til Þorkels dannebrogsmanns Jónssonar 4 krónur; en dómi þessum hafa bæði hinn ákærði og amtmaður skotið til yfirdómsins.

Eptir því, sem fram er komið í máli þessu, kom tjeður sauður um seinustu rjettir, haustið 1874, saman við fje Jóns prófasts Jónssonar á Mosfelli, er ákærði þá var hjá; ákærði þóttist þá eiga með sauðinn, og kom honum í annari viku vetrar til bróður síns, er býr á öðrum bæ, til hirðingar um veturinn; en litlu fyrir þorra drapst sauðurinn úr pest, og fannst ritjan af honum upp jetin. Ákærði þóttist fyrst hafa ætlað að hirða sauð þennan fyrir eigandann, en játaði seinna, að tilgangur sinn með að taka hann, hefði verið sá, að slá eign sinni á hann og hagnýta sjer. Þetta brot ákærða, sem er um fimmtugt, og aldrei fyr hefur verið ákærður nje dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, hefur undirdómarrinn rjettilega heimfært undir 231. grein hegningarlaganna, og virðist hegning sú, er hann hefur tiltekið, eptir málavöxtum hæfileg. Eins og undirrjettardóminn þannig ber að staðfesta, hvað hegninguna snertir, svo ber og að staðfesta hann, að því er iðgjöld hins stolna og sakarkostnaðinn áhrærir, og ber ákærða einnig að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn 10 krónur til hvors um sig í málaflutningslaun.

Á málinu hefur verið talsverður dráttur í hjeraði, en undirdómarrinn hefur rjettlætt hann, svo eigi er ástæða til að láta hann baka honum ábyrgð, og vottast því, að meðferð málsins í hjeraði hefur verið vítalaus; eins hefur flutningur þess fyrir yfirdóminum verið lög-mætur.

Því dæmist rjett að vera:
Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa. Svo

borgar og ákærði allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 10 krónur til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, organsleikara P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, hvors um sig.

Hið ídæmda iðgjald ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 28. febrúarmán.

1/1876:

Hið opinbera

gegn

Halldóri yfirkennara Friðrikssyni.

D ó m u r.

Mál þetta er rekið og dæmt í hjeraði af Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, sem með landshöfðingjabrjefum 9. septembermán. og 13. októbermán. f. á. er skipaður til «á þessu hausti og vetri þeim, er í hönd fer, að gegna með eigin ábyrgð þeim störfum viðvíkjandi uppræting fjárkláðans», í Arnessýslu vestan Hvítár, Gullbringu- og Kjósarsýslu og Reykjavíkur kaupstað, «sem hlutaðeigandi sýslumenn annars ættu að hafa á hendi».

Tjeður embættismaður virðist hafa skilið þessar skipanir þannig, að þær veittu honum löggilding til að setjast í dómarasæti og upp kveða dóma í þeim málum, er kynnu að rísa út af ráðstöfunum til að uppræta fjárkláðann, en þá skoðun getur yfirdómurinn ekki aðhyllzt. Tilgangurinn með tjeðum landshöfðingjaskipunum virðist hafa verið sá, að fá fullkomna samstemmu í því, hvernig hinum umboðslegu ráðstöfunum til að uppræta fjárkláðann væri framfylgt á hinu til-

tekna svæði, með því að fela einum manni þau störf á hendur; en til að ná þessum tilgangi hefði það verið með öllu óþarft, að taka um missiristíma allt dómssvald frá hinum reglulegu hjeraðsdómurum á nefndu svæði, er ekki fellur saman við neitt lögsagnarumdæmi, í öllum málum, er kunna að rísa út af tjeðum ráðstöfunum, og sem geta verið svo ólíks eðlis, sumpart einkamál, sumpart opinber mál, og fela þetta dómssvald hinum sama manni, enda væri slíkt svo gagnstætt allri rjettarvenju hjer á landi og grundvallarreglum stjórnarskrárinnar um stöðu dómaranna, að það verður ekki álitid að hafa verið meiningin, nema það sje með berum orðum sagt í skipunarbrjefunum. En það er svo langt frá að svo sje, að skipunarbrjefin þvert á móti, eins og þau eru orðuð, að eins virðast hafa hin umboðslegu störf sýslumannanna viðvíkjandi uppræting fjárkláðans fyrir augum, því eins og það liggur næst að skilja orðin: »störf þau viðvíkjandi uppræting fjárkláðans, sem annars bera undir hlutaðeigandi sýslumenn», um ráðstafanir þær, sem sýslumenn samkvæmt tilskipunum 5. janúar 1866 og 4. marz 1871 eiga að framkvæma sem lögreglustjórar, þannig er og með berum orðum sagt í áður nefndu landshöfðingjabrjefi 13. októbermán. f. á., að Jón landshöfðingjaritari Jónsson sje skipaður lögreglustjóri í fjárkláðamálinu yfir svæði það, sem áður var nefnt, smbr. orðin: »skal svæði það, sem þjer, herra secretair, 9. f. m. voruð skipaður lögreglustjóri yfir í fjárkláðamálinu, rýmkað þannig», og svo frv., og loks hefur amtmaðurinn í suðuramtinu, eptir hvers ósk nefndar landshöfðingjaskipanir eru útgefna, ávallt nefnt tjeðan embættismann í brjefum sínum til hans, sem lögð eru fram undir málinu, »hinn setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu», en lögreglustjórinn hefur sem slíkur ekki vald til að upp kveða dóma,

eins og þann, sem hjer er undir áfrýjun. Að því, er snertir eptirrit það af landshöfðingjabrjefi, er sóknari hefur lagt fram fyrir yfirdóminum, og sem á að innihalda »authentiska skýringu» á opt nefndum landshöfðingjaskipunum, þá getur það engin áhrif haft á úrslit þessa máls, hvorki sem »authentisk skýring», nje sem ný löggilding, þar sem það er út gefið löngu eptir að undirdómurinn í málinu var upp kveðinn.

Með því að yfirdómurinn þannig verður að álíta, að mál það, sem hjer liggur fyrir, sje rekið og dæmt af manni, sem ekki hafði löggildingu til að sitja í dóm-
arasæti, þá ber að dæma hinn áfrýjaða pólitírjettardóm og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt, og ber þá einnig að borga allan kostnað af málinu, þar á meðal laun hins skipaða sóknara og svaramanns, sem ákveðast 10 krónur handa hvorum þeirra, úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera.

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjeraði á ómerkt að vera. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Nr. 3/1876: Sveinn Jónsson á Gufunesi
 gegn

verzlunarstjóra M. Jóhannessen.

D ó m u r.

Þar eð áfrýjandi máls þessa, Sveinn Jónsson á Gufunesi, hvorki hefur mætt nje mæta látið fyrir yfirdóminum, þegar áfrýjunarstefnan, sem gefin er út 5. þ. m., fjell í rjett 21. s. m., en hinn stefndi, verzlunarstjóri M. Jóhannessen, hefur mætt og krafzt, að stefnunni verði vísað frá og sjer dæmt kostur og tæring, þá ber að vísa hinni út gefnu áfrýjunarstefnu frá yfirdóminum, og þar sem hún er tekin út á dómsmála-skrifstofu yfirdómsins til að falla í rjett 21. þ. m., og hinn stefndi mætti þann dag í rjettinum, þá virðist full ástæða til að álíta, að stefnan hafi verið birt honum, og ber þá einnig að dæma honum kost og tæring, sem virðist hæfilega metið 5 krónur.

Þ v í d æ m i s t r j e t t a ð v e r a :

Áfrýjunarstefnunni í máli þessu vísast frá yfirdóminum. Áfrýjandanum, Sveini Jónssyni á Gufunesi, ber að greiða hinum stefnda, verzlunarstjóra M. Jóhannessen, 5 krónur í kost og tæringu innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 3. aprílmán.

Nr. 4/1876: Hið opinbera
 gegn

Sigurði Jónssyni.

D ó m u r.

Þar eð allar upplýsingar vantar í dómsgjörðum

undirjettarins um mörg af þeim atriðum, sem sýkna eða sakfelli hins kærða er undir komið, svo sem aldur hins kærða, um það, hvort hann samkvæmt gildandi lögum sje skyldur til að ganga í vist, og um það, hvort hann hafi haft heimtingu á að fá leyfisbrjef til lausamennsku borgunarlaust eða eigi, þá ber að dæma hinn áfrýjaða pólitírjettardóm ómerkan og að vísa málinu heim aptur í hjerað til nýrrar og löglegrí meðferðar.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur á ómerkur að vera, og vísast málinu heim aptur í hjerað til nýrrar og löglegrí meðferðar.

Nr. 25/1876:

V. Clausen, kaupmaður
gegn
Stefáni Daníelssyni.

D ó m u r.

Þar eð áfrýjunarstefnan í máli þessu, sem út er gefin á dómsmálaskrifstofu yfirdómsins 4. októbermán. f. á., ekki var lögð fram í yfirdóminum dag þann, sem málið átti að falla í rjett, ber að vísa henni frá yfirdóminum, og þar sem hinn stefndi hefur látið mæta af sinni hendi dag þann, sem stefnan átti að falla í rjett 6. f. m., og þannig virðist vera full ástæða til að álíta, að stefnan hafi verið birt honum, ber samkvæmt kröfu hans að dæma honum kost og tæringu, sem virðist hæfilega metið 10 krónur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjunarstefnunni í máli þessu vísast frá yfirdóminum. Áfrýjandanum, V. Clausen kaupmanni, ber að greiða hinum stefnda, Stefáni Daníelssyni, 10 krónur í kost og tæringu, sem lúkist innan 8 vikna

frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum.

Þriðjudaginn 18. aprílmán.

Nr. 7/1876:

Rjettvísín
gegn

Skapta Jónssyni.

D ó m u r.

Í máli því, sem hjer liggur fyrir, er ákærði Skapti Jónsson í Reykjavík dæmdur fyrir þjófnað með dómi bæjarfógetans 31. janúarmán. þ. á. í 2 daga vatns og brauðs hegningu og málskostnað, og hefur hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað dómi þessum af hálfu hins opinbera.

Með eigin játningu hins ákærða og öðrum þeim upplýsingum, sem komnar eru fram í málinu, er það sannað, að hann í síðast liðnum októbermánuði hafi stolið gæru af veturgömlum hrút, sem negld hafði verið til þurks á húsi landshöfðingjans hjer í bænum, tekið naglana úr gærunni með hendinni og borið hana síðan heim til sín og látið hana upp á lopt í útihúsi móður sinnar, án þess að segja neinum frá því. Gærunni, sem metin er 3 krónur, er skilað eigandanum aptur. Ákærði hefur borið fram, að hann hafi verið mikið drukkinn, þegar hann stal gærunni, og það ganga líka vitni að því, að hann sje mjög drykkfelldur og verði, þegar hann sje drukkinn, viti sínu fjær, og af þeirri ástæðu hefur undirdómarinn álitð, að ákvörðunin í 40. grein hegningarlaganna ætti að heimfærast upp á þetta brot hins ákærða. En eins og öll aðferð hins ákærða við stuldinn virðist bera vott um, að hann þá hafi verið sjer fullkomlega meðvitandi um, hvað hann aðhafðist, þannig hefur einnig hlutaðeigandi hjeraðslæknir, eptir

þar til gefnu tilefni frá hálfu yfirdómsins, látið það álit sitt í ljósi, að hinn ákærði hafi haft fulla hugmynd um, hvað hann gjörði, og geti þannig ekki komið undan lagalegri tilreiknun fyrir afbrot sitt. Samkvæmt þessu ber að heimfæra brot hins ákærða undir 230. grein hegningarlaganna, og virðist hegning hans þá hæfilega metin 5 daga fangelsi við vatn og brauð; svo ber honum og að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors þeirra um sig. Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Skapti Jónsson á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 5 daga og borga allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 8/1876:

Rjettvísin

gegn

Magnúsi Bjarnasyni og Eileifi Magnussyni.

D ó m u r.

Hinir ákærðu Magnús Bjarnason og Eileifur Magnússon, sem báðir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og ekki hafa áður verið dæmdir nje ákærðir fyrir neitt lagabrot, eru með aukarjettardómi Reykjavíkurkaupstaðar 31. janúarmán. dæmdir fyrir þjófnað, hinn fyrri í 3×5

og hinn síðari í 2 $\times$ 5 daga fangelsi við vatn og brauð og í málskostnað; og hefur hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað dómi þessum til landsyfirrettarins.

Með eigin játningu hinna ákærðu og skýrslum þeim, sem fram eru komnar undir rannsókn þessa máls, er það löglega sannað, að þeir í júlímánuði í fyrra hafi báðir í sameiningu um næturtíma, þegar fólk var í svefni, stolið poka úr farangri ferðamanns, Vigfúsar bónda Ófeigssonar frá Framnesi á Skeiðum, og var farangur þessi úti við hús Eyjólfss gullsmiðs Oddssonar hjer í bænum. Í pokaum voru 80 merkur af ull og 5 merkur af smjöri, sem til samans er metið 36 krónur. Enn fremur er hinn ákærði Magnús Bjarnason orðinn sannur að sök um að hafa stolið gamalli silfurteskeið, sem hann segist hafa selt fyrir 3 krónur, og sömuleiðis 2 krónum í peningum. Allt hið stolna er komið til skila og fengið eigendunum, nema teskeiðin, er eigandinn hefur krafizt 1 kr. 66 a. í enlurgjald fyrir.

Hegningin fyrir þetta afbrot hinna ákærðu virðist hæfilega metin samkvæmt 230. grein hegningarlaganna til 4 $\times$ 5 daga fangelsis við vatn og brauð fyrir Magnús Bjarnason og 3 $\times$ 5 daga fangelsis við vatn og brauð fyrir Eileif Magnússon, og ber þeim öðrum fyrir báða og báðum fyrir annan að borga allan af málinu gegn þeim löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 krónur til hvors. Svo ber Magnúsi Bjarnasyni og að borga Mad. Waage hjer í bænum iðgjöld með 1 kr. 66 a.

Dráttur sá, er orðið hefur á málinu, virðist vera rjettlættur með veikindum og annríki undirdómarans og erfiðleikum þeim, sem voru á að fá skýrslu Vigfúsar Ófeigssonar, og því vottast, að meðferð málsins í hjer-

aði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hafi verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinir ákærðu Magnús Bjarnason og Eileifur Magnússon sæti, hinn fyr nefndi 4×5 daga og hinn síðar nefndi 3×5 daga fangelsi við vatn og brauð, og borgi báðir fyrir annan og annar fyrir báða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors. Enn fremur ber hinum ákærða Magnúsi Bjarnasyni að greiða 1 kr. 66 a. í iðgjöld til Mad. Waage.

Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 8. maímán.

Nr. 35/1875:

Benidikt Jónsson

gegn

Friðriki Davíðssyni og börnum

Jónatans Davíðssonar.

D ó m u r.

Á skiptum á dánarbúi Ragnheiðar Friðriksdóttur frá Hvarfi í Víðidal kom upp ágreiningur milli erfingjanna, en þeir eru: 1, sonur hinnar framliðnu, Friðrik bóndi Davíðsson á Hvarfi; 2, dóttir hennar, Jóhanna Davíðsdóttir, gipt Benidikt bónda Jónssyni á Hólkoti í Fljótum, og 3, börn sonar hennar, Jónatans Davíðs-

sonar á Marðarnúpi, Þorgrímur, bóndi á Vöglum, Steingrímur hálfmyndugur og 7 ómyndug — um lögmæti arfleðsluskrár, þar sem hin framliðna hafði gefið Jóhönnu dóttur sinni fjórða part allra eigna sinna í föstu og lausu eftir sinn dag. Um þennan ágreining felldi skiptaráðandinn 15. septbr. f. á. þann úrskurð, að arfleðsluskráin ekki yrði tekin til greina, og hefur Benedikt Jónsson á Hólkoti áfrýjað þeim úrskurði fyrir hönd konu sinnar til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 19. nóvembermán. næst á eftir.

Í tjeðri stefnu er þeim, Friðriki bónda Davíðssyni á Hvarfi, Magnúsi bónda Steindórssyni á Gilstöðum, sem fjárráðamanni ómyndugra barna og tilsjónarmanni hálfmyndugs sonar Jónatans Davíðssonar, hinum hálfmynduga Steingrími Jónatanssyni, Þorgrími bónda Jónatanssyni á Vöglum og skiptaráðandanum stefnt til að mæta fyrir yfirdóminum 18. aprílmán. þ. á., en enginn þeirra hefur mætt nje mæta látið eftir stefnunni. Birtingarvottorð þau, sem rituð eru á stefnuna, bera með sjer, að hún að vísu er löglega birt skiptaráðandanum og Magnúsi Steindórssyni, en aptur á móti er hún alls eigi birt Steingrími Jónatanssyni, og Friðriki Davíðssyni og Þorgrími Jónatanssyni er hún birt af einum stefnuvotti og öðrum manni, sem ekki verður sjeð að hafi neina opinbera heimild til að birta stefnur, eins og vottorðin um birtinguna fyrir þeim ekki eru gefin samkvæmt unnum stefnuvottaeiði. Þar eð birting stefnunnar í máli þessu þannig ekki hefur fram farið samkvæmt fyrirmælum tilskipunar 3. júní 1796, 20. og 22. gr., fyrir öllum þeim, sem eftir L. 1—4—1 eiga hlut að máli, og hinir stefndu, eins og áður er sagt, ekki hafa mætt nje mæta látið fyrir yfirdóminum eftir stefnunni, ber að vísa henni frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Stefnunni í máli þessu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 15. maímán.

Nr. 24/1875:

Guðmundur Jónsson á

Smirlabjörgum

gegn

síra Bjarna Sveinssyni.

D ó m u r.

Í máli þessu ákærir Guðmundur Jónsson á Smirlabjörgum prestinn Bjarna Sveinsson á Stafafelli fyrir það, að hann hafi með byggingarbrjefi 16. apríl 1873 byggt þá verandi sambýlismanni Guðmundar, Halli Pálssyni, undan honum ábýli hans, hálfu Skálafell, er hann þá bjó á samkvæmt byggingarbrjefi, út gefnu af formanni síra Bjarna í brauðinu, og hafði búið á í 20 ár, án þess þó að honum hefði verið byggt út, svo að hann hafi orðið að hrökklast þaðan burt í júlímánuði, sjer til óbærilegs tjóns. Í máli þessu gekk dómur í Skaptárþingi 16. júní f. á., og var presturinn dæmdur sýkn af kröfum Guðmundar og málskostnaður látinn falla niður, en dómi þeim hefur tjeður Guðmundur skotið til yfirdómsins og krafist, að presturinn verði dæmdur til að lúka sjer fullar skaðabætur eptir óvilhallra manna mati, er hann við undirdóminn áleit að vera ættu 600 krónur.

Að vísu hefur nú hinn stefndi borið það fyrir sig, að hann hafi í nóvembermán. 1872 sent hreppstjóranum þar í sveitinni brjef, hvar í hann hafi byggt áfrýjandanum út; en þvílíkt útbyggingarbrjef getur enga þýðingu haft í þessu máli, því það er með öllu ósannað, að það hafi verið birt áfrýjanda, eða að hann hafi fengið nokkra vitneskju um það, og líka stóð hrepp-

stjórinn í engri ábyrgð fyrir hann. Eins getur það og engin áhrif haft á úrslit málsins, að hinn stefndi ljet í desembermánuði 1873 birta áfrýjandanum útbyggingarbrjefið, hart nær hálfu ári eptir að búið var að flæma hann burtu af ábyli sínu.

Þar eð það nú bæði flýtur af hlutarins eðli og er samkvæmt Jónsbókar Llb. II. kap., sem og langvarandi landsvenju, að þegar stefndi eigi vildi láta áfrýjandann vera lengur leiguliða á jörðu sinni, varð hann að láta hann vita það hæfilega löngum tíma áður, svo að hann aptur gæti útvegað sjer annað jarðnæði, og hinn stefndi hefur á hinn bóginn hrakið áfrýjandann burtu af ábyli hans án alls fyrirvara, hlýtur hann að vera skyldur til að bæta honum allt það fjártjón, er hann eptir mati tveggja óvilhallra og af rjettinum útnefndra manna hefur af þessu beðið; þó mega skaðabætur þær eigi vera meiri en 600 krónur, svo ber honum og að greiða áfrýjandanum 40 krónur í málskostnað. Vöru málsins við yfirdóminn, hvar hinn stefndi fjekk gefins málssókn, hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum stefnda, Bjarna presti Sveinssyni á Stafafelli, ber að bæta áfrýjandanum, Guðmundi Jónssyni á Smirlabjörgum, eptir tveggja óvilhallra og af rjettinum útnefndra manna mati allt það fjártjón, er áfrýjandinn hefur beðið við það, að hann sumarið 1873 varð að fara burtu af ábyli sínu, Skálafelli, en þó mega skaðabætur þær eigi meiri vera en 600 krónur. Svo ber honum að greiða áfrýjandanum í málskostnað 40 krónur.

Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 29/1875: Jóhann Jóhansson á Víðimýri
 gegn
 hreppsnefndinni í Staðarhreppi.

D ó m u r.

Mál þetta er höfðað í hjeraði af sveitarstjórninni í Staðarhreppi í Skagafjarðarsýslu gegn Jóhanni Jóhanssyni, vinnumanni á Víðimýri, til rjettlætingar á lögbanni, er tjeð sveitarstjórn hafði látið fram fara gegn giptingu Jóhans. Undir málinu krafðist Jóhann bóta fyrir skapraun þá og óvirðingu, er hann hafði haft af lögbanninu, en með dómi uppkveðnum fyrir aukarjetti Skagafjarðarsýslu að Reynistað 10. septembermán. f. á. er lögbannið úr gildi numið, en sveitarstjórnin dæmd sýkn af kröfunni um bætur. Þessum dómi hefur Jóhann Jóhansson áfrýjað til yfirdómsins og krafizt, að undirrjettardómurinn verði staðfestur, að því er ógildingu lögbannsins snertir, en að sjer verði dæmdar bætur þær, er hann fór fram á fyrir undirrjettinum, og málskostnaður skaðlaust fyrir báðum rjettum.

Þar sem áfrýjandinn ekki hefur lagt kröfu sína um bætur til sátta — eins og hann heldur ekki hefur fylgt henni fram með stefnu til mótpartsins — ber samkvæmt 1. gr. tilskipunar 20. janúar 1797 ex officio að dæma dóm undirrjettarins að þessu leyti ómerkan og að vísa kröfunni frá undirrjettinum. En að því ógildingu lögbannsins snertir, ber eptir kröfu áfrýjandans, sem hinn stefndi ekki hefur mótmælt, að staðfesta undirrjettardóminn, sem og um málskostnað í hjeraði. Málsfærslulaun hins skipaða talsmanns hins stefnda, sem hæfilega virðast ákveðin 20 krónur, ber áfrýjandanum eptir þessum úrslitum málsins að greiða.

Að því leyti málið hefur verið flutt með gjafsókn

af hendi hins stefnda, hefur flutningur þess verið lög-mætur.

Því dæmist rjett að vera:

Að því, er snertir kröfu áfrýjandans Jóhanns Jóhanssonar um bætur fyrir skapraun og óvirðingu, á dómur undirrjettarins ómerkur að vera, og vísast kröfunni frá undirrjettinum. Að öðru leyti á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Áfrýjandinn greiði 20 krónur í málsfærslulaun til hins skipaða svaramanns hins stefnda fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Guðmundar Pálssonar innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum.

Nr. 12/1876:

Hið opinbera

gegn

verzlunarstjóra Fr. Sörensen m. fl.

D ó m u r.

Mál þetta er höfðað í hjeraði af hálfu hins opinbera gegn þeim, Fr. Sörensen, verzlunarstjóra, Páli Pálssyni, Gísla Pjeturssyni og Sigurði Sigurfinnssyni fyrir helgidagsbrot, og eru þrír hinir fyrst nefndu dæmdir fyrir aukarjetti Vestmannaeyjasýslu 19. aprílmán. f. á. í 1½ krónu sekt hver til sveitarsjóðs Vestmannaeyja og til að greiða málskostnað in solidum, en að því, er snertir Sigurð Sigurfinnsson, fjell málið niður, þar eð hann gekkst undir að borga sekt að áskildu samþykki amtsins. Þessum dómi er af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Með vitnaskýrslum þeim, sem fram eru komnar í málinu, og sem skýrslu Sigurðar Sigfinnssonar ber sam-

an við, má álíta það löglega sannað, að hinir ákærðu hafi verið á fuglaveiðum um messutímann, sunnudaginn 11. apr. f. á., og að þeir Fr. Sörensen og Páll Pálsson hafi skotið nokkra fugla; en skýrsla sjálfra þeirra um brotið fjekkst ekki, þar sem enginn þeirra mætti fyrir rjettinum, nema Sigurður. Undirdómarinn hefur nú á-litið, að þeir allir þrír hafi verið löglega kallaðir til að mæta fyrir rjettinum, og að málið því eigi að dæmast samkvæmt L. 1—4—32, og yfirdómurinn verður að aðhyllast þá skoðun undirdómarans, að því er snertir hinn kærða Fr. Sörensen, því þó hið fyrra fyrirkallið, sem var birt öllum hinum kærðu, að eins hljóðaði um, að þeir ættu að mæta »á lögreglupingi, sem haldið yrði í tilefni af frömdu helgidagsbroti», þá var honum seinna birt fyrirkall, þar sem með berum orðum er sagt, að mál sje höfðað gegn honum fyrir framið helgidagsbrot, og að í því máli muni verða upp kveðinn dómur. Að því, er aptur snertir hina kærðu Pál Pálsson og Gísla Pjetursson, sem hið síðar nefnda fyrirkallið ekki var birt, af því að þeir þá voru komnir burt úr eyjunum, og ekki áttu þar neitt lögheimili, þá getur yfirdómurinn ekki álitid, að þeir hafi fengið nægilega aðvörun til þess, að dómur verði upp kveðinn yfir þeim út af broti þeirra. Að því, er þá snertir, verður því ekki komizt hjá að dæma undirrjettardóminn ómerkan, en að því, er snertir brot hins kærða Fr. Sörensens, virðist hegningin samkvæmt tilsk. 28. marz 1855 §§ 5 og 10, og þegar sjerstaklega er haft tillit til þess, að brotið var framið um sjálfan messutímann, hæfilega metin 10 króna sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, eins og honum einnig ber að greiða allan kostnað af málinu, þar á meðal málfsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors,

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Að því, er snertir hina kærðu Pál Pálsson og Gísla Pjetursson, á undirrjettardómurinn ómerkur að vera. Hinum kærða verzlunarstjóra Fr. Sörensen ber að greiða 10 króna sekt til sveitarsjóðs Vestmannaeyja og borga allan löglegan kostnað af máli þessu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svara-manns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 14/1876:

Rjettvísir

gegn

Guðmundi Guðmundssyni.

D ó m u r.

Með eigin játningu hins ákærða Guðmundar Guðmundssonar og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar undir rekstri málsins, er það löglega sannað, að hann í fyrra, þegar hann var vinnumaður hjá Jensen bakara hjer í bænum, hafi opt sinnis stolið hveitibrauði úr sölubúð hans, og sömuleiðis 4 sinnum peningum úr opinni peningaskúffu í búðinni, en aldrei nema nokkrum aukum, mest 50, í senn. Enn fremur stal hann 18. nóvembermán., þegar Jensen, sem sefur í öðru húsi, var háttaður, peningum úr kommóðuskúffu, sem lykillinn stóð í, í íveruherbergi Jensens, en það er innar af búðinni. Hinn ákærði segist ekki hafa talið peningana,

en hann hafi að eins brúkað af þeim 1 krónu, en látið hitt í skinnbuddu, sem hann faldi í garði uppi í Grjótaþorpinu, og fannst hún þar með 27 kr. 4 a. í. Loks gjörði hinn ákærði daginn eftir tilraun til að stela úr sömu skúffunni, en þegar hann dró hana út, datt hún niður á gólf hjá honnm, svo hann hætti við í það skipti. Jensen bakari þykist að vísu hafa misst meira af peningum, en hjer er til greint, en hinn ákærði hefur ekki viljað kannast við að hafa stolið meiru. Allan þennan þjófnað framdi hinn ákærði á þann hátt, að hann, þegar enginn var í húsinu, fór úr bakaríinu inn um lokaðar dyr, sem eru milli þess og gangsins fram af sölubúðinni, og aptur aðrar lokaðar dyr, sem eru milli gangsins og sölubúðarinnar, með lykli, sem brotnað hafði hjá bakaranum og verið fleygt, en ákærði hirt og látið gjöra við; aptur voru dyrnar milli sölubúðarinnar og íveruherbergisins ávallt opnar. Peningum þeim, sem fundust, hefur eigandanum verið skilað, en fyrir hitt, sem á vantar, hefur hann ekki krafist endurgjalds.

Þetta brot hins ákærða hefur undirdómarinn rjettilega heimfært undir 231. gr. 4. tölulið og 47. gr. hegningarlaganna, og virðist hann einnig hafa metið hegninguna eftir öllum málavöxtum hæfilega til 16 mánaða betrunarhússvinnu. Undirrjettarins dóm ber því að staðfesta, sjerstaklega að því, er snertir málskostnað í hjeraði, eins og hinum ákærða einnig ber að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Rekstur málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa. Hinn

ákærði Guðmundur Guðmundsson greiði allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 29. maímán.

Nr. 30/1875: Gísli Jónsson á Syðstavatni
gegn

Jóni Jónassyni í Saurbæ.

D ó m u r.

Þar eð mál þetta, sem er höfðað út af skriflegum meiðyrðum, og sem því engin heimild er til að höfða sem lögreglumál, ekki hefur verið lagt til sátta samkvæmt fyrirmælum tilskipunar 20. janúar 1797 13. grein, ber samkvæmt 1. grein sömu tilskipunar, smbr. tilskipun 15. ágúst 1832 3. og 6. grein, ex officio að dæma hinn áfrýjaða undirrjettardóm, upp kveðinn fyrir pólitírjetti Skagafjarðarsýslu að Reynistað 19. júnímán. f. á., og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt, og vísa málinu frá pólitírjettinum. Málskostnaður virðist eptir þessum úrslitum málsins eiga að falla niður fyrir báðum rjettum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjeraði á ómerkt að vera, og vísast málinu frá pólitírjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður,

Nr. 11/1876:

Rjettvísinn

gegn

Halldóri Sigurðssyni.

D ó m u r.

Með dómi, uppkveðnum fyrir aukarjetti Mýra- og Borgarfjarðarsýslu 14. októbermán. f. á., er hinn ákærði Halldór Sigurðsson, vinnumaður á Ánastöðum í Hraunhrepp, dæmdur fyrir afmörkun á tvævetri kind haustið 1874 — hafði hún komið í fje húsbónda hans — og þar að auki fullorðinni á haustið 1871 eða 1872, sem einnig var komin saman við fje páverandi húsbónda hans, og loks fyrir að hafa dregið sjer lamb, sem annar maður átti, í Hítardalsrjett, og rekið það heim til sín og afmarkað það. Allar þessar afmarkanir framdi hann í þeim tilgangi að eignast kindurnar eptir afmörkunina.

Ákærði er kominn langt yfir lögaldur sakamanna og hefur eigi áður sætt hegningu nje ákæru, og hefur undirdómarinn heimfært þessi brot hans undir 250 gr. hegningarlaganna smbr. 249. gr. Þessar lagagreinir virðast að vísu eiga við afmörkunina á tveimur fyrst nefndu kindunum; en lambið dró hann sjer í skilarjett, án þess það væri áður komið saman við fje hans eða húsbónda hans, rak það heim til sín og afmarkaði, þó það yrði ekki fyllilega, undir sitt mark. Hinn ákærði hefur þannig sýnt, að hann er mjög óvandur að ráði sínu og þjófgefinn, aptur hafa vitni þau, sem leidd hafa verið undir prófun málsins, borið, að hann sje mjög einfaldur, en þó verður að álíta, að hann hafi fullt skyn á verkum sínum, og eigi því að bera fulla ábyrgð á þeim.

Eptir því, sem þannig er fram komið, virðist brot ákærða eiga undir 250. sbr. 249., 231. nr. 1, 47. og 63. grein hegningarlaganna, og virðist hegningin hæfilega

metin eptir öllum málavöxtum 8 mánaða betrunarhússvinna. Svo ber honum og að greiða allan löglegan kostnað af málinu, þar á meðal málsvarnarlaun til svaramanns síns í hjerði 4 krónur, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10kr. til hvors í málsfærslulaun.

Rekstur málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Halldór Sigurðsson á að sæta 8 mánaða betrunarhússvinnu, og borga allan löglegan kostnað af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns síns í hjerði, Jónatans Salómonssonar, 4 krónur, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum

Nr. 6/1876: Ingjaldur hreppstjóri Sigurðsson
gegn

hreppsnefndinni í Álptaneshreppi.

D ó m u r.

Mál þetta er risið út af ágreiningi milli Seltjarnarneshrepps og Álptaneshrepps um eignarijettinn til 3 ómerkinga, sem að komu í síðari Gjáarjett 28. september 1874, og sem engin ær helgaði sjer. Af því Gjáarjett er sameiginleg rjett Seltjarnarneshrepps og Álptaneshrepp, fór hreppstjórinn í Seltjarnarneshrepp, Ingjaldur Sigurðsson á Lambastöðum, því fram, að ómerkingarnir væru sameiginleg eign beggja hreppa, og skoraði á hreppstjóran í Álptaneshrepp, Guðmund Eyjólfsson í Hlíð, að selja ómerkingana þá þegar eða þá að hálfum mánuði liðnum og skipta andvirðinu til

helminga milli fátækrasjóða beggja hreppa; en þegar Guðmundur hreppstjóri, sem áleit sinn hrepp einan eiganda að ómerkingunum samkvæmt gjafabrjefi rjettarbondans, Þórarins prófasts Böðvarssonar í Görðum, ekki vildi sinna þessari áskorun, seldi Íngjaldur hreppstjóri ómerkingana á uppboði þá í stað við rjettina. Út af þessu höfðaði hreppstjórinn í Álptaneshreppi mál á móti Íngjaldi hreppstjóra, og fjell dómur í því máli fyrir aukarjetti Gullbringu og Kjósarsýslu 4. ágústmán. f. á. á þá leið, að Íngjaldur hreppstjóri Sigurðsson ætti að greiða Guðmundi hreppstjóra Eyjólfsyni fyrir hönd Álptaneshrepps andvirði hinna seldu ómerkinga með 30 krónum, en að öðru leyti vera sýkn af kröfum hans og kærnum, og að málskostnaður skyldi falla niður.

Þessum dómi hefur Íngjaldur hreppstjóri Sigurðsson að fenginni uppreisn og gjafsókn, áfrýjað vegna Seltjarnarneshrepps til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 21. febrúarmán. þ. á., og hefur hann lagt fram hjer fyrir rjettinum skilríki fyrir því, að salan á einum af ómerkingunum hafi gengið aptur, af því að ær helgaði sjer hann, en að hinir tveir hafi verið seldir á uppboðinu fyrir 9 kr. 66 a. Hefur hann því krafizt: principaliter, að hann verði álitinn löglega kominn að helmingi uppboðsandvirðisins fyrir hina seldu ómerkinga, og sjer dæmdur málskostnaður frá stefnda; in subsidium, að hann verði dæmdur til að svara hinum stefnda að eins 9 kr. 66 a., en málskostnaður látinn falla niður. Hinn stefndi, sem einnig hefur fengið gjafsókn, hefur aptur á móti krafizt, að áfrýjandinn verði dæmdur til að greiða sveitarsjóði Álptaneshrepps andvirði tveggja af hinum seldu ómerkingum með 9 kr. 66 a., og til að borga málskostnað.

Samkvæmt Jb. Llb. 49. kap. eignast bóndi sá, er rjettina varðveitir, að síðustu rjett alla þá dilka, sem

ær kannast eigi við, og samkvæmt þessari lagagrein hefur beneficiarius að Görðum, einlægt síðan Gjáarjett var byggð, kastað eign sinni á alla ómerkinga þá, sem þar hafa komið að, þangað til beneficiarius sá, sem nú er þar, gaf Álptaneshreppi rjett sinn til þessara ómerkinga. Áfrýjandinn hefur nú haldið því fram, sumpart að beneficiarius að Görðum verði ekki skoðaður sem bóndi sá, sem varðveitir Gjáarjett, sumpart, að fyrirmælum 49. kap. í Jb. Llb. sje breytt með NL. 5—9—8, hreppstjórainstrúxi 24. nóvbr. 1809, 28. grein, og reglugjörð 8. janúar 1834, 14. gr. 7. tölulið, með því að fátækra sjóðirnir eptir þessum lagagreinum eignist sauði þá og gripi, sem enginn lýsir sig eiganda að um fjallgöngur á haustin, og hefur hann einnig borið fyrir sig stiptamtsbrjef 11. desember 1872, þar sem þessari skoðun er haldið fram. Aptur á móti hefur hinn stefndi álitíð, að fyrirmæli 49. kap. í Llb. Jb. um ómerkinga standi óhöggvað af lagagreinum þeim, sem nú voru nefndar, og að beneficiarius að Görðum sjesá, sem að lögum sje rjettur eigandi að öllum ómerkingum, sem koma í Gjáarjett, og hafi því haft fulla heimild til að gefa Álptaneshreppi þennan rjett sinn.

Í landsleigubálki Jónsbókar virðist vera gjörður greinarmunur: annars vegar á dilkum þeim, sem engin ær kannast við, og öðrum ómerkingum, og er í 49. kap. tjeðs bálks mælt fyrir um, hver þá skuli eignast, og hins vegar óskilafje, eða mörkuðum sauðkindum, sem enginn leiðir sig að sem eigandi, og segir í 50. kap. sama bálks, hvernig með þá skuli fara, en það er allt á annan veg en með ómerkinga, því þar sem rjettar-bóndi eða finnandi eignast ómerkingana strax, þegar engin ær kannast við þá og rjettum er lokið, þá á að lýsa óskilafjenu með marki fyrst við sóknarkirkjur eða samkundur, og síðan, ef eigandi eigi kemur, 3 sumur

hinn næstu á þingi. Þessi greinarmunur, sem Jónsbók gjörir á ómerkingum og óskilafje, er að álitu yfirdómsins ekki af numinn með 18. kap. hreppstjórainstrúxins og 14. gr. fátækrareglugjörðarinnar, heldur virðast þessar lagagreinir að eins hafa breytt fyrirmælum Jónsbókar um meðferð á óskilafje, en látið ákvarðanir hennar um ómerkinga standa óhaggaðar, því lýsing sú á fjenu, sem bæði instrúxið og reglugjörðin skipa fyrir um, gjörir beinlínis ráð fyrir, að það sje markað, en getur alls eigi átt við um ómerkinga. Fyrirmæli Jónsbókar um ómerkinga og um óskilafje standa heldur ekki í því sambandi sín á milli, að þau hljóti að standa og falla hver með öðrum, því þó löggjafanum þætti ákvarðanirnar um meðferðina á óskilafje of margbrotnar og óhaganlegar, þá þurfti ekki hið sama að vera um ákvarðanirnar um ómerkinga, sem eru mjög einfaldar og virðast geta átt við á öllum tímum; eins og það loks ekki verður álitid, að rjettarbændur og finnendur ómerkinga sjeu sviptir rjetti þeim, sem Jónsbókin veitti þeim til að eignast ómerkingana, nema slíkt sje berlega sagt í seinni lagaþóðum. Yfirdómurinn verður þannig að aðhyllast þá skoðun undirdómarans, að sá, sem rjett varðveitir, enn í dag eignist ómerkinga þá, sem þar koma að í síðustu rjett, og engin ær kannast við, og eins hlýtur yfirdómurinn að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að orðin: »sá, sem rjett varðveitir«, eigi að skiljast um rjettarbóndann, eða bónda þann, er hefur afnot þess lands, þar sem rjettin stendur, án þess að það geti komið til greina, hvort hann hefur umsjón með rjettinni eða eigi, og hvort hann hefur meiri eða minni usla og átroðning af rjettunum.

Samkvæmt því, sem þannig er sagt, og þar sem það er in confesso, að Gjáarrjett stendur í Garðakirkju landi, en beneficiarius sá, sem nú er þar, hefur gefið

Álptaneshreppi rjett sinn til þeirra ómerkinga, sem að koma í rjettinni, þá ber áfrýjandanum að skila Álptaneshreppi andvirðinu, sem málspörtunum hefur komið saman um að væri 9 kr. 66 a., fyrir ómerkinga þá, sem hann seldi í optnefndri rjett 28. septbr. 1874. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eiga að falla niður. Málsfærslulaun hinna skipuðu málsfærslumanna málspartanna, sem virðast hæfilega ákveðin 20 krónur handa hvorum, borgist úr opinberum sjóði.

Flutningur málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandanum, Ingjalði hreppstjóra Sigurðssyni á Lambastöðum, ber að greiða hinum stefnda, hreppsnefndinni í Álptaneshreppi vegna sveitarsjóðsins 9 kr. 66 a. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Málsfærslulaun hinna skipuðu talsmanna málspartanna, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 20 krónur til hvors, borgist þeim úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Þriðjudaginn 6. júnímán.

Nr. 13/1876:

Rjettvísin

gegn

Guðlaugi Jónssyni, Ingibjörgu Andrjesdóttur og Margrjetu Vigfúsdóttur.

D ó m u r.

Mál þetta er svo tilkomið, að hin ákærða Margrjet Vigfúsdóttir, sem komin er á lögaldur sakamanna, og

aldrei áður hefur hlotið hegningu nje verið ákærð fyrir nokkurt lagabrot, gekk úr vist sinni í Einholtum í Mýrasýslu vorið 1874 fyrir þá sök, að húsbændur hennar, Guðlaugur Jónsson og kona hans Ingibjörg Andrjesdóttir, hefðu haft hana til að stela, og að hún framvegis eigi vildi láta hafa sig til þess. Út af þessu var mál höfðað gegn tjeðri Margrjetu fyrir þjófnað, eins og fyr nefndum hjónum, Guðlaugi og Ingibjörgu, fyrir að hafa tælt hana til þjófnaðar, og Ingibjörgu þar að auki fyrir framinn þjófnað, og með dómi gengnum 16. októbermán. f. á. í Mýrasýslu var Margrjet dæmd fyrir þjófnað í fangelsi við vatn og brauð í 5 daga og Ingibjörg í 2×5 daga, en Guðlaugur var dæmdur sýkn. Málskostnað skyldi Ingibjörg lúka að $\frac{2}{3}$ þörtum, en Margrjet að $\frac{1}{3}$ parti, og þar á meðal í laun til svaramanna sinna, 4 krónur til hvors þeirra.

Margrjet hefur sjálf skýrt svo frá broti sínu, að hún þrisvar hafi eptir skipun húsmóður sinnar, Ingibjargar, stolið svo sem lúku af korni í hvert skipti og einu sinni 4 kjötbitum upp úr tunnu í ólokuðu búrisambýlismanns húsbónda hennar á Einholtum, og líka hafi hún seint á vetrinum 1874 farið á næturþeli að Skipphyl og stolið þar eptir skipun húsbænda sinna töðu í poka úr heygarðinum, er hafa átti til þess að láta kýrnar á heimili hennar ganga. Enn fremur hafi hún eptir skipun húsmóður sinnar, Ingibjargar, er gefin var í áheyrn Guðlaugs, gjört tilraun til að fara í læsta skemmu sambýlismannsins um kvöldtíma, til að stela þar kjöti og hálfgrjónum, en þetta hafi þó farizt fyrir, þar lykill sá, sem húsmóðir hennar fjekk henni til að ljúka upp með, gekk ekki að skemmumni. Að vísu styðst nú þessi framburður Margrjetar ekki við neitt, sem fram komið er í málinu, eins og nefndir húsbændur hennar með öllu hafi borið á móti því, að þau nokkurn tíma hafi

tælt hana til að stela eða skipað henni það; en með því þó á hinn bóginn ekkert það er fram komið, er sýni, að hann sje ósannur, verður samkvæmt laganna 1—15—1 að dæma hana eptir honum, og virðist undirdómarinn rjettilega hafa heimfært brot hennar undir hegningarlaganna 230. gr. og 231. gr. 4. tölulið í sambandi við 47. gr., 46. gr. og 61. gr. niðurlag og 63. gr., sjá og 57. gr. og 237. gr., og hæfilega ákveðið hegninguna eptir málavöxtum í 5 daga fangelsi við vatn og brauð.

Hvað hina ákærðu Ingibjörgu Andriesdóttur snertir, þá hefur að vísu það orð farið af henni hjá sambýlisfólki hennar, að hún mundi vera ófróm, því smávegis af matartagi hafi horfið hjá sjer, er það eigi þykist geta kennt öðrum um en henni; þannig hefur bústýra sambýlismannsins borið, að eitt sinn, er hún var að sjóða selspik, hafi horfið upp úr pottinum hjá sjer 3 bitarnir, meðan hún sem snöggvast brá sjer burtu úr eldhúsinu, en Ingibjörg hafi verið þar inni að baka pönnukökur, og enginn getað komið þar inn, nema hún vissi, og annað vitni hefur borið, að á meðan það var hjú hjá Ingibjörgu, hafi hún um haustið skammtað sjer og fólkinu skyr, án þess það hafi orðið vart við, að hún væri farin að taka af sínu skyri, og einnig að Ingibjörg hafi haft heita mjólk í aski sínum, þegar ráðskonan á hinu býlinu hefði verið nýbúin að flóa sjer mjólk, án þess það þá vissi til, að Ingibjörg hefði flóað sjer mjólk, og loks hefur þriðja vitnið, húskona þar á bænum, borið, að það hefði Ingibjörgu grunaða um að hafa stolið frá sjer kosti úr súrmjólk, er það átti í tunnu. En bæði er það, að þessir vitnisburðir eru með öllu ónóg sönnun fyrir því, að Ingibjörg hafi stolið selspiksbitunum, skyri, heitri mjólk eða kosti úr súrmjólk, þar sem þeir að eins vitna um grunsemd vitnanna og frekara ekki,

og líka hafa öll vitnin borið, að Ingibjörg hafi aldrei verið staðin að þjófnaði, svo þau viti, eins og hún líka hefur fengið gott orð, áður en hún kom að Einholtum. Þó hafa 3 vitni borið, að þau hafi eitt sinn sjeð Ingibjörgu taka mó í svuntu sína eða kjöltu frá sambýlismanni hennar eða úr mótópt hans, en eins og Ingibjörg hefur borið á móti þessu, svo er þetta ekki nægilega sannað, þar eð svo virðist, sem þau eigi hafi sjeð þetta í sameiningu, heldur þótt hafa sjeð það sitt í hvert skiptið. Af þessum ástæðum virðist ekki næg ástæða til að dæma Ingibjörgu seka í stuldi þeim, er hún er ákærð um, heldur ber að dæma hana sýkna af ákærum sóknarans, og hvað Guðlaug Jónsson snertir, ber að staðfesta dóm undirjettarins, þar ekkert saknæmt er sannað uppá hann. Allan af málinu fyrir báðum rjettum löglega leiðandi kostnað ber þeim Ingibjörgu og Margrjetu að greiða, sinn helminginn hvorri, og þar á meðal laun svaramanna sinna fyrir undirjettinum, eins og þau eru ákveðin af undirdómaranum, og málsfærslulaun sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Drátt þann, sem orðið hefur á málinu í hjeraði, hefur undirdómarinn rjettlætt, og því vottast, að rekstur þess fyrir undirjettinum, eins og líka sókn og vörn fyrir yfirdóminum hafi verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Guðlaugur Jónsson og Ingibjörg Andrjesdóttir eiga að vera sýkn af sóknarans ákærum í máli þessu. Margrjet Vigfúsdóttir á að sæta fangelsishegningu við vatn og brauð í 5 daga. Hinum ákærðu, Ingibjörgu Andrjesdóttur og Margrjetu Vigfúsdóttur ber að lúka allan löglegan kostnað af málinu, sinn

helmínginn hvorri, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanna sinna fyrir undirrjettinum, Helga Helgasonar og Sigurðar Jónssonar, 4 krónur til hvors, og til sóknara og svaramanns fyrir yfir-dóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 10 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 23/1875: P. Guðjohnsen vegna dánarbús ekkjufrúr K. Sveinbjörnsson m. fl.

gegn

eigendum og ábúanda jarðarinnar Hnauss.

Dómur.

Mál þetta er risið út af því, að ábúanda jarðarinnar Gneistastaða í Árnessýslu, Magnúsi Eyjólfsyni, þótti nágranni sinn, bóndinn á Hnausi, Magnús Einarsson, bæði slá og beita út yfir merki fram og inn á sig, og tók málstað Magnúsar Eyjólfssonar eigandi Gneistastaða, ekkjufrú K. Sveinbjörnsson, og höfðuðupau í sameiningu mál móti tjeðum Magnúsi Einarssyni og eigendum jarðarinnar Hnauss, Þórunni ekkju Sigurðardóttur í Hafnarfirði og Hallgrími bónda Þorvarðarsyni á Votmúlakoti, og heimtuðu, að merkin milli Gneistastaða og Hnauss yrðu með dómi ákveðin: úr Gilvaði á Hróarsholtslæk eptir læk þeim, er þangað rennur úr Hnausskeldu, að pitti þeim við Kirkjuflöt, er keldan og lækurinn hafi upptök sín úr og þaðan beina línu til suðurs yfir Bógsöx í markapúfu þar á heiðinni; að Magnús Einarsson yrði skyldaður til að greiða stefnandanum, Magnúsi Eyjólfsyni, í endurgjald 140 krónur auk hæfilegra sekta til Villingaholts-hrepps fátækra sjóðs fyrir yfirgang sinn, og loks að öll-

um hinum stefndu, einum fyrir alla og öllum fyrir einn, yrði uppálagt að greiða skiptaráðandanum í dánarbúi ekkjufrúr Kristínar Sveinbjörnsson — því hún var þá dáið, en skiptaráðandinn hafði ákvarðað, að halda skyldi áfram málinu — fyrir hönd búsins 100 kr. í málskostnað. Þar á móti kröfðust hin stefndu, að þau yrðu dæmd sýkn fyrir kærnum og kröfum sækendanna og merkin ákveðin: úr Gilvaði á Hróarsholtslæk í þúfu á Jarðfallakletti og sömu línu eptir þúfum á hæstu holtahryggjum í þúfu þá, þar sem Hurðarbaksland tekur við; að sækendurnir yrðu dæmdir einn fyrir báða og báðir fyrir einn að greiða hinum stefndu í málskostnað 100 kr., og svara bótum fyrir ónauðsynlega þrætu, og loks, að Magnús Eyjólfs-son sætti sekt fyrir ósanna sakargipt í kæruskjali sínu. Aptur seinna komu sækendurnir með þá vararjettarkröfu, að merkin yrðu ákveðin: úr Gilvaði með Hnausskeldu og holtajöðrunum niður að Hurðarbaksmarkalínu. Í máli þessu dæmdi sýslumaðurinn í Árnessýslu með 4 tilteknum meðdómsmönnum 1. maí f. á., og frávísuðu þeir kröfu Magnúsar Eyjólfs-sonar um 94 króna útlát af hendi Magnúsar Einarssonar — peningar þessir áttu að vera fyrir hey, er Magnús Einarsson hefði slegið í þrætulandinu, en krafan hafði eigi verið lögð til sætta — öll þrjú hin stefndu voru dæmd sýkn af kröfum stefnendanna; en Magnús Eyjólfs-son dæmdur til að greiða 4 krónur til lands-sjóðsins og jafnmikið til Magnúsar Einarssonar. Málskostnaður skyldi falla niður. Þessum dómi hafa nú erfingjar ekkjufrúr Sveinbjörnsson og Magnús Eyjólfs-son áfrýjað til yfirdómsins og krafizt þar, að merkin yrðu dæmd hin sömu, og þeir höfðu krafizt við undir-jettinn í aðalrjettarkröfu sinni, að Magnús Eyjólfs-son yrði dæmdur sýkn fyrir sekt þeirri og málskostnaði, er undirdómarinn hefði dæmt hann í, og að hinir stefndu

yrðu skyldaðir til in solidum að greiða dánarbúi ekkjufrúr Sveinbjörnsson, sem einsamalt hefði kostað mál þetta, kostnað þess fyrir báðum rjettum með 150 kr. Þar á móti hafa hin stefndu krafizt þess, að undirrjettardómurinn verði staðfestur og áfrýendurnir skyldaðir til að greiða verjendunum málskostnað skaðlaust fyrir báðum rjettum eða með einhverju nægilegu eptir rjettarins mati.

Þess ber fyrir fram að geta, að þar sem talsmaður sá, er mætt hefur af hendi áfrýendanna fyrir yfirdóminum, og sem er kúrador dánarbúsins, einnig hefur komið fram fyrir hönd Magnúsar Eyjólfssonar, þá hefur hann ekki lagt fram neina heimild af hans hendi nje löggilding til að flytja málið fyrir hann, og ber því að vísa málinu að þessu leyti frá yfirdóminum. Að því aptur, er snertir kröfu áfrýjandans um landamerki milli Gneistastaða og Hnauss, þá byggir hann hana á lögfestu frá 1832, þingsvitnum, er hann hefur látið taka upp, og langvinnri notkun. Hvað lögfestuna áhrærir, þá er hún samín af þá verandi eiganda Gneistastaða; nefnir hann þar, hver landamerki Gneistastaða sjeu, og bannar öllum án síns leyfis að nota land það, er liggi innan þeirra ummerkja; síðan stefnir hann með skjalinu þeim, er kunni að vera óánægðir með lögfestuna, fimmtarstefnu á heimili sitt, er var annað en Gneistastaðir, til að fram koma með skjöl og skilríki þau, er geti hnekkst henni, annars standi hún sem óákærður máldagi fyrir Gneistastaðalandi. En bæði er það, að það var eigi á valdi eiganda Gneistastaða, að ákveða, hverja lagaafleiðingu lögfesta hans skyldi hafa, ef henni eigi innan ákveðins tíma yrði mótmælt, og líka er lögfestan engan veginn svo úr garði gjörð, að henni geti hafa borið nokkur frekari þýðing, en lögfestur þær hafa, er nefndar eru í Jb. Llb. XVII, kap., og sem að eins eiga

að standa í 12 mánuði næstu. Loks ber þess að geta, að landamerki þau, sem hjer er krafizt dóms fyrir af hálfu áfrýjandans, eru ekki að öllu leyti hin sömu og tilgreind eru í lögfestunni, þar sem lögfestan telursuð-urhornmarkið «Skygni», en rjettarkrafan þúfu suður undir Bógsöx, sem ekki verður samrýmt eptir afstöðu-uppdrættinum. Að vísu hefur talsmaður áfrýjandans fyrir yfirdóminum viljað vefengja afstöðuuppdráttinn, sem lagður er fram af hinum stefnda fyrir undirrjettinum, en bæði er það, að uppdrátturinn er samþykktur fyrir undirrjettinum, enda hefði það verið áfrýjandanum innan handar, sem höfðaði málið í hjer-aði, að láta gjöra og leggja fram afstöðuuppdrátt máli sínu til sönnunar, en það hefur hann ekki gjört.

Vitni, 5 að tölu, er áfrýendurnir hafa fært, hafa borið hjer um bil hið sama um landamerkin og áfrýendundir vilja láta þau vera; þykjast þau aldrei hafa heyrt, að merkin ættu að vera annarstaðar; en við þetta er það athugandi, að 3 af vitnum þessum virðast hafa komið að Gneistastöðum 1832 og þess vegna sama árið og lögfestan var gjörð, og sama er um 4. vitnið, að það kom sama árið að Hurðarbaki, þar næsta bæ; það gat því vel verið, að þau eigi hefðu heyrt talað um, hvernig merkin hefðu fyr verið haldin. Þar á móti hafa 5 vitni borið, að merkin hafi verið talin svoleiðis sem hinir stefndu telja þau; eitt af vitnum þessum hafði verið í Hnausi, og annað í Vælugerði fyrir 1832; eitt í Hnausi og annað í Vælugerði bæði fyrir og eptir 1832; og hið 5. eptir 1832; svo hafa hinir stefndu og lagt fram nokkra skriflega vitnisburði, sem eru óeiðfestir, en ganga þeim í vil. Og hvað notkun þrætulandsins snertir, þá virðist sem það hafi verið notað frá Hnausi fyrir 1832; þannig hefur vitnið Stefán Ólafsson, er fæddur var á Hnausi 1804 og fór þaðan 1823, borið, að faðir sinn, er þar bjó, hafi

notað það ákærulaust; eins hefur ekkjan Solveig Bjarnadóttir, er bjó þar í 38 ár frá 1825 til 1863, borið, að hún hafi notað landið ákærulaust fyrir 1832; en eftir 1832 sýnist sem landið hafi verið notað ýmist frá Hnausi eða Gneistastöðum. Löksins var eftir beiðni áfrýendanna gjörð áreið á þrætulandið af sýslumanni og 4 öðrum mönnum, er áfrýendurnir höfðu sjálfir tilnefnt þar, til að álita, hvort þrætulandið eftir legu þess og afstöðu eigi heyrði undir Gneistastaði, en þeir álitu, að merkin ættu að vera þau, sem hinir stefndu hafa farið fram á. Það virðist þannig engin næg ástæða til að dæma þrætulandið undir Gneistastaði, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn, hvað þetta atriði snertir; málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Að því, er snertir kröfu Magnúsar Eyjólfssonar, vísað málinu frá yfirdóminum, en að öðru leyti á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Mánudaginn 19. júnímán.

Nr. 15/1876: Hið opinbera
gegn

Halldóri yfirkennara Friðrikssyni.

Dómur.

Með dómi, upp kveðnum á lögreglupingi Reykjavíkur 18. f. m. af hinum setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, er Halldór yfirkennari Friðriksson dæmdur samkvæmt tilsk. 5. janúarm. 1866 í 3 króna sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur, og til að greiða allan löglegan kostnað af málinu;

en þessum dómi er áfrýjað af hálfu hins opinbera til yfirdómsins.

Með landshöfðingjabrjefum 9. sept. og 13. október f. á. er landshöfðingjaritari Jón Jónsson skipaður til að gegna það haust og næsta vetur með eigin ábyrgð störfum þeim viðvíkjandi uppræting fjárkláðans í Gullbringu- og Kjósarsýslu, Reykjavíkur kaupstað og Árnessýslu vestan Hvítár, sem hlutaðeigandi sýslumenn annarsættu að hafa á hendi, og í landshöfðingjabrjefi 20. janúar þ. á. eru þessar skipanir «authentice» skýrðar á þann veg, að landshöfðinginn hafi ætlað með tjeðum löggildingum að veita hinum setta embættismanni vald til að gegna dómarastörfum í málum þeim, á tímabili því og í þinghám þeim, sem löggildingarnar ná yfir. En til þess að taka af allan vafa um, hve langt löggildingarnar nái, er Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni í síðast nefndu brjefi landshöfðingjans veitt löggilding til sem dómari að fara með og dæma á «reglulegum lögreglupingum» öll opinber lögreglumál, sem á tímabili því og í þinghám þeim, sem löggildingarnar geta um, kynnu að verða höfðuð út af ráðstöfunum yfirvaldsins til útrýmingar fjárkláðans. Loks er tjeður embættismaður 15. aprílmán. skipaður af landshöfðingja til þess fyrst um sinn sem «lögreglustjóri með dóms- og framkvæmdarvaldi» á svæðinu milli Hvítánnna í Borgarfirði og Árnessýslu að gegna öllum þeim störfum til upprætingar fjárkláðans, sem hlutaðeigandi sýslumenn og bæjarfógetinn í Reykjavík annars ættu að hafa á hendi.

Þó að dómsvald það, sem Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni samkvæmt ofan nefndum «authentiskum skýringum» átti að hafa verið veitt með hinum fyrstu skipunum landshöfðingjans, nú að eins nái til að fara með og dæma þau opinber lögreglumál, sem höfðuð kynnu að verða á hinu tiltekna svæði út af ráðstöfunum yfir-

valdsins til upprætingar fjárkláðans, fær yfirdómurinn ekki sjeð, að landshöfðingjanum í ákvörðunum þeim um verksvið hans, sem settar eru samkvæmt 2. grein stjórnarskrárinnar með konungsúrskurði 20. febrúarmán. f. á., og birtar eru með ráðherra-auglýsingu 22. s. m., sje veitt næg heimild til að gjöra fyrirskipanir þær, sem hjer eru gjörðar. Samkvæmt 4. grein í nefndri auglýsingu, þar sem mælt er fyrir um vald landshöfðingja yfir embættismönnum landsins, og um vald hans til að setja embættismenn og víkja þeim frá, á landshöfðingi að sjá um, að embættum, sem laus eru, sje þjónað, með því að setja menn í þau um tíma, og hefur þar að auki heimild til að víkja frá um stundar sakir öllum embættismönnum, sem skipaðir eru á Íslandi; en með skipunarbrjefum þeim, sem hjer liggja fyrir, er ekki maður settur í laust embætti, nje embættismanni eða embættismönnum vikið frá um stundar sakir, heldur er dómsvaldið í tilteknum flokki af málum, á tilteknu svæði, sem nær yfir 3 lögsagnarumdæmi og part af hinu 4., um ótiltekinn tíma — «fyrst um sinn» — án þess með berum orðum að vera tekið frá hinum reglulegu dómendum, og án þess að þeim sje vikið frá embætti, fengið í hendur einum manni á hans eigin ábyrgð, og það á þann hátt, að hann er skipaður lögreglustjóri með dómsvaldi, þó lögreglustjórar sem slíkir ekki hafi neitt dómsvald að lögum.

Þar eð yfirdómurinn þannig verður að álíta, að það liggi fyrir utan verksvið landshöfðingjans, að gefa skipun þá, sem hinn setti lögreglustjóri hefur byggt á vald sitt til að fara með og dæma mál það, sem hjer er undir áfrýjun, og að það því sje meðhöndlað og dæmt af manni, sem ekki hafði næga heimild til að sitja í dómarasæti, ber að dæma hinn áfrýjaða pólitírjettardóm og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt.

Málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 krónur handa hvorum, virðast eiga að borgast úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjerði á ómerkt að vera. Allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 17. júlímán.

Nr. 9/1876: Jón Oddsson í Krýsuvík
gegn

Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni.

D ó m u r.

Jón bóndi Oddsson í Krýsuvík hefur áfrýjað fyrir yfirdóminn tveim úrskurðum, öðrum frá 2. janúar þ. á. og hinum frá 3. febrúar næst á eptir, felldum af hinum setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, Jóni ritara Jónssyni; gengur fyrri úrskurðurinn út á það, að niðurskurði á fje Jóns Oddssonar og annars bónda, er í úrskurðinum er nefndur, beri að halda áfram viðstöðulaust, svo fljótt sem unnt sje; og hinn síðari, að mótmæli Jóns Oddssonar gegn því, að kindur þær 11, er bóndi þessi þá átti eptir, yrðu skornar, geti eigi tekizt til greina. Áfrýjandinn hefur nú krafizt þess, að nefndur úrskurður 3. febrúar verði dæmdur ómerkur, eða

felldur úr gildi, og eins fyrri úrskurðurinn, að því leyti hinn síðari mætti vera byggður á honum; svo hefur hann og krafist þess, að Jón ritari Jónsson yrði dæmdur til að borga sjer allan áfrýjunarkostnaðinn. Þar á móti hefur hinn stefndi krafist, að málinu yrði vísað frá yfirdóminum, og sjer dæmdur »kostur og tæring», eða til vara, að úrskurðirnir verði staðfestir, og sjer dæmdur málskostnaður með hæfilegri upphæð. Hvað þá nú snertir úrskurði þessa, þá virðast þeir enga aðra þýðingu geta haft, en að hinn setti lögreglustjóri með þeim hafi viljað færa rök fyrir þeim framgangsmáta sínum, að láta drepa niður sauðfje áfrýjandans, en þar eð sú ráðstöfun hans ekki var dómsverk, getur það eigi heyrt undir yfirdóminum, að dæma um lögmæti slíkra úrskurða lögreglustjórans, enda væri og árangurslaust að breyta þeim, þar sem lögreglustjórinn ljet drepa niður hinar 11 kindur daginn eftir, að hann hafði kveðið upp seinni úrskurðinn. Að vísu hefur hinn setti lögreglustjóri kveðið upp úrskurði þessa báða á lögreglupingi, og kall- að sig dómara, en slíkt getur ekki breytt eðli málsins.

Af tjeðum ástæðum ber að vísa máli þessu frá yfirdóminum, og virðist málskostnaður eftir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Máli þessu vírast frá yfirdóminum. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Nr. 19/1876.

Rjettvísín

gegn

Einari Grímssyni.

Dómur.

Í máli þessu er Einar Grímsson, vinnumaður á Höfða í Ísafjarðarsýslu, ákærður fyrir saurlifnað með 12

vetra gamalli stúlku, og er hann með dómi gengnum í sömu sýslu 27. nóvbr. f. á. dæmdur fyrir þetta í 50 króna sekt til landssjóðsins, og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur amtmaður skotið til yfirdómsins.

Fyr nefnd stúlka, sem er fædd 3. október 1860, kom að Höfða, þar sem Einar þá var vinnumaður, um vorið 1871, og var þar til þess eptir veturnætur 1874, að hún var tekin þaðan af foreldrum sínum, sökum óröðs þess, er hún hafði fengið af Einari. Eptir fyrsta framburði stúlkunnar átti Einar eitt sinn um haustið, þá er hún var búin að vera á Höfða 1½ ár, eða um haustið 1872, að hafa tekið hana nauðuga og framið með henni holdlegt samræði, og síðan gjört þetta optar með lengra eða skemmra millibili, og í síðasta sinni seint um sumarið, áður en hún var tekin burt; hann hefði hóttað henni, þegar hann í fyrsta sinni var búinn að fá vilja sinn með henni, að hann skyldi drepa hana, ef hún segði frá þessu. En seinna tók hún aptur þennan framburð sinn á þá leið, að hún reyndar aldrei hefði sýnt nokkra verulega mótspyrnu, en aldrei heldur gengið neitt eptir honum eða sýnt sig fúsa til samlags við hann. Í fyrstunni þrætti Einar fyrir allt þetta, en meðgekk þó seinna, að hann hefði haft ýmislegt glens við stúlkuna, þreifað á henni og komið nálægt henni á venjulegan hátt, þó án þess að fremja með henni holdlegt samræði í strangasta skilningi, og af tók, að nokkur nauðung hefði átt sjer stað. Þess ber að geta, að stúlkan eptir sögusögn hennar, var farin að fá reglulegar tíðir, áður en hún kom að Höfða, og einlægt síðan hefur haft þær reglulegar, eins kvað hún vera vel þroskuð á hennar aldri og vera heilsugóð.

Ákærða verður nú að dæma samkvæmt fyr tjeðri játningu hans, og virðist brot hans heyra undir 175.

og 177. grein hegningarlaganna, þar stúlkan virðist að hafa verið 12 ára, er ákærði fór að tæla hana til saurlifnaðar, og virðist þá hegningin einkum vegna þess, hve ung stúlkan var, hæfilega metin til fangelsis við vatn og brauð í 2 $\times$ 5 daga. Svo ber ákærða og að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn fyrir flutning málsins 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins við undirrjettinn hefur verið víta-laus, og flutningur þess fyrir yfirdóminum lögmatur.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Einar Grímsson á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 2 $\times$ 5 daga; svo ber honum og að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 7. ágústmán.

Nr. 5/1876: Jón Hannes Jóhannesson
 gegn
 síra Arnljóti Ólafssyni.

Dómur.

Mál þetta er höfðað í hjeraði af beneficiarius að Bægisá, síra Arnljóti Ólafssyni, gegn Jóni Hannessyni, eiganda jarðarinnar Garðshorns, út af ágreiningi um landamerki milli nefndra jarða, og var dómur uppkveðinn í því fyrir aukarjetti Eyjafjarðarsýslu 14. septbr. f. á. af sýslumanni St. Thorarensen með tilkvöddum meðdómsmönnum. Þessum dómi hefur Jón Hannes Jóhann-

esson áfrýjað fyrir yfirdóminn, og krafizt fyrst og fremst, að dómurinn verði dæmdur ómerkur, og málinu verði vísað heim aptur í hjerað til nýrrar dómsáleggingar, eptir að sjer hafi gefizt kostur á að flytja vörn í því, og hefur hann stutt þessa aðalkröfu sína á þeim ástæðum, er nú skal greina.

Hið fyrsta rættarhald í málinu fór fram að Bægisá 28. ágústmán. f. á., og er sækjandi þá hafði lagt fram ýms skjöl og skilríki, þar á meðal 2 lögfestur, sem ekki eru ritaðar í dómsgjörðunum, og sett fram rjettar-kröfu sína, var hinum stefnda eptir beiðni hans veittur viku frestur til að útvega ýms skjöl, er hann ætlaði að leggja fram. Hið næsta rjettarhald fór fram viku seinna (4. septbr.) á Akureyri, sem hvorki er varnarþing jarða þeirra, sem þrætan er um, nje málspartanna, og án þess nokkurt samkomulag, að því sjeð verður af dómsgjörðunum, hafi þar um gjört verið milli málspartanna. Hinn stefndi mætti ekki á þessu þingi, en dómarrinn lagði fram ýms skjöl, er honum höfðu borizt frá stefnda, og tók síðan málið upp til dóms eptir kröfu sækjanda, sem hafði látið mæta af sinni hendi. Síðan var dómur upp kveðinn í málinu, áður en frestur sá var liðinn, sem lögboðinn er í tilsk. 15. ágúst 1832, 9. gr. smbr. 14. gr., og það þing haldið að Möðruvöllum í Hörgárdal, sem heldur ekki er varnarþing nefndra jarða nje málspartanna. Loks hefur áfrýjandinn tekið fram, kröfu sinni til styrkingar, að kæran til sátta-nefndarinnar ekki, að því sjeð verður af dómsgjörðunum, hafi verið lögð fram fyrir undirrjettinum, og að annar málspartanna hafi lagt fram fyrir undirrjettinum skriflegt vottorð, gefið af einum meðdómsmannanna um ágreiningsefnið, svo að þessi meðdómsmaður hafi orðið að dæma um sönnunarafl og trúanlegleik síns eigin vottorðs. Hinn stefndi hefur samlagað sig aðalrjettar-

kröfu áfrýjandans af sömu ástæðum, að því við bættu, að málið sje alveg óupplýst, og afstöðuuppráttur sá, sem lagður hefur verið fram fyrir undirrjettinum, sje svo fráleitur, að á honum verði engin fótfasta fundin.

Með því að málspartarnir þannig hafa verið sam-
huga um að krefjast, að dómur undirrjettarins verði
dæmdur ómerkur, og málinu vísað heim aptur í hjerað
til nýrrar og löglegrí meðferðar og dómsáleggingar, ber
að taka þessa kröfu þeirra til greina, og virðist máls-
kostnaður eptir þessum úrslitum málsins eiga að falla
niður fyrir báðum rjettum.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettardómurinn í máli þessu á ómerkur að
vera og vísast málinu heim aptur í hjeraði til
nýrrar og löglegrí meðferðar og dómsáleggingar.

Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Nr. 22/1876:

Rjettvísín

gegn

verzlunarstjóra Fr. Sörensen.

Dómur.

Eptir vitnaleiðslu þeirri, er farið hefur fram í máli
þessu, má álíta það nægilega sannað, að hinn 20. des-
embermán. f. á. á áliðnum degi kom Þóroddur nokkur
Sigurðsson frá Úlfstaðahjáleigu í Rángárvallasýslu seint á
degi inn í Austurbúðina á Vestmannaeyjum, og var lít-
ið eitt kenndur; það hann þá verzlunarstjórann þar,
Friðrik Sörensen, að selja sjer einn pela af brennivíni,
en Sörensen neitaði honum um það, og skipaði honum
tvisvar sinnum að fara út úr búðinni, og er hann eigi
gegndi því, sló Sörensen hann í andlitið, svo hann fjekk
blóðnasir, og rak hann út. Daginn eptir kom Þóroddur

aptur inn í búðina, og bað þá Sörensen að gefa sjer brauðbita, en hann neitaði því og skipaði honum að fara út úr búðinni; en er Þóroddur eigi hlýddi því og hjelt, að hann mætti vera í búðinni eins og aðrir, fór Sörensen fram fyrir búðarborðið, preif í öxlinu á honum, og sló hann eitt högg með hnefanum í andlitið; Þóroddur hljóp þá undir hann og greip um hnjesbæturnar á honum, en Sörensen gat forðað sjer falli með því að ná í grindverk hjá skrifborðinu og datt Þóroddur á hnjen eða varð undir. Tók þá Sörensen að berja hann með annari hendinni í höfuðið og andlitið, og það svo ótt og títt, að Þóroddur eigi gat fyrir höggunum losað sig, með því hann og var í búðarborðsdyrunum, og á þessu gekk, unz tveir menn, er viðstaddir voru, náðu Þóroddi af Sörensen, og bar annar þeirra hann út úr búðinni; var hann þá allur blár og blóðugur. Hann fór þegar til læknisins, og er hann kom heim um morguninn eptir, eða þangað, sem hann hjelt til, fór hann strax upp í rúm, og lá rúmfastur, eptir ómótmæltum reikningi yfir legukostnað hans, stundum með óráði, til 19. janúar þ. á.

Í vottorði læknisins, er sóttur var til Þórodds, dagsettu 4. janúar þ. á., stendur svo: «efraskoltsbeinið er brotið eða rifnað hægra megin nefsins, og brotið, sem nær nefinu er, hefur lypzt upp; rifan á beininu, sem er framan á kinninni, er liðugur þumlungur á lengd, nær eigi algjörlega upp á augnaholið, en liðuglega niður á móts við mitt nef». Þetta brot heldur læknirinn samt að muni verða gróið að fullu að 2 eða í mesta lagi 3 vikum liðnum, og engar aðrar afleiðingar hafa fyrir heilsu Þórodds eptirleiðis, en hægra megin nefsins muni sjálfsagt verða gúll, er nokkuð hljóti að lýta hann. Hinn 15. febrúarmán þ. á. gekk dómur í Vestmannaeyjum í máli þessu, og var Sören-

sen dæmdur sýkn, en skyldi þó lúka allan málskostnað; en dóminum hefur amtmaður skotið til yfirdómsins. Sýslumaður hefur nú rjettilega álitíð, að brot þetta heyrði undir hegningarlaganna 205. grein, en hefur þó dæmt ákærða sýknan, af því hann hafi haft rjett til að beita valdi gegn Þóroddi, er hann ekki eptir áskorun hans góðviljuglega vildi fara út úr búðinni, eins og sýslumanni og hefur fundizt, að eigi yrði að öllu leyti rengd sú vörn ákærða, að hann, er Þóroddur hljóp undir hann, hafi veitt honum hinn umrædda áverka af neyðarvörn, einkum þar Þóroddur hjelt í ákærða, unz þeir voru skildir, því ákærði hafi við það haft ástæðu til að halda, að Þóroddur mundi halda áfram að beita ofríki gegn sjer, þó þessu í raun og veru hefði eigi verið svo varið, og Þóroddur að lokum einasta hafi haldið í ákærða, til að reisa sig upp, sem þó eigi væri fullsannað.

Þessa skoðun undirdómarans getur yfirdómurinn eigi aðhyllzt, því meðan sölubúðinni eigi var lokað, og hún því stóð opin fyrir almenningi, og meðan Þóroddur hagaði sjer þar siðsamlega, hafði hann fullan rjett sem aðrir til að vera fyrir framan búðarborðið, og ákærða bar því enginn rjettur undir slíkum kringumstæðum til að vísa honum út úr búðinni, sízt til að reka hann burtu með höggum. Það verður eigi heldur sjeð, að ákærða hafi borið nokkur rjettur til að berja Þórodd með hnefum í höfuðið og andlitið á þann hátt, sem hann gjörði, þó Þóroddur, eptir að hinn hafði barið hann saklausan, hlypi undir hann til að verja sig og vildi fella hann, eða að ákærði hafi neyðzt til að verja sig á þennan hátt, og sízt verður þetta álitíð, þar sem ákærði eptir framburði vitnanna eigi reyndi neitt til að losa sig, og Þóroddur á hinn bóginn eigi gat staðið upp eða komizt burt, af því Sörensen ljet högginn dynja svo ótt og títt á hann. Fyrri kafli 41. greinar hegningar-

laganna getur því engan veginn átt hjer við, og eigi heldur hinn síðari, einkum þar Sörensen hafði öll upp-tökin með að berja Þórodd ranglega og án saka, heldur ber, sem áður sagt, að heimfæra brót ákærða undir 205. grein hegningarlaganna, og virðist þá hegningin hæfilega metin til fangelsis við vatn og brauð í 2×5 daga. Svo ber og ákærða eptir hegningarlaganna 303. grein að greiða kostnað þann, er lega Þórodds og lækni-meðul handa honum hafa kostað, sem eptir fram komnum reikningum hefur verið til samans 34 kr. 68 a., og fyrir þjáningar og líkamslýti þau, er hann af áverkanum hefur orðið fyrir, 20 krónur, sem og vinnutap hans eptir 2 óvilhallra af rjettinum útnefndra manna mati, og loksins lúka allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum fyrir flutning málsins 10 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Frederik Sörensen á sæta fangelsi við vatn og brauð í 2×5 daga. Svo ber honum og að lúka Þóroddi Sigurðssyni frá Úlfstaðahjáleigu fyrir meðala- og legukostnað og fyrir þjáningar og líkamslýti 54 kr. 68 a., og fyrir vinnumissi þann, er Þóroddur hefur beðið af völdum hans, eptir mati tveggja óvilhallra manna, útnefndra af rjettinum. Loks ber honum að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs 10 kr. til hvors fyrir flutning málsins.

Hið ídæmda ber að lúka innan 8 vikna frá lög-
legri birtingu dóms þessa, og honum ber að full-
nægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 14. ágústmán.

Nr. 18/1876. Jón landshöfðingjaritari Jónsson
gegn

Egli kaupmanni Egilsson.

Dómur.

Með yfirjettardómi, gegnum 26. apríl f. á., var Egill kaupmaður Egilsson dæmdur til að gjöra innan ákveðins tíma hinni íslenzku samlagsverzlun í Bergen full skil fyrir forstöðu þeirri, er hann hafði haft á hendi fyrir fjelagið, og sektir við lagðar, ef hann eigi gjörði svo, og líka til að greiða fjelaginu 4062 kr. 41 a. En er gjalddagi var liðinn og Egill eigi fullnægði dóminum, krafðist Jón landshöfðingjaritari Jónsson í umboði fjelagsins, að fógetinn í Reykjavík gjörði fjárnám hjá Egli kaupmanni eptir dóminum bæði fyrir gjalðinu og sektunum, eða ef því eigi yrði framgengt, að hann þá legði fje til hliðar hjá honum (gjörði afsetningu) samkv. tilskipun 13. janúar 1792 og NL. 1—22—24, en um hvorttveggja neitaði fógetinn honum með úrskurði 18. janúar þ. á. Þessum úrskurði fógetans hefur nú Jón ritari Jónsson skotið til yfirdómsins og krafist þar, að hann verði dæmdur ómerkur með eða án heimvísunar, og fógetinn skyldaður til að framkvæma hina umbeðnu fullnustugjörð, eða að úrskurðinum verði hrundið og breytt þannig, að hin umbeðna fullnustugjörð fái framgang m. m.

Hinn stefndi hefur undir rekstri málsins sannað, að hann 20. maí f. á. hafi tekið út stefnu til hæstarjettar til áfrýjunar ofan nefndum yfirjettardómi, og að

stefna sú hafi verið birt málsaðilum, hinni íslenzku samlagsverzlun í Bergen, 23. nóvember s. á.; fógetinn virðist því rjettilega hafa neitað að veita yfirrjettardóminum fullnustu samkvæmt NL. 1—22—56, og ber því að staðfesta hinn áfrýjaða fógetaúrskurð, eins og áfrýjandanum eptir þessum úrslitum málsins ber að greiða hinum stefnda málskostnað fyrir yfirdóminum með 20 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði fógetaúrskurður á óraskaður að standa. Áfrýjandanum, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, ber að greiða hinum stefnda, Egli kaupmanni Egilsson, 20 krónur í málskostnað fyrir yfirdóminum innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Mánudaginn 28. ágústmán.

Nr. 23/1876: Hið opinbera

gegen

Jóni Oddssyni og Guðmundi Hannessyni.

Dómur.

Þar eð hjeraðsrjettargjörðirnar í máli þessu bera með sjer, að lögð hafi verið fram í því fyrir undirrjettinum ýms skjöl, fyrst í rjettarhaldi 2. febr. þ. á., og síðan í rjettarhaldi 20. marz næst á eptir, er áttu að fylgja dómsgjörðunum, en skjöl þessi ekki eru komin fram fyrir yfirdóminum, ber að vísa málinu frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 2. októbermán.

Nr. 25/1876:

Rjettvísinn

gegn

Sigurði Stefánssyni.

Dómur.

Mál þetta er í hjerði höfðað gegn Sigurði bónda Stefánssyni á Hánefsstöðum og Jóni Hjálmarssyni, tómthúsmanni á sama bæ, hinum fyr nefnda fyrir að hafa raskað friðhelgi heimilisins, barið verzlunarstjóra Kristján Jakobsen og veitt honum áverka, og neytt hann með hótunum til að borga sjer peninga, hinum síðar nefnda fyrir að hafa barið sama mann, og fjell dómur í því máli fyrir aukarjetti Norður-Múlasýslu 4. febrúarmán. þ. á., með þeim úrslitum, að Sigurður var dæmdur í 200 króna sekt til landssjóðs og til að greiða Kristjáni Jakobsen 30 krónur sem þóknun fyrir þjáningar þær, er hann hafði beðið, og til að borga $\frac{2}{3}$ af öllum málskostnaði in solidum með Jóni Hjálmarssyni, en Jón var dæmdur sýkn af kærum rjettvísinnar í málinu, þó þannig, að hann greiði $\frac{1}{3}$ málskostnaðarins in solidum með Sigurði. Dómi þessum er af hálfu hins opinbera áfryjað til yfirdómsins, að því er snertir Sigurð Stefánsson, en að því er Jón Hjálmarsson snertir, er unað við dóminn.

Atvik málsins eru þau, að hinn ákærði Sigurður Stefánsson var staddur 22. aprílmán. þ. á. á Seyðisfirði, og kom hann þá meðal annars inn í verzlunarhús það, er nefnt er Liverpool; var hann, að því er virðist, talsvert ölvaður, er hann kom þangað, og bætti þó á sig þar í búðinni, eins og hann einnig hafði brennivínsflösku meðferðis, er hann gaf verzlunarþjóninum þar, Kristjáni Jakobsen, að súpa á hjá sér. Meðan ákærði var í Liverpool, kom vinnudrengur hans, er með hon-

um var, og annar maður þangað að vitja um hann, en af því maður sá, er með drengnum var, var mjög drukkinn, rak Jakobsen þá út, sló lítið högg í herðarnar á drengnum, og hótaði þeim að sækja sýslumanninn, ef þeir færu eigi. Fór þá drengurinn að gráta, en er ákærði varð þess vísari, reiddist hann við Jakobsen og barði hann, án þess þó að það sje upplýst, hvort hann þá hafi meitt Jakobsen að mun. Eptir þetta fór ákærði burtu og ætlaði heimleiðis, en saknaði þá brennivínsflösku sinnar, er hafði orðið eptir í búðinni; hvarf hann þá aptur þangað, og er þar var lokað, barði hann lengi að dyrum, en þegar ekki var lokið upp, braut hann þar rúðu í geymsluherbergi — aðra rúðu var hann áður búinn að brjóta á sama herberginu með steinkasti, en, að því er virðist, óvart — og fór þar inn og upp á lopt. Uppi á lopti náði hann í Jakobsen, barði hann og dró hann með sjer niður stigann, og neyddi hann því næst með hótunum til að fara inn í búð, og taka þar 10 krónur úr peningaskúffunni, meira var ekki í henni, og fá sjer, sem skaðabætur fyrir, að hann ekki fjekk flöskuna, að hann hafði orðið að berja svo lengi að dyrum, og að Jakobsen hafði barið vinnudreng hans. Þegar ákærði svo, á 2. degi eptir, var orðinn afdrukkinn og fann þessar 10 krónur á sjer og rankaði við, hvernig hann væri að þeim kominn, sendi hann Jakobsen þær aptur, og bað hann fyrirgefningar, en með því Jakobsen ekki vildi taka við þeim, voru þær afhentar sýslumanni. Eptir viðureign sína við ákærða var Jakobsen blár og blóðugur, og hafði fengið sár á höfuðið, sem þó ekki var djúpt og greri fljótt, án þess að hann, að því er sjeð verður af actis, hafi þurft að leita sjer lækninga.

Að því leyti, sem hinn ákærði með þessu atferli sínu hefur raskað heimilisfriði í Liverpool og barið

verzlunarpjón Kristján Jakobsen og veitt honum áverka, hefur undirdómarinn rjettilega heimfært brot hans undir 223. og 205. grein hegningarlaganna, og eins verður yfirdómurinn að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að það brot ákærða, að neyða Kristján Jakobsen til að fá sjer peninga, verði ekki skoðað sem rán og heimfært undir 245. grein hegningarlaganna, þar sem ákærði virðist ekki hafa neytt peningana út úr Jakobsen í gróðaskyni, heldur í hefndarskyni fyrir mótgjörðir þær, er hann í ölæði sínu þóttist hafa orðið fyrir af Jakobsen, eins og hann líka skilaði peningunum aptur, undir eins og hann var orðinn með sjálfum sjer. Þetta brot ákærða virðist þannig eiga undir 212. gr. hegningarlaganna, og þegar höfð er hliðsjón af því, að ákærði var mjög drukkinn, þegar hann framdi afbrot þessi, en hefur beztu vitnisburði um undanfarna hegðun sína, virðist honum hæfilega hegnt fyrir þau, samkvæmt hinum tilgreindu lagastöðum, samanbornum við 63., 40. og 31. grein hegningarlaganna og tilsk. 11. febr. þ. á., með 200 króna sekt, er renni í landssjóð, eða ef sektin ekki er goldin í ákveðinn tíma, með einföldu fangelsi í 8 vikur. Að því, er snertir þóknunþá, er ákærði er dæmdur til að greiða Kristjáni Jakobsen, og málskostnaðarútlát, ber að staðfesta undirrjettardóminn, eins og ákærða einnig ber að borga allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Sigurður Stefánsson á að greiða 200 króna sekt, er renni í landssjóð, eða ef sektin ekki

er borguð í ákveðinn tíma, sæta einföldu fangelsi í 8 vikur. Að öðru leyti á dómur undirrjettarins, að því leyti, sem honum er áfrýjað, óraskaður að standa. Svo ber ákærða og að borga allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 9. októbermán.

Nr. 26/1876: Jafnaðarsjóður Suðuramtsins
gegn

bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar.

Dómur.

Hinn stefndi, bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar, hefur hvorki mætt nje látið mæta eptir stefnunni hjer fyrir rjettinum. Þar sem nú stefnan eigi ber það með sjer, að hún hafi á löglegan hátt verið birt fyrir stefnda af hinum eiðsvörnu stefnuvottum, og á hinn bóginn eigi er sannað fyrir rjettinum, að vottorðið: »mjer löglega birt», sem ritað er á stefnuna, og sem nafn formanns bæjarstjórnarinnar stendur undir, í raun og veru sje ritað af honum, þá verður eigi álitid, að næg sönnun sje fram komin fyrir því, að stefnan hafi verið löglega birt. Stefnunni ber því ex officio að frávísa.

Því dæmist rjett að vera:

Stefnunni frávísast.

Nr. 21/1876:

Sumarliði Sumarliðason
gegn

Þorsteini Thorsteinsen.

D ó m u r.

Með því talsmaður hins stefnda, Þorsteins kaupmanns Thorsteinsens, hefur sagt hjer í yfirdóminum, að áfrýjunarfresturinn í máli þessu væri liðinn og því heimtað málinu vísað frá yfirdóminum, og talsmaður áfrýjandans, Sumarliða gullsmiðs Sumarliðasonar, eigi hefur borið á móti þessu og með því eigi heldur á hinn bóginn sjest af skjölum málsins, hvenær hjeraðsdómurinn hefur verið birtur, en hann gekk 23. júlí í fyrra, en yfirdómsstefnan var tekin út 19. júní nú í ár, svo áfrýjunarfresturinn vel má hafa útrunnið á þeim tíma, ber að vísa málinu frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 30. októbermán.

Nr. 28/1876:

Hið opinbera
gegn

Jóni Oddssyni og Guðmundi Hannessyni.

D ó m u r.

Þar eð ekki verður álitíð, að landshöfðinginn samkvæmt erindisbrjefi sínu, birtu með ráðherra auglýsingu 22. febrúarmán. f. á., hafi nægilega heimild til að gefa skipun þá, sem hinn setti lögreglustjóri í fjárkláðamálínu hefur byggt á vald sitt til að fara með og dæma mál það, sem hjer er undir áfrýjun, og þar eð það þannig er meðhöndlað og dæmt af manni, sem ekki hefur nægilega heimild til að sitja í dómarasæti, ber að dæma hinn áfrýjaða pólitírjettardóm og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt. Málskostnaður, þar á meðal

málsfærslulaun hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 krónur handa hvorum, virðast eiga að borgast úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjeraði á ómerk að vera. Allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málafiutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 10 krónur til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Nr. 27/1876:

Hið opinbera

gegn

Þorleifi Gíslasyni.

Dómur.

Þar eð skjöl málsins ekki bera með sjer, að áfrýjunarstefnan til landsyfirrjettarins hafi verið birt undir dómaranum, nje heldur að hann hafi fallið frá birtingu hennar, og þar eð engar dómsgjörðir in forma hafa verið lagðar fram fyrir yfirdóminum, eins og vottorð stefnuvottanna um birtingu stefnunnar fyrir hinum kærða heldur ekki er gefið samkvæmt stefnuvottaeiði þeirra, þá ber að vísa máli þessu frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Nr. 10/1876: Einar og Guðmundur

Þórarinssynir

gegn

eigendum jarðarinnar Skjöldólfsstaða.

D ó m u r.

Þar eð umboðsskjöl þau, sem eigendur Skjöldólfsstaða hafa gefið Sveini Björgólfssyni á Fremri—Kleif, að eins fela honum »að standa fyrir málssókn út af landamerkjum jarðarinnar», og »að framhalda máli því, er byrjað hefur verið út af landamerkjum milli jarðanna Skjöldólfsstaða og Fagradals», en ekki virðist veita honum nægilega heimild til að leggja málið til sætta, eins og hann þó hefur gjört, og að sættast á það, þá verður samkvæmt tilsk. 20. janúar 1797 15. gr. ekki álitid, að lögleg sáttatilraun hafi fram farið í málinu, og ber því að dæma dóm undirrjettarins ómerkan, og vísa málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Þ ví d æ m i s t r j e t t a ð v e r a :

Undirrjettarins dómur á ómerkur að vera, og vísast málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður falli niður.

Nr. 16/1876:

Faktor V. Holm

gegn

bæjarstjórninni á Ísafirði.

D ó m u r.

Hinn 14. desembermán. f. á. bannaði bæjarstjórnin á Ísafirði öllum að taka beitu þar á kaupstaðarins lóð, nema þeim af kaupstaðarbúum, er gjörðu út skip með venjulegum lóðafjölda til fiskiveiða, og auglýsti bæjarfógetinn bann þetta á þann hátt, sem þar er

tíðkanlegur; en banni þessu hlýddi eigi verzlunarstjóri V. Holm og leyfði, að tekin væri beita á granda nokkrum, er gengur fram af Suðurtanganum, og sem með fjörunni fjarar út í, því hann áleit, að grandin sá lægi undir verzlunarhús húsbænda sinna, Sass & Sönnar í Kaupmannahöfn, er þeir eiga þar á Suðurtanganum. Fyrir þetta kallaði bæjarstjórnin tjeðan verzlunarstjóra fyrir sáttanefnd, en er sáttum eigi varð komið á, höfðaði hún lögreglumál gegn honum, og felldi bæjarfógetinn þar 29. marz þ. á. í því svo felldan dóm: að verzlunarstjóri Holm skyldi greiða 100 krónur til bæjarsjóðs Ísafjarðar kaupstaðar og 20 krónur til kæranda málsins, bakara Þ. Þorsteinssonar. Þessum dómi hefur nefndur verzlunarstjóri skotið til yfirdómsins og krafist þar, fyrst og fremst: að dómurinn og öll meðferð málsins verði dæmt ómerkt, og til vara: að hann verði dæmdur sýkn, og sömuleiðis að hinir stefndu verði skyldaðir til að greiða málskostnað fyrir báðum rjettum skaðlaust eða nægilegan.

Aðalkröfu sína hefur áfrýjandinn byggt á því: 1, að annar sáttasemjarinn hafi verið einn af bæjarfulltrúunum, og 2, að málið hefði ekki átt að höfðast sem lögreglumál. Að vísu hefði það verið hið eðlilegasta, að höfða mál þetta sem reglulegt einkamál; en með því áfrýjandinn þó ekkert hafði á móti því fyrir undirdóminum, að málið væri höfðað sem lögreglumál, og rjettur hans því eigi virðist hafa verið borinn neitt ofurliða með þessu, þá verður eigi sjöð, að ónýta þurfi málið af þessari ástæðu; en þar af leiðir aptur, að þótt gallar hefðu verið við sáttatilraunina, er fram fór fyrir sáttanefndinni, þá getur það engin áhrif haft á málið, úr því það síðan var höfðað sem lögreglumál, og dómurinn þá leitaðist við að setta málsviðeigendurna, því með því varð óþörf og ómerk sáttatilraun sátt-

nefndarinnar. Að því þá málið sjálft snertir, þá sýnir tilskipun 26. janúar 1866 1. gr., að öll Skutulsfjarðar-eyrin og þá einnig Suðurtanginn er innan umdæmis kaupstaðarins; enn fremur verða menn að álíta, að allt það land, sem lagt hefur verið út til kaupstaðarstæðis, sje eign bæjarins, nema það, sem einstakir menn geta sannað eignarrjett sinn yfir; nú hefur áfrýjandinn eigi sannað, að húsbændur hans ættu granda þann, þar sem beitan var tekin, og því ekki heldur, að hann ætti rjett á að lofa að taka þar beitu, og verður hann því að bæta bæjarsjóðnum beitu þessa; en með því hann eigi hefur viljað kannast við, að hann hafi látið taka eða leyft að taka þar beitu, eptir að bannið kom út, nema einn bátsfarm, og bæjarstjórnin eigi hefur sannað, að hann hafi leyft að taka þar meiri beitu, getur honum eigi gjörzt að borga hjer fyrir meira en 6 krónur, sem er verð það, er bæjarstjórnin áskilur fyrir bátsfarminn af beitunni, þegar hún er tekin, án þess borgað sje fyrir fram. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn, verzlunarstjóri V. Holm á að greiða til bæjarsjóðs Ísafjarðar kaupstaðar 6 krónur. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna frá frá löglegri birtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Mánudaginn 6. nóvembermán.

Nr. 17/1876: Halldór Jónsson

gegn

bæjarstjórninni á Ísafirði.

Dómur.

Mál þetta er höfðað af bæjarfulltrúunum á Ísafirði gegn Halldóri Jónssyni á Tungu í Eyrarhreppi út af því, að hann á tímabilinu frá 31. október til þess fyrst í desember í fyrra hafði látið taka 14 poka af kræklingi, en hjer um bil hálf tunna var í hverjum þeirra, af granda þeim, er gengur fram af Suðurtanganum þar í kaupstaðnum; fyrir þetta ljetu bæjarfulltrúarnir fyrst kalla tjeðan Halldór fyrir sáttanefnd, og er sáttum varð þar eigi á komið, ljetu þeir höfða lögreglumál gegn honum, og felldi bæjarfógetinn þar 29. marz þ. á. í málinu svo felldan dóm, að Halldór skyldi lúka fyrir beituna 24 krónur til bæjarsjóðs kaupstaðarins og þess utan 16 krónur í málskostnað til þess, er færði málið fyrir bæjarfulltrúana. Þessum dómi hefur nú Halldór skotið til yfirdómsins og krafizt þar: fyrst og fremst, að dómurinn og öll meðferð málsins verði dæmt ómerkt, og til vara, að hann verði dæmdur sýkn af kröfum hinna stefndu, og þeir skyldaðir til að greiða sjer málskostnað fyrir báðum rjettum skaðlaust eða með einhverju nægilegu.

Að vísu hefði nú átt að höfða mál þetta sem reglulegt einkamál, en með því áfrýjandinn þó ekki hafði á móti því við undirrjettinn, að málið væri höfðað sem lögreglumál, og það verður eigi heldur á hinn bóginn sjeð, að rjettur hans við þetta hafi verið neitt aflaga borinn, þá virðist eigi ástæða til að ónýta málið sökum þessa. Að því málið sjálft snertir, þá hefur áfrýjandinn einkum borið það fyrir sig, að bæjarbúum hafi eigi

áður verið bannað að taka eða láta taka krækling í landi bæjarins, og að hann hafi fengið leyfi til þess hjá einum bæjarbúa, verzlunarstjóra V. Holm, er þar að auki álití, að grandinn sje eign húsbænda sinna, Sass & Sönnar í Kaupmannahöfn, og liggi undir verzlunarhús þeirra þar á Suðurtanganum. Með því nú mál þetta eigi gengur út á að fá aptur beituna hjá áfrýjanda, er og fyrir löngu mun vera búinn að eyða henni, heldur út á það, að fá skaðabætur hjá honum fyrir hana, þá er hjer að eins spurning um það, hvort áfrýjandinn verði álitinn skyldur til að borga bæjarsjóðnum beituna; en í þessu tilliti ber að gæta þess, að áfrýjandinn, eins og hjer stóð á, ekki hafði neina ástæðu til að vefengja þá sögusögn verzlunarstjóra Holms, að grandinn lægi undir verzlunarhús húsbænda hans, og að Holm því væri heimilt að leyfa beitutökuna. Hann gat því engan veginn verið skyldur til að bera ábyrgðina af leyfi því, er Holm, sem þóttist hafa umráðin yfir grandanum, gaf honum. Hjer við bætist það, að það virðist auðsætt af skjölum málsins, að á þeim tíma, er áfrýjandinn tók beituna, sem hann er kærður fyrir, hefur ekkert verið skipt sjer af því, þó bæjarbúar tækju eða ljetu taka beitu í landareign kaupstaðarins, heldur sýnist sem fyrst hafi verið farið að skipta sjer af þessu 14. desember f. á.; en af þessu leiðir aptur, að bæjarsjóðnum eða bæjarstjórninni voru engin rangindi gjörð eða rjettarmissir af áfrýjanda, þó hann, samkvæmt leyfi eins bæjarbúa, tæki beitu í landi bæjarins eða notaði sjer það, er bæjarstjórnin þá ekkert hirti um. Af þessum ástæðum ber því að dæma áfrýjandann sýknan fyrir kröfum hinna stefndu. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn Halldór Jónsson á að vera sýkn af

kröfum og kærum hinna stefndu, bæjarfulltrúanna á Ísafirði í máli þessu. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Nr. 20/1876

Guðríður Gunnlaugsdóttir
gegn

Ásgeiri Finnbogasyni.

D ó m u r.

Með yfirdómsstefnu, dagsettri 19 júní þ. á., hefur Guðríður Gunnlaugsdóttir á Deildarkoti á Álptanesi, að fenginni uppreisn og gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins úrskurði, kveðnum upp fyrir skiptarjetti Gullbringu og Kjósarsýslu 29. júlímán. f. á., þar sem skiptaráðandinn neitar að taka bú bróður hennar, Sigurðar heitins Gunnlaugssonar, til skipta, og hefur hún krafizt, að nefndur úrskurður verði felldur úr gildi og hlutaðeigandi skiptaráðandi skyldaður með dómi til að taka bú Sigurðar til reglulegrar skiptameðferðar, svo og að hinn stefndi, Ásgeir dannebrogsmáður Finnbogason á Lundum, verði dæmdur til að borga málskostnað með 50 krónum eða einhverju nægilegu. Aptur á móti hefur hinn stefndi krafizt, að úrskurður skiptaráðandans verði staðfestur.

Málavextir eru þeir, að með gjörningi 22. september 1874 afhenti Sigurður Gunnlaugsson hinum stefnda, Ásgeiri Finnbogasyni, allar eigur sínar þá þegar gegn því, að hinn stefndi annaðist hann, meðan hann lifði, og að honum látnum gjörði útför hans heiðarlega; en 4. apríl árið eptir gjörði nefndur Sigurður þá ráðstöfun eigna sinna eptir sinn dag, að systir hans Guðríður skyldi erfa tvær jarðir, sem nefndar eru í arfleiðslubrjefinu og allt lausafje og útistandandi skuldir, en hinn stefndi skyldi eignast eina nafngreinda jörð. Þegar Sigurður skömmu seinna var látinn, krafðist Guðríður

samkvæmt arfleiðslubrjefinu, að skiptarjetturinn tæki bú Sigurðar til skipta, en, eins og áður er sagt, neitaði skiptarjetturinn að taka þá kröfu til greina, af þeirri ástæðu, að Sigurður hafði verið búinn að afhenda allar eigur sínar með ofanefndum gjörningi, og hefði því ekki seinna getað ráðstafað þeim á annan hátt.

Áfrýjandinn byggir rjettarkröfu sína á því atriði, að gjörningurinn frá 22. september 1874 sje ógildur fyrir þá sök, að Sigurður ekki hafi eins og fyrir er mælt í Jb. Ffb. 8. kap., boðizt nánustu frændum sínum, áður en hann seldist arfsali, eða gaf hinum stefnda próventu sína, og þar sem hinn stefndi þannig ekki hafi verið orðinn eigandi að fjármunum Sigurðar fyrir lát hans, hljóti skiptarjetturinn að vera skyldur til að taka búið til skipta eptir kröfu áfrýjandans, sem sje rjettur erfingi. En við þetta er það aðgætandi, að eigur Sigurðar voru, eins og segir í gjörningnum 22. septbr. 1874, afhentar hinum stefnda þá þegar til eignar, og gátu því ekki tekizt af skiptarjettinum til skipta að hinum stefnda nauðugum, fyr en búið væri að dæma gjörninginn ógildan á reglulegan hátt. Að fasteignir Sigurðar ekki geti álitizt afhentar hinum stefnda, af því hann eigi hafi þinglýst afsalsbrjef fyrir sjerhverri þeirra, er ekki rjett, þar sem hjer ekki er um afsal einstakra fasteigna að ræða, heldur um það, að hinn stefndi gangi að öllu leyti í Sigurðar stað, að því er fjárhag Sigurðar snertir, hvort heldur er eigur eða skuldir, rjettindi eða skyldur.

Yfirdómurinn verður þannig að vera skiptaráðandanum samdóma um, að Sigurður Gunnlaugsson ekki hafi látið eptir sig neitt bú, er til skiptameðferðar geti komið, og ber því að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð skiptarjettarins, og hlýtur málskostnaður eptir þessum úrslitum málsins að falla niður.

Að því leyti sem málið hefur verið gjafsóknarmál, hefur sókn þess verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Úrskurður skiptarjettarins á óraskaður að standa.

Málskostnaður fellur niður.

Nr. 24/1876:

Jón Einarsson

gegn

Finnboga Árnasyni.

Dómur.

Mál þetta er þannig undir komið, að nokkru fyrir júl 1872 byggði Jón Einarsson á Vtleifsholtsparti bóndanum Finnboga Árnasyni út af Eystra-Geldingalæk, er Jón hafði erft eftir föður sinn, en Finnbogi sat kyrr fyrir því og fór hvergi; kallaði Jón þá Finnboga fyrir sáttanefnd, og samdist þá svo á millum þeirra 1. nóvbr. 1873, að Jón lofaði Finnboga, að hann skyldi fá fasta byggingu á Eystra-Geldingalæk með því móti, að Jóni innan 3 ára eða ekki seinna en í fardögum 1876 væri útveguð til ábúðar eða eignar jörð innan Rangárvallasýslu eða í uppsveitum Árnessýslu, er að tveggja óvilhallra manna mati væri jafngildi Eystra-Geldingalæksins, og skyldi sinn matsmaðurinn kjörinn af hvorum þeirra, en yrði Jóni á þessu tímabili eigi útveguð jafngild jörð, lofaði Finnbogi að standa góðviljuglega upp af Geldingalæknum, Jóni kostnaðar-og fyrirhafnarlaust. Hinn 6. desember 1875 gjörði nú Jón Finnboga aðvart um, að hann þá í næstkomandi fardögum yrði að fara burtu með allt sitt af Geldingalæknum, nema hann þá væri búinn að útvega sjer eftir sætt þeirra til eignar eða ábúðar jafngóða jörð, og ljet stefnuvotta birta honum útbyggingarbrjef það; en nokkru seinna, eða 19. s. m., áttu þeir fund með sjer, og komu þar virðingarmenn

þeir, er þeir höfðu kosið, sinn hvor, eptir sættinni, til að meta Vetleifsholtspartinn, er Finnbogi hafði útvegað Jóni til ábúðar, móti Eystri-Geldingalæknum; en mat það fór svo, að sá matsmaðurinn, er Jón hafði kosið, lýsti því yfir, að það næði engri átt að bera saman jarðir þessar, því allir, sem til þekktu, mundu heldur kjósa Eystri-Geldingalækinn til ábúðar. Þegar fardagar komu, hreifði Finnbogi sig hvergi, og bað þá Jón sýslumann 10. júní að bera Finnboga út; 16 dögum síðar, eða 26. s.m. kom sýslumaður að Geldingalæk, setti þar fógetarjett og neitaði með úrskurði að bera Finnboga út, af þeirri ástæðu, að það heyrði eigi undir úrskurðarvald fógetans, heldur hið almenna dómsvald í einstakra manna málum að dæma um það, hvort Finnbogi hefði uppfyllt sættina eða eigi. Þessum fógetaúrskurði hefur nú Jón skotið til yfirdómsins og krafizt, að hann verði felldur úr gildi, og að Finnbogi verði borinn út af Geldingalæknum með alla búslóð sína, og skyldaður til að greiða sjer skaðabætur eptir 2 óvilhallra dómkvaddra manna mati, og eins málskostnað skaðlaust eða með einhverju nægilegu.

Að vísu hefur Finnbogi borið það fyrir sig undir fógetagjörðinni, að hann eptir það, að sættin hafði fram farið millum hans og Jóns, hafi útvegað honum hálfan Vetleifsholtspartinn til ábúðar, og að Jón, við að flytja sig þangað, megi álitast að hafa frá fallið öllum frekari jarðnæðiskröfum af sjer; en þótt Jón þæði að flytja sig á jörð þessa, meðan hann eigi komst að eignarjörð sinni eða gat fengið aðra jafngóða jörð til ábúðar, leiðir engan veginn þar af, að hann við það hafi viljað gefa nokkuð eptir af rjetti þeim, er honum bar eptir sættinni. Eins er sú viðbára Finnboga þýðingarlaus, að Jón megi kenna sjálfum sjer um það, að ekkert hafi orðið af matinu, þar eð matsmaður sá, er

hann útnefndi, ekki hafi viljað bera saman kosti og lesti jarðarinnar, því það var hjer nóg, að matsmaðurinn yfir höfuð skýrði frá álitinu sínu um það, hvor jörðin væri betri til ábúðar, þó hann ekki færði til ítarlegar ástæður fyrir því, eins og hann hefur boðið að staðfesta álit sitt með eiði. Ástæða fúgetans fyrir því, að neita að framkvæma útburðinn, hefur og ekkert við að styðjast, því það var beinlínis skylda hans að taka allt það til greina, sem undir gjörðinni kom fram með eða móti henni, og þar á meðal hvort Finnbogi gæti álitizt að hafa fullnægt sættinni eða eigi, sem er skilyrðið fyrir, hvort hann hafði nokkurn rjett til að sitja á jörðunni smbr. NL. 6—14—6, og eptir öllu þessu annað hvort framkvæma gjörðina eða neita að gjöra það, og ef hann var skyldur til þessa, hlaut hann og að vera bær um að gjöra það. Þar eð nú Finnbogi þannig eigi hefur fullnægt sættinni með að útvega Jóni jörð til kaups eða ábúðar, er eptir 2 manna mati, kosinna af sjálfum þeim á þann hátt sem fyr segir, sje jafngildi Geldingalæksins, og hann þar að auki ekki hefur sýnt neitt skilríki fyrir því, að jörðin sje honum byggð til lengri tíma, og þar sem fúgetinn hefur neitað að taka til greina þau málsatriði, sem lögmæti gjörðarinnar er undir komið, þá ber að dæma hinn áfrýjaða fúgetaúrskurð ómerkan og fúgetinn vera skyldugur til að framkvæma hina heimtuðu útburðargjörð. Svo er og Finnboga skylt að bæta áfrýjandanum eptir tveggja dómkvaddra, óvilhallra manna mati allt það tjón, er áfrýjandinn hefur beðið af því að komast ekki að Eystri-Geldingalæknum í seinastliðnum fardögum, og eins að lúka honum málskostnað, er virðist hæfilega metinn 40 krónur. Þess skal getið, að fúgetanum eigi hefur verið stefnt til að bera ábyrgð af fyr tjeðri neitun sinni, og verður hann því eigi dæmdur til þess.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði fógetaúrskurður á ómerkur að vera, og hin umbeðna útburðargjörð á að hafa framgang, svo ber og hinum stefnda, Finnboga Árnasyni, að bæta áfrýjandanum, Jóni Einarssyni, allt það tjón eptir tveggja dómkvaddra óvilhallra manna mati, er hann hefur beðið af því, að komast ekki að Eystra-Geldingalæknum í fardögum 1876, og sömuleiðis í málskostnað 40 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 20. nóvembermán.

Nr. 13/1875: Jón Ólafsson
 gegn
 landshöfðingja H. Finsen.

D ó m u r .

Með dómi, uppkveðnum fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur kaupstaðar 19. júním. 1873 af sýslumanni H. Clausen, sem setudómara, er þá verandi ritstjóri blaðsins «Gönguhrólfs», Jón Ólafsson, dæmdur fyrir ærumeiðandi sakargiptir og ummæli um landshöfðingja H. Finsen í 1. árgangi, 10. tölublaði tjeðs blaðs, útkomnu 26. apríl s. á., í 200 rdl. sekt til landssjóðs, og fyrir ósæmilegan rithátt í 5 rdl. sekt til Reykjavíkur fátækra sjóðs, sem og til að greiða allan kostnað af málinu, eins og þó það ekki hefði verið sótt með gjafsókn, þar á meðal 5 rdl. í málsfærslulaun til hins skipaða sóknara Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar. Þessum dómi hefur Jón Ólafsson skotið til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 21. janúar f. á., og hefur hann krafizt, að sektargjald

það, sem hann er dæmdur til að lúka, verði lækkað svo sem lög ítrast leyfa; hins vegar hefur landshöfðingi H. Finsen, að fenginni gjafsókn, krafist, að bæjarþingsrjettardómurinn verði staðfestur og áfrýjandinn dæmdur til að borga allan kostnað af áfrýjuninni, þar á meðal málsfærslulaun hins skipaða talsmanns hans.

Í grein með fyrirsögninni »Landshöfðingjahneykslið» í ofan nefndu tölublaði »Gönguhróls», hefur áfrýjandinn meðal annars farið þeim orðum um hinn stefnda: að hann hafi sagt ósatt í embættisbrjefi móti betri vitund; að hann með dæmafærri ósvífni hafi borið til baka og haft að engu embættisskýrslu Jóns rektors Þorkelssonar, og þar með borið honum á brýn, að hann hafi falsað skýrsluna; að það megi búast við af honum, að hann með rögi, ef eigi vill betur, fái ráðgjafann til að afsetja embættismenn, ef þeir lögsæki hann eins og hvern annan óvandaðan mann fyrir ósannan óhróður, er vænta megi af honum; að hann hafi verið drukkinn á skólagildum, auk ýmislegra annara meiðandi ummæla og ókvæðisorða.

Hinar tilgreindu sakargiptir og ummæli, sem áfrýjandinn ekki einu sinni hefur reynt að sanna að væru á rökum byggðar, verða að álítast mjög svo ærumeiðandi, sjer í lagi þegar þeim, eins og hjer á sjer stað, er beint að æðsta embættismanni landsins og það í prentuðu blaði. Undirdómarinn hefur því rjettilega heimfært brot áfrýjandans undir 218. og 219. grein hegningarlaganna, og virðist hegningin þá með hliðsjón af 60. grein sömu laga hæfilega metin 200 króna sekt til landssjóðsins eða 8 vikna einfalt fangelsi, ef sektin ekki er borguð í ákveðinn tíma; svo ber og samkvæmt 220. grein hegningarlaganna að dæma hinar áminnstu ærumeiðandi sakargiptir og ummæli dauð og marklaus. Fyrir ósæmilegan ritmáta í varnarskjölum sínum fyrir

undirjettinum ber áfrýjandanum að greiða í sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar 10 kr. og aðrar 10 kr. til dómsmálasjóðsins. Loks ber honum að greiða allan kostnað af málinu, eins og það ekki hefði verið gjafsóknarmál, þar á meðal 10 kr. til hins skipaða talsmanns hins stefnda í hjerði og 20 kr. til talsmanns hans fyrir yfirjettinum.

Að því leyti sem málið hefur verið gjafsóknarmál, vottast, að rekstur þess og flutningur hefur verið lög-mætur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn Jón Ólafsson á að greiða 200 króna sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er borguð í ákveðinn tíma, sæta 8 vikna einföldu fangelsi. Þær hjer að framan til greindu ærumeiðandi sakargiptir og ummæli eiga ómerk að vera. Í sekt fyrir ósæmilegan ritmáta borgi áfrýjandinn 10 krónur til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar, svo ber honum og að greiða allan löglegan kostnað af málinu, eins og það ekki hefði verið gjafsóknarmál, þar á meðal málsfærslulaun til hinna skipuðu talsmanna hins stefnda í hjerði og fyrir yfirdóm-inum, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar og Páls málaflutningsmanns Melsteðs, 10 krónur til hins fyr nefnda og 20 krónur til hins síðar nefnda.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa og honum að full-nægja undir aðför að lögum.

Nr. 12/1875:

Jón Ólafsson

gegn

landshöfðingja H. Finsen.

Dómur.

Með dómi, kveðnum upp fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur kaupstaðar 19. júní 1873 af sýslumanni H. Clausen sem setudómara, er þá verandi ritstjóri blaðsins „Gönguhrólf“, Jón Ólafsson, dæmdur fyrir meiðandi sakargiptir og ummæli um landshöfðingja H. Finsen í 1. árgangi 10. tölublaði tjeðs blaðs, er út kom 26. apríl s. á., til að sæta einföldu fangelsi í 6 mánuði og til að greiða 5 rdl. sekt til Reykjavíkur fátækra sjóðs fyrir ósæmilegan rithátt, sem og líka allan af málinu löglega leiðandi kostnað, eins og það ekki hefði verið gjafsóknarmál af sækjandans hálfu, og þar á meðal 5 rdl. í málsfærslulaun til hins skipaða sóknara, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar, eins og líka hin ákærðu meiðyrði eru dæmd dauð og ómerk. Þessum dómi hefur Jón Ólafsson skotið til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 21. júní f. á., eptir þar til fengnu leyfi 18. s. m., og krafist, að fangelsishegningin mætti burt falla, og dómurinn að öðru leyti verða mildaður sem mest mætti. Hins vegar hefur hinn skipaði talsmaður hins stefnda, er fengið hefur gjafsókn í málinu, krafist, að dómurinn verði staðfestur, eða þá áfrýjandinn dæmdur til fyllstu fjársekta og að auki skyldaður til að greiða allan áfrýjunarkostnaðinn og þar á meðal hæfileg málsfærslulaun til sín.

Í grein þeirri í ofan nefndu blaði, er hefur fyrir sögnina „Hæstarjettardómar“, getur áfrýjandinn fyrst 2 hæstarjettardóma, er þá höfðu verið nýdæmdir; er með öðrum þeirra staðfestur landsyfirrjettardómur, er dæmt hafði áfrýjandann í 100 rdl. sekt, en með hinum

er fyr verandi yfirdómari Benidikt Sveinsson dæmdur sýkn af ákærum hins opinbera; en með landsyfjrrjettardómi, er 3 undirdómarar dæmdu, þar eð hinir reglulegu dómendur höfðu vikið sæti, hafði hann verið dæmdur í 100rdl. sekt. Út af þessum síðar nefnda dómi, eða þó rjettara málshöfðuninni gegn Benidikt, tekur hann sjer tilefni til að fárast um það, hve rjettarástandið sje orðið illt hjer á landi, og endar fyr nefnda grein með þessum orðum: «þegar þekking og vitsmunir «æðri og lægri dómara á Íslandi eru á þessu stigi, og «svo bætist þar við sú mikla freisting fyrir hvern dómara til að fylgja fremur vild yfirboðara sinna en rjettlætinu, sem leiðir af því, að þeir verða að finna sig «alla háða landshöfðingjanum, er getur, ef hann vill, «ábyrðarlaust rægt þá frá atvinnu og embætti (hvað «dæmin sanna)—þá er sannarlega svart rjettarástand «Íslands». Þessi ummæli hefur landshöfðinginn álitit að gæfu sjer að sök, að hann hefði beitt órjettlæti í embættisfærslu sinni, og að hann því væri skyldur að fráleggja sjer þau með dómi. Það virðist og liggja í augum uppi, að í áminnstri grein sje beinlínis borið uppá landshöfðingjann, að hann með ósönnum sakargiptum hafi haft embætti af dómara eða dómurum, og eins að hann fremur vilji láta þá fara eptir vilja sínum í dómum, en fylgja rjettlætinu. Þessar sakargiptir, er áfrýjandinn eigi hefur reynt í minnsta máta að sanna að væru á rökum byggðar, verða að álitast mjög svo ærumeiðandi, einkum þegar tillit er haft til þess, að þeim er beitt móti æðsta embættismanni landsins út af embættisfærslu hans, og það í prentuðu blaði. Undirdómarinn hefur því rjettilega heimfært brot áfrýjandans undir 218. sbr. 217. grein hegningarlaganna; en þegar haft er tillit til hins unga aldurs áfrýjandans, virðist hegningin geta fallið út til sektar til lands-

sjóðsins, er með hliðsjón af 60. grein nefndra laga virðist hæfilega metin 400 kr.; en greiðist sektin eigi í ákveðinn tíma, ber að setja hann í einfalt fangelsi í 17 vikur. Að öðru leyti ber að staðfesta undirrjettardóminn, eins og áfrýjandanum einnig ber að lúka 10 krónur til dómsmálasjóðsins og allan áfrýjunarkostnað, þar á meðal 20 krónur til hins skipaða talsmanns hins stefnda fyrir yfirdóminum fyrir flutning málsins.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál, vottast, að meðferð þess við undirrjettinn hefur verið vítalaus og flutningur þess fyrir yfirdóminum lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn Jón Ólafsson á að greiða 400 króna sekt til landssjóðsins, eða, ef sektin eigi er greidd í ákveðinn tíma, sæta 17 vikna einföldu fangelsi. Þær að framan til greindu ærumeiðandi sakargiptir og ummæli eiga ómerk að vera. Í sekt fyrir ósæmilegan ritmáta fyrir undirrjettinum borgi áfrýjandinn 10 krónur til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og 10 krónur til dómsmálasjóðsins, svo ber honum og að greiða allan löglegan kostnað af málinu, eins og það ekki hefði verið gjafsóknarmál, þar á meðal málsfærslulaun til hinna skipuðu talsmanna hins stefnda í hjerði og fyrir yfirdóminum, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar og Páls málaflutningsmanns Melsteðs, 10 krónur til hins fyr nefnda og 20 krónur til hins síðar nefnda.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 11/1875:

Jón Ólafsson

gegn

landshöfðingja H. Finsen,

Dómur.

Með dómi, kveðnum upp fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur kaupstaðar 17. júlí 1873 af sýslumanni H. Clausen sem setudómara, er þá verandi ritstjóri blaðsins «Gönguhrólf», Jón Ólafsson, dæmdur fyrir ærumeiðandi sakargiptir og ummæli um landshöfðingja H. Finsen í tölublaðinu 11. og 12. í fyrsta ári tjeðs blaðs, út komnu 29. maí s. á., til að sæta einföldu fangelsi í eitt ár og til að lúka allan af sökinni löglega leiðandi kostnað, eins og hún, hvað sækjanda fyrir undirrjettinum snertir, eigi hefði verið gjafsóknarmál, og þar á meðal málssóknarlaun til hins skipaða talsmanns hans, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar, 6 rdl., og auk þessa skyldu hinar ærumeiðandi sakargiptir og vansæmandi orðatiltæki, er sækjandinn þar hafði gjört að kæruefni, vera dauð og ómerk. Þessum dómi hefur Jón Ólafsson skotið til yfirdómsins með stefnu, dags. 21. júní 1875, eptir þar til fengnu leyfi 18. s. m., og krafizt, að fangelsishegningin mætti burt falla, og hann að öðru leyti fá svo mildan dóm, er lög leyfðu. Hins vegar hefur hinn stefndi, er fengið hefur gjafsókn við yfirdóminn, krafizt, að annað hvort yrði dómurinn staðfestur, eða þá áfrýjandi dæmdur í hæfilega fjársekt.

Sakargiptir þær og meidyrði í áminnstu tölublaði, er áfrýjandinn einkum var kærður fyrir, eru þessi: að það hafi rættzt á landshöfðingja-tetrinu, að sannleiknum yrði hver sárreiðastur; að hann á sáttafundi hefði hegðað sjer líkara óvönduðum götudreng, heldur en því, er við hefði mátt búast af æðsta embættismanni landsins; það hefði ekki verið því að heilsa,

að hann hegðaði sjer sem siðaðra manna háttur er; hann hafi farið að segja sjer æfisögu sína (áfrýjandans), en flest af því hafi verið logið; „eg vona, að enginn sje svo ósvífinn, jafnvel ekki Hilmar Finsen“; „eg segi því hjer, að í þessari umræddu klögun“ (s: landshöfðingjans yfir fyr verandi yfirdómara Benidikt Sveinssyni)“ finnist lognar sakargiptir, og síðan segir hann á fleirum stöðum, að þessar landshöfðingjans sakargiptir, er ollu afsetningu nefnds dómara, hafi verið lognar. Og seinast segir hann í enda greinarinnar: „það er ekki mjer að kenna, þótt illa dauni af saurnum, þegar við honum er hreift, en máské þetta leiði til þess, að eitthvað verði hreift upp í svínaríinu“ Að vísu fram lagði áfrýjandinn fyrir undirjettinum eptirrit af nokkrum köflum úr áminnstri klögun landshöfðingjans, sjer til rjettlætningar, en eins og enginn af þeim getur sjeð, að klagan hafi haft lognar sakargiptir inni að halda, svo hefur áfrýjandinn ekki reynt að sanna það á annan hátt.

Það er nú auðsætt, að þessar sakargiptir og ummæli áfrýjanda eru mjög ærumeiðandi fyrir hinn stefnda, og því hegningarverðari, sem þeim er ástæðulaust beitt móti æðsta embættismanni landsins, og hefur undirdómarinn rjettilega álitið, að brot áfrýjanda hlýddi undir 218. smbr. 217. grein hegningarlaganna. Talsmaður áfrýjandans hjer fyrir rjettinum hefur nú viljað mæla honum það til linkindar, að veturinn og vorið 1873 hafi hjer á landi verið miklar pólitiskar hreifingar og æsingar, sem að nokkru leyti hafi gengið út á ónægju með landshöfðingjaembættið og ýmsar aðrar stjórnsarráðstafanir, en undir þess háttar kringumstæðum beinist optast alþýða að þeim, er við stýrið sitja. Þessi almenna afvegaleidda skoðun manna hafi þá hrifið áfrýjandann með sjer, sem bæði hafi verið ungur og ó-

proskaður, til að skrifa það, er hann gjörði, en sem sjer sje kunnugt að hann eptir á hafi iðrað og nú iðri. Þegar nú haft er tillit til þessa, sem ekki sýnist vera ástæðulaust, sem og til þess, að grein þessi í Göngu-
hrólfí er áframhald af annari, er stóð í 10. tölublaði og sem áfrýjandinn er dæmdur fyrir, þá virðist brot þetta geta afplánast með sekt, er með hliðsjón af 60. grein hegningarlaganna virðist hæfilega ákveðin 600 kr., og renni í landssjóð, en lúki hann eigi sekt þessa í ákveðinn tíma, ber að setja hann í einfalt fangelsi í 25 vikur. Að öðru leyti ber að staðfesta undirrjettardóminn, svo ber áfrýjandanum og að lúka allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, sem málið eigi væri gjafsóknarmál frá hálfu hins stefnda, og þar á meðal 20 krónur til talsmanns landshöfðingjans við yfirdóminn.

Að því leyti sem málið hefir verið gjafsóknarmál við undir- og yfirrjettinn, vottast, að meðferð þess og flutningur hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera.

Áfrýjandinn Jón Ólafsson á að lúka 600 króna sekt til landssjóðs; en lúki hann hana eigi í ákveðinn tíma, sæta einföldu fangelsi í 25 vikur. Hinar ákærðu ærumeiðandi sakargiptir og ummæli eiga að vera ómerk. Svo ber og áfrýjandanum að lúka allan af málinu löglega leiðandi kostnað, eins og málið eigi hefði verið gjafsóknarmál af hálfu hins stefnda, og þar á meðal laun til hinna skipuðu talsmanna hins stefnda við yfir- og undirdóminn, Páls málaflutningsmanns Melsteðs og Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar, 20 krónur til hins fyr-

nefnda og 12 krónur til hins síðarnefnda, fyrir flutning þeirra á málinu.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

No 2/1876:

Akureyrarkaupstaður
gegn
Hrafnagilshreppi.

Dómur.

Með því að mál þetta er höfðað út af ágreiningi milli tveggja sveitarfélaga um framfærsluhrepp sveitarómaga, og úrslit slíkra mála að lögum, sjá reglugjörð 8. janúar 1834, 3. gr., bera undir valdstjórnina, en ekki undir dómstólana, án þess að það geti komið til greina, hvort skyldan að framfæra sveitarómagann á rót sína í fyrirmælum laganna eða samningi milli hlutaðeigandi sveitarfélaga, þá ber að dæma dóm þann, sem genginn er í málinu í hjerði, ómerkan, og að vísa málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eiga að falla niður.

Að því leyti sem mál þetta er gjafsóknarmál, hefir það í hjerði verið rekið með tilbærilegum hraða og flutningur þess verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði undirrjettardómur á ómerkur að vera, og visast málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Hæstarjettardómar

á hæstarjettarárinu 1876.

Föstudaginn 27. októbermán. 1876.

Nr. 44/1876: Þórður Jónasson,
jústitíaríus í hinum konunglega yfirdómi á Íslandi
(hæstarjettar-málaflutningsmaður Klubien skipaður)
gegn

Benidikt Sveinssyni,
fyrrum yfirdómara,
(af hans hendi mætti enginn),
útaf ærumeiðingum í prentuðum ritlingi.

Aukarjettardómur Gullbringu- og Kjósarsýslu 9. júlí-
mán. 1873.

Hinn stefndi B. Sveinsson á að greiða 100 rd. sekt í landssjóð. Þau af sækjanda í málinu uppá stefndu ærumeiðandi ummæli skulu vera dauð og marklaus. Hinn stefndi greiðir enn fremur allan af þessu máli löglega leiðandi kostnað, eins og málið frá hálfu sækjanda hefði eigi verið gjafsóknarmál, parámeðal málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns sækjanda, Páls Melsteðs, 6 rd.

Hið ídæmda að greiða innan 15 daga frá löglegri birting þessa dóms, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Dómur landsyfirjettarins á Íslandi 17. nóvenbermán.
1873.

«Áfrýjandinn, fyrrum yfirdómari Benidikt Sveinson, á að vera sýkn af kærú hins stefnda, jústítíaríusar Þórðar Jónassonar, í máli þessu. Málskostnaður í hjeraði og fyrir yfirdóminum falli niður. Inum skipaða talsmanni ins stefnda í hjeraði, prókúrátorí Páli Melsteð, greiðist 6 rd. úr opinberum sjóði».

Dómur hæstarjettar.

Eins og segir í dómi þeim, sem hjer er undir áfrýjun, ritaði sækjandinn, óðara en hann fjekk vitneskju um ritgjörð þá, sem hinn stefndi hafði gefið út, ásamt hinum dómendunum í yfirdóminum amtinu 7. marzmán. 1872 og bar upp fyrir því, að sakamál væri höfðað gegn hinum stefnda útaf hinu meiðandi efni tjeðrar ritgjörðar, og þar sem nú amtið tók þessa uppástungu til greina, þá ber að álíta, að sækjandinn hafi svo fyllilega stofnað til málshöfðunar út af því, sem þannig var misgjört við hann, að, þó að meira en ár liði frá því að hann skrifaði amtinu og þangað til að hjeradsdómsstefnan í þessu máli var gefin út, þá verði ekki álitíð um hann, að hann hafi lagzt undir höfuð að hefja málssókn, áður en sá frestur væri liðinn, sem mælt er fyrir um í 1. lið 68. greinar í hegningarlögum 25. júnímán. 1869; og þar eð nú sækjandinn í öðru lagi, eptir að búíð var að dæma hinn stefnda með dómi hæstarjettar 27. janúarmán. 1873 sýknan af ákærum rjettvísinnar í sakamáli því, er þannig hafði höfðað verið gegn honum, en þau málalok verður að leggja að jöfnu við, að málinu hefði verið vísað frá dómi — hefir höfðað þetta mál með stefnu dagsettri 15. aprílmán. þ. á., það er að skilja áður en 3 mánuðir væru liðnir frá því að hæstarjettardómurinn var kveðinn upp, þá ber að á-

líta samkvæmt fyrimælunum í 2. lið nefndrar laga- greinar, að tilverknaðurinn til hegningar fyrir þessa ærumeiðing sje ekki fyrndur,

Ummæli þau, sem hjer eru sakarefni, fara fram á, að þeir tveir af dómendunum í yfirdóminum — annar þeirra sækjandinn — sem sjeu höfundar yfirrjettardóms- ins frá 18. septembermán. 1871 — en sá dómur er seinna í öllum aðalatriðum hans staðfestur með hæstarjettar- dómi 16. febrúarmán. 1875 — hafi annaðhvort af fávizku, óforsvaranlegu skeytingarleysi eða af ásettu ráði gengið fram hjá, snúið við og umhverft atriðum máls þess, sem dæmt var með tjeðum yfirrjettardómi, með ósannindum í því sögulega, með rangfærslu í því lagalega og afglöpum í því rjettarfarslega. Þessi meið- andi ummæli, sem borin eru á sækjandann í prentuðu riti og síðan prentuð upp aptur í auglýsingu í blaði, og sem ekki verður álitid að hinn stefndi hafi sannað að sönn væru með því sem hann hefir borið fyrir sig í því skyni, ber að dæma ómerk eptir kröfu sækjandans, og ber þar á ofan að dæma hinn stefnda fyrir þetta at- hæfi hans eptir 218. grein áður nefndra hegningarlaga; virðist hegningin þá ekki verða ákveðin lægri, en gjört er í dómi hjeraðsrjettarins, sem sje 200 króna sekt til landssjóðsins á Íslandi, en með því að sækjandinn ekki hafði gagnáfrýjað þeim dómi til yfirdómsins, þá getur ekki orðið umtalsmál um að ákveða þyngri hegningu. Þar að auki ber að mæla svo fyrir, að ef hinn stefndi ekki borgi sektina að fullu, þá skuli hann sitja í ein- földu fangelsi í 40 daga. Loks ber hinum stefnda að greiða málskostnaðinn fyrir öllum rjettum eptir fyrir- mælunum um gjafsóknarmál.

Því dæmist rjett að vera:

Ummæli þau, sem hinn stefndi hefir haft um sækj-

andann og að framan eru tilgreind, eiga ómerk að vera, og ber hinum stefnda að greiða 200 króna sekt til landssjóðsins á Íslandi, eða ef sektin ekki er að fullu borguð, áður en 4 vikur eru liðnar frá birtingu þessa hæstarjettardóms, sæta einföldu fangelsi í 40 daga. Í málsfærslulaun til málaflutningsmanns Páls Melsteðs í hjerði og fyrir yfirdómi og til «advokats» Klubiens fyrir hæstarjetti, borgi hinn stefndi 30 krónur til hins fyr nefnda, og 80 krónur til hins síðar nefnda. Svo borgar hann og rjettargjöld þau og ritlaun, sem hefði átt að greiða eða framvegis á að greiða, og endurgjald fyrir þann stimplaða pappír, sem hefði átt að brúka eða framvegis á að brúka, ef málið ekki hefði verið gjaf-sóknarmál af sækjandans hendi fyrir öllum dómum. Loks borgar hinn stefndi 10 krónur til dóms-málasjóðsins.

Ástæður landsyfirrjettardómsins hljóða svo:

Mál þetta er risið af því, að á öndverðu árinu 1872 kom út frá landsprentsmiðjunni ritlingur með þessari fyrirsögn: «Fullnaðardómur hins íslenska landsyfirrjettar í málinu, Benidikt assessor Sveinsson á Elliðavatni móti kaupmanni H. Th. A. Thomsen í Reykjavík, um vatnsveitingar og laxveiði í Elliðaánum m. fl., (upp kveðinn 18. dag septembermán. 1871), gefinn út með inngangshugleiðingum og athugasemdum eptir Benidikt yfirdómara Sveinsson á Elliðavatni» — og skömmu síðar birti áfrýjandinn, fyrrum yfirdómari Benidikt Sveinsson á Elliðavatni, útkomu þessa rits í blaðinu «Þjóðólfi» 17.—18. tölublaði, 9. marz f. á., og ljet þar prenta

niðurlagið á ritlingi sínum í heild sinni. Tveimur dögum fyr en þessi auglýsing kom út, hafði yfirdómurinn hreift því í brjefi 7. marz f. á. til stiptamtmannsins, sem þá var, að höfða opinbert mál gegn áfrýjandanum fyrir ærumeiðingar við landsyfirdóminn í ritlingi þeim, er nefndur er. Mál það, er samkvæmt þessu var höfðað gegn áfrýjandanum hlaut með hæstarjettardómi 27. janúar þ. á. þau úrslit, að áfrýjandinn var dæmdur sýkn af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu. Eptir að dómur þessi var orðinn kunnur hjer á landi, ritaði landshöfðinginn 3. apríl þ. á. yfirdóminum brjef og lýsti því yfir, að hann efaðist eigi um, að dómurinn álitu sjer skylt að hrinda af sjer með lögsóknum, er hver dómari gæti höfðað fyrir sig, sakargiptum þeim, er það opinbera mál, sem útkljáð var með hæstarjettardóminum, hafði verið höfðað af.

Hinn stefndi, jústítíarius Þórður Jónasson, höfðaði þar eptir, að fenginni gjafsókn og skipuðum málflutningsmanni, með stefnu dagsettri 15. aprílmán. þ. á., mál það, er hjer liggur fyrir, og var í því á aukapingi Gullbringu- og Kjósarsýslu 31. maí þ. á. kveðinn upp úrskurður, er með honum dómariinn neitaði að víkja úr sæti sínu, og að taka frávísunarkröfu áfrýjandans á málinu til greina, og 9. júlí s. á. dómur, er dæmir áfrýjandann til að greiða 100 rd. sekt í landssjóð og allan af málinu löglega leiðandi kostnað, eins og málið af hálfu hins stefnda hefði eigi verið gjafsóknarmál, parámeðal laun til hins skipaða talsmanns stefnda, Páls Melsteðs, 6 rd., og þar að auki dæmir hin ærumeiðandi ummæli áfrýjandans um hinn stefnda í ritlingi þeim og auglýsingu, er um er getið, ómerkt.

Dómi og úrskurði þessum hefir áfrýjandinn nú skotið til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 11. septem-

ber þ. á., og hefir hann gjört þá aðalrjettarkröfu, að úrskurðurinn verði felldur úr gildi og undirrjettardómurinn annaðhvort dæmdur ómerkur og málinu heimvísað, eða þá að málinu verði frá vísað undirrjettinum; en til vara hefir hann krafizt þess, að undirrjettardómurinn verði felldur úr gildi, og hann dæmdur sýkn af kærum og kröfum hins stefnda, eður að málinu verði frá vísað undirdóminum, og að sjer verði til dæmdur hæfilegur málskostnaður fyrir báðum dómum. Hinn stefndi, sem hefir fengið beneficium processus gratuiti og skipaðan málflutningsmann í máli sínu einnig fyrir yfirdómi, hefir þar á mót haldið fram hinum sömu kröfum og þeim, er hafa komið fram í hjeraði frá hans hendi og undirdómarinn hefir aðhyllzt, og hefir hann heimtað, að dómur þessi verði staðfestur.

Að því er aðalkröfu áfrýjandans snertir, þá verður yfirdómurinn að fallast á úrskurð þann 31. maí þ. á., er áfrýjað er. Dómur þessi fær eigi sjeð, að ruðningarrök þau, er áfrýjandinn hefir tilfært, sjeu nægjandi; að hjeraðsdómarinn í öðru máli, er annar sóknaraðili (valdstjórnin) hafði höfðað, hafi dæmt um meiðyrði þau, er hjer er spurning um, getur eigi komið til greina, og eins verður eigi tekið tillit til sögusagnar áfrýjandans um, að dómarinn hafi í nefndu máli breytt niðurlagsatriðunum í dómi sínum, eptir að hann var birtur, eður að hann hafi fyrir nokkrum árum lýst því yfir í bijesi til æðra stjórnarvalds, að hann gæti eigi unnið saman með áfrýjandanum sem meðdómandanum. Hið sama fær yfirdómurinn eigi aðhyllzt rök áfrýjandans fyrir aðalrjettarkröfu sinni. Hann hefir hjer farið fram á, að ritlingur sá og auglýsing, er mál þetta hefir risið af, sje byggt á gjörðum yfirdómsins, og að enginn annar rjettur en hæstirjettur geti dæmt um gjörðir þessar. En þó hæstirjettur einn geti breytt yfirrjettardómi, eða

felld hann úr gildi, er það auðsætt, að hinir lægri dómstólar hafa vald til að dæma um, hvort ummæli þau, er menn hafa um dómendurnar í tilefni af dómsgjörðum þeirra, sjeu ærumeiðandi, og hvort þau geti valdið þeim mönnum, er hafa haft þau um hönd, ábyrgðar.

Þar sem rjetturinn þannig eigi getur fallið á aðalrjettarkröfu áfrýjandans, kemur varakrafa hans til á-lita. Að því leyti þessi rjettarkrafa einnig lýtur að frá-vísun málsins, þá verður hún eigi heldur tekin til greina, því að ástæður þær, sem fyrir henni eru til færðar, eru sýknarástæður. Í fyrsta lagi hefir áfrýj-andinn stutt varakröfu sína með þeirri ástæðu, að mál þetta sje fyrnt, samkvæmt því, sem segir í 68. grein hegningarlaganna. Stefndi hefir álitid, að það mál, er, eins og fyr er sagt, var höfðað af hendi vald-stjórnarinnar gegn áfrýjandanum, eptir að stefndi ásamt hinum öðrum dómendum í landsyfrrjettinum hafði hreift því við hlutaðeigandi amtmann, að slíkt mál yrði byggt á ummælum þeim um stefnda, er áfrýjandinn er sakaður um í þessu máli — yrði að koma í veg fyrir, að hin nefnda hegningarlaga grein yrði heimfærð á mál það, er hjer liggur fyrir. Þetta getur yfirdómurinn eigi aðhyllt. Mál það, er hjer liggur fyrir, er þess eðlis, að það eigi verður höfðað af öðrum en þeim, er mis-gjört er við; en slíkt mál verður eptir fyrsta málslið 68. greinar hegningarlaganna fyrnt, ef sóknaraðili lætur líða 1 ár frá því, að hann komst að, hver gjört hefði á hluta hans, án þess að höfða mál útaf afbrotinu. Eins og fyr er sagt, er sannað í þessu máli, að stefndi þegar 7. marz f. á. vissi af viðkomandi ummælum, er hann hefir álitid ærumeiðandi fyrir sig, og það, að hann hafi hreift því við valdstjórnina, að opinbert mál yrði höfðað gegn áfrýjandanum, getur eigi haft hina sömu þýðingu, sem ef hann hefði höfðað mál útaf af-

brotnu, enda sjest eigi annað, en að það hefði verið stefnda innan handar, að höfða slíkt mál um leið og valdstjórnin höfðaði mál gegn áfrýjandanum fyrir það brot á móti henni, er hann þótti hafa unnið til refsingar fyrir eptir 12. kapítula hegningarlaganna. Þar sem hinn stefndi þannig eigi getur álitizt að hafa höfðað málssóknina í tækan tíma, og málið er þess eðlis, sem nú var sagt, getur það eigi haft neina þýðingu, að mál þetta er höfðað innan 3 mánaða frá því, er sýknardómur sá, er um er getið, var upp kveðinn í hæstarjetti, og verður þessi dómur eigi í öllu tekinn til jafns við ónýtingardóm, er upp hefði verið kveðinn í máli, sem stefndi sjálfur hefði höfðað.

Yfirdómurinn verður því að álita, að áfrýjandann beri að dæma sýknan af kæru stefnda í þessu máli. Málskostnaður verður eptir kringumstæðum að falla niður fyrir báðum rjettum, og verða eptir úrslitum málsins eigi dæmd hinum skipaða talsmanni ins stefnda, prókúradori Páli Melsteð, nein málflutningslaun. Þar í mót fellst yfirdómurinn á ákvæði hjeraðsdómsins um málflutningslaun hans í hjeraði, en þau ber að greiða úr opinberum sjóði.

Að því leyti sem mál þetta hefir verið gjaf-sóknarmál, hefir meðferð þess við undirrjettinn verið vítalaus og flutningur þess fyrir yfirdóminum lög-mætur¹.

1) Í þessu máli og næsta máli hjer á eptir voru þeir Bergur amtmaður Thorberg, Árni landfógeti Thorsteinson og Jón landshöfðingjaritari Jónsson skipaðir dómendur í landsyfrrjettinum, með því að allir hinir reglulegu dómendur höfðu vikið sæti.

Nr. 45/1876: Magnús Stephensen,
 assessor í hinum konunglega yfirdómi á Íslandi
 (hæstarjettarmálaflutningsmaður Klubien skipaður)
 gegn

Benidikt Sveinssyni,
 fyrrum yfirdómara,
 (af hans hendi mætti enginn)

út af ærumeiðingum í prentuðum ritlingi.

Aukarjettardómur Gullbringu- og Kjósarsýslu 9. júlí-
 mán. 1873.

(Samhljóða aukarjettardóminum í næsta máli á undan).

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 17. nóvembermán.
 1873.

(Að undanteknu nafni hins stefnda fyrir yfirdóminum
 er hann samhljóða landsyfirrjettardóminum í næsta
 máli á undan).

Dómur hæstarjettar.

(Samhljóða hæstarjettardóminum í næsta máli á undan).

Ástæður landsyfirrjettardómsins eru að undanteknu
 nafni hins stefnda fyrir yfirdóminum samhljóða ástæð-
 um landsyfirrjettardómsins í næsta máli hjer á undan.

Mánudaginn 27. nóvembermán. 1876.

Nr. 53/1876: Halkjer málaflutningsmaður
 gegn

Jóni Gíslasyni
 (talsmaður: Buntzen),

sem er ákærður fyrir þjófnað eða fyrir að hafa heim-
 ildarlaust breytt markinu á nokkrum lömbum, sem og
 fyrir að hafa tælt hjú sitt til að bera falsvitni fyrir rjetti.

Aukarjettardómur Dalasýslu 28. júlímán. 1873.

„Ákærði Jón Gíslason á að hýðast 20 vandarhögg og greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal 4 rd. r. m. í málsfærslulaun til svara-
manns síns hjer fyrir rjettinum, talsmanns Helga John-
sonar. Að öðru leyti á hinn ákærði að vera sýkn af
ákærum rjettvísinnar í þessu máli. Dóminum að full-
nægja eptir ráðstöfun yfirvaldsins undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 31. ágústmán. 1874.

„Hinn ákærði Jón Gíslason á fyrir sóknarans á-
kærum í máli þessu sýkn að vera; þó ber honum að
borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á
meðal til svaramanns síns í hjerði, Helga Johnsonar,
4 rd., og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum,
málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Guð-
mundssonar 6 rd. til hvors í málsfærslulaun. Dóminum
að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur hæstarjettar.

Að því leyti sem hinn ákærði er sakaður um
þjófnað eða að hafa í heimildarleysi afmarkað nokkur
lömb, þá er ekki komin fram gegn neitun hans nægi-
leg sönnun fyrir, að hann hafi orðið brotlegur í neinu
hegningarverðu athæfi. Aptur á móti hefir hinn á-
kærði kannast við, að hann hafi tælt vinnumann sinn
til að bera falsvitni fyrir rjetti, eins og segir í dómi
þeim, sem hjer er undir áfrýjun, en það falsvitni sitt
tók vinnumaðurinn samt aptur af sjálfsdáðum. Fyrir
þessar tiltektir ber að dæma hinn ákærða eptir heg-
ningarlögum 25. júnímán. 1869, 2. lið 147. greinar sbr.
við 1. lið 53. greinar, og virðist þá hæfilegt eptir
málavöxtum að ákveða hegninguna 5 daga fangelsi

við vatn og brauð. Að því er málskostnað snertir, ber að staðfesta dóminn.

Því dæmist rjett að vera:

Jón Gíslason á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 5 daga, en að öðru leyti að vera sýkn af kærum sóknarans í þessu máli. Að því er málskostnað snertir, á dómur landsyfirrjettarins óraskaður að standa. Málaflutningsmanni Halkjer og Buntzen etazráði borgi hinn ákærði í málaflutningslaun fyrir hæstarjetti 30 kr. hvorum.

Astæður landsyfirrjettardómsins hljóða svo:

Mál þetta er þannig vaxið, að í fyrra vor, um það leyti er lömb voru mörkuð, var hinn ákærði, Jón Gíslason, bóndi á Fremri-Hundadal í Dalasýslu í ferðalögum og laus við heimili sitt, og það því vinnumann sinn að marka fyrir sig lömb sín; en hann það aptur sambýlismann Jóns, Pjetur Brandsson, að marka þau, og markaði Pjetur þau flestöll; en nokkur þeirra þó annar sambýlismaður Jóns, Halldór Þorgilsson. Aptur seinna, er lömbin voru gelt, og eins þar eptir, þegar borið var lýsi í þau, áður en þau voru rekin á fjall, gætti Jón að marki á þeim, og hreinsaði upp markið á sumum þeirra; á einu lambinu var markið svo illa gjört, að Jóni og Pjetri kom saman um að marka það undir mark bónda nokkurs þar í sveitinni. Um haustið, er lömb komu af fjalli, tók Jón aptur til að skýra upp markið á nokkrum lömbunum, fann hann þá og 4 lömb, er voru með laukrjettu marki hans á vinstra eyra, en á þrem þeirra var ekkert mark á hægri eyranu, en á hinu fjórða var hægri eyrað mýjetið ofan til miðs, en lítil hvylft ofan í eyrað. Mark ákærða er

sýlt bæði eyru og tveir bitar framan vinstra. Hann tók nú öll þessi fjögur lömb og markaði sýlingu á hægri eyrað á þeim, því, eftir því sem hann hefir frá skýrt, hugsaði hann, að gleymzt hefði um vorið að marka sýlinguna. Þetta gjörði hann allt í fleiri manna viðurvist, og án þess að fara í neina launkofa með það. Þegar nú hinn ákærði var búinn að þessu og seinna fór að telja lömb sín, fann hann, að þau voru orðin fleiri, en að hann gæti átt þau öll; á þessu hafði hann orð við heimilisfólk sitt og aðra út í frá, og taldist sem hann væri búinn að heimta 3 lömbum of margt. Hann hugsaði því, að einhver mundi eiga sammerkt við sig, og fór að grennslast eftir því á fleirum stöðum, hver það mundi vera, unz hann loks gat uppgötvað, að bóndinn Ögmundur á Fjarðarhorni í Hrútafirði átti heilt hægri og sýlt vinstra og tvo bita framan undir. Hinn ákærða hafði minnt, að hann um vorið hefði rekið 45 lömb á fjall, og eftir því hefði hann átt að hafa ofheimt 3 lömb, því lömbin voru alls orðin 48; en hann sannfærðist nú af heimilisfólki sínu um það, að hann hafði að eins rekið 44 lömb á fjall, svo að lömbin, sem hann ekki átti, voru 4. Hinn ákærði tók sjer þegar ferð á hendur til Ögmundar og skýrði honum frá allri sögunni, nema hvað hann sagði honum, að lömbin, er hann hefði markað undir mark sitt, eða markað sýlingu á hægri eyrað, hefðu verið 3, og setti Ögmundi sjálfðæmi, hvernig hann skyldi bæta honum þetta; varð það þá útúr, að hinn ákærði skyldi senda Ögmundi 3 lömb, en að skilnaði tók Jón upp hjá sjer specíu og tróð henni upp á Ögmund, og sagði, að það væri í þakklætisskyni fyrir það, hve mannúðlega honum hefði farizt við sig. Ögmundur sagði honum þá, að hann skyldi senda sjer 2 lömb; en hinn ákærði svaraði, að hann sæi, hvað

lömbin yrðu mörg; fór Jón síðan heim til sín og sendi þegar 3 lömb á stað til Ögmundar; en á leiðinni stöðvaði hreppstjórinn lömbin, og skýrði sýslumanni frá þessari ískyggilegu soramerkingu hins ákærða. Sýslumaður fór þegar að rannsaka málið; það hinn ákærði þá vinnumann sinn að bera, að lömbin, er hann hefði markað undir mark sitt, en aðrir hefðu átt, hefðu að eins verið 3, og þetta bar vinnumaðurinn í fyrstu, en breytti aptur seinna af sjálfsdáðum þeim framburði sínum, áður en hann staðfesti hann með eiði. Fyrir þetta var nú sakamál höfðað gegn ákærða bæði fyrir þjófnað og fyrir það, að hann hefði fengið vinnumann sinn til að bera falskan vitnisburð fyrir rjetti; eins var sakamál höfðað gegn vinnumanninum fyrir það, að hann hefði borið falskan vitnisburð fyrir rjetti. En áður en dómur fjell í málinu, dó vinnumaðurinn, svo málinu var sleppt, hvað hann snerti; en yfir ákærða Jóni Gíslasyni var af sýslumanninum í Dalasýslu 28. júlí f. á. kveðinn upp svo látandi dómur, að hann skyldi hýðast 20 vandarhöggum fyrir að hafa fengið vinnumann sinn til að bera falskan vitnisburð, en að öðru leyti vera sýkn af rjettvísinnar ákærum í málinu; svo skyldi hann og greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað og þar á meðal 4 rd. til svaramanns síns.

Þegar nú gætt er að því, hvernig til hefir gengið með soramerkingu áminnstra 4 lamba, þá virðist allt lúta að því, að hinn ákærði engan veginn hafi ætlað að draga sjer þau, eptir að hann var orðinn þess áskynja, að hann átti þau ekki, og þó hann segði Ögmundi, að hann að eins hefði soramerkt 3 lömb hans, þá ætlaði hann þar fyrir eigi að draga sjer fjórða lambið, heldur borgaði hann það fullu verði; að hann sagði honum skakkt um lambatöluna, kveðst hann

hafa gjört til að komast ekki í missögli við sjálfan sig, af því hann áður hafði sagt öðrum, að lömbin væru ekki nema 3, þar hann í fyrstu stóð í þeirri meiningu, og er engin ástæða til að vefengja þessa hans sögu-sögn. Ákærða ber því að dæma sýknan fyrir því, að hafa gjört sig sekan í þjófnaði með áminnstum gjörðum sínum.

Að því leyti hitt kæratriðið snertir, að hann hafi fengið vinnumann sinn til að bera falskan vitnisburð fyrir rjetti, þá virðist eptir því sem á stóð og áður hefir verið skýrt frá, sem honum samkvæmt hegning-arlögnum 25. júní 1869, 148. og 53. grein, eigi verði hegnt fyrir þetta, og ber því að dæma hann einnig sýknan fyrir þessari ákæru, þó ber honum að borga málskostnað fyrir báðum rjettum, þar á meðal laun þau til talsmanns síns í hjeraði, sem ákveðin eru í undirrjettardóminum, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 6 rd. til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefir verið lögmat.

Mánudaginn 8. janúarmán. 1875.

Nr. 268/1876: Nellemann málaflutningsmaður
gegn

Magnúsi Jónssyni

(svaramaður: Hindenburg),

sem er ákærður fyrir nauðgunartilraun.

Aukarjettardómur Dalasýslu 9. febrúarmán. 1877.

«Hinn ákærði Magnús Jónsson á að vera sýkn af ákærum rjettvísinnar í þessu máli; þó ber honum að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Dóminum að fullnægja eptir ráðstöfun yfirvaldsins undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 15. nóvembermán.
1875.

«Hinn ákærði Magnús Jónsson á að sæta fangelsishegningu við vatn og brauð í 2×5 daga og borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors í málsfærslulaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur hæstarjettar.

Eptir skýrslum þeim, sem fram eru komnar undir rannsókn málsins virðist ekki vera nægileg rök til að álíta, að hinn ákærði hafi orðið brotlegur í nauðgunartilraun; en aptur á móti ber að heimfæra það athæfi hans, að ætla að tæla viðkomandi stúlkubarn til samræðis við sig, eptir atvikum þeim, sem því voru samfara, undir hegningarlög 25. júnímán. 1869, 175. grein, samanborna við 47. grein, og skal hegningin ákveðin að vera 2×5 daga fangelsi við vatn og brauð. Að því er snertir málskostnað, ber að staðfesta landsyfirrjettardóminn.

Því dæmist rjett að vera:

Magnús Jónsson á að sæta fangelsishegningu við vatn og brauð í 2×5 daga. Að því er málskostnað snertir, á dómur landsyfirrjettarins óraskaður að standa. Í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti til málaflutningsmannanna Nellemann og Hindenburg borgi hinn ákærði 20 krónur til hvors þeirra.

Ástæður landsyfirrjettardómsins eru prentaðar á 52.—54. bls. hjer að framan.

Þriðjudaginn 9. janúarmán. 1877.
 Nr. 269/1876: Klubien málaflutningsmaður
 gegn
 Guðbrandi Einarssyni
 (svaramaður: Henrichsen),
 sem er ákærður fyrir afmörkun á kind og þjófnað.

Aukarjettardómur Dalasýslu 9. febrúarmán. 1875.

«Hinn ákærði Guðbrandur Einarsson á að sæta 8 mánaða betrunarhússvinnu. Svo ber honum einnig að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 2 rd. (fjórar krónur) í málsfærslulaun til svaramanns síns fyrir undirrjettinum, Jóns Jónssonar á Hóli. Dóminum ber að fullnægja eptir ráðstöfun yfirvaldsins, undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 23. ágústmán. 1875.

«Ákærði Guðbrandur Einarsson á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 4 × 5 daga. Svo greiði hann og allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til svaramanns síns við undirrjettinn, Jens Jónssonar, 4 krónur og til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, landritara Jóns Jónssonar og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors um sig, fyrir flutning málsins. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum».

Dómur hæstarjettar.

Samkvæmt ástæðum þeim, sem færðar eru til í dómi þeim, er hjer er áfrýjað, og að því við bættu, að tilskipun 11. febrúarmán. 1876 veitir heimild til, að fangelsishegningu við vatn og brauð nú sje beitt í vesturamtinu á Íslandi

dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa.

Málaflutningsmönnum Klubien og Henrichsen borgi hinn ákærði í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti 20 krónur hvorum.

Ástæður landsyfirrjettardómsins eru prentaðar á 41.—42. bls. hjer að framan.

Þriðjudaginn 30. janúarmán. 1877.

Nr. 258/1876: Nellesmann málaflutningsmaður gegn

Halldóri yfirkennara Friðrikssyni (svaramaður : Henrichsen), sem er ákærður fyrir að hafa óhlýðnast fyrirskipun, er lögreglustjórinn hafði lagt fyrir hann.

Lögreglurjettardómur Reykjavíkur kaupstaðar 18. apríl-mánaðar 1876.

«Hinn ákærði Halldór yfirkennari Friðriksson á að greiða 3 króna sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og borga allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað. Dóminum að fullnægja innan 3 sólarhringa frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 19. júníman. 1876.

«Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjerði á ómerkt að vera. Allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors, borgist úr opinberum sjóði».

Dómur hæstarjettar.

Með konungsboði, dagsettu 5. desembermán. f. á., er hæstarjetti veitt heimild til að taka mál þetta til dómsmeðferðar, enda þótt að það, sem málið er af risið, ekki nemi «summa appellabilis».

Samkvæmt ástæðum þeim, sem til eru færðar í hinum áfrýjaða dómi, og sem hæstirjettur ekki hefir neitt verulegt að athuga við

dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa. Málaflutningsmönnum Nellemann og Henrichsen veitast í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti, hvorum þeirra, 40 krónur, er greiðast úr opinberum sjóði.

Ástæður landsyfirrjettardómsins eru prentaðar á 124.—127. bls. hjer að framan.

Föstudaginn 9. febrúarmán. 1877.

Nr. 284/1876.

Levinsen málaflutningsmaður
gegn

Frederik Sørensen

(svaramaður: Klubien),

sem er ákærður fyrir að hafa af ásettu ráði veitt manni áverka.

Aukarjettardómur Vestmannaeyjasýslu 15. febrúarmán.
1876.

«Hinn ákærði, verzlunarstjóri F. F. C. Sørensen, á að vera sýkn af ákærum rjettvísinnar í þessu máli; þó borgar hann allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 7. ágústmán. 1876.

«Hinn ákærði Frederik Sørensen á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 2 × 5 daga. Svo ber honum og að lúka Þóroddi Sigurðssyni frá Úlfstaðahjáleigu fyrir meðala- og legukostnað og fyrir þjáningar og líkamslýti 54 kr. 68 a., og fyrir vinnumissi þann, er Þóroddur hefir beðið af völdum hans, eptir mati tveggja óvilhallra manna, útnefndra af rjettinum. Loks ber

honum að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Páls-sonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors, fyrir flutning málsins. Hið ídæmda ber að lúka innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur hestarjettar.

Fyrir athæfi það, sem hinn ákærði hefir sýnt af sjer og skýrt er frá í hinum áfrýjaða dómi, hefir landsyfirrjetturinn rjettilega dæmt hann eptir 205. grein í hegningarlögunum 25. júnímán. 1869; en eptir öllum atvikum þeim, sem að liggja, og þegar sjerstaklega er haft tillit til þess, að hinum ákærða gat ekki verið óheimilt að reka Þórodd Sigurðsson út úr búðinni, virðist mega ákveða hegninguna einfalt fangelsi í 14 daga. Skaðabætur þær, er Þóroddi Sigurðssyni bera eptir 303. grein hegningarlaganna, má setja 70 krónur alls. Að því er málskostnað snertir, ber að staðfesta dóm yfirdómsins.

Því dæmist rjett að vera:

Frederik Sörensen á að sitja í einföldu fangelsi í 14 daga, og greiða Þóroddi Sigurðssyni 70 krónur í skaðabætur. Að því er málskostnað snertir, á dómur landsyfirrjettarins óraskaður að standa. Í málsfærslulaun til málaflutningsmannanna Levinsens og Klubiens fyrir hestarjetti borgi hinn ákærði 30 krónur til hvors.

Ástæður landsyfirrjettardómsins eru prentaðar á 132.—135. bls. hjer að framan.

Landsyfirrjettardómar 1877.

Mánudaginn 8. janúarmán.

Nr. 30/1876.

Hans Jónsson

gegn

Hannesi Hanssyni.

Dómur:

Tildrög máls þessa eru þau, að 31. júlí 1873 leigði Hans Jónsson í Hlíðarhúsum Hannesi Hanssyni, hús-
manni í Reykjavík, rauðkúfóttan hest, 14—16 vetra
gamlan, til að aka mó innan úr mýri niður í bæ.
Þegar Hannes var búinn að aka 6 ferðir með hestin-
um — alls ók hann 16 ferðir þann dag með 3 hestum
— og fór í 7. sinni inneptir með tóman vagninn, stóð
hesturinn við hjá Steinkudysi og gekk þá blóð aptur
af honum; slepti Hannes þá hestinum og ljet hann á
gras, en daginn eftir drapst hesturinn. Út af þessu
var, eftir kæru Hans Jónssonar, höfðað mál af hálfu
hins opinbera gegn Hannesi fyrir illa meðferð á skepn-
um, en með dómi, upp kveðnum 19. septbr. 1873 fyrir
aukarjetti Reykjavíkur, var Hannes dæmdur sýkn
af ákærum hins opinbera. Öndverðlega á árinu 1875
höfðaði Hans mál gegn Hannesi til skaðabóta fyrir
hestinn, en með dómi bæjarþingsrjettarins í Reykjavík
26. ágústmán. s. á. var Hannes dæmdur sýkn af kær-
um og kröfum sækjandans í málinu, og málskostnaður
látinn falla niður. Þeim dómi hefur Hans nú áfrýjað
til yfirdómsins, að fenginni gjafsókn og uppreisn, með
stefnu, dags. 4. nóvember f. á., og krafizt, að Hannes

verði dæmdur til að greiða fullar skaðabætur eptir mati óvilhallra dómkvaddra manna fyrir þann skaða, sem Hans hefur beðið af missi hestsins, sem og málskostnað skaðlaust, eða með einhverju nægilegu. Hins vegar hefur hinn stefndi krafist, að verða dæmdur sýkn af kærum stefnanda, en sjer dæmda frá honum hæfilega borgun fyrir ómak sitt og vörn í málinu eptir mati rjettarins.

Áfrýjandinn hefur lagt fram skýrslu frá dýralækni, er krufði hestinn, og segir þar, að hesturinn hafi dáðið af því, að endaparmurinn hafi rifnað og sigið niður, og eptir ætlun dýralæknisins er orsökkin til þessa ofraun á hestinum fyrir vagni, einkum af því hann, að sögn eigandans, hafi verið óvanur að ganga fyrir vagni, en muni hafa verið barinn ósvífið áfram, eins og blóðhlaupnir blettir undir skinninu á lend hestsins bendi á, og virðist þessir blettir hafa komið undan slögum með svipuskapti, eða einhverju þess háttar, skömmu áður en hesturinn drapst. Hinn stefndi hefur aptur á móti borið fastlega á móti því, að hann hafi ofreynt hestinn, þar sem hann hvorki hafi haft mikið á vagninum, nje farið harðara eða knúið hestinn fram meira, en góðu hófi gegnir; hann hefur einnig neitað því, að hinir blóðhlaupnu blettir á lend hestsins sjeu af sínum völdum, því hann hafi aldrei slegið í hann með svipuskaptinu, heldur stundum með ólinni utan á rifjahylkin, enda hafi hesturinn verið þægur. Þessi sögusögn hins stefnda kemur heim við framburð allra þeirra vitna, er leidd voru í hinu opinbera máli, sem áður er um getið, þar sem þau öll hafa borið, að hann hafi farið gætilega með hestinn, og ekki misboðið honum í neinu, eins og ekkert þeirra heldur hefur sjeð hinn stefnda slá í hestinn með svipuskaptinu, og voru þó sum af vitnunum við mókeyrslu þennan sama dag, og sáu því þráfaldlega

til hins stefnda. Hins vegar hafa mörg vitni borið, að hesturinn hafi verið mjög níddur, meiddur og horaður haustinu áður, þá er áfrýjandinn eignaðist hann, og hafi hesturinn heldur ekki þrifist vel um veturinn.

Það virðist þannig ekki fram komin næg sönnun fyrir því, að meðferð hins stefnda á hestinum hafi verið orsök í dauða hans, eins og áfrýjandinn hins vegar ekki hefur sannað gegn neitun hins stefnda, að hann hafi tekið neina sjerstaka ábyrgð á hestinum aðra en þá, að fara með hann eins og sína eigin hesta, og það virðist hinn stefndi eptir skýrslum vitnanna hafa gjört. Samkvæmt þessu ber að staðfesta undirrettardóminn, einnig að því, er málskostnað í hjeraði snertir, en í málskostnað fyrir yfirdóminum ber áfrýjandanum eptir þessum úrslitum málsins að greiða hinum stefnda 10 krónur.

Að því leyti, sem mál þetta er gjafsóknarmál, hefur flutningur þess verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrettarins á óraskaður að standa. Í málskostnað fyrir yfirdóminum greiði áfrýjandinn Hans Jónsson hinum stefnda Hannesi Hanssyni 10 krónur innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum.

Nr. 28/1876: Amtmaðurinn í suðurumdæminu
vegna jafnaðarsjóðsins þar
gegn

Bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar.

Dómur:

Mál þetta er svo vaxið, að sökum hinnar frjálsu verzlunar, er leidd var í lög 15. apríl 1854, var nýr

lögregluþjónn skipaður í Reykjavík, og voru honum eptir op. br. 24. nóv. 1856 greidd laun úr jafnaðarsjóði suðuramtsins, en 16. nóv. 1874 lýsti amtmaðurinn því yfir í brjefi til bæjarstjórnarinnar, að samkvæmt tilskipun um sveitastjórn á Íslandi af 4. maí 1872, 60. gr., yrði að álíta, að jafnaðarsjóður suðuramtsins væri frá 1. janúar 1875 laus við að greiða þessi laun til lögregluþjónsins. Þessu brjefi amtmannsins svaraði bæjarstjórnin 17. desemberm. s. á., og skoraðist undan að greiða launin úr bæjarsjóði, og hjelt því fram, að þessi skylda hvíldi framvegis sem áður á jafnaðarsjóðnum, er eigi gæti losað við hana eptir hinni tilvitnuðu grein í sveitarstjórnarlögunum, heldur þyrfti til þess nýja lagaákvörðun. Amtmaðurinn bar þá málefni þetta 28. s. m. undir úrskurð landshöfðingjans, en tilkynnti jafnframt bæjarstjórninni sama dag, að málinu væri skotið til æðra yfirvalds, og áskildi jafnaðarsjóðnum endurgjald úr bæjarsjóði fyrir það fje, er hann kynni neyðast til að greiða úr jafnaðarsjóðnum í laun lögregluþjónsins frá 1. janúar 1875, og þangað til málið væri á enda kljáð. Landshöfðingi bar málið undir úrskurð ráðgjafans, er fjellst á þá skoðun amtmannsins, að jafnaðarsjóðurinn gæti eigi lengur verið skyldur að lúka hin nefndu laun. Amtmaðurinn tilkynnti þá bæjarstjórninni 22. júlí 1875, að hann eigi lengur greiddi launin úr jafnaðarsjóði, og krafðist jafnframt endurgjalds á því fje, er hann hafði lagt út upp í launin frá 1. janúar 1875 til 31. júlí s. á., eða 289 kr. 31 eyr., því launin voru um mánuðinn 41 kr. 33 eyr., og er bæjarstjórnin færðist undan að greiða fjeð, höfðaði hann mál á móti henni til að greiða það, en með dómi, kveðnum upp fyrir Reykjavíkur bæjarþingsrjetti af Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni sem setudómara, 17. febrúar f. á., var bæjarstjórnin dæmd sýkn af kærum og

kröfum sækjanda, málskostnaður skyldi falla niður, og hinum skipuðu talsmönnum málsviðeigandanna, er báðir höfðu fengið gjafsókn, voru dæmdar 8 kr. hvorum í kaup fyrir flutning málsins úr opinberum sjóði. Þessum dómi hefur nú amtmaðurinn skotið til yfirdómsins, og krafist hins sama þar sem við undirrjettinn, en hinir stefndu hafa hvorki mætt nje mæta látið.

Að því nú er mál þetta snertir, þá hefur það komið fram undir málinu, að þegar hætt var að greiða laun lögregluþjónsins úr jafnaðarsjóðnum 1. ágúst 1875, var lögregluþjóns-sýslanin þegar þar á eptir án nokkurs fyrirvara lögð niður, er virðist bæði benda á það, að lögregluþjónn þessi hafi verið ónauðsynlegur fyrir bæinn, og eins að víkja hafi mátt honum frá án uppsagnar, en þar af virðist aptur beinlínis leiða, að útborgun launanna af áfrýjanda eptir 1. janúar 1875 hafi verið ónauðsynleg, og þegar þar við bætist, að eigi verður sjeð, að bæjarstjórnin hafi gefið áfrýjandanum nokkurt tilefni til þessa, virðist eigi ástæða til að dæma honum endurgjald fyrir það, er hann þannig hefur úti látið ónauðsynlega og án tilefnis af bæjarstjórnarinnar hálfu, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn, eða dæma hina stefndu sýkna af kærnum og kröfum áfrýjanda í máli þessu. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður; laun hinna skipuðu talsmanna við undirrjettinn greiðist úr opinberum sjóði, 8 kr. hvorum.

Meðferð málsins fyrir undirrjettinum hefur verið vítalaus, og málsfærslan við yfirdóminn, hvar áfrýjandinn hefur fengið gjafsókn, lögmaet.

Því dæmist rjett að vera:

Hinir stefndu, bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar, eiga af kærnum og kröfum áfrýjanda, amtmannsins í suðuramtinu fyrir hönd jafnaðarsjóðsins þar, í

máli þessu sýknir að vera. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Hinum skipuðu svaramönnum við undirrjettinn, Páli Melsteð málaflutningsmanni og Halldóri yfirkennara Friðrikssyni, ber að greiða í kaup úr opinberum sjóði, 8 krónur hvorum fyrir sig.

Mánudaginn 12. febrúarmán.

Nr. 31/1876: Jón Oddsson og
Guðmundur Hannesson
gegn
Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni.

Dómur:
Mál þetta er risið út af því, að landshöfðingjaritari Jón Jónsson hafði stefnt áfrýndunum, Jóni bónda Oddssyni í Krísuvík og Guðmundi Hannessyni á Vigdísarvöllum, til að mæta í máli, er hann ætlaði að höfða gegn þeim fyrir ýmislegar yfirsjónir þeirra. Eftir stefnu þessari mættu tjeðir bændur í ákveðinn tíma, en Jón landshöfðingjaritari mætti eigi, heldur ritaði hann hreppstjóranum þar, og bað hann að tjá hinum forföll sín. Út af þessu höfðuðu fyr nefndir bændur í sameiningu mál móti Jóni ritara, til að fá skaðabætur fyrir þetta árangurslausa mót sitt, en með dómi sýslumannsins í Gullbringusýslu 11. maí f. á. var hann dæmdur sýkn fyrir kærnum og kröfum sækjandanna, og hinum skipaða talsmanni hans 8 kr. í varnarlaun úr opinberum sjóði. Þessum dómi hafa nú opt nefndir bændur skotið til yfirdómsins, og krafist þar, að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða hvorum þeirra fyrir sig bætur fyrir vinnutjón, ferðalag og kostnað, er fyrirkallið olli þeim, og enn fremur 10 krónur hvorum

fyrir sig, fyrir skapraun og óviðkomandi sakaráburð ásamt málskostnað skaðlaust.

Þegar mál þetta er skoðað nákvæmar, þá uppleysist það í tvö sjerskild mál, hvar hvor áfrýjandanna um sig krefst skaðabóta fyrir sitt árangurslausa mót, og hafa því mál þessi ekkert sameiginlegt, nema hvað áfrýendurnir mæta báðir eptir sömu stefnu hins stefnda, en slíkt getur eigi gefið þeim neina heimild til að slá saman kröfum sínum, og gjöra eitt mál úr þeim, sjá kgsbrjef 20. september 1754 og 3. janúar 1755, og ber því ex officio að dæma hinn áfrýjaða dóm ómerkan, og vísa málinu frá undirrjettinum. Málaflutningsmönnum hins stefnda, er einnig við yfirdóminn hefur fengið gjafsókn, bera fyrir vörn sína, þeim við undirrjettinn 8 kr., og þeim við yfirdóminn 16 kr., er greiðist þeim af áfrýendunum. Meðferð og vörn málsins í hjerði, og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á ómerkur að vera, og vísa málinu frá undirrjettinum. Talsmönnum hins stefnda, blaðstjóra Birni Jónsyni við undirrjettinn, og málaflutningsmanni Páli Melsteð við yfirdóminn, bera fyrir flutning málsins hinum fyr nefnda 8 kr., og hinum síðar nefnda 16 kr., er lúkist af áfrýendunum, að öðru leyti fellur málskostnaður niður.

Dóminum á að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 12. marzmán.

Nr. 8/1877:

Rjettvísín

gegn

Sigurbirni Björnssyni.

Dómur:

Það er með eigin játningu hins ákærða Sigurbjarnar Björnssonar og öðrum atvikum nægilega sannað, að hann veturinn 1875 stal í bæ Páls gullsmiðs Eyjólfsssonar hjer í bænum frá lærisveini Páls, Ólafi Sveinssyni, 2 silfurmillaknippum og 2 silfurhnöppum úr lokuðum kistli, er þar stóð í smíðahúsinu; í öðru knippinu voru 10 heilar millur, en hitt knippið og hnapparnir voru brotasilfur. Heilu millurnar seldi hann Jóni gullsmið Þorbjörnssyni, en var þá búinn að beigla þær og skemma, og 2 hnapphvolfín fyrir 3 krónur; þetta silfur er komið til skila, en Jón hefur heimtað áminnztar 3 krónur sjer endurgoldnar, og eins hefur Ólafur Sveinsson heimtað 14 krónur fyrir skemmdirnar á millunum, og hefur ákærði ekkert haft á móti því. Hinar millurnar seldi hann Sigurði gullsmið Vigfússyni fyrir 3 krónur, en með því Sigurður var búinn að bræða þær upp, hefur Ólafur heimtað þær sjer endurgoldnar með 3 kr., og að auk 66 aura fyrir annan hnappinn, er ekki kom til skila, og ákærði kvaðst mundu hafa fleygt. Nokkru seinna stal ákærði frá Valgarði Breiðfjörð, trjesmið hjer í bænum, er hann var til húsa hjá, silfurskeið, er lá þar á eldhúsgólfinu, braut hana og seldi Erlendi nokkrum Magnússyni fyrir 2 kr. 50 aura; eru skeiðarbrotin komin til skila, og hefur Valgarður heimtað 1 kr. fyrir skemmdirnar, en Erlendur, að sjer yrðu endurgoldnar áminnztar 2 kr. 50 a. Með dómi Reykjavíkur bæjarþingsrjettar 20. nóvembermán. f. á. er ákærði dæmdur til 8 mánaða betrunarhússvinnu fyrir þennan þjófnað, og til að endur-

gjalda: Ólafi Sveinssyni 17 kr. 66a., Jóni Þorbjörnssyni 3 kr., Erlendi Magnússyni 2 kr. 50 a. og Valgarði Breiðfjörð 1 kr., og sömuleiðis til að lúka allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur amtmaður skotið til yfirdómsins. Um það leyti, sem mál þetta var dæmt fyrir undirrjettinum, fór hinn ákærði vestur á Ísafjörð í óleyfi bæjarfógetans, en var tekinn þar og fluttur til Reykjavíkur eptir ráðstöfun lögreglustjórnarinnar, og er hann kom til Reykjavíkur 7. f. m., var hann samkvæmt úrskurði undirdómarans settur í varðhald.

Þegar nú haft er tillit til þess, að hinn ákærði fúslega hefur játað afbrot sitt, og mjög ill læsing hlýtur að hafa verið fyrir kistlinum, er hann stal millunum úr, þar sem hann kippti honum upp með höndunum, og einkum hins unga aldurs hins ákærða, sem að eins er um tvítugt, þá virðist hegningin sje hæfilega metin fyrir brot þetta, sem heyrir undir 230 gr. hegningarlaganna, til 6×5 daga fangelsis við vatn og brauð, og ber því að breyta undirrjettardóminum þessu samkvæmt, sem og að því leyti að iðgjöld þau, sem þar eru dæmd Jóni Þorbjörnssyni og Erlendi Magnússyni nemist burtu, en að öðru leyti að staðfesta hann. Svo ber honum að lúka í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10. kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjerði, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Sigurbjörn Björnsson á að sæta vatns og brauðs hegningu í 6×5 daga. Svo ber honum og að borga í iðgjöld til Ólafs Sveinssonar 17 kr. 66 a., og til Valgarðar Breiðfjörðs 1 kr., sem og allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á með-

al til sóknara og svaramanus fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors fyrir flutning þeirra á málinu.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 4/1877:

Rjettvísín
gegn

Jakob Davíð Sigurðssyni.

Úrskurður:

Áður en landsyfirrjetturinn leggur fullnaðardóm á mál þetta, er nauðsynlegt, að útvegaðar sju þær ítarlegri upplýsingar, er nú skal greina:

- 1, skýrsla verzlunarstjórans á Oddeyri og verzlunarþjóna hans um þjófnað þann, sem þar var framinn 26. septembermán. f. á., svo og upplýsingar um, hvort hinn ákærði var svo ölvaður, þegar hann framdi þennan þjófnað, að það geti haft áhrif á sakhæfi hans, eins og talsmaður hans í hjerði gefur í skyn;
- 2, upplýsing um, hvort nokkur búi í húsi því, þar sem E. Laxdal hefur sölubúð sína, og sje svo, þá ítarlegri upplýsingar um herbergjaskipunina í húsinu, sem og um önnur þau atriði, sem það er undir komið, hvort afbrot hins ákærða verður heimfært undir 231. gr. hegningarlaganna, 4. lið, 2. málsgrein, sbr. 46. grein;
- 3, skírnarvottorð hins ákærða og dómsgjörðirnar í máli því, sem áður hefur verið höfðað gegn honum fyrir þjófnað, og dæmt var 5. ágústmán. f. á.

Það er vitaskuld, að undirdómaranum ber einnig að útvega þær upplýsingar í málinu, sem hinar hjer áskildu kynnu að gefa tilefni til.

Því úrskurðast:

Undirdómaranum ber að útvega hinar hjer að framan greindu upplýsingar, svo fljótt sem verða má.

Mánudaginn 26. marzmán.

Nr. 9/1877:

Rjettvísín.

gegn

Jóni Sigmundarsyni.

Dómur:

Með dómi, gengnum 12. desember f. á. fyrir aukarjetti Borgarfjarðarsýslu, er Jón Sigmundarson, bóndi í Hægingdakoti, dæmdur í 20 króna sekt til landssjóðsins fyrir að hafa vaðið upp á hinn setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, Jón landshöfðingjaritara Jónsson, með skömmum, þá er lögreglustjórinn 7. júlí s. á. kom á heimili hans í embættisverkum sínum; en með því fleiri vitni hafa borið, að ákærði þá hafi verið mjög drukkinn og reiður, og eitt vitni, sem sje annar eptirlitsmaðurinn, hefur vitnað, að hann og hinn eptirlitsmaðurinn hafi báðir álitíð, að ákærði væri svo drukkinn, að hann eigi vissi, hvað hann segði, eins og ákærði heldur eigi þykist muna eptir því, að tjeður lögreglustjóri þennan dag hafi komið á heimili sitt, þá virðast vera fram komnar nægar líkur fyrir því, að ákærði eigi hafi verið í því ástandi, að gjörðir hans verði reiknaðar honum til sakfellis, og ber því að dæma hann sýknan fyrir ákærum sóknarans í þessu máli, eins og líka allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal 4 kr. til svaramanns hins ákærða við undirrjettinn, og til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, 10 kr. til hvors, ber að borga úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins við undirrjettinn hefur verið vítalaus, og sókn og vörn þess við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum ákærða Jóni Sigmundarsyni ber að vera sýkn af ákærum sóknarans í þessu máli. Allan af málinu löglega leiðandi kostnað ber að lúka úr opinberum sjóði, þar á meðal 4 kr. til svaramanns hins ákærða í hjerði, Gísla Eggertssonar, og 10 kr. til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, hvors um sig, fyrir flutning þeirra á málinu.

Nr. 5/1877:

Rjettvísinn
gegn

Þorsteini Guðmundsen.

Úrskurður:

Áður en landsyfirrjetturinn leggur fullnaðardóm á mál þetta, er nauðsynlegt, að útvegaðar sjeu þær ítarlegri skýrslur, er nú skal greina.

- 1, um það, hver hafi haft ráðin á Napóleon á þeirri ferð hans, sem í málinu ræðir um, hvort heldur eigandinn, hinn ákærði Þorsteinn kaupmaður Guðmundsen, eða Þórður Stefánsson;
- 2, um það, hvort þeir Snæbjörn kaupmaður Þorvaldsson og Jón á Bakka hafi nefnt við hinn ákærða, að láta hjúkra að Jakobi, en hann ekki viljað sinna því; og í sambandi við það er nauðsynlegt, að framburður Snæbjarnar í heild hans sje borinn undir hina, er á skipinu voru, og ef samstemma eigi fæst, þá að þeir sjeu konfronteraðir og eðfestir;
- 3, um það atriði í framburði Jóns Erlindssonar og Jóns Þórðarsonar, að Þórður Stefánsson hafi bannað að láta Jakob upp í rúm, og í sambandi við það, hvort rúm og rúmföt hafi verið á skipinu;

4., skýrsla læknisins, sem tók á móti Jakob, þegar hann var fluttur í land, um ástand hans.

Það er vitaskuld, að undirdómaranum ber einnig að útvega þær upplýsingar í málinu, sem hinar hjer áskildu kynnu að gefa tilefni til.

Því úrskurðast:

Undirdómaranum ber að útvega hinar hjer að framan greindu upplýsingar, svo fljótt sem verða má.

Mánudaginn 16. aprílmán.

Nr. 6/1877.

Hið opinbera
gegn

Bjarna Þorsteinssyni og Jóni Hannessyni.

Dómur:

Með brjefi amtmannsins í suðuramtinu til sýslumannsins í Borgarfjarðarsýslu, dagsettu 7. júní 1875, var öllum fjáreigendum í tjeðri sýslu boðið að hafa fje sitt í heimavöktun það sumar, og gæta þess vandlega, að engin sauðkind slyppi úr vöktuninni; en eptir að þessi skipun amtmannsins hafði verið birt í sýslunni, sluppu kindur vestur yfir Hvítá frá nokkrum fjáreigendum í Reykholtssdal og Hálsasveit, og höfðu hlutað-eigandi sýslumaður þá opinbert lögreglumál á móti þeim, fyrir brot gegn skipunum amtmanns. Í máli þessu fjell dómur yfir tveim af hinum kærðu, Bjarna Þorsteinssyni á Hurðarbaki og Jóni Hannessyni á Skáney — hinir höfðu lokið sekt eptir úrskurði amtmanns — fyrir aukarjetti Borgarfjarðarsýslu, 28. nóv. f. á., á þá leið, að þeir, hvor um sig, skyldu borga 10 kr. sekt til fátækra sjóðs Reykholtssdalshrepps; svo skyldu þeir og borga allan kostnað af málinu; en þeim dómi er eptir ósk hinna kærðu áfrýjað til yfirdómsins.

Hinir kærðu hafa kannast við, að nokkrar af kindum þeirra hafi sloppið úr heimahögum á þeim tíma, sem þeir eptir skipun amtsins áttu að hafa fje sitt í heimagæzlu; en þeir hafa borið fyrir sig, að þeir hafi gjört sjer allt far um að hlýðnast skipun amtsins í þessu efni, en að heimagæzlan á geldfje þeirra, sem vant er að ganga á sumrin uppi á Arnarvatnsheiði, hafi verið mjög miklum erfiðleikum bundin, og ómöguleg, án þess að pinta fjeð svo, að það ekki hefði getað komizt í hold; enda hafi þar við bætzt, að geldfje annara fjáreiganda, sem einnig áttu að hafa fje sitt í heimagæzlu, hafi einlægt verið að koma saman við fje þeirra og óspekja það.

Það virðist nú augljóst, að hinum kærðu ekki verður gefin sök á því, þó einhver af kindum þeirra slyppi úr heimagæzlunni, nema því að eins, að þeir, eins og segir í 7. grein tilskipunar 5. janúar 1866, hafi sýnt annaðhvort óhlýðni eða hirðuleysi við skipanir yfirvaldsins um gæzlu á fje þeirra, en eptir því, sem hinir kærðu hafa skýrt frá, og að öðru leyti er komið fram undir málinu, sjer í lagi þar sem skipun amtsins aðeins fer fram á, að fjeð skuli haft í heimagæzlu, án þess að nákvæmar sje tiltekið, hvernig henni skuli hagað, en hinir kærðu ljetu gá að fje sínu á hverjum degi, kvöld og morgna, og að öðru leyti reyndu að passa það, eins vel og þeir, sjer án stórskaða, gátu við komið, þá virðist þeim ekki verða gefin slík óhlýðni eða hirðuleysi að sök, er geti varðað hegningu, samkvæmt nefndri lagagrein, og ber því að dæma þá sýkna af kærum sóknarans í máli þessu. Þó ber þeim að greiða, að sínum helmingi hvorum, allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, er ákveðast 10 krónur handa hvorum.

Rekstur og meðferð málsins í hjerði, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinir ákærðu Bjarni Þorsteinsson og Jón Hannesson eiga að vera sýknir af ákærum sóknarans í máli þessu, þó ber þeim að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 10 kr. til hvors.

Dóminum á að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 23. aprílmán.

Nr. 7/1877:

Rjettvísín

gegn

Guðmundi Bjarnasyni.

Dómur:

Með eigin játningu hins ákærða Guðmundar Bjarnasonar, vinnumanns í Hákotí í Njarðvík, og öðrum upplýstum atvikum, er það löglega sannað, að hann vorði 1876 hafði skrifað ávísunarseðil undir nafni þá verandi húsbónda síns, Ólafs Ingimundarsonar í Bygggarði, án vitundar hans og vilja; en í ávísunarseðli þessum er verzlunarstjóri Jón Pálsson beðinn að hjálpa Ólafi um 2 krónur handa ákærða og færa Ólafi þær til reiknings. Ákærði fór síðan með seðilinn til nefnds verzlunarstjóra, og fjekk út á hann 2 kr. virði, sem Ólafur neitaði að borga, af því seðillinn væri falsaður. Sömuileiðis hefur hinn ákærði játað, að hann hafi tekið dálítið af haustull frá Ólafi húsbónda sínum, í því skyni að stela henni, en Ólafur hafi tekið hana af sjer aptur. Fyrir þessi afbrot er hinn ákærði dæmdur fyrir aukarjetti Gull-

bringu- og Kjósarsýslu 16. desembermán. f. á í 6×5 daga fangelsi við vatn og brauð, til að endurgjalda hlutaverzluninni í Reykjavík eða forstöðumanni hennar 2 kr. og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað.

Þessi afbrot hins ákærða, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður verið dæmdur eða ákærður fyrir neitt lagabrot, hefur undirdómarinn rjettilega heimfært undir 270. og 230. gr. hegningarlaganna, en eftir málavöxtum virðist mega færa hegninguna niður í 4×5 daga fangelsi við vatn og brauð. Með þessari breytingu ber því að staðfesta undirrjettardóminn, einnig að því er snertir fyrirmæli hans um endurgjald og málskostnað. Svo ber ákærða og að borga allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 krónur til hvors.

Með þeirri athugasemd, að hinn falsaði ávísunar-seðill virðist hefði átt að fylgja undirrjettargjörðunum in originali, og að átt hefði að yfirheyra Ólaf Ingimundarson fyrir rjetti, bæði um seðilinn og ullartökuna, vottast, að meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins á óraskaður að standa, þó svo, að hegningartíminn sje að eins 4×5 dagar. Ákærða Guðmundi Bjarnasyni ber að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens, 10 krónur til hvors.

Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna

frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 28. maímán.

Nr. 14/1877:

Rjettvísín
gegn

Margrjetu Guðmundsdóttur.

Dómur.

Með dómi sýslumannsins í Gullbringu- og Kjósarsýslu, 23. janúar þ. á. er Margrjet Guðmundsdóttir, ógipt stúlka á Skógtjörn á Álptanesi, sem er ákærð fyrir að hafa fætt barn í dulsmáli og fyrirfarið því eftir fæðinguna, dæmd sýkn af ákærum rjettvísinnar, og ákveðið, að allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns hinnar ákærðu, Páls málaflutningsmanns Melsteðs, 10 kr., borgist úr opinberum sjóði, en þeim dómi er af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Með eigin játningu hinnar ákærðu og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar í málinu, er það löglega sannað, að hún nóttina milli 10. og 11. september f. á. hafi læðzt upp úr rúmi sínu, eftir að fólkið á bænum, sem allt svaf á sama baðstofuloptinu og hún, var sofnað, og án þess að það yrði vart við för hennar, farið út í eldhúsið á bænum og alið þar barn í dul. Fylgjuna skildi hún eftir á eldhúsgólfinu, en ljet barnið, sem eftir skýrslu hjeraðslæknisins hafði fæðzt með lífi og fullburða, og með hæfilegleikum til að lifa eftir fæðinguna, út í bæjarforina, þar sem það fannst daginn eftir örent.

Hin ákærða er fædd árið 1849 og fermd árið 1871 með biskups leyfi; síðan hún var á 13. ári, hefur hún verið á Skógtjörn sem ómági með fullri meðgjöf, með því að henni ekki hefur orðið kennd nein vinna, og það verður að þjóna henni sem barni. Sóknarprestur

hennar hefur vottað, að kunnátta hennar í því litla, sem hún hefur lært í kristilegum fræðum, sje mjög ófullkomin, og skilningurinn því ófullkomnari; að hún muni hafa nokkra en þó óljósa hugmynd um trú og siðgæði, um rjett og rangt, en siðferðistilfinning hennar sje sljó. Í vottorði hjeraðslæknisins segir, að hin ákærða sje að sálargáfum til auðsjáanlega mjög sljó, og hinar siðferðislegu hugmyndir hennar á lágu stigi, en þegar litið sje til, hvernig hún fór að, er hún ól barnið, virðist eigi full ástæða til að álíta, að hún hafi framið verkið í því ástandi, er útiloki «fuld Tilregnelighed»; en þar eð hennar siðferðislegu hugmyndir virðist miður ljósar, sje ástæða til að taka verulegt tillit til þessa, þegar hegningarstigið er ákveðið. Með því að þessi skýrsla hjeraðslæknisins virtist koma í bága við aðra vitnisburði um sálarástand hinnar ákærðu, leitaði undirdómarrinn álits landlæknisins, sem rannsakaði ástand hinnar ákærðu, og síðan ljet það álit sitt í ljósi, að hún sje fáráðlingur, sem ekki viti fótum sínum forráð, og hljóti því að hafa mjög takmarkaða siðferðislega tilfinningu, ef hún annars hafi hana nokkra, en að öðru leyti sje ekki unnt að segja með vissu, hvort þessi hennar «imbecillitas» útiloki alla «Tilregnelighed», nema fyrir þá, sem eptir langa reynslu þekkja hennar sálarástand. Húsmóðir hinnar ákærðu, sem hún hefur verið hjá, síðan hún var á 13. ári, hefur borið, að hin ákærða hafi verið vitfirringur, síðan hún var barn, að hún sje mesti aumingi, og hafi aldrei getað lært neitt til handanna, ekki svo mikið sem að þrjóna ílepp eða þvengja skó, og hafi hún aldrei þekkt neina manneskju eins ófullkomna. Sömuleiðis hefur yfirsetukonan borið, að hún þori að fullyrða, að hin ákærða beri ekkert skynbragð á, hvers konar verk hún hafi unnið eða iðrist neitt eptir það. Prófdómarrinn, sem hefur haldið mörg próf yfir hinni

ákærðu, og leitazt við á allar lundir, en árangurslaust, að fá skiljanleg svör hjá henni, önnur en já og nei, hefur loks tekið fram, að hin ákærða ekki virðist bera neitt skynbragð á, að hún hafi unnið glæpaverk, því af svörum hennar og háttalagi fyrir rjettinum sje ekki annað að sjá, en að hún hafi enga meðvitund um, að þetta verk hennar sje hegningarvert, nje heldur unnt að finna á henni, að hún álíti það siðferðislega illt; hvernig sem talað sje við hana um verkið, sje hún köld og tilfinningarlaus og glotti við tönn.

Eptir þeim vitnisburðum, sem þannig eru komnir fram um sálarástand hinnar ákærðu, sjer í lagi vitnisburði húsmóður hennar og yfirsetukonunnar, sem hafa þekkt hana lengst, sem og yfirlýsingu prófdómarans, sem hefur haft nægilegt tækifæri til að fá áreiðanlega hugmynd um sakhæfi hennar, verður yfirdómurinn að fallast á þá skoðun undirdómarans, að verk það, sem hjer er ákæruefni, beri að heimfæra undir 39. gr. hegningarlaganna, og því að álítast vítalaust. Samkvæmt þessu ber að dæma hina ákærðu sýkna af ákærum sóknarans í máli þessu, en að öðru leyti að staðfesta undirrjettardóminn, svo ber og að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 12 kr. handa hvorum þeirra, úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærða Margrjet Guðmundsdóttir á að vera sýkn af ákærum sóknarans í máli þessu; að öðru leyti á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Allur kostnaður af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun hins skipaða sóknara og svara-

manns fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 12 kr. handa hvorum þeirra, borgist úr opinberum sjóði.

Nr. 13/1877:

Rjettvísinn

gegn

Jóni Jónssyni, Hjálmari Nielssyni
og Jóni Guðmundssyni.

Dómur.

Með dómi bæjarfógetans í Reykjavík, upp kveðnum 5. marzmán. þ. á., eru hinir ákærðu Jón Jónsson, Hjálmar Nielsson og Jón Guðmundsson dæmdir fyrir þjófnað, hinn fyrst nefndi í 8 mánaða betrunarhúsvinnu, og til að endurgjalda Magnúsi kaupmanni Jónssyni 14 kr. 75 a., þar af 14 a. in solidum með Jóni Guðmundssyni; Hjálmar Nielsson í 50 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, og til að endurgjalda nefndum kaupmanni 1 kr. 55 a., og Jón Guðmundsson í 40 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, og til að endurgjalda áðurnefnda 14 a. in solidum með Jóni Jónssyni. Svo eru hinir ákærðu og dæmdir til að greiða allan málskostnað, þar á meðal 10 kr. til svaramanns þeirra í hjeraði í málsfærslulaun, Jón Jónsson að helmingi, en hinir tveir að fjórðungi hvor. Þessum dómi er af hálfu hins opinbera og að því, er Jón Jónsson snertir, eptir ósk hans, áfrýjað til yfirdómsins.

Með eigin játningu hinna ákærðu og öðrum upplýsingum, sem fram eru komnar í málinu, er það löglega sannað, að Jón Jónsson hafi 5 sinnum í vetur, er leið, farið inn í sölubúð Magnúsar kaupmanns Jónssonar í Bráðræði, tvisvar sinnum einsamall, tvisvar sinnum með meðákærða Hjálmari, og einu sinni með meðákærða Jóni Guðmundssyni. Í þessi skipti stal hann,

auk ýmislegs smávegis, alls 81 kr. í peningum, sumpart úr peningaskúffunni, sumpart úr púlti þar í búðinni, og var bæði skúffan og púltið opið; af þessum 81 kr. gaf hann meðákærða Jóni Guðmundssyni 2 kr. Hjálmar Níelsson, sem fór tvisvar í nefnda sölubúð með meðákærða Jóni Jónssyni, stal þar úr peningaskúffunni 1 kr. 55 a., en Jón Guðmundsson, sem fór einu sinni í búðina með Jóni Jónssyni, stal þar engu sjálfur, en tók við af Jóni Jónssyni 2 kr. í peningum og ýmsu smávegis, svo sem einni buddu og nokkrum tvíbökum. Í búðina fóru hinir ákærðu á þann hátt, að þeir skriðu inn um opinn glugga á kjallaranum undir búðarhúsinu; þaðan fóru þeir upp um hlemm í gólfinu upp í geymsluherbergi, sem er aptur af búðinni, og úr því inn um ólæstar dyr inn í búðina. Af því, sem Jón Jónsson stal, eru komnar til skila 65 kr., og þar að auki þær 2 kr., sem hann fjekk meðákærða Jóni Guðmundssyni. Það, sem ekki er komið til skila af þýfinu, er þannig sú 1 kr. 55 a., sem Hjálmar Níelsson stal, og af því, sem Jón Jónsson stal, 14 kr., auk ýmislegs smávegis, sem virt er samtals 50 a.

Brot hins ákærða Jóns Jónssonar, sem er 19 ára gamall, og ekki hefur áður verið dæmdur nje ákærður fyrir neitt lagabrot, er af undirdómaranum rjettilega heimfært undir 231. gr. 4. tölulið í hegningarlögunum, og virðist hegningin þá hæfilega metin 9 mánaða betrunarhúsvinna, svo ber honum einnig að borga iðgjöld hins stolna með 14 kr. 50 a., þar af 14 a. in solidum með Jóni Guðmundssyni. Brot hins ákærða Hjálmars Níelssonar, sem er 17 ára, og hefur ekki áður sætt hegningu nje ákæru, er sömuleiðis rjettilega heimfært af undirdómaranum undir 231. gr. 4. tölulið, 38. gr., 29. gr. og 22. gr. hegningarlaganna, og virðist honum hæfilega hegnt eptir 30. gr. sömu laga með 16 haggja hýðingu

með reyrpriki, svo greiði hann og í iðgjöld hins stolna 1 kr. 55 a. Eptir sömu lagagreinum virðist Jóni Guðmundssyni, sem er 16 ára að aldri, hæfilega hegnt með 12 haggá hýðingu með reyrpriki; svo ber honum og að greiða 14 a. í iðgjöld in solidum með Jóni Jónssyni. Enn fremur ber hinum ákærðu að greiða allan kostnað af málinu, þannig að þeir Jón Jónsson og Hjálmar Níelsson borgi hvor um sig kostnaðinn af varðhaldi sínu, en allir hinir ákærðu borgi allan annan málskostnað in solidum, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum 12 kr., og til svaramanns þeirra fyrir undir- og yfirjetti 22 kr.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Jón Jónsson á að sæta 9 mánaða betrunarhússvinnu og greiða í iðgjöld til Magnúsar kaupmanns Jónssonar kr. 14,50, þar af 14 a. in solidum með Jóni Guðmundssyni. Hinir ákærðu Hjálmar Níelsson og Jón Guðmundsson eiga að hýðast, hinn fyr nefndi 16 og hinn síðar nefndi 12 höggum með reyrpreiki, og borga í iðgjöld til nefnds kaupmanns, hinn fyr nefndi kr. 1, 55 og hinn síðar nefndi 14 a. in solidum með Jóni Jónssyni, meðákærðum.

Hinir ákærðu, Jón Jónsson og Hjálmar Níelsson, borgi hvor um sig allan kostnað af varðhaldi sínu; allan annan kostnað af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens, 12 kr., og til svaramanns þeirra fyrir undir- og yfirjetti, mála-

flutningsmanns Páls Melsteðs, 22 kr., borgi hinir ákærðu in solidum.

Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 15/1877: Jón landshöfðingjaritari Jónsson
gegn

Einari prentara Þórðarsyni
fyrir hönd landsprentsmiðjunnar.

Dómur.

Með því áfrýjandinn eigi hefur lagt fram í yfirdóminum sum skjöl þau, er voru fyrir undirrjettinum, og undirdómarinn að nokkru leyti hefur byggt dóm sinn á, fær yfirdómurinn eigi fyllilega rannsakað ástæður þær, er undirrjettardómurinn er byggður á, og ber því að vísa ex officio máli þessu frá yfirdóminum. Hinn stefndi Einar prentari Þórðarson hefur eigi mætt nje mæta látið eptir stefnunni fyrir yfirdóminum, og fellur því málskostnaður hjer fyrir rjettinum niður.

Því dæmist rjett að vera:

Máli þessu vísast frá yfirdóminum. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Nr. 33/1876: Sumarliði Sumarliðasom
gegn

Þorsteini Thorsteinsen.

Úrskurður.

Í máli þessu hefur hinn stefndi heimtað, að því yrði vísað frá yfirdóminum, sumpart vegna þess, að áfrýjandinn eigi hafi samkvæmt tilsk. 11. júlí 1800 § 16

og 3. júní 1796 § 15 fram lagt skriflega framsögu sakar um leið og stefnan fjell í rjett; að vísu hafi hann lagt fram sóknarskjal, en það sje ekki nema upptalning nokkurra skjala, er hann þá um leið lagði fram, og nokkrar rjettarkröfur, er þó allar, nema hin fyrsta, aðalrjettarkrafan, liggi fyrir utan stefnuna, og sumpart þess vegna, sem það sýnist, að mótparturinn hafði lagt fram ýmisleg skjöl, er eigi höfðu verið fyrir undirrjettinum, án þess að hafa útvegað sjer konunglegt leyfisbrjef til þess. En með því eigi ber að rannsaka á þessu stigi, eða fyr en það verður dæmt í aðalefninu, hvort tillit verður tekið til áminnztra skjala og rjettarkrafa, og það eigi heldur verður sjeð, að áfrýjandinn hafi gjört sig sekan í yfirtroðslu nefndra lagaboða, getur frávisunarkrafa þessi eigi tekizt til greina, heldur ber hinum stefnda, eptir beiðni hans, ef frávisunarkröfunni eigi yrði framgengt, að veitast hæfilegur frestur til að svara um aðalefnið, er ákvarðast að vera skuli 14 dagar.

Því úrskurðast:

Frávisunarkrafa hins stefnda getur eigi tekizt til greina, en þar á móti veitist honum 14 daga frestur til að svara um aðalmálefnið sjálft.

Mánudaginn 11. júnímán.

Nr. 4/1877:

Rjettvísín

gegn

Jakob Davíð Sigurðssyni.

Dómur.

Með eigin játningu hins ákærða Jakobs Davíðs Sigurðssonar og öðrum upplýstum atvikum er það löglega sannað, að hann 20. septembermán. f. á. hafi stolið tæpum 4 krónum og 1 franka úr sölubúðinni á Oddeyri með þeim hætti, að hann um kveldið, þegar allir

voru farnir úr búðinni, kippti hleranum frá einum búðarglugganum, en hleri þessi var mjög ljelegur, flutti síðan kassa, er stóð þar nálægt, að glugganum, stjepp á hann, og náði þannig með hendinni inn um rúðu, sem brotnað hafði, þegar hann kippti hleranum frá, í peningaskúffuna í púlti þar í búðinni og tæmdi hana. Þegar hann var búinn að ná í peningana, heyrðist honum einhver vera í hinum enda búðarhússins, og flýtti hann sjer því burtu. Nokkrum dögum seinna, eða 29. s. m., var hinn ákærði staddur í búð Eggerts Laxdals á Akureyri, og lagði sig um dagsetursleytið til svefns í gangi fram af sölubúðinni; þegar hann vaknaði, varð hann þess áskynja, að engir aðrir voru orðnir eptir í búðinni, en verzlunarstjórinn og bróðir hans, og fór hann þá niður í kassa þar í ganginum, til þess að felast þar, þangað til allir væru farnir úr búðinni, og svo fara þar inn og stela; þegar þeir bræður síðan voru farnir, fór hann upp úr kassanum og inn í sölubúðina inn um dyrnar, sem voru læstar, en með lykilinn í skránni; en áður en hann gat stolið nokkru, kom verzlunarstjórinn að honum og tók hann. Í húsi því, sem sölubúð þessi er í, býr enginn nje heldur sefur neinn maður þar á nóttunni. Loks hefur hinn ákærði játað, að hann 23. s. m. hafi verið að telja nokkra skildinga, sem hann hafði unnið sjer inn, við búðarborðið í sömu sölubúð; hafi þá farið saman við skildinga hans nokkrir skildingar, er lágu þar á borðinu, án þess hann hefði tekið eptir því; en skömmu seinna hafi hann verið spurður eptir, hvort hann hefði ekki tekið 63 aura, sem hefðu verið lagðir á búðarborðið handa öðrum manni, en hann hafi synjað að vita neitt um þá, þó að hann þá væri orðinn þess var, að skildingar hans höfðu fjölgað. Hinn ákærði er fæddur árið 1856, og er með dómi, upp kveðnum fyrir aukarjetti Akureyrar kaupstaðar

8. ágúst f. á., dæmdur í 6×5 daga fangelsi við vatn og brauð, fyrir þjófnað framinn í fyrsta sinni. Fyrir afbrot þau, sem hjer að framan eru talin, er hinn ákærði aptur dæmdur fyrir aukarjetti sama kaupstaðar 30. októbermán. f. á. í 3 ára betrunarhúsvinnu, til að greiða 4 kr. 63 a. í iðgjöld, og til að borga allan kostnað af málinu, þar á meðal 5 kr. í málsfærslulaun til svaramanns síns í hjerði, en þeim dómi er áfrýjað til yfirdómsins af hálfu hins opinbera.

Undirdómarinn hefur heimfært brot hins ákærða undir 231. gr. 4. tölulið í hegningarlögunum, og þannig dæmt hann fyrir stórþjófnað í fyrsta sinni framinn; en þar sem hinn ákærði ekki fór inn í sölubúðina á Oddseyri, heldur stóð fyrir utan, og að eins rjetti höndina inn um gluggann, verður að skoða þjófnað þann, sem hann framdi þar, sem einfaldan þjófnað, eins og tilraun hans til að stela í sölubúð Eggerts Laxdals ekki heldur verður skoðuð nema sem tilraun til einfalds þjófnaðar, með því að enginn maður býr í búðarhúsinu. Aptur á móti getur hinn ákærði ekki komizt hjá að verða dæmdur fyrir þjófnað, framinn í annað sinn, með því búið var að dæma hann fyrir þjófnað, framinn í fyrsta sinn, áður en hann drýgði þennan nýja þjófnað; en það kemur ekki til greina, hvort hegningin eptir þeim dómi þá var tekin út eða ekki. Samkvæmt þessu ber að heimfæra afbrot hins ákærða undir 232. gr. 1. lið sbr. við 47. gr., 250. gr. og 63. gr. hegningarlaganna, og virðist hegningin þá hæfilega ákveðin 8 mánaða betrunarhúsvinna; svo ber honum og að greiða allan kostnað af málinu, þar á meðal 5 kr. í málsfærslulaun til svaramanns síns í hjerði, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 12 kr. til hvors. Hins vegar hljóta iðgjöld þau, sem undirdómarinn hefur dæmt hinn ákærða til að greiða, að falla

niður, þar sem þau ekki eru nefnd í hjeradsstefnunni, enda sjest ekki af rjettargjörðunum, að þeirra hafi verið krafizt.

Málið hefir verið rekið í hjeraði með tilheyrlægum hraða, og flutningur þess fyrir báðum rjettum verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Jakob Davíð Sigurðsson á að sæta 8 mánaða betrunarhússvinnu, og greiða allan kostnað af máli þessu, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns síns í hjeraði Frb. Steinssonar, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar 12 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 2/1877:

Jón Breiðfjörð og

Ásbjörn Ólafsson

gegn

Jóni Oddssyni og

Guðmundi Hannessyni.

Dómur.

Talsmaður áfrýjandanna við yfirdóminn hefur krafizt þess, að annaðhvort verði felldur dómur í máli þessu nú þegar, eða sjer veittur frestur til 9. júlí næstk., til að útvega 2 útskriptir af rjettargjörðum, er hann hafði framlagt við yfirdóminn, en mótparturinn tekið til sín sem sína eign. Með því talsmaður áfrýjandanna þegar tvisvar hefur fengið frest til að útvega sjer áminnztar útskriptir, virðist ekki geta verið næg ástæða að veita honum gegn neitun mótpartsins frestinn lengðan enn þá einu sinni til 9. n. m.; en með því þannig

vanta þau skjöl í málinu, er lögð hafa verið fram við undirjettinn, og undirjettardómurinn að nokkru leyti byggist á, er yfirdóminum eigi unnt að rannsaka til hlítar undirjettardóminn, og ber því samkvæmt kröfu hinna stefndu að vísa málinu frá yfirdóminum, og að dæma þeim frá áfrýndunum kost og tæring, sem ákveðst 10 krónur.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum. Áfrýndunum Jóni Breiðfjörð og Ásbirni Ólafssyni ber að greiða hinum stefndu Jóni Oddssyni og Guðmundi Hannessyni 10 krónur í kost og tæringu.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 16. júlímán.

Nr. 32/1876:

Guðmundur Jónsson

gegn

Halli Pálssyni,

Dómur.

Aðdragandinn til máls þessa er sá, að vorið 1875 byggði presturinn á Stafafelli, Bjarni Sveinsson, með brjefi dags. 16. apríl s. á. bóndanum Halli Pálssyni frá þá næstkomandi fardögum (þ: fardögum 1873), þann hluta af jörðinni Skálafelli, er liggur undir tjeða kirkju, en á þessum hluta tjeðrar jarðar bjó þá áfrýjandinn Guðmundur Jónsson, og hafði búið þar um 20 ár. Þegar fardagar komu, vildi Guðmundur eigi standa upp af jörðinni; tók Hallur þá að nota hana og kreppti svo að Guðmundi, að hann varð að fara burtu. Guðmundur höfðaði þá skaðabótamál gegn Halli, því hann þóttist ranglega hafa verið rekinn burtu af ábýli sínu, þar eð presturinn eigi hefði byggt sjer út, en með dómi sýslumannsins í Skaptafellssýslu frá 16. júní f. á., var

Hallur dæmdur sýkn fyrir kröfum sækjanda, en skyldi þó lúka honum málskostnað skaðlaust, og 8 króna sekt til dómsmálasjóðsins, þar hann hvorki hefði mætt nje mæta látið fyrir sig við sættatilaun þá, er halda átti í málinu. Það verður nú eigi sjeð, að Hallur með því að nota sjer rjett þann, er byggingarbrjefið gaf honum, sem gefið var út af rjettum hlutaðeiganda, hafi bakað sjer þá skyldu, að endurgjalda Guðmundi tjón það, er hann kann að hafa beðið af því. Hafi Guðmundur orðið í þessu tilliti fyrir nokkrum ólögmetum skaða, virðist hann eiga sök á því að eins við umráðamann jarðarinnar, er byggingarbrjefið gaf Halli. Að því er sjerstaklega snertir kröfuráfrýjandans um skaðabætur fyrir húsfrof á sjer og yfirgang af hendi hins stefnda, þá eru ekki leidd þau rök að þessari kröfu af hálfu áfrýjandans, að yfirdómurinn geti dæmt honum neinar ákveðnar skaðabætur í þessu tilliti, nje að þær geti orðið ákveðnar af óvilhöllum mönnum, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður. Að því leyti mál þetta hefur verið gjafsóknarmál fyrir undirrjettinum, vottast að meðferð þess hefur verið vítalaus.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að vera; málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Nr. 17/1877:

Hið opinbera
gegn

Þiðriki Þorsteinssyni á Háfafelli.

Dómur.

Í máli þessu er Þiðrik Þorsteinsson á Háfafelli í Hvítársíðu ákærður og dæmdur fyrir að hafa 18. sept. f. á. riðið á hurð, er upp hafði verið sett fyrir dyrnar

á almenningnum í Fljótstungurjett, þar sem þá var verið að rjetta safninu, svo hurðin brotnaði, og eins fyrir að hafa þá skammað bóndann Stefán Ólafsson í Kalmannstungu, er hreppstjórinn þar í sveitinni hafði falið á hendur, að stýra rjettarhaldinu fyrir sig, og kallað hann þjóf og lygara. Brot hins ákærða virðist undirdómarinn rjettilega hafa heimfært undir 102. gr. hegningarlaganna, eins og sekt sú, er honum er ákveðin í undirrjettardóminum, virðist hæfilega metin eptir málavöxtum 60 krónur, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn, bæði að þessu leyti og að því, er snertir ómerkingu hinna við höfðu meiðyrða og málskostnað. Svo ber honum og að greiða allan áf áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn 12 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði hefur verið vítalaus og flutningur þess fyrir yfirdóminum löglegur.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa. Ákærði Þiðrik Þorsteinsson á að lúka allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málalutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs 12 kr. til hvors fyrir flutning málsins.

Hið í dæmda ber að lúka innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Nr. 3/1877:

Bessi Þorleifsson
gegn

Eggert verzlunarstjóra Laxdal.

Dómur.

Með stefnu, dagsettri 3. febrúarmán. þ. á., hefur

Bessi Þorleifsson í Siglufirði áfrýjað til yfirdómsins dómi, uppkveðnum 3. októbermán. f. á. fyrir gestarjetti Akureyrar kaupstaðar; en með þeim dómi er hann skyldaður til að borga Eggert verzlunarstjóra Laxdal verzlunarskuld, að upphæð kr. 418, 34, og enn fremur kr. 25, 10 í skaðabætur og 5 kr. í málskostnað. Áfrýjandinn hefur krafizt, að dómur gestarjettarins, og öll meðferð málsins í hjerði verði dæmt ómerkt, og að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða honum málskostnað fyrir báðum rjettum með einhverju nægilegu, eptir rjettarins mati. Hins vegar hefur hinn stefndi krafizt, að dómur undirrjettarins verði staðfestur þannig, að áfrýjandinn verði skyldaður til að greiða honum þá umstefndu skuldarupphæð, kr. 418, 34, og málskostnað fyrir báðum rjettum með einhverju nægilegu eptir yfirdómsins mati.

Kröfu sína um, að undirrjettardómurinn og öll meðferð málsins í hjerði verði dæmt ómerkt, hefur áfrýjandinn byggt á því, að undirdómarinn hafi ekki leiðbeint honum fyrir undirrjettinum, eins og lögboðið er; en þar sem sú ástæða eigi getur leitt til, að öll meðferð málsins í hjerði verði dæmd ómerk, heldur að eins nokkur hluti hennar, og áfrýjandinn því hefði átt að krefjast, að málinu væri vísað heim aptur í hjerð til ítarlegri skýringar og dómsáleggingar, þá verður krafa hans ekki tekin til greina, og ber því að dæma áfrýjandann, samkvæmt kröfu hins stefnda, sem fer fram á minna, en honum er dæmt fyrir undirrjettinum, þannig að áfrýjandinn greiði hinum stefnda kaupstaðarskuld þá, sem málið er risið af, að upphæð kr. 418, 34, og málskostnað fyrir báðum rjettum, sem virðist hæfilega metinn 25 kr.

Því dæmist rjett að vera:

Gegn afhendingu á skuldabryfi, útgefnu af áfrýj-

andanum 14. janúar 1876, með áritaðri kvittun um upphæð þess 117 kr. 63 a., ber áfrýjandanum Bessa Þorleifssyni að greiða hinum stefnda Eggerti verzlunarstjóra Laxdal kr. 418, 34 og málskostnað fyrir báðum rjettum með 25 kr.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 1/1877:

Vígfús Þórarinsson
 gegn
 Sveini Árnasyni.

D ó m u r.

Ár 1874, hinn 25. aprílmánaðar, gjörðu bændurnir á Ytri-Sólheimum í Mýrdal, Vígfús Þórarinsson og Sveinn Árnason þá sætt millum sín fyrir rjetti, að Sveinn skyldi þá í fardögum láta af hendi til Vígfúsar undan ábúð sinni 3 hndr. 90 ál., sem er eign Vígfúsar, í Ytri-Sólheimum, en halda undir ábúð sinni 3 hndr. 90 ál. af eign Vígfúsar fyrst um sinn um 2 ára tíma. Báðir skyldu þeir þó reyna til að vera Sveini í útvegum með ábýlisjörðu, sem að áliti tveggja af sýslumanni Skaptfellinga útnefndra manna jafngilti þáverandi ábýlisjörðu Sveins. Tækist það að útvega Sveini ábýlisjörð á tjeðan hátt, skyldi hann skyldur til að sleppa við Vígfús ábúð á hinum öðrum 3 hndr. 90 ál., er Vígfúsi til heyra. Yrði hins vegar eigi búið að útvega Sveini svo góða ábýlisjörð, sem að framan er ákveðið, að tveim árum liðnum, skyldi Sveinn taka alla sína ábýlisjörð, er hann hafði, þegar sættin gjörðist, aptur til ábúðar; en eigi að síður skyldu þeir báðir fram halda tilraun sinni með útvegum ábýlisjarðar handa Sveini, og skyldi hann jafnskyldur, og áður er ákveðið, til að sleppa við Vig-

fús þeim 7 hndr. 60 ál., er þá væru í ábúð hans, í næstu fardögum, eptir að honum hefði verið útveguð jörð til ábýlis. Vigfús fjekk nú leyfi til að mega byggja Sveini upp á 1 ár, eða fardagaárið 1875—76, jörðina Blikastaði í Mosfellssveit, er tveir menn, útnefndir af fyrstjæðum sýslumanni, álitu fullkomið jafngildi þess ábýlis, er Sveinn hafði, þá er sættin gjörðist, og ljet Vigfús Svein vita þetta á vetrarvertíðinni 1875; en þrátt fyrir þetta sat þó Sveinn kyrr, er fardagar 1875 komu, og fór hvergi, því honum þótti það að, að Blikastaðirnir að eins væru byggðir sjer upp á 1 ár, og eins hafði ábúandinn á Blikastöðum sagt honum, að hann ætlaði að sitja kyrr, og hafði honum þó verið út byggt fyrir jólin (1874). Vigfús höfðaði þá mál gegn Sveini, og þótti hann rjúfa sættina. Á meðan á málinu stóð, fyrirbauð Sveinn Vigfúsi, að nota framvegis áminnzt 7 hndr. 60 ál., því hann þóttist nú hafa rjett til að taka þau undir ábúð sína, þar eð sjer hefði eigi verið útvegað tilskilið jarðnæði innan 2 ára frá því sættin gjörðist. — 7. okt. 1876 fjell dómur í málinu, og var staðfest bann Sveins, og skyldi hann sýkn vera af kærum og kröfum Vigfúsar. Vigfús skyldi, að viðlagðri 8 kr. sekt fyrir hvern dag, er hann drægi að hlýðnast dóminum eptir lögbirtingu hans, sleppa við Svein þeim 3 hndr. 90 ál. í Ytri-Sólheimum, er Sveinn hafði áður látið af hendi við hann eptir sættinni frá 1874; og undir sömu sekt skyldi Vigfús láta af hendi við Svein allan arð eða uppskeru af kartöflum þeim, er Vigfús þá um vorið hafði sett í garð Sveins, eða fullkomið verð þess; einnig skyldi hann svara Sveini 40 krónum, sem endurgjaldi fyrir óheimila og ofríkisfulla yrkingu á ábýlisjörðu Sveins, og 6 króna sekt til sveitarinnar, og enn fremur greiða skaðlaust allan af málinu löglega leiðandi kostnað; en dómi þessum hefur Vigfús skotið til

yfirdómsins, og krafizt, að hinn stefndi verði dæmdur til að láta af hendi við sig hin umræddu 7 hndr. 60 ál. í Ytri-Sólheimum, að svo miklu leyti stefndi hefði þau til umráða og afnota, samt lúka sjer 41 kr. 52 a. fyrir ólokin jarðargjöld og kúgildaleigur, og auk þess hæfilegar skaðabætur og málskostnað skaðlaust. Hinn stefndi hefur þar á móti krafizt þess einkum, að dómurinn yrði staðfestur.

Undirdómarinn hefur einkum byggt dóm sinn á því, 1. að heimild sú, er hinum stefnda var útveguð fyrir ábúð á jörðinni Blikastöðum, hafi verið byggð á útbyggingarbrjefi, dags. 15. des. 1874, sem hinn þar undirskrifaði Páll Eyjólfsson segist hafa út gefið eptir fullmakt hreppstjóra Þorláks Guðmundssonar á Miðfelli, dags. 10. júlí s. á., en þar fullmakt sú sje eigi fram komin undir rekstri málsins, sje það með öllu ósannað, að hún hafi nokkurn tíma til verið, eða að Páll hafi haft nokkurt vald til að út byggja ábúandanum; 2. sje ekki heldur nokkur gild sönnun fram komin fyrir því, að ábúanda Blikastaða hafi verið birt nokkurt útbyggingarbrjef á löglegan hátt; 3. megi álíta, að þessi útbygging hafi í sjálfri sjer verið ófyrirsynju útgefin, og ástæðulaus, þar ábúandanum ekkert sje gefið að sök, hvers vegna hann ætti að hafa fyrirgjört ábúarrjetti sínum; og 4. verði eigi annað sjeð, en að ábúandinn, sem nokkru fyrir útbygginguna hafi verið boðin jörðin til kaups, og fengið sjer hana afsalaða 31. júlí 1875, hafi verið einráðinn í því, að sleppa eigi ábúðinni. En að því, er ástæður þessar snertir, þá ber að geta þess, hvað þá undir tölulið 1. nefndu ástæðu áhrærir, að eins og hinn stefndi eigi vefengdi fyrir undirrettinum, að Páll hefði haft umboð eiganda Blikastaðanna til að byggja ábúandanum þar út, svo áfrýjandinn enga næga ástæðu hafði til að leggja áminnzt umboðsbrjef þar fram, svo

hefur nú áminnt umboðsbrjef komið fram fyrir yfirdóminn. Hvað þá undir tölulið 2. nefndu ástæðu snertir, þá fellur hún í burtu, því stefnuvottarúir hafa ritað á útbyggingarbrjefið, eptir því sem dæma er af skjölum málsins, vottorð sitt um það, að þeir hafi birt það ábúandanum á Blikastöðum, og staðfest þetta undir áður unninn stefnuvottaði, með undirskriftum nöfnum sínum. Að vísu hafa þeir eigi sett signet sín undir vottorð sitt, og áfryjandinn hefur heldur eigi fram lagt vottorð sýslumanns um það, að tjeðir menn væru stefnuvottar; en til þess, að bæta úr þessu, hafði hann enga ástæðu, þar sem hinn stefndi eigi ljét í ljósi neinn efa um það, að útbyggingarbrjefið mundi hafa verið birt ábúandanum, eins og sagt er í vottorðinu. Við ástæðu þá, sem nefnd er undir tölulið 3., er það aðgætandi, að eptir byggingarbrjefi ábúandans á Blikastöðum, er honum var gefið af eigandanum 28. desbr. 1868, og fram lagt hefur verið í yfirdóminum, er honum að eins byggð jörðin til eins árs, og lengur, ef um semdi. Eigandinn þurfti því eigi að til greina í útbyggingarbrjefinu, hvers vegna hann eigi vildi hafa hann þar lengur, einungis að hann birti honum útbygginguna í tæka tíð, sem hann gjörði. Og hvað loksins snertir ástæðuna undir tölulið 4., þá getur það alls eigi skipt málum, þó ábúandinn hafi verið einráðinn í því, að sleppa eigi ábúðinni, því eins og áður er sagt, var það eigi komið undir vilja hans, hvort hann færi eða ekki. Eins sannar það og ekkert honum í vil, þó honum, nokkru áður en útbyggingin fram fór, hafi verið boðin jörðin til kaups, úr því hann þá eigi þáði það tilboð, eða þótt hann löngu eptir fardaga 1875 fengi jörðina keypta. Hinn stefndi kveðst hafa verið óánægður með bygginguna, af því hún eigi hljóðaði nema upp á 1 ár, en í sættinni 1874 er eigi tilgreint, að honum skyldi útvega jörð til ábúðar í fleiri

ár. — Af framantjeðum ástæðum ber að dæma hinn stefnda skyldan til, að láta úr ábúð sinni framannefnd 7 hndr. 60 ál. til áfrýjandans, og endurgjalda honum, eptir tveggja óvilhallra dómkvaddra manna mati, skaða þann, er hann hefur beðið af því, að fá eigi full afnot áminnztra 7 hndr. 60 ál. í fardögum 1875.

Svo ber og eptir þessum úrslitum málsins að dæma áfrýjandann sýknan af kærum og kröfum hins stefnda í máli þessu. Að því er kröfu áfrýjandans um 41 kr. 52 a. snertir, þá hefur hann eigi sannað þessa kröfu svo, að hún verði tekin til greina, og ber því að dæma hinn stefnda sýknan af henni. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir kringumstæðunum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn stefndi Sveinn Árnason á að láta úr ábúð sinni hin umræddu 7 hndr. 60 ál. úr jörðinni Ytri-Sólheimum í Mýrdal til handa áfrýjandanum, Vigfúsi Þórarinssyni, og endurgjalda honum, eptir tveggja óvilhallra dómkvaddra manna mati, skaða þann, er áfrýjandinn hefur beðið af því, að fá eigi full afnot tjeðra 7 hndr. 60 ál. í fardögum 1875. Að öðru leyti eiga málspartarnir að vera sýknir hvor af annars kærum og kröfum í máli þessu. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna eptir lögbirtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 30. júlímán.

Nr. 12/1877: Yfirstjórnendur Hjaltesteðs legats
 gegn

Margrjetu Sveinbjarnardóttur og
 Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni.

Dómur.

Mál þetta er höfðað í hjerði af sýslumanninum og prófastinum í Borgarfjarðarsýslu, sem yfirstjórnendum hins svo nefnda Hjaltesteðs legats, gegn Margrjetu Sveinbjarnardóttur, ekkju Þorvarðar Ólafssonar á Kalastöðum, er sem hreppstjóri í Hvalfjarðarstrandarhreppi var stjórnandi tjeðs legats ásamt sóknarprestinum að Saurbæ. Orsökkin til málshöfðunarinnar var sú, að nokkru eptir að nefndur Þorvarður Ólafsson var andaður, kom það upp, að veðskuldabrief, sem Jón bóndi Eyjólfsson á Ökrum hafði gefið út til legatsins 12. maí 1867 fyrir 200 króna láni úr sjóði þess, vantaði meðal skjala legatsins, án þess að upphæð skuldabriefsins væri á annan hátt komin legatinu til góða, en við ítarlegri rannsókn upplýstist, að skuldabriefið hafði verið framselt debitor 8. febr. 1871 með kvittun undirritaðri af Jóni málaflutningsmanni Guðmundssyni fyrir, að höfuðstóll þess væri borgaður, og með áteiknun undirritaðri: «Þorvarður Ólafson, hreppstjóri á Hvalfjarðarströnd», um að upphæðin sama dag væri borguð Hjaltesteðslegatinu. Með því yfirstjórnendum legatsins virtist legatið eptir þessum málavöxtum eiga aðganginn að búi Þorvarðar Ólafssonar, sem þess, er hefði einn haft á hendi umráð yfir fjármunum legatsins, og eptir áteiknuninni á skuldabriefið átti að hafa tekið við upphæð þess, en ekki staðið legatinu skil á henni, skorðuð þeir á ekkju Þorvarðar, sem situr í óskiptu búi eptir mann sinn, að borga legatinu upphæð ofan nefnds skuldabriefs

200 kr. með vöxtum 4% frá 8. febr. 1871, en er hún færðist undan því, fylgdu þeir kröfu sinni fram til dóms og laga, og var dómur kveðinn upp í því máli 19. október f. á. af landshöfðingjaritara Jóni Jónssyni, sem setudómara, á þá leið, að ef Jón bóndi Eyjólfsson á Ökrum eptir löglegan undirbúning innan varnarþings síns með eiði staðfesti, að upphæð skuldabryjfs hans til gjafasjóðs síra Ólafs Hjaltesteðs, hafi 8. febr. 1871 í Reykjavík verið greidd Þorvarði Ólafssyni með 100 rd., bæri hinni stefndu ekkju hans að greiða stefnendunum tvö hundruð krónur með 4% vöxtum frá 11. júní 1872, þangað til borgun verði; en treysti Jón Eyjólfsson sjer ekki til að vinna eiðinn, skyldi hún vera sýkn af kær-um og kröfum stefnanda; málskostnaður skyldi falla niður, og málsfærslulaun hins skipaða talsmanns stefnandanna, Hallgríms hreppstjóra Jónssonar, 15. kr., borgast úr opinberum sjóði.

Þessum dómi hafa yfirstjórnendur Hjaltesteðs legats, að fenginni gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dags. 12. marzmán. þ. á., og krafizt, að hinn áfrýjaði hjeraðsdómur verði dæmdur ómerkur, en að hin stefnda ekkja verði skylduð til að greiða opt nefndu legati fje það, er það átti eptir skuldabryjefi Jóns Eyjólfssonar, að upphæð 200 kr. með 4% vöxtum frá 11. júní 1872, og að ekkjan og hinn setti hjeraðsdómari, sem hefur verið stefnt til að bera fulla lagaábyrgð af dómi sínum, verði skylduð in solidum til að greiða málskostnað fyrir báðum rjettum, annaðhvort skaðlaust eða með einhverju nægilegu eptir mati rjettarins. Hins vegar hefur hin stefnda ekkja krafizt, principaliter, að verða dæmd sýkn af kær-um og kröfum sækjanda í máli þessu, og sjer dæmdan málskostnað, eða, ef sýknudómur ekki fæst, að hún verði dæmd frí frá að borga rentu af hinni umþrættu upphæð, en subsidialiter, að

hinn áfrýjaði dómur og öll meðferð málsins í hjerði verði dæmt ómerkt, og málinu vísað frá dómi. Loks hefur hinn stefndi hjerðsdómari krafizt, «að herra Þórður yfirdómsstjóri og herra Magnús meðdómandi og dómsmálaskrifari yfirdómsins víki úr dómarasæti í þessu máli», en til vara, að hann verði sýknaður af kærum og kröfum stefnanda í þessu máli, og sjer dæmdur hæfilegur málskostnaður.

Að því, er fyrst og fremst snertir þá kröfu hins stefnda hjerðsdómara, að tveir af dómendunum í landsyfirrjettinum, af hvorum annar nú hefur fengið lausn frá embættinu, víki úr sæti í máli þessu, sökum skyldugleika og tengda við áfrýendurna, þá virðist þessi krafa eigi á rökum byggð, er áfrýendurnir eingöngu af embættisskyldu hafa höfðað málið, en alls eigi eru viðriðnir það persónulega, og engan hag eða óhag geta haft af því, hver afdrif það fær; sbr. L. 1—5—6; verður þessi krafa því ekki tekin til greina. Þegar þá kemur til þeirrar kröfu áfrýandanna, að hjerðsdómurinn verði dæmdur ómerkur, þá virðist hún byggð á því, að úrslit þau, sem málið hefur fengið í undirrjettardóminum, sumpart liggja alveg fyrir utan málsfærsluna og rjettarkröfurnar í hjerði, sumpart ekki sjeu fullnaðarúrslit (sbr. L. 5—1—12), þar sem þau samkvæmt dóminum eigi að vera komin undir eiði óstefnds manns, sem eigi er viðriðinn málið, á þann veg, að til þess geti komið, að hann vinni eið sem málspartur, og þar við bætist, að eptir því, sem fram er komið undir málinu, verði ekki álitíð, að þessi maður hafi verið viðstaddur, þegar það factum fór fram, sem hann á að vinna eið að, og enda þó svo hefði verið, þá geti hann þó ekki vitað af sjálfum sjer, hvað fram fór, þar sem hann er, og þá var orðinn blindur á báðum augum. En með því, að hjerðsdómurinn kemur fram sem fulln-

aðardómur, og ástæður þær, er áfrýendurnir hafa byggt á kröfu sína, ekki snerta hina formlegu hlið málsins, verður krafa áfrýjandanna um, að hjeraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur, ekki tekin til greina, heldur ber að dæma málið í aðalefni þess.

Þess ber þá fyrirfram að geta, að þar sem hin stefnda ekkja hefur eigi gagnáfrýjað hjeraðsrjettardóm-inum, þá verða rjettarkröfur hennar, þær er fara fram á breytingar á tjeðum dómi, eigi teknar til greina, og af sömu ástæðu sú sýknu-ástæða hennar, að krafa legatsins sje prækluderuð, eigi komið til rannsóknar hjer fyrir rjettinum.

Eptir því sem áfrýendurnir hafa borið fram, og því er ekki mótmælt af hendi hinnar stefndu ekkju, hafði Þorvarður heitinn Ólafsson, meðan hann var meðstjórn-andi Hjaltesteðslegatsins, einn undir hendi fjármuni þess, og hafði hann því gagnvart legatinu ábyrgð á, að ekkert af eignum þess færi forgörðum fyrir vangeymslu eða aðrar sakir, sem honum urðu tilreiknaðar. Þegar nú Þorvarður dó, virðist það auðsætt, að legatið átti aðganginn að búi hans, eða ekkjunni, sem situr í ó-skiptu búi eptir hann, með að fá full skil fyrir þeim eigum sínum, sem hann hafði haft undir höndum, og þar á meðal á skuldabrjefi því, að upphæð 200 kr., sem Jón Eyjólfsson á Ökrum hafði gefið út til legatsins 12. maí 1867 fyrir láni úr sjóði þess, og þegar hin stefnda ekkja ekki gat staðið skil á skuldabrjefinu sjálfu, hlaut hún að vera skyld að bæta legatinu tjón það, er það beið af að missa skuldabrjefið, nema hún gæti fært sönnur á, að upphæð þess á annan hátt væri komin legatinu til góða, eða að það eigi gæti tilreiknast henni og manni hennar Þorvarði, að hún eigi gat staðið skil á skuldabrjefinu. En það er svo langt frá, að hin stefnda hafi getað fært sönnur á þetta, að þvert á móti

allt, sem fram er komið, virðist benda til, að upphæð ofannefnds skuldabréfs hafi runnið inn til Þorvarðar manns hennar; kemur í því efni til greina, að áfrýendurnir hafa lagt fram: í fyrsta lagi brjef með nafni Þorvarðar undir, þar sem hann segir Jóni Eyjólfsyni upp skuldinni, þar næst brjef frá Jóni sál. Guðmundssyni málaflutningsmanni, þar sem hann skýrir frá, að hann fyrir hönd Þorvarðar hafi tekið á móti upphæð skuldabréfsins frá debitor gegn framsali á því, og að hann þá þegar hafi staðið Þorvarði skil á upphæðinni, og loks skuldabréfið sjálft, kvittað af Jóni málaflutningsmanni Guðmundssyni, og með áritun um, að upphæð þess sje borguð Hjalttestedslégatinu, undirskrifaðri með nafni Þorvarðar Ólafssonar. Hjer við bætist, að hin stefnda ekki hefur treyst sjer til að neita, að maður hennar hafi undirskrifað nefnda áritun á skuldabréf Jóns Eyjólfsssonar, því þó að talsmaður hennar fyrir undirrettinum í fyrstu hafi borið fram, «að hann ekki þekkti undirskriptina fyrir hönd Þorvarðar, nje gæti kannazt við, að Þorvarður hefði tekið við peningunum og eytt þeim», þá vildi hann seinna, þegar dómariinn leiddi honum fyrir sjónir, að nauðsynlegt gæti verið fyrir hann, ef hann treysti sjer til þess, að neita á meira ákveðinn hátt undirskript Þorvarðar, ekki svara öðru en því, «að hann gæti ekki, hvorki neitað nje sannað undirskriptina». Loks ber þess að geta, að þó að skuld Jóns Eyjólfsssonar væri borguð 8. febr. 1871, þá stóð Þorvarður Ólafsson þó skil á vöxtunum af henni allt til 11. júní 1872, eða hins síðasta rentugjalds daga áður en hann dó.

Með því að áfrýendurnir þannig hafa leitt rök að því, og hin stefnda eigi hefur mótmælt því, að maður hennar Þorvarður Ólafsson hafi, sem meðstjórnandi Hjalttestedslégatsins, haft undir höndum skuldabréf, er

legatið átti, útgefið 12. maí 1867 af Jóni Eyjólfssyni á Ökrum fyrir 200 kr., og að hann hafi kvittað fyrir, að hafa tekið við upphæð nefnds skuldabryjfs fyrir hönd legatsins, en legatinu ekki hefur verið staðið skil á þessari upphæð, þá ber að dæma hina stefndu, sem situr í óskiptu búi eptir mann sinn, til að greiða áfrýndunum, sem yfirstjórnendum optnefnds legats, 200 kr. með rentum 4% frá 11. júní 1872, unz borgun skeður. Málskostnaður virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður, og málsfærslulaun hinna skipuðu talsmanna áfrýjandanna fyrir undirrjetti 15 kr., og fyrir yfirrjetti 30 kr., að borgast úr opinberum sjóði.

Að því leyti, sem málið hefur verið sótt með gjafsókn, vottast, að rekstur þess og flutningur hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hin stefnda, Margrjet Sveinbjarnardóttir, á að greiða áfrýndunum, sem yfirstjórnendum Hjaltesteðs gjafasjóðs, 200 kr. með rentum 4% frá 11. júní 1872, unz borgun skeður. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Hinum skipuðu talsmönnum áfrýjandanna, Hallgrími hreppstjóra Jónssyni fyrir undirrjetti, og Guðmundi málaflutningsmanni Pálssyni fyrir yfirrjetti, bera hinum fyr nefnda 15 kr., og hinum síðar nefnda 30 kr. í málsfærslulaun, er borgist þeim úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 6. ágústmán.

Nr. 18/1877:

Hið opinbera

gegn

Helgu Helgadóttur úr Vestmannaeyjum.

Dó m u r.

Mál þetta er þannig vaxið, að í vetur, er var, kom unglingspiltur nokkur að nafni Jóhann Jónsson inn í bæ Jóns Guðmundssonar á Gjabakka í Vestmannaeyjum, til að sníkja; var þetta um miðjan dag; en meðan hann dvaldi þar, stal hann úr vasa á vesti, er hjekk þar á þili, buddu með peningum í, 3 krónum og 53 aurum, og gaf þar af sama daginn 25 aura móður sinni, Helgu Helgadóttur, og sagði henni, að bróðir hennar hefði sent henni þá, en hún ljet hann þegar kaupa fyrir þá kaffi. Seinna um kvöldið játaði hann þó fyrir henni, að hann hefði stolið peningunum frá fyr nefndum Jóni, en móðirin skilaði samt eigi aptur kaffinu, heldur notaði það. Fyrir þetta höfðaði sýslumaðurinn mál gegn mæðginum þessum, og dæmdi þau 27. des. f. á., hann til að hýðast 15 vándarhöggum, en hana til 3 daga fangelsis við vatn og brauð, og þau bæði til að lúka í sameiningu allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Dómi þessum hefur tjeð Helga skotið til yfirdómsins, en þar á móti hefur honum eigi verið áfrýjað fyrir hönd Jóhanns.

Þar eð þetta athæfi ákærðu ekki virðist fyllilega verða heimfært undir 56., 240. eða 244. gr hegningarlaganna, er hún ekki vissi, að þeir 25 aurar, sem hún hún tók við af syni sínum, væru stolnir, þegar hún hagnýtti sjer þá, virðist ekki nægileg ástæða til að dæma hana í hegningu þar fyrir, og ber því að dæma hana sýkna af ákærum sóknarans í máli þessu, en aptur á móti ber henni að lúka allan af áfrýjun málsins

löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, 12 kr. til hvors fyrir flutning málsins. Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus, og sókn og vörn þess við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærða Helga Helgadóttir á af sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera, að öðru leyti á undirrettarins dómur, að því er hana snertir, óraskaður að standa. Svo ber og ákærðu að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 12 kr. til hvors, fyrir að hafa flutt þar málið. Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 33/1876:

Sumarliði Sumarliðason

gegn

Þorsteini Þorsteinssyni.

Dómur.

Með gestarjettardómi, kveðnum upp af sýslumanninum í Ísafjarðarsýslu 23. júlí f. á., er Sumarliði gullsmiður Sumarliðason í Æðey skyldaður til að afhenda Þorsteini bakara Þorsteinssyni með löglegu afsalsbrjefi 4 hndr. og 20 áln. eptir gömlu mati úr eyjunni Æðey með öllum herlegheitum til sjávar og lands, og öll þau hús, er tjeður Sumarliði á standandi á Æðey, með tilheyrandi ofnum, matreiðsluvjel og öllu múr- og naglföstu, fyrir 5000 kr., og er 2 kr. sekt við lögð fyrir hvern þann dag, er hann óhlýðnist þessu; svo skyldi hann og greiða Þorsteini Þorsteinssyni allan arð af jarðarpartinum frá far-

dögum 1875 til þess afhendingin fram færi, og allan af sökinni leiðandi kostnað; og loks eru nokkur meiðyrði, er stóðu í málsskjölunum um hann (Þorstein) dæmd ómerk. Þessum dómi hefur Sumarliði skotið til yfir-dómsins, og krafist fyrst og fremst, að öll meðferð málsins í hjeraði verði dæmd ómerk, eða að hann að öðrum kosti verði dæmdur sýkn af kröfum hin stefnda. Að því nú ómerkingarkröfu áfrýjandans snertir, þá verður hún eigi tekin til greina, því bæði verða menn að álíta, að menn geti, er svo stendur á, sótt mál sín hjer á landi fyrir gestarjetti eptir löggjöfinni, og svo er ekkert það fram komið í þessu máli, er gjöri það, að það eigi hafi mátt sækjast sem gestarjettarmál. Hvað nú þar næst snertir málsefnið sjálft, þá byggir hinn stefndi kröfu sína á skjali, dagsettu á Ísafirði 27. apríl 1874, er áfrýjandinn á að hafa gefið, og er þar undir nafn áfrýjanda og tveggja vitundarvotta; annars hefur frumritið eigi komið fram fyrir yfirdóminn. Í skjali þessu lofar Sumarliði Sumarliðason að selja hinum stefnda 4 hndr. og 20 ál. að fornu mati, sem hann sje eigi-andi að í Æðey með öllu því, er þeim fylgt hefur og fylgja ber, og öllum þeim húsum, er hann eigi á Æðey, eins og þau þá þar fyrirfyndust ásamt kakkalofnum og komfyri og öllu múr- og naglföstu, fyrir umsamið verð 2500 rd., svoleiðis, að hann skyldi selja og afhenda hið ofannefnda í fardögum 1875, ef hann þá fengi borgun í peningum eða ávísunum, er hann vildi antaka; en er hinn stefndi kom með peningana, vildi áfrýjandinn eigi taka við þeim, eða afhenda það, er brjefið hljóðar um. Sjer til málbóta hefur áfrýjandinn skýrt svo frá, að hann hafi verið að drekka inni hjá hinum stefnda þennan dag, og að hann ekki geti munað eptir, að hafa undirskrifað áminnzt brjef. Að vísu hafa nú vottarnir borið það, að áfrýjandinn hafi undirskrifað brjefið, en

annar þeirra hefur eigi verið látinn eiðfesta vitnisburð sinn, þar eð hann var álitinn vilhallt vitni, sökum mægða við hinn stefnda; af málsfærslunni virðast líkur til að álíta, að nafn áfrýjandans eigi muni vera ritað á þann hátt, sem hann er vanur að rita það, og virðist því rjettast, að útfall málsins sje látið koma undir synjunareið áfrýjanda, þannig, að hann sje sýkn fyrir kröfum hins stefnda, ef hann vinnur þann eið, að hann eigi hafi skrifað nafn sitt undir áminnzt brjef; en vinni hann eigi eiðinn, sje hann skyldur að afhenda fyrnefnd jarðarhundruð hinum stefnda. — Að því er snertir kröfur hins stefnda um arð af jarðarpartinum frá fardögum 1875, þá virðast ekki nægar ástæður fram komnar til að taka þær til greina.

Undirrjettarins dóm ber að staðfesta um ómerkingu hinna þar í nefndu meiðyrða. Málskostnaður virðist eptir kringumstæðum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Ef áfrýjandinn, Sumarliði Sumarliðason, að undangenginni löglegri stefnu, innan rjettarins vinnur þann eið, að hann eigi hafi undirskrifað hið umrædda skjal, dags. 27. apríl 1874, á hann að vera sýkn af kröfum hins stefnda, Þorsteins Þorsteinssonar, í þessu máli; en treysti hann sjer eigi að vinna eið þennan, á hann, undir 2 kr. daglega sekt til Snæfjallahrepps fátækra sjóðs, að afhenda hinum stefnda með löglegu afsalsbrjefi 4 hndr. og 20 ál., eptir gömlu mati, úr Æðey, með öllum herlegheitum til sjávar og lands, og öll þau hús, sem áfrýjandinn á þar standandi, með tilheyrandi ofnum, matreiðsluvjel og öllu múr- og naglföstu fyrir

5000 kr., borgaðar út í hönd. Undirrjettarins dóm ber að staðfesta, að því er snertir ómerkinguna á meiðyrðum þeim, er þar eru nefnd. Málskostnaður falli niður fyrir báðum rjettum. Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 24. septembermán.

Nr. 10/1877: Jón landshöfðingjaritari Jónsson
gegn

Jóni bónda Magnússyni á Kúludalsá.

Dómur.

Með dómi bæjarþingsrjettarins í Reykjavík, uppkveðnum þann 4. janúar þ. á., var áfrýjandinn í sök þessari, landshöfðingjaritari Jón Jónsson, sem settur lögreglustjóri í fjárkláðamálinu, dæmdur til þess að greiða Jóni bónda Magnússyni á Kúludalsá í skaðabætur 64 kr., en málskostnaður látinn falla niður. Voru honum tildæmdar skaðabætur fyrir þá sök, að 4 sauðir fullorðnir, er hann átti, höfðu verið handsamaðir nokkru fyrir miðjan júlí f. á., ekki all-langt frá Hvítá, er þeir höfðu farið frá Kúludalsá gegnum Skorradalsvörð, er settur hafði verið til þess, að varna fjársamgöngum. Var sauðunum haldið í geymslu nokkra daga, en eftir skipun áfrýjandans, dags. 17. júlí f. á., voru þeir skornir, skyldi afurðunum haldið til eigandans, en hann átti að greiða allan kostnaðinn við kindatökuna.

Dómi þessum hefur nú áfrýjandinn skotið til yfir dóms, og gjört þá aðalrjettarkröfu, að máli þessu verði frávísað fyrir þá sök, að fullnaðardómur hafði áður gengið í sök þessari fyrir lögreglurjetti, er hinn setti lögreglustjóri í fjárkláðamálinu hefur upp kveðið að Heynesi

16. ágúst 1876, en með dómi þeim var hinn stefndi Jón Magnússon sektaður fyrir afbrot gegn skipun lögreglustjórans um 2. kr., en til vara hefur áfrýjandinn krafizt þess, að hann verði dæmdur sýkn af kærur og kröfum Jóns Magnússonar, og hann skyldaður til að greiða málskostnað, en þessu næst hefur áfrýjandinn að lokum undir rekstri málsins krafizt þess enn fremur, að svo fram-
arlega sem hann yrði skyldaður til þess, að svara skaðabótum, skyldi til grundvallar þeim lagt, annaðhvort mat það, er fór fram á sauðum þessum 17. júlí f. á., eða þá mat óvilhallra manna á kláðagrunuðum sauðum að vorlagi.

Hinn stefndi Jón Magnússon hefur þar á móti krafizt þess, að bæjarþingsdómurinn verði staðfestur, og honum tildæmt hæfilegt endurgjald fyrir málarekstur eptir mati rjettarins.

Áfrýjandinn hefur byggt sýknarkröfu sína í aðal-
efni málsins á því, að þeir fjórir sauðir, sem hjer er um að ræða, hafi verið komnir norður yfir Skorradalsvörð þann, er það sumar hafi verið settur að boði amtsins, og hafi allar fjárgöngur og fjárflutningar verið bannaðir yfir varðlínu þessa, og hefur hann í því efni skírskotað til brjefs frá amtmanni, dags. 19. maí f. á., af hverju eptirrit hefur verið fram lagt.

Þar eð dómur sá, er upp kveðinn var að Heynesi þann 16. ágúst f. á. af hinum setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, alls ekki snertir skaðabótakröfu þá, sem hjer er gjörð að sakarefni, verður frávísunarkrafa áfrýjandans ekki tekin til greina, og ber því málið að dæma í aðalefni þess.

Af rjettargjörðunum má sjá, að ekki hefur fundizt kláði í hinum 4 umræddu sauðum, eða að sjerleg atvik lægju til þess, að álíta þá grunsama; enn fremur er það að vísu sannað, að þeir fyrir misgöngur hafi verið komnir norður fyrir Skorradalsvörðinn, en á hinn

bóginn ekki yfir Hvítá, og verður þetta atriði að takast til greina, þar eð hið tilvitnaða brjef amtsins, dags. 19. maí f. á., einungis ákveður meðferð á fje því, er kynni að sleppa vestur yfir Hvítá, og virðist þannig eigi hafa verið næg ástæða til þess, að láta drepa sauðfje þetta einungis fyrir það, að það fyrir misgöngur hafði farið yfir Skorradalsvörðinn, en það sjest ekki af rjettargjörðunum, að á sama hátt skyldi fara með fje, er færi norður yfir þessa varðlínu. Af ástæðum þessum verður yfirdómurinn að fallast á þá skoðun bæjarþingsrjettarins, að áfrýjandinn sje skyldaður að greiða Jóni Magnússyni skaðabætur fyrir tjeða sauði, en þar sem Jóni Magnússyni hefur í tjeðum dómi verið ákveðið endurgjald sauðanna eptir mati bæjarþingsrjettarins, þá er ekki nægileg ástæða til þessa, nje heldur til þess, eptir varakröfu áfrýjanda, að ákveða endurgjaldið eptir því, sem að þingvottarnir við lögreglurjett 17. júlí 1876 möttu sauðina, er þeir álitu, að þá mætti selja til skurðar fyrir tvær til þrjár krónur, og er upphæð þessi ekki fastákveðin, eða gjörð af reglulegum matsmönnum á skuldbindandi hátt fyrir hlutaðeigendur. Virðist þannig eptir málavöxtum rjett vera, að áfrýjandinn sje látinn greiða hinum stefnda skaðabætur fyrir þá umræddu 4 sauði eptir mati óvilhallra manna, en þó svo, að endurgjaldið ekki fari fram úr 64 kr., sem er sú tildæmda upphæð eptir bæjarþingsdóminum, er hinn stefndi hefur krafizt að væri staðfestur.

Málskostnaður fellur niður. Að því leyti gjafsókn hefur verið veitt í máli þessu vottast, að málsfærslan hefur verið lögleg.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn, landshöfðingjaritari Jón Jónsson, settur lögreglustjóri í fjárkláðamálinu, á til hins stefnda,

Jóns Magnússonar á Kúludalsá, að greiða skaðabætur fyrir þá 4 sauði, út af hverjum mál þetta er risið, eptir mati tveggja óvilhallra af rjettinum útnefndra manna, er ei má fara fram yfir 64 krónur. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Nr. 16/1877. Hreppsnefnd Þorkelshólshrepps
 gegn
 hreppsnefnd Ásshrepps.

Dómur.

Haustið 1859 lánaði stjórnin Húnavatnssýslu 800 tonn af kornvöru til að af stýra hallæri, er óttast var fyrir að upp á mundi koma sökum þess, hve litlar vörubyrðir þá voru fyrir á verzlunarstöðunum þar í sýslu, og skyldi borga flutningsgjald, ábyrgðargjald og fl. fyrir kornvörurnar, áður en skipið, sem flutti þær, færi aptur. Á sýslufundi á Hólanesi 11. októberm. s. á. var þessum kornvörum skipt niður milli hreppa sýslunnar; var þá Þorkelshólshreppi úthlutað 80 tonn, og flutningsgjaldið m. m. undir þær, 213 rd. 22 sk., greitt þá þegar með 5 rd. 22 sk. í peningum, og með tveim skuldabriefum, sem Ásshreppur átti og lánaði Þorkelshólshreppi, að upphæð 100 rd. hvort, auk áfallinna eins árs rentna, samtals 208 rd. Af reikningum yfir tekjur og gjöld Ásshrepps, sem fram hafa verið lagðir í málinu, sjest, að í fardögum 1860 er talið meðal eptirstöðva: skuld frá Þorkelshólshreppi, að upphæð 208 rd.; að skuldin í fardögum 1861 að eins er talin 69 rd. 88 sk.; að á fardagaárinu 1861—62 er borgað upp í skuldina 49 rd. 64 sk., og á fardagaárinu 1863—

64 20 rd. 16 sk., og að skuldin eptir það að eins er talin 8 sk., sem þó seinna hefur verið hætt að telja meðal eptirstöðva í sveitarreikningunum. Eptir þessu litur svo út, sem Ásshreppur hafi fengið alla skuldina, sem reis af ofannefndu láni til Þorkelshólshrepps, borgaða, en hreppsnefndin í Ásshreppi kannast þó ekki við, að frá Þorkelshólshreppi hafi verið borgað upp í hana nema 69 rd. 80 sk., heldur skýrir hún svo frá, að Friðrik bóndi Skram á Kornsa, sem var hreppstjóri í Ásshreppi árin 1858 til 1861, hafi fardagaárið 1860—61 lagt út í hreppsins þarfir úr sínum sjóði 138 rd. 8 sk., og látið það heita svo í sveitarreikningnum fyrir það ár, sem þessi upphæð væri lögð út af skuld Þorkelshólshrepps, og hafi nefndur Friðrik Skram þannig eignast 138 rd. 8 sk. af opt nefndri skuld hjá Þorkelshólshreppi með sama rjetti, og Ásshreppur áður hafði átt hana; það hafi síðan dregizt fyrir Skram að krefjast skuldarinnar frá Þorkelshólshreppi, nema hvað hann árið 1868 hafi minnzt á hana við hreppstjóran, sem þar var þá, og sem hafi haft góð orð um að borga eitthvað upp í hana, en án þess þó að nokkuð yrði úr því. Þegar Skram svo var orðinn vonardaufur um að fá skuld þá borgaða, er hann þóttist eiga hjá Þorkelshólshreppi, gaf hann Ásshreppi hana árið 1871, og sumarið 1875 höfðaði hreppsnefnd Ásshrepps, að fenginni gjafsókn, mál gegn hreppsnefnd Þorkelshólshrepps til borgunar á skuld þeirri, er hún þannig taldi sig eiga hjá sveitarsjóði síðar nefnds hrepps út af láninu 1859, og átti sú skuld þá að vera orðin með rentum og renturentum 532 kr. 35 a. Fjell dómur í því máli fyrir aukarjetti Húnavatnssýslu 19. okóbermán. 1876, með þeim úrslitum, að hreppsnefndin í Þorkelshólshreppi ætti vegna sveitarsjóðs tjeðs hrepps, að borga til fátækra sjóðs Ásshrepps 138 rd. 16 sk., eða 276 kr. 33 a., með 4% vöxt-

um frá sáttakærudegi 4. maí 1875, en að öðru leyti vera sýkn af öllum kröfum í málinu; málskostnaður skyldi falla niður og málsfærslulaun hins skipaða málsfærslumanns Ásshrepps, B. G. Blöndals dannebrogsmanns, 20 kr. borgast úr opinberum sjóði. Þessum dómi hefur hreppsnefnd Þorkelshólshrepps áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dags. 18. apríl þ. á., og krafist, að verða dæmd sýkn af kröfum Ásshrepps í máli þessu, og að sveitarsjóður nefnds hrepps sje skyldaður til að endurgjalda Þorkelshólshreppi málskostnað skaðlaust, eða með einhverju nægilegu; aptur á móti hefur hinn stefndi krafist, að dómur undirrjettarins verði staðfestur, að því viðbættu, að sjer verði dæmdur málskostnaður frá áfrýjandanum fyrir báðum rjettum, eins og málið ekki hefði verið gjafsóknarmál.

Þar sem áfrýjandinn sjer í lagi hefur byggt kröfur sínar um, að verða dæmdur sýkn í máli þessu, á því, að lán það, sem Ásshreppur veitti Þorkelshólshreppi árið 1859, til að borga með flutningsgjald o. fl. undir korn það, er síðarnefndum hrepp var úthlutað, hafi eins og kornið verið lánað, ekki sveitarsjóðnum eða hreppnum, sem sveitarfjelagi, heldur hinum einstöku hreppsúum, sem kornið var útbýtt, þá getur yfirdómurinn ekki fallizt á þessa skoðun, en verður að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að þar sem hjer er um lán úr opinberum sjóði að ræða, sem veitt er, ekki einstökum mönnum, heldur heilli sýslu sem fjelagi, í þeim tilgangi, að því sje aptur útbýtt meðal hreppanna í sýslunni, þeirra, er lánsins þurftu með, þá hljóti hver hreppur, sem hlutdeild hefur fengið í láninu, í einni heild eða sem eitt fjelag að standa í ábyrgð fyrir því, að lánið sje borgað í ákveðinn tíma, og þannig, að lánveitandi alls ekki eigi við hina einstöku hreppsúa, sem lánsins urðu aðnjót-

andi, heldur við hreppinn, sem fjelag, um borgun lánsins; en það, sem hjer er sagt um borgunina fyrir sjálft kornið, virðist eiga allt eins við um borgunina á láni því, sem veitt hefur verið til að borga flutningsgjald undir það. En eins og þetta mál er vaxið, er það ekki beinlínis risið út af borgun á láni því, sem Ásshreppur veitti Þorkelshólshreppi haustið 1859, með því að sveitarreikningar Ásshrepps, eins og að framan er sagt, bera með sjer, að Ásshreppur fyrir löngu hefur fengið fullnustu fyrir því láni, heldur er það höfðað til borgunar á skuld, er einstakur maður, Friðrik bóndi Skram á Kornsa, telur sig eiga hjá Þorkelshólshreppi og hefur gefið Ásshreppi, af því hann sjálfur ekki hafði von um, að fá hana borgaða. Þessi skuld á aptur að vera risin út af því, að nefndur bóndi hafi, sem hreppstjóri í Ásshreppi, lagt út fje úr sínum eigin sjóði, til að borga hreppi sínum part af skuld Þorkelshólshrepps til hans, og þannig lagt út fje fyrir Þorkelshólshrepp, er hann eigi að fá endurgoldið hjá nýnefndum hreppi. Það eru ekki komin fram nein rök fyrir því, að sveitarstjórnin í Þorkelshólshreppi hafi beðið Friðrik Skram um, eða gefið honum neitt tilefni til, að borga fyrir hönd nefnds hrepps neitt upp í skuld hans til Ásshrepps, nje heldur á hinn bóginn nein sönnun fyrir, að sveitarstjórn Ásshrepps hafi afsalað honum þessum hluta úr kröfu sinni til Þorkelshólshrepps, hvað eð eigi heldur gat vel átt sjer stað, þar sem Skram þá sjálfur var hreppstjóri í Ásshreppi, og því ekki gat gjört slíkan samning fyrir hönd hreppsins við sjálfan sig. Skuldakrafa Skrams átti því að grundvallast á því, að hann hafi, sem óbedinn umboðsmaður (negotiorum gestor), lagt út fje í þarfir Þorkelshólshrepps, er hann eigi að fá endurgoldið; en yfirdómurinn fær ekki sjeð, eptir þeim skýrslum, sem fram eru

komnar í málinu, sjer í lagi þegar haft er tillit til stöðu Skrams sem hreppstjóra í Ásshreppi, að skilyrðin fyrir því, að hann, sem óbeðinn umboðsmaður, gæti skuldbundið Þorkelshólshrepp á þennan hátt, hafi verið fyrir hendi. Það verður ekki einu sinni sjeð, að hann, sem hreppstjóri í Ásshreppi, hafi kafið Þorkelshólshrepp um þennan hluta skuldarinnar, áður en hann lagði hann út, og það er svo langt frá, að síðar nefndur hreppur hafi kannast við neina skuldbindingu af sinni hendi við Skram út af þessari fjárgreiðslu hans, að hreppurinn þvert á móti telur sig hafa átt um þær mundir, sumpart hjá Skram, sumpart hjá Ásshreppi, talsvert meira fje en það, sem Skram þykist hafa lagt út fyrir hann, án þess það fje síðar sje borgað.

Með því að yfirdómurinn þannig ekki getur álitid, að næg rök sjeu fram komin gegn neitun áfrýjandans fyrir því, að Friðrik Skram hafi átt lögmætt tilkall til að fá endurgoldna frá Þorkelshólshreppi fjárupphæð þá, 276 kr. 33 a., er hann þykist hafa lagt út fyrir nefndan hrepp, og síðar hefur afsalað Ásshreppi, þá ber að dæma áfrýjandann sýkna af kærum hins stefnda í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður. Málsfærslulaun hins skipaða talsmanns hins stefnda fyrir undirrjettinum, 20 kr., greiðist úr opinberum sjóði.

Flutningur málsins sem gjafsóknarmáls hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn, hreppsnefnd Þorkelshólshrepps, á fyrir kærum og kröfum hins stefnda, hreppsnefndar Ásshrepps, í máli þessu sýkn að vera. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Í málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns hins stefnda,

dannebrogsmanns B. G. Blöndals, fyrir undirrjettinum greiðist 20 kr. úr opinberum sjóði.

Nr. 23/1877: Jón landshöfðingjaritari Jónsson
gegn

Einari prentara Þórðarsyni
fyrir hönd landsprentsmiðjunnar.

Dómur.

Með því að áfrýjunarstefnan í máli þessu ekki ber með sjer, að hún sje birt hinum stefnda Einari prentara Þórðarsyni, og engin önnur sönnun er fram komin fyrir því, að hún sje löglega birt honum, nje heldur fyrir því, að hann hafi fallið frá birtingu stefnunnar, en hann hefur hvorki mætt nje mæta látið eptir henni hjer fyrir rjettinum, þá ber að vísa máli þessu frá yfirdóminum, og hlýtur málskostnaður að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Máli þessu víasast frá yfirdóminum. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Nr. 26/1877: Hið opinbera
gegn
verzlunarstjóra V. Holm.

Dómur.

Mál þetta er risið út af því, að hinn kærði V. Holm, sem er verzlunarstjóri fyrir Sass & Sönnar á Ísafirði, hafi tekið niður auglýsingu frá lögreglustjóranum í tjeðum kaupstað, sem fest hafði verið upp í búð hans, um að bannað væri að taka krækling á hinum svo kallaða «Musling» þar á kaupstaðarlóðinni, nema með leyfi bæjarstjórnarinnar. Gekk dómur í þessu máli fyrir lögreglurjetti Ísafjarðarkaupstaðar 18. des. f. á.

með þeim úrslitum, að hinn kærði skyldi sýkn vera af kærnum hins opinbera í málinu, en borga allan löglegan kostnað af því. Þessum dómi er áfrýjað til yfirdómsins af hálfu hins opinbera.

Þar sem nú mál þetta er höfðað út af broti gegn 106. gr. hegningarlaganna, virðist hefði átt að höfða það sem almennt sakamál, en í stað þess er það höfðað sem lögreglumál, engin stefna gefin út í því til hins kærða, nje honum gefinn kostur á, að fá sjer skipaðan talsmann, nje einu sinni tilkynnt, að mál yrði höfðað gegn honum út af brotinu. Allt um það álitur yfirdómurinn, að líta megi burt frá þeim göllum, sem þannig eru á meðferð málsins, og dæma það í aðalefni þess, með því að það í sjálfu sjer er svo einfalt, og mála-vextir svo augljósir, hvar við bætist, að skipun amtsins um að höfða málið hefur verið fram lögð fyrir hjeradsrjettinum, og að hinn kærði hefur fengið tækifæri til að halda uppi fyrir sig allri þeirri vörn í málinu, er hann áleit við þurfa. Að vísu hefur hinn kærði kannazt við, að hafa tekið niður framannefnda auglýsingu, er hún hafði hangið nokkra stund í búð hans; en hins vegar hefur undirdómarinn sjálfur, sem einnig er lögreglustjóri í Ísafjarðarkaupstað, lýst því yfir, að það sje ekki venja að hengja upp opinberar auglýsingar í búð hins kærða, að ekki hafi verið beiðzt eptir leyfi hjá honum, til að festa þar upp þessa auglýsingu, og að hún hafi verið send í búð hans, ekki til þess, að hún væri fest þar upp, heldur til þess að hinn kærði, sem gjörir eignartilkall til hins svo nefnda «Muslings» fyrir hönd húsbænda sinna, sæi hana, og ekki gæti á eptir afsakað sig með, að hann ekki þekkti hana.

Með því að það þannig ekki verður álitid, að hjer liggi fyrir neitt brot gegn 106. gr. hegningarlaganna,

þar sem auglýsing sú, sem hinum kærða er gefið að sök að hafa tekið niður, ekki hafði verið fest upp að ráðstöfun yfirvaldsins, þá ber að dæma hann sýknan af ákærum sóknarans í þessu máli, og allur kostnaður af því, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors, að greiðast úr opinberum sjóði.

Málið hefur í hjeraði verið rekið með tilbærilegum hraða, og flutningur þess fyrir yfirdóminum verið lög-mætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, verzlunarstjóri V. Holm, á að vera sýkn af kærum sóknarans í þessu máli, og allur kostnaður af því að greiðast úr opinberum sjóði, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors.

Mánudaginn 1. októbermán.

Nr. 11/1877: Skapti ritstjóri Jóseppson
gegn

Bergi amtmanni Thorberg.

Dómur.

Með dómi, gengnum að Akureyri 16. nóvembermánaðar 1876, er kandidat philos. Skapti Jóseppson, ritstjóri blaðsins Norðlings, dæmdur fyrir að hafa haft meiðandi orð um Berg amtmann Thorberg í nefndu blaði nr. 16, er út kom 21. janúar s. á., í 20 króna sekt til landssjóðs, og lúka allan af málinu leiðandi kostnað, eins og það eigi hefði verið gjafsóknarmál, því amtmaðurinn hafði fengið gjafsókn við undirjettinn,

eins og hann einnig hefur fengið hjer við rjettinn, og þar á meðal 10 kr. til hins skipaða sóknara Eiríks Halldórssonar; svo voru og hin ákærðu meiðyrði dæmd dauð og ómerk, en dómi þessum hafa þeir báðir Skapti ritstjóri Jóseppson, sem aðaláfrýjandi, og amtmaður Bergur Thorberg, sem gagnáfrýjandi, skotið til yfirdómsins.

Svo stendur á hinum ákærðu meiðyrðum, að eptir að ritstjórinn í áminnztu blaði sínu hafði látið prenta dóma landshöfðingjaritara Jóns Jónssonar, dags. 29. október og 23. nóvember 1875, fór hann svo felldum orðum út af þeim: «vjer viljum biðja lesendurna að taka vel eptir athæfi amtmanns Bergs Thorbergs, sem lýsir þvílíkri fávizku, eða einhverju enn þá lakara, að langt keyrir úr hófi og öllum má blöskra». «Það koma fyrir orð og gjörðir, er lýsa sjer langbezt sjálfar, og svo er hjer, enda vanta oss orð til þess að lýsa athæfi amtmanns Bergs Thorbergs í þessu máli».

Þar sem aðaláfrýjandinn hefur krafizt þess, að málinu verði frá vísað af þeirri ástæðu, að þá er málið hafi verið fyrir sættanefnd, hafi ekki annar sá sáttanefndarmaður, er hafði ritað innköllun á kæruskjalið, mætt, heldur maður í hans stað, þá er það sannað undir rekstri málsins, að löghæfir sáttamenn (tilsk. 20. jan. 1797 § 35) hafa reynt sættir á málinu, og verður því frávisunarkrafa þessi ekki tekin til greina.

Rjetturinn verður að fallast á þá skoðun aðaláfrýjandans, að hin kærðu orð verði að meta eptir þeim ástæðum eða atvikum, sem koma fram í hinni umræddu ritgjörð, og sem byggð eru á framan nefndum lögreglurjettardómi 23. nóv. 1875, en ekki eptir þeim upplýsingum um málavexti, sem gagnáfrýjandinn hefur fram fært, með því að leggja fram eptirrit um það, er hann hefur gjört í málefnum þessum. Þegar nú þannig er skoðuð sú röksemdaleiðsla höfundarins fyrir hinum ákærðu um-

mælum, að gagnáfrýjandinn hafi felld úr gildi ákvörðun lögreglustjórans í fjárkláðamálinu, þá getur þessi ástæða ekki á neinn hátt rjettlaett þau viðhöfðu orð, nje heldur getur sá skilningur þeirra verið til málsbóta, er aðal-áfrýjandinn hefur gjört gildandi, að þau ekki sjeu með-andi af þeirri ástæðu, að gagnáfrýjandinn hafi ekki nægilegt vit á böðum, lækningum, fjárhirðingum o. s. frv., eða að eitthvað lakara hafi átt sjer stað, svo sem fljótfærni og athugaleysi. Þá orðin eru tekin eins og þau koma fyrir, að gagnáfrýjandanum er brugðið um fávizku eða eitthvað lakara, og þetta gjört enn megnara með því að bæta við, að úr hófi keyri, og að öllum megi blöskra, virðist fullkomin ástæða vera til þess, að álita öll orð þessi í heild sinni sem ókvæðisorð, er ber að dæma dauð og marklaus, og varða aðaláfrýjandann sekta, er samkvæmt hegningarlaganna 219. gr. virðast hæfilega metnar 50 kr., eða 15 daga einfalt fangelsi, ef sektin eigi er greidd í ákveðinn tíma. Svo ber honum og að lúka allan af málinu fyrir báðum rjettum löglega leiðandi kostnað, eins og málið eigi hefði verið gjafsók-armál, og þar á meðal til hinna skipuðu svaramanna amtmannsins við yfir- og undirrjettinn 20 krónur til hins fyr tjeða og 10 krónur til hins síðar nefnda. Undirdómarinn hefur dæmt hinn skipaða svaramann amtmannsins þar við rjettinn í 4 kr. sekt til lands-sjóðsins, af því að hann hafði kallað hin ákærðu orð ósvífin, og skyldi orð þetta vera ómerkt. Þessi ákvörðun í dómi undirrjettarins ber, sem ástæðulaus, að falla burtu.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál, vottast, að meðferð þess fyrir undirrjettinum hefur verið vítalaus, og flutningur þess fyrir yfir- og undirrjettinum lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hin að framan umræddu og ákærðu ummæli aðal-
áfrýjandans, kandidats philos. Skapta Jósepssonar,
í blaðinu Norðlingi, nr. 16, er útkom 21. janúar-
mánaðar 1876, um gagnáfrýjandann Berg amtmann
Thorberg eiga að vera dauð og marklaus; svo ber
aðaláfrýjandanum og að greiða 50 króna sekt í
landssjóð, en greiði hann hana eigi í ákveðinn
tíma, skal hann sæta einföldu fangelsi í 15 daga.
Auk þessa greiði hann allan af máli þessu löglega
leiðandi kostnað fyrir báðum rjettum, eins og það
eigi hefði verið gjafsóknarmál, og þar á meðal til
hinna skipuðu svaramanna amtmanns Bergs Thor-
bergs, fyrir yfirdóminum Guðmundar málaflutn-
ingsmanns Pálssonar 20 krónur, og fyrir undir-
dóminum Eiríks bónda Halldórssonar 10 krónur.—
Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá lög-
birtingu hans, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 29. októbermán.

Nr. 22/1877: Halldór yfirkennari Friðriksson
gegn
Skapta ritstjóra Jósepssyni.
Dómur.

Í blaðinu Norðlingi, nr. 26, dags. 20. apríl 1876,
var ritgjörð með yfirskrift: «Svar frá ritstjóra Norðlings
til yfirkennara H. Kr. Friðrikssonar», er áleit að inni-
hald ritgjörðar þessarar væri ærumeiðandi fyrir sig, og
höfðaði þess vegna mál fyrir bæjarþingsrjetti Akureyrar
gegn ritstjóra blaðsins kand. Skapta Jósepssyni, er var

dæmt þann 1. marz þ. á., og var ritstjórinn með dómi þessum dæmdur frí fyrir ákærum stefnandans, og málskostnaður látinn falla niður.

Dómi þessum hefur nú yfirkennari Halldór Friðriksson áfrýjað, og krafist þess, að hinn stefndi ritstjóri Skapti Jósefsson verði dæmdur til hæfilegrar sektar, málskostnaðar útláta fyrir báðum rjettum, og hin átöl-uðu ærumeiðandi orð dæmd dauð og marklaus. Áfrýj-andinn hefur tekið fram, að það sje varla of hermt, þó að sagt sje, að öll ritgjörð þessi sje samanhangandi keðja af meiðyrðum, og að allur blær hennar eða andi lýsi svo greinilega, sem unnt er, að stefndi hafi ætlað sjer að ærumeiða hann.

Hann tekur fram sem ærumeiðandi einkum þessi orðatiltæki:

- «Staðfasta þjóðfjanda vorn í fjárkláðamálinu H. K. Friðriksson».
- «Vondra last ei veldur smán, en vondra lof er heiðurs rán».
- «B. Sveinsson vildi fyrir engan mun fegra vonzku hans».
- «Þótt Halldór ráðist með ósóma sínum á mig».
- «Óhætt að fullyrða, að Halldór hefur ofsótt og ofsækir enn hvern þann mann, er vill og reynir til að losa þjóð sína frá þeim voðalega skaða og skömm, er hann sjálfur, þessi alræmdi kláðakóngur, hefur bakað henni með atferli sínu í kláðamálinu bæði leynt og ljóst».
- «Hver sá, er þekkir Halldór, eða hefur lesið ósómann hans, hann Hirði sál, hann þekkir fyllilega, hversu Halldór er hrokafullur, óskammfeilinn og ósannorður».
- «Hann er jafnframt slægur sem höggormur, og bæði augljós og sakfelldur rógburðarmaður».

- «Dæmdur og sektaður rógburðar- og fjölmælismaður».
- «En það má nærri geta, að slíkur maður, sem Halldór er, getur ekki tekizt trúanlegur um eitt einasta atriði í því, er hann sjálfur fjasar um mál sitt».
- «Halldóri róg mun því aldrei takast að bía hann (o: Jón ritara Jónsson) eða sverta».
- «Hvert mannsbarn á Íslandi þekkir mannskepnauna hann «Dóra» að því, að engu orði hans er trúandi í kláðamálinu».
- «Að verðungu hataður og fyrirlitinn», og að lokum stefin, er ritgjörðinni lýkur:
- «Flá er þjer tunga o. s. frv.»

Hinn stefndi hefur þar á móti hjer fyrir rjettinum gjört þá aðalrjettarkröfu, að hann verði frí fundinn fyrir öllum kærum og kröfum sækjandans, sem og af málskostnaðar útlátum, og til vara hefur hann enn fremur krafizt þess, að hann verði frí dæmdur af öllu sektargjaldi, og að eins látinn greiða sanngjarnan málskostnað.

Í málsvörn sinni í hjeraði hefur hinn stefndi tek-ið fram, að hann einungis áleti sjer skylt, að svara til einstakra af þeim ofan greindu atriðum, sem tekin hafa verið fram í kæruskjali tilsáttanefndar og stefnu í hjeraði, en við þetta er að athuga, að í skjölum þessum er beinlínis öll greinin tiltekin sem málsefni, og stefnt fyrir illmæli og meiðyrði í greininni, og tekið fram til útlistunar, að áfrýjandinn sje þar auk annars nefndur «staðfastur þjóðfjandi» «hrokafullur og ósannorður,» að hann sje «augljós og sakfelldur rógburðarmaður og fjölmælismaður m. m.» Í þessu er að rjettarins áleti innfalið sjerhvert það kæruatriði, er áfrýjandinn hefur lagt stefnda til sakar.

Sjer til málsbóta hefur hinn stefndi talið, að í því að hann hafi kallað áfrýjandann sakfelldan rógburðarmann, liggi ekki annar áburður, en að ósönn óhróður-saga hafi verið borin milli tveggja eða fleiri til þess að spilla málum, en að svo hafi verið í þessu tilfelli, hefur hann viljað sanna með því að leggja fram undir- og yfirrettardóm í máli einu, í hverju áfrýjandinn hefur verið dæmdur til sekta fyrir meiðandi orð. En að orð áfrýjandans í þessu máli hafa valdið honum sekta fyrir meiðyrði við þriðja mann, getur alls eigi heimilað stefnda rjett til þeirrar sakargiptar, að áfrýjandinn sje rógburðarmaður, enda fellur enn fremur slíkt athæfi alls eigi saman við það, sem eptir hinum fram lögðu dómum hefur valdið áfrýjandanum sekta. Hinn stefndi fer þar næst því fram, að hann með því að nefna áfrýjandann hinn staðfasta þjóðfjanda í fjárkláðamálinu, einungis hafi brúkað orðið þjóðfjandi í þýðingu þess sem móttstöðumaður, og sje áfrýjandanum því ekki gengið of nærri, hið sama sje og um orðin, «hversu» áfrýjandinn «sje hrokafullur, óskammfeilinn og ósannorður». Þar með sje alls eigi lýst því, að hann sje svo, en einungis vitnað til lesandanna, að þeir þekki, «hversu», það er, hvort og að hve miklu leyti áfrýjandinn hafi þessa ókosti til að bera eða ekki. Sá áburður og öll sú lýsing, sem hinn stefndi hefur valið áfrýjandanum, er svo, að þó að stefndi kunni sjálfur að álíta hana rjetta, þá getur það alls eigi veitt honum nokkurt til- efni til að fara svo ærumeiðandi orðum og ókvæðis- miklum orðum um áfrýjandann, eins og hann hefur gjört og þeim engan stað fundið. Hjeraðsdóminn, er hefur sýknað hinn stefnda án ástæðu, er á verði fallizt, verður því að fella úr gildi, og öll hin ákærðu orð að dæma dauð og marklaus; svo ber og hinum stefnda fyrir afbrot sitt, er eptir kröfu áfrýjanda ber að heim-

færa undir hegningarlaganna 219. gr., að greiða 120 kr. sekt til landssjóðs, eða ef öll sektin eigi er borguð í ákveðinn tíma, sæta 36 daga einföldu fangelsi; svo ber honum og að borga allan málskostnað fyrir báðum rjettum eptir fyrirmælum um gjafsóknarmál, þar á meðal til hinna skipuðu málsfærslumanna, fyrir undirrjettinum Eiríks Halldórssonar 16 kr., og fyrir yfirrjettinum Guðm. Pálssonar 25 kr.

Að því leyti mál þetta fyrir undir- og yfirrjetti hefur verið gjafsóknarmál, vottast, að flutningur þess hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Þau að framangreindu fyrir áfrýjandann Halldór yfir kennara Friðriksson ærumeiðandi orð í blaðinu Norðling, nr. 26, dags. 20. apríl 1876, eiga dauð og marklaus að vera, og ber hinum stefnda, Skapta ritstjóra Jósepssyni, að greiða 120 króna sekt, er til fellur landssjóði, eða ef öll sektin ei er greidd í ákveðinn tíma, sæta 36 daga einföldu fangelsi. Svo ber hinum stefnda og að greiða allan löglegan kostnað af máli þessu fyrir yfir- og undirrjetti, eins og það eigi hefði verið gjafsóknarmál, þar á meðal til hinna skipuðu málsfærslumanna áfrýjandans í hjeraði og fyrir yfirdóminum, Eiríks Halldórssonar og Guðm. Pálssonar, 16 krónur til hins fyrnefnda og 25 kr. til hins síðarnefnda.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Nr. 25/1877: Hreppsnefnd Arnarneshrepps
 gegn

Sigurgeir presti Jakobssyni og sýslu-
 manni og bæjarfógeta St. Thórarensen.

D ó m u r.

Hreppsnefndin í Arnarneshreppi höfðaði mál fyrir aukarjetti Eyjafjarðarsýslu gegn prestinum Sigurgeir Jakobssyni til borgunar á 413 kr., er Ingjalldi Halldórsyni höfðu verið veittar sem styrkur af hreppssjóði þessum, og áleit, að tjeður prestur ætti að endurgjalda fje þetta, þar eð hann hafði gefið Ingjald þennan saman í hjónaband með Guðlaugu Gísladóttur. Hinn stefndi Sigurgeir prestur Jakobsson fór því fram fyrir aukarjettinum, að hinn reglulegi dómari, sýslumaður og bæjarfógeti St. Thórarensen, yrði að víkja úr dómarasæti, þar hann áður hefði dæmt um aðalefni máls þessa, og fjellst dómari þessi á þetta, er hann fyrir aukarjetti Eyjafjarðarsýslu þann 6. júní þ. á. felldi úrskurð á þá leið, að hann yrði að víkja sæti, þar eð hann með dómi, uppkveðnum 16. júlí 1874, hefði látið í ljósi skoðun sína á máli þessu.

Úrskurði þessum hefur nú hreppsnefndin í Arnarneshreppi, að fenginni gjafsókn, áfrýjað og krafizt, að úrskurður þessi verði felldur úr gildi, og hinn stefndi skyldaður til að greiða málskostnað, þar á meðal hæfileg málsfærslulaun til hins skipaða málaflutningsmanns. Hinn stefndi þar á móti hefur krafizt, að úrskurðurinn verði staðfestur og heimtað málskostnað.

Með dómi, uppkveðnum 16. júlí 1874, hefur undirdómarinn dæmt hinn stefnda Sigurgeir prest Jakobs-son, til að endurgjalda kostnað þann, er fátækra sjóður Arnarneshrepps hefur haft, eða eptirleiðis kann að hafa af fjölskyldu Ingjalds þess, er mál þetta er út af risið,

sökum þess, að presturinn ekki hafi gætt skyldu þeirrar, er á honum hvílir, samkvæmt tilsk. 30. apríl 1824 3. gr. 10. tölul., og var dómur þessi, eftir að honum var áfrýjað, dæmdur ómerkur fyrir yfirrjetti þann 6. septbr. 1875. Í því að dómurinn þannig áður hefur haft annað mál milli sömu málsparta út af umgetnu hjónabandi til meðferðar, og látið skoðun sína í ljósi um það, finnst engin ástæða til þess, að hann nú sje óhæfur til að dæma þetta mál í aðalefni þess, og leiðir þar af, að hinn áfrýjaði úrskurður verður að dæmast ógildur og málið á ný, eftir embættisskyldu, að takast fyrir af hinum reglulega dómara.

Þar eð áfrýjun málsins er orsökkuð af því, að undirdómurinn ranglega hefur vikið sæti, á hverri gjörð stefndi enga sök getur átt, þótt hann hafi krafist hennar, er ekki ástæða til þess, að skylda hann til að greiða málskostnað, og heldur ekki verður hann lagður á undirdómarann, þar honum ekki hefur verið stefnt til ábyrgðar.

Málskostnaður hjer fyrir rjettinum verður þannig að falla niður, en hinum skipaða málsfærslumanni áfrýjandans, málaflutningsmanni G. Pálssyni, greiðast 10 kr. úr opinberum sjóði.

Flutningur málsins af hendi áfrýjanda, sem hefur fengið gjafsókn, hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður á ógildur að vera. Málskostnaður hjer við rjettinn fellur niður, en í málsfærslulaun til hins skipaða málsfærslumanns áfrýjandans, málaflutningsmanns G. Pálssonar, greiðist 10 kr. úr opinberum sjóði.

Nr. 24/1877:

Hið opinbera

gegn

Eyjólfí Jónssyni í Katrínarkoti.

Dómur.

Með dómi, uppkveðnum fyrir lögreglurjetti Gullbringusýslu 28. maímán. þ. á. af landshöfðingjaritara Jóni Jónssyni, sem settum lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, er Eyjólfur Jónsson í Katrínarkoti dæmdur fyrir óhlýðni gegn fyrirskipunum lögreglustjórans um smölun og böðun á fje sínu í 20 kr. sekt, og til að greiða Sigurði hreppstjóra Vigfússyni 4 kr., sem og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en þeim dómi er bæði eptir ósk hins kærða og af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Hinn setti lögreglustjóri í fjárkláðamálinu, Jón landshöfðingjaritari Jónsson, hefur byggt vald sitt, til að fara með og dæma framannefnt mál, á umboðsskrá konungs til hans, dags. 26. septembermán. f. á., til að gegna störfum þeim viðvíkjandi fjárkláðasýkinni, sem hvíla á lögreglustjórum á Íslandi. Í umboðsskrá þessari, sem gefin er út af ráðherra Íslands eptir konungsbóði (ad mandatum), og prentuð er í «Stjórnartíðindum fyrir Ísland» árið 1876, deildinni B, 101.—102. bls., í íslenzkri þýðingu — frumritið hefur yfirdómurinn ekki haft fyrir sjer — segir, að Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni «veitist vald til að gegna fyrst um «sinn á sjálfs síns ábyrgð öllum þeim störfum, bæði «dómarastörfum, framkvæmdarstörfum og fógetastörfum, snertandi fjárkláðasýkina, bæði í þeim hjeruðum «suðurumdæmisins, er sýkinnar hefur vart orðið að «undanförnu, og hvar annarstaðar á Íslandi, er kláði «kann að koma upp eptirleiðis, er ella mundu liggja á «lögreglustjórum þeim, sem skipaðir eru í hlutaðeigandi

«hjeruð». Að vísu er Jóni landshöfðingjaritara Jóns-syni með þessum orðum umboðsskrárinnar einasta veitt vald til að gegna þeim dómarastörfum og fógetastörfum, snertandi fjárkláðasýkina, sem ella mundu bera undir hlutaðeigandi lögreglustjóra, þar sem þó lögreglustjórar sem slíkir ekki hafa neitt dómsvald; en með því að gjöra verður ráð fyrir, að orðin «dómarastörfum» og «fógetastörfum» ekki standi þýðingarlaus í umboðsskránni, og að hins vegar orðið «lögreglustjórum» sje valið með ásettu ráði, þá virðist eiga að skilja umboðsskrána svo, að nefndum embættismanni sje veitt dómara- og fógetavald í öllum lögreglumálum, er snerta fjárkláðasýkina.

Þar sem nú opt nefnd umboðsskrá þannig fer fram á, að dómara- og fógetavald í öllum lögreglumálum, sem snerta fjárkláðasýkina, skuli um allt land tekið frá hinum reglulegu dómurum og fógetum, og falið á hendur einum manni á hans eigin ábyrgð um ótiltekinn tíma, «fyrst um sinn», sbr. orðin: «hvar annarstaðar á Íslandi, er kláði kann að koma upp eptirleiðis», fær yfirdómurinn ekki betur sjeð, en að hjer sje gjörð sú breyting á skipun dómsvaldsins, sem eptir 42. gr. stjórnarskrárinnar ekki verður ákveðin nema með lögum. Hins vegar fær yfirdómurinn ekki sjeð, að 13. grein stjórnarskrárinnar veiti næga heimild til, að gjöra svo yfirgripsmikla undantekningu undan gildandi lögum, eins og hjer er gjört, því þó að það hafi borið við, að skipaðir hafi verið Commissarii til að dæma einstakt tiltekið mál, þá hefur að minnsta kosti síðan 1718, að norsku lög voru lögleidd hjer á landi, að því er snertir rjettarfar og málaferli, ekkert Commissorium verið út gefið, er veiti einstökum manni, eða einstökum mönnum vald til að fara með og dæma heilan

flokk af málum, hvar sem þau koma fyrir á landinu, og um alveg ótiltekinn tíma.

Yfirdómurinn verður þannig að álíta, að ofanefnt konunglegt Commissorium frá 26. septembermán. f. á. komi í bága við 42. gr. stjórnarskrárinnar, samanborna við 13. gr. hennar, að því leyti, sem Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni með því er veitt dómara- og fógetavald um allt land og um ótiltekinn tíma í öllum lögreglumálum, sem snerta fjárkláðasýkina, og hann því ekki hafi getað byggt á því myndugleika til að fara með og dæma mál það, sem hjer er undir áfrýjun.

Með því að málið þannig verður að skoðast sem dæmt af manni, er ekki hafði nægilega heimild til að sitja í dómarasæti, þá ber að dæma hinn áfrýjaða lögreglurjettardóm og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt. Allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 12 krónur til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmet.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði pólitírjettardómur og öll meðferð málsins í hjeraði á ómerkt að vera. Allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanna Páls Melsteðs og Guðm. Pálssonar, 12 kr. til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 12. nóvembermán.

Nr. 28/1877:

Rjettvísín
gegn

Sigvalda Halldórssyni.

Dómur.

Í sök þessari er Sigvaldi Halldórsson ákærður fyrir

þjófnað, og er það með eigin játningu hans, er styðst við þær aðrar skýrslur, er hafa komið fram við rjettarprófin, sannað, að hann á áliðnu sumri 1876, úr högunnum við Garðsvík í Svalbarðsstrandarhreppi í Þingeyjarsýslu, hefur tekið hryssu, um leið og hann var þar á ferð um næturtíma, og riðið henni suður á Akranes. Seldi hann hana síðan fyrir 28 krónur, og með því að handhafi hryssunnar, þá er þjófnaðurinn komst upp, hefur skilað henni aptur til prófdómarans, til þess að hún yrði afhent eigandanum, er ekki spursmál um endurgjald hins stolna.

Að vísu bera rannsóknarprófin ekki með sjer, að virðing hafi verið lögð á hina stolnu hryssu, en með því að eptir aldri hennar og öðrum atvikum má með viðunanlegri vissu álíta, að söluverð hennar muni hafa verið nærri sönnu verði hennar, virðist ekki nægilegt tilefni til þess, að leita nýrra upplýsinga í þessi efni.

Fyrir afbrot þetta, sem af undirdómaranum í dómi þeim, sem uppkveðinn er fyrir aukarjetti Mýra- og Borgarfjarðarsýslu þann 9. ágúst þ. á., rjettilega er heimfært undir 231. gr. hegningarlaganna, ber hinum ákærða Sigvalda Halldórssyni, sem er fæddur 25. sept. 1844 og ekki hefur sætt hegningu fyrir nokkurt afbrot, að sæta hegningu, sem hæfilega virðist metin til betrunarhússvinnu í eitt ár, og breytist þannig dómur undirrjettarins, sem hefur ákveðið hegninguna til 3 ára betrunarhússvinnu. Að öðru leyti á undirrjettardómurinn óraskaður að standa að því, er hinn ídæmda málskostnað snertir. Hinum ákærða ber að greiða í málsfærslulaun hjer við rjettinn til hins skipaða sóknara, Guðm. málaflutningsmanns Pálssonar, og talsmanns, Páls málaflutningsmanns Melsteðs, 12 kr. til hvors þeirra.

Öll meðferð málsins í hjeraði, svo og sókn og vörn hjer fyrir rjettinum, vottast að hafa verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Sigvaldi Halldórsson á að sæta betr-
unarhúsvinnu í eitt ár. Að því, er málskostnað
snertir, á dómur undirrjettarins óraskaður að standa.
Sem málsfærslulaun til hins skipaða sóknara, mála-
flutningsmanns Guðm. Pálssonar, og hins skipaða
talsmanns, málaflutningsmanns Páls Melsteðs, hjer
við rjettinn, ber hinum ákærða að greiða 12 kr. til
hvors þeirra. Dóminum ber að fullnægja undir
aðför að lögum.

Nr. 19/1877: Jón Breiðfjörð og Ásbjörn Ólafsson
gegn

Jóni Oddssyni og Guðmundi Hannessyni.

Dómur.

Hinir stefndu hafa krafizt, að máli þessu verði vís-
að frá dómi fyrir þá sök, að tvö skjöl, sem lögð höfðu
verið fram fyrir undirrjettinum, sem nr. 18 og 19, og
ekki eru færð inn í undirrjettardómsgjörðirnar, hafi ekki
verið lögð fram fyrir yfirrjettinum, heldur tvö önnur skjöl,
sem enga áteiknun hafi um að hafa verið fyrir undir-
rjetti, og neita þeir, að skjölum þeim, sem lögð eru fram
fyrir yfirrjettinum, beri saman við skjöl þau, sem komu
fram fyrir undirrjettinum.

Með því nú að engin sönnun er fram komin gegn
neitun hinna stefndu fyrir því, að skjöl þau, sem fram
eru lögð sem nr. 5 og 6 hjer fyrir rjettinum, sjeu
samhljóða skjölum þeim, sem lögð voru fram, sem nr.
18 og 19 fyrir undirrjettinum, og þau þannig ekki
verða lögð til grundvallar fyrir úrslitum þessa máls
hjer fyrir rjettinum, þá ber að vísa málinu frá yfir-

dóminum, og ber áfrýjendunum að borga hinum stefndu kost og tæringu, er virðist hæfilega matið 10 kr.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum. Áfrýjendunum Jóni Breiðfjörð og Ásbirni Ólafssyni ber að greiða hinum stefndu Jóni Oddssyni og Guðmundi Hannessyni 10 kr. í kost og tæringu innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, undir aðför að lögum.

Mánudaginn 24. desembermán.

Nr. 29/1877: Jón landshöfðingjaritari Jónsson
gegn

Einari Þórðarsyni
forstöðumanni prentsmiðjunnar.

Dómur.

Eptir að forstöðumaður prentsmiðjunnar Einar Þórðarson, að fenginni gjafsókn fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkurkaupstaðar, hafði höfðað mál gegn áfrýjandnum, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, út af skuld hans til prentsmiðjunnar 39 kr. 81 eyr. fyrir ýmislegan prentunarkostnað á blaðinu Víkverja, sem kom út frá því í júní 1873 til þess í septemberlok 1874, var áfrýjandinn með dómi bæjarþingsrjettarins í Reykjavík, dags. 15. febr. 1877, skyldaður til þess að greiða tjeða upphæð 39 kr. 81 eyr., og 5% vexti þar af, frá sáttadegi, þangað til skuldinni verður lokið, svo og í málskostnað 20 kr., þar á meðal 15 kr. til hins skipaða málsfærslumanns stefnandans í hjerði, og ljet dómhafandi þar næst þann 30. maí þ. á. gjöra fjárnám fyrir hinni til-dæmdu upphæð.

Áfrýjandinn hefur nú krafizt þess, að fúgetagjörð sú, með hverri fjárnám þetta var gjört, verði dæmd

ómerk, og sjer tildæmdar 500 kr. skaða- og miska-
bætur, samt þar næst í aðalmálinu farið því fram, að
hann verði algjörlega sýknaður, eða ef til þess ei fynd-
ist ástæða, til vara krafizt þess, að hann ekki verði
dæmdur til að greiða hærri upphæð en 8 kr. 82 a.,
eða 10 kr. 15 a. í það allra- mesta. Svo hefur hann
og heimtað málskostnað fyrir báðum rjettum.

Hinn stefndi þar á móti hefur krafizt, að undir-
rjettardómurinn og fógetagjörðin verði staðfest, og að
sjer verði tildæmdur málskostnaður. Áfrýjandinn hefur
einkum byggt sýknarkröfu sína á því, að fyrning sje
komin á mál þetta eptir N. L. 5—13—48. gr., þar eð
meir en ár og dagur var liðinn, frá því að prentunin fór
fram og þangað til mál þetta var höfðað, en á þessa
ástæðu verður ekki fallizt, því það er hvorttvegja, að
skuld þessi ekki er þess eðlis, að slík fyrning eigi við
hana, og svo hefur stefndi ómótmælt skýrt svo frá, að
hann vorið 1875 og síðar árangurslaust hafi krafizt
áfrýjandann og sent honum reikning fyrir skuldinni.
Að því leyti áfrýjandinn hefur farið því fram, að eng-
inn samningur hafi verið við hann gjörður annar en
sá, að hann skyldi greiða 11 rdl. 32 sk. fyrir prentun
á hverri örk, og að tiltölu minna fyrir hálfa, og
hann sjerstaklega hefur mótmælt því, að samningur sá,
sem svo er kallaður, dags. 26. júní 1874, sje bindandi
fyrir hann, er ekki hann, heldur einungis hinn stefndi
hafi undirskrifað hann, þá verður tæplega á þessu byggt,
þar eð það sjest af öllu, sem fram er komið í máli
þessu, að áfrýjandanum hefur hlotið að vera kunnugt
um, að prentsmiðjan setti þá skilmála, sem til teknir
eru í samningnum, fyrir prentun blaðsins, og hann sjálf-
ur hefur játað, að til þess hafi verið ætlazt, að hann
gengi að þessum samningi, og skrifaði undir hann, en
hann hafi ekki gjört það, af því hann hafi haldið því fram,

að eldri munnlegur samningur skyldi standa. Verður því að álitast, að áfrýjandi, með því að halda áfram að láta prenta blaðið, hafi undir gengizt þá skilmála, er prentsmiðjan hafði sett 26. júní 1874 með samþykki yfirstjórnanda hennar.

Eptir þessu virðist rjett, að áfrýjandanum sje gjört að skyldu, að greiða þær 17 krónur, sem hann telur að sjer hafi verið ofreiknaðar á prentun á 11 hálförkum og $\frac{1}{4}$ parti arkar.

Þegar nú þar næst kemur hið annað ágreiningsatriði út af reikningi prentsmiðjunnar, sem er að upphæð 12 kr. 66 aurar, hefur áfrýjandinn ekki viljað kannast við, að breytingar á handritum og önnur slik smástörf hafi átt stað, og neitað þeim, en þar sem hann út af því, að hinn stefndi hefur farið því fram, að áfrýjandinn væri látinn synja fyrir breytingarnar með eiði, hefur látið í ljósi, að hann öllu síður en hinn stefndi sje fær um að segja, hvort þær hafi átt stað, þá hljóta þessi ummæli áfrýjandans á annan bóginn mjög að veikja neitun hans, og á hinn bóginn virðist í því atriði, að hinn stefndi eptir eðli og ásigkomulagi gjalda þessara ekki getur fært ítarlegar sannanir gegn almennri neitun fyrir þeim breytingum, er hann í hvert skipti hefur reiknað og tilgreint mjög ítarlega í máls-skjölum sínum, ekki að geta legið nægileg ástæða til að sýkna áfrýjandann fyrir þessari gjaldagrein, og það því fremur, sem að í skilmálum prentsmiðjunnar, dags. 26. júní 1874 er tekið fram, að forstöðumaðurinn meti allar breytingar og umbrot, enda má eptir öllu, sem fram er komið, álita, að þær hafi átt stað. Þar eð að síðustu áfrýjandinn ekki hefur getað fært á rökum grundvallaðar ástæður gegn því, sem eptir er af hinum umrædda reikningi 10 kr. 15 a. fyrir aukið petitletur í prentun blaðsins, getur hann eigi komizt hjá

því, að hann samkvæmt því, sem hann í vararjettar-kröfu sinni hefur viljað láta sjer lynda, verði dæmdur til að greiða tjeðar 10 kr. 15 aura, og leiðir það enn fremur meðal annars af því, að hann ekki hefur gagnstefnt til greiðslu á 2 kr. 33 aur., er hann þykist hafa ofgreitt 4. nóv. 1873, að afdráttur af upphæð þessari ekki getur komið til álita.

Af ástæðum þessum ber hinn áfrýjaða dóm að staðfesta, og með því ekki er ástæða til þess að taka til greina mótmæli áfrýjandans gegn hinni áfrýjuðu fógetagjörð, þar eð hún ber ljóslega með sjer, að lögtak hafi verið gjört til fullnægju eptir hinum áfrýjaða dómi, og það að þriðja manni ekki hefur verið geymdur óskertur rjettur út af fjárnáminu, ekki skerðir hluta þess, sem fyrir fjárnáminu hefur orðið, eða getur gefið honum rjett til, án frekari sannana, að fá því hrundið, ber hina áfrýjuðu fógetagjörð einnig að staðfesta.

Áfrýjandanum ber að greiða stefnda í málskostnað hjer fyrir rjettinum 15 kr.

Að því leyti mál þetta hefur verið flutt með gjafsókn í hjeraði, vottast, að málsfærslan hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði bæjarþingsrjettardómur og fógetagjörð eiga óröskuð að standa. Í málskostnað hjer fyrir rjettinum ber áfrýjandanum, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, að greiða 15 krónur til hins stefnda Einars prentara Þórðarsonar.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu, undir aðför að lögum.

Nr. 31/1877:

Rjettvísinn
gegn

Þorsteini Ásbjarnarsyni.

Dómur.

Með eiðfestum framburði tveggja vitna fyrir rjetti, er það löglega sannað, að hinn ákærði Þorsteinn Ásbjarnarson á Bjarnastöðum í Selvogi hafi á lögregluþingi, sem sýslumaðurinn í Árnessýslu, Þorsteinn Jónsson, hjelt á heimili hins ákærða 1. dag júnímán. 1876 með hans leyfi, í barnfaðernismáli, sem höfðað hafði verið gegn honum, vaðið upp á tjeðan embættismann með skammaryrðum, án þess að sýslumaðurinn gæfi neitt tilefni til þess. Fyrir þetta afbrot er hinn ákærði fyrir aukarjetti Árnessýslu 14. júnímán. þ. á. dæmdur af Hermanni sýslumanni Johnssyni, sem setudómara, til að greiða 100 kr. sekt til landssjóðs, eða sæta 30 daga einföldu fangelsi, ef öll sektin eigi er goldin í ákveðinn tíma, sem og til að borga allan kostnað af málinu, og loks eru skammaryrði þau, er hann hafði haft við sýslumanninn, dæmd ómerk; en þeim dómi er eftir ósk hins ákærða áfrýjað til yfirdómsins.

Hjeraðsdómarinn hefur rjettilega heimfært framangreint brot hins ákærða undir 102. gr. hegningarlagna, og með því hegningin virðist hæfilega tiltekin eftir öllum málavöxtum, ber að staðfesta hjeraðsrjettardóminn í heild hans. Hinum ákærða ber einnig að borga allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 12 kr. handa hvorum þeirra.

Meðferð málsins í hjeraði, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum, hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði undirrjettardómur á óraskaður að standa. Hinum ákærða Þorsteini Ásbjarnarsyni ber að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 12 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans, undir aðför að lögum.

Hæstarjettardómar

á hæstarjettarárinu 1877.

Föstudaginn 2. marzmán. 1877.

Nr. 76/1877: Halkjer málaflutningsmaður
gegn

Guðmundi Sigurðssyni og

Elínu Sigurðardóttur

(svaramaður: Brock),

sem eru ákærð fyrir barneign í meinum.

Aukarjettardómur Árnessýslu 17. júlímán. 1875.

Hin ákærðu systkin, Guðmundur Sigurðsson og Elín Sigurðardóttir, eiga hvort um sig að sæta betrunarhússvinnu í 1 ár. Hinum ákærða Jóni Jónssyni ber að greiða 20 króna sekt til landssjóðs, en borgi hann hana ekki, þá að sæta einföldu fangelsi í 5 daga. Hina ídæmdu sekt ber að greiða innan 15 daga frá löglegri birtingu dóms þessa. Öllum hinum ákærðu ber að greiða málskostnað in solidum, þó þannig, að systkinin Guðmundur og Elín borgi í sameiningu 6 krónur í málsfærslulaun til svaramanns þeirra, fyrrum sýslumanns Þórðar Guðmundssonar. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Dómur landsyfirjettarins á Íslandi 17. janúarmán. 1876.

Hin ákærðu, Guðmundur Sigurðarson og Elín Sigurðardóttir, eiga hvort um sig að sæta betrunarhússvinnu í 18 mánuði, og borga $\frac{2}{3}$ af kostnaði málsins í hjerði in solidum, þó svo, að þau greiði að fullu 6 kr.

í málsvarnarlaun til svaramanns síns, Þórðar Guðmundssonar. Svo greiði þau og in solidum allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og organista P. Guðjohnsens 10 krónur til hvors í málsfærslulaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Dómur hæstarjettar.

Samkvæmt ástæðum dóms þess, sem hjer er undir áfrýjun, dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirjettarins á óraskaður að standa. Í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti til málaflutningsmannanna Halkjers og Brocks ber hinum ákærðu, öðru sem báðum og báðum sem öðru, að greiða 20 krónur handa hvorum þeirra.

Ástæður landsyfirjettardómsins eru prentaðar á 86.—88. bls. hjer að framan.

Föstudaginn 16. nóvembermán. 1877.

Nr. 235/1877: Halkjer málaflutningsmaður
gegn

Margrjetu Guðmundsdóttur
(svaramaður Nellemann),

sem er ákærð fyrir að hafa líflátið barn sitt.

Aukarjettardómur Gullbringu- og Kjósarsýslu 23. janúarmán. 1877.

Hin ákærða Margrjet Guðmundsdóttir á að vera sýkn af ákærum rjettvísinnar í máli þessu. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal 10 kr. í málsfærslulaun til hins skipaða svaramanns, yfirjettar-málaflutningsmanns Páls Melsteðs, greiðist úr opinberum sjóði.

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 28. maím. 1877.

Hin ákærða Margrjet Guðmundsdóttir á að vera sýkn af ákærum sóknarans í máli þessu, en að öðru leyti á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Allur af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svara-manns fyrir yfirdóminum, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 12 krónur til hvors, greiðist úr opinberum sjóði.

Dómur hæstarjettar.

Samkvæmt ástæðum dóms þess, sem hjer er áfrýjað, og með þeirri athugasemd, að álit um sálarástand hinnar ákærðu, sem hið konunglega heilbrigðisráð hefur látið uppi, eptir að tjeður dómur var upp kveðinn, er því til styrkingar, að niðurstaða dómsins sje rjett, dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa. Málaflutningsmönnunum Halkjer og Nellesmann bera í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti 30 krónur hvor-um, er greiðist úr opinberum sjóði.

Ástæður landsyfirrjettarins eru prentaðar á 199. —201. bls. hjer að framan.

Föstudaginn 25. janúarmán. 1878.

Nr. 70/1877: Magnús Jónsson, sóknarprestur
á Grenjaðarstað,

(Levinsen málaflutningsmaður skipaður),
gegn

hreppstjórunum í Helgastadahrepp
(Klubien málaflutningsmaður skipaður),
um skyldu sækjandans til að halda «3 marka ómaga».

Aukarjettardómur Þingeyjarsýslu 12. júlím. 1873.

Hinn stefndi, Magnús Jónsson, prestur að Grenjaðarstað, á að vera sýkn af kröfum og kærum sækjandanna, hreppstjóranna í Helgastaðahrepp í þessu máli. Málskostnaður falli niður. Hinum skipuðu talsmönnum málspartanna, Einari Ásmundssyni og Jóni Sigurðssyni, bera 8 rd. hvorum um sig í málsfærslulaun, er lúkist þeim úr opinberum sjóði.

Dómur landsyfirjettarins á Íslandi 1. júnímán. 1874.

Hinn stefndi, Magnús Jónsson, prestur til Grenjaðarstaðar, á að greiða til fátækra sjóðs Helgastaðahrepps fyrir fardagaárin 1867—1874, árlega 144 — hundrað fjörutýgi og fjórar — álnir á landsvísu eða í peningum eptir hvers árs verðlagsskrár meðalverði allra meðalverða. Að öðru leyti frávísast yfirdómsstefnunni. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Í málsfærslulaun til svaramanna málspartanna við undirrjettinn, hreppstjóranna Einars Ásmundssonar og Jóns Sigurðssonar, greiðist 8 rd. til hvors um sig og til svaramanns áfrýjandanna við yfirdóminn, málaflutningsmanns Páls Melsteðs 10 rd., allt úr opinberum sjóði. Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Dómur hæstarjettar.

Eins og mál þetta liggur fyrir hæstarjetti, getur ekki komið til tals að rannsaka þar, hvort hinn áfrýjandi dómur sje rjettur, að því leyti sem hann annars vegar hefur vísað málinu að nokkru leyti frá landsyfirrjettinum, og hins vegar ekki hefur veitt hinum stefndu vexti af upphæð þeirri, sem þeim er dæmd.

Samkvæmt því sem skýrt er frá um það efni í landsyfirrjettardóminum, ber að álíta, að máldagar þeir,

sem þar er skírskotað til, sbr. erindisbrjef 1. júlí 1746, 16. gr., hafi inni að halda nægilega heimild fyrir skyldu áfrýjandans, sem prests á Grenjaðarstað, til að halda «3 marka ómaga», og auk þess verður að ráða það af skýrslum þeim, sem fyrir hendi eru, að fyrri prestar í brauðinu, bæði á þessari öld og á fyrri öld, hafi kannast við þessa skuldbindingu á prestakallinu á þann hátt, að það eitt hljóti að gjöra að verkum, að ekki geti orðið spurning um, að skuldbindingin sje fallin burtu, af því að henni ekki hafi verið fullnægt um ómuna tíma. Með því að enn fremur verður samkvæmt eðli málsins að skoða tjeða skuldbindingu svo, sem hún hvíli á sækjandanum gagnvart hinu opinbera og sjerstaklega gagnvart fátækra stjórnninni yfir höfuð, verður mótbára sækjandans gegn því, að hinir stefndu hafa eptir ráðstöfun amtsins höfðað mál þetta sem fátækra stjórar í þeim hrepp, þar sem Grenjaðarstaðarkirkja liggur, ekki tekin gild. Af þessum ástæðum, og með því að ekki virðist vera nægt tilefni til, eins og málið í heild sinni er vaxið, að dæma landsyfirrjettardóminn, að því leyti sem hinum stefndu er dæmt hið umrædda árgjald fyrir tímabil, sem er seinna en málshöfðunin í hjeraði, ómerkan, án þess að þess hafi verið krafizt, þá verður að standa við niðurstöðu þá, sem landsyfirrjetturinn hefur komizt að, og skal þeirri athugasemd bætt við, að þó að skylda sækjandans beinlínis að eins fari fram á að taka ómaga til framfæris, þá verður hæstirjettur, eins og málið liggur fyrir hendi, að vera því samþykkur, að sækjandanum er gjört að greiða samsvarandi árgjald fyrir umliðna tímann. Með því að hæstirjettur einnig fellst á hinar aðrar ákvarðanir í dómnum, ber að staðfesta hann. Málskostnaður fyrir hæstarjetti virðist eptir atvikum eiga að falla niður, og málsfærslulaun þau, er hinum

skipaða svaramanni hinna stefndu bera, að greiðast úr opinberum sjóði.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirrjettarins á óraskaður að standa. Málskostnaður fyrir hæstarjetti falli niður. Sækjandanum ber að greiða 2 krónur til dómsmála-sjóðsins. Klubien málaflutningsmanni veitast í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti 150 krónur, er greiðist úr opinberum sjóði.

Ástæður landsyfirrjettardómsins hljóða svo:

Mál þetta er risið milli hreppstjóranna í Helgastaðahreppi í Þingeyjarsýslu og prestsins á Grenjaðarstað, Magnúsar Jónssonar, út af því, að tjeðir hreppstjórar álíta, að nefndum presti beri eptir máldögum kirkjunnar þar að halda ár hvert 3 marka ómaga, en hinn stefndi á hinn bóginn álítur, að slík skylda eigi hvíli á sjer, því máldagarnir, rjett skildir, heimili hana eigi, og þótt þeir heimiluðu hana, væri hún nú burt fallin, þar eð prestarnir á Grenjaðarstað í langan tíma eigi hafi haldið slíkan ómaga, eins og líka þvílík skylda, er í fyrndinni lá á ýmsum kirkjum á landinu eptir máldögum þeirra, eða á þeim, er þær hjeldu, fyrir löngu síðan og það þegar sumstaðar við byrjun siðaskiptanna hafi fallið burtu, og þó það nú loksins kynni að mega álíta, að sú skylda hvíldi enn á Grenjaðarstaðarprestum, að halda áminnztan ómaga, þá gjöri máldagarnir þeim þó eigi að skyldu að halda hann af Helgastaðahreppi, og hreppstjórunum þar geti því eigi borið neinn rjettur til að ákæra sig fyrir það, þó hann eigi hafi haldið ómagann, og einkum á þessari síðustu ástæðu hefur sýslumaðurinn í Þingeyjarsýslu byggt dóm sinn í málinu 12. júlí f. á., er dæmir prestinn sýknan fyrir kær-

um og kröfum hreppstjóranna, og svaramönnum beggja málspartanna, hvorum fyrir sig, 8 rd. í málsfærslulaun úr opinberum sjóði, þar báðir málspartarnir höfðu fengið gjafsókn við undirrjettinn.

Þessum dómi hafa nú hreppstjórnir í Helgastaðahreppi skotið til yfirdómsins og heimtað, að opt nefndur prestur verði skyldaður til að greiða fátækra-sjóði Helgastaðahrepps fyrir þau sjö fardaga-árin 1867 til 1874 ómagameðlag, að upphæð 144 álnir um árið, eða samtals 1008 álnir, reiknaðar eftir meðalverði hvers árs verðlagsskrár, og til að svara 4% vöxtum um árið af upphæð þessari, frá því, er málið var lagt til sátta, og að hann enn fremur verði skyldaður til að halda framvegis frá fardögum 1874 og meðan hann sje prestur í kallinu 3 marka kristfjórómaga, eða að öðrum kosti greiða árlega til Helgastaðahrepps 144 álnir eftir meðalverði hvers árs slíkum ómaga til framfæris, samt að hinn stefndi verði skyldaður til að borga allan málskostnað, eins og málið eigi væri beneficerað af sækjanda hálfu. Þar á móti hefur hinn stefndi krafizt, að undirrjettardómurinn verði staðfestur, og áfrýendurnir dæmdir til að greiða skaðlaust allan málskostnað fyrir báðum rjettum. Enn fremur hefur hann álitid það sjálfsagt, að þó málið fjelli á sig, yrði hann eigi dæmdur nú til að greiða nema 576 álnir á landsvísu, eða 144 álnir fyrir hvert ár frá fardögum 1867 til fardaga 1871, því undirrjettarstefnan hefði eigi náð yfir lengra tímabil; en með því hjer er að ræða um sams konar gjöld, er falla ár hvert, þá verður eigi betur sjeð, en að yfirdómurinn verði að vera bær um að láta dóm sinn einnig hljóða um þau gjöldin, er fallið hafa síðan málið var byrjað í hjeraði. Þar sem áfrýjandinn hins vegar hefur krafizt, að hinn stefndi verði skyldaður til að halda framvegis frá fardögum 1874, og meðan hann sje prestur í kall-

inu, 3 marka ómaga, eða greiða að öðrum kosti 144 álnir árlega til Helgastaðahrepps, þá ber að vísa þessari kröfu frá yfirdóminum, með því að hún liggur fyrir utan hjeradsrjettarstefnuna.

Hvað nú þá málið sjálft áhrærir, þá stendur í eptirriti því af hinum löggiltu kirknamáldögum fyrir Hóla biskupsdæmi, er áfrýendurnir hafa fram lagt, og staðfest er af Steingrími biskupi, um Grenjaðarstaðakirkju; 1. í Auðunnar biskups máldaga: (o: kirkjan á) «reka meður öllum friðendum á Sandi, er Guðmundur gaf Eyólfsson, þá er Ísleifur ljet stað, þá skal sá hafa Geitafellsland, er við tekur, og 3 marka ómaga»; 2. í Pjeturs biskups máldaga: «Hjer skal og vera 3 marka kristfjárómagi, og stendur fyrir Geitafell»; 3. Ólafs biskups Rögnvaldssonar máldagi fer hjer um öllum sömu orðum og máldagi Pjeturs biskups; 4. stendur í Sigurðar registri svo: «á þessu fje (o: Grenjaðarstaðakirkju) eiga að vera — einn 3 marka ómaga» (o: ómagi). Hinn stefndi hefur nú álitid, að Auðunnar biskups máldagi ætti að skiljast þannig, að þegar Guðmundur Eyólfsson gaf Geitafell og reka á Sandi til Grenjaðarstaðarkirkju, hafi hann bundid gjöfina þeim skilmála, að sá, er við tæki (o: Grenjaðarstaðaprestur), skyldi taka við um leid vissum 3 marka ómaga og halda hann, meðan ómaginn lifði, og síðan vera laus, en engan veginn þannig, að 3 marka ómagi skyldi um aldur og æfi vera á fjenu, og þennan skilning sinn byggir hann á því, að Geitafell sje lítið býli, og hafi verið hjáleiga frá Grenjaðarstað, og afgjaldið þaðan sje svo lítið (c: 60 álnir), að menn gætu eigi ímyndað sjer, að nokkur hefði farið að gjöra kirkjunni þann fjárskaða, að kasta upp á hana haldi á 3 marka ómaga um aldur og æfi fyrir ekki arðsamari gjöf eða eign. Í því, er Halldór biskup Brynjólfsson hafi látið rita í kirkjustól Grenjað-

arstaðarkirkju úr máldögum þeirra Pjeturs og Ólafs, sje og eigi heldur nokkuð minnzt á þennan 3 marka ómaga, svo óvíst sje, hvort eptirrit það, er áfrýendurnir hafa fram lagt, sje rjett, og væri það rjett, þá hefðu nefndir biskupar, Pjetur og Ólafur, auðsjáanlega misskilið máldaga Auðunnar biskups. En það er engin ástæða til að vefengja eptirrit áfrýjandanna, sem, eins og fyr var getið, er staðfest af Steingrími biskupi, og það því síður, sem það eigi er í neinni mótsögn við það, er Halldór biskup hefur látið rita í kirkjustólinn; því bæði er það auðsjáanlega ekki nema útdráttur úr máldögnum, og svo hefur hann og líka látið sjer mest annt um að skrifa inn í kirkjustólinn það úr máldögnum, er laut að eignum kirkjunnar, svo prestarnir skyldu vita, hvað kirkjan ætti, og þeir því gætu vakað yfir, að ekkert gengi undan henni. Það er því mjög skiljanlegt, þó hann hafi sleppt að skrifa það upp úr máldögum þeirra Pjeturs og Ólafs biskupa, er laut að ómaganum, og það því fremur, sem hann ljet skrifa inn í kirkjustólinn það, sem stóð í Auðunnar biskups máldaga og í Sigurðar registri hinu síðara um hann. Ástæður hins stefnda fyrir skilningi hans á Auðunnar biskups máldaga falla og við það, að það er auðsjeð af máldaganum sjálfum, að Geitafell hefur þá, er hann gjörðist, eigi verið hjáleiga frá Grenjaðarstað, heldur sjerskilin jörð, því bæði er hún í byrjun máldagans talin meðal jarða þeirra, er kirkjan átti, en hefði hún verið hjáleiga, hefði eigi þurft að nefna hana fremur en hvern annan part af heimalandinu, sem kirkjan þá átti allt; og svo gat heldur eigi einn (o: Ísleifur) látið kirkjuna fá staðinn, o: allt heimalandið, og annar (o: Guðmundur) þó látið hana fá part af því; það er þannig auðsært, að Geitafell hlýtur að hafa verið á þeim tímum langtum betra býli, en það er nú, og það getur

þannig ekkert verið á móti því, að afgjaldið af því þá, og rekinn að auki, hafi ár hvert numið meiru en 3 mörkum eða 144 álnum. Að skyldan að halda ómagann sje viðvarandi, sýna og gjörla máldagar þeirra Pjeturs og Ólafs biskupa, og Sigurðar registur eins, sem allt er í fullri samstemmu við Auðunnar biskups máldaga, nema hvað hann er greinilegri að því leyti, sem hann segir frá, hvernig þessi skylda með fyrstu sje undir komin. Að vísu er nú að eins sagt í erindisbrjefi biskupanna hjer á landi 1. júlí 1746, 16. gr., að allar tjeðar máldagabækur skuli álitast áreiðanlegar og authentiskar máldagabækur fyrir Hóla biskupsdæmi, og skuli eptir þeim dæma og útkljá allar þrætur um eignir kirkna þar og rjettindi þeirra; en úr því þær þannig eiga að gilda um eignir og rjettindi kirknanna, verða þær og að gilda um kvaðir þær, er þær segja að liggi á kirknaeignunum, að því leyti slíkar kvaðir geta staðizt með trúarbrögðum þeim, er nú eru, og eigi miða til að efla pápiskan sið.

Það virðist þannig ekki geta haft nein áhrif á úrslit málsins, hvort hinir fyrri prestar á Grenjaðarstað hafi í orði eða verki viðurkennt, að sú skylda lægi á þeim, að halda optnefndan ómaga, eins og áfrýendurnir hafa staðið fast á, að þeir hafi gjört, eða þó nefndir prestar eigi hafi viðurkennt slíka skyldu, eins og hinn stefndi með ýmsum skjölum hefur viljað sanna, að þeir aldrei hafi gjört, og því síður virðist það geta haft neina þýðingu í þessu máli, þó prestar annarstaðar um landið — sem þó er ósannað — hafi vanrækt líkar skyldur, er máldagar kirknanna þar leggja þeim á herðar, því af skyldu vanrækt getur eigi leitt, að skyldan falli burt. Það getur hjer og eigi breytt máli, þótt löggjöfin um það, hvernig þurfamönnum skuli sjá borgið, sje nú orðin mjög breytt frá því, sem hún var, þeg-

ar Grenjaðarstaðarkirkja fjekk Geitafell og hinn nefnda reka, eða þótt hinn stefndi yrði nú að greiða á móts við aðra hreppsins íbúa til sameiginlegra hreppsparfa ár hvert 144 álnir eða meirá; því eptir máldögunum grundvallast skylda prestsins að halda opt nefndan ómaga á afnotum áminnztra kirkjueigna, en alls eigi á löggjöfinni um framfærslu þurfamanna; breyting á þessari löggjöf getur því engin áhrif haft á tjeða skyldu prestsins, sem er sjerstakleg kvöð á brauðinu, er ekkert á skilt við sveitarútsvar. Að vísu er það með öllu satt, að máldagarnir gjöra prestinum eigi að skyldu að taka 3 marka ómaga af Helgastaðahreppi, heldur verður hann að vera með öllu sjálfráður í því, hvern ómaga hann tekur, en þar sem hinn stefndi eigi hefur sýnt, að hann hafi haldið nokkurn 3 marka kristfjárómaga, síðan hann kom að brauðinu, verða fátækraforstjórarnir þar í hreppnum að vera rjettbærir og næstir til að skerast í það, að presturinn gegni þessari skyldu sinni, sem og til að ráðstafa fjenu frá prestinum, fátækum til framfæris, samkvæmt máldögunum, úr því hann sjálfur ekki hefur gjört það.

Af öllum fyr tjeðum ástæðum ber að dæma hinn stefnda skyldan til að lúka til Helgastaðahrepps fátækra sjóðs fyrir hvert fardagaár frá 1867, þá er hann fyrst kom til Grenjaðarstaðar prestakalls, og til fardaga 1874 144 álnir á landsvísu eða í peningum eptir hvers árs verðlagsskrár meðalverði allra meðalverða; þar á móti virðist eptir ásigkomulagi máls þessa eigi næg ástæða til að taka kröfu áfrýjandanna um vöxtu af fje þessu, eins og hún liggur fyrir, til greina. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður. Laun þau, er málsfærslumönnum málspartanna eru dæmd við undirrjettinn samþykkjast. Svo ber og svaramanni áfrýjandanna við

yfirdóminn, er skipaður hefur verið að flytja málið með gjafsókn, 10 rd. fyrir flutning þess úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í hjerði hefur í gjafsóknarmáli, sem þessu, verið nokkuð seinfær, án þess þó virðist ástæða til að láta það varða ábyrgð. Fyrir yfirdóminum hefur flutningur málsins verið forsvaranlegur.

Miðvikudaginn 20. febrúarmán. 1878.

Nr. 3/1877: Þórarinn prófastur Böðvarsson
(Klubien málaflutningsmaður skipaður)

gegn

stórkaupmanni N. H. Knudtzon,
sem forstjóra verzlunarfjelagsins P.

C. Knudtzon & Sön

(málaflutningsmaður Halkjer),

um heimild hins stefnda til nokkurra lóða, sem að ætlun stefnandans heyra undir Garðakirkju.

Aukarjettardómur Gullbringu- og Kjósarsýslu 7. aprílmán. 1873.

Hinum stefnda ber að láta laust og sleppa úr sínum umráðum til handa staðar og kirkju að Görðum sem eiganda rjettum eignarhaldi til afgjalds og umráða á allri þeirri lóð Hafnarfjarðarbyggðar, sem þeir hafa slegið handhafa-rjetti á og afgjald tekið af, fyrir utan það svæði, sem á þeim framlagða uppdrætti er afmarkað með rauðu strykki, sem er dokka, kálgarður, túnblettur og verzlunarhúsastæði P. C. Knudtzons og J. Th. Christensens og húsastæði Árna smiðs Hildibrandssonar með öllu því svæði, sem þar er á milli. Ber hinum stefnda að skila aptur og greiða sækjandanum að fullu og öllu þá lóðartolla og afgjöld, hverju nafni sem nefnast, sem þeir hafa upp borið af því landi í Hafnarfirði, sem er kringum hið tiltekna svæði, frá

sættakærudegi þangað til að staðar- og kirkjuhaldarinn að Görðum hefur tekið landið til fullkominna umráða og afnota. Málskostnaður falli niður. Hinum skipaða talsmanni sækjandans, Jóni málaflutningsmanni Guðmundssyni bera í málsfærslulaun 6 rd., er greiðist úr opinberum sjóði. Dóminum að fullnægja innan 15 daga frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 22. septbr. 1873.

Áfrýjandinn, verzlunarfjelagið P. C. Knudtson & Sön á af ákærum hins stefnda, beneficiarius að Görðum, Þórarins prófasts Böðvarssonar í máli þessu sýkn að vera. Talsmanni hins stefnda fyrir undirrjettinum, Jóni málaflutningsmanni Guðmundssyni bera 6 rd. í málsfærslulaun, er greiðist úr opinberum sjóði. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Dómur hæstarjettar.

Eins og málið er flutt og samkvæmt skýrslum þeim, sem fram eru komnar undir rekstri þess, verður að ætla, að eigendur jarðarinnar Akurgerðis hafi með því, síðan um síðustu aldamót einlægt að veita fleirum og fleirum leyfi til að byggja hús, rækta upp kálgarða o. s. frv., og með því að taka lóðargjald fyrir, í raun og veru komið fram, án mótmæla af hálfu Garðakirkju allt þar til mál þetta var höfðað, sem eigendur að stærra svæði, ekki einungis heldur en því svæði, sem stefnandinn hefur haldið fram fyrir yfirjettinum, og í aðalkröfu sinni fyrir hæstarjetti að hinum stefndu gæti borið sem tún Akurgerðis, heldur jafnvel að svæði, sem sumstaðar nær út fyrir hin rýmri takmörk, sem stefnandinn í fyrri varakröfu sinni fyrir hæstarjetti hefur viljað játa að tjeðu túni hafi fylgt, það er að segja þeirri lóð, sem liggur fyrir neðan hraunbrúnina austur að brú þeirri,

sem sýnd er á hinum framlagða afstöðu-uppdrætti. Gagnvart þessum eignarumráðum, sem þannig hafa átt sjer stað og myndast smátt og smátt um langan aldur, og þegar þess er gætt, að það ekki er ljóst eptir skýrslum þeim, sem fram eru komnar, sumar hverjar ekki fyr en fyrir hæstarjetti, hvort Akurgerði, þó það hefði verið hjáleiga frá Garðastað, ekki hafi átt eða eignast, þegar það var selt Hans Nansen árið 1677, eða þá seinna allan þann tíma, sem leið þangað til konungsverzlunin íslenzka afsalaði Sivertsen kaupmanni það árið 1804, land út af fyrir sig utantúns, sem og til þess, að það er mjög svo óljóst, hvernig yfir höfuð hefði átt að ákveða mörkin fyrir landareign þess,— þá getur hæstirjettur hvorki veitt aðalkröfu nje fyrri varakröfu stefnandans samsinning sína. Og með því að enn fremur sú varakrafa, sem stefnandinn hefur gjört fyrir hæstarjetti, ef hvorug hinna fengi framgang, að Garðakirkju og stað verði dæmd eignarumráð fyrir hinum stefndu yfir lóð þeirri, sem liggur fyrir utan takmarkalínurnar, er skírskotað er til í fyrri kröfunum, að undanteknum þeim lóðarblettum, sem hinir stefndu voru búnir að útvísa til húsabygginga, kálgarða eða túna, og þeir tóku lóðargjald af 20 árum áður en sáttakæran var gefin út, eða að minnsta kosti þegar hún var gefin út, ekki heldur er svo löguð, að hún verði tekin til greina þegar af þeirri ástæðu, að hún er svo óákveðin, þá verður hæstirjettur að vera því samþykkur, að stefnandinn er í hinum áfrýjaða dómi dæmdur sýkn af kærum stefnanda, og getur ekki komið til mála að rannsaka, hvort skoðun sú, er stefnandinn hefur komið fram með undir rekstri málsins, að markalínan fyrir landareign Akurgerðis eigi að vera úr Fiskikletti norðan um Víðistaði í Hörðuvelli, og þaðan með læknum til sjávar, sje á rökum byggð. Þar eð heldur ekki er

neitt athugavert við ákvæði nefnds dóms um málskostnað fyrir báðum lægri dómstólunum, þá ber að staðfesta hann, og á málskostnaðar fyrir hestarjetti einnig að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur landsyfirjettarins á óraskaður að standa.

Málskostnaður fyrir hestarjetti falli niður. Stefnandinn greiði 2 krónur í landssjóð.

Ástæður landsyfirjettardómsins hljóða svo:

Með landsyfirjettarstefnu frá 21. apríl þ.á. áfrýjar verzlunarhúsið P. C. Knudtson & Sön í Kaupmannahöfn aukarjettardómi Gullbringu- og Kjósarsýslu frá 7. s. m. í máli, sem beneficiarius til Garða prestakalls á Álptanesi, Þórarinn prófastur Böðvarsson, hafði í hjeraði höfðað gegn tjeðu verzlunarhúsi út af því, að það, sem eigandi að jörðinni Akurgerði, sem fyrrum hafði verið eign Garða kirkju, en sem borgmeistari Hans Nansen í Kaupmannahöfn árið 1677, þá hann átti verzlun í Hafnarfirði, hafði fengið til kaupstaðarstæðis í makaskiptum fyrir hálfa jörðina Rauðkollsstaði í Hnappadalssýslu, 8 hndr. að dýrleika með 2 kúgildum og 60 álna landskuld, tæki sjer rýmri afnot af jörðinni Akurgerði, en rjettur hans stæði til. Með undirrjettarins dómi í málinu uppkveðnum 7. apríl þ.á. af hlutaðeigandi meðdómsmönnum — því dómariinn var á annari skoðun, og lagði fram ágreiningsatkvæði — er áfrýjandinn dæmdur til að láta laust og sleppa úr sínum umráðum til handa staðar og kirkju að Görðum, sem eiganda rjettum eignarhaldi til afgangis og umráða á allri þeirri lóð Hafnarfjarðarbyggðar, sem þeir hafa slegið handhafarjetti á og afgangi tekið af, fyrir utan það svæði, sem á þeim framlagða afstöðu-upp-

drætti er afmarkað með rauðu stryki, sem er dokka, kál-garður, túnblettur og verzlunarhúsastæði P. C. Knudtzons og J. Th. Christensens og húsastæði Árna smíðs Hildibrandssonar með öllu því svæði, sem þar er á milli; svo er hann og dæmdur til að skila aptur og greiða sækjanda að fullu og öllu þá lóðartolla og afgjöld, hverju nafni sem nefnast, sem þeir hafa upp borið af því landi í Hafnarfirði, sem er kringum hið tiltekna svæði, frá sættakæruðegi, þangað til staðar- og kirkjuhaldarinn að Görðum hefur tekið landið til fullkominna umráða og afnota; málskostnaður er látinn falla niður, en málsfærslumanni hins stefnda eru dæmdir 6 rd. úr opinberum sjóði í málsfærslulaun.

Við landsyfirrjettinn hefur áfrýjandinn gjört þá rjettarkröfu, að hann verði dæmdur sýkn af kærum og kröfum hins stefnda, og stefndi dæmdur til að borga sjer málskostnað með einhverju nægilegu ekki undir 25 rd.; hinn stefndi hefur ekki áfrýjað undirrjettardóminum að sínu leyti, en þar sem krafa hans hjer fyrir rjettinum þó fer fram á, að honum verði dæmdur meiri rjettur gagnvart áfrýjandanum, en gjört er í undirrjettardóminum, þá getur rjettarkrafa hans þegar af þessari ástæðu ekki komið til greina, að því leyti sem hún fer út yfir staðfesting undirrjettardómsins.

Hinn stefndi byggir sjer í lagi kröfu sína á því, að áfrýjandanum ekki geti borið önnur umráð yfir landi því, sem Hafnarfjarðar kaupstaður stendur á, en þau, sem eignarrjettur hans til hjáleigunnar Akurgerðis heimili honum, en þar sem Akurgerði sje forn hjáleiga úr Garðastaðar- og kirkjulandi, þá hafi það aldrei átt neitt óskipt land nema sjálft túnið, er fyrir löngu sje komið í mól af sjávangangi; áfrýjandinn hafi því ekki að rjetu nein eignarumráð yfir annari lóð í Hafnarfirði, en hinu forna túnstæði Akurgerðis; öll þau hús, tún,

kálgarðar m. fl., sem liggi þar fyrir utan, sjeu í Garða-kirkjulandi, og öll gjöld og tollar af þeim hafi því órjettilega verið greiddir til eiganda hins forna Akurgerðis, en beri að rjettu undir beneficiarius að Görðum. Það sem nú fyrst kemur til greina í þessu efni er það, að eigendur verzlunarhúsa þeirra, sem áður voru kóngsverzlunarhús, en nú eru eign áfrýjandans, ávallt hafa komið fram sem eigendur allrar þeirrar lóðar, sem Hafnarfjörður stendur á, tekið tolla og afgjöld af tómthúsum, túnnum, kálgörðum o. s. frv., og framkvæmt önnur eignarumráð, án þess að nein mótmæli hafi komið fram af hendi prestanna á Görðum eða annara. Þar sem því hinn nú núverandi prestur að Görðum vill vinna þessi eignarumráð undir stað sinn og kirkju frá hinum núverandi eiganda tjeðra verzlunarhúsa, þá verður presturinn að sanna, að þessi eignarumráð sjeu óheimil eiganda verzlunarhúsanna, en rjetturinn fær ekki sjæð, að hinum stefnda hafi tekizt að færa slíka sönnun. Þó að það yrði álitid, að áfrýjandinn ekki að rjettu ætti nein eignarumráð yfir annari lóð í Hafnarfirði, en hinu forna túnstæði Akurgerðis, þá vantar alla sönnun fyrir, að túnstæðið hafi ekki náð yfir stærra svæði, en það, sem táknað er með rauðu stryki á hinum framlagða uppdrætti, þvert á móti virðist þessi markalína vera dregin alveg af handahófi, og hefur ekkert við að styðjast in actis. Ef að hið forna túnstæði þannig ætti að ráða, svo áfrýjandinn ætti lóðina undir öllum þeim húsum m. fl., sem eru á því svæði, en ekki frekara, þá hefði hinn stefndi átt að sanna, hver hús, tún o. s. frv. í Hafnarfirði lögju fyrir utan þetta svæði, og þannig fyrir utan eignarumráð áfrýjandans, en um það eru engar áreiðanlegar upplýsingar komnar fram frá hendi hins stefnda, er lagðar yrðu til grundvallar fyrir úrslitum þessarar spurningar. En rjetturinn getur nú ekki einu

sinni aðhyllzt þá skoðun, að Akurgerði hafi ekki átt neitt land annað en túnið, og í því efni bera skjöl málsins með sjer, að Akurgerði stöðugt hefur verið skoðað sem jörð í venjulegum skilningi með túni og úthaga; þannig viðurkennir presturinn að Görðum við áreiðargjörðina 1790, sem fór fram á Akurgerði, að tjeðri jörðu beri tiltölulegur hluti úr Garðakirkju óskiptu landi, eins og henni hafi borið að fornu, og enn skírara er það tekið fram í stiptamtsbrjefum 19. apríl 1792 og 30. júní 1794 (nr. 15 í undirrjettargjörðunum), að Akurgerði þá hafi verið álitid jörð út af fyrir sig — en um jörð gat ekki skipt máli, ef ekki var nema um einsamalt túnið að ræða, er þá var eyðilagt og komið í mól af sjávangangi — og eptir skírum orðum stiptamtsins átti þá að afhenda Bjarna kaupmanni Sívertsen, er þá gekk að verzluninni á Akurgerði, auk verzlunarhúsanna, er þar stóðu, einnig sjálfa jörðina Akurgerði, sbr. orðin í brjefi stiptamtsins . . . «Huse og «Inventarier overleveres Kjøbmand Sivertsen . . . Jorden «Akurgerði overleveres ligeledes Kjøbmand Bjarni Si-
«vertsen som Leilænding til Lættelse mod 4 Rd: aarlig
«Leie efter en over Husene og Jordens Beskaffenhed
«tagende Synsforretning». Þessi skoðunargjörð er að vísu ekki komin fram undir málinu, en tjeð stiptamtsbrjef sanna, að Akurgerði, þegar skoðunargjörðin fór fram, var talið jörð, er átti meira land en lóð þá, er verzlunarhúsin stóðu á, og meira land en túnið, sem ekki lengur var til. Þar sem hinn stefndi enn fremur hefur tekið fram, að það atvik, að Akurgerði 1794 var leigt fyrir 4 rd. árlega leigu og seinna selt fyrir 60 rd., sýni, að Akurgerði hafi ekki getað átt neitt land utan túns, þá verður ekkert byggt á þessu atriði, þar sem það er alkunnugt, að jarðir um þær mundir voru í mjög lágu verði, þannig voru t. a. m. stólsjarðirnar almennt seld-

ar fyrir 4rd. hundraðið. Þegar Akurgerði þannig hlýtur að álitast að hafa sem jörð átt land utan túns, og ekkert liggur fyrir um það, hvað mikið það land hafi verið, nje heldur um það, hvað mikil afnot Akurgerðis eigandi hafi haft og hafi af útlandinu, sem liggur í óskiptu landi, getur enginn dómur gengið um það, hvort eða að hve miklu leyti eigandi Akurgerðis hafi gengið of nærri rjetti Garðakirkju, þó hann hafi byggt eða leyft að byggja hús, rækta túnbletti o. s. frv. fyrir utan hið forna túnstæði Akurgerðis, því hús þessi og tún geta legið innan þess svæðis, sem Akurgerði ber, og það verður að álitast svo, meðan engar upplýsingar eru komnar fram um það, að áfrýjandinn hafi notað meira úr hinu óskipta landi, en Akurgerði upprunalega bar að tiltölu við Garðakirkju, nje heldur neinar upplýsingar um það, hver af þessum húsum og túnnum sjeu í óskiptu landi, og hver á hinu forna túnstæði.

Áfrýjandinn hlýtur því að dæmast sýkn af kærnum og kröfum hins stefnda í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður. Málsfærslulaun þau, sem talsmanni hins stefnda fyrir undirrjettinum eru dæmd í undirrjettardóminum, samþykkjast, en fyrir yfirdóminum falla málsfærslulaun hans, eptir þessum úrslitum málsins, niður.

Málið hefur sem gjafsóknarmál verið flutt forsvaranlega.

Nr. 69/1877: Egill kaupmaður Egilsson
(af hans hendi mætti enginn)
gegn

hinna íslensku samlagsverzlun í Bergen
eða „Likvidationskomite“ hennar
(málaflutningsmaður Henrichsen).

Dómur hæstarjettar.

Stefnandanum, sem hvorki hefur mætt sjálfur nje látið mæta af sinni hendi á tiltekiðni stundu fyrir hæstarjetti, ber að greiða 80 lóð silfurs til Kristskirkju, áður en honum leyfist að sækja mál þetta í dóm, og gefi hann sig eigi fram með kvittun fyrir, að tjeð 80 lóð silfurs sjeu borguð, áður 3 vikur sjeu liðnar, skal hann hafa tapað málinu, og má hann þá eigi hreifa því framar. Svo ber honum þá og að greiða til dómsmálasjóðsins 200 krónur fyrir óparfa málsýfingu, og enn fremur 10 krónur í sama sjóð. Hinum stefndu, sem hafa látið mæta af sinni hendi, greiði hann 200 krónur í kost og tæringu.

Landsyfirrjettardómurinn í máli þessu er prentaður á 21.—32. bls. hjer að framan.

Landsyfirrjettardómar 1878.

Mánudaginn 14. janúarmán.

Nr. 34/1877

Rjettvísín

gegn

Einari Hieronymussyni
úr Rangárvallasýslu.

Dómur:

Með eigin játningu hins ákærða Einars Hieronymussonar á Ásólfsskála í Vestur-Eyjafjallahreppi og öðrum upplýstum atvikum er það löglega sannað, að hann nóttina milli 10. og 11. septembermán. f. á. hafi brotízt inn í útiskemmu tengdaföður síns, Sveins bónda Jónssonar á Rauðafelli, með þeim hætti, að hann skar með ljáspík gat á þekjuna, tók burtu hellu af áreptinu, og smaug svo inn um opið. Í skemmunni, sem var forsvaranlega læst, og ekki er innangengt úr í neitt í-búðarhús, braut hann upp kistu og tók úr henni poka með 326 krónum í, 15 pund af smjöri, 2 pund af vorull og 3 brjef af exportkaffi, og loks tók hann af loptsfjölunum hjerumbil hálf tautsskinn. Allt þetta tók hinn ákærði í þeim tilgangi að hagnýta sjer það, og faldi það síðan á ýmsum stöðum, þar sem það seinna fannst eptir tilvísun hans, og hefur því verið skilað eigandanum aptur, öllu nema 15 krónum í peningum og 1 brjefi af exportkaffi, virtu 20 aura, sem hinn ákærði var búinn að eyða. Hið stolna er auk peninganna virt alls 13 kr. 30 a. Enn fremar hefur hinn

ákærði meðgengið, að hann veturinn 1874—75 hafi brotizið inn í sömu skemmuna og stolið úr henni nokkru af kjöti og fiski, sem virt hefur verið 1 kr. 25 a. Fyrir þetta athæfi er hinn ákærði, sem er 28 ára að aldri, og með aukarjettardómi Rangárvallasýslu 3. ágúst 1868, framkvæmdum 28. nóvbr. s. á., er dæmdur í 10 vandarhagga refsingu fyrir sauðapjófnað, nú aptur dæmdur fyrir aukarjetti sömu sýslu í 3ja ára betrunarhússvinnu, til að greiða í iðgjöld hins stolna til Sveins Jónssonar á Rauðafelli 16 kr. 45 a., sem og til að borga allan málskostnað, þar á meðal 6 krónur til svaramanns síns í hjerði, Þorvaldar sýslunefndarmanns Björnssonar á Núpakoti, en þeim dómi hefur verið skotið til landsyfirrjettarins eptir ósk hins ákærða.

Þetta afbrot hins ákærða hefur undirdómarinn rjettilega heimfært undir 232. gr. 2. atr. í hegningarlögunum, og með því að hegningin eptir öllum málavöxtum virðist hæfilega ákveðin í undirrjettardóminum eptir tjeðum lagastað, þá ber að staðfesta undirrjettardóminn, einnig að því er snertir iðgjöld hins stolna og málskostnað í hjerði. Svo ber hinum ákærða og að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 12 kr. handa hvorum þeirra.

Þess ber að geta, að undirdómarinn ekki hefur lagt fram undir þessu máli eptirrit af dómi þeim, er áður hafði gengið yfir ákærða, sem þó hefði átt að vera; að öðru leyti hefur meðferð málsins í hjerði eins og líka sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettardómurinn á óraskaður að standa. Ákærði Einar Hieronymusson borgi allan af áfrýjun

málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 12 kr. til hvors.

Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 34/1877:

Rjettvísín

gegn

Þorbjörgu Jóhannesdóttur.

Ályktun:

Enda þótt ekkert sje fram komið í sök þessari, sem á verulegán hátt veiki framburð hinnar ákærðu, Þorbjargar Jóhannesdóttur, um að hún hafi nóttina milli 11. og 12. septbr. f. á. fætt á laun og líflátið barn sitt, er á hinn bóginn ástæða til þess, að ítarlegri upplýsinga sje leitað um ýms atriði, sem gætu miðað til þess að ljósara verði um afbrot hinnar ákærðu.

1. Í því efni er nauðsynlegt, að presturinn Guðmundur Bjarnason og kona hans sjeu nákvæmlega yfirheyrð fyrir rjetti um þau atriði, sem tjeður prestur hefur skýrt frá í brjefi til prófdómarans dags. 13. septbr. f. á., þar á meðal um atvik þau, sem orðið hafi til þess, að grunsemd fjell á hina ákærðu um það, að hún hefði fætt á laun, sem og sjerhvern annan viðburð og álit, sem ofannefnt brjef inniheldur. Enn fremur ætti prófdómarinn að grenslast eptir, hverjar skýrslur þeir, sem voru á sama heimili og hin ákærða, eða aðrir, sem hafa haft kynni af ákærðu, geti gefið, bæði um það, hvort hún hafi verið vanfær, og hverjar aðfarir

- hennar hafi verið um það leyti að hún skýrir frá, að hún hafi fætt á laun. Þar á meðal þarf að yfirheyra húsmóðir hinnar ákærðu, eigi einungis um ofan tjeð atriði, heldur og um það, hvort hún hafi heyrt hina ákærðu segja, að «það, sem hún gengi með, ekki mundi lengi verða ómagaháls á».
2. Talsmaður hinnar ákærðu í hjeraði hefur látið í ljósi, að sálarástand hennar sje svo, að vafi megi vera á, hvort hún hafi verið með því ráði, að hún verði sakfelld, og talið til þess nokkur atvik, án þess að upplýsinga hafi verið um það leitað, þar sem dómarrinn þó á hinn bóginn vottar, að hún hafi «greitt greinileg svör og virzt fullkomlega vera með óskertu ráði». Þar eð þetta álit dómarrans ekki er nægilegt, þarf að útvega nákvæmari upplýsingar um sálarástand hinnar ákærðu þar á meðal með álitu eða vottorði hjeraðslæknis og sóknarprests, svo að um sakhæfi hennar verði dæmt.
 3. Þar rannsóknarprófin ekki bera með sjer, að yfirsetukona eða læknir hafi skoðað hina ákærðu um það leyti rannsóknarprófið fór fram, en nokkur ástæða er til að álíta, að hjeraðslæknirinn hafi verið við það staddur, ber að útvega skýrslu þeirra með tilgreindum ástæðum um það, hver atvik að þeirra álitu sje fyrir hendi, sem lúti að því, að hin ákærða hafi fætt á laun.
 4. Enn fremur ber undirdómaranum að útvega þær frekari upplýsingar, sem framhald rjettarprófsins kann að gefa tilefni til.

Því ályktast:

Undirdómaranum ber að útvega þær áskildu upplýsingar svo fljótt sem verða má.

Mánudaginn 18. febrúarmán.

Nr. 5/1877:

Rjettvísinn

gegn

Þorsteini kaupmanni Guðmundsen.

Dómur:

Mál þetta er höfðað gegn Þorsteini kaupmanni Guðmundsen á Akranesi fyrir brot gegn 201. gr. hegn-ingarlaganna, þar sem hann ekki hafi annast um, að neytt væri þeirra bjargarmeðala, sem möguleg voru, til að lifga Jakob nokkurn Tómasson, er datt útbyrðis af þiljubátnum Napoleon 31. októbermán. 1875, og með dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Borgarfjarðar-sýslu að Hjarðarholti 18. nóvembermán. 1876, er hinn ákærði dæmdur í 100 króna sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, þá til að sæta 30 daga einföldu fangelsi, svo er hann og dæmdur til að greiða allan málskostnað, en þeim dómi er eptir ósk hins ákærða áfrýjað til yfirdómsins.

Atvik málsins eru þau, að 31. októbermán. 1875 fór þiljubáturinn Napoleon, sem er eign hins ákærða, ofan af Akranesi til Reykjavíkur; á bátnum voru: Þórður nokkur Stefánsson sem formaður og 4 hásetar, þar á meðal nefndur Jakob Tómasson; hinn ákærði var einnig á bátnum, og annar kaupmaður, sem leigt hafði bátinn. Þegar þeir voru komnir suður á miðjan Hvalfjörð gjörði logn, og var þá farið að róa Napoleon áfram með skipsbátnum, en af því það gekk tregt, ljet hinn ákærði, þegar komið var suður á Kollafjörð, róa sig upp í Engey til þess að fá þar aðstoð til að róa Napoleon áfram. Meðan hinn ákærði var í Engey, vildi svo til, að Jakob Tómasson datt útbyrðis af þiljubátnum, en náðist bráðlega aptur, og var dreginn upp á þiljur; var hann síðan lagður á grúfu yfir hlerann yfir

lestinni, og rann þá upp úr honum talsvert af sjó, og lá hann þar þegar hinn ákærði kom aptur úr Engey. Af því hinum ákærða þótti róðurinn hafa gengið linlega meðan hann var burtu, setti hann þórð Stefáns-son frá formennskunni og tók við henni sjálfur. Eng-eyingar rjeru síðan Napoleon inn fyrir Engey; kom þá kaldi nokkur, og ljet hinn ákærði Engeyinga þá fara, en bað þá um leið að flytja Jakob upp í Engey, og bauð þeim borgun fyrir; en þeir voru ófáanlegir til þess, af því að þeir hefðu andróður og yrðu því lengur að komast upp í Engey, en Napoleon til Reykjavíkur, enda væri hægra að leita honum þar læknishjálpar og hjúkrunar en í Engey. Eptir stutta stund komst Napoleon inn á Reykjavíkur höfn, og þegar búið var að festa hann og bjarga seglum, ljet hinn ákærði flytja Jakob í land, en þangað til hafði hann legið á þilfarinu án þess neitt væri gjört til að hjúkra honum. Þegar komið var í land með Jakob, var hann enn með lífi; var þá lækni vitjað og Jakob fluttur til bæjar, en þegar þar var komið var hann örendur.

Undirdómarinn hefur álitid, að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í víttaverðu hirðuleysi í að bjarga lífi optnefnds Jakobs Tómassonar, og að hann því hafi orðið brotlegur gegn 201. gr. hegningarlaganna, með því ekki að neyta neinna þeirra meðala, er fyrir hendi voru, til að lifga hann við, en þessa skoðun getur yfirdómurinn ekki að öllu leyti fallist á. Þess ber þá fyrst að geta, að hinn ákærði ekki var viðstaddur þegar Jakob datt útbyrðis, en þegar hann var kominn út á skipið aptur, var Jakob farinn að hressast svo, að hann komst á hnjein og var með nokkurri rænu; ákærða, sem var mjög hræddur um skipið og líf skipverja, ef skipið eigi sem fyrst gæti lagst við akkeri, virðist því nokkur vorkun, þótt hann metti mest að bjarga skipinu og skip-

verjum og því eigi gæfi því nákvæmar gætur, hvort lífi Jakobs kynni að vera nein bráð hætta búin, því fremur sem veður var frostlaust og ekkert kalt, og Jakob þar að auki var drukinn þegar hann datt útbyrðis, svo ekki var auðvelt að dæma um, hvort fremur var orsök í ástandi hans það, að hann datt í sjóinn, eða ofnautn áfengra drykkja. Enn fremur er það upplýst, að engin fót voru til á skipinu nema þau, sem skipverjar stóðu í, og enginn rúmföt, því í rúmunum niðri í skipinu var einasta hálmur og nokkrir pokar, en eigi er upplýst, að ákærði hafi vitað af þeim. Loks gjörði hinn ákærði tilraun til að fá Engeyinga til að flytja Jakob upp í Engey, og þegar þeir neituðu því, lét hann flytja Jakob í land í Reykjavík undireins og skipið hafði hafnað sig og búið var að festa það og bjarga seglunum. Hve langur tími hafi liðið frá því Jakob datt útbyrðis þangað til hann var fluttur í land, er ekki nákvæmlega upplýst, en það virðist hafa verið um 2 klukkustundir. Að hinn ákærði ekki lét gefa Jakob neitt lífgandi inn, þó á skipinu væri til bæði kaffi og brennivín eða romm, virðist ekki nægt til að sakfella hann, þar sem hann ekki er læknisfróður maður, og því ekki gat vitað, hvort kaffi eða brennivín væri Jakobi hollt í því ástandi sem hann var. Samkvæmt því, sem þannig hefur verið tekið fram, fær yfirdómurinn ekki sjeð, að nægar ástæður sjeu til að heimfæra breytni hins ákærða undir 201. gr. hegningarlaganna, og ber því að dæma hann sýknan af ákærum sóknarans í máli þessu; aptur á móti ber hinum ákærða að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 12 krónur handa hvorum.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði, Þorsteinn kaupmaður Guðmundsen, á að vera sýkn af ákærum sóknarans í máli þessu. Þar á móti ber honum að greiða allan löglegan kostnað af málinu, þar á meðal í málfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og cand. juris Kristjáns Jónssonar, 12 krónur til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 20/1887:

Jón Jónsson á Steinum

gegn

bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar.

Dómur:

Þann 18. desember 1876 var af fúgetarjetti Reykjavíkur kaupstaðar gjórt lögtak hjá tómthúsmanni Jóni Jónssyni á Steinum fyrir 5 kr. 39 a. sem ógoldnu tómthúsgjaldi til bæjarsjóðsins fyrir árið 1875 af tómthúsi hans Steinum á Selslóð í Reykjavík ásamt lögtakslaunum 50 aurum, og hefur tjeður Jón Jónsson áfrýjað lögtaksgjörð þessari og krafizt, að hún verði dæmd ómerk, og til vara, að lögtakið verði úr gildi fellt, samt málskostnað í báðum tilfellum.

Hin stefnda bæjarstjórn Reykjavíkur hefur þar á móti krafizt, að hún verði sýknuð af kröfum áfrýjanda, en hin áfrýjaða lögtaksgjörð látin standa óröskuð.

Ómerkingarkröfu sína hefur áfrýjandi byggt á neitun sinni um, að lögtakið hafi verið birt fyrir fram á löglegan hátt, en til stuðnings varakröfu sinni hefur hann talið, að hið um rædda lóðargjald sje gjald af fasteign, sem verði að hvíla á jarðareigandanum, nema bein heimild sje til þess að leggja það á þann, er hef-

ur lóðina til umráða, og finnist hún alls ekki í opnu brjefi dags. 26. sept. 1860. Brjef þetta höndli enn fremur að eins um tómthúslóðir, er hafi verið byggðar þá, er lög þessi komu út, en alls ekki um gjöld af tómthúsum, er byggð hafi verið síðar, eins og tómthúsið Steinar, sem fyrst var byggt árið 1875. Eptir slíkar lóðir eigi ekkert að borga eptir almennum reglum, sbr. tilskip. 15. apr. 1776. Svo telur hann og að orðin: umdæmi Reykjavíkurbæjar, þýði ekki sama og lögsagnarumdæmið, heldur einungis kaupstaðarlóðina sjálfa eptir útmælingunum frá 1792.

Þar eð ómerkingarkrafa áfrýjandans einungis er byggð á almennt neitan, er fyrst kemur fram undir áfrýjun málsins, um að lögtakgjörðin hafi fyrir fram verið birt svo sem lög mæla fyrir, getur hún ekki hrundið vottan þeirri, er fógetinn hefur gefið, þá er lögtakið var háð, um að það hafi verið birt á löglegan hátt. — Rjetturinn verður því að fallast á skoðun hinnar stefndu bæjarstjórnar, að 1. gr. í opnu brjefi 26. septbr. 1860 höndli um öll tómthús, er liggja í lögsagnarumdæmi bæjarinnis, en ekki svæði það, sem mælt var út undir kaupstaðinn sjálfan 1792, sbr. 2. gr., sem og, að gjaldið hvíli beinlínis á tómthúsunum sjálfum og lóð þeirra, eins og tekið er fram beinum orðum í 1. gr., og verði því með rjettu krafti af tómthúsmanninum. Sá skilningur verður heldur ekki lagður í grein þessa, að lóðartollurinn ekki nái yfir þau tómthús, er byggð verði eptir að lögin komu út, því gjaldið er lagt almennt á tómthús; og þeirri einu undantekningu, sem gjörð er, ef að lóðargjald hefur verið greitt áður eða «þangaðtil», nefnilega þá er lögin fá gildi, verður ekki gefin rýmri þýðing en beinlínis eptir orðunum, og virðist tilgangurinn með henni hafa verið sá, að láta ekki gjaldið ofþyngja þeim, er þegar greiða

gjald til jarðareiganda, ákveðið án tillits til hins nýja gjalds til sveitarinnar, og kemur þessi skilningur á fyrirmælum 1. greinar enn ljósar fram við ástæðurnar fyrir tjeðu lagaboði, þar sem látið er í ljósi, að gjaldið framvegis ekki eigi að falla burt, þótt annar en kaupstaðurinn sjálfur eigi lóðina, og gjörir ráð fyrir, að þeir, sem síðar byggja slík hús, verði að greiða bæði lóðargjald til jarðareiganda og til kaupstaðarinnis í þarfir hans af húsum með lóð. Nokkuð líkt átti og stað áður með hús úr steini og timbri eptir reglugjörð 27. nóvember 1846, enda þótt annar en bærinn væri jarðeigandi.

Af þessu leiðir, að hina stefndu bæjarstjórn ber að dæma sýkna af öllum rjettarkröfum áfrýjanda og að hin áfrýjaða lögtaksgjörð skuli standa óröskuð, en að því er málskostnað snertir, virðist rjett, að hann eptir atvikum falli niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hin áfrýjaða lögtaksgjörð á óröskuð að standa.

Málskostnaður falli niður.

Mánudaginn 11. marzmán.

Nr. 5/1878:

Hið opinbera
gegn

Jóni Magnússyni á Kúludalsá.

Dómur:

Með bræfi amtmannsins í suðuramtinu, dags. 7. dag ágústmán. 1876, var Jón landshöfðingjaritari Jónsson settur lögreglustjóri í fjárkláðamálinu á svæðinu milli Hvítár í Borgarfirði og Hvítár í Árnessýslu, löggiltur til að fara með og dæma mál það, sem hjer er undir áfrýjun. Stefnan til hins ákærða, Jóns Magnússonar á Kúludalsá, var aptur á móti gefin út af nefndum embættismanni 5. dag s. m., eða 2 dögum á undan

löggingunni. Hinn kærði hefur ekki mætt nje mæta látið af sinni hendi eptir stefnunni, er málið fjell í rjett hinn 16. næst á eptir, og er málið þá tekið upp til dóms og dómur kveðinn upp í því sama dag. Undir-rjettarstefnan í máli þessu er þannig gefin út af manni, sem hvorki hafði eptir embættisstöðu sinni næga heimild til að framkvæma dómarastörf nje heldur hafði, þá er hann gaf stefnuna út, fengið sjerstaka löggingu til að fara með mál þetta. Þar við bætist, að ekki verður sjeð af vottorðinu um birtingu stefnunnar, hvort hún hafi verið birt hinum kærða sjálfum, eða fyrir hverjum hún hafi verið birt, sbr. tilskip. 3. júní 1796, 20. grein, heldur segir þar að eins, að stefnan hafi verið birt á löglegan hátt á heimili hins kærða, en um það, hvort stefna sje löglega birt, eru stefnuvottarnir ekki bærir að dæma.

Með því að ekki verður álitíð eptir áður sögðu, að hinn kærði sje löglega stefndur, og hann ekki hefur mætt eptir stefnunni, þá ber að dæma hinn áfrýjaða lögreglurjettardóm og alla meðferð málsins í hjerði ómerkt. Allan kostnað af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum er ákveðast 12. krónur handa hvorum þeirra, virðist eptir atvikum eiga að greiða úr opinberum sjóði.

Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmet.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði lögreglurjettardómnr og öll meðferð málsins í hjerði á ómerkt að vera. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteds

og Guðmundar Pálssonar, 12 kr. til hvors þeirra um sig, greiðist úr opinberum sjóði.

Þriðjudaginn 23. aprílm.

Nr. 32/1877:

Hið opinbera

gegn

Jóni Breiðfjörð og

Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni.

D ó m u r :

Mál þetta er risið út af því, að amtmaðurinn í suðuramtinu hafði í brjefi dagsettu 17. desember 1875 skipað hinum kærða Jóni Breiðfjörð, hreppstjóra í Vatnsleysustrandarhreppi að skila eigendunum aptur sauðkindum, er hann sem hreppstjóri og skipaður aðstoðarmaður lögreglustjórans í fjárkláðamálinu hafði tekið af þeim og hafði í sinni gæzlu, en þrátt fyrir ítrekaðar áminningar amtmanns óhlýðnaðist hinn kærði þessari skipun. Út af þessu lagði amtmaðurinn í brjefi dags. 21. febrúarmán. 1876 fyrir sýslumanninn í Gullbringu og Kjósarsýslu að höfða mál á móti hinum kærða fyrir óhlýðni gegn framannefndri skipun sinni, en í fyrsta rjettarhaldinu í málinu, 8. marzmán. næst á eftir, bauðst hinn kærði, til þess að komast hjá lögsókn, til að greiða 15 króna sekt fyrir þessar gjörðir sínar og allan kostnað af málinu, og samkvæmt því gjörði amtmaðurinn hinum kærða með úrskurði 10. aprílmán. s. á. 15 króna sekt fyrir óhlýðni hans. Hinn kærði vildi samt ekki una þessum úrslitum, og fór þess á leit, fyrst við landshöfðingja og síðan við stjórnarherrann, að hann yrði losaður við að greiða tjeða sekt, eða þá að þær athafnir hans, er hefðu valdið sektinni, yrðu rannsakaðar og dæmdar af dómstólunum, en í brjefi dags. 9. febrúarmán. 1877 úrskurðaði stjórnarherrann,

að málið hefði hlotið fullnaðarúrslit með úrskurði landshöfðingja 28. júlímán. 1876, er segir, að sitja skuli við úrskurð amtmanns á málinu. Þessi stjórnarherra úrskurður er birtur í stjórnartíðindunum, deildinni B, í aprílmán. 1877, en 16. septembermán. s. á. höfðaði hinn setti lögreglustjóri í fjárkláðamálinu, Jón landshöfðingjaritari Jónsson, eptir beiðni hins kærða, Jóns hreppstjóra Breiðfjörðs, opinbert lögreglumál gegn honum út af áminnstri óhlýðni hans, og kvað upp dóm í því máli fyrir lögreglurjetti Gullbringusýslu að Kálfatjörn 20. s. m. með þeim úrslitum, að hinn kærði skyldi vera sýkn af kærum hins opinbera í málinu, en greiða allan kostnað af því, en þeim dómi hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið til yfirdómsins.

Eins og að framan er á vikið, var mál það, sem eptir fyrirlagi amtmannsins í suðuramtinu hafði verið höfðað gegn hinum kærða fyrir óhlýðni hans við skipun yfirboðara síns, eptir ósk hins ákærða sjálfs útkljáð með úrskurði amtsins, og þegar hinn kærði síðar sá sig um hönd og ekki vildi una við þenna úrskurð, var beiðni hans, ekki að eins um að losast við sekt pá, er honum hafði verið gjörð, heldur einnig um, að málsstaður hans yrði lagður nndir ránnsókn og úrslit dómstólanna, synjað af hinum æðstu stjórnarvöldum með þeim ummælum, að sitja skuli við úrskurð amtsins, og að málið þar með hafi hlotið fullnaðarúrslit. Það virðist þannig auðsætt, að ekkert lægra yfirvald gat verið bært um af eigin hvötum nje «eptir beiðni» hins sakfellda að leggja málið undir rannsókn og úrskurð fyrir dómi, þvert ofan í fyrirmæli yfirboðara sinna. En þar við bætist, að mál það, sem hjer um ræðir, virðist liggja alveg fyrir utan verksvið þess embættismanns, sem gjörði ákvörðun um málshöfðunina og síðan tók málið fyrir og dæmdi það. Verksvið þessa embættis-

manns, hins setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, er afmarkað með konunglegri umboðsskrá dagsettri 26. septembermán. 1876, þar sem segir, að hann skuli gegna þeim dómarastörfum, framkvæmdarstörfum og fógetastörfum snertandi fjárkláðann, sem ella bæru undir hlutaðeigandi lögreglustjóra. Án tillits til þess, hvort umboðsvaldið með þessari ráðstöfun hefur stígið feti fram, en stjórnarskráin heimilar, þá virðist það ljóst, að störf þau, sem í umboðsskránni eru höfð fyrir augum, að eins eru þess konar störf, sem miða til að framkvæma ráðstafanir til að útrýma fjárkláðanum samkvæmt hinum sjerstöku lagaboðum, sem um hann eru sett, og að dómsvald það, sem ætlast er til að veita hinum setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, að eins nær til að fara með og dæma þau opinber lögreglumál, sem rísa út af brotum gegn þessum lögum. Brot það, sem hjer er umtalsefni, verður aptur á móti ekki skoðað sem brot gegn hinum sjerstöku lagaboðum um fjárkláðann, heldur sem brot gegn þeirri skyldu, sem á hverjum embættismanni og sýslunarmanni hvílir, að hlýðnaðst löglegum fyrirskipunum yfirboðara sinna, sbr. 143. og 145. gr. hegningarlaganna; enda heyra brot hreppstjóra og annara sýslunarmanna gegn hinum sjerstöku skyldum, sem lögin um fjárkláðann leggja þeim á herðar, ekki undir úrslit dómstólanna, heldur undir úrskurð hlutaðeigandi amtmanns, sbr. tilskip. 5. janúar 1866, 5. grein.

Með því að höfðun og rekstur máls þessa og dómsuppsögnin í því samkvæmt því, sem að framan er tekið fram, virðist alveg heimildarlaus af hendi hins setta lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar, og liggja fyrir utan verksvið hans, þá ber að dæma hinn áfrýjaða lögreglurjettardóm og alla meðferð málsins í hjeraði ómerkt, og ber hinum setta

lögreglustjóra að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 12 krónur handa hvorum þeirra.

Af hendi hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum hefur flutningur málsins verið lög-mætur, en hinn setti lögreglustjóri í fjárkláðamálinu, sem stefnt hafði verið til að sæta löglegri ábyrgð fyrir máls-höfðuniua, meðferð málsins og dóm sinn, og sem sjálfur hefur mætt fyrir yfirdóminum, hefur með því ekki að skila rjettinum skjölum málsins, er honum höfðu verið ljeð, og halda þeim í fulla 3 mánuði fram yfir frest þann, er honum hafði verið veittur í málinu — án þess að koma með neina afsökun fyrir því — orsakað svo ótilhlýðilegan drátt á því fyrir yfirdóminum, að hann ekki getur sloppið hjá að sæta sekt fyrir það til hlut-aðeigandi fátækra sjóðs samkvæmt tilskipun 3. júní 1796 35. gr., og virðist sekt sú hæfilega ákveðin 80 krónur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði politirjettardómur og öll meðferð málsins í hjeraði á ómerkt að vera, og ber Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, fyrrum settum lög-reglustjóra í fjárkláðamálinu, að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal máls-færslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guð-mundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 12 kr. til hvors þeirra. Svo ber Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni og að greiða 80 króna sekt til Reykja-víkur fátækra sjóðs.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 4/1878:

Rjettvísín

gegn

Bjarna Björnssyni og
Guðrúnu Hákonardóttur.

Dómur:

Með dómi sýslumannsins í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu frá 17. nóvbr. f. á. eru hin ákærðu, Bjarni Björnson og Guðrún Hákonardóttir frá Hvítárósi fyrir ýmsar tilraunir með læknismeðulum að eyða fóstri hinnar ákærðu, svo og hinn ákærði enn fremur fyrir þjófnað og sviksamlega meðferð á eigum annara, dæmd, hann í 3 ára, og hún í 2 ára betrunarhúsvinnu, og til þess in solidum að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og hafa hin ákærðu áfrýjað dómi þessum.

Með eigin játningu hinna ákærðu, sem bæði eru komin á sakamanna lögaldur og ekki áður hafa sætt ákæru fyrir nokkurt lagabrot, svo og öðrum skýrslum, sem komnar eru fram undir rannsókn málsins, má álítast sannað, að hin ákærðu hafi verið samráða í því með meðölum að eyða fóstri því, er hin ákærða gekk með af völdum hins ákærða. Þannig hefur hin ákærða borið, að hinn ákærði hafi sagt við sig, að hann skyldi sjá fyrir «barni því, er hún gengi með», og hinn ákærði, að hin ákærða hafi beðið hann að láta sig fá dropa til að drepa fóstrið þannig, að það kæmi í blóðlátum eða öðruvísi. Svo hefur og hin ákærða haustið 1876 falað meðöl hjá yfirsetukonu, sem gæti eytt fóstri því, er hún gengi með, og atvikaðist við skýrslu yfirsetukonunnar, að rannsókn var höfðuð. Þar við hefur

sannast, að hinn ákærði hefur gjört þrjár tilraunir til þess að eyða fóstri Guðrúnar, fyrst með því að gefa henni inn 14 dropa, er læknir hafði úti látið til þess að hafa við hálsbólgu, og voru droparnir blandaðir saman við vatn í 2ja lóða glasi, en þá er þetta ekki hafði neina verkun, gaf hann henni aptur inn 8 dropa af sama meðali í hálfu staupi af brennivíni, og síðar í síðari hluta nóvember 1876, 8 dropa af skeiðvatni í hálfu staupi af brennivíni, og ætlaði hann meðal þetta svo sterkt, að það mundi duga til þess, er til var ætlast. Hinn ákærði Bjarni Björnsson er enn fremur orðinn uppvís að því, að hann, þá er hann var í vist fyrir þrem eða fjórum árum síðan að Hvanneyri, hafi frá húsmóður sinni stolið þrennum skæðum, virtum á 6 krónur, og nokkuð mörgum árum þar á undan frá húsbónda sínum Bjarna Bjarnasyni 1 fjórðung af hangikjöti, virtum á 2 kr. 67 aura, en þar sem hann enn fremur í dómi undirjettarins hefur verið sakfelldur fyrir, að hann ekki hafi gjört grein fyrir rúmfatnaði, er hann hafði frá manni, er gjörði hann út, þá eru ekki fyrir hendi nægilegar sannanir, þar á meðal ekki skýrsla þess, er rúmfötin átti, til þess að álíta, að sviksamleg meðferð á þessum rúmfötum hafi átt stað.

Þar eð í hinni útgefnu stefnu í málinu, eða á annan hátt, ekki innifelst höfðun ákæru gegn Bjarna Björnssyni fyrir nauðgun á Guðrúnu Hákonardóttur, fyrirbyggur ekki þetta atriði til álíta, enda þótt að hjeradsdómarinn hafi tekið þetta atriði fyrir í dómi sínum og rjettilega sýknað hann þar fyrir.

Eptir þeim upplýsingum, sem fram eru komnar, er það sannað, að hin ákærðu hafa gjört ítrekaða verklega tilraun til þess að framkvæma fastráðið áform að eyða fóstri því, er hin ákærða gekk með af völdum hins ákærða, frá því í 19. viku sumars eða seinni hluta

ágústmán. 1876, enda þótt að hin viðhöfðu meðöl ekki hafi sakað, er hin ákærða ól barn með lífi sumarið 1877, og ber báðum hinum ákærðu fyrir afbrot þetta að sæta hegningu eptir hegningarlaganna 194. og 47. gr. og hinum ákærða Bjarna Björnssyni þess utan eptir 230. gr. sbr. 63. gr. Ákvarðast því hegningin fyrir hinn ákærða til 6×5 daga og fyrir hina ákærðu til 4×5 daga fangelsis við vatn og brauð. Að öðru leyti ber að staðfesta hjeraðsdóminn, og ber hinum ákærðu eptir atvikum in solidum að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanna fyrir yfirdóminum 12 kr. til hvers þeirra.

Meðferð málsins í hjeraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Bjarni Björnsson og hin ákærða Guðrún Hákonardóttir eiga að sæta, hinn fyrnefndi 6×5 daga og hin síðarnefnda 4×5 daga fangelsi við vatn og brauð. Um málskostnað í hjeraði á undirrjettarins dómur óraskaður að standa; svo borga og hin ákærðu in solidum allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara, málflutningsmanns G. Pálssonar og svaramanna, málflutningsmanns P. Melsteðs og cand. juris Kr. Jónssonar 12 kr. til hvers þeirra.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 29. apr. 1878.

Nr. 35/1877: Fyrrum háyfirdómari Þ. Jónassen,
háyfirdómari Jón Pjetursson og
yfirdómari Magnús Stephensen
gegn
sýslumanni Benedikt Sveinssyni.
Úrskurður:

Í máli þessu hefur málsfærslumaður áfrýjendanna hafið mótmæli gegn því, að cand. juris Kristján Jónsson mæti fyrir hinn stefnda fyrir yfirdóminum, með því hann sje í þjónustu annars af meðdómendunum, landfógeta Á. Thorsteinsons, og sje þannig alveg eins ástatt fyrir honum og fyrir málaflutningsmanni G. Pálsyni, er hafi álitid sjer skylt að afsala sjer umboði sínu af hendi hins stefnda fyrir þá sök, að hann er fulltrúi (Fuldmægtig) hins meðdómandans, bæjarfógeta og sýslumanns Sveinbjörnssons. Enn fremur hefur hann, ef yfirjetturinn ekki skyldi geta aðhyllzt þessa skoðun sína, mótmælt því, að talsmanni hins stefnda verði veittur svo langur frestur, sem hann hefur um beðið, til að koma fram með vörn í málinu, en það eru 8 vikur. Báðir málaflutningsmennirnir hafa lagt þessi ágreiningsatriði undir úrskurð rjettarins, en talsmaður stefnda til vara beðið um hæfilegan frest til að svara í málinu.

Með því það er kunnugt, að cand. juris Kristján Jónsson ekki hefur á hendi nein störf fyrir landfógeta Thorsteinsson snertandi dómara og dómsmála-skrifara embætti það, sem honum um stundar sakir er falið á hendur að gegna við landsyfirrjettinn (sbr. tilskip. 8. jan. 1802, 1. gr.) nje heldur er fulltrúi hans, heldur einungis starfar fyrir hann, sem umboðslegan æmbættismann, að endurskoðun reikninga, þá getur

rjetturinn ekki aðhyllst mótmæli þau, er fram hafa komið gegn því, að hann haldi upp vörn fyrir hinn stefnda.

Að því er snertir hinn um beðna 8 vikna frest, getur rjetturinn ekki álitid, að málsfærslumanni hins stefnda sje nauðsynlegt að fá svo langan frest til andsvara, með því hann hefur verið löggiltur til að flytja málið samkvæmt tilskip. 11. júlí 1800 22. gr. eptir að annar málaflutningsmaður, er stefndi hafði beðið að halda uppi vörn í málinu, áleit sig ekki geta það, og það hlýtur að vera honum innanhandar að útvega sjer hjá þessum málaflutningsmanni allar þær skýrslur, er stefndi kynni að hafa látið honum í tje til að koma fram með þær í málinu. Og þar eð það eigi heldur með öðrum rökum hefur verið gjört sennilegt, að hinn um getni frestur sje nauðsynlegur, þá getur rjetturinn ekki gagnvart mótmælum málsfærslumanns áfrýjendanna veitt málsfærslumanni hins stefnda þenna frest, heldur samkvæmt varakröfu hans að eins 14 daga frest til að koma fram með vörn í málinu.

Því úrskurðast:

Mótmæli málsfærslumanns áfrýjendanna gegn því að cand. juris Kristján Jónsson haldi uppi svörum fyrir hinn stefnda í máli þessu, verða ekki tekin til greina. Málsfærslumanni stefnda veitist 14 daga frestur til andsvara í málinu.

Mánudaginn 13. maímán. 1878.

Nr. 36/1877: Jón Jónsson Breiðfjörð og
Ásbjörn Ólafsson
gegn

Jóni Oddssyni og Guðmundi Hannessyni.

Úrskurður:

Með því áfrýjandi þessa máls, sem hefur beðið um

viku frest til að leggja fram málsútlistun sína, hefur sannað fyrir rjettinum, að hann hafi í tækan tíma, sbr. l. 1—8—9, beðið um eptirrit af nokkrum af þeim skjölum, er hann þurfti að leggja fram fyrir yfirrjettinum, en ekki verið búinn að fá eptirritið þegar málið átti að falla í rjett, þá ber að veita hinn um beðna frest.

Því úrskurðast:

Áfrýjandanum veitist hinn um beðni viku frestur.

Þriðjudagin 11. júním. 1878.

Nr. 7/1878:

Rjettvísín

gegn

Jóhanni Jónssyni, Guðríði Björnsdóttur og Ingibjörgu, Halldóru og Helgu Jóhannsdætrum.

Dómur:

Mál þetta er höfðað í hjeraði gegn Jóhanni bónda Jónssyni á Laxfossi í Mýrasýslu, konu hans, Guðríði Björnsdóttur, og dætrum þeirra, Ingibjörgu, Halldóru og Helgu, fyrir sauðapjófnað og hlutdeild í sauðapjófnæði, og eru þau með dómi kveðnum upp fyrir auka-rjetti Mýra og Borgarfjarðarsýslu að Hjarðarholti 10. desembermán. f. á. dæmd, Jóhann í 2ja ára og Guðríður og Ingibjörg í 16 mánaða betrunarhúsvinnu, Halldóra í fangelsi við vatn og brauð í 4×5 daga og Helga, sem er fædd 1861, í 10 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi; enn fremur eru þau Jóhann, Guðríður, Ingibjörg og Halldóra dæmd til að borga eitt fyrir öll og öll fyrir eitt til Einars Jónssonar á Litlaskarði 18 kr., til Þórðar Magnússonar á Stapaseli 14 kr., til Þorbjarnar Davíðssonar á Svignaskarði 26 kr., og til Þorbergs Fjeldsteðs á Hreðavatni 18 kr.; loks eru öll

hin ákærðu dæmd til að greiða eitt fyrir öll og öll fyrir eitt allan kostnað af málinu, þar á meðal til svara-
manna þeirra í hjerði, Hjálms Pjeturssonar og Gísla Eggertssonar, 8 kr. til hvors, í málsvarnarlaun.

Þessum dómi hafa hin ákærðu Jóhann Jónsson, Guðríður Björnsdóttir og Helga Jóhannsdóttir áfrýjað til yfirdómsins, eins og líka dómnum í heild hans er skotið til yfirdómsins af hálfu rjettvísinnar.

Með eigin játningu hinnar ákærðu Ingibjargar Jóhannsdóttur, sem er fædd árið 1850 og ekki hefur fyrri sætt hegningu nje ákæru, og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar í málinu, er það löglega sannað, að hún haustið 1876 hafi tekið sauð, sem Þorbjörn bóndi á Hreðavatni átti og var saman við kvífjeið á Laxfossi, dregið hann inn í búrið á bænum, og síðan skorið hann þar og gjört til einsömul, síðan hafi hún haft skipti við móður sína á kjötinu af þessum sauð fyrir kjöt af annari kind og látið það upp í skuld. Sama haustið skar hin ákærða Ingibjörg með hjálp systra sinna, meðákærðu Halldóru og Helgu inni í fjósinu á Laxfossi sauð, sem hún hafði sótt út í haga, að því er virðist, í annars manns land, og lítur svo út, sem afurðirnar af þeim sauð hafi runnið inn í búð á Laxfossi, en hver hafi átt hann, er ekki upplýst. Enn fremur hefur hin ákærða Ingibjörg skýrt frá, að hún undanfarin ár hafi átt þátt í að taka úr fjenu á Laxfossi og skera ýmsar kindur, sem aðrir menn áttu, sumar hafi hún skorið með tilhjálp systra sinna og móður, haldið fótunum á sumum eða hrært í blóðinu, er faðir hennar skar þær, sumar hafi hún flegið og gjört til eða soðið innan úr, en af öllum þeim kindum hafi afurðirnar runnið inn í bú foreldra hennar, þar á meðal af 3 vetrum sauð frá Litlaskarði og af veturgömlum sauð frá Stapaseli. Allar þessar kindur segir hin á-

kærða að hafi verið teknar og skornar eptir skipun föður hennar eða móður, og hafi hún ekki þorað annað en hlýða föður sínum í þessu, af því hann hafi verið svo harður við sig. Loks hefur hin ákærða Ingibjörg játað, að hún hafi stolið frá föður sínum einum sauðarmör, en þó sagt móður sinni frá því á eptir, og að hún einnig með vitund móður sinnar hafi tekið frá föður sínum ull og kjöt, og hafi hún látið allt þetta upp í skuldir.

Hinar ákærðu Halldóra og Helga Jóhannsdætur hafa játað, að þær hafi hjálpað Ingibjörgu systur sinni við skurð á ýmsum ófrjálsum kindum með því að draga kindurnar heim frá kvíunum, halda fótum, hræra í blóði, o. sv. fr., og sömuleiðis bera þær, að þær hafi hjálpað föður sínum á sama hátt, en sjálfar hafi þær ekki hagnýtt sjer neitt af afurðum hinna stolnu kinda, er allar hafi runnið inn í bú foreldranna; það, sem þær þannig hafi aðhafst, hafi þær gjört eptir skipun föður síns eða móður.

Hinn ákærði Jóhann Jónsson hefur stöðugt borið á móti því, bæði að hann sjálfur hafi tekið nokkra kind ófrjálsri hendi, og að hann hafi skipað dætrum sínum eða á annan hátt gefið þeim tilefni til að gjöra það; en þar á móti hefur hann játað, að hann eptir á hafi fengið vitneskju um 2 kindur, nefnilega sauðinn frá Litlaskarði og sauðinn frá Stapaseli, sem Ingibjörg dóttir hans hafði tekið og skorið, og vitað, að afurðirnar af þeim hafi runnið inn í bú hans; en hann hefur staðfastlega neitað því, að hann hafi haft neina vitneskju um tökuna á þessum 2 kindum fyrr en nokkru eptir að búið var að skera þær. Enn fremur er það sannað, að hinn ákærði, Jóhann, hafi fyrir eitthvað 12 árum síðan selt í Reykjavík kind, sem annar maður átti, ásamt kindum, sem hann átti með sjálfur, og

þrætti hann fyrst fyrir það við eigandann, en borgaði honum þó seinna verð kindarinnar. Segist hinn ákærði hafa verið drukkinn, er hann seldi þessar kindur, og að það hafi orðið í ógáti fyrir sjer, að hann seldi þessa um ræddu kind, því að hann hafi alls verið með um 50 kindur, sem hann átti að selja fyrir ýmsa.

Hin ákærða Guðríður Björnsdóttir hefur, eins og maður hennar Jóhann, stöðugt borið á móti því að hafa átt neinn þátt í kindatöku þeirri, er dætur hennar hafi gefið skýrslu um, en að eins játað, að hún eptir á hafi vitað um skurðinn á sauðunum frá Litlaskarði og Stapaseli, og að afurðirnar af þeim runnu inn í búðið, eins og hún heldur ekki hefur borið á móti, að hún hafi haft skipti við Ingibjörgu dóttur sína á kjötinu af kind þeirri, sem Ingibjörg skar ein og var frá Hreðavatni, fyrir annað kjöt, þó að hún vissi að kindin var ófrjáls. Enn fremur hefur hin ákærða Guðríður játað, að hún hafi vanið undir á, sem þau hjónin áttu, ómarkað lamb, er var í fje þeirra, þó ærin ekki vildi helga sjer lambið, en hún hafi þó ímyndað sjer, að það hafi verið sama lambið, sem týnzt hafði undan ánni.

Undirdómarinn hefur álitíð, að næg sönnun sje komin fram fyrir því, að sauðapjófnaður sá, sem eptir framburði hinna ákærðu Ingibjargar, Halldóru og Helgu Jóhannsdætra í mörg ár hefur átt sjer stað á Laxfossi, hafi fram farið eptir skipun hinna meðákærðu foreldra þeirra Jóhanns Jónssonar og Guðríðar Björnsdóttur, og að þau bæði hafi átt þann þátt í þjófnadi þessum, sem dætur þeirra skýra frá, þrátt fyrir það, þó þau ekki hafi fengist til að játa það upp á sig. — En yfirdómurinn getur ekki fallist á þessa skoðun, því að hvorki hafa skýrslur hinna ákærðu, Ingibjargar, Halldóru og Helgu, sem sjálfar hafa játað sig samsekar í þeim glæp, sem þær hafa borið upp á foreldra sína,

neinar aðrar verulegar líkur við að styðjast, nje heldur eru þær fullkomlega samhljóða sín á milli, og bætist þar við, að hinar ákærðu hafa borið ýmislegt ósatt fyrir rjettinum, sem þær seinna hafa orðið að taka aptur. Gegn stöðugri neitun hinna ákærðu Jóhanns Jónssonar og Guðríðar Björnsdóttur virðist þannig undir þessu máli ekki fram komin næg sönnun fyrir, að þau hafi gjört sig sek í öðrum afbrotum en þeim, sem þau sjálf hafa játað upp á sig, sem sje, að þau hafi látið afurðirnar af tveim sauðum renna inn í bú sitt, þó að þau vissu, að kindur þessar voru ófrjálsar, og að meðákærða Guðríður þar á ofan hefur tekið við sauðakjöti, sem hún vissi að var ófrjálst, í skiptum fyrir annað kjöt, og að því er sjerstaklega snertir kind þá, sem meðákærði Jóhann seldi í Reykjavík, og lamb það, sem meðákærða Guðríður vandi undir, þá virðist heldur ekki vera fullnæg ástæða til að rengja framburð þeirra um þau atriði.

Samkvæmt þessu ber að heimfæra brot hinna ákærðu Jóhanns Jónssonar og Guðríðar Björnsdóttur, sem bæði eru komin langt yfir lögaldur sakamanna og ekki hafa áður sætt hegningu eða ákæru fyrir neitt lagabrot, undir 250. og 56. gr. hegningarlaganna, og virðist hegning sú, er þau hafa til unnið, eptir öllum málavöxtum hæfilega ákveðin 9 mánaða betrunarhúsvinna. — Brot hinnar ákærðu Ingibjargar Jóhannsdóttur eru af undirdómaranum rjettilega heimfærð undir 250. gr., 230. gr., 231. gr. 1. lið og 58. gr. hegningarlaganna, og virðist hegningin eptir hinum tilvitnuðu lagastöðum rjettilega metin 1 árs betrunarhúsvinna. Brot hinnar ákærðu Halldóru Jóhannsdóttur, sem er yfir tvítugt, og ekki hefur áður sætt hegningu eða ákæru, ber að heimfæra undir 250. gr. og 48. gr. 2. málsgrein í hegningarlögunum, og virðist undirdómarinn rjettilega hafa á-

kveðið hegningu þá, sem hún hefur verðskuldað, til fangelsis við vatn og brauð í 4×5 daga. Sömuleiðis virðist hegning hinnar ákærðu Helgu Jóhannsdóttur hæfilega metin af undirdómaranum 10 daga fangelsi við venjulegt fanga viðurværi samkvæmt 250. gr., 48. gr. 2. málsg. og 22. gr. hegningarlaganna. Í iðgjöld hins stolna ber hinum ákærðu Jóhanni Jónssyni, Guðríði Björnsdóttur, Ingibjörgu Jóhannsdóttur og Halldóru Jóhannsdóttur einu fyrir öll og öllum fyrir eitt að greiða til Einars Jónssonar á Litlaskarði 18 kr. og til Þórðar Magnússonar á Stapaseli 14 kr., og hinum ákærðu Guðríði Björnsdóttur og Ingibjörgu Jóhannsdóttur annari fyrir báðar og báðum fyrir aðra að greiða til Þorbergs Fjeldsteðs á Hreðavatni 18 kr.; en aptur á móti virðast ekki nægar sannanir fram komnar undir málinu til að dæma Þorbirni Davíðssyni á Svignaskarði iðgjöld þau, sem honum eru dæmd fyrir undir-rjettinum, Loks ber hinum ákærða einu fyrir öll og öllum fyrir eitt að greiða allan löglegan kostnað af máli þessu, þar á meðal málsfærslulaun þau, sem tiltekin eru í undirdóminum, og málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 20 kr. til hins fyrnefnda og 15 kr. til hvors hinna, þó ber hinum ákærðu hverju fyrir sig að greiða kostnað þann, sem leitt hefur af varðhaldi þeirra hvers um sig.

Meðferð málsins í hjeradi og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærðu Jóhann Jónsson, Guðríður Björndóttir og Ingibjörg Jóhannsdóttir eiga að sæta betrunarhúsvinnu, hin 2 fyrnefnda í 9 mánuði hvort og hin síðastnefnda í 1 ár. Að því er snertir hegningu hinna ákærðu Halldóru Jóhannsdóttur

og Helgu Jóhannsdóttur á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Í iðgjöld ber hinum ákærðu Jóhanni Jónssyni, Guðríði Björnsdóttur, Ingibjörgu Jóhannsdóttur og Halldóru Jóhannsdóttur einu fyrir öll og öllum fyrir eitt að greiða til Einars Jónssonar á Litlaskarði 18 kr., og til Þórðar Magnússonar á Stapaseli 14 kr. og til Þorbergs Fjeldsteðs á Hreðavatni ber hinum ákærðu Guðríði Björnsdóttur og Ingibjörgu Jóhannsdóttur, annari fyrir báðar og báðum fyrir aðra, að greiða 18 kr. í iðgjöld. Svo ber hinum ákærðu og að greiða hverju fyrir sig allan kostnað, sem orsakast hefur af varðhaldi hvers þeirra um sig, allan annan löglegan kostnað af máli þessu greiði hin ákærðu eitt fyrir öll og öll fyrir eitt, þar á meðal til svaramanna þeirra fyrir undirrjettinum, Hjalms Pjeturssonar og Gísla Eggertssonar 8 kr. til hvors þeirra í málsvarnarlaun, og til sóknara og svaramanna fyrir yfirdóminum málsfærslumannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs og cand. juris Kristjáns Jónssonar, 20 kr. til hins fyrnefnda og 15 kr. til hvors hinna um sig í málflutningslaun.

Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 17. júnímán. 1878.

Nr. 35/1877: Fyrrum justitiarius Th. Jonassen,
justitiarius Jón Pjetursson og
assessor Magnús Stephensen.

gegn

sýslumanni Benedikt Sveinssyni.

D ó m u r :

Eptir að hinn stefndi sýslumaður Benedikt Sveinsson með skjali dags. 24. júlí 1876 hafði látið ritstjóra blaðsins «Norðlings» vita, að hann hefði ritað grein, sem prentuð er í 1. árgangi nefnds blaðs 25. og 26. tölublaði frá 7. og 20. apríl s. á. með yfirskrift: «svar uppá fyrirspurn í Norðlingi I, 23, bls. 177—178», jafnframt og hann ljét þess getið, að ummælin í grein þessari um ritstjóra Björn Jónsson og yfirkennara H. Kr. Friðriksson væri sjer óviðkomandi, höfðuðu dómendur hins konunglega landsyfirrjettar, þá verandi justitiarius Th. Jonassen og assessorarnir Jón Pjetursson og Magnús Stephensen, eptir skipun landshöfðingja, mál fyrir hjer-aðsdómi Þingeyjarsýslu gegn hinum stefnda sýslumanni Benedikt Sveinssyni, fyrir meiðyrði um þá í tjeðri grein, og var hinn stefndi með aukarjettardómi Þingeyjarsýslu uppkveðnum 4. október f. á. sýknaður fyrir ákæru sækjendanna, málskostnaður látinn falla niður og hinum skipaða málsfærslumanni sækjendanna, Jóni alþingismanni Sigurðssyni, dæmd málsfærslulaun með 20 krónum úr opinberum sjóði.

Dómi þessum hafa nú áfrýjendurnir skotið til yfirdómsins og krafizt þess, að hinn stefndi, sýslumaður Benedikt Sveinsson, verði dæmdur til einfalds fangelsis eða fjeseкта fyrir meiðyrði þau, er greinin innihaldi um áfrýjendurna, að þau verði dæmd dauð og ómerk, og loks, að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða máls-

kostnað. Hinn stefndi hefur á hinn bóginn krafizt, að hann verði dæmdur sýkn í þessu máli, og að honum verði dæmdur málskostnaður.

Hinn stefndi hefur að vísu á þann hátt, er hjer að framan er til greint, kannast við að hafa ritað grein þessa, en hefur þó undir rekstri málsins neitað því, að hann hafi tekizt á hendur ábyrgð fyrir hana, og að hann hafi gefið útgefanda og ábyrgðarmanni blaðsins heimild til þess að prenta hana í blaðinu.

Og með því nú rjetturinn án tillits til þessarar yfirlýsingar verður að álíta, að hinn stefndi höfundur greinarinnar því að eins geti borið ábyrgð fyrir hana, að hann, eins og tiltekið er í tilskipun 9. maí 1855 3. gr., hafi sagt til nafns síns sem höfundur á ritinu, en þetta hefur eigi verið gjört, og með því hið lögboðna skilyrði fyrir því, að hann verði látinn sæta ábyrgð fyrir innihald greinarinnar, þannig vantar, verður að dæma hann sýknan af kröfum áfrýjendanna og staðfesta dóm undirrjettarins. Málskostnaður fyrir yfirrjettinum fallur niður.

Að því leyti mál þetta hefur verið flutt með gjafsókn vottast, að meðferð málsins í hjeraði og hjer fyrir rjettinum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa.
Málskostnaður við yfirrjettinn falli niður.

Mánudaginn 1. júlímán. 1878.

Nr. 36/1877: Jón Breiðfjörð og Ásbjörn Ólafsson.
gegn

Jóni Oddsyni og Guðmundi Hannessyni.

Dómur:

Mál það, sem hjer er undir áfrýjun, er höfðað í

hjeraði af bændunum Jóni Oddssyni í Krísuvík og Guðmundi Hannessyni á Vigdísarvöllum gegn Jóni hreppstjóra Breiðfjörð og Ásbirni bónda Ólafssyni í Innri-Njarðvík til skaðabóta fyrir það, að hinir 2 síðarnefndu höfðu sem aðstoðarmenn lögreglustjórans í fjárkláðamálinu í desembermánuði 1875 tekið fje þeirra Jóns Oddssonar og Guðmundar Hannessonar á heimilum þeirra að þeim nauðugum og rekið það til Njarðvíkur en þar var það haft í gæzlu, þangað til það, eptir ráðstöfun nefnds lögreglustjóra, var selt til skurðar. Í máli þessu var kveðinn upp dómur fyrir aukarjetti Gullbringu og Kjósarsýslu 15. nóvembermán. 1876 með þeim úrslitum, að þeir Jón Breiðfjörð og Ásbjörn Ólafsson skyldu greiða sækjendunum andvirði hins tekna fjár eptir mati kunnugra og óvilhallra dómkvaddra manna, þó ekki meira en 1488 kr.; en þeim dómi hafa þeir Jón Breiðfjörð og Ásbjörn Ólafsson, að fenginni gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dagsettri 16. des. f. á.

Hinir stefndu hafa fyrst og fremst krafizt, að málinu verði vísað frá yfirdóminum fyrir þá sök, að áfrýjendurnir ekki hafi lagt fram fyrir yfirdóminum fullkomnar undirrjettargjörðir, þar sem tvö rjettarskjöl, er lögð höfðu verið fram fyrir undirrjettinum sem Nr. 17 og 18, ekki sjeu komin fram fyrir yfirdóminum in originali, heldur í eptirriti, en eptirrit þetta sje ekki samhljóða hinum upprunalegu skjölum. En með því að undirrjettargjörðirnar bera með sjer, að skjöl þau, sem þar voru lögð fram sem Nr. 17 og 18, voru eptirrit eptir embættisbókum (lögreglupingbók lögreglustjórans í fjárkláðamálinu) og skjöl þau, sem í þeirra stað eru lögð fram fyrir yfirdóminum, eru eptirrit eptir sömu embættisbókum, gefin út og staðfest af manni, sem löggiltur var til þess af amtmanni, og með því að hinir

stefndu, sem hafa hin upprunalegu rjettarskjöl Nr. 17 og 18 í höndum, þrátt fyrir áskorun áfrýjendanna ekki hafa lagt nefnd skjöl fram til þess að sýna ósamkvæmni þá, er þeir byggja á frávísunarkröfu sína, nje heldur á annan hátt hafa fært sönnur á þessa ósamkvæmni, þá getur ósönnuð vefenging þeirra ekki komið til greina gegn vottorði löggilts embættismanns, og verður þessi frávísunarkrafa því ekki tekin til greina.

Í annan stað hafa áfrýjendurnir fyrst og fremst krafizt þess, að dómur undirrjettarins verði dæmdur ómerkur og málinu vísað frá rjetti fyrir þær sakir, að hjer eigi sjer stað óleyfileg málasamsteypa, er þeir ekki sjeu skyldir að láta sjer lynda. Þesssa kröfu áfrýjendanna verður yfirdómurinn að álíta á rökum byggða, þar sem hjer er í raun og veru um tvö sjálfstæð mál að ræða, annað: skaðabótamál af hendi Jóns Oddsonar í Krísvík gegn áfrýjendunum út af ólöglegri töku á fje Jóns, en hitt, skaðabótamál af hendi Guðmundar Hannessonar á Vigdísarvöllum gegn hinum sömu út af ólöglegri töku á fje Guðmundar, án þess að neitt annað samband virðist vera milli þessara 2ja mála, en að þau eru samkynja, en það er ekki nægilegt til að heimila samsteypu á málum sbr. kgsbr. 3 jan. 1755. Með því að áfrýjendurnir þannig virðast eiga heimtingu á, að hvor hinna stefndu höfði sitt skaðabótamál gegn þeim útaf fyrir sig, ber að taka aðalrjettarkröfu þeirra til greina og dæma dóm undirrjettarins ómerkan og vísa málinu frá undirrjettinum.

Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður, og málsfærslulaun hins skipaða talsmanns áfrýjendanna fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 20 kr., að greiðast úr opinberum sjóði. Að því leyti sem mál þetta er gjafsóknarmál hefur flutningur þess verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins í máli þessu á ómerkur að vera og vísast málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Hinum skipaða talsmanni áfrýjendanna fyrir yfirdóm-inum, Páli málaflutningsmanni Melsteð, bera 20 krónur í málsfærslulaun, er borgist honum úr op-inberum sjóði.

Mánudaginn 8. júlímán.

Nr. 9/1878:

Hið opinbera
gegn
Þorleifi Gíslasyni

Dómur:

Þar eð allar upplýsingar vantar í dómsgjörðum undirrjettarins um mörg af þeim atriðum, sem sýkna eða sakfelli hins kærða er undir komið, svo sem um aldur hins kærða, um það, hvort hann samkvæmt gild-andi lögum sje skyldur að ganga í vist, og um það, hvort hann hafi haft heimtingu á að fá leyfisbrjef til lausamennsku borgunarlaust eða eigi, þá ber að dæma hinn áfrýjaða politirjettardóm ómerkan, og að vísa mál-inu heim aptur í hjerað til nýrrar og löglegri meðferðar.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði politirjettardómur á ómerkur að vera og vísast málinu heim aptur i hjerað til nýrrar og löglegri meðferðar.

Nr. 10/1878:

Rjettvísín

gegn
Rannveigu Jóhannesdóttur.

Dómur:

Eptir að mál var höfðað gegn ekkjunni Rannveigu

Jóhannesdóttur fyrir brot gegn 183. gr. hegningarlaganna, var hún, sem komin er yfir sakamanna lögaldur, og ekki fyrr hefur sætt ákæru eða hegningu fyrir nokkurt lagabrot, með aukarjettardómi Reykjavíkur kaupstaðar dags. 26. apríl þ. á. dæmd sýkn af ákærum rjettvísinnar, en til þess að greiða allan kostnað út af varðhaldi á henni og málssókn. Dómi þessum er nú áfrýjað af hendi hins opinbera.

Þar eð á þann hátt, sem undirdómarinn hefur álitð, ekki er alveg nægileg ástæða til að vefengja, að þær tvær stúlkur, sem hin ákærða ljet sækja til sín, hafi verið trúlofaðar þeim tveimur útlandu sjómönnum, er þær voru saman með í húsum ákærðu, og það enn fremur er ekki sannað, að hin ákærða hafi vitað, að önnur stúlkan hafi haft holdlegt samræði við unnusta sinn þá nótt, er þau voru þar, og loks, að það gegn neitun hinnar ákærðu er ósannað, að hún hafi komið saman körlum og konum til samlags, eða leyft þeim hýbýli sín til þess að fremja þar saurlífi hvort heldur fyrir borgun eða jafnvel ókeypis, verður alveg að staðfesta hinn áfrýjaða dóm, bæði að því að hann hefur sýknað ákærðu og skyldað hana að greiða allan málskostnað. Svo ber og hinni ákærðu að greiða allan kostnað, er leiðir af áfrýjun málsins, þar á meðal hinum skipaða sóknara og svaramanni í málsfærslulaun 10 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði svo og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði undirrjettardómur á óraskaður að standa. Svo ber hinni ákærðu og að greiða allan af áfrýjun máls þessa löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til hins skipaða sóknara, málaflutnings-

manns Páls Melsteðs, og talsmanni hinnar ákærðu cand. juris Kristjáni Jónssyni, málsfærslulaun 10 krónur til hvors.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Nr. 24/1877:

Hið opinbera

gegn

Eyjólfi Jónssyni í Katrínarkoti.

Dómur:

Með dómi uppkveðnum fyrir lögreglurjetti Gullbringusýslu 28. maímán. f. á. af landshöfðingjaritara Jóni Jónssyni sem settum lögreglustjóra í fjárkláðamálinu, er Eyjólfur Jónsson í Katrínarkoti dæmdur fyrir óhlýðni gegn fyrirskipunum lögreglustjórans um smölun og böðun á fje sínu í 20 kr. sekt og til að greiða Sigurði hreppstjóra Vigfússyni 4 kr, sem og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en þeim dómi var bæði eptir ósk hins kærða og af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins, og ber nú samkvæmt hæstarjettardómi upp kveðnum 7. maí 1878, er hefur felld úr gildi dóm þessa rjettar af 29. okt. f. á., að dæma mál þetta í aðalefni þess.

Þar eð álíta má nægilega upplýst, að hinn kærði hefur óhlýðnast skipun lögreglustjórnarinnar að smala eða láta smala fje sínu og að baða það, ber að staðfesta lögregludóminn, að því leyti hinn kærði er dæmdur til að greiða 4 kr. í endurgjald fyrir smölun, en að því er viðvíkur hinni ídæmdu sekt, er hinn kærði á að sæta eptir tilskipun 5. janúar 1866, 6. og 7. gr., virðist hún eptir málavöxtum, einkum þar kláði ekki hefur fundizt í fjenu, eða önnur grunsemd á því, en að það er í hjeraði, sem hefur verið álitid grunað um

fjárkláða, eiga að færast niður í 10 kr., er tilfalla fátækra sjóði Álptaneshrepps, og breytist lögregludómurinn að þessu leyti.

Svo ber hinum kærða auk málskostnaðar eptir undirrjettardóminum og að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjerði, svo og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum kærða Eyjólf Jónssyni ber að greiða 10 krónur í sekt til fátækra sjóðs Álptaneshrepps. Að öðru leyti á undirrjettardómurinn óraskaður að standa. Svo ber og kærða að lúka öllum kostnaði af áfrýjun málsins til þessa rjettar, þar á meðal málaflutningslaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna P. Melsteðs og G. Pálssonar, 10 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 22. júlímán.

Nr. 11/1878:

Rjettvísín

gegn

Guðríði Helgadóttur.

Dómur:

Með aukarjettardómi Reykjavíkur kaupstaðar dags. 20. júní þ. á. er hin ákærða Guðríður Helgadóttir, sem er fædd 12. ágúst 1852 og ekki fyrr hefur sætt hegningu, dæmd í 5 daga fangelsi við vatn og brauð fyrir þjófnað og í málskostnað, þar á meðal til hins skipaða talsmanns hennar, málaflutningsmanns P. Melsteðs 10 kr., og er dómi þessum áfrýjað af hálfu hins opinbera.

Með eigin játningu og öðrum upplýsingum er sannað, að hin ákærða í aprílmánuði þ. á., þá er hún var við vinnu í húsi einu í Reykjavík, hafi af borði í stofu þar stolið vasaúri, virtu á 16 kr., og var úr þetta undir rannsókn málsins afhent eigandanum. Brot þetta er af undirdómaranum rjettilega heimfært undir 230. gr. hegningarlaganna, og virðist hegningin fyrir það einnig hæfilega metin af undirdómaranum 5 daga fangelsi við vatn og brauð og ber því að staðfesta undirrjettardóminn bæði í þessu tilliti og eins að því er snertir málskostnað í hjeradi; svo ber hinni ákærðu og að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns hjer við rjettinn, 10 krónur til hvors þeirra.

Við meðferð málsins í hjeradi er það að athuga, að undirdómarinn hefur tekið málið upp til dóms og dæmt það, áður en honum höfðu borizt frá hlutaðeigandi sýslumönnum hegningarvottorð þau fyrir hina ákærðu, sem hann hafði beðið um, en þau vottorð hafa verið lögð fram fyrir yfirdóminum.

Í annan stað verður eigi á það fallist, að undirdómarinn, í stað þess, svo sem vera ber, að rita í dómsgjörðirnar öll rjettarskjölin, hefur látið vörn hins setta talsmanns og annað fylgiskjal fylgja með í frumriti. Sókn og vörn málsins fyrir yfirrjetti hefur verið lögsmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins á óraskaður að standa; svo borgi og hin ákærða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málafiutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 krónur til hvors um sig í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 5. ágústmán.

Nr. 15/1878:

Hið opinbera
gegn
Eypór Felixsyni.

Dómur:

Með því að afbrot það, sem Eypór Felixson er grunaður um og gaf tilefni til að hann var settur í gæzluvarðhald, sem sje hneixlanleg sambúð við kvennmann nokkurn gegn áminningu yfirvalds, getur varðað þyngri hegningu en sektum eða einföldu fangelsi, og með því að framburður 2ja vitna einnig hefur gefið tilefni til að vekja grun um að hann hafi gjört sig sekan í öðrum afbrotum, þá virðist ekki vera næg ástæða til að breyta hinum áfrýjaða úrskurði, heldur ber að staðfesta hann. Eypóri Felixsyni ber einnig að greiða allan kostnað af áfrýjun þessari, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði svo og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður á óraskaður að standa. Eypór Felixsyni ber að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors.

Hið í dæmda að greiða undir aðför að lögum.

Mánudaginn 12. ágústmán.

Nr. 12/1878:

Hið opinbera
gegn
Nikulás Jafetssyni.

Dómur:

Með dómi kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar 27. júnímán. þ. á. er Nikulás Jafetsson, veitingamaður hjer í bænum, dæmdur fyrir að hafa haft veitingahús sitt opið aðfaranótt hins 21. s. m. klukkustund fram yfir hinn fyrirskipaða lokunartíma og veitt, að minnsta kosti einum gesti, toddy, í 3ja kr. sekt til lögreglusjóðs Reykjavíkur þannig, að uppljóstrarmaður fái $\frac{2}{3}$ af sektarfjenu, en þeim dómi er af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Undirrjettarstefnan í máli þessu ber með sjer, að það er höfðað gegn hinum kærða fyrir «næturveitingar»; það atriði, hvort veitingahús hans hafi verið opið eða gestir verið þar inni eptir vissan tíma, getur því ekki komið til greina, heldur að eins það, hvort hann hafi veitt gestum eptir þann tíma, er tiltekinn er í fyrirskipun lögreglustjórans, en hún er ekki fram komin undir málinu. Um þetta atriði er að eins upplýst, að einn gestur hafi verið inni í veitingastofu ákærða kl. 12 $\frac{1}{2}$ áður nefnda nótt, og að þá hafi staðið 2 tóm toddyglös á borði þar í stofunni, en aptur á móti er það ekki upplýst, að þessum gesti nje neinum öðrum hafi verið veitt þar neitt eptir hinn tiltekna tíma.

Með því að þannig ekki er fram komin nein sönnun fyrir, að hinn kærði hafi gjört sig sekan í broti því, sem málið er höfðað út af, ber að dæma hann sýknan af ákærum hins opinbera, og virðist allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors, eiga að greiðast úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í hjeraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, Nikulás Jafetsson, á að vera sýkn af

kærum hins opinbera í máli þessu. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 10 krónur til hvors, greiðist úr opinberum sjóði.

Nr. 13/1878:

Hið opinbera

gegn

Páli Eyjólfssyni.

Dómur:

Með dómi kveðnum upp 4. júlí þ. á. fyrir lögreglu-rjetti Reykjavíkur kaupstaðar er Páll Eyjólfsson, veitingamaður hjer í bænum, dæmdur í 6 króna sekt, af hverjum $\frac{1}{3}$ tilfalli lögreglusjóði Reykjavíkur, en $\frac{2}{3}$ uppljóstrarmönnum, svo og í málskostnað, fyrir það að hann hafi haft 2 gesti í veitingahúsi sínu langt fram yfir fyrirskipaðan lokunartíma, og að þeir síðan hafi komið frá honum, annar mjög ölvaður, og hinn nokkuð drukkinn. Dómi þessum er áfrýjað til yfirdómsins bæði af hendi hins ákærða og hins opinbera.

Þar eð ekki er sannað, að hinir um ræddu 2 menn, er komu í hús veitingamannsins fyrir kl. 11 um kveldið, en fóru þaðan, annar kl. 1 f. m., en hinn kl. 2 f. m. sömu nótt, hafi neytt þar nokkurs meðan þeir voru þar, virðist ekki nægileg ástæða til þess að hinn kærði sje látinn sæta hegningu fyrir kæruefnið í undirrjettarstefuunni, sem einungis er, að eptir skýrslu 2ja næturvarða hafi maður talsvert drukkinn komið út úr veitingahúsinu kl. 1 f. m. og annar kl. 2 þar á eptir einnig ölvaður, og skal þess þar að auki getið, að gestgjafinn og annar af gestunum hefur skýrt frá, að hinn hafi

keypt þar gistingu um nóttina, sem og að talsmaður hins ákærða hefur skýrt frá, að hinir um ræddu tveir menn hafi eigi verið í veitingastofu ákærða, heldur í svefnherbergi hans. Hinn kærða verður þannig eptir málavöxtum að dæma sýknan af ákærum hins opinbera, og virðist allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 kr. til hvors, eiga að greiðast úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus, sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði Páll Eyjólfsson á að vera sýkn af kærum hins opinbera í máli þessu. Allur kostnur af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 10 krónur til hvors, greiðist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 16. septembermán.

Nr. 16/1878:

Hið opinbera

gegn

Símoni kaupmanni Johnsen.

Dómur:

Með dómi, uppkveðnum fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar 18. júlímán. þ. á., er Símon kaupmaður Johnsen dæmdur fyrir að hafa veitt vín við búðarborð án amtsleyfis í 10 króna sekt, er rennur að $\frac{1}{3}$ í hlutaðeigandi fátækra sjóð og að $\frac{2}{3}$ til upp-ljóstrarmanns, sem og til að greiða allan löglegan kostnað af málinu; en þeim dómi er eptir ósk hins kærða áfrýjað til yfirdómsins.

Undir rekstri málsins hefur hinn kærði játað, að

hann hafi gefið ýmsum skiptavinum sínum í staupinu í búð sinni, og hefur undirdómarinn álitð, að hann með því hafi brotið á móti fyrirmælum tilskipunar 13. júní 1787, 2. kap. 2. gr., en með því greindur lagastaður ekki verður skilinn öðruvísi en svo, að þar sje bannað að selja brennivín þannig, að þess sje neytt þar á staðnum, sem það er selt, og engin sönnun er komin fram fyrir því, að hinn kærði hafi selt neitt brennivín í búð sinni á þann hátt, þá ber að dæma hann sýknan af ákærum hins opinbera í þessu máli, og að greiða allan kostnað af því, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 12 kr. til hvors, úr opinberum sjóði.

Málið hefur fyrir undirrjettinum verið rekið með tilbærilegum hraða og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði Símon kaupmaður Johnsen á að vera sýkn af ákærum hins opinbera í máli þessu. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 12 kr. til hvors þeirra um sig, greiðist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 30. septembermán.

Nr. 1/1878: Helgi Sveinbjarnarson og
Símon Jónsson

gegn

Andresi Fjeldsted og sýslumanninum
í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu
E. Th. Jonassen.

Dómur:

Með dómi sýslumannsins í Mýra- og Borgarfjarðar-sýslu frá 18. júlí f. á. eru áfrýjendurnir, hreppstjóri í Hvalfjarðarstrandarhreppi Símon Jónsson og hreppsnefndaroddviti í sama hreppi Helgi Sveinbjarnarson dæmdir til að greiða stefnda 96 kr. í kaup fyrir að vinna skrýmsli, er átti að hafa sjest nálægt bænum Katanesi í nefndum hreppi vorið 1876. Þeir hafa nú áfrýjað dómi þessum til ómerkingar eða breytingar og jafnframt stefnt hjeraðsdómaranum til þess að svara til málskostnaðar og yfirhöfuð að bera alla ábyrgð af dómi sínum.

Þegar sækjandi í hjeraði, Andres Fjeldsteð, lagði mál þetta til sætta, mælti hann ekki sjálfur fyrir sáttanefndinni, en sendi annan mann með umboðsskjal og var þar eptir þetta tilfært sáttanefndarbókinni: «Hinir ákærðu vildu ekki ganga að þeim sáttaboðum, sem kærandi hefur bundið sáttagjörðina við í fullmakt þeirri, er hann hafði gefið umboðsmanni sínum, er ekki þykist bær um að ganga að neinum öðrum sáttaboðum». Þar á móti sjest ekki, að sáttanefndin hafi vísað málinu til dóms og laga samkvæmt tilskipun 20. jan, 1797, 28. gr.

Með því að hlutaðeigandi sáttanefnd þannig virðist að hafa ætlað umboðsskjal það er umboðsmaður kæranda lagði fram, ónægilegt, sbr. 25. gr. tilskip. 20. jan. 1797, og með því að ekki hefir verið sannað síðan, að þessi ætlun sáttanefndarinnar hafi verið ástæðulaus, virðist ekki hafa farið fram lögleg sáttatilraun í málinu og það verður því eigi komist hjá að dæma hinu áfrýjaða hjeraðsdóm og alla undangengna meðferð málsins í hjeraði ómerka og að vísa málinu frá hjeraðsdóminum. Með tilliti til meðferðar málsins í hjeraði athugast, að þegar málið var tekið fyrir fyrsta sinni á aukabíngi Borgarfjarðarsýslu var vitni yfirheyrt í málinu og

inir stefndu látnir svara í því áður en stefnan var lögð fram og málið lagt í dóm af hendi stefnanda. Enn fremur sjest ekki, að stefnanda eða hinum stefndu hafi verið leiðbeint í málinu til þess að gjöra formlegar kröfur o. fl. sbr. tilskip, 15. ágústmán. 1832 § 10. Samt virðist ekki alveg nægileg ástæða til þess að láta þessa meðferð hjeraðsdómarans á málinu varða ábyrgð. Þar á móti kemst hinn stefndi Andres Fjeldsteð ekki hjá því að greiða áfrýjendunum málskostnað í hjerði og fyrir yfirdómi með upphæð, er eptir málavöxtum virðist hæfilega ákveðin 25 kr.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði hjeraðsdómur og öll meðferð málsins í hjerði skal ómerk vera og vísast málinu frá hjeraðsdóminum. Hinum stefnda Andres Fjeldsteð ber að borga áfrýjendunum Símoni Jónssyni og Helga Sveinbjarnarsyni málskostnað í hjerði og fyrir yfirdómi með 25 kr. innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa, sæti hann ella aðför að lögum.

Mánudaginn 14. októbermán.

Nr. 19/1878:

Hið opinbera
gegn

Nikulási Jafetssyni.

Dómur:

Með dómi kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar 22. dag ágústmán. þ. á. er gestgjafi Nikulás Jafetsson dæmdur fyrir að hafa haft gesti í veitingastofu sinni aðfanganæturnar hins 18. og 26. júlí næsta á undan eptir miðnætti gegn banni lögreglustjórans í 10 kr sekt til lögreglusjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi

kostnað. Dómi þessum hefur hinn kærði áfrýjað til yfirdómsins.

Að vísu hefur hinn kærði kannast við, að fólk hafi verið á ferli í veitingastofu sinni eftir kl. 12 umgetnar nætur; en hann hefur á hinn bóginn skýrt svo frá, að hann hafi um þann tíma notað veitingastofu sína eftir kl. 12 á nóttunni sem gistingastofu, og að þá hafi einungis sá, er stofuna leigði, og kunningjar hans eða gestir verið í henni, og er ekkert fram komið, er veiki þenna framburð hans, enda hefur undirdómarinn ekki einusinni reynt til að útvega neinar upplýsingar aðrar í málinu en eiginn framburð kærða.

Nú með því þannig engar sannanir eru komnar fram fyrir, að kærði hafi haft gesti eða veitingar í veitingastofu sinni um getnar nætur eftir þann tíma, sem honum var það heimilt, eða að hann hafi brotið gegn banni lögreglustjórans, sem heldur ekki er lagt fram í málinu, virðist eiga að sýkna hann af ákærum hins opinbera í máli þessu og að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað úr opinberum sjóði, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors um sig.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði gestgjafi Nikulás Jafetsson á að vera sýkn af ákærum hins opinbera í máli þessu. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna G. Pálssonar og P. Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

Nr. 33/1877:

Rjettvísín

gegn

Þorbjörgu Jóhannesdóttur.

Dómur:

Með aukapingsdómi Mýra og Borgarfjarðarsýslu gengnum 22. okt. 1877 er Þorbjörg Jóhannesdóttir í máli þessu fyrir dularfæðingu og barnsmorð dæmd í 8 ára betrunarhúsvinnu og til að greiða allan löglegan kostnað af málinu. Atvik málsins eru þessi:

Eptir að hin ákærða Þorbjörg Jóhannesdóttir frá Suðurríki, sem er ógipt og er fædd 27. apríl 1852, var orðin barnshafandi að völdum vinnumanns Þorsteins Sigurðssonar á Borg, ásetti hún sjer á slætti 1877 að fyrirfara barni því, sem hún gekk með. Þrætti hún því ávallt fyrir, að hún væri vanfær. Nóttina milli 11. og 12. septbr. 1877 ól hún barn á enginu hjá túninu fyrir sunnan bæinn á Suðurríki; var það meybarn og fæddist lifandi; þegar barnið var fætt, deyddi hún það á þann hátt, að hún prýsti á höfuðið svo blóð kom út um það; fleygði hún því síðan í skurð þar nálægt, er sjór gengur í, og ljet lítið eitt af sandi ofan á það.

Að vísu hefur barnið ekki fundizt; en með því hin ákærða eindregið hefur kannast við, að hún hafi fætt í dulsmáli og fyrirfarið barni sínu, og að hún hafi löngu áður en hún varð ljettari ásett sjer þetta og þessari játningu hennar er ekki hnekkt í neinu verulegu af því, sem annars er fram komið í málinu, verður rjetturinn að álíta, að lögleg sönnun sje komin fram fyrir því, að Þorbjörg Jóhannesdóttir hafi framið glæp þann, sem hún er ákærð fyrir. Hefur undirdómarinn rjettilega heimfært hann undir 193. gr. alm. hegnl. síðari málsgrein, og virðist Þorbjörgu, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og ekki áður hefur sætt

ákæru eða hegningu, hæfilega refsað með 6 ára betrunarhúsvinnu; að öðru leyti ber að staðfesta undirjettardóminn; svo ber hinni ákærðu og að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 12 kr. til hvors.

Að því leyti snertir meðferð málsins í hjeraði, þá hefur það að vísu verið rekið með tilbærilegum hraða, en yfirdómurinn verður að taka það fram, að hjeraðsdómarinn hefði átt að láta lækni skoða ákærðu þegar í stað, er hann varð þess vís, að hún mundi hafa fætt í dulsmáli. Fyrir yfirdóminum hefur sókn og vörn málsins verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærða Þorbjörg Jóhannesdóttir á að sæta 6 ára betrunarhúsvinnu. Um málskostnað í hjeraði á dómur undirjettarins óraskaður að standa, svo greiði hin ákærða og allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðm. Pálssonar, 12 kr. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 18/1878:

Rjettvísir

gegn

Margrjeti Steinunni Björnsdóttir.

Dómur:

Með aukapingsdómi Reykjavíkur kaupstaðar gengnum 15. ágústmán. 1878 er ákærða Margrjet Steinunn Björnsdóttir fyrir hneixlanlega sambúð þrátt fyrir á-

minningu amtsins dæmd til fangelsis við venjulegt fangaviðurværi í 2 daga og til að lúka öllum af málinu leiðandi kostnaði, þar á meðal til hins skipaða verjanda 10 krónur. Þessum dómi er eptir ósk hinnar ákærðu áfrýjað til yfirdómsins.

Áður en hinn ákærðu hafði verið birt áminning amtsins um að láta af hneixlanlegri sambúð við Guðmund Lambertsen, flutti hún úr húsi hans; en Lambertsen tókst á hendur ferð vestur á land. Eptir að hann var farinn og áminningin hafði verið henni birt, fluttist hún aptur í hús Lambertsens eptir ráðstöfun þá verandi húsbónda síns S. Eymundssonar, er hafði umráð yfir því. Þegar Lambertsen kom heim aptur úr ferðinni var hún að vísu í húsi hans, en flutti þaðan þegar sama dag. Var hún daginn eptir sett í varðhald og var í því nokkra daga, en þegar henni var sleppt, tók nafngreind kona hjer í bænum hana til sín. Með því nú rjetturinn ekki fær álitid, að þessi vera hennar í húsi Lámbertsens geti út af fyrir sig álitist hneixlanleg sambúð við hann, og þar eð engar aðrar upplýsingar eru framkomnar, er gefi grun um, að hún hafi gjörst sek í broti því, sem málið er höfðað út af, verður að dæma hana sýkna af ákæru sóknarans í þessu máli og virðist allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns hennar fyrir undirrjettinum 10 kr. og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 12 kr. til hvors, eiga að greiðast úr opíberum sjóði.

Fyrir undirrjettinum hefur málið verið rekið með tilbærilegum hraða, en yfirdómurinn getur eigi fallist á það, að hin ákærða hefur verið sett í varðhald og haldið þar í fulla viku, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærða Margrjet Steinunn Björnsdóttir á að vera sýkn af ákæru sóknarans í þessu máli. Allur kostnaður af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns hennar fyrir undirrjetti, cand. juris Kr. Jónssouar, 10 kr. og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna G. Páls-sonar og P. Melsteðs, 12 kr. til hvors um sig, greiðist úr opinberum sjóði.

Nr. 3/1878: Tómas Jóhannsson á Garðshorni
 gegn
 sýslumanni og bæjarfógeta St.
 Thorarensen og verzlunarstjóra
 E. Laxdal.

Dómur:

Með stefnu dagsettri 4. febrúarmán. þ. á. og framhaldsstefnu dagsettri 4. maímán. næst á eptir hefur Tómas bóndi Jóhannsson á Garðshorni í Eyjafjarðar-sýslu að fenginni gjafsókn áfrýjað til yfirdómsins uppboðsgjörð á $7\frac{1}{12}$ úr hákarlaskipinu Elliða, er fór fram fyrir uppboðsrjetti Akureyrarkaupstaðar 6. nóvembermán. f. á. Hefur áfrýjandinn krafizt principaliter, að hin áfrýjaða uppboðsgjörð verði felld úr gildi, og hinn stefndi bæjarfógeti, St. Thorarensen, verði skyldaður til að setja dánarbú Árna skipstjóra Árnasonar frá Glæsi-bæ, er var eigandi að nefndum skipshluta, í samt lag aptur, eins og það var í, áður en salan fór fram; in subsidium: að hinn stefndi bæjarfógeti verði dæmdur til að greiða dánarbúinu sem skaðabætur mismuninn á virðingarverði skipshlutans 19. apríl þ. á. og uppboðs-

andvirðinu fyrir hann, að upphæð 1655 kr., eða þá svo mikla upphæð af þessum verðmun, sem óvilhallir dómkvaddir menn meta, og loks að hinn stefndi bæjarfógeti verði skyldaður til að greiða allan málskostnað skaðlaust eða nægilegan. Hinn stefndi bæjarfógeti hefur aptur á móti krafizt, að hin áfrýjaða uppboðsgjörð verði staðfest og áfrýjandinn skyldaður til að greiða honum málskostnað eptir rjettarins mati, en hinn stefndi verzlunarstjóri Laxdal hefur hvorki mætt nje mæta látið í málinu hjer fyrir rjettinum.

Þess skal fyrirfram getið, að undir þessu máli, eins og það er borið upp hjer fyrir rjettinum, getur ekki orðið spurning um að dæma um meðferð skiptarjettarins á dánarbúi Árna skipstjóra Árnasonar frá frá Glæsibæ, heldur að eius um lögmæti uppboðsgjörðarinnar 6. nóvbr. f. á. á $\frac{7}{12}$ úr hákarlaskipinu Elliða, sem var eign nefnds dánarbús. Kröfu sína um, að þessi uppboðsgjörð verði dæmd ómerk, hefur áfrýjandinn, auk ýmsra galla á meðferð skiptarjettarins á nefndu dánarbúi, sem ekki geta komið til greina samkvæmt áður sögðu undir þessu máli, sjer í lagi byggt á því, að uppboðið hafi ekki verið nægilega auglýst eða með nægilegum fyrirvara. Að vísu ber uppboðsgjörðin ekki sjálf með sjer, sem þó hefði átt að vera, skýrslu um, hvernig uppboðið hafi verið auglýst, en undir rekstri málsins hjer fyrir rjettinum er það upplýst, að það hefur verið auglýst með uppfestri auglýsingu á venjulegum stað í kaupstaðnum Akureyri 3 vikum á undan uppboðinu, eins og líka auglýsingin var birt í blöðum þeim, sem koma út á Akureyri, nokkrum dögum á undan uppboðinu. Með því að yfirdómurinn ekki fær sjeð, að þeir gallar sjeu á þessari birtingu uppboðsins sbr. tilskip. 19. des. 1693, 10. gr. og reglugjörð 10. sept. 1830 44. gr. er geti valdið ómerkingu þess, þá

ber að staðfesta uppboðsgjörðina og virðist málskostnaður eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Að því leyti sem mál þetta er flutt með gjafsókn hefur flutningur þess verið forsvaranlegur.

Því dæmist rjett að vera:

Hin áfrýjaða uppboðsgjörð á öröskuð að standa.
Málskostnaður fellur niður.

Mánudaginn 4. nóvembermán.

Nr. 8/1878: Sigurlaug Jónsdóttir

gegn

Stefáni Jónssyni frá Lýtingsstöðum.

Dómur:

Með dómi kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Norðurmúlasýslu 28. septbr. 1875 í barnsfaðernismáli, höfðu af stúlkunni Sigurlaugu Jónsdóttur gegn Stefáni Jónssyni frá Lýtingsstöðum, er Stefán Jónsson skyldaður til að greiða meðlag með barni því, er Sigurlaug Jónsdóttir fæddi 17. nóvbr. 1874, svo framarlega sem hún eptir löglegan undirbúning innan síns varnarpings og í seinasta lagi á manntalsþingi 1876 í Vopnafjarðarhreppi vinnur eið að því, að hún á árinu 1874 ekki hafi haft holdlegt samræði við aðra karlmenn heldur en Stefán Jónsson, en treysti hún sjer ekki til að vinna þenna eið, þá á hann fyrir kærum hennar í málinu frið að vera, og er málskostnaður látinn falla niður. Þessum dómi hefur Sigurlaug Jónsdóttir, að fenginni uppreisn og gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dagsettri 7. maí þ. á., og krafist, að politirjettardómurinn verði staðfestur að öðru leyti en að því er snertir tímann, þá er eiðurinn átti að vera unninn, og að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða málskostnað fyrir báðum rjettum. Hinn stefndi, sem eptir vottorði

notarii publici ætlaði af landi burt sama daginn og stefnan til yfirdómsins var birt honum, hefur hvorki mætt nje mæta látið eptir stefnunni. Með því að dómi þessum þannig er stefnt til staðfestingar í aðalefni hans og hinn stefndi ekki hefur gagnstefnt honum til breytingar, nje einu sinni mætt hjer fyrir rjettinum, þá getur ekki orðið spurning um að rannsaka lögmæti dómsins að því leyti sem áfrýjandanum er veittur rjettur til að vinna eið að barnsfaðernislýsingu sinni, heldur ber að staðfesta politirjettardóminn þannig, að ekki sje settur annar frestur fyrir að eiðurinn sje unninn, en hinn almenni fjárnámsfrestur. Málskostnaður virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður fyrir báðum rjettum. Hinum skipaða talsmanni áfrýjandans greiðist 15 krónur úr opinberum sjóði í málsfærslulaun. Flutningur málsins fyrir yfirdóminum sem gjafsóknarmáls hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði politirjettardómur á óraskaður að standa, þó svo, að hinn tiltekni frestur fyrir eiðnum falli burtu. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður. Hinum skipaða talsmanni áfrýjandans Páli málaflutningsmanni Melsteð, bera 15 krónur í málsflutningslaun, er lúkist honum úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 18. nóvembermán.

Nr. 21/1878:

Rjettvísir

gegn

Rannveigu Jóhannesdóttur og Eypóri Felixsyni.

D ó m u r :

Með aukarjettardómi Reykjavíkur kaupstaðar gengnum 12. septbr. þ. á. eru hin ákærðu Rannveig Jóhannesdóttir og Eypór Felixson dæmd til fangelsis hegningar við venjulegt fangaviðurværi, Rannveig í 5 daga, en Eypór í 10 daga fyrir hneixlanlega sambúð þrátt fyrir áminningu amtsins um að skilja, svo og til eitt fyrir bæði og bæði fyrir eitt að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málaflutningslaun handa hinum setta talsmanni þeirra 10 krónur.

Þessum dómi hefur samkvæmt beiðni hinna ákærðu verið áfrýjað til yfirdómsins.

Máli þessu er þannig varið. Hinn 4. dag októbermán. 1877 var hinum ákærðu, Rannveigu Jóhannesdóttur og Eypóri Felixsyni, birt áminningarbrjef hlutadeigandi amtmanns um að slíta þegar sambúð sinni, með því hún væri talin hneixlanleg, og skyldu þau ekki upp frá því mega búa í sama húsi, eins og þeim líka var gefið til kynna, að það varðaði hegningu samkvæmt 179. gr. alm. hegnl., ef þau þrátt fyrir þessa áminningu hjeldu áfram hneixlanlegri sambúð sinni. Eptir að búið var að birta þeim áminninguna flutti Rannveig skjótt úr húsi Eypórs; þó flutti hún aptur í hús hans eptir mánaðar tíma vegna húsnæðisleysis að því hún hefur frá skýrt. Voru hin ákærðu svo í sama húsi, nema að svo miklu leyti sem Eypór var fjærverandi rúman mánaðar tíma, þangað til byrjuð var rjettarrannsókn gegn þeim 1. dag ágústmán. þ. á., og voru bæði hin ákærðu sett í varðhald sama dag. Var Rannveig enn í varðhaldi þegar undirrjettardómurinn var kveðinn upp, en Eypór var heptur rúman hálfan mánuð. Að því leyti málshöfðunin gegn Rannveigu einnig náði til þess, að hún á sínum tíma hefði ranglega kennt manni barn, þá var hún dæmd sýkn af þeirri ákæru, og með

því málinu eigi hefur verið áfrýjað af hálfu hins opinbera, kemur þetta atriði eigi til álita fyrir yfirdóminum.

Eins og áður er á vikið hafa hin ákærðu bæði kannast við, að þau, þótt þeim hefði verið birt amtsbann gegn því að búa saman, hafi búið í sama húsi um alllangan tíma. sem sje, frá því snemma í nóvbr. 1877 til júlímánaðarloka 1878 að rúmum mánaðar tíma fráskildum, en þau hafa á hinn bóginn stöðugt og fastlega neitað því, að sambúð þeirra eða vera í sama húsi hafi verið hneixlanleg, og heldur ekki hefur neitt sannast upp á þau í þá átt af vitnaleiðslu þeirri eða vitnaþrófi. sem undirdómarinn hefur haldið, nje á annan hátt.

Það er nú að vísu svo, að áminningarbrjef amtsins segir, að þau megi ekki búa í sama húsi þegar búið sje að birta þeim áminninguna, en þetta bann amtsins verður yfirdómurinn að skilja á þá leið, að það sje bundið eða tengt því skilyrði, sem segir í 179. gr. almennra hegningarlaga fyrir Ísland, að sambúðin sje hneixlanleg, enda er þetta ljóslega tekið fram í niðurlagi áminningarbrjefsins, þar sem brýnt er fyrir hinum ákærðu, hverju það varði, ef þau brjóti bann amtsins. Með því nú engar sannanir eru framkomnar fyrir því, að sambúð hinna ákærðu hafi verið hneixlanleg eptir að þeim var birt áminningarbrjef amtsins um að skilja að samvistum, nje heldur neitt sannað um, að sambúð þeirra áður en amtsbannið var birt þeim hafi verið hneixlanleg, þannig að sambúð þeirra út af fyrir sig upp frá því hlyti að álítast hneixlanleg, verður yfirdómurinn, að álíta hin ákærðu, sem ekki áður, að því leyti það er upplýst, hefur verið hegnt fyrir neitt afbrot, ekki sjeu sek orðin í broti því, sem 179. hegnl. ræðir um, og að því beri að dæma þau sýkn af ákæru sóknarans í þessu máli.

Að því málkostnað snertir, þá ber hinum ákærðu

hvoru um sig að greiða kostnaðinn af varðhaldi sínu, en allan annan málskostnað, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns þeirra í hjeraði 10 kr., og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 12 kr. til hvors um sig, greiði þau in solidum. Málið hefur fyrir undirrjettinum verið rekið með tilhlýðilegum hraða, en yfirdómurinn hlýtur að taka það fram, að hann álítur það aðfinningarvert, að undirdómarinn hefur, þar sem ekki var um meiri sök að tefla, haldið hinni ákærðu Rannveigu í varðhaldi frá því byrjað var á prófunum allan þann tíma, sem á rekstri málsins stóð.

Fyrir yfirdóminum hefur sókn og vörn málsins verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærðu, Rannveig Jóhannesdóttir og Eypór Felixson, eiga að vera sýkn af ákærum sóknarans í þessu máli. Hinum ákærðu ber hvoru um sig að greiða kostnaðinn af varðhaldi sínu; allan annan kostnað af málinu, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum, Guðmundar Pálssonar, 12 kr. og til svaramanns þeirra fyrir yfir og undirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 22 kr., greiði hin ákærðu in solidum.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna eptir lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 14/1878

Síra Sigurgeir Jakobsson
gegn

Hreppsnefndinni í Arnarneshrepp.

Dómur:

Með landsyfirrjettarstefnu dags. 24. júlí þ. á. hefur presturinn Sigurgeir Jakobsson á Grund áfrýjað til

yfirdómsins dómi gengnum fyrir aukarjetti Eyjafjarðarsýslu hinn 5. dag aprílmán. þ. á., með hverjum hann er dæmdur til að greiða Arnarneshrepp 413 kr, sem sje, endurgjald fyrir það, sem kvað hafa verið lagt hjónunum Ínggjaldi Halldórssyni og Guðlaugu Gísladóttur úr nefndum hreppi, en þau hjón er talið að áfrýjandinn hafi gegn lögum gefið í hjónaband haustið 1873, með því konan, áður en hún giptist Ínggjaldi, sem á framfæri í Arnarneshrepp, hafi þegið sveitarstyrk úr Saurbæjarhreppi, sem hafi verið óendurgoldinn, þegar áfrýjandinn gaf þau hjón saman.

Hefur áfrýjandinn hjer fyrir rjettinum krafizt principaliter, að hinn áfrýjadi dómur verði dæmdur ómerkur og málinu vísað frá rjetti, en subsidialiter, að hann verði dæmdur sýkn af kærnum og kröfum Arnarneshrepps í þessu máli, og að mótparturinn verði, hvernig sem fer, skyldaður til að greiða honum málskostnað með einhverju nægilegu. Mótparturinn hefur hvorki mætt nje mæta látið hjer fyrir rjettinum.

Með tilskipun 15. ágústmán. 1832, 10. gr. er undirdómaranum gjört að skyldu að leiðbeina málspörtunum, það er, hann á, eins og komizt er að orði í tilskipuninni: „að stýra þeirra innbyrðis viðskiptum, að málið tilhlýðilega upplýsist, og sjer í lagi á hann að leiðbeina málspörtunum til að gefa vissar, skilmerkilegar og sannorðar skýrslur um þær kringumstæður, undir hverjum saksóknarinnar gildi er komið og til að útvega þær bevísingar, sem í neitunartilfelli eru nauðsynlegar“.

Af undirrjettardómsgjörðunum í máli þessu er það ljóst, að undirdómarinn alls ekki hefur gætt þessarar skyldu sinnar, og var þó því fremur tilefni fyrir hann til að gjöra það, sem hið svo nefnda rjettarskjal, er kom fram af hendi áfrýjandans fyrir aukarjettinum, 20.

marts þ. á., ber þess ljósan vott, að áfrýjandinn ekki hafði neina hugmynd um að gæta rjettar síns, og að því var full þörf á að honum væri leiðbeint til þess að koma fram með mótbárur sínar gegn skuldakröfu Arnarneshrepps eins og líka í málinu yfir höfuð.

Verður samkvæmt framan sögðu því ekki komið hjá að dæma undirrjettardóminn í máli þessu ómerkan og að vísa málinu heim aptur til nýrrar og löglegrí meðferðar og dómsáleggingar þannig, að undirdómarinn komi málinu í samt lag og það var 20. marts þ. á., áður en það var tekið upp til dóms, og leiðbeini síðan áfrýjandanum til að koma fram með mótbárur sínar gegn skuldakröfu mótpartsins, svo og til að útvega þau sönnunar skírteini, er málsfærsla mótpartsins kann að gefa tilefni til, eins og líka í málinu yfir höfuð.

Málskostnaður fyrir yfirdóminum virðist eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins í þessu máli á ómerkur að vera og vísast málinu heim aptur til nýrrar og löglegrí meðferðar og dómsáleggingar þannig, að undirdómarinn komi málinu í samt lag og það var 20. marts þ. á. áður en það var tekið undir dóm, og leiðbeini síðan áfrýjandanum til að koma fram með mótbárur sínar gegn skuldakröfu mótpartsins og til að útvega þau sönnunar gögn, sem málsfærsla mótpartsins kann að gefa tilefni til, eins og líka í málinu yfir höfuð.

Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Mánudaginn 9. desembermán.

Nr. 25/1878:

Rjettvísinn

gegn

Jóni Jónssyni og Helgu Sigurðardóttur.

Dómur:

Með dómi kveðnum upp fyrir aukarjetti Reykjavíkur kaupstaðar 12. dag septembermán. þ. á. eru þau Jón Jónsson, ógiptur maður, og Helga Sigurðardóttir, gipt kona, dæmd fyrir hneixlanlega sambúð í 10 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað annað fyrir bæði og bæði fyrir annað, þar á meðal málsvarnarlaun til hins skipaða talsmanns þeirra 10 kr., en þeim dómi er eptir ósk hinna ákærðu skotið til yfirdómsins.

Með amtsbrjefi, dagsettu 15. júnímán. þ. á., voru hin ákærðu áminnt um að skilja og slíta hneixlanlegri sambúð, er þau höfðu lifað saman í frá því í nóvembermánuði árið áður, og var þeim jafnframt gefið til kynna, að ef þau hjeldu áfram slíkri sambúð eptir að áminning amtsins hefði verið birt þeim, þá mundi verða höfðað sakamál gegn þeim til refsingar eptir hinum almennu hegningarlögum.

Þessi áminning amtsins var birt hinum ákærðu 17. júní, en aðfaranóttina hins 20. næsta á eptir kom lögreglustjórinn ásamt öðrum lögregluþjónum og næt-urverðinum að þeim í ólæstu geymsluhúsi eða hjalli við Miðbýliskot hjer í bænum, þar sem þau frá því seinast í maímánuði höfðu búið saman í litlum klefa. Í fyrstu þrættu þau fyrir að hafa haldið áfram hneixlanlegri sambúð eptir að áminning amtsins hafði verið birt þeim; var Jón þá settur í gæzluvarðhald og eptir nokkrar vífilengjur meðgengu þau, að þau hefðu sofið saman í sama rúmi tvær af þeim þrem nóttum, sem liðu

frá því að áminningin var birt þeim og þangað til Jón var settur í varðhald, en þriðju nóttina hafði Helga sofð í rúminu í kleanum, en Jón í fleti við hliðina á rúminu.

Þar eð það þannig er löglega sannað, að hin ákærðu hafi haldið áfram hneixlanlegri sambúð þó að yfirvaldið hefði áminnt þau um að skilja, þá ber að dæma þau til refsingar samkvæmt 179. gr. hegningarlaganna, og virðist hinni ákærðu Helgu Sigurðardóttur þá hæfilega refsað með 5 daga fangelsi við vatn og brauð, en hinum ákærða Jóni Jónssyni, eins og í undirrettardóminum er ákveðið, með 10 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Að því er snertir málskostnað í hjerði ber að staðfesta undirrettardóminn, þó þannig, að Jón Jónsson borgi einn kostnaðinn af varðhaldi sínu; svo ber hinum ákærðu og að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 12 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vitalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hin ákærða Helga Sigurðardóttir á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 5 daga, að öðru leyti á undirrettardómurinn óraskaður að standa, þó þannig, að hinn ákærði Jón Jónsson borgi einn kostnaðinn af varðhaldi sínu. Allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsteðs og cand. phil. Ásmundar Sveinssonar, 12 kr. til hvors, ber hinum ákærðu að greiða in solidum.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lög-
um.

Nr. 17/1878: Árni Jónsson, Magnús Benediktsson
og Grímur Ólafsson
gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

Úrskurður:

Í máli þessu hafa áfrýjendurnir farið því fram, að dómur aukarjettar Kjósar og Gullbringusýslu dags. 6. maí þ. á. verði dæmdur ómerkur og aðalmálinu vísað frá, sem og að fá málskostnað, en til vara, að þeim verði veittur frestur til tilsvara í aðalefni málsins, og hefur því mál þetta verið tekið til úrskurðar eða dóms.

Aðalrjettarkröfu sína hafa áfrýjendurnir byggt á því, að mál þetta ekki hafi náð löglegri sáttu tilraun með því að verzlunarstjóri Einar Jafetsson, er mætti fyrir hönd kaupmanns Thomsens, þá er málið 7. nóvbr. 1877 var fyrir sáttanefnd, ekki hafi haft umboð til þessa, heldur málafærslumaður sá, er kaupmaður Thomsen hafði gefið umboð í máli þessu 20. septbr. 1877.

Þar eð í rjettargjörðunum er framlagt umboð frá kaupmanni Thomsen til verzlunarstjóra hans Einars Jafetssonar, dags. 4. septbr. 1875, samkvæmt hverju hann hefur umboð yfir fasteignum hans (sbr. landsleigubálk 28. kapitula, er gjörir slíkt að skyldu), og sjeð verður af áteiknun sáttanefndarinnar, að umboð þetta hefur verið framlagt í sáttanefndinni og ekki vefengt, heldur vottað af nefndinni, að sáttarumleitun hafi átt stað, verður þessi ástæða áfrýjendanna til að hrinda aukarjettardóminum ekki tekin gild, en þeim ber að veita hæfilegan frest til tilsvara í aðalefnum málsins.

Því úrskurðast:

Rjettarkrafa sú, er áfrýjendurnir hafa gjört um, að hinn áfrýjaði aukarjettardómur verði dæmdur ómerkur eða vísað frá, verður ekki tekin til greina. Þar á móti veitist þeim hæfilegur frestur til tilsvara í aðalefnum málsins.

Mánudaginn 16. desembermán.

Nr. 23/1878:

Rjettvísni

gegn

Þóru Eyjólfsdóttur.

Dómur:

Með aukarjettardómi Vestmanneyjasýslu gengnum 28. dag septembermán. þ. á. er hin ákærða, Þóra Eyjólfsdóttir, dæmd fyrir svik í 30 daga einfalt fangelsi og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til hins skipaða talsmanns hennar, hjeraðslæknis Þorsteins Jónssonar, 4 krónur. Að því endurgjald til þeirra, er tjón biðu af svikum hennar, snertir, þá er þeim í dóminum geymdur rjettur til skaðabóta hjá hinni ákærðu.

Þessum dómi hefur að beiðni hinnar ákærðu verið áfrýjað til yfirdómsins.

Samkvæmt undirrjettargjörðunum eru atvik máls þessa þau, er nú skal greina:

Fyrri part sumars, er leið, eða stuttu fyrir hvítasunnu, var hin ákærða, Þóra Eyjólfsdóttir, er þá var í föðurhúsum, látin fara að Oddsstöðum til Þorsteins bónda Jónssonar þar, til þess að vera með barn. Skömmu eptir að hún kom þangað, tók hún út í hinni svo nefndu Tangabúðarverzlun á Vestmanneyjum ýmsan varning og ljet heimildarlaust færa húsbónda sínum,

Þorsteini Jónssyni, hann til skuldar. Síðan ljek hún það optar, að hún tók heimildarlaust út vörur, sumpart í reikning nefnds húsbónda síns og sumpart í reikning föður síns, bæði í Tangabúðinni, í Miðbúðinni og Austurbúðinni. Var hún, þegar rjettarrannsóknin var hafin gegn henni, búin að taka út í Tangabúðinni 15 kr. 48 a. virði, í Miðbúðinni fyrir 18 kr. 72 a. og í Austurbúðinni fyrir 5 kr. 32 a. Meiri part varnings þess, er hún þannig tók út, fjekk hún bústýru húsbónda síns, Sigríði Jónsdóttur, og sagði henni að munir þessir væru gjafir, mest frá föður sínum, en nokkuð frá snikkara einum á Eyjunum og nafngreindum kvenmanni þar. Hálfan klút gaf hún systur síni, en sjálf ljet hún sauma sjer fót úr nokkru af vefnaði þeim, er hún sveik út, eins og hún líka hafði í vörzlum sínum ýmsa af munum þeim, er hún hafði tekið út. Að því leyti snertir munaðarvörur þær, er hún komst yfir, og sem hún fjekk Sigríði bústýru, þá kveðst ákærða hafa fengið henni þær í þeim tilgangi að njóta með fram sjálf góðs af.

Með því hin ákærða, sem ekki áður hefur verið dæmd fyrir neitt afbrot, ekki var nema 13½ árs, þegar málið var höfðað gegn henni, kemur hjer til álita sakhæfi hennar, og verður yfirdómurinn í þessu efni að vera undirdómaranum samdóma um, að hún hafi vitað, að þetta athæfi hennar var hegningarvert. Að vísu hefur hin ákærða einungis kannast við, að hún hafi vitað, að þetta athæfi hennar væri óleyfilegt; en þegar litid er til þess, hve greinilega hún hefur svarað í prófunum og yfir höfuð til hinnar kjarkmiklu framgöngu hennar bæði þá er hún framdi verknaðinn og meðan á rjettarrannsókniinni stóð, virðist það engum efa bundið, að ákærða, þegar hún framdi afbrot sitt, hafi verið svo þroskuð að skilningi, að hún fyllilega hefur vitað, að verk

hennar var hegningarvert. Er því afbrot hennar af undirdómaranum rjettilega heimfært undir 253. gr. sbr. 37., 30. og 22. greinir hegningarlaganna. En með til-liti einkum til þess, að hún hefur hlotið illt uppeldi virðist mega færa hina ídæmdu refsingu niður í 20 daga einfalt fangelsi. Með þessari breytingu ber að staðfesta undirrjettardóminn. Allan kostnað af áfrýjun málsins og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svara-manns fyrir yfirdómi, 12 kr. til hvors þeirra, ber hinni ákærðu eptir málavöxtum að greiða.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærða, Þóra Eyjólfsdóttir, á að sæta einföldu fangelsi í 20 daga, að öðru leyti á dómur undirrjett-arins óraskaður að standa. Svo greiði hún og all-an af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sókn-ara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutn-ingsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 12 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 27/1878:

Hið opinbera
gegn

Jakob presti Guðmundssyni.

D ó m u r :

Með dómi kveðnum upp fyrir lögregluþingi Reykja-víkur kaupstaðar 29. dag októbermán. þ. á. er prestur-inn síra Jakob Guðmundsson fyrir að hafa brotið gegn 5. grein tilskip. 26. febrúar 1872 um toll af brenni-víni og öðrum áfengum drykkjum, með því ekki að

skýra hlutaðeigandi lögreglustjóra frá, að til hans höfðu flutzt með póstgufuskipinu 29. ágústmán. næstan á undan 5 pottar af vínanda, dæmdur eptir nefndri lagagrein samanboriðni við 1. grein tilskipunarinnar til þess að greiða 4 krónu sekt í landssjóð og þar að auki til sama sjóðs 2 kr. í toll af nefndum vínanda, eins og honum líka er gjört að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað.

Þessum dómi hefur eptir ósk hins kærða verið skotið til yfirdómsins.

Með póstgufuskipinu Phönix, sem kom hingað til Reykjavíkur 29. dag ágústmán. þ. á. fluttist meðal annars kassi með utanáskript til kærða, og skyldi samkvæmt utanáskriptinni póstmeistari Finsen veita honum móttöku. Hafði kærði beðið Finsen að taka við honum og senda upp á Akranes. Eptir að kassi þessi hafði verið í landi á póststofunni hjer um bil 24 stundir kom lögreglustjóri á póststofuna og opnaði kassann, — fundust þá í honum auk annars 2 ílát með 5 pottum af vínanda — og kyrrsetti hann.

Með því nú lög 24. ágúst 1877 um breyting á ofannefndri tilskipun 26. febr. 1872, 2. gr. mæla svo fyrir, að þegar tollskyldar vörur samkvæmt tilskipun 26. febr. 1872 og lögum 11. febr. 1876 flytjast á íslenska höfn á gufuskipi, þá skuli farið eptir því, sem fyrir er mælt í 4. gr. tilskipunar 26. febrúar 1872, en kassi sá, sem hjer ræðir um, og tollskyldar vörur fundust í, var kyrrsettur af lögreglustjóra áður en frestur sá var liðinn er síðastnefnd lagagrein til tekur, þá getur hjer ekki um neitt lagabrot gegn tolllögunum verið að ræða, og ber því að dæma hinn kærða sýknan af ákærum hins opinbera í þessu máli.

Samkvæmt þessum úrslitum ber að greiða allan málskostnað og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og

svaramanns fyrir yfirdóminum, 12 krónur til hvors þeirra, úr opinberum sjóði.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, Jakob prestur Guðmundsson, á að vera sýkn af kærum hins opinbera í þessu máli. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 12 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

Hæstarjettardómar

á hæstarjettarárinu 1878—79.

Þriðjudaginn 7. maímán.

Nr. 85: Klubien málaflutningsmaður
 gegn
 Eyjólfí Jónssyni.

(svaramaður Henrichsen),

sem er ákærður fyrir að hafa óhlýðnast skipun í tilefni af fjárkláða þeim, sem uppi er á Íslandi.

Lögregluþingsdómur Gullbringu- og Kjósarsýslu
 28. maímán. 1877.

Hinum ákærða Eyjólfí bónda Jónssyni á Katrínarkoti ber í sekt til fátækra sjóðs Álptaneshrepps að greiða 20 kr. — tuttugu krónur. Þá ber honum að borga Sigurði hreppstjóra Vigfússyni 4 kr. og að greiða allan annan af máli þessu löglega leiðandi kostnað. Dóminum ber að fullnægja innan 3 sólarhringa eptir lögbirtingu hans, sæti ella aðför að lögum.

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 29. oktbr. 1877.

Hinn áfrýjaði politirjettardómur og öll meðferð málsins í hjerði á ómerkt að vera. Allur málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Guðmundar Pálssonar, 12 kr. til hvors, borgist úr opinberum sjóði.

Dómur hestarjettar.

Samkvæmt innihaldi hinnar konunglegu umboðsskrár dags. 26. septbrmán. 1876, sem nefnd er í hinum áfrýjaða dómi, er lagður hefur verið fram fyrir hestarjetti á frummálinu, verður rjetturinn að álita, að vald það, sem með henni er fengið ritara við landshöfðingjaembættið á Íslandi, Jóni Jónssyni, einungis snerti fjárkláða þann, sem þá var uppi í ýmsum hjeruðum landsins, en alls ekki fjárkláða, sem, ef til vildi, framvegis kynni að koma upp. Vald það til að gegna dómarastörfum, sem umboðsskráin veitir honum, verður því að álítast sem einungis gefið um stundarsakir, og fyrir því — svo og þegar litið er til eðlis hinnar gjörðu ráðstöfunar í heild sinni — þykir ekki ástæða til að álykta, að ekki hafi verið heimild í rjettarástandi því, snertandi umboðsskrár í opinberum hegningarmálum, sem var, áður en stjórnarskráin frá 5. janúar 1874 náði gildi, og sem var það rjettarástand, er samkvæmt tilskipun 24. janúar 1838, 1. gr. gildi í Danmörku yfir höfuð, til að gefa út slíka umboðsskrá.

Það verður þannig ekki fallizt á að yfirdómurinn hefur dæmt lögreglurjettardóm þann, sem hjer er um að ræða, og alla meðferð málsins fyrir lögreglurjettinum ómerkt, og ber því að vísa málinu aptur til yfirdómsins til dómsáleggingar í aðalefni málsins.

Málsfærslulaun sóknara og svaramanns fyrir hestarjetti greiðist úr opinberum sjóði.

Því dæmist rjett að vera:

Landsyfirrjetturinn á að taka mál þetta fyrir að nýju og dæma það að aðalefninu til. Hestarjettarmálaflutningsmönnunm Klubien og Henrichsen ber

í málsfærslulaun 40 kr. hvorum um sig, sem greiðist úr opinberum sjóði.

Ástæður landsyfirrjettarins eru prentaðar á 249—251 bls. í dómasafninu fyrir árið 1877.

Þriðjudaginn 18. febrúarmán.

Nr. 1.

Halldór prófastur Jónsson
(málaflutningsmaður Klubien)
gegn

prestunum á Múla og Skinna-
stöðum, Benedikt Kristjánssyni
og Hjörleifi Guttormssyni

(Hindenburg málaflutningsmaður, skipaður)
um eignarrjett að reknum hval o. fl.

Aukarjettardómur Þingeyjarsýslu 10. desbrm. 1870.

Hinir innstefndu, gagnsækjendurnir síra H. Jónsson á Hofi og eigendur Hólakirkju, erfingjar síra B. heitins Vigfússonar, eiga af kærum og kröfum aðalsækjendanna í máli þessu sýknir að vera.

Aðalsækjendurnir greiði gagnsækjendum, síra Benedikt Kristjánssyni á Múla síra Halldóri Jónssyni 70 rd. 24 sk. með vöxtum 4% frá 20. septbr. 1868 þangað til borgun skeður, og eigendum Hólakirkju 23 rd. 40 sk. með vöxtum 4% frá 25. apríl 1869 þangað til þetta verður greitt, en síra Hjörleifur Guttormsson síra Halldóri Jónssyni 128 rd. 24 sk. með 4% vöxtum frá 20. sept. 1868 þangað til borgun skeður, og til eigenda Hólakirkju 42 rd. 72 sk. með vöxtum frá 22. apr. 1869 uns borgun verður greidd. Málskostnaður falli niður. Hið ídæmda greiðist innan 15 daga frá löglegri birtingu þessa dóms undir aðför að lögum.

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 15. júlím. 1872.

Aðaláfrýjendurnir í máli þessu, prestarnir Benedikt

Kristjánsson og Hjörleifur Guttormsson eiga fyrir kröfum og kærur gagnáfrýjendanna, Halldórs prófasts Jónssonar og erfingja Benedikts prófasts Vigfússonar sýknir að vera, og ber gagnáfrýjandanum Halldóri prófasti Jónssyni að greiða aðaláfrýjandanum Benedikt presti Kristjánssyni 59 rd. 52 sk. með 4% vöxtum frá sáttaumleitunardegi uns það er galdið. Hinum skipuðu málsfærslumönnum málspartannna við yfirdóminn, málaflutningsmönnum Páli Melsteð og Jóni Guðmundssyni og svaramanni erfingja Benedikts prófasts Vigfússonar við undirrjettinn Erlendi Gottskálkssyni bera, hinum fyrrnefndu 15 rd. hvorum og hinum síðastnefnda 8 rd. fyrir flutning málsins, er greiðist þeim úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna eptir lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Dómur hæstarjettar:

Þess skal fyrirfram getið, að samkvæmt konungsboði dags. 22. dag janúarmán. 1874 er hæstarjetti heimilað að taka mál þetta til meðferðar og dómsáleggingar, enda þótt það kynni að reynast, að upphæð sú, sem málið er um, ekki nemi summa appellabilis, og þótt hinn áfrýjaði dómur, að því leyti sem hann hefur sýknað hina innstefndu af kærur og kröfum erfingja Benedikts prófasts Vigfússonar Hólaakirkju eiganda, og ákveðið málaflutningsmanni þeirra í hjeraði málsfærslulann, ekki eptir því, sem stefnt er í málinu liggi undir prófun hæðstarjettar. Það er þannig nú einungis spurning um rjett Skálholts, Múla og Skinna- staða-kirkna til hvalreka á Sævarlandsfjöru í Þistilfirði, sem dómurinn um getur.

Til sönnunar rjetti Skálholtskirkju til $\frac{3}{4}$ af hvalreka á nefndri fjöru hefur áfrýjandi fyrir hæstarjetti

lagt fram nokkur eptirrit af máldagabók Wilchins biskups fyrir Skálholtsstípti, sem löggilt er með Instrux 1. júlímán. 1746, 16. gr., og þar á meðal eptirrit af handriti því, sem er við biskupsembættið, sem ætla verður að Instrux, einkanlega hafi tillit til, með því hin frumritaða máldagabók brann þegar árið 1630. Af skilríkjum þeim, sem lögð hafa verið fram fyrir hæstarjetti, er það ljóst, að rekaskrá Skálholtskirkju hefur verið einn hluti máldagabókarinnar sjálfrar, og með því hin framlögðu eptirrit, sem öll í því tilliti eru samhljóða, að því leyti hvalreka snertir ljóslega eigna Skálholtskirkju $\frac{3}{4}$ hluti hans á svæði því, sem um er að ræða í málinu, milli steinsins í Víðarivíkurosi — eða Víðirdalsármynnis — og Svalbarðsár, verður rjetturinn að álíta, að stefnandi samkvæmt áðurnefndum ákvörðunum Instrux. um sönnunarafi Wilchins máldagabókar hafi fært sönnun, sem í sjálfu sjer er nægileg fyrir rjetti þeim, er hann hefur eignað sjer. Að þessi rjettur koma í bága við rjettindi þau, sem Múla og Skinnastaðakirkjum bera samkvæmt fornum skjölum, er ekki nægileg ástæða til að álíta. Að því snertir Skinnastaðakirkju er einungis skírskotað til pappírshandrits þess, sem nefnt er í dómnum, en það virðist í heild sinni fyrst skráð 1736 eða seinna, og hefur, hvernig sem á það er litið, einungis að geyma eptirrit af máldagabók, sem ekki er meðal hinna löggiltu, og því ekki verður tekin til greina gagnvart löggiltum máldagabókum; og hinar löggiltu máldagabækur, er ræða um rjettindi Skinnastaðakirkju, nefna ekki, eins og umgetið handrit, að kirkjan eigi hálfan hval og víðarreka við Sævarland til móts við Múlakirkju.

Að því þar næst snertir Múlakirkju, skal það tekið fram, að þar sem segir í máldagabók Auðunnar biskups, að hún eigi «hálfan Sævarlandsreka og flutning milli áa

og fjórðapart af rekhval og flutning. Fyrir utan o. s. frv., liggur næst að skilja þetta þannig, að þar sem kirkjan eigi helming af öðrum reka og flutning fyrir Sævarlandi, eigi hún af hvalreka og flutningi milli áнна — og verður að álíta að þær sjeu framannefndar tvær ár — ekki nema einn fjórða hluta; og eins og þessi skilningur styrkist af kálfskinnsbrjefi því frá árinu 1563, sem nefnt er í dómnum, þannig virðist rjettast að skilja á sama veg hin önnur af hendi þessarar kirkju framlögðu skjöl, einkum máldagabók Pjeturs biskups, þótt þau að nokkru leyti sjeu ósamhljóða máldaga Auðunnar biskups.

Að vísu mundu hinar nefndu máldagabækur, að svo miklu leyti sem þær eigna Múlakirkju helming annars reka fyrir Sævarlandi, koma í bága við það, sem Wilchins máldagabók segir um rjett Skálholtskirkju, svo framarlega sem skilja ætti þetta, eins og hinir stefndu hafa farið fram á, þannig, að hún eigni Skálholtskirkju þrjá fjórðu hluti af öllum reka og hvalvonum á um getnu svæði í Þistilfirði; en auk þess, að ekki yrði tekið frekara tillit til þessa í því máli, sem hjer er áfrýjað, þar sem að eins um rjettinn til hvals er að ræða, og hefur stefnandi í því kannast við, að hann einungis eigi tilkall til hans, þá verður það ekki með vissu leitt út úr orðum máldagabókar Wilchins um þetta efni, að kirkjunni beri hluti úr öðru en hval á nefndri rekafjöru, og er ekki rætt um önnur rjettindi í setningum þeim, sem næst fara á eptir.

Með því þannig rjettur sá til hvalreka fyrir Sævarlandi, er sækjandi, sem eigandi rekarjettinda Skálholtskirkju, hefur krafizt, og sem máldagabók Wilchins heimilar, ekki virðist að koma í bága við þann rjett, sem Múla og Skinnastaða kirkjum ber samkvæmt máldagabókunum, og með því enn fremur vantar sönnun fyrir

að rjettindi þessi sjeu hefðuð undan sækjanda eða fyrri eigendum, verður að álíta, að sækjandi eigi heimtingu á að fá $\frac{3}{4}$ hluti af andvirði hins um þrætta hvals að fráðregnum kostnaði, og verður því að skylda hina stefndu samkvæmt útreikningi hans og rjettarkröfu fyrir hæstarjetti, sem þeir, að því snertir nánara inntak þeirra, ekki hafa mótmælt til að greiða sækjanda, Benedikt Kristjánsson prestur 106 kr. 28 aura og Hjörleifur prestur Guttormsson 260 kr. 95 aura með vöxtum af þessum upphæðum 4% á ári frá sáttaumleitunardegi. Rjett virðist, að málskostnaður fyrir undir og yfirjetti milli sækjanda og hinna stefndu, eins og líka málskostnaður fyrir hæstarjetti falli niður. Málsfærslulaun hins skipaða málaflutningsmanns sækjanda fyrir yfirjettinum ber að greiða úr opinberum sjóði.

Því dæmist rjett að vera:

Hinir stefndu eiga að greiða sækjanda, Benedikt prestur Kristjánsson 106 krónur 28 aura og Hjörleifur prestur Guttormsson 260 krónur 95 aura, báðar upphæðir með vöxtum, 4 af hundraði á ári frá 20. dag septembermán. þangað til þær eru greiddar. Málskostnaður fyrir öllum rjettum falli niður. Til dómsmálasjóðsins greiði hinir stefndu 2 krónur. Málaflutningsmanni Jóni Guðmundssyni ber í málaflutningslaun fyrir yfirdómi 30 kr., er greiðist af almannafje.

Ástæður landsyfirrjettarins eru svo látandi:

Mál þetta er risið út af hval, er árið 1862 rak á Sævarlandi í Þistilfirði í Þingeyjarsýslu, en jörð þá eiga Múlakirkja og Skinnastaðakirkja, þannig að Múlakirkja á tvo hluti hennar, en Skinnastaðakirkja einn.

Jafnskjótt og hvalurinn var rekinn tók presturinn á Svalbarði, Vigfús Sigurðsson, til að láta skera hann í umboði Halldórs prófasts Jónssonar á Hofi, er hefur keypt reka þá þar nyrðra og eystra, er Skálholtskirkja fyrrum átti, en meðal rekaftaka þessara telur hann að sje $\frac{3}{4}$ partar af því, er rekur á fjöru jarðarinnar Sævarlands. En er farið var að skera hvalinn, ljet Halldór prófastur Björnsson á Sauðanesi mæta á hvalfjörunni, og gjörði í umboði prestsins í Múla, Benedikts Kristjánssonar, tilkall til hálf s hvalsins, og enn fremur í umboði eiganda Hólakirkju í Hjaltadal, prófasts Benedikts Vigfússonar til fjórða hluta hans, og loksins, er búið var að skera meir en hálfa hvalinn, kom maður frá prestinum Skinnastöðum, Hjörleifi Guttormssyni, og tók undir sig það, eptir var óskorið af hvalnum, því Hjörleifur prestur eignaði Skinnastaðakirkju eptir máldaga hennar hálfa hvalinn, og gjörði þar auki í umboði Hólakirkju eiganda tilkall til $\frac{3}{8}$ parta úr honum. Benedikt prestur Kristjánsson höfðaði nú bæði fyrir sjálfs síns hönd og í umboði Hjörleifs prests Guttormssonar mál móti þeim Halldóri prófasti Jónssyni og erfingjum Benedikts prófasts Vigfússonar (er þá var dæinn) og heimtaði allan hvalinn dæmdan eign Múla og Skinnastaða kirkna, og að þeir yrðu skyldaðir til að endurgjalda sjer og Hjörleifi presti það, er þeir hefðu upp borið af hvalnum, en 10. desbr. f. á. var af sýslumanninum í Þingeyjarsýslu og meðdómsmönnum hvalurinn dæmdur af þeim og Benedikt prestur Kristjánsson skyldaður til að endurgjalda Halldóri prófasti 70 rd. 24 sk. og eigendum Hólakirkju 23 rd. 40 sk. og Hjörleifur prestur Guttormsson eins skyldaður til að lúka Halldóri prófasti 128 rd. 24 sk. og eigendum Hólakirkju 42 rd. 72 sk., allt með 4% vöxtum frá sattaumleitunardegi, og unz fjeðværi greitt — því þeir Halldór prófasturog eig-

endur Hólakirkju höfðu gagnstefnt málinu — en málskostnaður var látinn falla niður. Þessum dómi hafa nú þeir Benedikt prestur Kristjánsson og Hjörleifur prestur Guttormsson áfrýjað fyrir yfirdóminn og eins hafa hinir gagnstefnt honum. Aðaláfrýjendurnir hafa hjer fyrir rjettinum krafizt þess, fyrst og fremst að gagnáfrýjendurnir verði skyldaðir til pro rata að endurgjalda sjer andvirði þess af hvalnum, er þeir tóku til til sín, auk 4% rentu af þeirri upphæð frá sáttadegi til gjalddaga og til vara, að þeir, aðaláfrýjendurnir, verði dæmdir frír fyrir að svara endurgjaldi því, er undirretturinn hefur dæmt þá í, og að gagnáfrýjendurnir, hvor krafan sem yrði ofan á, yrðu dæmdir til að borga sjer málskostnað fyrir báðum rjettum skaðlaust, eða með einhverju nægilegu. Þar á móti hafa gagnáfrýjendurnir hjer fyrir rjettinum krafizt þess, að hjeradsdómurinn yrði staðfestur, þó þannig, að endurgjald það, er þeim er dæmt hjá aðaláfrýjendunum, yrði hækkað, eins og þeir nákvæmar hafa tekið fram m. m.

Að því nú er snertir gögn og sannanir aðaláfrýjendanna og gagnáfrýjendanna, sem komið hafa fram í málinu, eru þau einkum þessi:

1. fyrir Múlakirkju og Skinnastaðakirkju.

- a, Sannað eptirrit Gísla biskups Magnússonar af mál-dagabók Auðuns biskups frá 1318, Pjeturs biskups frá 1394 og Ólafs biskups Rögnvaldssonar frá 1461 og 1466. Í öllum þessum máldögum, er allir eiga eptir erindisbrjefi biskupanna hjer á landi frá 1. júlí 1746 að skoðast sem gild og áreiðanleg heimildarskjöl fyrir eignum og ítökum kirknanna í Hólabiskupsdæmi, stendur með berum orðum, að kirkjan í Múla eigi hálfan Sævarlandsreka, og það er engin ástæða til, eins og undirdómarinn hefur gjört að leggja þá takmörkun í orðið «reki», að það eigi

að skiljast hjer að eins um viðarreka, því til þess bendir ekkert orð í máldögnum, en orðið «reki» táknar, þegar, eins og hjer, ekkert orð, er hjá stendur, takmarkar það, sjerhvern reka og þá einnig hvala. Þess ber annars að geta, að af máldagabókum þessum eru frumritin ekki lengur til við biskupsdæmið, heldur að eins eptirrit af þeim, er staðfest eru af tveim alkunnum embættismönnum, og eptir þessu eptirriti er hið framlagða eptirrit sjálsagt tekið;

- b, Útdráttareptirrit af sömu máldagabókum og seinni Hólabiskupa visitatium, staðfest af Helga biskupi Thordersen, og fara þær í líka stefnu;
- c, Kálfskinsbrjef, sem er gjört 1563 af 3 prestum, sem eins og kunnugt er, allir voru uppi um þær mundir, og hafa verið 3 hangandi innsigli fyrir þessu eptirriti, en 2 þeirra eru nú frá dottin, en af hinu þriðja, eða því í miðjunni, er nokkur uluti eptir, og stendur í því íon, eða nafn þess prestsins, sem í miðjunni er nefndur. Brjef þetta er með öllu í því formi, er slík vitnisburðarbrjef höfðu á þeim tímum, og hefur því, sem slíkt, alla hina sömu opinbera tiltrú, sem eptirrit staðfest af notarius publicus nú hafa, svo engin ástæða er til að rengja það. Á brjef þetta er ritaður máldagi Múlakirkju, er nefndir prestar segja að sje samhljóða 3 Hóla dómkirkju förgömlum máldögum — 3: 3 mjög gömlum máldagabrjefum, er geymd hafa verið hjá biskupunum á Hólum, og sem sjálsagt hafa verið gjörð af þeim. — Þó nú 3: (á þeirra tímum) sjeu nokkur umskipti orðin á jörðum Múlakirkju, en þó ekki á hólum, landi eða rekum. Um leið og brjef þetta því er staðfest eptirrit af fyrrtjeðum máldögum, inniheldur það vitnisburð sjálfra prest-

anna um, að Múlakirkja á dögum þeirra hafi haldið þeim ítökum, sem nefnd ern í máldögunum, en í brjefi þessu segir í 9. línu, að Múlakirkju fylgi hálfur Sævarlandsreki;

- d, Pappírshandrit, og er þar á 2 fyrstu blaðsíðunum skrifaður á máldagi Skinnastaðakirkju upp úr máldagabók, er þá var á Grenjaðarstöðum. Eptirrit þetta er með gamalli settaskript og útgefið af Bjarna presti Gamlasyni 1624, er þá var prestur á Grenjaðarstað; síðan hefur verið skrifað á 3. blaðsíðu brjefsins ný staðfesting á því, að eptirrit þetta sje samhljóða áminnstri máldagabók; hafa þetta þá staðfest 4 menn, og þar af 2 prestar, og annar af þeim Guðmundur Bjarnason, er þá var prestur á Grenjaðarstað. En á síðustu blaðsíðunni er vitnisburður 2 presta, er verið höfðu á Skinnastöðum, og sem minna sýnist í varið, þar sem þeir snerta kirkju þeirra, Skinnastaðakirkju. Þetta vitnisburðarbrjef prestanna Bjarna Gamlasonar og Guðmundar Bjarnasonar virðist þýðingarmikið, þar sem það er gefið af prestum eptir bók, er lá við embætti þeirra, og sem þar hefur orðið að vera í tíð Sigurðar prests Jónssonar, eða þá skrifuð af honum, þar Bjarni Gamlason var þar næsti prestur eptir hann, en áreiðanlegleiki Sigurðar prests um kirknaeignir var svo mikill, að registur það, er hann hefur skráð um eignir þeirra, er staðfest af konungi, eins og máldagar hinna eldri biskupa. En í eptirriti þessu af máldagabók þessari stendur, að Skinnastaðakirkja eigi þriðjung í Sævarlandi í Þistilfirði, en hálfan reka við Múlakirkju bæði hvals og viðar.

2. fyrir Hólakirkju og Skálholtskirkju.

- a, Útskriptir af rekaskrá Hólastaðar frá 1374, staðfest bæði af Helga biskupi Thordersen og Pjetri biskupi

Pjeturssyni. Í útskriptum þessum er talinn meðal reka Hólastaðar «reki frá þúfu til steins í Viðjarvík fjórðungur og áttungur í hvalreka» (3: hval) «hvort sem er fluttur eða rekur», og einmitt á þessu rekamarki er hinn umþrætti hvalur eptir þeim upplýsingum, sem í því tilliti eru komnar fram, rekinn;

- b, Afskript af máldögum Wilchins biskups, staðfest af Helga biskupi Thordersen, en þar í segir: «Þessa reka og hvalvonir á staðurinn í Skálholti, þrjá hluti í Þistilfirði frá steini þeim er stendur í víðari vikur ósi og til Svalbarðsáróss» o. s. frv.

Hvað rekaskrár Hóla- og Skálholtskirkna snertir er við þær að athuga, að þessar skrár hafa eigi öðlast konunglega staðfestingu sem rjett og áreiðanleg heimildarskjöl, og svo er vel aðgætandi, að hlutaðeigandi biskupar í fyrndinni breyttu opt til með eignir dómkirknanna með sölu, makaskiptum og þess konar, og kom við það fram á stundum nokkur ósamhljóðan milli hinna yngri og eldri heimildarskjala dómkirknanna, eins og skjöl þessi votta, og hvað afskriptina af Wilchins máldaga snertir, er við hana að athuga, að frumritið er ekki lengur til, nje heldur nein sönnuð eða staðfest afskript af þessum máldaga, og þótt afskript sú, sem liggur við biskupsdæmið, gæti álitist að hafa fidem publicam, ber hið framlagða eptirrit þó með sjer, að það er ekki tekið af sjálfum Wilchins máldaga, heldur af rekaskrá Skálholtskirkju, sem rituð hefur verið aptan við Wilchins máldaga í bók þeirri, sem liggur við biskupsdæmið, en hún er ekki partur úr Wilchins máldaga, þó hún standi í sömu bók, og eins er um eptirritið af vitnisburðum þeim, er þar finnast fyrir aptan eptir Ögmund prest Jónsson frá 1614 og Magnús Óblauðsson frá 1597, að í þeim er engin sönnun fólgin, því í hinum fyrra vitnisburði segir að eins, að umboðsmenn Skál-

holtskirkju hefðu í hans (síra Ögmundar) og föður hans minni eignað kirkjunni þær ítökur, er á rekaskrnni standi, en hinn síðari (Magnús), að hann hafi aldrei heyrt nje vitað af Hólakirkju formönnum átalið vera eða móti mælt þessum ítökum, en hvorugur þessi vitnisburður tekur það fram eða staðhæfir, að þessar ítölur hafi verið notaðar af Skálholtsbiskupum í heild sinni.

Eptir því sem nú er talið fær rjetturinn eigi betur sjeð, en að gögn þau og skilríki, sem aðaláfrýjendurnir hafa borið fram fyrir hinum um þrætta rekarjetti sjeu áreiðanlegri og merkari en gagnáfrýjendanna, einkum þegar þar við bætist það verulega atriði, að jörðin Sævarland, á hveirrar rekamarki hvalinn qvæstionis bar upp, er eign Múla og Skinnastaða kirkna, sem því eiga samkvæmt Jónsbókar rekabálki 1. kap. allan reka bæði viðar og hvala fyrir því landi, nema með lögum sje frá komið, og fyrir því skortir hjer löglega sönnun, og loks má geta þess atriðis, að árið 1810 bar upp hval á þessu hjer umrædda rekamarki, sem þáverandi prestar á Múla og Skinnastöðum eptir framburði aðaláfrýjendanna átölulaust tóku til sín og fjenýttu fyrir kirkjur þeirra, og og er þessu atriði ekki hrundið. Aðaláfrýjendurna ber því að dæma sýkna fyrir kröfum gagnáfrýjendanna, og gagnáfrýjendurnir að skyldast til að endurgjalda aðaláfrýjendunum það sem þeir hafa tekið undir sig af hvalnum, en eptir því sem segir í undirrjettardóminum — og því hafa aðaláfrýjendurnir ekki móti mælt — hefur Vigfús prestur Sigurðsson fyrir hönd Halldórs prófasts Jónssonar uppborið úr hvalverðinu 59 rd. 52 sk. Hjörleifur prestur 171 rd. og Benedikt prestur í Múla 93 rd. 64 sk.; hefur því hvalurinn allur átt að hafa hlaupið 324 rd. 20 sk., hvar af síra Benedikt í Múla bera 162 rd. 10 sk., og síra Hjörleifi jafnmikið, og þar eð hinn síðarnefndi hefur upp borið meira en

honum bar, eiga þeir 59 rd. 52 sk., er gagnáfrýjand-
anum Halldóri prófasti Jónssyni ber að lúka, að ganga
til aðaláfrýjandans síra Benedikts Kristjánssonar í Múla.
Málkostnaður fyrir báðum rjettum virðist eiga að falla
niður. Málaflutningsmönnum málspartanna við yfir-
dóminn, er báðir hafa þegið gjafsókn, ber úr opinber-
um sjóði fyrir flutning málsins 15 rd. hvorum fyrir
sig og málsfærslumanni erfingja síra Benedikt á Hól-
um við undirrjettinn 8 rd.

Meðferð málsins í hjeraði hefur verið forsvaranleg
og málsfærslan við yfirdóminn lögmæt.

Landsyfirrjettardómar 1879.

Mánudaginn 17. febrúarmán.

Nr. 2/1879:

Hið opinbera

gegn

Halldóri H. J. Guðmundssyni.

D ó m u r :

Mál þetta er höfðað gegn Halldóri H. J. Guðmundssyni, snikkara á Bakka á Akranesi, fyrir að hafa drepíð æðarfugla, og er hann með dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Borgarfjarðarsýslu að Hjarðarholti 14. ágústmán. f. á., dæmdur til að greiða til fátækra sjóðs Akraneshrepps 4 kr. í sekt og 3 kr. fyrir hina drepnu fugla, sem og til að borga allan kostnað af málinu; en þeim dómi er eptir ósk hins kærða áfrýjað til yfirdómsins.

Undir rekstri máls þessa hafa 2 vitni borið, að þeir í aprílmánuði í fyrra snemma morguns hafi heyrt skot hjá Lambhússundi; gengu þeir þá í þá átt, sem þeir heyrðu skotið koma úr, og hittu hinn kærða þar við sjóinn, og hafði hann vaðið út í sjó í skinnbrók og var að draga að landi með spriti þrjá dauða æðarfugla. Vitnin sáu engan annan mann á fótum um þetta leiti en hinn kærða, og annað vitnið hefur borið, að rjett eptir að hann heyrði skotið, hafi hann sjeð hinn kærða hlaupa inn í hús sitt, að því honum sýndist, með byssu, þó hann ekki þori að fullyrða það, og

koma að vörmu spori út aptur með skinnbrók og stöng, eins og hið sama vitni einnig tók eftir, að æðarfuglarnir, sem kærði dró að landi, voru blóðugir. Hinn kærði hefur borið á móti því, að hann hafi drepíð æðarfugla þá, sem hjer ræðir um, en segir svo frá, að hann þenna morgun hafi gengið niður að Lambhúsundi til að bleyta skinnbrók, og hafi þá sjeð þar fljóta þrjá æðarfugla dauða; hafi hann þá farið í brókina og vaðið út eftir fuglunum og dregið þá að landi með spriti, en hann hafi ekki veitt því eptirtekt, hvort fuglarnir voru skotnir eða dauðir af öðrum orsökum, eins og hann heldur ekki muni til að hafa heyrt neitt skot þenna sama morgun.

Að vísu eru fram komnar talsverðar líkur fyrir, að hinn kærði hafi drepíð æðarfugla þá, sem hann á ofan greindan hátt náði og tók til sín, en yfirdómurinn getur þó ekki álitíð, að þessar líkur sjeu svo margar og sterkar, að þær geti myndað fullgilda sönnun fyrir broti hins kærða gegn neitun hans, og ber því að dæma hann sýknan af kærum hins opinbera í máli þessu, en hins vegar getur hann ekki komizt hjá að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 kr. handa hvorum þeirra.

Að því er snertir meðferð málsins í hjeraði, þá hefur orðið talsverður dráttur á dómsuppsögninni og afgreiðslu dómsgjörðanna til birtingar fyrir hinum kærða, en þar sem drátturinn á dómsuppsögninni er rjettlættur af undirdómaranum með ferðalögum og öðru annríki, og drátturinn á afgreiðslu dómsgjörðanna að mestu leyti mun hafa orsakast af sýslumannaskiptunum í Mýra- og Borgarfjardarsýslu síðastliðið ár, þá þykir ekki næg ástæða til að láta þenna drátt varða

ábyrgð. Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði Halldór H. J. Guðmundsson á að vera sýkn af kærum hins opinbera í þessu máli, en þó ber honum að greiða allan af því löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 24. febrúarmán.

Nr. 20/1878:

Ritstjóri Jón Ólafsson
gegn
Eyjólfi Þorsteinssyni.

D ó m u r :

Með stefnu, dagsettri 9. septembermán. f. á., hefur ritstjóri Jón Ólafsson áfrýjað til yfirdómsins dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Suðurmúlasýslu 1. maí f. á., í máli milli hans og Eyjólfs Þorsteinssonar á Stuðlum, með hverjum hann er dæmdur til að taka upp í blað sitt «Skuld» ekki seinna en í 2. tölublað þess, er út kæmi eptir birtingu dómsins, grein nokkra frá Eyjólfi Þorsteinssyni með yfirskript: «Sannleikur er sagna beztur», sem fram lögð hefur verið í málinu, að viðlagðri 1 krónu daglegri sekt. En fremur er honum með nefndum dómi gjört að skyldu að greiða 30 króna sekt til hlutaðeigandi fátækra sjóðs og 20 kr. í málskostnað.

Mál þetta er þannig vaxið: Í 1. tölublaði «Skuld-

ar» 1878, er birtist 14. janúar það ár, er meðal annars grein ein, sem nefnd er «Leynileg fundarhöld». Segir hún, að föstudaginn 11. janúar sama ár hafi fundur verið haldinn að Hólmum undir forsæti stefnda Eyjólfss Þorsteinssonar, að fundur þessi hafi ekki verið opinberlega boðaður sveitarmönnum, að áfrýjandinn, ritstjóri «Skuldar», hafi heyrt, að þar hafi verið reynt að fá menn til að lofamt til að verzla við «Gránufjel.» sumarið 1878 með ákveðna vöruupphæð, en að árangurinn muni hafa orðið lítill eða enginn. Þótti stefnda þessari grein missegjast, og kveðst hann því hafa sent áfrýjanda leiðrjettingargrein þá, sem lögð hefur verið fram í málinu, og er fyrirsögn hennar: «Sannleikur er sagna beztur». En með því áfrýjandi hafi neitað sjer um að taka þessa grein í blaðið, krafðist hann þess fyrir undirrjetti — en fyrir yfirdómi hefur stefndi hvorki mætt nje mæta látið — að áfrýjandi yrði skyldaður til að taka til prentunar í blaðið «Skuld» áður nefnda leiðrjettingargrein sína, svo og til að greiða hæfilega sekt fyrir að hafa synjað honum um rjett hans, eins og líka allan málskostnað.

Á hinn bóginn hefur áfrýjandi haldið því fram, að hann hafi aldrei neitað stefnda um að taka í blað sitt nefnda grein, en að hann hafi neitað honum um að taka í blaðið aðra grein, er hann hafi sent sjer, og sem ekki hafi verið alveg samhljóða hinni; en jafnframt hefur hann tekið það fram, að hann ekki heldur mundi hafa tekið grein þá upp í blaðið, sem lögð er fram í málinu, með því hún sje þannig orðuð, að hún sje annað og meira en leiðrjetting. Hefur hann því krafist að verða dæmdur sýkn af kærnum og kröfum stefnda í þessu máli, og að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða sjer málskostnað bæði fyrir undirrjettinum og yfirdómnum.

Áfrýjandinn hefur að vísu ekki viljað kannast við, að sú grein, sem þetta mál ræðir um, hafi nokkurn tíma borizt sjer, og að hann því ekki hafi getað neitað stefnda um prentun á henni í blaði sínu «Skuld». En eins og stefndi með vitnaleiðslu hefur útvegað, að vísu ekki næga sönnun, en þó hinar sterkustu líkur til þess, að sú grein, sem hann sendi áfrýjanda, einmitt hafi verið orði til orðs samhljóða grein þeirri, sem lögð hefur verið fram í málinu, eins verður yfirdómurinn að álita, að neitun áfrýjanda í þessu efni eptir atvikum ekki verði tekin til greina. Því það er hvorttveggja, að það, sem hann í þessu tilliti hefur borið, lýtur að því, að báðar greinirnar, sú, sem stefndi kveðst hafa sent honum, og sú, er áfrýjandi játar að hann hafi tekið við, hafi verið mjög svo líkar, enda hefur hann ekki, þótt á hann væri skorað, viljað eða getað tilgreint, að hverju leyti þær hafi verið ólíkar eða mismunandi.

Kemur því til álita, hvort að grein sú, sem lögð hefur verið fram í málinu, sje þannig löguð, að áfrýjandinn að lögum hafi verið skyldugur til að veita henni viðtöku í blað sitt, og verður yfirdómurinn í þessu efni að aðhyllast þá skoðun áfrýjanda, að það hafi ekki verið.

Tilskipun 9. maí 1855, 11. gr., sem veitir þeim, er æskir að leiðrjetta það, sem sagt er um hann í riti, rjett til að heimta, að leiðrjetting á því, sem ranghermt er, verði tekin upp í ritið, er þannig orðuð, að enginn vafi getur verið á því, að rjettur þessi ekki nær lengra en til þess að leiðrjetta missögnina, og sje lengra farið, þá hafi hann misst hann. Í 1. lið greinar þeirrar, sem hjer ræðir um, er að vísu fólgin leiðrjetting á greininni í «Skuld»: «Leynileg fundarhöld», en síðari hluti hennar er meðfram um allt annað efni

og hefur að geyma áreitniskennar ráðleggingar til «Skuldar» eða ritstjóra hennar.

Fyrir því verður yfirdómurinn að álíta, að grein þessi sje ekki þannig rituð, að stefndi eigi heimtingu á, að áfrýjandi taki hana í blað sitt «Skuld» sem leiðrjettingu á grein «Skuldar»: «Leynileg fundarhöld».

Verður því að dæma áfrýjanda sýknan af kærur og kröfum stefnda í máli þessu. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandi máls þessa, ritstjóri Jón Ólafsson, á að vera sýkn af kærur og kröfum hins stefnda, Eyjólf Þorsteinssonar, í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Nr. 17/1878:

Árni Jónsson, Magnús Benediktsson og Grímur Ólafsson

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

D ó m u r:

Með stefnu, dagsettri 20. ágúst f. á., hafa þeir Árni Jónsson og Magnús Benediktsson, bændur á Breiðholti, og Grímur Ólafsson, bóndi á Hólmi, áfrýjað dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 6. maímán. næst á undan, en með þeim dómi eru þeir dæmdir fyrir skemmdir á veiðivjelum kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Elliðaánum til að greiða hver um sig 50 króna sekt til landssjóðs, eða, ef sektirnar ekki eru greiddar í ákveðinn tíma, þá til að sæta fangelsi hver um sig í 15 daga; svo eru þeir og dæmdir til að gjalda nefndum kaupmanni í skaðabæt-

ur 25 kr. 98 aura, og að auki fyrir veiðimissi á tíma-bílinu frá 20.—30. ágúst 1877 eptir því sem 2 óvilhallir dómkvaddir menn meta, hvorttveggja in solidum, þó þannig, að þessar skaðabætur ekki fari fram úr 53 krónum, og loks eru þeir skyldaðir til að gjalda sækjandanum in solidum 30 kr. í málskostnað. Fyrir undirrettinum höfðu áfrýjendurnir höfðað gagnsókn gegn aðalsækjanda, og krafizt, að hann yrði dæmdur til að greiða þeim að fullu skaðabætur fyrir veiðimissi frá þinglestursdegi viðaukalaga 11. maí 1876 til 20. ágúst 1877 eptir dómkvaddra manna mati, en gagnsóknarmálinu var með áður nefndum dómi vísað frá undirrettinum.

Fyrir yfirdóminum hafa áfrýjendurnir krafizt, að þeir verði dæmdir sýknir af kærnum og kröfum hins stefnda í þessu máli, en hann dæmdur samkvæmt gagnsóknarkröfum áfrýjendanna, sem og til að greiða þeim allan af máli þessu í hjeraði og fyrir yfirdóminum löglega leiðandi kostnað. Hinn stefndi hefur aptur á móti krafizt, að dómur undirrettarins verði staðfestur, og að áfrýjendurnir verði skyldaðir til að greiða honum málskostnað með einhverju nægilegu.

Tildrög þessa máls eru þau, að 20. ágústmán. 1877 tóku áfrýjendurnir upp tvær hinar stærstu laxakistur hins stefnda úr Elliðaánum, þar sem hann á laxveiði, limuðu þær að miklu leyti í sundur og brutu þær meira eða minna, og fleygðu pörtunum upp á árbakkana, en höfðu grindurnar á burtu með sjer; síðan tilkynntu þeir hlutaðeigandi lögreglustjóra og hreppsnefnd hvað þeir höfðu aðgjört. Eptir beiðni hins stefnda voru tveir óvilhallir menn kvaddir fyrir rjetti til að álíta og meta skemmdir þær, sem áfrýjendurnir hefðu gjört á laxakistum hins stefnda, og möttu þeir skaðann á kistunum 25 kr. 98 a., auk 30 kr. fyrir að

setja þær niður aptur. Áfrýjendurnir hafa viljað rjett-læta þessar aðgjörðir sínar með því, að 7. gr. í við-aukalögum við Jónsbókar landsleigubálks 56. kapítula um friðun á laxi, dagsettum 11. maí 1876, mæli svo fyrir, að öll ólögmæt veiðiáhöld skuli upptæk og ólöglegir veiði-garðar óhelgir; en yfirdómurinn verður að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að þessi ákvörðun veiti embættisvaldinu einu heimild til að gjöra veiðiáhöld upptæk og að láta rífa veiðigarða, með því að það ekki getur borið undir einstaka menn, heldur undir em-bættisvaldið að dæma um, hvort veiðiáhöld sjeu ólög-mæt og veiðigarðar ólöglegir eða ekki. Áfrýjendurnir verða því að sæta ábyrgð til hegningar fyrir skemmdir þær, er þeir með þessu athæfi sínu hafa gjört á ann-ars manns eigum, og virðist hegning sú, er þeir hafa til unnið, hæfilega metin eptir 298. gr. hegningarlag-anna 10 kr. sekt til landssjóðs fyrir hvern þeirra, eða 3. daga einfalt fangelsi, ef sektin ekki er greidd á til-teknum tíma. Hins vegar ber að staðfesta undirrjett-ardóminn, að því leyti sem hann skyldar áfrýjendurna til að greiða in solidum 25 kr. 98 a. í skaðabætur fyrir skemmdirnar á veiðivjelum hins stefnda, en að því er snertir skaðabætur fyrir veiðimissi á tímabilinu frá 20.—30. ágúst 1877 eptir óvilhallra manna mati, þá getur yfirdómurinn ekki fundið nægt tilefni til að dæma hinum stefnda þessar síðarnefndu skaðabætur þegar af þeirri ástæðu, að nægar upplýsingar ekki eru fyrir hendi, er hinir óvilhöllu menn gætu byggt þetta mat sitt á.

Að því er snertir gagnsóknarkröfur áfrýjendanna, þá eru þær svo óákveðnar — meðal annars þar sem þær fara fram á bætur eptir óvilhallra manna mati fyrir veiðimissi frá þinglestursdegi áðurnefndra laga 11. maí 1876, án þess að upplýsa neitt nákvæmar

um þenna þinglestursdag, en það getur ekki borið undir hina óvilhöllu menn að upplýsa, hvaða dag lögin hafi verið þinglesin í hverri af þeim þinghám, er til greina gætu komið í þessu efni, nje að ákveða, hver þinglestrardagurinn ætti að ráða —, að þær þegar af þessari ástæðu ekki verða teknar til greina, og ber því samkvæmt tilsk. 3. júní 1796, 5. gr, að vísa gagnsóknarmálinu frá dómi.

Um málskostnað í hjeraði ber að staðfesta undir-rjettardóminn, og í málskostnað fyrir yfirdómi ber áfrýjendunum að greiða hinum stefnda 30 krónur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjendurnir Árni Jónsson, Magnús Benediktsson og Grímur Ólafsson, eiga að greiða 10 kr. sekt hver þeirra, er til falli landssjóði, en verði þær eigi greiddar í ákveðinn tíma, skulu þeir hver fyrir sig sæta einföldu fangelsi í 3 daga. Svo ber þeim einum fyrir alla og öllum fyrir einn að greiða í skaðabætur til kaupmanns Thomsens 25 krónur 98 aura.

Um frávisun gagnsóknar og málskostnað á hinn áfrýjaði aukarjettardómur óraskaður að standa, og ber áfrýjendunum enn fremur einum fyrir alla og öllum fyrir einn að greiða hinum stefnda 30 krónur í málskostnað hjer fyrir rjettinum.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Mánudaginn 3. marzmán.

Nr. 4/1879:

Hið opinbera

gegn

gestgjafa Páli Eyjólfssyni.

D ó m u r :

Með dómi, kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar 16. dag nóvembermán. f. á., er gestgjafi Páll Eyjólfsson fyrir að hafa haft 2 menn hjer úr bænum á veitingahúsi sínu eptir miðnætti aðfaranótt hins 17. okt. s. á., og fyrir að hafa veitt þeim eptir kl. 11 $\frac{1}{2}$ um kveldið hins 16. s. m., dæmdur til að greiða 10 kr. sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar, svo og allan málskostnað. Þessum dómi hefur að beiðni hins kærða verið skotið til yfirdómsins.

Með auglýsingum lögreglustjóra Reykjavíkur kaupstaðar, dagsettum 11. júní og 5. okt. f. á., er svo lagt fyrir veitingamenn og gestgjafa í kaupstaðnum, að loka veitingahúsum sínum ekki seinna á kveldum en kl. 11 $\frac{1}{2}$, að veita engum, sem fyrir er, upp frá þeirri stundu, og að láta alla aðra en næturgesti fara á miðnætti.

Í undirrettarstefnunni er hinn kærði sakaðar um að hafa haft ljós í veitingastofu sinni fram yfir kl. 12 nóttina milli 16. og 17. okt. f. á., og um, að tveir menn hjeðan úr bænum hafi komið út úr veitingahúsi hans eptir kl. 12 þessa nótt.

Með því veitingamönnum ekki er bannað í áminnstum auglýsingum lögreglustjóra að hafa ljós í veitingastofum sínum eptir miðnætti, getur þetta atriði ekki komið til greina, heldur einungis hitt, að 2 menn, sem ekki gistu hjá kærða, voru í veitingahúsi hans fram yfir miðnætti.

Það er sannað í málinu, að 2 menn úr bænum voru um kveldið hins 16. okt. f. á. í veitingahúsi kærða við drykkju ásamt þriðja manni, sem gisti þar, og að kærði um miðnætti sagði hinum 2 aðkomumönnum, að þeir yrðu að fara, eins og það á hinn bóginn er upplýst, að þeir ekki fóru þá þegar úr veitingahúsinu, heldur einungis fluttu sig úr veitingastofunni inn í herbergi, sem næturgesturinn hafði leigt og átti að sofa í. Þessir 2 menn voru ekki gestir þess þriðja manns, sem með þeim var og gisti þar, heldur fengu þeir leyfi hjá kærða til að vera í herbergi hans fram yfir þann tíma, sem þeir áttu að fara. Yfirdómurinn verður því að álíta, að kærði hafi með því að veita fyrir sitt leyti þetta leyfi brotið gegn opt á minnstu banni lögreglustjóra, og kemst hann því ekki hjá að greiða sekt, er virðist hæfilega metin 6 kr., og renni í fátækrasjóð Reykjavíkur kaupstaðar. Um málskostnað í hjerði á undirrjettardómurinn óraskaður að standa. Svo ber hinum kærða og að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi málaflutningslaun, 10 kr. til hvors þeirra.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Kærði, gestgjafi Páll Eyjólfsson, á að greiða í sekt til fátækrasjóðs Reykjavíkur kaupstaðar 6 krónur. Um málskostnað í hjerði á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Svo greiði hinn kærði og allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutn-

ingsmannanna J. Jónssonar og P. Melsteðs, 10 krónur til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lög-birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 24/1878:

Landritari Jón Jónsson fyrir
hönd hinnar íslenzku sam-
lagsverzlunar í Björgvín eða
liquidationscomité hennar

gegn

Borgara E. Egilson.

D ó m u r :

Með yfirrjettardómi, uppkveðnum 26. apríl 1875, var Egill borgari Egilson dæmdur til þess að greiða hinni íslenzku samlagsverzlun í Bergen 4062 kr. 41 eyri með vöxtum, og að gjöra innan ákveðins tíma skil fyrir forstöðu verzlunar þeirrar, er hann hafði á hendi haft fyrir fjelagið, og voru sektir við lagðar, ef að hann eigi gjörði svo. Krafðist svo landshöfðingja-ritari Jón Jónsson, í umboði fjelagsins, að fjárnám væri gjört hjá E. Egilson fyrir hinni til dæmdu upphæð 4062 kr. 41 eyri með vöxtum og dagsektum frá 22. júlí 1875 til 29. maí 1878, eða til þess tíma, er rjetturinn ákvæði, allt að 10,350 kr., samt kostnaði við fógetagjörðina, en með úrskurði, upp kveðnum 31. maí 1878, neitaði fógetarjettur Reykjavíkur honum um að gjöra fjárnám fyrir áföllnum dagsektum.

Úrskurði þessum hefur nú áfrýjandinn skotið til yfirdómsins og krafizt þess, að úrskurðinum verði breytt þannig, að fjárnám fari fram hjá hinum stefnda fyrir áföllnum dagsektum, 10 kr., fyrir hvern dag frá 22. júlí 1875 til dags þess, er fjárnámið fer fram, eða þess

annars tíma, er rjetturinn ákveður. Svo hefur hann og krafizt málskostnaðar í hjeraði og fyrir yfirdómi. Hinn stefndi hefur þar á móti í fyrsta lagi krafizt þess, að málinu verði vísað frá, þareð áfrýjandinn ekki hafi umboð til þess að fá dóminum fullnægt með fjárnámi, og í annan stað, ef að ekki verður fallizt á þetta, að úrskurður fógetaarjettarins verði staðfestur. Hann hefur og krafizt, að sjer verði dæmdur málskostnaður.

Áfrýjandinn hefur byggt rjettarkröfu sína á því, að hinn stefndi hafi ekki gjört dómhafanda fullkomin skil fyrir verzlunarforstöðu sinni samkvæmt fyrnefndum yfirrjettardómi, því að sem reikningur verði ekki álitid skjal það, er hinn stefndi hafi að visu afhent innan ákveðins tíma, og hefur það yfirskriptina: Sameign Egilssons við hið íslenska verzlunarfjelag í Björgvín frá 1. marz 1872 til 1. júní 1873, en þetta sje ekki annað en skjal með sömu yfirskrift og innihaldi, sem hinn stefndi hafi framlagt fyrir rjetti undir rekstri aðalmálsins.

Þareð áfrýjandinn í sök þessari hefur umboð, sem einnig hlýtur að ná yfir fullnustugjörð dómsins, er engin ástæða til þess, að málinu eptir kröfu stefnda sje vísað frá.

Með því að hið framlagða skjal, sem er afhent dómhafanda innan ákveðins tíma, ekki einungis inniheldur skýrslu um viðskiptin, eða hina svo nefndu reikningslegu sameign milli dómhafanda og hins stefnda, heldur og jafnaðarreikning, er hvorttveggja, eptir sem frekast sjeð verður, nær yfir alla verzlunarforstöðu hins stefnda, verður yfirdómurinn að fallast á ástæður fógetaúrskurðarins, að hið framlagða skjal verði að skoðast sem formleg reikningsskil, er hljóti að varna því, að þvingunarsekt eptir dóminum skuli taka með fjárnámi.

Þess verður og vel að gæta, að einungis þetta spursmál liggur undir mat fógetarjettarins, en ekki það, hvort hin framlögðu reikningsskil sjeu alveg rjett eða viðunanleg fyrir dómhafanda.

Hinn áfrýjaða úrskurð ber því að staðfesta og áfrýjandanum að greiða málskostnað til hins stefnda með 20 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjadi fógetaúrskurður á óraskaður að standa. Áfrýjandanum, landshöfðingjaritara Jóni Jónssyni, ber að greiða hinum stefnda, Egli borgara Egilson, 20 kr. í málskostnað hjer fyrir yfirdóminum innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Mánudaginn 10. marzmán.

Nr. 3/1879:

Híð opinbera

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

D ó m u r :

Mál þetta er höfðað í hjerði eptir skipun amtsins gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen, eiganda laxveiðarinnar í Elliðaánum, fyrir það, að veiðiáhöld þau, er hann hefur notað til laxveiða í tjeðum ám, eigi sjeu svo gjörð, sem fyrir er mælt í viðaukalögum við Jónbókar landsleigubálk 56. kapitula, um friðun á laxi, dagsettum 11. maí 1876, þar sem hvervetna í laxakistum hans í nefndum ám sje styttra á milli rimlanna en svo, að 9 þumlunga gildur lax geti smogið þær, og er hinn kærði með dómi, kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 6. dag nóvembermán. f. á., dæmdur í 30 kr. sekt til

sveitarsjóðs Seltjarnarneshrepps, og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 10 kr. í málsvarnarlaun til hins skipaða talsmanns síns; en þeim dómi er bæði eptir ósk hins kærða og af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Öll rannsókn þessa máls er í því fölginn, að hlutaðeigandi sýslumaður hefur eptir skipun amtsins látið fram fara skoðunargjörð á veiðivjelum hins kærða í Elliðaánum, og er sú skoðunargjörð framkvæmd af tveimur trjesmiðum í Reykjavík, sem til þess voru kvaddir fyrir aukarjetti Gullbringu- og Kjósarsýslu. Í skoðunargjörð þessari segir, að milli rimlanna í neðri kistunni í norðuránni sjeu 2 þumlungar, og milli rimlanna í efri kistunni í sömu á $1\frac{8}{12}$ þumlungs, en um millibilið milli rimlanna í kistunum í suðuránni er ekki getið; sömuleiðis segir þar, að í kistunni í suðuránni sje lengd rimlanna í hverri grind um sig 1 alin og 11 þumlungar og í nyrðri kistu í sömu á 1 alin og 14 þumlungar; en um lengd rimlanna í kistunum í norðuránni er ekki getið. Þessu næst lýsa skoðunarmennirnir yfir því álit, að 9 þumlunga digur lax geti ekki smogið milli þeirra rimla, sem skemmra er á milli en $2\frac{1}{4}$ þumlungs, án þess þó að tilgreina neinar ástæður fyrir því álit sínu, enda virðist það ekki á nægum rökum byggt, því að það er auðsætt, að laxinn, sem er sporöskjumyndaður ummáls, þarf, þegar hann er 9 þumlunga gildur, meira en $2\frac{1}{4}$ þumlungs lóðrjett millibil milli rimlanna í kistunum til þess að geta smogið þær, ef hann syndir á kviðnum, en að hann hinsvegar hvergi nærri þarf $2\frac{1}{4}$ þumlungs millibil, ef hann leggur sig á hliðina þegar hann smýgur milli rimlanna, og opið í grindunum lárjett er nægilegt, eins og á sjer stað um laxakistur hins kærða. Þegar nú hjer við bætist, að engin rök eru leidd að því

gegn neitun hins kærða, að skoðunarmennirnir beri skyn á laxveiði í laxakistum, og þeir þar á ofan ekki hafa unnið eið að skoðunargjörð sinni, nje einusinni viðurkennt hana fyrir rjetti, þá verður hún ekki tekin til greina sem næg sönnun fyrir því, að 9 þumlunga gildur lax geti ekki smogið milli rimlanna í veiðivjelum hins kærða í Elliðaánum. Með því nú að 5. gr. í ofanefndum viðaukalögum 11. maí 1876 að eins mælir svo fyrir, að milli rimla í grindum, sem í veiðivjelum eru hafðar, skuli vera svo mikið bil, að lax, sem er 9 þumlunga gildur, geti smogið grindurnar, en ekki til tekur nákvæmar, hvað stórt bilið þurfi að vera til þess að lax með þessum gildleika geti smogið þær, og heldur engar nægar upplýsingar um þetta atriði eru fram komnar undir máli því, sem hjer er áfrýjað, þá ber þegar af þessari ástæðu að dæma hinn kærða sýknan af ákærum hins opinbera í máli þessu, án þess að þörf gjörist að rannsaka, hvort sú sýknarástæða hins kærða sje á rökum byggð, að nefndar lagaákvæðanir nái ekki til laxveiðarinnar í Elliðaánum af því að hún er eign eins einstaks manns.

Eptir þessum úrslitum málsins ber að greiða allan kostnað af því úr opinberum sjóði, þar með talin málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum og svaramanns fyrir undir og yfirdómi, sem ákveðast 10 kr. handa hinum fyrnefnda og 25 kr. handa hinum síðarnefnda.

Við rekstur málsins í hjeraði er það athugandi, að terminus executionis vantar í undirrjettardóminn, og að stefnurnar til yfirdómsins ekki eru ritaðar á sjálfar dómsgjörðirnar, heldur á eptirrit af dómnum, að öðru leyti hefur hann verið vítalaus. Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, kaupmaður H. Th. A. Thomsen, á að vera sýkn af ákærum hins opinbera. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum, málsfærslumanns Jóns Jónssonar, 10 kr., og til svaramanns fyrir undir og yfirdómi, málsfærslumanns Páls Melsteðs, 25 kr., greiðist úr opinberum sjóði.

Nr. 5/1879.

Hið opinbera
 gegn
 Sveini Jónssyni.

Dómur:

Með úrskurði bæjarfógetans í Reykjavík sem hlut-
 aðeigandi dómara, kveðnum upp 20. jan. þ. á., er á-
 kveðið, að setja skyldi Svein Jónsson í gæzluvarðhald.
 Þessum úrskurði hefur eptir ósk Sveins Jónssonar ver-
 ið skotið til yfirdómsins.

Sveinn Jónsson var grunaður um að hafa brotið
 allmörg gatnaljósker hjer í bænum, og átti sá grunur
 að styðjast við talsverðar líkur. Með því þetta afbrot,
 sem gaf tilefni til að hepta Svein, getur samkvæmt
 296. grein hegningarlaganna varðað þyngri hegningu
 en sektum eða einföldu fangelsi, virðist ekki ástæða til
 að breyta hinum áfrýjaða úrskurði, heldur ber að
 staðfesta hann. Samkvæmt þessum úrslitum ber
 Sveini Jónssyni að greiða allan af áfrýjun þessari lög-
 lega leiðandi kostnað og þar á meðal málsfærslulaun
 til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr.
 til hvors þeirra.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus.
 Viðvíkjandi sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum, er

aðgættandi, að verjandi hefur í varnarframhaldi sínu, dags. 24. febr. þ. á., við haft ósæmilegan ritmáta, einkum að því er snertir ummæli hans um bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar, að hann ekki getur komist hjá sekt samkvæmt L. 1—12 og tilskipun 23. desbr. 1735 2. gr., og virðist hún hæfilega metin 10 kr. til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og 10 kr. til lands- sjóðs (dómsmálasjóðs).

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður á óraskaður að standa. Sveini Jónssyni ber að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors. Settur málaflutningsmaður Jón Jónsson á að greiða í sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar 10 kr. og 10 kr. til landssjóðs (dómsmálasjóðs).

Hið í dæmda greiðist innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Mánudaginn 21. aprílmán.

Nr. 7/1879

Hið opinbera

gegn

Sigríði Guðmundsdóttur.

D ó m u r :

Með dómi, kveðnum upp 13. desembermán. f. á. fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar, er hin kærða Sigríður Guðmundsdóttir, dæmd fyrir ólöglega hús- mennsku og fyrir að hafa tekið til sín húskonu, sem

ekki hafði fengið húsmennskuleyfi, í 14 kr. sekt, er renni að helmingi í fátækra sjóð Reykjavíkur kaupstaðar og að helmingi til fátækra fulltrúanna þar, sem og til að greiða allan kostnað af málinu, en þeim dómi er af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Hin kærða hefur sjálf játað, að hún hafi sezt niður sem húskona hjer í bænum án þess að leita leyfis hjá fátækra stjórninni til þess, enda hafi hún haldið, að þess gjörðist ekki þörf, þar sem hún hefði verið búin að leysa leyfisbrjef til að vera lausakona; en yfirdómurinn verður að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að leyfisbrjef til lausamennsku alls eigi veiti neitt leyfi til húsmennsku. Leyfisbrjef til lausamennsku leysir hlutaðeiganda undan skyldunni til að fara í vist, og er látið úti af lögreglustjóra fyrir ákveðna borgun, og eptir ákveðnum reglum, en leyfi til að gjörast húsmadur eða þurrabúðarmaður, veitist af hlutaðeigandi sveitarstjórn eptir álitum, og eins og leyfi til húsmennsku ekki út af fyrir sig leysir undan vistarskyldunni, eins veitir leyfi til lausamennsku alls enga heimild til húsmennsku. Samkvæmt þessu getur hin kærða ekki komizt hjá að sæta ábyrgð eptir tilskipun 26. maímán. 1863, 12. gr., og virðist sekt sú, er hún hefur til unnið, hæfilega ákveðin 10 kr., er renni að helmingi í bæjarsjóð Reykjavíkur, og að helmingi til fátækra fulltrúanna þar.

Þar sem hin kærða einnig er dæmd fyrir undir-jretti, fyrir að hafa tekið húskonu á heimili sitt, sem ekki hafi haft rjetta heimild til húsmennsku, þá liggur það atriði fyrir utan hjeraðsstefnuna og fyrir utan yfirlýsingu dómarans til hinnar kærðu um málshöfðunina, enda er það ekki nægilega upplýst í prófunum, og getur því ekki komið til greina undir þessu máli. Að því er snertir málskostnað í hjeraði ber að staðfesta

undirrjettardóminn, og ber hinni kærðu einnig að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors.

Rekstur málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hin kærða, Sigríður Guðmundsdóttir, á að greiða 10 kr. sekt, er renni að helmingi í bæjarsjóð Reykjavíkur kaupstaðar og að helmingi til fátækra-fulltrúanna þar. Svo ber hinni kærðu og að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 16. júnímán.

Nr. 28/1878: Hjeraðslæknir J. Jónassen
og lyfsali N. S. Krüger
geg

Síra Jakob Guðmundssyni.

D ó m u r :

Með dómi, kveðnum upp fyrir gestarjetti Reykjavíkur kaupstaðar 12. dag desembermán. 1878, eru áfrýjendur þessa máls, hjeraðslæknir J. Jónassen og lyfsali N. S. Krüger, dæmdir til þess sem gjörðarbeiðendur að kyrsetningu á homöopathiskum læknislyfjum sem síra Jakob Guðmundsson á Sauðafelli í Dölum átti, báðir fyrir einn og einn fyrir báða að greiða hon-

um fyrir skaða þann, er hann hafi liðið við kyrsetninguna, eptir mati tveggja óvilhallra dómkvaddra manna, svo og til að greiða honum málskostnað fyrir undirjetti með 6 krónum.

Þessum dómi hafa þeir Jónassen og Krüger skotið til yfirdómsins, og þar krafzt þess, að undirjettardómurinn verði dæmdur ónýtur og honum hrundið þannig, að þeir verði dæmdir sýknir af öllum kærum og kröfum hins stefnda í máli þessu, en hann dæmdur til að greiða þeim allan þann kostnað, sem mál þetta hefur í för með sjer bæði fyrir undirjetti og yfirjetti með 80 kr. eða einhverju nægilegu eptir mati rjettarins. Á hinn bóginn hefur hinn stefndi krafzt principaliter, að áfrýjendurnir verði skyldaðir til einn fyrir báða og báðir fyrir einn að borga stefnda í skaðabætur samkvæmt reikningi hans 197 kr. 70 a., svo og málskostnað fyrir báðum rjettum einnig in solidum með 50 kr., eða eptir mati yfirdómsins, en ella, að undirjettarins dómur verði staðfestur hvað skaðabætur snertir, og áfrýjendurnir skyldaðir til að greiða málskostnað eins og áður segir.

Hinn 31. dag ágústmán. f. á. setti bæjarfógetinn í Reykjavík lögregluping á póststofunni hjer í bænum. Var það þing sett til að hefja rannsókn um tollsvik. Við rannsókn þessa fannst í kassa, sem átti að fara til stefnda, allmikið af glösum með homöopathiskum læknislyfjum, sem lögreglustjóri eða lögregludómarinn tók í sínar vörzlur eða kyrsetti.

Í útskrift þeirri úr lögreglupingbók Reykjavíkurkaupstaðar, sem fram hefur verið lögð í málinu, segir meðal annars svo: „apotekari Krüger var mættur og með honum Jónas hjeraðslæknir Jónassen; kröfðust þeir þess, að læknismedöl þau, er talin eru, verði, með því að þau virðist vera ætluð til ólöglegrar meðala-

verzlunar og ólöglegra lækninga, kyrsett», og en segir svo: «Samkvæmt því sem komið er fram kyrsetti dómarinn vínföng þau og meðöl, er talin eru að framan undir töluliðnum 1—2 og 9—16».

Það er nú á þessari bókun, að stefndi hefur byggt skaðabótamál sitt gegn áfrýjendunum sem gjörðarbeiðendum. En með því öll meðferð dómarans á kyrsetningarmáli þessu 31. ág. f. á. er þannig löguð og lýsir því berlega, að hann sem lögreglustjóri eða lögregludómari lagði hald bæði á vínföngin og meðölin, og með því áfrýjendurnir eigi heldur á slíku lögreglupingi gátu komið fram sem gjörðarbeiðendur í orðsins rjetta skilningi, eða þannig, að þeir hefðu nokkra ábyrgð á því, er dómarinn þar þá gjörði, ber að dæma þá sýkna af kærnum og kröfum stefnda í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjendurnir, hjeraðslæknir J. Jónassen og lyfsali N. S. Krüger, eiga að vera sýknir af kærnum og kröfum stefnda, síra Jakobs Guðmundssonar, í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Mánudaginn 30. júnímán.

Nr. 9/1879

Borgari E. Egilsson
gegn

Kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

D ó m u r :

Með stefnu, dagsettri 8. ágústmán. f. á., höfðaði H. Th. A. Thomsen, kaupmaður í Reykjavík, mál gegn Egli Egilson, borgara samastaðar, til sekta, skaðabóta

og málskostnaðar útláta fyrir það, að Egilson 31. júlímán. næst á undan hefði farið með 4 mönnum inn á lóð hans að laxakistum hans í Elliðaánum, og þrátt fyrir forboð hans mælt kisturnar og þannig raskað þar friði og gjört árás á eignarrjettinn og skaða á laxveiðinni, að Egilson í þetta sinn hefði við haft hótunaryrði bæði um laxveiðina og við þann mann, er af Thomsens hendi hafði umboð til að fyrirbjóða allt það, er veiðifriðnum gæti raskað, og loks, að Egilson daginn eftir hefði í forboði Thomsens farið út af alfaravegi og inn á Thomsens eign, Elliðaárhólmana, án lögmæts erindis, og kallað Thomsen meðal annars «varg», þegar hann skipaði Egilson burt af sinni lóð. Egilson höfðaði aptur gagnsóknarmál á hendur Thomsen og krafðist, að hann yrði dæmdur í sektir eða fangelsi og í málskostnað fyrir það, að hann 1. ágúst f. á. hefði látið 2 vopnaða þjóna sitja fyrir sjer (Egilson) á alfaravegi í Elliðaárhólmunum, sem hefðu átt að verja honum að komast að yfirvaldinu, sem þá hefði verið staddur þar og hefði tilsagt honum að mæta, og að Thomsen síðan hefði barið hann (Egilson) með báðum höndum með digurri reyrstöng yfir mjóhrygginn eftir fyrst að hafa stjakað honum og hrundið fram og aptur með hnippingum og hótunum og margítrekuðum skipunum til þjónanna að berja hann, og þannig með ofbeldi, höggum og slögum bægt honum frá að gæta rjettar síns við opinbera gjörð, er þar fór fram, hvar hann var rjettur málsaðili, svo hafi Thomsen loks í sáttakæru sinni og undirrjettarstefnu borið á hann ósannar sakir og bríxl við yfirvöldin.

Með dómi þeim, er upp var kveðinn í máli þessu fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur 12. desembermán. f. á., er Egilson dæmdur í 20 kr. sekt til fátækra-sjóðs Reykjavíkur og til að greiða aðalsækjandanum

málskostnað með 15 krónum, en málspartarnir að öðru leyti dæmdir sýknir hver af annars kærum og kröfum. Þessum dómi hefur Egilson áfrýjað til landsyfirrjettarins með stefnu, dagsettri 23. apríl þ. á., og krafizt, að verða dæmdur sýkn af kærum og kröfum hins stefnda í þessu máli, en hann dæmdan í hæfilegar sektir eða fangelsi og til að borga allan af málinu leiddan og leiðandi kostnað fyrir báðum rjettum eptir mati rjettarins. Hinn stefndi hefur aptur á móti krafizt, að undirrjettardómurinn verði staðfestur.

Áfrýjandinn hefur neitað því, að hann 31. júlí f. á. hafi brotizt að laxakistum hins stefnda í forboði hans og mælt þær, og sömuleiðis, að hann hafi haft nein hótunaryrði í frammi við varðmanninn, eða yfir höfuð gjört þar neinn ófrið eða skaða á laxveiðinni, og þá neitun sína hefur hann sannað með framburði tveggja vitna, svo að sakaráburður hins stefnda gegn áfrýjandanum út af tiltektum hans við þetta tækifæri, sem að eins hefur vitnisburð eins vitnis við að styðjast, ekki verður tekinn til greina, þar hann er ósannaður. Að því er aptur snertir viðureign málspartanna daginn eptir, þá virðist áfrýjandinn að vísu hafa haft nokkra átillu til að álíta sjer heimilt að fara inn á eign hins stefnda, Elliðaárhólmana, en hinsvegar hafði hinn stefndi, eins og á stóð, fulla heimild til að banna honum það og varna honum þess með valdi, þegar hann ekki vildi láta að orðum hins stefnda, því að áfrýjandinn hefur ekki sannað, að hann hafi verið kvaddur til að vera viðstaddur við skoðunargjörð þá, sem þar fór fram að tilhlutun háyfirvaldsins, eður að hann hafi haft annað löglegt erindi, heldur að eins að honum sem uppljóstrarmanni hafi verið tilkynnt, að gjörðin ætti fram að fara. Að öðru leyti virðist það, er farið hefur málspartanna á

milli þenna dag, eftir því sem fram er komið í málinu, sbr. 41. gr. og grundvallarregluna í 221. gr. hegningarlaganna, ekki vera þess eðlis, að það geti varðað þá hegningu, eins og ekki heldur verður sjeð, að um neinn skaða sje að ræða, er bætur ættu fyrir að koma. Samkvæmt þessu ber að dæma málspartana sýkna hvorn af annars kröfum í þessu máli, og hlýtur þá einnig málskostnaður fyrir báðum rjettum að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn, Egill borgari Egilson, og hinn stefndi, H. Th. A. Thomsen kaupmaður, eiga að vera sýknir hvor af annars kærur og kröfum í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Mánudaginn 28. júlímán.

Nr. 11/1879:

Rjettvísir

gegn

Sigurði söðlasmið Jónssyni

D ó m u r :

Í máli þessu, sem höfðað er að boði amtmannsins í suður- og vesturamtinu gegn Sigurði söðlasmið Jónssyni á Haukagili í Mýrasýslu út af því, að hann hafi haft um hönd skottulækningar og óleyfilega meðalasalölu, er það sannað með eigin játningu hins ákærða og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar í málinu, að hann hafi látið úti til ýmsra manna homöopathisk meðöl og sagt fyrir um brúkun þeirra, og þykist hann á þenna hátt hafa læknað marga sjúkdóma bæði innvortis og útvortis. Undirdómarinn hefur álitid, að hinn ákærði, sem ekki hefur leyst af hendi opinbert

próf í læknisfræði, nje á annan hátt öðlast leyfi til að fara með lækningar, með þessu atferli sínu hafi brotið á móti fyrirmælum tilskipunar 5. septbr. 1794, 5. gr. sbr. tilskip. 24. jan. 1838, 1. gr., án þess að það í þessu efni geti komið til greina, hvort hinn ákærði með lækningatilraunum sínum, svo sannað verði, hafi valdið neinu sjerstöku tjóni, og með dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Mýra og Borgarfjarðarsýslu 5. marz þ. á., hefur hann dæmt hinn ákærða fyrir óleyfilegar lækningatilraunir í 40 kr. sekt, er renni í sveitarsjóð Hvítársíðuhrepps, og til að greiða allan kostnað af máli þessu. Aptur á móti hefur undirdómarinn dæmt hinn ákærða sýknan að því er snertir óleyfilega meðalasölu, með því að það ekki er sannað, að hann hafi sett neitt uppá eða selt fyrir ákveðið verð meðöl þau, er hann hefur látið úti, heldur að hann hafi sumpart gefið þau, sumpart aðeins tekið við því, er menn af sjálfsdáðum hafa greitt honum fyrir meðölin og lækningarnar.

Með því að yfirdómurinn að öllu leyti verður að fallast á niðurstöðu þá, sem undirdómarinn þannig hefur komizt að í máli þessu, sem og á ástæður þær, sem hún er byggð á, ber að staðfesta undirrjettardóminn, þó þannig, að sektin samkvæmt tilskip. 24. jan. 1838 3. gr. færist niður í 20 krónur, og ber hinum ákærða þá einnig að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors, í málaflutningslaun,

Þess ber að geta, að málið í hjerði hefur verið kallað: «hið opinbera gegn Sigurði Jónssyni», en með því að annars að öllu leyti er farið með málið sem sakamál, þá getnr þetta atriði ekki haft nein áhrif á úrslit málsins, og því vottast, að meðferð málsins í

hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins á óraskaður að standa þannig, að sektin færist niður í 20 krónur. Hinum ákærða, Sigurði Jónssyni, ber að greiða allan af áfryjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal í málaflutningslaun til sóknara og svara-manns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10. kr. til hvors.

Hið í dæmda ber að greiða innan 8 vikna fra dóms þessa lölegri birtingu undir aðför að lögum.

Mánudaginn 18. ágústmán.

Nr. 10/1879:

Rjettvísinn
gegn

Eggert Stefánssyni, Rögnvaldi
Guðmundssyni, Ólafi Árnasyni,
Benidikt Grímssyni og Þor-
láki Ásmundssyni.

D ó m u r :

Hinn 21. dag marzmán. þ. á. var fyrir aukarjetti Skagafjarðarsýslu að Reynisstað, kveðinn upp dómur í máli því, sem hjer er um að ræða, og voru hinir ákærðu dæmdir fyrir sauðapjófnað, hluttekningu í þessum glæp og hilmingu þannig: ákærði Eggert Stefánsson til að sæta betrunarhússvinnu í 3 ár, til að greiða iðgjöld til síra Markúsar Gíslasonar 12 krónur, og í sameiningu við meðákærða Þorlák Ásmundsson til Sveins Gunnarssonar í Borgarey 8 krónur, til að greiða

allan af varðhaldi sínu leiðandi kostnað, og til að greiða in solidum með meðákærða Rögnvaldi Guðmundssyni helming málskostnaðar og málsvarnarlaun til svaramanns síns, hreppstjóra Jóhanns Pjeturssonar 6 krónur, ákærði Rögnvaldur Guðmundsson til að sæta betrunarhússvinnu í 1 (eitt) ár, og til að greiða allan af varðhaldi sínu leiðandi kostnað, en in solidum með ákærða Eggert Stefánssyni helming annars málskostnaðar, og málsvarnarlaun til svaramanns síns, sýslunefndarmanns Sveins Guðmundssonar, 6 krónur, ákærði Benidikt Grímsson til að sæta fangelsi við vatn og brauð í 3×5 daga, til að greiða $\frac{1}{6}$ part af hinum almenna málskostnaði og 2 kr. í varnarlaun til talsmanns hans, alþingismanns Friðriks Stefánssonar, ákærði Þorlákur Ásmundsson til að sæta fangelsi við vatn og brauð í 3×5 daga, til að greiða $\frac{1}{6}$ part af hinum almenna málskostnaði, og til talsmanns hans, Friðriks Stefánssonar, 2 kr., en ákærði Ólafur Árnason er dæmdur sýkn af kæru sóknarans í málinu, þó þannig, að hann greiði kostnað þann, sem leitt hefur af varðhaldi hans, $\frac{1}{6}$ part almenns málskostnaðar, og 4 kr. í varnarlaun til talsmanns hans, Friðriks Stefánssonar.

Þessum dómi hefur eptir ósk ákærða Þorláks Ásmundssonar, og af hinu opinbera að því hina aðra ákærðu snertir, verið áfrýjað til yfirdómsins.

Með eigin játningu ákærða Eggerts Stefánssonar, og styðst hún af því sem á annan hátt er ljóst orðið í málinu, er löglega sannað, að hann á árinu 1878 hefur stolið kindum þeim, er nú skal greina:

1. gemling frá Sveini Gunnarssyni í Borgarey,
2. á með dilk með marki Sveins Gunnarssonar;
á á þessa og dilk lagði hann mark sitt fram á Eyvindarstaðarheiði,

3. veturgamalli kind hvíthyrndri í sama skipti og nr. 2 frá Jóni Stefánssyni á Völlum; á hana kvaðst hann hafa lagt mark meðákærða Ólafs Árnasonar,
4. Þrem kindum uppi við Húseyjarkvísl um sauðburð 1878,
5. 2 sauðum í Stafnsrjett haustið 1878,
6. 4 kindum veturgömlum í seinni Stafnsrjett, sem hann slepti aptur af hræðslu, af því stuldurinn nr. 1 var orðinn ber,
7. 2 kindum veturgömlum uppi við kvísl vorið 1878, átti Símon Bjarnason í Húsey, aðra, en hina átti Friðrik Stefánsson í Vallholti,
8. 2 fjalllömbum fram á afrjetti um leið og nr. 2 og 3,
9. 1 sauð veturgömlum uppi við Húseyjarkvísl vorið 1878,
10. veturgamalli kind og lambi eptir Stafnsrjett; tók hann þær í fjárhúsunum á Syðra- og Ytra-Vallholti, þær voru með marki síra Markúsar Gíslasonar í Blöndudalshólum,
11. 2 hvíthyrndum lambgeldingum í Stafnsrjett,
12. hvíthyrndum lambgelding á Eyvindarstaðaheiði og,
13. lambá úr Vallholtsfjenu; átti hún heima á Reykjarhóli.

Þar að auki tók hann við veturgamalli kind hjá meðákærða Rögnvaldi Guðmundssyni uppí skuld, þótt hann vissi, að hún væri stolin, var eptir því sem hann hefur sjálfur frá skýrt, í verki með meðákærða Ólafi Árnasyni að afmarka 3 kindur veturgamlar og 2 lömb undir mark Ólafs, fram á Eyvindarstaðaheiði, afmarkaði 4 kindur í tanga við Húseyjarkvísl, og að því sjeð verður, markaði hann undir sitt mark 2 ær af fleiri, sem hann hafði tekið á leigu. Allar þessar kindur tók hann annaðhvort á víðavangi, í fjárhúsum annara,

eða í fjárrjettum. Af þeim eru nokkrar fengnar aptur eigendum, mörgum þeirra hafði hann fargað, margar voru þær, er ekki spurðust eigendur að, og endurgjalds hefur einungis, að vottun dómars, verið krafizt af 2 mönnum. Þessi afbrot ákærða, sem er kominn yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður verið dæmdur fyrir neitt afbrot, ber að heimfæra undir 231. og 240. greinir, sbr. 49. og 55. gr. hegningarlaganna, og virðist hegning sú, sem hann eptir greindum laga-stöðum hefur til unnið, þegar á annan bóginn er litið til þess, að þýfið nam svo miklu að verðlagi, en á hinn bóginn þess er gætt, að hinn ákærði ekki var nema um tvítugt, þegar hann varð sekur, og hefur fengið beztu vitnisburði um hegðun að undanfögnu, hæfilega ákveðin af undirdómaranum 3 ára betrunarhússvinna. Í iðgjöld ber honum að greiða síra Markúsi Gíslasyni 12 kr., og Sveini Gunnarssyni í Borgar-ey 8 kr., og getur yfirdómurinn ekki aðhyllzt þá skoðun undirdómarans, að meðákærði Þorlákur Ásmundsson eigi að greiða helming nefndra 8 króna, því það er ekki gegn neitun hans sannað, að hann hafi þegið nokkuð af andvirði gemlings þess, er þetta fje skyldi koma fyrir. Um málskostnað í hjerði á dómur undir-rjettarins að því ákærða snertir óraskaður að standa.

Að því snertir hinn ákærða Rögnvald Guðmunds-son, þá hefur hann játað, og styrkist sú játning af því sem á annan hátt er upplýst í málinu, að hann haustið 1878 hefur stolið í Stafnsrjett veturgömlum sauð og 2 lömbum; sauðinn og annað lambið ljet hann meðákærða Eggert Stefánsson fá fyrir vasaúr, en hitt lambið seldi hann. Þar að auki hefur hann kannast við, að hann vorið 1878 hafi hjálpað Eggert til að afmarka 3 gemlinga, sem hann vissi að voru stolnir, og seinna til að afmarka 4 kindur, er hann reyndar kveðst hafa

haldið að væru frjálsar. Fyrir þessa aðstoð tók hann um haustið við veturgamalli kind af Eggert, og ljet hann hana upp í skuld til nafngreinds manns. Einnig var honum kunnugt um ráðagjörð Eggerts að handsama og afmarka fje í afrjettinni, en tók reyndar engan þátt í afmörkun fjárins þar, þótt Eggert byði honum að vera í verki með sjer.

Þessi afbrot ákærða, sem er kominn yfir lögaldur sakamanna, og ekki áður hefur verið dæmdur fyrir neitt afbrot, hefur undirdómarinn með rjettu heimfært undir 231. gr. sbr. þó 48. gr. hegningarlaganna, og virðist hegningin hæfilega metin af honum 1 árs betrunarhússvinna. Um málskostnað að hans leyti virðist hjeraðsdómurinn eiga að standa óraskaður.

Meðákærði Benedikt Grímsson hefur játað, að hann eptir bón Eggerts hafi haldið í 2 gemlinga meðan Eggert vorði 1878 afmarkaði þá; hafi Eggert sagst hafa fengið þá framan úr sveit; en nokkru seinna hafi Eggert sagt sjer, að þeir hafi verið ófrjálsir; hafi hann þá einhverntíma, er þeim Eggert varð sundurorða, látið hann skilja á sjer, að hann, ef til vildi, mundi koma upp um hann; hafi Eggert þá hótað sjer hörðu, en þó seinna viljað blíðka sig með því að lofa sjer veturgamalli kind; en hann kveðst alls ekki hafa tekið þessu, eins og hann heldur ekki hafi á neinn hátt tekið við neinu af Eggert í þessu skyni. Hefur undirdómarinn skoðað þetta sem hilmingu og dæmt ákærða eptir 240. gr. hegningarlaganna til fangelsis við vatn og braud í 3×5 daga. En yfirdómurinn fær ekki álitid, að ástæða hafi verið til að dæma hann fyrir hilmingu, því ákærði hefur hvorki keypt, nje á annan hátt tekið við neinu hjá Eggert, er hann vissi að var stolið, og gat því heldur ekki lagt launung á það; yfirdómurinn getur heldur ekki á-

litið, að ákærði hafi unnið til hegningar með því að segja ekki til um afbrot Eggerts eptir að honum varð það kunnugt, því það er ekki eptir hegningarlögunum almenn skylda að uppljóstra um hverskyns afbrot, sjá 110. gr. hegningarlaganna. Það ber því að dæma ákærða Benedikt sýknan af ákæru sóknarans í máli þessu, en eptir málavöxtum virðist hann þó ekki geta komizt hjá að greiða tiltölulegan hluta málskostnaðar, er virðist hæfilega metinn af undirdómaranum, og ber því að því leyti að staðfesta undirrettardóminn.

Ákærða Þorláki Ásmundssyni er gefið að sök, að hann hafi tekið þátt í stuldi einnar kindar með Eggert Stefánssyni með því að óska, að hann næði aptur í gemling, er hann hafði selt Eggert, en hann aptur Sveini í Borgarey, og samsinna þeim ummælum Eggerts, að gemlingurinn væri ekki ofmikil uppbót á viðskiptum þeirra Sveins og Eggerts. Virðist Þorlákur þannig með ráðum hafa veitt Eggert liðsinni til glæpsins, og hann, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, og ekki áður hefur verið dæmdur fyrir neitt afbrot, því rjettilega af undirdómaranum dæmdur samkvæmt 49. og 52. gr. hegningarlaganna til 3×5 daga fangelsis við vatn og brauð, og verður yfirdómurinn einnig að fallast á undirrettardóminn að því leyti snertir málskostnað þann, sem Þorláki er gjört að greiða, en hin ídæmdu iðgjöld falla, eins og áður sagt, að hans leyti burtu.

Að því snertir ákærða Ólaf Árnason, sem er grundaður um allmikinn sauðapjófnad og meðverknað til þessa glæps, en sem hann stöðugt og fastlega hefur neitað, virðist, af þeim ástæðum, sem af undirdómaranum eru tilgreindar, eiga að staðfesta undirrettardóminn að öllu leyti, og því að dæma hann sýknan af ákæru sóknarans í þessu máli, þó þannig, að hann

greiði allan kostnað af varðhaldi sínu, $\frac{1}{6}$ alls almenns málskostnaðar, og 4 kr. í varnarlaun til talsmanns síns í hjeraði.

Helming málskostnaðar fyrir yfirrjettinum greiði hinir ákærðu Eggert Stefánsson og Rögnvaldur Guðmundsson einn fyrir báða og báðir fyrir einn, en Benedikt, Þorlákur og Ólafur eiga að lúka $\frac{1}{6}$ hans hver þeirra, svo ber Eggert að greiða hinum skipaða verjanda fyrir yfirrjetti í varnarlaun 12 kr., Rögnvaldur sömuleiðis 12 kr., og Benedikt, Þorlákur og Ólafur sömuleiðis 4 kr. hver þeirra í varnarlaun. Til hins skipaða sóknara greiði hinir ákærðu málsfærslulaun eptir sama hlutfalli og málskostnaðinn, en þau ákveðast alls 18 krónur.

Rekstur málsins í hjeraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Benedikt Grímsson á að vera sýkn af ákærum sóknarans í þessu máli. Að öðru leyti á dómur undirrjettarins óraskaður að standa, þó þannig, að hinn ákærði Eggert Stefánsson greiði einn þær 8 kr., sem Sveini Gunnarssyni í Borgarey ber í iðgjöld. Málskostnað fyrir yfirdómi greiði hinir ákærðu Eggert Stefánsson og Rögnvaldur Guðmundsson einn fyrir báða og báðir fyrir einn að helmingi, og þar á meðal helming málsfærslulauna hins skipaða sóknara (9 kr.), sem ákveðast 18 kr., en Eggert borgi talsmanni sínum, málaflutningsmanni P. Melsteð, í varnarlaun 12 kr., og Rögnvaldur sömuleiðis kand. Indriða Einarsyni 12 kr. Hinir ákærðu Ólafur, Þorlákur og

Benedikt greiði hver þeirra $\frac{1}{6}$ málskostnaðar fyrir yfirdómi, og þar á meðal málsfærslulaun sóknara, setts málaflutningsmanns Jóns Jónssonar, 3 kr. hver, og 4 kr. hver þeirra í varnarlaun til talsmanns þeirra, amtsskrifara Páls Jóhannessonar.

Hið ídæmda greiðist innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 8, septembermán.

Nr. 6/1879

Ritstjóri Jón Ólafsson
gegn
sýslumanni P. Böving

D ó m u r :

Með dómi, sem kveðinn var upp fyrir aukarjetti Suðurmúlasýslu 9. dag maímán. 1878, er áfrýjandi þessa máls, ritstjóri blaðsins «Skuldar», Jón Ólafsson, dæmdur fyrir ærumeiðandi ummæli um P. Böving, sýslumann í Norður-Múlasýslu, í 1. árg. 8. og 11. tölublöðum greinds blaðs, er komu út 24. ág. og 12. okt. 1877, til að lúka 100 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, til að sæta einföldu fangelsi í 30 daga; svo eru hin ærumeiðandi ummæli dæmd dauð og marklaus og áfrýjandinn skyldaður til að greiða allan löglegan kostnað af málinu, eins og það ekki hefði verið gjafsóknarmál af hendi sækjanda í hjeraði, og þar á meðal málflutningslaun til hins skipaða talsmanns sýslumanns Bövings, 10 krónur.

Þessum dómi hefur Jón Ólafsson skotið til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 31. janúar þ. á., og hefur hann krafizt, að hann verði sýknaður af kærum og

kröfum sýslumanns Bövings í þessu máli, og að stefndi verði skyldaður til að greiða honum málskostnað fyrir báðum rjettum með einhverju nægilegu eptir mati yfir dómsins. Hinsvegar hefur sýslumaður Böving krafizt þess, að hinn áfrýjaði hjeraðsdómur verði staðfestur, og að áfrýjandinn verði dæmdur til að greiða sjer málskostnað fyrir yfirdómi með hæfilegri upphæð, t. a. m. 30 krónur.

Í ofan nefndum blaðagreinum «Skuldar» — er fyrirsögn annarar: «löghlýðni útlendinga við íslensk lög», en hinnar: «löghlýðni sýslumannsins í Norður-Múlasýslu» — hefur áfrýjandi þessa máls út af því, að honum þótti hinn stefndi hafa ólöglega afgreitt útlend skip á Seyðisfirði, farið all mörgum ókvæðisorðum um stefnda, og voru hin helztu þeirra, eins og stefndi hefur til greint, þessi: «hefur sýslumaður Norður-Múlasýslu leyft sjer að skrifa á skjöl slíkra skipa og afgreiða þau, þótt honum væri fullkunnugt, að þau væru þar ólöglegri veru og rekandi ólöglega verzlun», «að sýslumaður Norður-Múlasýslu hafi hjer lagt sitt fram til að hjálpa þessum útlendingum til að brjóta hjer lands lög og rjett», «þá sparaði hann sjálfum sjer svívirðing», «hann hafði berum orðum játað, að vjer hefðum satt að mæla, að hann hefði brotið lögin með ólöglegri afgreiðslu slíkra skipa; það virðist því, að allir hefðu mátt vænta þess, að hann fremdi ekki vísvitandi aptur nú að nýju sama lagabrotið», «ranglæti þess játað af lögbrotsmanninum á Vestdalseyri sjálfum», «stefnuföst viðleitni til þess, sem við á góða og gamla íslensku köllum að bíta höfuðið af skömminni».

Það er af stefnda tekið fram, að skipaafgreiðsla sú, sem hjer er um að ræða, hafi að hans áliti verið lögmæt, og hefur hann talið til þess ýms rök. En það virðist með öllu óþarft í þessu máli að rannsaka, hvort

hún hafi verið lögum samkvæm eða ekki, því þótt það yrði álitid, að stefndi hefði misskilið lögin um þetta efni, þá heimilaði það ekki áfrýjanda að við hafa hin tilvitnuðu ummæli, sem rjetturinn verður að álíta mjög ærumeiðandi bæði í sjálfu sjer og sjerstaklega þar sem þau eru við höfð um embættismann.

Yfirdómurinn verður því að vera undirdómaranum samdóma um, að áfrýjandinn hafi brotið gegn 217. og 218. gr. hegningarlaganna, og virðist hegning sú, sem hann hefur til unnið, hæfilega ákveðin af undirdómaranum með hliðsjón af 58. og 60. gr. sömu laga 100 kr. sekt til landssjóðs, eða einfalt fangelsi í 30 daga, sje sektin eigi greidd í ákveðinn tíma, eins og að hann líka verður að fallast á það, sem að öðru leyti, og þar á meðal um málskostnað, er ákveðið í undirdóminum.

Samkvæmt þessum úrslitum ber áfrýjanda einnig að greiða málskostnað fyrir yfirdómi, sem ákveðst 20 krónur.

Að því málið er flutt með gjafsókn í hjeraði vottast, að rekstur þess hefur verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Dómi undirrjettarins í þessu máli skal óraskað. Málskostnað fyrir yfirdómi greiði áfrýjandi með 20 krónum. Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 15. septbrmán.

Nr. 12/1879

Rjettvísín

gegn

Gunnari Björnssyni.

D ó m u r :

Mál þetta er höfðað fyrir aukarjetti Norðurmúla-

sýslu gegn Gunnari Björnssyni, vinnupilti á Firði í Seyðisfirði, fyrir þjófnað, og er það löglega sannað undir rekstri málsins, bæði með eigin játningu hins ákærða og öðrum skýrslum, að hann hafi 12. febr. þ. á. stolið 8 kr. 25 a. úr ólæstri peningaskúffu í búð Thostrups kaupmanns á Seyðisfirði á þann hátt, að hann settist upp á búðarborðið, teigði hendina inn yfir það og dró út peningaskúffuna, og náði úr henni peningum þeim, sem um var getið. Þegar hann framdi þjófnaðinn voru margir menn í búðinni bæði fyrir utan og innan diskinn, en enginn þeirra varð var við tiltektir hins ákærða nema 2 drengir, sem staddir voru í búðinni. Af hinum stolnu peningum borgaði hann sama daginn 3 krónur upp í andvirði fyrir treyju, en 5 kr. 25 a. skilaði hann húsbónda sínum daginn eftir, þegar húsbóndi hans gekk á hann um þjófnaðinn; þessar 8 kr. 25 a. eru komnar til skila til eigandans. Hinn ákærði hefur stöðuglega borið fram, að hann hafi verið svo drukinn, þegar hann framdi þjófnað þennan, að hann ekki hafi vitað, hvað hann gjörði, og vitni þau, sem leidd hafa verið í málinu, hafa borið, að hann hafi verið drukinn við á minnst tækifæri; að vísu hefur vitnunum ekki alls kostar borið saman um, hvort hinn ákærði hafi verið svo drukinn, að hann væri með fullu ráði eða ekki, en eftir öllu því, sem fram er komið í málinu, virðist hann ekki hafa verið svo fullkomlega með sjálfum sjer, þegar hann drýgði þjófnaðinn, að honum verði gefin sök á honum til fullrar hegningar.

Undirdómarinn hefur eftir þessum málavöxtum rjettilega heimfært brot hins ákærða, sem er fæddur 18. marz 1862, og ekki hefur áður verið hegnt nje sætt ákæru fyrir neitt lagabrot, undir 230. gr. í hinum almennu hegningarlögum, samanborna við 38. og

40. gr. í sömu lögum, og virðist hegningin einnig hæfilega metin af undirdómaranum eptir 22. og 26. gr. hegningarlaganna til 5 daga fangelsis við venjulegt fangaviðurværi; ber því að staðfesta undirrjettardóminn, einnig að því leyti, sem hann gjörir hinum ákærða að borga allan löglegan kostnað af málinu, þar á meðal málsvarnarlaun til svaramanns síns í hjerði 4 kr. Svo ber hinum ákærða og að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 12 kr. til hvors.

Rekstur málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmætt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins á óraskaður að standa. Hinum ákærða Gunnari Björnssyni ber að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 12 kr. til hvors, í málaflutningslaun.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudagin 22. septbrmán.

Nr. 1/1879

Christen Havsteen
gegn

Jóni Þorkellssyni

D ó m u r :

Með því að mál þetta er dæmt í hjerði af hlutaðeigandi sýslumanni með til kvöddum lögrjettumönnum eða meðdómsmönnum, en meðdómsmönnum ekki

hefur verið stefnt fyrir landsyfrrjettinn samkvæmt L. 1—2—3 til að verja dóm sinn, þá ber að vísa máli þessu frá yfirdóminum ex officio, og fellur því málskostnaður fyrir honum niður.

Því dæmist rjett að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum og málskostnaður fyrir honum fellur niður.

Mánudaginn 29. septbrmán.

Nr. 15/1879

Hið opinbera

gegn

Agent Guðmundi Lambertsen.

Með dómi þeim, sem hjer er áfrýjað til yfirdómsins, gengnum á lögreglupingi Reykjavíkur kaupstaðar 14. júlímán. þ. á., er agent Guðmundur Lambertsen dæmdur í 6 króna sekt, helming til fátækra sjóðs og helming til fátækra fulltrúa Reykjavíkur kaupstaðar, og málskostnað fyrir það, að hann hafi tekið í bæ sinn Móhús hjer í umdæminu Gamaliel nokkurn Oddsson o. fl., án þess að þeir hefðu fengið leyfi fátækra stjórnarinnar til að setjast hjer að í tómthúsmennsku.

Hinn ákærði Guðmundur Lambertsen hefur kannazt við, að hann hafi fyrir krossmessu í vor leyft Gamaliel Oddssyni að flytja í bæ sinn Móhús, ef hann fengi leyfi til að setjast hjer að. Það virðist einnig nægilega ljóst af prófinu, að nefndur Gamaliel hafi setst að í Móhúsum sem tómthúsmaður, Ennfremur hefur hann játað, að hann hafi fyrir bænastað nafngreinds manns hjer í bænum leyft Guðrúnu nokkurri Hjálmarasdóttur, er hann ætlaði lausakonu, að flytjast í sama bæ.

Gamaliel og Guðrún hafa að vísu ekki verið látin skýra frá um hagi sína fyrir rjetti, en dómarinn,

sem er formaður fátækraneðndar Reykjavíkur kaupstaðar, hefur tekið fram, að nefndar persónur sjeu hjer í óleyfi fátækrastrjórnarinnar, og verður yfirdómurinn því að álíta það nægilega sannað.

Með því það þannig er sannað, að ákærði hefur brotið gegn 13. gr. tilskip. 26. maímán. 1863, er hann af undirdómaranum rjettilega sektaður eptir nefndri lagagrein og virðist upphæð sektarinnar hæfilega ákveðin af honum 6 kr., eins og yfirdómurinn einnig felst á, að hann er dæmdur til að greiða málskostnað. Hvort ákærði einnig hafi brotið gegn öðrum fyrirmælum nefndrar tilskipunar með því að hýsa Guðrúnu, sem hann hugði lausakonu, verður ekki gjört að álitum í þessu máli, því honum er ekki stefnt fyrir þá sök, enda hefur undirdómarinn ekki getið þessa atriðis í dómi sínum. Málskostnað fyrir yfirdómi greiði hinn ákærði og þar á meðal málflutningslaun til sóknara og svaramanns, 10 kr. til hvors þeirra.

Rekstur málsins fyrir undirdóminum hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lög-mæt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómi undirrjettarins skal óraskað. Svo ber ákærða Guðmundi Lambertsen að greiða málskostnað fyrir yfirdómi, og þar á meðal málflutningslaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, málflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors þeirra.

Hið ídæmda greiðist innan 8 vikna frá því dómur þessi er löglega birtur og dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 20. októbrmán.

Nr. 21/1879

Rjettvísín

gegn

prestskonu Elínborgu Kristjánsdóttur

D ó m u r :

Í máli því, sem hjer er áfrýjað, og sem höfðað er í hjeraði að boði amtmannsins í suður og vesturamtinu gegn prestskonu Elínborgu Kristjánsdóttur á Staðarhrauni útaf því, að hún hafi haft um hönd skottulækningar og óleyfilega meðalasölu, hefur hin ákærða játað, að hún, um síðast liðin 6 ár, hafi fengizt við lækningar, bæði eptir reglum homöopatha og allopatha, og styðst þessi játning hennar af samhljóða framburði allmargra vitna. Það er ekki sannað, að lækningatilaunir hinnar ákærðu hafi orðið nokkrum að meini, en nokkur vitni hafa borið, að þær hafi orðið sjúklingum að liði.

Undirdómarinn hefur álitid, að hin ákærða, sem ekki hefur leyst af hendi opinbert próf í læknisfræði, nje heldur á annan veg fengið leyfi til að fara með lækningar, hafi brotið gegn fyrirmælum tilskip. 5 septbr. 1794, 5. gr., sbr. tilskip. 24. jan. 1838, 1. gr., og geti það ekki leyst hana undan sekt, að hún ekki, svo sannað verði, hafi valdið neinu tjóni með lækningatilaunum sínum, og með dómi, gengnum fyrir aukarjetti Mýra og Borgarfjarðarsýslu 26. dag aprílmán. þ. á., hefur hann dæmt hina ákærðu fyrir óleyfilegar lækningatilaunir í 40 kr. sekt, er renni í sveitarsjóð Hraunhrepps, og til að greiða allan kostnað af máli þessu.

Á hinn bóginn hefur undirdómarinn dæmt hina ákærðu sýkna að því snertir óleyfilega meðalasölu, með því að það er ekki sannað, að hún hafi heimtað eða tekið við borgun fyrir lyf þau, sem hún hefur látið úti, þótt hún

að vísu hafi þegið borgun fyrir átroðning og ónæði, er samfara er meðalaútlátum hennar, þegar hún var boðin fram.

Á þessa niðurstöðu, sem undirdómarinn hefur komizt að í þessu máli, verður yfirdómurinn að öllu leyti að fallast, eins og líka á ástæður þær, sem hún er byggð á, og ber því að staðfesta undirrjettardóminn með þeirri breytingu, að sektin samkvæmt tilskipun 24. janúar 1838, 3. gr., einungis verði 20 krónur, og ber hinni ákærðu einnig eptir málavöxtum að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors, í málaflutningslaun.

Þess ber að geta, að málið í hjeraði hefur verið nefnt: «hið opinbera gegn prestskonu Elínborgu Kristjánsdóttur», en með því annars að öllu leyti er farið með málið sem sakamál, þá getur þetta atriði ekki haft nein áhrif á úrslit málsins, og því vottast, að meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómi undirrjettarins í máli þessu skal óraskað, þó þannig, að sektin sje 20 krónur. Hinni ákærðu, prestskonu Elínborgu Kristjánsdóttur, ber að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal í málaflutningslaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra.

Hið ídæmda greiðist innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Mánudaginn 27. októbermán.

Nr. 13/1879

Kaupmaður H. Th. A. Thomsen

gegn

Kristni bónda Magnússyni.

D ó m u r :

Mál það, sem hjer er undir afryjun, er höfðað í hjeraði af H. Th. A. Thomsen, kaupmanni í Reykjavík og eiganda að laxveiði í Elliðaánum, gegn Kristni bónda Magnússyni í Engey, út af því, að Kristinn hafði verið einn af forgöngumönnunum að því að brjóta og rífa burtu laxakistur Thomsens úr Elliðaánum 17. dag ágústmán. f. á. Samkvæmt skoðunargjörð, er framkvæmd var 21. s. m. af tveimur dómkvöddum mönnum, höfðu tjeðar laxakistur við á minnst tækifæri verið talsvert skemmdar, rimlar og hlerar brotnir og háfar rifnir úr þeim, auk annara minni skemmda, og möttu skoðunarmennirnir skaðann af skemmdum þessum á kistunum 38 kr. 22 a. Í máli þessu var síðan kveðinn upp dómur fyrir aukarjetti Kjósar og Gullbringusýslu 29. júlímán. þ. á. með þeim úrslitum, að Kristinn Magnússon skyldi greiða 10 króna sekt til landssjóðs, ella sæta einföldu fangelsi í 3 daga, svo skyldi hann og greiða Thomsen 38 kr. 22 a. í skaðabætur fyrir spjöll á veiðivjelum hans og ennfremur 20 kr. í málskostnað. Dómi þessum hefur Thomsen kaupmaður áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dagsettri 16. ágúst þ. á., og krafizt, að hinn stefndi verði dæmdur í hina hörðustu hegningu fyrir lagabrot sitt, og til að greiða sjer (áfrýjandanum) bætur fyrir skemmdir á veiðivjelum, fyrir veiðimissi það sem eptir var veiðitímans í fyrra og fyrir «Tort og Creditspilde», alls 500 kr., og loks málskostnað fyrir undir- og yfirdómi með 100 krónum. Aptur á móti hefur hinn stefndi krafizt, að hjeraðs-

dómurinn verði staðfestur, og að áfrýjandinn verði dæmdur til að greiða málskostnað fyrir yfirdómi með hæfilegri upphæð.

Með því að yfirdómurinn verður að adhyllast þá skoðun hjeraðsdómarans, að einungis lögmætur rjettur, en enginn privatmaður samkvæmt gildandi lögum hafi vald til að dæma um, hvort laxveiðivjelar þær, sem hjer rædir um, sjeu lögum samkvæmar, því síður til að rífa þær úr, og með því að hinn stefndi ekki hefur áfrýjað hjeraðsdóminum, þá verður honum ekki breytt hinum stefnda í hag. Hins vegar virðist yfirdóminum, að hegning sú, sem hinn stefndi hefur til unnið með þessu atferli sínu, sje of lágt metin af hjeraðsdómaranum eptir 298. gr. hegningarlaganna, þegar haft er tillit til stöðu hins stefnda sem hreppsnefndaroddvita og til efnahags hans, sem og til þess, að honum, eptir því sem á undan var gengið, hlaut að vera ljóst, að hann með þessum tiltektum sínum, fremdi lagabrot, og virðist því hæfilegt að færa hegninguna upp í 100 kr. sekt til landssjóðs eða 30 daga einfalt fangelsi, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma. Að því er snertir skaðabætur til áfrýjandans fyrir spjöll á veiðivjelum hans, ber að staðfesta hjeraðsdóminn og sömuleiðis að því er snertir málskostnað í hjerði. Þar sem áfrýjandinn ennfremur hefur krafizt skaðabóta fyrir veiðimissi og fyrir «Tort og Creditspilde», þá eru ekki fram komnar neinar upplýsingar af áfrýjandans hendi, er slíkar skaðabætur yrðu metnar eptir, enda hefur engra skaðabóta fyrir «Tort og Creditspilde» verið krafizt í hjerði, og verður þessi rjettarkrafa áfrýjandans því ekki tekin til greina. Málskostnað fyrir yfirdóminum ber hinum stefnda að greiða áfrýjandanum með 30 krónum.

Áfrýjandinn hefur getið þess, að liðið hafi meira

en 6 vikur frá því að mál þetta var tekið upp til dóms í hjeraði og þangað til dómur var kveðinn upp í því, en yfirdóminum virðist ekki næg ástæða til að láta þenna drátt varða hjeraðsdómaranum ábyrgðar samkvæmt L. 1—5—8, þar sem þess ekki er krafizt af áfrýjandanum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn stefndi, Kristinn bóndi Magnússon í Engey, á að greiða 100 króna sekt, er renni í landssjóð, eða, ef sektin ekki öll er greidd í ákveðinn tíma, sæta 30 daga einföldu fangelsi. Að öðru leyti á hjeraðsdómurinn óraskaður að standa. Í málskostnað fyrir yfirdómi greiði hinn stefndi áfrýjandanum, H. Th. A. Thomsen, kaupmanni í Reykjavík, 30 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 24. nóvembermán.

Nr. 28/1879:

Rjeltvísín

gegn

Katrínu Andresdóttur.

Á l y k t u n :

Eptir að hin ákærða Katrín Andresdóttir hafði kannazt við, að hún hefði hnuplað 2½ al. af sirtsí í búð einni í Stykkishólmi, gekk hún síðar frá þeirri játningu sinni, og kvaðst einungis hafa tekið þetta sirts út í reikning húsbónda síns, Marísar Einarssonar á Langeyjarnesi, með hans leyfi.

Með því hjeraðsdómsgjörðirnar bera með sjer, að verzlunarpjónar Hjaltalíns verzlunarstjóra — en það var

í sölubúð hans að ákærða tók sirtsið — ekki hafa verið yfirheyrðir í málinu, sjerstaklega með tilliti til þess, hvort ákærða hafi gjört nokkrum þeirra aðvart um töku sína á sirtsinu, eða beðið um, að það yrði skrifað, nje heldur, að Maris Einarsson hafi verið látinn skýra frá fyrir rjetti, hvort hann hafi leyft ákærðu að taka nokkuð og sjerstaklega sirtsið í reikning sinn við verzlun þá, sem Hjaltalín veitir forstöðu, og ákærða heldur ekki hefur verið spurð um, hvort hún hafi látið nokkurn af búðarmönnum vita af, þá er hún tók sirtsið, eða seinna beðið nokkurn þeirra að skrifa það í reikning húsbónda síns, þá ber nauðsyn til þess, að undirdómarinn útvegi upplýsingar þær, sem samkvæmt áður sögðu vanta. Enn fremur virðist nauðsynlegt, að rjettarvottarnir við prófið yfir hinni ákærðu 2. október 1876 í Stykkishólmi sjeu látnir gefa skýrslu fyrir rjetti um það, hvort framburður hinnar ákærðu um, að prófdómarinn hafi með hótunum komið henni til að meðganga, sje sannleikanum samkvæmur. Þar að auki ber honum að útvega þær frekari skýringar, er framhald rannsóknarinnar kann að gefa tilefni til.

Þ v í á l y k t a s t :

Undirdómaranum ber að útvega hinar áskildu upplýsingar svo fljótt sem verða má.

Mánudaginn 15. desembermán.

Nr. 23/1879:

H. J. Siemsen

gegn

G. Emil Unbehagen.

D ó m u r :

Með dómi, kveðnum upp fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur kaupstaðar 14. ágúst þ. á., er verzlunar-

stjóri G. Emil Unbehagen dæmdur til að greiða fyrir hönd Carls Franz Siemensens verzlunar til H. J. Siemensens verzlunarmanns 1600 kr. með 5% vöxtum frá sáttakærudegi þangað til borgun fer fram, og 40 kr. í málskostnað. Þessum dómi hefur H. J. Siemsen áfrýjað til yfirdómsins til staðfestingar með stefnu, dagsettri 18. septbr. þ. á., og í annan stað hefur G. Emil Unbehagen gagnáfrýjað dóminum með stefnu, dagsettri 20. oktbr. næst á eptir. Hefur gagnáfrýjandinn fyrst og fremst krafizt, að hjeraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur, og að málinu annaðhvort verði vísað frá hjeradsdóminum eða heimvísað og málið sett aptur í ástand það, sem það var í, áður en úrskurður var feldur í því 24. júlí þ. á., eða þá eptir það, en áður en dómurinn 14. ágúst var upp kveðinn; en hver svo sem niðurstaðan verður, hefur hann krafizt, að aðaláfrýjandinn verði skyldaður til að greiða gagnsækjanda allan af máli þessu leiðandi kostnað í hjeradi og fyrir yfirdómi. Til vara hefur gagnáfrýjandinn áskilið sjer að halda áfram gagnsókn sinni og vörn að því er snertir aðalefni málsins.

Þegar mál þetta fjell í rjett í hjeradi 10. dag júlímánaðar þ. á. það gagnáfrýjandinn um hálfsmánaðar frest til að svara í málinu, og var honum veittur sá frestur, en þegar málið aptur fjell í rjett 24. júlímán. næst á eptir, sýndi gagnáfrýjandinn fyrir rjettinum gagnkæru til sáttanefndar og gagnstefnu í málinu, er átti að falla í rjett viku seinna eða 31. júlí, og það jafnframt um viku frest í viðbót til þess að koma gagnsóknarmáli sínu að. Með því að aðaláfrýjandinn mótmælti því, að frekari frestur væri veittur, var spurningin um lenging frestsins tekin undir úrskurð, og fjell úrskurður hjeradsdómarans um þetta atriði sama dag á þá leið, að hinn umbeðni frestur yrði eigi veitt-

ur; eptir að gagnáfrýjandinn því næst hafði beðið um hina sömu lenging á frestinum af ýmsum öðrum ástæðum, var málið tekið upp til úrskurðar eða dóms þennan sama dag, og var dómurinn kveðinn upp í því 14. ágústmán. næst á eptir með þeim úrslitum, er áður segir, án þess að gagnáfrýjandanum gæfist færi á að koma vörn fyrir sig á annan hátt en með því að láta bóka mótmæli sín.

Ástæður þær, sem hjeradsdómarinn sjer í lagi hefur byggt á neitun sína um lenging frestsins, eru þær, að gagnsóknarmálið ekki hafi komið aðalmálinu við, að gagnáfrýjandinn ekki hafi haft umboð til að höfða gagnsóknarmálið, og að það ekki hafi verið lagt löglega til sátta; en eins og ekki varð heimtað af gagnáfrýjandanum, að hann þá þegar, er hann bað um frestinn til að höfða gagnsóknarmálið, færði fullkomnar sannanir fyrir, að skilyrðin fyrir, að gagnsóknarmálið gæti komizt að, væru fyrir hendi, eða að það yrði löglega undirbúið, þannig verður ekki sjeð, að neitt það hafi þá verið fram komið, er gæfi hjeradsdómaranum nægilagt tilefni til að álykta, að gagnsóknarmálið af formlegum ástæðum ekki gæti komizt að, og eptir þeim upplýsingum, sem gagnáfrýjandinn hefur lagt fram fyrir yfirdóminum og aðaláfrýjandinn ekki hefur mótmælt að teknar yrðu til greina, virðist það augljóst, að gagnáfrýjandinn hafi átt fulla heimting á að fá færi á að koma gagnsóknarmáli sínu fram. Samkvæmt þessu verður yfirdómurinn að álíta, að ekki hafi verið næg ástæða til að neita áfrýjandanum um þann vikufrest, sem hann bað um til að koma fram með gagnsókn sína, sjerstaklega ekki af þeirri ástæðu, að hann áður hafði verið búinn að fá hálfsmánaðar frest til andsvara, og, ef til vill, hefði getað notað hann til að höfða gagnsóknarmálið, og ber því samkvæmt kröfu

gagnáfrýjandans að fella úrskurð þann, sem kveðinn var upp í málinu 24. júlí þ. á., úr gildi og dæma hjeradsdóminn ómerkan, og að skylda undirdómarann til að taka málið fyrir að nýju, og setja það í það ástand, sem það var, áður en nefndur úrskurður var kveðinn upp, og síðan veita gagnáfrýjandanum hinn umbeðna frest.

Málkostnaður fyrir yfirdóminum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði hjeradsrjettardómur á ómerkur að vera og úrskurður sá, sem gekk í málinu 24. júlí þ. á., að falla úr gildi, og ber hjeradsdómaranum að taka málið fyrir að nýju og setja það í það ástand, sem það var, áður en úrskurðurinn 24. júlí þ. á. var kveðinn upp í því, og síðan veita gagnáfrýjandanum, G. Emil Unbehagen, hinn umbeðna frest. Málkostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Nr. 24/1879:

H. J. Siemsen

gegn

G. Emil Unbehagen.

Úrskurður:

Í máli þessu er stefndi og gagnáfrýjandi, verzlunarstjóri G. Emil Unbehagen, með bæjarþingsdómi Reykjavíkur kaupstaðar, gengnum 17. dag júlímán. þ. á., dæmdur fyrir hönd verzlunarhússins Carl Franz Siemens til að greiða áfrýjandanum 617 kr. 74 a. með 5% vöxtum frá sáttakærudegi til borgunardags og málskostnað skaðlaust.

Þessum dómi hefur H. J. Siemsen skotið til yfir-

dómsins til staðfestingar, en hins vegar hefur stefndi gagnáfrýjað honum ásamt 2 úrskurðum, sem kveðnir hafa verið upp fyrir bæjarþingsrjettinum á meðan málið var rekið fyrir honum, vg krafizt þess, að hjeradsdómurinn verði dæmdur ómerkur og málinu annaðhvort frávísað, ellegar það fellt eða hafið, eða því heimvísað og það sett aptur í það ásigkomulag, sem það var í, annaðhvort 29. maí eða 5. júnímán. þ. á. En jafnframt hefur hann til vara beðið um nauðsynlegan frest til að koma með gagnsóknarframhald að því er snertir aðalefni málsins.

Frávísunarkröfu sína hefur hann byggt á því, að aðaláfrýjandi hafi, þótt krafa hans á hendur gagnáfrýjanda hafi numið 2217 kr. 74 a., skipt þessari upphæð og gjört úr henni tvö mál, er honum hafi með öllu verið heimildarlaust. Þessa kröfu getur yfirdómurinn ekki aðhyllst, þar sem þessi skipting, þó hún hefði verið ólögmæt, aldrei hefði getað haft þá afleiðing, að málinu yrði frá vísað, enda hefur gagnáfrýjandi ekki fyrir bæjarþinginu mótmælt þessari skiptingu og þannig þegjandi samþykkt hana.

Þar sem gagnáfrýjandi hefur krafizt þess, að málið verði fellt eða hafið, þá hefur hann borið þá ástæðu fyrir, að hvorugur málspartanna bafi mætt 29. maí þ. á., þá er það var tekið fyrir á bæjarþinginu, og því hafi dómurinn samkvæmt 14. gr. tilskipunar 15. ágúst 1832 átt að hefja málið.

Hinn 15. dag maímán. var það tekið undir úrskurð, hvort veita skyldi gagnáfrýjanda frest þann til 7. dag ágústmán., sem hann hafði beðið um. Var úrskurður kveðinn upp 29. dag maímán., og honum synjað um hinn umbeðna frest, en honum var veittur frestnr til 5. júnímán. næst eptir. Hinn 29. maímán. mætti að vísu hvorugur málsparta; en þar sem með

úrskurðinum var veittur frestur til 5. júní, þá gat dóm-
arinn ekki hafið málið 29. maímán., því gagnáfrýjandi
hafði rjett til að nota þenna frest, og honum var það
innanhandar, þótt ekki mætti hann þann dag, sem
úrskurðurinn var kveðinn upp, enda bera hjeradsdóms-
gjörðirnar það með sjer, að gagnáfrýjandi ljet mæta í
málinu 5. júnímán., og hjelt málinu að sínu leyti á-
fram, þótt ekki væri það með öðru en því, að beiðast
enn á ný viku frests. Þessi krafa gagnáfrýjanda verð-
ur því heldur ekki tekin til greina.

Þvínæst kemur til álita, hvort krafa gagnáfrýjanda
um, að málinu verði vísað heim fyrir þá sök, að hjer-
adsdómarinn hafi synjað honum um hinn umbeðna
frest í málinu, eigi við rök að styðjast.

Eins og áður er á vikið, beiddist gagnáfrýjandi
hinn 24. aprílmán. um frest til 7. ágúst til þess að
hann gæti náð skjölum frá Hamburg, sem hann taldi
sjer nauðsynleg til þess að geta komið gagnsókn fram
í málinu, og eptir að áfrýjandi hafði fengið viku frest
í málinu, fjekk gagnáfrýjandi hálf s mánaðar frest í því,
og að honum liðnum, eða 15. maímán., endurnýjaði
hann þessa beiðni sína. Um þenna frest synjaði und-
irdómarinn honum, og er yfirdómurinn á því máli, að
sú synjun hafi verið lögmæt, með því sækjandi í
hjeraði ekki gat verið skyldur til að bíða svo lengi
með mál sitt til þess að gagnáfrýjandi gæti komið
fram með gagnsókn út af svo að segja með öllu óá-
kveðnum kröfum.

Að því er snertir úrskurð hjeradsdómarans, sem
kveðinn var upp 5. júnímán., með hverjum hann synj-
aði gagnáfrýjanda um lenging á fresti þeim, sem hann
hafði veitt honum með úrskurði frá 29. maímán., þá
hefur gagnáfrýjandi tekið það fram, að hann hafi ekki
gjört honum aðvart um, hvenær úrskurðurinn yrði upp

kveðinn. En yfirdómurinn verður að álíta, að gagnáfrýjandi verði að kenna sjálfum sjer um, að hann ekki notaði þann frest, eða kynnti sjer, hvenær úrskurðuriun yrði upp kveðinn, því þar sem, eins og í Reykjavík, þingdagar eru fast ákveðnir, ber dómaraanum engin skylda til, þegar málin eru flutt fyrir bæjarþingi, að gjöra málsþörtunum aðvart um, hvenær úrskurðir eða dómar munu kveðnir upp í málinu. Yfirdómurinn getur því ekki heldur tekið heimvísunarkröfur gagnáfrýjanda til greina.

Aptur á móti veitist honum frestur til hins fyrsta rjettardags næsta ár til varnar í aðalefni málsins.

Því úrskurðast:

Kröfur gagnáfrýjanda um, að hjeraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur og málinu annaðhvort vísað að frá eða það hafið, eða að því verði heimvísað til nýrri fyrirtektar, verða ekki teknar til greina, en honum veitist frestur til fyrsta rjettardags næsta ár til varnar í aðalefni málsins.

Hæstarjettardómar

á hæstarjettarárinu 1879—80

Miðvikudaginn 15. októbermán. 1879.

Nr. 140.

Málaflutningsmaður Levinsen
gegn

1) Jóhanni Jónssyni, 2) konu hans Guðríði Björnsdóttur, og dætrum þeirra 3) Ingibjörgu, 4) Halldóru og 5) Helgu.

Svaramaður Nr. 1 og N. 2 Bagger, Nr. 3—5 Hindenburg,

sem eru ákærð fyrir sauðapjófnað og hlutdeild í þeim glæp.

Aukarjettardómur Mýra og Borgarfjarðarsýslu 10. desembermán. 1877:

«Hin ákærðu, Jóhann Jónsson, Guðríður Björnsdóttir og Ingibjörg Jóhannsdóttir, eiga að sæta betrunarhússvinnu, Jóhann í 2 ár, Guðríður í 16 mánuði og Ingibjörg í 16 mánuði.

Halldóra á að sæta fangelsi við vatn og brauð í 4×5 daga. Helga á að sæta fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 10 daga. Hinum ákærðu, Jóhanni, Guðríði, Ingibjörgu og Halldóru ber einu fyrir öll og öllum fyrir eitt að greiða iðgjöld hinna stolnu kinda, nefnilega til Einars Jónssonar á Litlaskarði 18 kr., til Þórðar Magnússonar á Stapaseli 14 kr., til Þorbjörns

Davíðssonar á Svignaskarði 26 kr., og til Þorbergs Fjeldsteðs á Hreðavatni 18 kr. Svo ber hinum ákærðu og einu fyrir öll og öllum fyrir eitt að greiða allan af varðhaldi þeirra og þessu máli löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til svaramanna þeirra í hjerði, Hjálms Pjeturssonar og Gísla Eggertssonar, 8 kr. til hvors. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 11. júnímán. 1878:

«Hin ákærðu Jóhann Jónsson, Guðríður Björnsdóttir og Ingibjörg Jóhannsdóttir eiga að sæta betrunarhússvinnu, hin tvö fyrnefndu í 9 mánuði hvort, og hin síðastnefnda í 1 ár. Að því er snertir hegningu hinna ákærðu Halldóru Jóhannsdóttur og Helgu Jóhannsdóttur á dómur undirrjettarins óraskaður að standa. Í iðgjöld ber hinum ákærðu Jóhanni Jónssyni, Guðríði Björnsdóttur, Ingibjörgu Jóhannsdóttur og Halldóru Jóhannsdóttur einu fyrir öll og öllum fyrir eitt að greiða til Einars Jónssonar á Litlaskarði 18 krónur, og til Þórðar Magnússonar á Stapaseli 14 kr., og til Þorbergs Fjeldsteðs á Hreðavatni ber hinum ákærðu Guðríði Björnsdóttur og Ingibjörgu Jóhannsdóttur annari fyrir báðar og báðum fyrir aðra að greiða 18 kr. í iðgjöld. Svo ber hinum ákærðu og að greiða hverju fyrir sig allan kostnað, sem orsakast hefur af varðhaldi hvers þeirra um sig, allan annan löglegan kostnað af máli þessu greiði hin ákærða eitt fyrir öll og öll fyrir eitt, þar á meðal til svaramanna þeirra fyrir undirrjettinum, Hjálms Pjeturssonar og Gísla Eggertssonar, 8 kr. til hvors þeirra í málsvarnarlaun, og til sóknara og svaramanna fyrir yfirdóminum, málsfærslumannanna Guðmundar Pálssonar og Páls Melsteðs og cand. juris Kristjáns Jónssonar, 20 kr. til

hins fyrstnefnda og 15 kr. til hvors hinna um sig í málaflutningslaun.

Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að fullnægja undir aðför að lögum».

Dómur hæstarjettar:

Samkvæmt því, sem tekið er fram í hinum áfrýjaða dómi að því snertir Jóhann Jónsson og Guðriði Björnsdóttur — og skal þess einungis getið með tilliti til þess, að hinn fyrstnefndi fyrir 10 árum seldi kind, sem annar maður átti, að landshöfðingi ekki hefur skipað málshöfðun útaf því, enda yrði honum af ástæðum þeim, sem til greindar eru í dómnum, ekki gefin sök á því til hegningar — verður hæstirjettur að fallast á, að þessi ákærðu aðeins eru dæmd eptir 250. sbr. 56. gr. hinna íslenzku hegningarlaga, en hegningu þeirra virðist eptir atvikum mega ákveða fyrir hvort þeirra fangelsi við vatn og braud í 4 × 5 daga.

Ingibjörgu Jóhannsdóttur ber fyrir athæfi hennar, sem í öllu verulegu er rjett frá skýrt í dómi yfirrjettarins, að hegna eptir hegningarlaganna 230. og 231. gr. 1 lið, svo og 250. gr. að nokkri leyti samanborinni við 48. og 56. gr., og ber þar að auki að dæma hana fyrir að hafa hjálpað til að slátra sauð, sem faðir hennar, eptir því sem hún hefur frá skýrt, hafði um haustið 1875 tekið og lagt eign sína á, úr fjárhóp, er kom að Laxfossi og sem átti að rekja lengra, eptir 225. gr. sbr. 56. gr. hegningarlaganna, og má, að því hana snertir standa við hegningu þá, sem sje betrunarhússvinnu í 1 ár, sem henni er gjörð í dómnum.

Halldóru Jóhannsdóttur ber fyrir að hafa hjálpað til að slátra sauð þeim, sem getið er um í dómnum að Ingibjörg hafi stolið út í haga, að dæma eptir 240.

gr. hegningarlaganna, og fyrir annað athæfi hennar, sem í öllu verulegu er rjett sagt frá í dómnum, eptir 250. sbr. 56. gr. hegningarlaganna, og virðist hegning hennar hæfilega metin fangelsi við vatn og brauð í 2×5 daga.

Að því loks snertir Helgu Jóhannsdóttur, þá er það eitt sannað, sumpart að hún hafi verið í verki með Ingibjörgu til að stela sauð þeim, er nýlega var getið, og sem, eptir því sem upplýst er, virðist að hafa verið 1875 um haustið, en ekki um haustið 1876, eins og segir í dómnum, sumpart að hún haustið 1876 hafi veitt lítilfjörlega aðstoð til að slátra tveim aðkomukindum, er voru saman við Laxfossfjeið, og ber að heimfæra þetta atferli hennar undir 235. gr. sbr. 48. og 250. gr., sbr. við 56. og 38. gr. hegningarlaganna, og með því 57. gr. hegnl. eptir málavöxtum í heild sinni á við að því til hennar kemur, virðist mega dæma hana sýkna.

Að því skaðabætur snertir, ber að staðfesta landsyfirrjettardóminn. Málskostnað ber að greiða eins og síðar segir.

Því dæmist rjett að vera:

Helga Jóhannsdóttir á að vera sýkn af ákæru sóknarans í þessu máli. Jóhann Jónsson, Guðríður Björnsdóttir og Halldóra Jóhannsdóttir eiga að sæta fangelsi við vatn og brauð, Jóhann og Guðríður í 4×5 daga hvort, en Halldóra í 2×5 daga. Að því leyti snertir hegningu þá, sem Ingibjörg Jóhannsdóttir er dæmd í, og iðgjöldin, skal landsyfirrjettardómnum óraskað. Málskostnað, þar með talin málsfærslulaun þau, sem ákveðin eru með nefndum dómi, svo og málaflutningslaun fyrir

hæstarjetti til málaflutningsmannanna Levinsens, Baggers og Hindenburgs, 60 kr. til hvers þeirra, greiði Jóhann Jónsson, Guðríður Björnsdóttir og Ingibjörg Jóhannsdóttir eitt fyrir öll og öll fyrir eitt, og ber Halldóru Jóhannsdóttur in solidum með þeim af þessu að greiða einn fjórða hlut.

Ástæður landsyfirrjettarins eru prentaðar í dómásafninu fyrir 1878 bls. 300.

Þriðjudaginn 10. febrúarmán. 1880.

Nr. 61: Amtmaðurinn yfir suður- og vesturamtinu á Íslandi, B. Ó. Thorberg, vegna jafnaðarsjóðs suðuramtsins (málsfærslumaður Henrichsen skipaður)

gegn

Bæjarstjórn Reykjavíkur, af hennar hendi formanni hennar bæjarfógeta í Reykjavík L. E. Sveinbjörnsson (enginn)

um endurgjald á 289 kr. 31 eyri, sem greitt hafði verið til bráðabyrgða úr nefndum sjóði til lögregluþjóns í Reykjavík.

Bæjarþingsdómur Reykjavíkur 17. febrúarmán. 1876:

«Hin stefnda bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar á af kærum og kröfum sækjanda, amtmannsins yfir suður- og vesturamtinu vegna jafnaðarsjóðs suðuramtsins í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður falli niður. Málsfærslulaun hinna skipuðu málsfærslumanna, yfirjettarmálaflutningsmanns Páls Melsteðs og yfirkennara Halldórs Friðrikssonar, 8 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Dómur landsyfirrjettarins á Íslandi 8. janúarmán. 1877.

«Hinir stefndu, bæjarstjórn Reykjavíkur kaupstaðar, eiga af kærum og kröfum áfrýjanda, amtmannsins í suðuramtinu fyrir hönd jafnaðarsjóðsins þar, í máli þessu sýkn að vera. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Hinum skipuðu svaramönn-um við undirrjettinn Páli Melsteð málaflutningsmanni, og Halldóri yfirkennari Friðrikssyni, ber að greiða í kaup úr opinberum sjóði 8 kr. hvorum fyrir sig».

D ó m u r h æ s t a r j e t t a r :

Að svo miklu leyti sem ákvörðun þeirri, sem sett er í opnu brjefi 24. nóvbr. 1856, 1. gr., um, að kostnaður til þeirra ráðstafana, er væru nauðsynlegar til þess að koma fram lögum 15. aprílmán. 1854 um siglingar og verzlun á Íslandi, skyldi að því hvert amt snerti, greiðast úr jafnaðarsjóði þess, hefur verið fylgt með tilliti til launa þeirra, sem getið er um í hinum áfrýjaða dómi, til lögregluþjóns í Reykjavík, sem nauðsynlegt þótti að setja vegna laganna, þannig að nefnd laun hafa verið greidd úr jafnaðarsjóði suðuramtsins, virðist þetta að vera afleiðing af því fyrirkomulagi, sem þá gildi, sem sje, að Reykjavík jafnt og sveitarfjelögin heyrði til amtsfjelagsins, enda greiddi bærinn árlega tillag til jafnaðarsjóðsins.

Með tilskipun 4. maímán. 1872, 60. gr, var samband þetta milli Reykjavíkur og sveitarfjelaganna í amtinu hafið, með því þar er ákveðið, að hið umrædda árlega tillag frá Reykjavík til jafnaðarsjóðsins, sem til þess tíma hafði verið sameiginlegur með þeim, skyldi falla bnrtnu, og jafnaðarsjóðurinn, er framvegis einungis snertir sveitarfjelagið í amtinu, á hinn bóginn

losast við þau gjöld, sem hingað til hafa verið greidd úr honnm í þarfir Reykjavíkur, og með því laun hins umrædda lögregluþjóns, sem, eftir því sem upplýst er í málinu, ekki hafði nein störf á hendi annarstaðar en í bænum sjálfum, verða að teljast með þessum útgjöldum, og er það þar að auki með tilliti til þeirra beinlínis ákveðið í nefndu lagaboði, að Reykjavíkurbær sjálfur eigi að greiða þau, ber að skylda hina stefndu, þar sem eftir áður sögðu og samkvæmt innihaldi brjefa þeirra frá sækjanda, dags. 16. nóvembermán, og 28. desembermán. 1874, sem nefnd eru í dómnum, ekki verður tekið neitt tillit til þess, er hinir stefndu hafa haldið fram, að sækjandi að nauðsynjalausu og tilefnislaust af þeirra hálfu hafi útborgað launin eftir 1. januarmán. 1875, til að greiða sækjanda þær 289 krónur 31 eyri, sem mál þetta er risið út af, ásamt vöxtum. Málskostnaður fyrir öllum rjettum virðist eftir málavöxtum eiga að falla niður, og málsfærslulaun hinna skipuðu málaflutningsmanna sækjanda að greiðast úr opinberum sjóði. Aptur á móti verður yfirkennara H. K. Friðrikssyni, sem mætti fyrir hina stefndu við undirdóminn, ekki dæmd málaflutningslaun, með því ekki verður sjeð, að hann hafi verið til þess skipaður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinir stefndu eiga úr bæjarsjóði Reykjavíkur kaupstaðar að greiða sækjanda 289 krónur 31 eyri með 5% vöxtum á ári frá 4. nóvembermán. 1875 þangað til borgað verður. Málskostnaður fyrir öllum rjettum falli niður. Hinum stefndu ber að greiða 10 kr. til dómsmálasjóðsins. Yfir-rjettarmálaflutningsmanni P. Melsteð fyrir undir-

og yfirdómi, og málaflutningsmanni Henrichsen fyrir hæstarjetti, ber í málaflutningslaun 8, 20 og 120 krónur, sem greiðist úr opinberum sjóði.

Dómsástæður yfirdómsins eru prentaðar í dómasafninu fyrir 1877 bls. 185—188.

Landsyfirrjettardómar 1880.

Mánudaginn 12. janúarmán.

Nr. 29/1879:

Rjettvísín

gegn

Guðmundi Bjarnasyni og
Ingibjörgu Benediktsdóttur.

Dómur :

Með eigin játningu hins ákærða, Guðmundar Bjarnasonar, húsmanns á Litlutungu í Torfastaðahreppi, og öðrum upplýstum atvikum er það löglega sannað, að hann um seinni rjettir 1877 hafi tekið haustlamb, sem var saman við fje hans, en sem hann ekki átti, og markað það undir sitt mark, og síðar um haustið látið lamb þetta upp í skuld til annars manns. Hjer um bil 3 vikum fyrir rjettir árið eptir tók hinn ákærði veturgamla gimbur, er komin var saman við kvíær hans, og mörkuð var með marki annars manns, og skar hana, og fjenýtti sjer afurðir hennar. Kona hins ákærða, hin meðákærða Ingibjörg Benediktsdóttir, hefur borið á móti því, að hún hafi haft nokkra vitneskju um það, að maður hennar afmarkaði lamb það, er áður er um getið, og kemur það heim við framburð manns hennar, en aptur á móti hefur hún játað, að þegar maður hennar var búinn að slátra hinni ófrjálsu veturgömlu gimbur, og hún sá, að mark hans ekki var á henni, hafi hún gengið á hann að fá að vita, hvernig á gimbr-

inni stæði, og hafi hann þá sagt henni hið sanna um, hvernig hann hefði tekið hana, en hún hefði samt sem áður matreitt þessa ófrjálsu kind, þó hefði hún ekki viljað, að börn þeirra hjóna neyttu neins af kindinni, enda hefði hún sjálf neytt mjög lítils af henni. Kindur þessar eru virtar, lambið 4 kr. 50 a. og gimbrin 9 kr., en eigendur þeirra hafa ekki orðið upp spurðir.

Fyrir þessi brot eru hin ákærðu með dómi, uppkveðnum fyrir aukarjetti Húnavatnssýslu 15. júlí f. á., dæmd, Guðmundur í 4 $\times$ 5 daga fangelsi við vatn og brauð og Ingibjörg í 6 daga fangelsi við venjulegt fanga viðurværi, svo eru þau og dæmd til að borga in solidum allan málskostnað, þar á meðal 8 kr. í málsvarnarlaun til talsmanns síns í hjeraði.

Brot hins ákærða Guðmundar Bjarnasonar er af hjeraðsdómaranum rjettilega heimfært undir 250. gr. hegningarlaganna, og brot hinnar ákærðu Ingibjargar Benediktsdóttur undir sömu lagagrein samanborna við 56. gr., og með því að hegningin virðist hæfilega metin eptir nefndum lagaákvörðunum, ber að staðfesta hjeraðsdóminn að því er hana snertir, og sömuleiðis að því er snertir málskostnað í hjeraði, eins og hinum ákærðu einnig ber að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins annað fyrir bæði og bæði fyrir annað, þar á meðal málflutningslaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors.

Meðferð málsins í hjeraði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur hjeraðsrjettarins á óraskaður að standa. Hinum ákærðu, Guðmundi Bjarnasyni og Ingibjörgu Benediktsdóttur, ber öðru fyrir bæði og báðum fyrir annað að greiða allan af áfrýjun

málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 27/1879:

Jón ritari Jónsson

gegn

Bjarna fátækrastrjóra Bjarnasyni.

Dómur:

Með dómi, kveðnum upp fyrir bæjarþingi Reykjavíkurkaupstaðar 2. dag októbermán. 1879, er áfrýjandi þessa máls, Jón ritari Jónsson, dæmdur samkvæmt 219. gr. alm. hegnl. til að greiða 40 kr. sekt í landssjóð og 20 kr. í málskostnað til stefnda, Bjarna fátækrastrjóra Bjarnasonar, og eru jafnframt hin við höfðu móðgunaryrði dæmd dauð og marklaus. Hefur áfrýjandi hjer fyrir rjettnum krafizt fyrst og fremst, að hjeraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur og málinu aunaðhvort vísað frá bæjarþinginu, eða það hafið, en til vara, að hjeraðsdómurinn og allt, sem fram hefur farið í málinu eptir 28. ágúst 1879, verði dæmt ómerkt, málinu vísað heim í hjerað og úrskurði dómarans frá 28. ágústmán. 1879 breytt á þann hátt, að krafa hans um vitnaleiðslu í málinu verði tekin til greina; og enn til vara hefur hann krafizt, að hann verði sýknaður af kærum og kröfum stefnda í málinu. Jafnframt hefur hann krafizt, að stefndi, hvernig sem fer, verði dæmdur til að greiða sjer málskostnað bæði fyrir undirrjetti og yfirdómi.

Á hinn bóginn hefur hinn stefndi krafizt, að bæjarþingsdómurinn verði staðfestur, og áfrýjandi dæmdur

til að greiða honum í málskostnað fyrir yfirdómi 20 kr., eða eitthvað nægilegt.

Kröfu sína um að málinu verði vísað frá bæjarþingiinu hefur áfrýjandi byggt á því, að málið, sem meiðyrðamál, eptir eðli sínu sje lögreglumál, og því hafi átt að flytja það fyrir lögregluþingi samkvæmt tilskipun 20. okt. 1819, en ekki eptir þeim rjettarfarsreglum, sem tilskip. 15. ágúst 1832 setur. En yfirdómurinn getur ekki fallizt á þessa skoðun áfrýjanda. Það er sem sje ljóst, að tilskipun 15. ágústmán. 1832, sjá einkum inngang hennar, nær einnig til meiðyrðamála, og 4. gr. hennar sýnir, að þau hjer í Reykjavík eru rjett flutt fyrir bæjarþingi. Fyrir því verður frávísunarkrafa áfrýjanda ekki tekin til greina.

Þar sem áfrýjandi þvínæst hefur farið því fram, að undirdómarinn hefði átt að hefja málið af því sækjandi í hjeraði hafi ekki mætt 12. júní, þá er málið kom fyrir, en hann (áfrýjandi) hafi þá krafizt, að málið væri hafið, þá getur yfirdómurinn ekki fallizt á þetta, því áfrýjandi mætti hinn 12. júní í málinu fyrir bæjarþingi, beiddi um frest í því og fjekk hann. Þannig hjelt hann að sínu leyti málinu uppi, og stóðar það hann ekkert, að hann eptirá, þegar hann sá, að stefndi ekki mætti, krafðist þess, að málið yrði hafið, enda er sú sögn hans, að hann aðeins hafi mætt í gagnsóknarmálinu, en ekki í aðalmálinu, einskis virð.

Þeirri kröfu sinni til styrkingar, að hjeraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur og úrskurður sá, sem kveðinn var upp 28. ágústmán. 1879, og með hverjum kröfu áfrýjanda um, að leiða hinn reglulega dómara sem vitni í málinu, var hrundið, felldur úr gildi, hefur áfrýjandi einkum tekið fram, að synjun sú, sem felst í úrskurðinum, sje ólögmet fyrir þá sök, að N. L. 1—13—22 (D. L. 1—13—21) ekki sje því til fyrirstöðu, að leidd

sjeu vitni um það, sem sá hefur sagt sjálfur, er vitnin ætlað að leiða. Þótt vera kunni, að telja megi vitna-
stefnu þá, sem áfrýjandi gaf út 10. júní 1879 til
bæjarfógeta E. Th. Jónassens, þannig, að hún eigi bæði
við aðalmálið og gagnsóknarmálið — áfrýjandi hafði
sem sje höfðað gagnsókn í hjerði út af því, að stefndi
hefði haft meiðyrði í frammi við sig, en sem hann
hætti við, áður en hún var lögð í dóm — ber þó stefnan
sjálf með sjer, að hun átti þó einkum við gagnsókn-
armálið, og er helzt að ætla, að hann með vitnaleiðsl-
unni hafi ætlað að reyna til að sanna, að stefndi hafi
við haft ummæli þau, sem getið er um í gagnstefnu
hans fyrir bæjarþingi, og sem hann telur meiðandi
fyrir sig, enda hafði áfrýjandi aldrei neitað því að
hafa við haft ummæli þau við stefnda, sem málið er
risið af. En sú vitnaleiðsla var um seinan eptir N. L.
1—13—22 (D. L. 1—13—21) og fyrir því verður
hinn áfrýjaði úrskurður að vera óraskaður.

Að því aðalefni málsins snertir, þá verður að álita
það sannað, að áfrýjandi hafi á fátækranefndarfundum í
Reykjavík 27. febrúarmán. 1879, þar sem hann var
staddur sem fátækrafulltrúi, en stefndi sem fátækra-
stjóri, við haft þau ummæli við hinn stefnda, að hann
skyldi halda kjapti. Hefur undirdómarinn með rjettu
álitið þessi ummæli áfrýjanda hegningarverð eptir 219.
gr. alm. hegnl., eins og yfirdómurinn líka verður að
fallast á undirrjettardóminn að því leyti hann hefur
dæmt ofangreind orð dauð og marklaus og gjört áfrýj-
anda að greiða málskostnaðinn í hjerði. En upphæð
sektarinnar virðist yfirdóminum hæfilega ákveðin 10 kr.,
og skal, ef hún ekki er greidd í ákveðinn tíma, í stað
hennar koma 3 daga einfalt fangelsi. Í málskostnað fyrir
báðum rjettum borgi áfrýjandinn hinum stefnda 35 krón-
ur. Að öðru leyti ber að staðfesta bæjarþingsdóminn.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandi, landshöfðingjaritari Jón Jónsson, á að greiða í sekt til landssjóðs 10 krónur, og sje hún ekki greidd í ákveðinn tíma, komi í stað hennar 3 daga einfalt fangelsi. Í málskostnað fyrir báðum rjettum greiði áfrýjandi stefnda 35 kr. Að öðru leyti skal dómi bæjarþingsins í þessu máli óraskað.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 2. febrúarmán.

Nr. 19/1879:

Guðmundur Bjarnason

gegn

Halldóri Jónssyni.

Dómur:

Með stefnu, dagsettri 2. septembermán. f. á., hefur Guðmundur Bjarnason áfrýjað til yfirdómsins fógetagjörð, er framin var af fógetarjetti Reykjavíkur kaupstaðar 19. júlímán. næst á undan, en með tjeðri fógetagjörð var áfrýjandinn borinn út úr bænum Vegamótum eptir kröfu hins stefnda Halldórs Jónssonar, sem hafði keypt bæinn á opinberu uppboðsþingi. Hefur áfrýjandinn í fyrsta lagi krafizt þess, að hin áfrýjaða fógetagjörð verði dæmd ómerk með eða án heimvísunar, eða að henni verði hrundið og breytt þannig, að krafa hins stefnda um, að hún færi fram, verði ekki tekin til greina, og í annan stað, að hinn stefndi verði dæmd til að greiða áfrýjandanum skaðabætur eptir óvilhallra manna mati, minnst 100 kr., og enn fremur allan af máli þessu í hjeraði og fyrir yfirdóminum löglega leiðandi kostnað. Hinn stefndi hefur aptur á móti hvorki

mætt nje mæta látið fyrir yfirdóminum í máli þessu, og ber því að dæma það eptir hinum framlögðu skjölum og skilríkjum.

Áfrýjandinn hefur byggt kröfu sína um ógilding hinnar áfrýjuðu fúgetargjörðar á því, að það sjáist á rjettargjörðunum, bæði að hinn stefndi hafi ekki haft nægilegt eignar eða ábúðartilkall að hinum umrædda bæ, og að áfrýjandanum hafi ekki verið byggt út úr honum. Að því er snertir hið fyrra atriðið, eignarheimild hins stefnda til bæjarins, þá bera fúgetargjörðirnar með sjer, að hann hafi orðið hæstbjóðandi að bænum á opinberu uppboði, er framför 9. júnímán. f. á., og þar sem áfrýjandinn fer því fram, að skiptarjetturinn ekki hafi verið búinn að samþykkja boð hins stefnda þegar útburðargjörðin fór fram, er hann byggir á því, að sá 14 daga frestur, er skiptarjettinum var áskilinn í uppboðsskilmálunum til að afráða, hvort hann vildi samþykkja boðið eða ekki, hafi ekki verið liðinn þegar áfrýjandinn var borinn út, þá var það hvorttveggja, að skiptarjettinum var heimilt að samþykkja hið hæsta boð í bæinn hversu fljótt sem hann vildi áður en nefndur 14 daga frestur var útrunninn, enda er það alveg ranghermt af áfrýjandanum, að frestur þessi hafi ekki verið liðinn þegar útburðargjörðin fór fram, því að samkvæmt fúgetarjettargjörðunum fór uppboðið fram 9. júní f. á., en útburðargjörðin ekki fyr en 10. júlí næst áeptir, eða nærfellt 6 vikum seinna, svo að rjettargjörðirnar einmitt sýna, að optnefndur frestur var fyrir löngu liðinn, og að boðið því hlýtur að hafa verið samþykkt.

Með því að hinn stefndi þannig hefur keypt hinn umtalaða bæ á opinberu uppboði, sem ekkert er fram komið um, að síðar hafi verið raskað, og með því að honum í uppboðsskilmálunum er veitt heimild til að flytja

í bæinn mánuði eptir uppboðið, þá eru mótmæli áfrýjandans gegn lögmati eignar- og ábúðar tilkalls hins stefnda til bæjarins ekki á rökum byggð.

Hið sama er að segja um þá mótbáru áfrýjandans, að af fógetagjörðunum sjáist, að honum hafi ekki verið byggt út, því að í fógetagjörðunum segir einmitt með berum orðum, að hlutaðeigandi yfirvald hafi fyrir löngu verið búíð að gjöra áfrýjandanum aðvart um, að hann yrði að vera fluttur úr bænum fyrir 9. júlímán. f. á. eða 10 dögum áður en útburðargjörðin fór fram.

Samkvæmt því sem að framan er sagt verða mótbáru áfrýjandans gegn lögmati hinnar áfrýjuðu fógetagjörðar ekki teknar til greina, og ber því að staðfesta fógetagjörðina, og eptir þessum úrslitum og þar sem hinn stefndi ekki hefur mætt fyrir yfirdóminum, hlýtur málskostnaður fyrir honum að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hin áfrýjaða fógetagjörð á öröskuð að standa.
Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Mánudaginn 9. febrúarmán.

Nr. 31/1879.

Hið opinbera
gegn

Jóni faktor Steffensen.

Dómur:

Með dómi, kveðnum upp á lögregluþingi Reykjavík-urkaupstaðar 31. okt. f. á., er Jón Steffensen, verzlunarstjóri hjer í bænum, dæmdur fyrir óhlýðni gegn yfirvaldsksipun í 6 króna sekt til lögreglusjóðs nefnds kaupstaðar, en þeim dómi er eptir ósk hins kærða skotið til yfirdómsins.

Tilfnið til máls þessa er það, að lögreglustjórinn í Reykjavík hafði með auglýsingu 30. sept. f. á. bann-

að bæjarbúum, að við lögðum sektum, að slátra fje eða stórgripum á almannafæri eða opnum svæðum, er snúa út að götum bæjarins, og allstaðar annarstaðar en í portum eða að húsabaki; en daginn eptir ljét hinn kærði, er þó hafði lesið tjeða auglýsingu, slátra allmörgu fje á því nær óumgirtu stakkstæði fyrir norðan verzlunarhús Fischers verzlunar skamt frá götunni, og sinnti ekki áskorun lögreglustjórans um að hætta því. Hinn stefndi hefur viljað afsaka óhlýðni sína gegn þessari yfirvaldsskipun með því, að lögreglustjórinn hafi ekki átt með að banna honum að slátra fje á stakkstæði hans, þar sem það ætíð áður hafi verið gjört átölulaust, og að það hefði verið þvínær ókleyft fyrir hann að hlýðnast banninu. En eins og yfirdómurinn verður að álíta, að lögreglustjórinn hafi fullt vald til að gjöra fyrirskipanir, er lúta að því að halda uppi góðri reglu og vel-sæmi á strætum bæjarins og á almannafæri, þannig verður ekki sjeð, að hlutadeigandi lögreglustjóri hafi farið út yfir takmörk þessa embættisvalds síns með því að gefa út bann það, sem hjer um ræðir. Hinn kærði getur því ekki komizt hjá að sæta ábyrgð fyrir óhlýðni sína gegn þessari yfirvaldsskipun, og með því að sekt sú, sem ákveðin er í hjeradsdóminum, virðist hæfileg, þer að staðfesta hann, eins og hinum kærða þá einnig þer að greiða málsfærslulaun til sóknara og svaramanna fyrir yfirdóminum, er ákveðast 10 kr. handa hvorum.

Rekstur málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði lögreglurjettardómur á óraskaður að standa. Hinn kærði, Jón verzlunarstjóri Steffensen, greiði í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna

Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum,

Mánudaginn 15. marzmán.

Nr. 18/1879

Guðmundur Bjarnason
gegn

Bæjarfógeta E. Th. Jónassen.

Dómur:

Það eru tildrög þessa máls, að bæjarfógetinn í Reykjavík, sem skiptaráðandi, ljét bjóða upp á opinberu uppboðsþingi 10. sept. 1877 eptirlátnar eigur Ástu sál. Guðmundsdóttir á Vegamótum í Reykjavík. Meðal muna þessara var bærinn Vegamót, er búið átti, og varð áfrýjandinn, Guðmundur Bjarnason, hæst bjóðandi að honum fyrir 100 kr. Í uppboðsskilmálum þeim, sem lagðir voru fram við uppboðið, var þess eigi getið, að hinir seldu munir yrðu tilslegnir með skilyrði, en um sölu á bænum í lok uppboðsins var tilfærð svohljóðandi athugasemd:

«Nr. 69, bærinn að Vegamótum, var boðinn upp að geymdum rjetti vedhafanda með því skilyrði, að það væri komið undir samþykki skiptarjettarins, hvort hæsta boð yrði samþykkt eða ekki, og skyldi hlutað-eiganda gefin vitneskja um það frá skiptarjettinum innan hálfis mánaaðar; bauð Guðmundur Bjarnasson aðeins 100 kr., en aðrir eigi».

Af því, sem fram er komið í málinu, má sjá, að hinn 24. október 1877 eða 44 dögum eptir uppboðið, hefur sá maður, sem eptir löggildingu hjelt uppboðið fyrir bæjarfógetann, og sem einnig var innkröfumadur á hinu selda við uppboðið, krafð áfrýjandann um andvirði þess, er hann hafði keypt, alls 145 kr. 60 a., að

meðtöldu bæjarverðinu, 100 kr., og að áfrýjandinn hefur borgað af tjeðri upphæð 100 kr., en ætlast til þess, að hið ávantandi gengi til jafnaðar á móts við það, er hann ætti hjá búinu. Einnig sjest það af útskrift þeirri, er lögð hefur verið fram um tekjur og útgjöld búsins, að því hefur verið talið bæjarverðið til inngjalda með þessum 100 kr., og er þetta einnig gjört af skiptaráðanda á skiptafundi, er haldinn var í búinu þann 20. janúar 1879.

Á hinn bóginn er það fram komið í málinu, að uppboðshaldari sá, sem hjelt uppboðið 10. sept. 1877, og sem einnig var skiptaráðandi í búinu, nokkru seinna en uppboðið var haldið, en ótilgreint hvenær, muni hafa sagt áfrýjandanum, að hann ekki fengi bæinn fyrir þær 100 kr., er hann hafði boðið, en ef hann vildi bæta 100 kr. við, þá skyldi hann fá hann með 12 vikna borgunarfresti, og hefði áfrýjandinn gengið að þessu boði, en ekki fullnægt því.

Sala þessi mun þar næst af búsins hálfu hafa verið álitin sem úr gildi gengin, þareð hinn stefndi uppboðshaldari við opinbert uppboð þann 9. júní f. á. hefur selt bæinn sem eign búsins fyrir 240 kr. gegn mótmælum áfrýjanda, er voru felld með úrskurði.

Úrskurði þessum og uppboðsgjörð er skotið til þessa rjettar og hefur áfrýjandinn með þeim ummælum, að uppboðið hafi farið fram án þess að nokkur hafi komið fram sem beiðandi uppboðsins, beint málinu að bæjarfógetanum í Reykjavík sem uppboðshaldara og stefnt honum að standa til rjettar fyrir úrskurð sinn og meðferð á málinu; hefur hann því næst gjört þá aðalrjettarkröfu, að hin umrædda uppboðsgjörð með undangengnum úrskurði og annari meðferð á málinu verði dæmd ómerk í heild sinni með eða án heimvísunar, eða þá svo mikið af henni, að áfrýjandinn fái tækifæri til

fyrir uppboðsrjettinum að setja fram sannanir þær, er hann þykist hafa fyrir eignarrjetti sínum að bænum. En ef þessi krafa verður ekki tekin til greina, hefur hann krafizt þess, að hinn stefndi greiði sjer í skaðabætur fyrir tjón það, er hann hafi haft af uppboðinu eptir mati óvilhallra manna, minnst 100 kr., og allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað. Svo hefur hann og skotið því til yfirdómsins, hvort ekki sje nægilegt tilefni til þess að beita sektum gagnvart hinum stefnda uppboðshaldara samkvæmt tilskip. 23. desbr. 1735 § 4.

Hinn stefndi, sem samkvæmt hinni útgefnu stefnu og innihaldi málsfærslu hans hefur mætt aðeins sem uppboðshaldari, en ekki lýst því yfir, að hann mætti fyrir hönd búsins, sem einnig er óstefnt, hefur þar á móti gjört þá rjettarkröfu, að hinn áfrýjaði úrskurður og uppboðsgjörð verði staðfest, að áfrýjandinn verði skyldaður til að greiða málskostnað, og að talsmaður áfrýjandans verði sektaður fyrir ótilhlýðilegar kröfur gegn hinum stefnda uppboðsráðanda.

Hina fyrstu kröfu sína hefur áfrýjandinn byggt á því, að það hafi verið rangt að uppboðshaldarinn hafi haldið uppboðið af sjálfs dáðum, eða ex officio, án þess nokkur krefðist þess, og að requisitus ekki hafi haft nægilegt tækifæri til þess með eða án leiðbeiningar uppboðshaldarans að kynna sjer skjöl þau, er við uppboðshaldið voru lögð fram á móti honum. Að því er fyrri atriðið snertir getur rjetturinn ekki sjeð betur, en að með því að í byrjun uppboðshaldsins er beinlínis tekið fram, að fyrir hafi verið tekið að selja hinn umrædda bæ, tilheyrandi búi Ástu Guðmundsdóttir, sbr. einnig uppboðsskilmálana, sje af hálfu uppboðshaldarans nægilega og beinlínis látið í ljósi, að uppboðssalan ekki fari fram öðruvísi en fyrir hönd búsins og eptir beiðni

umráðanda þess. Um hið annað atriði bera nppboðs-gjörðirnar með sjer, að brjef það, dagsett 7. júní 1879, er var framlagt frá þeim uppboðshaldara, sem hjelt uppboðið 10. septbr. 1877, hafi verið áteiknað um framleggingu, og verður í sambandi við, að áfrýjandinn ekki hefur neitað því, að brjefið hafi verið framlagt við uppboðið, og af öðrum atriðum að álíta, að hann hafi haft bæði tækifæri og ástæðu til þess að geta sagt álit sitt um hin factisku atriði, er brjefið inniheldur, enda ber uppboðsgjörðin það með sjer, að áfrýjandinn hafi sjálfur þar á eptir beiðst úrskurðar um, hvort mótmæli sín yrðu tekin gild eða ekki, án þess að hann hafi óskað að færa meira sjer til málsvegar. Þar með er rjettlætt, bæði að uppboðshaldarinn ekki hefur veitt honum frekari leiðbeiningu, og að spursmálinu var ráðið til lykta með úrskurði. Aðalkrafa áfrýjanda verður því ekki tekin til greina.

Þar sem nú því næst kemur að þeirri rjettarkröfu áfrýjandans, að úrskurðinum og uppboðssölu þeirri, er við hann styðst, verði hrundið, er því strax, án þess lengra sje farið, til fyrirstöðu, að áfrýjandinn ekki hefur stefnt þeim seljanda eignarinnar, sem beinlínis er nefndur í uppboðsgjörðinni, og sem er bú Ástu sál. Guðmundsdóttur. Að vísu má sjá af skjölum málsins, að bú þetta er undir meðferð skiptarjettarins, og að það er þrotabú, samt að það er undir meðferð skiptaráðanda þess, sem hjer er stefndur sem uppboðshaldari, en þaraf leiðir enganvegin, að það sje nægilegt til þess að ná fullnaðarúrslitum gagnvart búinu, að stefna, eins og hjer hefur verið gjört, bæjarfógetanum fyrir uppboðshaldið, heldur verður að stefna skiptaráðandanum sem handhafa búsins fyrir þess hönd, en hann hefur búið til meðferðar ekki á sitt egið eindæmi, en með meira eða minna atkvæði þeirra, er hlut eiga að máli.

Áfrýjandinn hefur að vísu í stefnunni tekið fram, að þaræð enginn hafi komið fram sem beiðandi uppboðsins, þá haldi hann sjer til uppboðshaldarans, en þess var áður getið að uppboðsgjörðin sjálf ber með sjer, að salan fór fram fyrir hönd hins umrædda bús sem eiganda, og verður það því að skoðast sem beiðandi uppboðsins, er hafi þá ábyrgð sem af því leiðir.

Eptir hinum almennu grundvallarreglum laganna 1—4—1 má því ekki gjöra út um, hvort að búinu hafi, eptir sem á stóð, tilkomið rjettur til þess að selja eignina, og verður því að frávísa þessu atriði, og þá er aðeins eptir að meta, hvort þau störf, er uppboðshaldarinn hefur framkvæmt sem slíkur, án tillits til hins fyrra atriðis, skuli álítast þess eðlis, að þau beri að ógilda og honum að greiða skaðabætur.

Með því nú að eptir sem málið þannig fyrir liggur ekki verður talið í sjálfu sjer og skoðað útaf fyrir sig vítavert, að uppboðshaldarinn hafi látið söluinni verða framgengt, en aðalábyrgðin fyrir hana, ef til kemur, verður að hvíla á þeim, fyrir hvers hönd uppboðið hefur verið framkvæmt, þá leiðir þar af, að uppboðshaldarann verður að frífinna fyrir hinum heimtuðu skaðabótum og öðrum rjettarkröfum, er standa í sambandi þar við.

Eptir atvikum virðist málskostnaður eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn stefndi, bæjarfógeti E. Th. Jónassen, á sem uppboðshaldari fyrir rjettarkröfum áfrýjanda í máli þessu frí að vera. Að öðru leyti frávísast málinu. Málskostnaður falli niður.

Mánudaginn 5. aprílmán.

Mr. 5/1880.

Rjettvísín

gegn.

Sigurði Stefánssyni.

Dómur:

Þegar póstgufuskipið *Díana* 24. júnímán. f. á. lá á Seyðisfirði var annar stýrimaður á því staddur í landi seinni part dags; kom hann þá við hjá pósta-fgreiðslumanninum í kaupstaðnum, og bauðst til að taka með sjer póstsekkina, sem pósta-fgreiðslumaðurinn hafði lofað að flytja út á skip, og þáði pósta-fgreiðslumaðurinn það. Eptir að stýrimaður hafði tekið við póstsekkjunum gekk hann niður að sjó til þess að fara út á skip, en á leiðinni kom hinn ákærði, Sigurður Stefánsson, bóndi á Hánefsstaðaeyri, að honum og ávarpaði hann; en er stýrimaðurinn, sem ekki skildi hvað hinn ákærði sagði, ekki sinnti honum og hjelt leiðar sinnar, veitti hinn ákærði honum eptirför niður á bryggjuna og þegar þar var komið, bratt hann stýrimanninum út af bryggjunni niður í sjó. Stýrimaðurinn kom standandi niður, og náði sjórinn honum að eins upp í hnje, en 2 af póstsekkjunum duttu í sjóinn og vöknudn.

Út af þessu tiltæki hins ákærða hefur verið höfðað mál á móti honum í rjettvísinnar nafni fyrir auka-rjetti Norðurmúlasýslu, og með dómi, kveðnum upp 7. nóvbr. f. á., er hann dæmdur eptir hegningarlögum 25. júní 1869, 101. gr. 1. lið og 102. gr., saman-bornum við 40. gr., í 5 daga fangelsi við vatn og brauð og til að greiða allan kostnað af málinu, þar á meðal 6 kr. í málafærslulaun til svara-manns síns í hjeraði, en þeim dómi er eptir ósk hins ákærða skotið til yfirdómsins.

Með því að yfirdómurinn ekki fær álitid, að stýri-

maður á póstskipi verði talinn meðal þeirra sýslunarmanna hins opinbera, sem 99.—101. gr. hegningarlaganna á við, nje heldur, að það atvik, að hlutaðeigandi stýrimaður var að flytja póstsendingar, án þess þó að vera kvaddur til þess af yfirboðurum sínum, veiti heimild til að heimfæra ofbeldi það, er hann varð fyrir, undir nefndar lagagreinir, þá ber að dæma hinn ákærða sýknan af ákærum rjettvísinnar í máli þessu, eins og líka allur kostnaður af því á að greiðast úr opinberum sjóði, þar á meðal 6 kr í málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns hins ákærða í hjeraði, og málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors þeirra.

Málið hefur í hjeraði verið rekið með tilbærilegum hraða, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn ákærði Sigurður Stefánsson á að vera sýkn af ákærum rjettvísinnar í þessu máli. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns í hjeraði, Jóns ritstjóra Ólafssonar, og til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 6 kr. til hins fyrstnefnda og 10 kr. til hvors hinna síðarnefndu, greiðist úr opinberum sjóði.

6/1880

Hið opinbera

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

D ó m u r:

Mál þetta er höfðað í hjeraði að boði amtsins

gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen, eiganda laxveiðar í Elliðaánum, útaf því, að hann hafi brotið gegn 5. gr. í viðaukalögum við Jónsbókar landsleigubálks 56. kapitula um friðun á laxi, dags. 11. maí 1876. — Er þannig kærufnið það, að í laxakistum hans í nefndum ám sje mjórra milli rimla en svo, að 9 þumlunga gildur lax geti smogið þær, og er hann með dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Gullbringu og Kjósarsýslu 1. dag októbermán. 1879, dæmdur í 40 kr. sekt, er renni í sveitarsjóð Seltjarnarneshrepps, svo og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en þeim dómi er eptir ósk hins kærða áfrýjað til yfirdómsins.

Hinn 14. júlímán. f. á. fram fór að tilhlutun amtsins skoðunargjörð á veiðivjelum kærða í Elliðaánum. Hafði hlutaðeigandi dómari kvatt til þess 2 alþingismenn, bændurna Hjálm Pjetursson og Pál Pálsson. Í skoðunargjörð þessara manna segir, að laxakisturnar í Elliðaánum sjeu alls 4; nefnilega: í Suðuránni ein kista tvíhvolfuð í aðalkvíslinni, en í minni kvíslinni einhvolfuð kista, og í Norðuránni tvíhvolfuð kista, ogeinhvolfuð kista í kvísl, sem rennur úr aðalánni fyrir neðan tvíhvolfuðu kistuna; rimlarnir í kistunum sjeu á lengd minnst 1 alin $9\frac{1}{2}$ þuml., en mest 1 alin 13 þuml.; bilið milli rimlanna sje á flestum stöðum $1\frac{8}{12}$ þumlungs á stöku stöðum $1\frac{9}{12}$ þuml., og á 2 stöðum $1\frac{6}{12}$ þuml.; rimlarnir liggi lárjett, sjeu ferstrendir, og snúi randirnar hver móti annari rjettlínis. Þvínæst lýsa skoðunarmennirnir yfir því eindregnu álitu sínu, að enginn 9 þumlunga gildur lax geti smogið gegnum grindurnar í nefndum laxakistum; en í þessari yfirlýsing er gengið út frá því sem gefnu, að laxinn ávallt syndi á kviðnum; en til þess að hann komist þannig milli rimlanna þurfi, að þeirra álitu, víddin milli þeirra að vera góðir 3 þuml-

ungar, því það muni þvermál á 9 þumlunga gildum laxi frá kviði til hryggjar. Helzt eru skoðunarmennirnir á því, að laxinn geti ekki smogið milli rimlanna á hliðinni; þó þora þeir ekki að fullyrða þetta, en til þess að þeir komist á hliðinni gegnum rimlana, hljóti opið milli þeirra, að þeirra hyggju, að vera $\frac{1}{12}$ úr þumlungi víðara, en laxinn er þykkur.

Á hinn bóginn hefir kærði haldið því fram, að laxinn syndi á hliðinni, þegar hann vegna þrengsla eða mótspyrnu eða vatnsleysis ekki getur syndt á kviðnum, og að 9 þumlunga gildur lax geti smogið milli rimlanna í laxakistum sínum í Elliðaánum; hefur hann gjört það sennilegt með áliti dýrfróðra manna að svo muni vera, er hann segir um sunaðferð laxins, þegar að honum kreppir, eða vatn verður svo grunnt, að hann ekki getur syndt á venjulegan hátt.

Skoðunarmennirnir hafa ekki getað skýrt frá, hvert sje þvermál frá hlið til hliðar á 9 þumlunga gildum laxi, því þeir hafa ekki haft til skoðunar eða mælingar neinn 9 þumlunga lax, heldur einungis stærri laxa, og þegar þaraðauki þess er gætt, að engin rök eru leidd að því gegn neitun hins kærða, að skoðunarmennirnir beri skyn á laxveiði í laxakistum, þá verður skoðunargjörð þeirra ekki tekin til greina sem næg sönnun fyrir því, að 9 þumlunga gildur lax geti ekki smogið milli rimlanna í veiðivjelum hins kærða í Elliðaánum.

Með því nú að 5. gr. í ofan nefndum víðaukalögum 11. maí 1876 aðeins mælir svo fyrir, að milli rimla í grindum, sem í veiðivjelum eru hafðar, skuli vera svo mikið bil, að lax, sem er 9 þumlunga gildur, geti smogið grindurnar, en ekki tiltekur nákvæmar, hve stórt bilið þurfi að vera, til þess að lax með þessum gildleika geti smogið þær, og heldur ekki neinar nægar upplýsingar um þetta atriði eru fram komnar undir

máli því, sem hjer er áfrýjað, þá ber þegar af þessari ástæðu að dæma hinn kærða sýknan af ákærum hins opinbera í máli þessu, án þess að þörf gjörist að rannsaka, hvort sú sýknarástæða hins kærða sje á rökum byggð, að nefndar lagaákvarðanir nái ekki til laxveiðinnar í Elliðaánum, af því að hún sje eign einstaks manns.

Eptir þessum úrslitum málsins ber að greiða allan kostnað af því úr opinberum sjóði, þar með talin málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 kr. handa hvorum þeirra.

Við rekstur málsins í hjeraði er það athugandi, að liðið hefur á 4. mánuð frá því dómurinn var kveðinn upp og þangaðtil hann var birtur kærða eða umboðsmanni hans, án þess þó að yfirdómurinn finni næga ástæðu til að láta það varða ábyrgð. Fyrir yfirdóminum hefur sókn og vörn þess verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, kaupmaður H. Th. A. Thomsen, á að vera sýkn af ákærum hins opinbera í þessu máli. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

7/1880

Rjettvísín

gegn

Gísla Sigfússyni.

D ó m u r:

Með dómi aukarjettar Norðurmúlasýslu, sem kveðinn var upp 9. dag októbermánaðar f. á., er hinn á-

kærði, Gísli Sigfússon, fyrir að hafa veitt verzlunarþjóni N. C. Ö. Nielsen á Seyðisfirði áverka, dæmdur í 20 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, til einfalds fangelsis í 6 daga; svo er hann og dæmdur til að greiða Nielsen legukostnað með 37 krónum og allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Þessum dómi er eptir beiðni hins ákærða áfrýjað til yfirdómsins.

Hinn 28. dag janúarmán. f. á. nálægt 7. stund um kvöldið kom ákærði, Gísli Sisfússon, ásamt öðrum manni, að húsum Thostrups kaupmanns á Seyðisfirði; ætlaði hann að fá að komast í búðina, sem þá var búið að loka, til þess að fá keypt 1 pund af reyk-tóbaki; hitti hann búðardreng við verzlunina fyrir utan húsin og sagði honum erindi sitt, og beiddi hann að bera það fram við verzlunarþjón N. C. Ö. Nielssen; kom pilturinn aptur með þau boð, að þeir færu ekki í búð framar það kvöld; beiddi ákærði þá piltinn að skila til Nielsens, að hann vildi finna hann; en Nielsen gjörði honum aptur þau boð, að hann væri önnurum kafinn, og gæti ekki sinnt honum. Þá er þetta gjörðist voru þeir Gísli og fjelagi hans komnir inn í forstofuna; læsti þá Nielsen stofuhurðinni; en Gísli bardí á dyrnar nokkrum sinnum. Nielsen gekk þá fram í forstofuna og sagði, að ekki yrði farið í búð framar það kvöld; eptir þetta skiptust þeir Nielsen og ákærði á nokkrum orðum, og sagði Nielsen honum að fara út og tók um leið í öxl ákærða; segir Nielsen, að þá hafi Gísli tekið í skinntreyju hans, sem hann var í, og hafi bún þá rifnað, en þá hafi hann hrindt ákærða, og hafi hann þá dottið yfir þrepskjöldinn úr forstofunni fram í skúrinn. Nielsen fór svo inn til að skoða skemmdirnar á treyjunni, og að því búnu fór hann út snögglæddur með treyjuna til að sýna ákærða skemmd-

irnar á henni; en ákærði vildi ekki kaunast við, að sjer væri um að kenna. Eptir því sem sjeð verður á prófunum sló Nielsen þá nokkrum sinnum til ákærða með treyjunni, eða ýtti við honum; en Gísli hopaði á hæl um stund; þegar þeir voru komnir að pakkhúshorninu hljóp ákærði á Nielsen og felldi hann; fótbrotnaði þá Nielsen á hægri fæti; rjeð ákærði svo aptur að Nielsen, er var setstur upp, en hann gat hrundið ákærða frá sjer, tók hann þá í vinstri fót á Nielsen og dró hann lítið eitt úr stað; en Nielsen hljóðaði; ljet ákærði hann þá lausan og fór burt, en Nielsen var borinn inn.

Samkvæmt vottorði hlutaðeigandi hjeraðslæknis er ekki annað sýnt, en að Nielsen verði albati.

Af því, sem fram er komið í málinu, virðist auðsætt, að hinn ákærði, sem að vísu var nokkuð drukkinn, er hann veitti Nielsen áverkann, en þó ekki svo, að hann væri sín ekki fullkomlega meðvitandi, ekki hefur gjört það af fyrirhuguðu ráði, og er brot hans, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, og ekki áður hefur sætt ákæru eða hegningu, því af undirdómaranum með rjettu heimfært undir 205. gr. hegnl. síðari málslið, og með því hegningin samkvæmt nefndri lagagrein og 31. gr. sömu laga virðist hæfilega metin, eins og yfirdómurinn einnig verður að fallast á hinar aðrar ákvarðanir hjeraðsdómsins og ástæðurnar fyrir þeim, og sjerstaklega að því leyti hann hefur skyldað hinn ákærða til að greiða verzlunarþjón N. C. Ö. Nielsen 37 kr. í legukostnað, og allan málskostnað í hjeraði, þá ber að staðfesta undirrettardóminn.

Samkvæmt þessum úrslitum ber ákærða einnig að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal málsfærululaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 12. kr. til

hvors þeirra. Rekstur málsins í hjeraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum lög-mæt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómi undirrjettarins í þessu máli skal óraskað. Hinn ákærði, Gísli Sigfússon, greiði allan af á-frýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 12 kr. til hvors þeirra.

Hið ídæmda greiðist innan 8 vikna frá lög-birtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Mánudaginn 12. aprílmán.

22/1879 Landshöfðinginn fyrir hönd landssjóðsins
gegn

hjeraðslækni Þorsteini Jónssyni

D ó m u r:

Eptir að ráðherra Íslands hafði veitt landshöfð-ingjanum heimild til, ef til þess kæmi, að taka á móti málssókn á hendur landssjóðnum af hálfu Þorsteins Jónssonar, hjeraðslæknis á Vestmannaeyjum, útaf því, að hann þóttist eiga tilkall til hærri launa fyrir árin 1876-78, en honum höfðu greidd verið úr landssjóði að fyrirlagi stjórnarinnar og fjárveitingarvaldsins, höfð-aði tjeður hjeraðslæknir mál gegn landshöfðingjanum fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur til þess að fá dóm fyrir þessu tilkalli sínu, og með dómi, kveðnum upp fyrir nefndum rjetti 7. ágústmán. f. á., er landshöfð-inginn fyrir hönd landssjóðsins skyldaður til að greiða stefnandanum, Þorsteini hjeraðslækni Jónssyni, van-goldin laun úr landssjóði, nefnilega fyrir árið 1876: kr

38,33, fyrir árið 1877 kr. 230,00 og fyrir árið 1878 kr. 230,00, samtals kr. 498,33, með 5% vöxtum frá sáttakærudegi, 10. janúarmán. 1879, þangað til borgun fer fram, sem og til að greiða honum allan kostnað af málinu honum að skaðlausu. Þar á ofan er stefnand-anum dæmdur rjettur til að fá greiddar úr landssjóði eptirleiðis launabætur þær, er honum áttu að greiðast eptir reglum um launagreiðslu honum til handa fyrir 1. janúarmán. 1876, þar á meðal 60 kr. á ári í stað embættisjarðar. Þessum dómi hefur landshöfðinginn fyrir hönd landssjóðsins áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 13. septembermán. f. á., og hefur hann krafizt að verða sýknaður af öllum kærum og kröfum hins stefnda í þessu máli, en að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða áfrýjandanum allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Hinn stefndi hefur aptur á móti krafizt, að hinn áfrýjaði undirrjettardóm-ur verði staðfestur og áfrýjandinn skyldaður til að greiða allan málskostnað skaðlaust eða með einhverju nægilegu eptir rjettarins mati.

Eptir skýrslum þeim og skilríkjum, sem fram eru komin í máli þessu, er það þannig vaxið.

Í «Departementstidenden» fyrir 1865, bls. 491, var auglýst, að hjeraðslæknisembættið á Vestmannaeyjum væri laust, og að laun þau, sem embættinu fylgdu, væru 500 rdl. árlega og 30 rdl. árlega í stað bújarðar, sem væri greitt eptir fyrirmælunum um launaauka eptir kornverði í lögum 19. febrúarmán. 1861. Í auglýsing-unni var ennfremur tekið fram, að dómsmálastjórnin ætlaði að fara þess á leit, að þeim manni, sem yrði skipaður í embættið, yrði veitt með fjárlögunum fyrir næsta fjárhagsár þar á eptir (1866—67) samskonar launaviðbót og veitt var með lögum 19. janúarmán. 1863 embættismönnum þeim, sem þá sátu í hjerads-

læknisembættunum, og þeim, sem skipaðir yrðu í embætti á Íslandi, sem þá voru laus, en eftir því yrðu laun þessa hjeraðslæknis 600 rdl. á ári með 100 rdl. launaviðbót fyrir hverja 3 ára embættisþjónustu, þó þannig, að launin eigi færi fram úr 1000 rdl., en að peningabókunin í stað bújarðar hjeldist. Eftir að upphæð sú, sem stjórnin hafði farið fram á í þessu skyni, hafði verið veitt í fjárlögum fyrir 1866—67, var hinn stefndi skipaður í hjeraðslæknisembættið á Vestmannaeyjum 31. októbermán. 1867, og var honum síðan með fjárlögum fyrir 1870—71 veitt 100 rdl. launaviðbót frá 1. nóvembermán. 1870, og með fjárhagsáætluninni fyrir tímabilið frá 1. apríl til 31. desbr. 1873 önnur 100 rdl. launaviðbót frá 1. nóvembr. 1873, og þar sem launahækkunin eftir kornverði samkvæmt lögum 26. marzmán. 1870, 9. gr. var orðin að föstum launaauka, voru embættislaun hins stefnda 1. novbrmán. 1873 samtals 998 rd. eða 1996 kr. árlega. Að þessum launakjörum sat hinn stefndi þegar lög 15. októbermán. 1874 um aðra skipun á læknahjeruðunum á Íslandi og fleira öðluðust gildi. Í 3. gr. laga þessara eru launin handa 20. læknishjeraði, Vestmannaeyjum, ákveðin 1500 kr. á ári, en um hjeraðslækna þá, sem þá voru skipaðir í föst embætti, er svo fyrir mælt, að, ef þeir hafa meira í laun (að meðtöldum húsaleigustyrk og bújörð), en þeim bæri samkvæmt lögum, skuli fara eftir því, eem fyrir er mælt í hinum almennu launalögum, dags. s. d. I, 7. gr. Þessar launaákvarðanir þýddi stjórnin svo í brjefum 8. nóvembermán. 1875 og 28. febrúarmán. 1876 (Stjórnartíðindi fyrir Ísland 1875 B, bls. 102—104 og 1876 B bls. 34—38), að hjeraðslæknum þeim, sem þá voru, bæri frá 1. janúarmán. 1876 laun þau, sem veitt væru embættum þeirra í 3. gr. læknaskipunarlaganna 1. lið, og ef laun

þeirra væru hærri 31. des. 1875, ættu þeir samkvæmt 2. lið sömu greinar að halda því, sem fram yfir væri, sem launaviðbót fyrir sjálfa sig, en frekari launaviðbætur bæri þeim ekki. Samkvæmt þessu voru laun hins stefnda fyrir árin 1876 og 1877 ákveðin þannig, að honum bæri 1500 krónur í laun og 496 kr. í launaviðbót fyrir sjálfan sig hvort árið, og með fjárlögunum fyrir árin 1878 og 1879 voru laun hans ákveðin á sama hátt. Hinn stefndi hefur aptur á móti haldið því fram, að hann með veitingunni fyrir embætti sínu hafi samkvæmt fjárlögunum fyrir 1866—67, sbr. at-hugasemdir stjórnarinnar við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1876 og 1877 um 11. gr. 1, öðlast lögheimilaðan rjett ekki að eins til 1200 kr. árlegra launa að upphafi, heldur og til að fá 200 kr. launaviðbót fyrir hverra þriggja ára embættisþjónustu, þangað til launin væru orðin 2000 kr., og að auk 60 kr. á ári í stað bújarðar og launaauka eptir 9. gr. í lögum 26. marzmán. 1870, og þessum rjetti hafi læknaskipunarlögin 15. októbermán. 1875 ekki svipt sig; sjer hafi því borið 200 kr. launaviðbót eptir aldri frá 1. nóvbr. 1876 að telja, eins og sjer einnig bæri hin síðasta 200 kr. launaviðbót eptir aldri frá 1. nóvbr. 1879 auk tiltölulegs launaauka samkvæmt lögum 26. marz 1870 9. gr. Þessa skoðun hins stefnda getur yfirdómurinn ekki aðhyllst.

Eins og áður er sagt voru laun embættis þess, sem hjer um ræðir, þegar það var auglýst sem laust arið 1865, að eins 1000 kr. árlega og að auki 60 kr. í stað bújarðar, sem greitt var eptir fyrirmælunum um launaauka eptir kornverði. Á þessu var að visu sú breyting gjörð með fjárlögunum fyrir 1866—67, að launin voru hækkuð um 200 kr., en þar af leiðir engan veginn að hlutaðeigandi embættismanni hafi í

nefndum fjárlögum jafnframt verið veitt skuldbindandi fyrirheiti um 200 kr. viðbót fyrir hverja þriggja ára embættisþjónustu, uns launin urðu 2000 kr., því eins og opt nefnd fjárlög ekki innihalda neina ákvörðun þar að lútandi, þannig verður ekki álitid, að fjárlög, sem að eins ná yfir tiltekið tímabil, ákveði neitt um fjárframlög síðar, þegar það ekki með berum orðum er tekið fram. Hið sama er að segja um fjárlögin fyrir 1870—71 og fjárhagsáætluna fyrir tímabilið frá 1. apríl til 31. desbr. 1873, að þar er hinum stefnda að eins veittar tilteknar launaviðbætur, en ekkert fyrirheiti um samskonar launaviðbætur framvegis. Þegar þannig ekki verður álitid, að hinn stefndi hafi verið búinn að öðlast neinn lögheimilaðan rjett til frekari launaviðbóta, en hann þegar var búinn að fá, þá er lögin um aðra skipun á læknaþjónunum á Íslandi 15. október 1875 öðluðust gildi, getur honum því síður eptir þeim borið neitt tilkall til slíkra launaviðbóta, því hvað sem líður skoðun hins stefnda, að það hvorki sje samkvæmt orðum nje anda nefndra laga að svipta neinn embættismann þeim rjetti, sem hann var búinn að öðlast eptir eldri launaákvörðunum, þá er það auðsætt, að 3. gr. í optnefndum lögum í sambandi við 7. grein í hinum almennu launalögum s. d. ekki heimilar læknum þeim, sem þá voru skipaðir í embætti, neinn rjett til nýrri launaviðbóta, sem þeir ekki þegar voru búnir að öðlast lögmætt tilkall til, þegar lögin öðluðust gildi.

Samkvæmt því, sem að framan er sagt, fær yfirðómurinn ekki sjeð, að hinum stefnda beri tilkall til hærri embættislauna úr landssjóði, en honum hafa greidd verið að undanförmu, og ber því að dæma áfrýjandann sýknan af kærum og kröfum hins stefnda í

þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn, landshöfðinginn yfir Íslandi fyrir hönd landssjóðsins, á að vera sýkn af kærnum hins stefnda, Þorsteins Jónssonar, hjeraðslæknis á Vestmannaeyjum, í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Mánudaginn 3. maímán.

Nr 9/1880.

Hið opinbera
gegn

bændunum Kristni Magnússyni,
Sæmundi Sæmundssyni og fleirum.

Dómur:

Eptir að laxveiðivjolar H. Th. A. Thomsens kaupmanns í Reykjavík, sem er eigandi að laxveiði í Elliðaánum, höfðu verið rifnar úr ánum 25. júlímán. f. á., skipaði amtmaðurinn í suðuramtinu sýslumanninum í Kjósar- og Gullbringusýslu að höfða opinbert mál gegn bændunum Kristni Magnússyni í Engey, Sæmundi Sæmundssyni á Elliðavatni og öðrum þeim mönnum, sem höfðu verið með þeim að tjeðu verki, fyrir brot móti 298. gr. hinna almennu hegningarlaga. Samkvæmt þessari amtsskipun stefndi nefndur sýslumaður 26 bændum í Seltjarnarneshreppi með stefnu, dagsettri 19. ágústmán. næst á eptir, til að mæta fyrir lögreglurjetti Gullbringu- og Kjósarsýslu 29. s. m. að Mýrarhúsum, til þess að þola dóm til hegningar m. m. út af hinu umrædda tiltæki, en er enginn hinna stefndu mætti fyrir lögreglurjettinum hinn ákveðna dag, var málið tekið upp til dóms, og dómur kvæðinn

upp í því fyrir aukarjetti sömu sýslu 1. dag októbermán. f. á. með þeim úrslitum, að hinir kærðu skyldu hver um sig greiða 50 kr. sekt til landssjóðs eða sæta ella 15 daga einföldu fangelsi, sem og borga in solidum allan kostnað af málinu. Þessum dómi er eptir ósk 24 af hinum dómfelldu — 2 hafa unað við dóm-inn — áfrýjað til yfirdómsins.

Með því að mál þetta, eins og að framan er sagt, er höfðað og með það farið sem opinbert lögreglumál, í stað þess, að það hefði átt að höfðast í rjettvísinnar nafni og meðhöndlust sem sakamál, þá verður ekki komist hjá að dæma hinn áfrýjaða dóm og meðferð málsins í hjerði ómerkt, að því leyti, sem dómnum er áfrýjað, og ber þá að greiða allan kostnað af málinu, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 kr. handa hvorum þeirra, úr opinberum sjóði.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði undirrjettardómur og meðferð málsins í hjerði á, að því leyti áfrýjað er, ómerkt að vera. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Páls melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

Nr. 8/1880 Landshöfðingjaritari Jón Jónsson
 gegn
 yfirkennara H. Kr. Friðrikssyni.

Dómur:

Með landsyfirrjettarstefnu, dagsettri 12. febrúarmán. þ. á., hefur Jón ritari Jónsson áfrýjað úrskurði

bæjarfógetans í Reykjavík, upp kveðnum 22. janúar-mán. næst á undan, í vitnaleiðslumáli, er hann hafði höfðað til rjettlættingar brjefi nokkru, er hann hafði ritað skólastjóra Jóni Þorkellssyni, en sem Halldór yfirkennari Friðriksson áleit sig svo meiddan af, að hann út af því höfðaði meiðyrðamál gegn ritaranum eptir að hann til þess hafði þegið gjafsókn. Með úrskurðinum var áfrýjandanum neitað eptir kröfu yfirkennarans að leggja fyrir vitnið Jón skólastjóra Þorkellsson 4 spurningar, af því þær kæmu ekki málinu við, og væru alveg almenns efnis; eins áleit dómariinn það skyldu sína, að bera ekki upp fyrir vitnið Jón stiptsbókavörð Árnason helminginn af einni spurningunni, er áfrýjandinn hafði óskað, að lögð yrði fyrir það, og hefur dómariinn án efa gjört það af sömu ástæðu, þótt þess sje eigi getið.

Áfrýjandinn hefur krafizt þess fyrir yfirdóminum fyrst og fremst: að mótmæli hins stefnda gegn 2. og 3. spurningunni, er áfrýjandinn hafði óskað, að lagðar yrðu fyrir vitnið Jón skólastjóra Þorkellsson, verði eigi tekin til greina og til vara: að mótmæli hins stefnda gegn þeim 4 spurningum, er áfrýjandanum með úrskurðinum var meinað að lagðar væru fyrir áminnst vitni, verði eigi tekin til greina, heldur að spurningar þessar ásamt spurningunni, er hann eigi fjekk lagða fyrir vitnið Jón stiptsbókavörð Árnason (og þær aðrar spurningar, er hann í sambandi við þær kynni að setja fram) verði lagðar fyrir hlutaðeigandi vitni, samkvæmt nánari kröfum sínum; og hefur hann enn fremur krafizt þess, að á hverja kröfuna sem rjetturinn svo fjellist, verði hinn stefndi dæmdur til að greiða sjer allanaf málinu í hjeraði og fyrir yfirdóminum löglega leiðandi kostnað.

Þar á móti hefur hinn stefndi krafizt þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði staðfestur og áfrýjandinn

dæmdur til að greiða sjer hæfilegan málskostnað eptir rjettarins mati.

Að því nú aðalrjettarkröfu áfrýjandans snertir, þá hefur hann skýrt svo frá, að hann með annari og þriðju spurningunni hafi viljað sanna, að hinn stefndi hafi með einhverju athæfi valdið því, að hinn lærði skóli hafi verið hrópaður í útlandu blaði fyrir óstjórn; hann sje lögsóktur fyrir að hafa sagt þetta, og því beri sjer rjettur til að fá það upplýst. En þótt áfrýjandanum bæri nú sjer til sýknar að sanna þetta, þá verður eigi sjeð, að hann með áminnstum spurningum geti gjört það, því fyrri spurningin miðar eigi til að upplýsa annað en það, að skólinn hafi verið hrópaður fyrir óstjórn í útlandu blaði eptir það, að yfirkennaranum hafði verið synjað um skólastjóraembættið, og hin síðari, hvort vitnið eigi hefði heyrt það sagt, að hinn stefndi eða sonur hans væru höfundar að tjeðum greinum, af ástæðum, sem í spurningunum eru nefndar. Þar eð nú þannig spurningar þessar virðast að vera svo lagaðar, að svar hlutaðeigandi vitnis upp á þær hvorki geti sannað til eða frá, hvort áminnst kæra sje á rökum byggð eða eigi, eða með öðrum orðum vera málinu óviðkomandi, þá verður eigi fyrnefnd aðalkrafa áfrýjandans tekin til greina; en þar af leiðir þá aptur að varakrafa hans verður eigi heldur tekin til greina, því hún er langtum yfirgrípsmeiri en aðalrjettarkrafan, og ber þess vegna að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð og skylda áfrýjandann til að lúka hinum stefnda kostnað þann, er hann hefur beðið af áfrýjuninni, er metst 12 krónur.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vottast, að það hefur verið flutt vítalaust.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður á óraskaður að standa.

Í málskostnað lúki áfrýjandinn, Jón landshöfðingjaritari Jónsson, hinum stefnda, Halldóri yfirkennara Friðrikssyni, 12 kr. innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Nr. 10/1880

Hið opinbera
gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

D ó m u r:

Eptir að amtmaðurinn yfir suðuramtinu að undirlagi landshöfðingja hafði boðið sýslumanninum í Gullbringu og Kjósarsýslu að höfða mál gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen, eiganda laxveiðar í Elliðaánum, svo útkljáð yrði með dómi, hvort hann hafi brotið gegn 2. gr. viðaukalaga 11. maímán. 1876, stefndi sýslumaðurinn Páli málaflutningsmanni Melsteð fyrir hönd kaupmanns Thomsens fyrir það, að hann, með því að þvergirða nefndar ár, hefði brotið gegn annari grein viðaukalaga 11. maímán. 1876, og með dómi gengnum fyrir aukarjetti Gullbringu- og Kjósarsýslu 30. desembermán. f. á. var Páll Melsteð fyrir hönd kaupmanns Thomsens dæmdur í 40 kr. sekt til sveitar-sjóðs Seltjarnarneshrepps og til þess að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað.

Þessum dómi er eptir ósk hins dæmda áfrýjað til yfirdómsins.

Þess skal fyrst getið, að með því að málaflutningsmaður Páll Melsteð hefur fullt umboð af hendi kaupmanns Thomsens til þess að taka á móti málshöfðun, er snertir fasteignir hans hjer á landi, þar með taldar Elliðaárnar, var rjett að stefna honum fyrir hönd Thomsens. Aptur á hinn bóginn virðist miður rjett í þessu máli, sem höfðað er af hálfu hins opin-

bera til sekta, að dæma umboðsmanninn fyrir hönd umbjóðandans, þótt yfirdóminum eptir atvikum ekki finnist ástæða til fyrir þá sök að ónýta undirrettar-dóminn.

Það er viðurkennt, að kaupmaður H. Th. A. Thomsen veiðir lax í Elliðaánum meðal annars með því að þvergirða þær með gördum og laxakistum; hefur hann gjört þetta í mörg ár, enda þykist hann einn eiga alla laxveiðina í ánum, og út frá því, að hann einn eigi hana, er bæði gengið í stefnunni til undirdómsins og eins í málshöfðunarskipuninni; spurning sú, sem ákærvaldið hefur hjer lagt fyrir dómstólana, er því aðeins sú, hvort ákærði hafi brotið gegn lögum, sem sje viðaukalögum 11. maí 1876, 2. gr., með því að þvergirða Elliðaárnar, þótt hann einn eigi alla laxveiði í þeim, og sje svo, hverja sekt hann með því hafi bakað sjer.

Þegar leysa skal nú úr þessari spurningu verður yfirdómurinn að leggja sjerstaka áherzlu að það atriði, að tjeð lög eptir fyrirsögn sinni aðeins eru viðaukalög við 56. kapítula í landsleigubálki Jónsbókar, en með þeim orðum virðast lögin benda á, að tilgangurinn með þeim sje ekki sá, að breyta fyrirmælum nefnds kapítula, heldur sá, bæði að skýra þau betur og að bæta við þau ýtarlegri ákvörðunum í sömu stefnu.

Að því nú er sjerstaklega snertir 2. gr. í viðaukalögunum, þá tekur hún upp bannið í Jb. Llb. 56. kap. gegn þvergirðingum í veiðiám, og skipar nákvæmar fyrir um, hverjar girðingar og fastar veiðivjelar sjeu bannaðar, alveg í sömu stefnu eins og Jónsbók, en þar sem ákvarðanir hennar eptir fyrirsögn laganna aðeins eru viðauki við ákvarðanir Jónsbókar, þá virðast þær ekki geta átt við aðrar veiðiár en þær, sem Jónsbók á við, það er ár, sem fleiri en einn eiga veiði í, enda

koma orð nefndrar lagagreinar alls eigi í bága við þenna skilning, heldur virðist niðurlag greinarinnar einmitt styrkja hann.

Samkvæmt áður sögðu fær yfirdómurinn því ekki sjöð, að Thomsen kaupmaður hafi brotið gegn 2. gr. viðaukalaga 11. maímán. 1876, þegar hann er álitinn að eiga alla laxveiðina í Elliðaánum, og ber því að dæma hann sýknan af kærur hins opinbera í þessu máli, og að greiða allan kostnað af því, bæði í hjeraði og fyrir yfirdómi, þar á meðal málsfærslulaun hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, sem ákveðast 10 kr. handa hvorur þeirra, úr opinberum sjóði.

Það er að vísu svo, að undirdómurinn hefur skipað málaflutningsmann P. Melsteð til að verja kaupmann Thomsen í hjeraði, en þar sem Páli Melsteð var stefnt fyrir hönd kaupmanns Thomsens, gjörðist þess ekki þörf, enda verður yfirdómurinn að álíta, að honum eptir atvikur ekki beri nein málsvarnarlaun í hjeraði. Málið hefur í hjeraði verið rekið með tilhlýðilegum hraða, og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, kaupmaður H. Th. A. Thomsen, á að vera sýkn af kærur hins opinbera í þessu máli. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 10. maímán.

Nr. 26/1879

Christen Havsteen

gegn

Jóni Þorkellssyni

Dómur:

Mál þetta er risið útaf hval, er rak 13. dag aprílmán. 1876 inn við Þórðarhöfða á millum bæjanna Bæjar og Höfða, og sem Bæjarmenn slóu hendi sinni yfir og tóku til sín, þaræð þeir álitu, að jörðin Bær ætti allan reka þar inn við Þórðarhöfða, er hvalinn rak. Aftur á móti áleit verzlunarmaður Christen Havsteen, að land það, er hvalinn rak á, lægi nndir eignarjörð sína Höfða, og að sjer bæri því hvalurinn, gjörði þessvegna tilkall til hans, og fjeck við sátt hjá eiganda annarar hálfleundunnar í Bænum nokkurn hluta af hval þeim, er hann hafði tekið til sín, en þaræð eigandi hinnar hálfleundunnar, bóndinn Jón Þorkellsson á Svaðastöðum, eigi vildi viðurkenna, að Christen ætti nokkuð í hvalnum, höfðaði Christen mál gegn honum og heimtæði, að hann greiddi sjer hálfu andvirði hvalsins, annaðhvort með 1198 kr., eða eftir mati óvilhallra manna, en með dómi sýslumannsins í Skagafjarðarsýslu 13. júlí f. á. var Jón dæmdur sýkn af kröfum Christens. Þessum dómi hefur nú Christen Havsteen skotið til yfirdómsins og gjört þar sömu aðalkröfu og fyrir undirdóminum. — Áfrýjandinn byggir kröfu sína til hvalsins einkum á því, að í Sigurðarregístri standi þar sem verið er að telja upp reka Hóladómkirkju: »frá Þórisstaðalæk og inn til fornu varar allan hvalreka, utan »hinn sextánda part á Bær, en viðreka og flutningar »inn til þess, er kirkja bryddir undan höfða suður »heima á Höfða; Bæjarreka með öllum gögnum«; en hvernig sem menn nú vilja skilja þetta í regístrinu

— málsaðilum kemur eigi saman um það, hvar «Fornavör» hafi verið —, þá er regístrið á þessum stað aðeins að gefa vitnisburð um, hverjir rekar þá hafi fylgt Hóladómkirkju, en ekki um það, hverjir rekar eða land fylgi jörðinni Höfða, og getur því eigi verið sönnun um rekarjett þessarar jarðar gagnvart jörðinni Bæ. Jarðir þessar urðu báðar eign Hóladómkirkju 1388, en voru síðan seldar 1802 hvor, eins og aðrar jarðir stólsins, er þá voru seldar, með reka þeim, er stóllinn atti fyrir landi hennar. Undir málinu eru nú engin skilríki eða brjef komin fram fyrir landeign þessara jarða, eða um föst landamerki millum þeirra, en þar á móti nokkur skilríki fyrir því, að báðar jarðirnar hafi átt og notað í langan tíma Þórðarhöfða, sinn helminginn hvor, en ekki eptir neinum föstum merkjum, heldur í sameiningu eða að ódeildu, og verður hann því að skoðast sem sameign þeirra, en þaraf leiðir þá aptur, að það sem rekur undir höfðanum eða kringum hann verður að vera sameign þeirra eptir sömu tiltölu, og að hvalurinn því hafi borið báðum jörðunum í sameiningu eða sinn helmingurinn hvorri, og samkvæmt þessu ber því að dæma hinn stefnda skyldan til að lúka áfrýjandanum helminginn af andvirði hvals þess, er hann tók til sín, að kostnaði frádregnum, eptir mati tveggja dómkvaddra óvilhallra manna, er þó eigi á að vera meira en 599 kr. og 5% vexti af matsupphæðinni frá sáttakærudegi til þess greitt verður. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður. Laun hinna skipuðu talsmanna áfrýjandans, er fengið hefur gjafsókn fyrir báðum rjettum, ákvarðast, til þess í hjerði 20 kr., og til þess fyrir yfirdóminum 30 kr., er greiðist úr opinberum sjóði.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vottast, að meðferð þess hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn stefndi, bóndinn Jón Þorkellsson á Svaðastöðum, á að lúka áfrýjandanum, verzlunarmanni Christen Havsteen, helminginn af andvirði hins umþráttada hvals, er hann tók til sín, að kostnaði frá dregnum, eptir mati tveggja dómkvaddra óvilhallra manna, en þó skal gjald það eigi meira vera en 599 kr. og 5⁰/₁₀₀ vexti af matsupphæðinni frá sáttarkærudegi til þess hún verður greidd. — Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Laun hins skipaða talsmanns áfrýjandans í hjeradi, verzlunarstjóra Snorra Pálssonar, 20 kr., og fyrir yfirdóminum, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar, 30 kr., lúkist úr opinberum sjóði.

Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 12/1880

Rjettvísinn

gegn

Sigurði Jónssyni í Lambhaga.

Dómur:

Með dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Mýra- og Borgarfjardarsýslu 31. maímán. f. ár, er Sigurður Jónsson á Lambhaga í Skilmannahreppi dæmdur fyrir ólöglegar lækningar til að greiða 40 kr. sekt til sveitarsjóðsins í tjeðum hreppi og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til svaramanns síns í hjeradi, Þórðar bónda Þorsteinssonar á Leirá, 4 kr. í málsfærslulaun, en aptur á móti er hinn ákærði sýknaður af kæru hins opinbera útaf óleyfilegri

meðalasölu. Þessum dómi er af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Með eigin játningu hins ákærða, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna, og öðrum skýrslum, sem fram eru komnar undir rekstri málsins, er það löglega sannað, að hann um mörg undanfarin ár hafi fengist við lækningar, sjer í lagi eptir homöopathiskum reglum og með homöopathiskum meðölum, án þess að hann hafi leyst af hendi opinbert próf í læknisfræði eða fengið leyfi til að hafa lækningar um hönd. Þetta atferli hins ákærða er af undirdómaranum rjettilega heimfært undir tilskip. 5. septbr. 1794, 5. gr., án þess að það geti komið til greina, hvort skaði hefur hlotizt af lækningartilraunum hins ákærða eða ekki, og virðist hegningin samkvæmt tjeðum lagastað, sam-anbornum við tilskipun 24. janúar 1838, 3. gr., hæfilega ákveðin 20 kr. sekt, er renni í hlutaðeigandi sveitarsjóð. Þar sem hinn ákærði einnig hefur verið sakaður um óleyfilega meðalsölu, þá verður yfirdómurinn að vera á sama máli og undirdómarinn um það, að það sje ekki nægilega sannað, að hinn ákærði hafi sjerstaklega haft um hönd meðalasölu, eða látið af hendi meðöl fyrir ákveðna borgun, heldur virðist svo, sem hann aðeins hafi látið úti meðöl við þá, sem leituðu lækninga hjá honum, og ekki tekið aðra borgun en þá, sem honum var boðin fyrir lækningartilraunina í heild sinni, en fyrir slik meðalaútlát virðist hinn ákærði ekki verða látinn sæta ábyrgð sjerstaklega. Með þeirri breytingu á hegningunni, sem að framan er sagt, ber þannig að staðfesta undirrjettardóminn, einnig að því er snertir málskostnað í hjeraði, og bær hinum ákærða þá einnig að greiða allan kosnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns

fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 kr. handa hvorum þeirra.

Sá dráttur, sem orðið hefur á rekstri málsins í hjeraði, virðist vera nægilega rjettlættur af undirdóm-
aranum, og því vottast, að meðferð málsins í hjeraði
hafi verið vítalaus, eins og líka sókn og vörn þess
fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt,

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur á óraskaður að standa, þó
þannig, að hin ákveðna sekt færist niður í 20
krónur. Hinn ákærði Sigurður Jónsson greiði
allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað
þar á meðal í málsfærslulaun til sóknara og svara-
manns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna
Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors
þeirra.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lög-
legri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 24. maímán.

Nr. 1/1880.

Einar Oddsson

gegn

H. Th. A. Thomsen.

D ó m u r :

Með stefnu, dagsettri 8. janúarmán. þ. á., hefur
Einar Oddsson á Ósi áfrýjað til yfirdómsins dómi
gengnum fyrir aukarjetti Gullbringu- og Kjósarsýslu
29. júlí f. á., með hverjum hann fyrir að hafa verið í
verki með, þá er laxakistur Thomsens kaupmanns í
Ellidaánum 17. ágúst 1878 voru brotnar, er dæmdur
í 10 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd

í ákveðinn tíma, til einfalds fangelsis í 3 daga, til að bæta kaupmanni Thomsen fyrir spjöll á veiðivjelum 38 kr. 22 aur., og málskostnað 30 kr., og hefur hann krafizt, að nefndur aukarjettardómur verði annaðhvort dæmdur ómerkur með eða án heimvísunar, eða þá úr gildi felldur og honum gjörsamlega hrundið þannig, að hann verði dæmdur sýkn af kærum og kröfum stefnda í þessu máli og hann skyldaður til að greiða sjer málskostnað m. m. Aptur á móti hefur stefndi krafizt, að áfrýjandinn verði dæmdur til hörðustu hegningar, hæfilegra skaðabóta og til að greiða 100 kr. í málskostnað fyrir báðum rjettum; en þar sem hinn stefndi ekki hefur áfrýjað undirrjettardóminum, þá getur ekki komið til tals að dæma áfrýjandann í hærri hegningu eða meiri fjárútlát, en ákveðin eru í tjeðum dómi.

Hinn stefndi, kaupmaður H. Th. A. Thomsen, hefur máli sínu til sönnunar lagt fram eptirrit af vitnaleiðslu, sem fram hefur farið í öðru samkynja máli, og með því áfrýjandi ekki hefur mótmælt því, að hún verði í þessu máli skoðuð sem sönnunargagn, heldur miklu fremur sjálfur skýrskotað til hennar að nokkru leyti, verður að taka hana til greina í þessu máli, svo langt sem hún nær.

2 vitni samhljóða hafa borið, að áfrýjandinn hafi verið viðstaddur meðal þeirra manna, sem 17. ágúst 1878 brutu veiðivjelar stefnda í Elliðaánum, og látið í ljósi það álit sitt, að áfrýjandinn hafi verið einn af forgöngumönnum þessa verknaðar, þótt þeir ekki hafi sjeð hann aðhafast neitt, er að því lyti, nje heldur að hann hafi lagt hönd á verkið. Áfrýjandi hefur að vísu neitað því sem ósönnuðu, að hann hafi verið við staddur nefndan dag í árhólmunum, en þetta verður ekki skoðað sem eindregin og skýr neitun, enda hafa vitnin hiklaust borið, að hann hafi þar verið.

Yfirdómurinn verður nú að álíta sannað, að áfrýjandi hafi verið viðstaddur meðal þeirra manna, sem 17. ágúst 1878 unnu umgelið verk; en á hinn bóginn eru að eins miklar líkur fyrir, að hann hafi verið í vitorði með eða sammældur þeim mönnum, er að verkinu unnu, og virðist því úrslit málsins eiga að vera komin undir því, að áfrýjandi vinni eið að því, að hann ekki hafi verið í vitorði með þeim mönnum, sem verkið frömdu.

Vinni hann svofelldan eið, á hann að vera sýkn af kærum og kröfum stefnda í þessu máli, og virðist málskostnaður þá eiga að falla niður. En treysti hann sjer ekki til að vinna svofelldan eið, skal hann samkvæmt 298. gr., sbr. 31. gr. almennra hegningarlaga 25. júní 1869, greiða 10 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, sæta einföldu fangelsi í 3 daga; svo greiði hann og þá í skaðabætur til stefnda 38 kr. 22 auru — gegn upphæð þessari eru engin mótmæli af hendi áfrýjanda fram komin —, og í málskostnað fyrir báðum rjettum 40 krónur. Þar sem talsmaður áfrýjandans í framhaldssókn sinni frá 19. f. m. hefur viðhaft þau ummæli, að talsmaður hins stefnda hafi farið með «mjög djörf ósannindi og talsvert illviljuð», þá ber samkvæmt kröfu hins síðarnefnda að dæma þessi ummæli dauð og ómerk, en hinsvegar virðist ekki fullnæg ástæða til að sekta talsmann áfrýjandans fyrir ósæmilegan rithátt.

Því dæmist rjett að vera:

Svo framarlega sem áfrýjandi þessa máls, Einar Oddson, eptir löglegan undirbúning á sínu varnarþingi vinnur eið að því, að hann ekki hafi verið í vitorði eða ráðum með þeim mönnum, sem 17. ágústmán. 1878 skemmdu og brutu veiðivjelar kaup-

manns H. Th. A. Thomsens í Elliðaánum, á hann að vera sýkn af kærum og kröfum stefnda í þessu máli, og fellur þá málskostnaður niður. En treysti hann sjer ekki til að vinna svofelldan eið, á hann að greiða 10 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, sæta 3ja daga einföldu fangelsi. Syo greiði hann þá og stefnda skaðabætur 38 kr. 22 aura, og í málskostnað fyrir báðum rjettum 40 kr. Þau hjer að framan greindu ummæli talsmanns áfrýjandans um talsmann hins stefnda eiga dauð og ómerk að vera.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lög-birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 7. júnímán.

Nr. 3/1880

Verzlunarstjóri S. Richter
gegn

Sigríði Magnúsdóttur

Dómur:

Mál þetta er höfðað í hjeraði af S. Richter verzlunarstjóra í Stykkishólmi í umboði Wendels, forstjóra fyrir verzlun N. Chr. Grams á Dýrafirði, sem aðal-sækjanda, gegn Sigríði Magnúsdóttur, páverandi á Ingjaldshóli í Snæfellsnessýslu, til borgunar á 100 krónum, sem bróðir hennar, Einar Magnússon í Hvammi, skulðar nefndri verzlun, og sem Sigríður eptir framburði Wendels hafði skuldbundið sig til að borga fyrir hann sumarið 1875, og til tryggingar fyrir borguninni fengið Wendel að handseldu veði 4 hluta-brjef Gránufjelags, hljóðandi samtals uppá 200 kr. Sigríður Magnúsdóttir hefur aptur höfðað gagnsókn gegn

Richter og krafizt, að hann skili sjer aptur nefndum hlutabrfefum, og borgi sjer fyrir ár hvert, frá 1. apríl 1875 að telja, 5 kr. af hverjum 100 krónum í ákvæðis-verði hlutabrfefanna, fyrir að hafa haldið þeim fyrir sjer. Með dómi þeim, er kveðinn var upp í máli þessu fyrir aukarjetti Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu 24. nóvembermán. f. á., er aðalsækjandinn skyldaður til að láta af hendi við gagnsækjandann innan 4 vikna frá birtingu dómsins, hin nefndu hlutabrfef Gránufjelagsins að við lagðri 4 kr. sekt fyrir hverja viku, er hann óhlýðnast dóminum, en málskostnaður er látinn falla niður; aptur á móti er ekkert dómsatkvæði lagt á kröfur sækjandans í aðalmálinu. Þessum dómi hefur Richter verzlunarstjóri áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dags. 17. janúarmán. þ. á., og að fengnu konunglegu leyfisbrjefi lagt fram ný skjöl og skilríki í málinu; hefur hann krafizt, að verða dæmdur sýkn af kröfum hinnar stefndu Sigríðar Magnúsdóttur, en að hún þar á móti verði skylduð til að greiða sjer þá umþrættu 100 kr. skuld með 4% vöxtum árlega frá sáttadegi til borgunardags ásamt öllum málskostnaði fyrir undir- og yfir- rjetti skaðlaust eða með einhverju nægilegu eptir yfirdómsins mati. Hin stefnda hefur aptur á móti hvorki mætt nje mæta látið af sinni hendi fyrir yfirdóminum, og ber því að dæma málið eptir hinum framlögðu skjölum og skilríkjum.

Að því er fyrst snertir þá kröfu áfrýjandans, að hin stefnda verði dæmd til að greiða hina umþrættu 100 kr. skuld Einars bróður síns til verzlunar N. Chr. Grams á Dýrafirði, þá hefur, eins og áður er sagt, enginn dómur gengið um það atriði í hjeradi, og getur yfirdómurinn því ekki lagt á það neitt dómsatkvæði, heldur ber að vísa málinu að þessu leyti frá yfirdóminum; en þó að yfirdómurinn þannig ekki geti lagt

fullnaðar dóm á mál það, sem höfðað var sem aðalmál fyrir undirrjettinum, virðist ekkert geta verið því til fyrirstöðu, að yfirdómurinn leggi dóm á hitt málið sem sjálfstætt mál, þó að það upprunalega væri höfðað sem gagnsóknarmál.

Eins og að framan er á vikið, heldur áfrýjandinn því fram, að hin stefnda hafi fengið verzlunarstjóra Wendel í hendur hlutabrief þau, sem gagnsóknarmálið í hjerði er útaf risið, til tryggingar fyrir því, að hún borgaði fyrir Einar bróður sinn 100 kr. skuld, sem hann árið 1874 var kominn í við verzlun N. Chr. Grams á Dýrafirði; þessa skuld hafi hin stefnda lofað að borga sumarið 1875, en hún sje enn óborguð, og því finni hann sjer ekki skylt að skila henni hlutabriefunum fyr en hún borgi skuldina. Hin stefnda hefur borið á móti því, að hún hafi veðsett hlutabriefin fyrir þessari skuld bróðir síns, en hún skýrir svo frá málavöxtum, að Wendel verzlunarstjóri hafi haustið 1874 lofað henni að útvega Einari bróður hennar rýmra jarðnæði og peninga til að kaupa fyrir kú, og hafi hún fengið honum hlutabriefin til tryggingar fyrir borgun kýrverðsins, en með því að Wendel hafi aldrei útvegað peninga fyrir kúna, og kýrin því aldrei verið keypt, álítur hún sig lausa allra mála og eiga heimting á að fá hlutabrief sín aptur. Með skjölum þeim og skilríkjum, sem fram eru komin í málinu af hendi áfrýjandans, einkum með þingsvitni, sem tekið hefur verið fyrir aukarjetti Ísafjardarsýslu, og sem áfrýjandinn hefur lagt fram fyrir yfirdóminum, verður það að álítast löglega sannað, að hin stefnda við áminnst tækifæri hafi skuldbundið sig til að borga í kauptíð 1875 fyr nefnda 100 kr. verzlunarskuld, sem Einar bróðir hennar þá var í við verzlun þá, er Wendel veitir forstöðu, og lofað Wendel að gefa honum tryggingu fyrir

því. Að vísu hafa vitnin ekki sjeð hina stefndu fá Wendel í hendur hin umtöluðu hlutabrief Gránufjelagsins, en með því að hann strax eptir viðræðu sína við hana sagði þeim, að hin stefnda hefði fengið sjer þau í hendur sem trygging fyrir borgun áminnstrar skuldar, og hin stefnda hinsvegar ekki hefur gjört neina tilraun til að sanna sögusögn sína um loforð Wendels, verður að álíta, að áfrýjandinn hafi leitt næg rök fyrir heimild sinni til að halda hinum umþráttuðu hlutabriefum, þangaðtil hin stefnda hefur uppfyllt skuldbindingar sínar við hann.

Samkvæmt framantöldu ber að dæma áfrýjandann sýknan af kærum og kröfum hinnar stefndu í þessu máli, en málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjandinn, verzlunarstjóri S. Richter, á að vera sýkn af kærum og kröfum hinnar stefndu, Sigríðar Magnúsdóttur, í þessu máli, en að öðru leyti vístast málinu frá yfirdóminum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Mánudaginn 21. júnímán.

Nr. 11/1880

Eiríkur Ásmundsson
gegn

E. Egilsson fyrir hönd
dánarbús O. P. Möllers.

Dómur:

Með stefnu, dagsettri 30. marzmán. næstl., hefur áfrýjandi þessa máls, Eiríkur Ásmundsson, skotið til yfirdómsins dómi, gengnum fyrir bæjarþingi Reykjavíkur kaupstaðar 18. desembermán. f. á., og er hann með þeim dómi skyldaður til að greiða stefnda 219 kr. 92

a. og 5% vexti af þessari upphæð frá sáttakærudegi til borgunardags, svo og 12 kr. í málskostnað. Hefur hann krafizt, að hann verði dæmdur sýkn af kærur og kröfum hins stefnda í þessu máli, gegn því, að hann borgi stefnda 70 kr., og að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða sjer málskostnað bæði fyrir undir- og yfirdómi skaðlaust eða með einhverju nægilegu, annaðhvort skilyrðislaust, eða með því skilyrði, að hann treysti sjer til að vinna eið að þeirri sögn sinni, að hann hafi ekki látið taka út eða tekið út peninga þá og vörur, er getur um í hiaum framlagða reikningi yfir viðskipti hans við verzlun Ó. P. Möllers heitins, að hafi verið afhentar öðrum en sjálfum honum, konu hans eða syni. — Á hinn bóginn hefur hinn stefndi krafizt, að undirrjettardómurinn verði staðfestur.

Skuldakrafa sú, sem hjer er umtalsefni, felst í reikningi ódagsettum og óundirskrifuðum, en sem málsþörtunum hefur komið saman um að sje viðskiptareikningur áfrýjanda við verzlun Ó. P. Möllers heitins. Í reikningi þessum er fólgið sumpart það, sem áfrýjandi hefur sjálfur tekið eða látið taka út, eptir því, sem talast hefur til undir rekstri málsins, 70 kr., sumpart stefnukostnaður, sem svo er nefndur í reikningnum, að upphæð 2 kr. 33 aurar, og loks það, sem ýmsir aðrir hafa tekið út, að upphæð 147 kr. 59 aurar. — Af þessum samtals 219 kr. 92 aorum hefur áfrýjandi talið sig fúsan til að greiða hinar fyrstnefndu 70 kr.

Að því nú fyrst snertir hinn svonefnda stefnukostnað, sem, eptir því sem sjeð verður, er kostnaður útaf sáttatilaun, sem farið hefur fram fyrir rúmum 2 árum, þá fær rjetturinn ekki sjeð, að nein heimild hafi verið til að rita penna kostnað í verzlunarreikning áfrýjanda, eða að hann standi í neinu því sambandi við þetta reikningsmál, að krafa stefnda viðvíkjandi þessum

pósti verði til greina tekin, og á áfrýjandi því, að því þessa upphæð snertir, að vera sýkn af kærnum og kröfum stefnda.

Það er ekki sannað af hinum stefnda, að heimild hafi verið frá áfrýjanda til að rita í verzlunarreikning hans það, sem aðrir hafa tekið út en hann sjálfur, kona hans og sonur, og áfrýjandi hefur stöðugt neitað því, að hann hafi gefið leyfi til þess. Það virðist því, að því þenna hluta kröfunnar snertir, að upphæð 147 kr. 59 aurar, að verða að ráða úrslitum, hvort áfrýjandi treystir sjer til að vinna eið að því að þetta hafi verið tekið út í reikning hans að honum fornspurðum eða mót vilja hans og vitund. Vinni hann svofelldan eið, á hann, að því þessa upphæð snertir, að vera sýkn af kærnum og kröfum stefnda í þessu máli. En treysti hann sjer ekki til að vinna svolátandi eið, ber honum að greiða 147 kr. 59 auro með 5% vöxtum frá 15. septbr. 1879 og þangaðtil greitt verður.

Eins og áður á vikið hefur áfrýjandi boðizt til að greiða — án þess þó að hann hafi talið fram fjeð — 70 kr. af reikningnum, og ber því að dæma hann skyldan til að borga þær með 5% vöxtum frá 15. septbr. 1879 til þess lokið verður.

Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjanda, Eiríki Ásmundssyni, ber að greiða stefnda, E. Egilssen, fyrir hönd dánarbús Ó. P. Möllers, 70 krónur með 5% vöxtum frá sáttakærudegi, 15. septbr. 1879, til þess fje þetta verður greitt.

Svo framarlega sem áfrýjandi eptir löglegan unbirbúning á sínu varnarþingi vinnur eið að því,

að vörur þær og peningar, að upphæð alls 147 kr. 59 aurar, sem aðrir en hann sjálfur, kona hans eða sonur, hafa fengið út við Möllers verzlun, hafi verið tekið út úr reikningi hans að honum fornspurðum eða móti vilja hans og vitund, á hann, að því þessa upphæð snertir, að vera sýkn af kær-um og kröfum stefnda í þessu máli. En treysti hann sjer ekki til að vinna svofelldan eið, ber honum að greiða stefnda 147 kr. 59 aura með 5% vöxtum frá 15. septbr. 1879 til borgunardags. Að öðru leyti á hann í þessu máli að vera sýkn af kröfum stefnda.

Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lög-birtingu hans undir aðför að lögum.

20/1880

Hið opinbera

gegn

Þórarni veitingamanni Finnbogasyni.

D ó m u r :

Með dómi, gengnum fyrir lögreglurjetti Norðurmúla-sýslu 10. dag janúarmán. þ. á., er hinn kærði, Þórar-inn veitingamaður Finnbogason, fyrir að hafa haldið dansleik sunnudagskvöldið 14. desembermán. f. á., dæmdur í 10 kr. sekt til hlutaðeigandi fátækra sjóðs og málskostnað. Þessum dómi hefur eptir ósk hins kærða verið skotið til yfirdómsins.

Það er sannað í máli þessu, að hinn kærði hefur sunnudagskvöldið 14. dag desembermán. f. á. á heim-ili sínu eða í veitingahúsi sínu leikið á hljóðfæri, og að fáeinir karlar og konur hafa nokkra stund stígið

þar dans; en á hinn bóginn er það ekki sannað, að hinn kærði hafi kvatt til dansleiks kvöld þetta, nje heldur, að þar hafi neinar veitingar fram farið. Yfirdóminum virðist því ljóst, að kærði ekki hefur haldið neinn dansleik í rjettri merkingu orðs þessa um getið kvöld, og að hann þannig ekki hefur aðhafzt það, sem honum er gefið að sök í þessu máli; það ber því að dæma hann sýknan af kærum hins opinbera í þessu máli, án þess þörf gjörist að rannsaka, hvort tilskip. 28. marzmán. 1855, sbr. op. brjef 26. septbrmán. 1860, leggi bann við, að veitingamenn haldi dansleiki á sunnudagskvöldum.

Samkvæmt þessum úrslitum ber að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað úr opinberum sjóði, þar með talin málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors um sig.

Meðferð málsins í hjeraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, Þórarinn veitingamaður Finnbogason, á að vera sýkn af kærum hins opinbera í þessu máli.

Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, setts málaflutningsmanns Jóns Jónssonar og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra, greiðist úr opinberum sjóði.

Nr. 2/1880

Verzlunarstjóri Sören Hjalta-
lín fyrir hönd Clausens verzl-
unar í Stykkishólmi
gegn
Magnúsi Gíslasyni.

Dómur:

Með því hjeraðsdómsgjörðirnar í máli því, sem hjer er áfrýjað, ekki bera með sjer, að sáttatilraun hafi farið fram í málinu, eða því verið vísað til landslaga og rjettar, sbr. tilskipun 20. janúar 1797, 28. gr., en vottorð undirdómarans fyrir undirrjettinum þar að lútandi ekki verður álitid fullnægjandi, og skjöl þau, sem lögð hafa verið fram fyrir yfirdóminum þessum atriðum til sönnunar, ekki, gegn mótmælum áfrýjanda, geta orðið tekin til greina, þareð alla heimild vantar til að leggja þau fram í yfirdóminum, verður ekki komizt hjá að dæma dóm hjeraðsrjettarins og alla meðferð hans á málinu ómerkt og vísa málinu frá hjeraðsrjettinum.

Málskostnaður allur á eptir atvikum að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði hjeraðsdómur og öll meðferð málsins í hjerði skal ómerkt vera, og vísast málinu frá hjeraðsdóminum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Mánudaginn 28. júnímán.

Nr. 4/1880 Verzlunarstjóri G. E. Unbehagen fyrir
hönd verzlunarhússins C. Fr. Siemsen
gegn
fyrrum konsul Eðvarð Siemsen.

D ó m u r :

Mál þetta er risið útaf samningi, sem þeir Eðvarð Siemsen, kaupmaður og vicekonsul í Reykjavík, og verzlunarstjóri G. Emil Unbehagen, umboðsmaður G. W. Th. Rödigers, sem er eigandi verzlunarhússins Carl Franz Siemsens í Hamborg, gjörðu með sjer 26. dag nóvembermán. 1878; en með þeim samningi ljet hinn fyr nefndi af hendi við hinn síðar nefnda verzlun sína hjer í bænum með öllum áhöldum, vörubirgðum, peningum í sjóði og útistandandi skuldum, sem og allar aðrar eigur sínar, sem ekki voru með berum orðum undanskildar í samningum; á hinn bóginn skuldbatt hinn síðar nefndi sig meðal annars til að greiða hinum fyr nefnda í 3 ár frá 1. degi desembermán. 1878 að telja 50 kr. á mánuði, er áttu að greiðast í lok hvers mánaðar. Samkvæmt þessum samningi borgaði verzlunarstjóri Unbehagen konsul Siemsen áskilið mánaðartillag fyrir desembermánuð, en síðan ekki, og þegar liðnir voru 6 mánuðir svo að Siemsen ekki hafði fengið mánaðartillag sitt, höfðaði hann, að undangenginni árangurslausri sáttatilaun, mál gegn Unbehagen fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur til borgunar á hinu umsamda mánaðartillagi fyrir mánuðina janúar til júní 1879 samtals 300 kr. með 5% vöxtum frá sáttakæru-degi. Unbehagen verzlunarstjóri hjelt því fram gegn málssókn Siemsens, að samningur þeirra frá 26. nóvbr. 1878 væri rofinn af Siemsens hálfu, og hefði hann því fyrirgjört rjetti sínum til mánaðartillagsins, en þar á ofan höfðaði hann gagnsókn gegn Siemsen útaf þessum samningsrofum, er áttu að vera í því fólgin, að Siemsen hefði dregið undan jarðarverð að upphæð 1400 kr., og gjörði hann því tilkall til, að Siemsen borgaði sjer þessar 1400 kr. með 5% vöxtum frá gagnsóknarkæru-degi. Í máli þessu var uppkveðinn dómur fyrir bæjar-

þingsrjetti Reykjavíkur 11. desember f. á. með þeim úrslitum, að gagnsækjandinn skyldi fyrir hönd Carl Franz Siemens greiða aðalsækjanda 300 kr. með 5% vöxtum frá sáttakæruðegi til borgunardags og 40 kr. í málskostnað, en að aðalsækjandinn skyldi vera sýkn af kærum og kröfum gagnsækjanda; þar á ofan voru báðir málspartarnir, aðalsækjandinn og gagnsækjandinn, hvor um sig dæmdir fyrir ósæmilegan og meiðandi rithátt til að greiða 10 kr. sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur, og hin meiðandi ummæli þeirra hvors um annan dæmd dauð og marklaus. Þessum dómi hefur verzlunarstjóri G. Emil Unbehagen áfrýjað fyrir hönd verzlunarhússins Carl Franz Siemens til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 3. febrúar þ. á., og hefur hann krafist principaliter: að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 1400 kr. með 5% ársvöxtum frá 30. júlí f. á. til þess borgað verður; subsidialiter: að hann verði dæmdur til að greiða áfrýjandanum 1100 kr. með ársvöxtum eins og nú var sagt, og í báðum tilfellum allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en að áfrýjandinn verði sýknaður af öllum kærum og kröfum í þessu máli, þar á meðal sektinni fyrir ósæmilegan rithátt.

Að því leyti sem áfrýjandinn með hjeraðsrjettardóminum er skyldaður að greiða hinum stefnda samkvæmt samningi þeirra á milli 26. nóvembermán. 1878 um samið mánaðartillag fyrir mánuðina janúar til júní 1879 með 300 kr., þá hefur áfrýjandinn farið því fram, að hinn stefndi hafi brotið af sjer rjettinn til þessa gjalds með því að rjúfa samninginn, en þar sem áfrýjandinn ekki fer fram á, að samningurinn af þessari ástæðu falli úr gildi í heild sinni, heldur þvert á móti heldur fram gagnkröfum á hendur hinum stefnda samkvæmt samningnum, þá getur hann ekki skorazt undan

að fullnægja að sínu leyti þeim skuldbindingum, sem samningurinn leggur honum á herðar, en ein af þeim skuldbindingum er sú, að greiða hinum stefnda 50 kr. tillag á mánuði í 3 ár frá 1. desembermán. 1878 að telja. Yfirdómurinn getur því ekki tekið þá kröfu áfrýjandans til greina, að hann verði dæmdur sýkn af kærnum og kröfum hins stefnda í þessu máli.

Að því er þarnæst snertir gagnkröfur áfrýjandans á hendur hinum stefnda, þá byggir hann þær á því, að það sjáist á bókum hins stefnda, að hann 25. nóvbr. 1877 hafi eignazt jörðina Lykkju á Kjalarnesi á þann hátt, að hann hafi tekið hana upp í verzlunar-skuld að upphæð 1400 kr., en að hann hafi ekki afhent sjer jörðina eða andvirði hennar, sem þó hafi verið skylda hans samkvæmt samningnum 26. nóvembr. 1878. Um þetta efni er það upplýst, að hinn stefndi hafi selt Hendrik J. Siemsen, syni sínum, jörð þessa með afsalsbrjefi, dagsettu 30. septembermán. 1878, sem er fyrir fram inn ritað til þinglesturs í afsals- og veðbrjefabók Gullbringu og Kjósarsýslu sama dag, og ber hinn stefndi fram, að hann hafi gefið syni sínum upp kaupverðið fyrir jörðina, 1400 kr., eða að það hafi átt að koma upp í meðlag með bróðurbarni Hendriks Siemsens. Með því að þetta afsal á jörðunni Lykkju þannig hefur fram farið nærfellt 2 mánuðum áður en hinn stefndi gjörði opt nefndan samning við áfrýjandann, getur það alls eigi komið í bága við þenna samning, og með því að engin upplýsing er komin fram um, að hinn stefndi ekki hafi í alla staði verið fjár síns ráðandi, þegar hann ljet jörðina af hendi, var honum heimilt að gefa kaupandanum upp kaupverðið eða láta það koma upp í önnur viðskipti þeirra, eða yfir höfuð ráðstafa því á hvern hátt sem hann vildi.

Þar sem áfrýjandinn hefur haldið því fram, að

hinn stefndi hafi átt kaupverðið fyrir jörðina hjá syni sínum, þegar samningurinn 26. nóvbr. 1878 var gjörður, þá hefur hann ekki, hvorki eptir bókum hins stefnda, nje á annan hátt, komið fram með neinar sannanir eða líkur fyrir því gegn neitun hins stefnda; þvert á móti virðist afsalsbrjefið fyrir jörðunni benda á hið gagnstæða, með því að jörðin þar er afsöluð kaupanda skilmálalaut «fyrir um samið kaupverð 1400 kr.», án þess að með einu orði sje gefið í skyn, að verðið eða nokkur hluti þess sje óborgaður, en það verður ekki ætlað, að hinn stefndi hafði afsalað eignarrjettinn yfir jörðinni fyr en hann hafði fengið skil fyrir andvirði hennar, nema hann þá þegar hafi gefið það eptir.

Samkvæmt þessu verða gagnkröfur áfrýjandans gegn hinum stefnda ekki teknar til greina.

Þar sem málspartarnir í hjeradsdóminum eru sektaðir fyrir ósæmilegan rithátt og ummæli þeirra dæmd dauð og marklaus, þá ber þess fyrst að geta, að því er snertir hinn stefnda, að talsmaður hans, en ekki sjálfur hann, við hafði ummæli þau, sem hann er sektaður fyrir, en þar af leiðir, að hinn stefndi ekki verður látinn sæta ábyrgð fyrir þau; að því er hinsvegar snertir sekt þá, sem áfrýjandinn er dæmdur í, þá virðast ummæli hans ekki þess eðlis, að þau verði álitin ósæmilegur ritháttur, nje að ástæða sje til að að dæma þau ómerk.

Samkvæmt öllu því, sem að framan er til greint, ber að staðfesta hjeradsrjettardóminn að því er snertir kröfur málspartanna hvors á móti öðrum, sem og að því er snertir málskostnað í hjeradi, en aptur eiga sektir þær, sem málspartarnir eru dæmdir í fyrir ósæmilegan rithátt, að falla niður, og ákvæði nefnds dóms um ómerking hinna þar til greindu ummæla að nemast burt. Með því að hinn stefndi ekki hefur

krafizt að fá málskostnað fyrir yfirdómi endurgoldinn, hlýtur hann að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hjeraðsdómurinn í máli þessu á óraskaður að standa, þó þannig, að ákvæði hans um sektir fyrir meiðandi ummæli og um ómerking þeirra falli burt.

Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lög-birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 5. júlímán.

Nr. 19/1880

Rjettvísín

gegn

Sigurði Bjarnasyni.

D ó m u r :

Með dómi, kveðnum upp á aukapingi Reykjavíkur 9. aprílmán. þ. á., er Sigurður Bjarnason, húsmaður hjer í bænum, dæmdur fyrir illa meðferð á skepnum eptir 299. gr. hinna almennu hegningarlaga í 25 kr. sekt og til að lúka öllum af málinu löglega leiðandi kostnaði, en dómi þessum hefur hann skotið til yfirdómsins. Mál þetta er svo vaxið, að ákærði hafði í haust, er leið, komið hesti 16 vetra gömlum, er hann átti, fyrir á bæ nokkrum í Mosfellssveit til hagagöngu og heyjað þar að 2 hesta af heyi, er gefa skyldi hestinum, er á þyrfti að halda, en á millum jóla og nýárs var ákærða skilað hestinum, bæði meiddum og horuðum; ákærði tók þá hestinn á hús og hey, en ljét hann þó vera úti á daginn niðri í fjöru; svo magur var hesturinn orðinn, að við skoðunargjörð á hestum bæjarins, er fram fór fyrst í febrúarmánuði,

var honum eigi álitíð líft veturinn út, nema hann væri hafður við hús og hey, og við nýja skoðunargjörð á hestinum, er fram fór seinast í febrúar, var hann álitinn eigi að hafa fitnað neitt, og var þó nóg hey fyrir honum, og hann fullur.

Það virðist nú auðsætt, að ákærða eigi verður gefið það að sök, þótt honum væri skilað hestinum meiddum og horuðum; meiðslin hafði besturinn fengið hjá manni, er hann í haust hafði verið ljeður í ferð, og það er eigi upplýst, að ákærði hafi vitað nokkuð um það fyr en honum var skilað hestinum; eins virðist meðferð ákærða á hestinum, eptir að hann fjekk hann, að hafa verið allt önnur en þrælsleg misþyrming, eða grimmdarfull og miskunarlaus meðferð (sjá hegningarlögin 299. gr.), þar sem hann, undireins og hann fjekk hestinn, tók hann á hús og hey, og fór svo með hann, að hann eptir ómótmæltri sögn talsmanns hins ákærða nú er búinn að ná fullum kröptum.

Ákærða ber þannig að dæma sýknan af ákærum sóknarans í máli þessu, og ber að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað úr opinberum sjóði, þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum 10 kr. til hvors, og til svaramanns fyrir undirdóminum 6 kr.

Meðferð málsins fyrir undirdóminum hefur verið lögmæt, eins og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði Sigurður Bjarnason á af ákærum sóknarans í þessu máli sýkn að vera. — Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal 10 kr. til sóknara við yfirdóminn, Jóns ritara Jónssonar, og 16 kr. til svaramanns hins ákærða fyrir undir-

og yfirdóminum, Páls málaflutningsmanns Melsteðs, greiðist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 19. júlímán.

Nr. 20/1880.

Margrjet Ingjaldsdóttir.
gegn

Jóhannesi Guðmundssyni.

D ó m u r :

Mál þetta er risið út af skuldabryfi, sem Sigurjón bóndi Jónsson á Einarstöðum í Reykjadal gaf út 29. maí 1866 til Jóhannesar bónda Guðmundssonar á Skógarseli fyrir 800 kr. láni með 3% árlegum vöxtum og veði í 8 hndr. í Einarstöðum, og er veðskuldabryfi þetta fyrirfram innritað til þinglesturs 27. marz 1878. Um vorið 1870 brá Jóhannes Guðmundsson búí, og fluttist með konu sinni og öllum eigum sínum að Einarstöðum til Sigurjóns í því skyni, að verða próventumaður hjá honum, en næsta ár fluttist hann þaðan aptur og að Skógarseli með allt sitt. Veturinn 1872 andaðist Guðrún Stefánsdóttir, kona Jóhannesar, og var þá bú þeirra hjóna tekið til skipta af hlutaðeigandi skiptaráðanda. Þegar búíð var skrifað upp, var áður nefnd skuld Sigurjóns til Jóhannesar að eins talin 200 kr., og hafa uppskriptarmennirnir og annar uppskriptarvotturinn borið, að orsökkin til þess hafi verið sú, að Sigurjón hafi verið viðstaddur við uppskriptargjörðina, og hafi þá samizt svo með þeim Jóhannesi og honum, að helmingur hinnar upprunalegu skuldar, eða 400 kr., skyldi falla niður vegna þess, að ekkert hefði orðið úr próventusamningnum, en þar á ofan kom Sigurjón fram með skuldakröfu á hendur Jóhannesi, að upphæð 200 kr., sem Jóhannes játaði rjetta að vera; uppskriptarmennirnir ljetu því þessar 600 kr.

ganga upp í veðskuld Sigurjóns til búins og töldu hana að eins 200 kr., en á sjálft skuldabréfið var ekkert skrifað um þennan skuldajöfnuð. Þess ber enn fremur að geta, að nokkru eptir að uppskriptin hafði farið fram, skrifaði Jóhannes skiptaráðanda brjef og tilkynnti honum, að nokkrar af kindum þeim, sem uppskrifaðar höfðu verið, hefðu seinna farizt, og að Sigurjón á Einarstöðum hefði gjört 200 kr. gagnkröfu í búíð, sem bæri að taka til greina, og samkvæmt þessu var Sigurjóni við skiptin lagt út upp í skuld þessa þær 200 kr., er í uppskriftinni stóð að búíð ætti hjá honum.

Sumarið 1873 andaðist Sigurjón, og tókst þá Jón alþingismaður Sigurðsson á Gautlöndum á hendur fjártlísjón með ekkju hans, Margrjetu Íngjaldsdóttur, og borgaði þá Jóhannesi í júnímánuði 1875 sumpart í peningum og ávísun, sumpart með skuldajöfnuði það, sem hann eptir þeim upplýsingum, sem þá voru fyrir hendi, áleit að Jóhannes ætti hjá búinu, nefnil.:

1. helming skuldarinnar frá 1866 . . .	kr. 400,00
2. rentur af þeirri upphæð frá 1872 4% í 3 ár	48,00
3. reikningsskuld	24,04
samtals —	
	472,04

Þó að ekkjan og lögráðamaður hennar ætluðust til, að skuldaviðskiptum búins við Jóhannes Guðmundsson nú væri lokið, fengu þau ekki skuldabréfið frá 29. maí 1866 í hendur með áritaðri kvittun, og það virðist svo, sem þau ekki hafi annazt um, að upphæð sú, sem borguð var vorið 1875 uppí skuldina, væri rituð á skuldabréfið, en Jóhannes ritaði þó á það, að sjer væri borgað upp í höfuðstól þess kr. 334,92, sem var sú upphæð, er honum hafði verið greidd í peningum og ávísun við áminnzt tækifæri, og 26. marz 1878 seldi hann verzlunarmanni Valdimar Davíðssyni á Húsavík skuldabréfið, sem krafði ekkjuna um þær kr.

465,08, sem eptir stæðu samkvæmt skuldabréfinu með vöxtum frá 29. maí 1873, eins og Jóhannes hafði selt honum kröfuna, og seinna kallaði hann ekkjuna fyrir sáttanefnd útaf nefndri upphæð.

Þegar hjer var komið, höfðaði Margrjet Ingjaldsdóttir mál gegn Jóhannesi Guðmundssyni til að fá hann skyldaðan til að apturkalla eða ónýta söluna á skuldabréfinu, sem og til að greiða henni aptur þær 200 kr., sem hann hefði fengið um of upp í skulda- viðskipti hans við bú Sigurjóns Jónssonar, en með dómi, sem kveðinn var upp í því máli fyrir aukarjetti Þingeyjarsýslu 12. maí f. á., var Jóhannes dæmdur sýkn af kærum og kröfum Margrjetar Ingjaldsdóttur í málinu, og málskostnaður látinn falla niður. Þessum dómi hefur Margrjet, að fenginni gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 2. septbr. s. á., og hefur hún krafizt hjer fyrir rjettinum, að Jóhannes Guðmundsson verði skyldaður til:

1. annaðhvort að afhenda henni með tilhlýðilegum kvittunum skuldabréf það, sem Jóhannes 26. mars 1878 seldi Valdimar Davíðssyni á Húsavík, eða til að greiða henni alla þá upphæð, sem hún er þegar krafín um, eða kann að verða krafín um eptir tjeðu skuldabréfi;
2. að greiða henni 224 kr., sem honum hafi verið greiddar um of upp í eptirstöðvar af skuld hans hjá búi ekkjunnar;
3. að borga skaðlaust allan af málinu leiðandi kostnað fyrir undir- og yfirdómi, eða með einhverju nægilegu eptir rjettarins mati.

Hinn stefndi hefur aptur á móti krafizt, að hjer- aðsdómurinn í máli þessu verði staðfestur, en að áfrýj- andinn verði skyldaður til að greiða allan af máli þessu fyrir yfirdóminum leiðandi kostnað.

Eins og að framan er á vikið, er það sannað með upplýsingum þeim, sem fram eru komnar undir máli þessu, og með framburði málspartanna, að hinn stefndi hafi árið 1866 lánað Sigurjóni Jónssyni á Einarsstöðum, manni áfrýjandans, 800 kr., og að áfrýjandinn hafi eptir fráfalið manns síns, árið 1875 greitt 400 kr. upp í höfuðstól þessarar skuldar ásamt rentum af síðarnefndri upphæð frá fardögum 1872 til borgunardags, þótt á skuldabréfinu standi, að af því sje borgað 334 kr. 92 a. Það sem málspartana aptur greinir á um er það, hvort nokkuð hafi áður (fyrir 1875) verið greitt upp í skuldina eða gefið eptir af henni, því að áfrýjandinn heldur því fram, að hinn stefndi hafi vorið 1872, við uppskriptargjörð á búi hans eptir fráfalið konu hans, samþykkt í votta viðurvist, að 400 kr. af hinni upprunalegu upphæð skuldarinnar skyldu falla niður sökum þess, að hann hefði rofið próventusamning við Sigurjón, og að hann sömuleiðis við áminnzt tækifæri hafi kannast við, að skuldakrafa, að upphæð 200 kr., sem Sigurjón kom fram með gegn honum, væri rjett, og ætti því að koma upp í skuld Sigurjóns til hans; þannig hafi skuld áfrýjandans til hins stefnda verið komin niður í 200 kr., áður en maður hennar dó, og sje því eigi að eins öll borguð, heldur um fram 200 kr., og rentur af þeirri upphæð í 3 ár, eða samtals 224 kr., sem hún krefst að fá endurgoldnar. Hinn stefndi vill aptur á móti ekki kannast við, að hann nokkurntíma hafi gefið neitt eptir af skuld sinni, heldur hafi það, sem þeim Sigurjóni fór á milli við fyrnefnda uppskriptargjörð á búi hins stefnda að eins verið gjört til þess að draga opt nefnda skuldakröfu undan, svo að hún kæmi ekki til greina við skiptin á búi hins stefnda milli hans og erfingja konu hans, og til þess að fá Sigurjón til þess að vera sjer hjálp-

legur við þennan undandrätt, hafi hann lofað að gefa honum helming skuldarinnar eða 400 kr. eptir sinn dag; en hvað snertir þá 200 kr. kröfu, sem Sigurjón kom fram með, þá hafi hún að eins verið önnur hliðin á skuldaviðskiptum sínum við Sigurjón, þar sem hann, auk veðskuldarinnar, hafi átt meira en svaraði þessum 200 kr. hjá Sigurjóni út af ýmsum viðskiptum þeirra. Sjerstaklega hefur hinn stefndi lagt áherzlu á, að hann aldrei hafi gjört neinn skuldbindandi próventusamning við Sigurjón, og því hafi sjer aldrei borið nein skylda til að borga skaðabætur fyrir rof á slíkum samningi.

Að því er fyrst snertir þann framburð áfrýjandans, að 400 kr. af hinni upprunalegu skuld manns hennar til hins stefnda hafi fallið niður eptir samkomulagi þeirra á milli vorið 1872, þá hefur áfrýjandinn lagt fram skrifleg vottorð frá 3 mönnum, nefnilega báðum þeim mönnum, sem skrifuðu upp og virtu bú hins stefnda eptir fráfalið konu hans, og öðrum vottinum við uppskriptargjörðina, um, að Sigurjón á Einarstöðum hafi verið þar við staddur, hafi þeir þá rætt um skuldaskipti sín, og hafi þá orðið sú niðurstaðan hjá þeim, að hinn stefndi ætti að eins 200 kr. hjá Sigurjóni, og hafi þeir báðir verið vel ánægðir með þau málalok. Tveir af þessum mönnum, nefnilega annar virðingarmaðurinn og uppskriptarvotturinn, hafa þar að auki skýrt ýtarlegar frá þessum samningum þeirra Sigurjóns og hins stefnda á þá leið, að þeir hafi orðið ásáttir um, að 400 kr. af veðskuld Sigurjóns skyldu falla niður sem bætur fyrir það, að hinn stefndi rauf próventusamninginn við hann, en 200 kr. skyldu ganga upp á móti skuldakröfu, sem Sigurjón hafði upp á hinn stefnda, og sem hinn stefndi kannaðist við að rjett væri. Þessir tveir síðarnefndu vottar hafa staðfest skýrslu sína með eiði fyrir rjettinum, en hinn þriðji var dæinn,

áður en skýrsla hans var fengin fyrir rjetti. Yfirdómurinn verður nú að álíta, að með þessum eiðfestu skýrslum tveggja vitna sje fram komin lögleg sönnun fyrir, að hinn stefndi hafi vorið 1872 gefið Sigurjóni upp 400 kr. af veðskuld hans, og yfirdómurinn fær ekki sjeð, að hinum stefnda hafi tekizt að veikja þessa sönnun, því sá framburður hans, að þessi samningur hans við Sigurjón við uppskriptargjörðina hafi að eins verið gjörður til að draga skuldina undan skiptunum á búi hans og svíkja samerfingja hans, hefur ekkert við að styðjast, og það getur heldur ekki komið til greina, hvernig próventusamningi hans við Sigurjón hefur verið háttað, og hvort hann hafi verið lagalega skuldbundinn til að greiða skaðabætur fyrir að rjúfa hann, úr því hann góðviljuglega hefur samþykkt að gefa Sigurjóni upp 400 kr. af skuld hans, sem þóknun fyrir, að próventusamningurinn fírst fyrir. Þar sem hinn stefndi loks hefur skýrt svo frá, að hann að eins hafi undirgengizt að gefa Sigurjóni optnefndar 400 kr. eptir sinn dag, og hefur lagt fram vottorð eins manns um, að hann veturinn 1871—72 hafi heyrt á samræður Sigurjóns og hins stefnda um skuldaskipti þeirra, og að hinn stefndi hafi þá verið ófáanlegur til að gefa nefnda upphæð eptir fyr en eptir sinn dag, þá eiga þessar samræður að hafa farið fram nokkrum tíma á undan uppskriptargjörðinni á búi hins stefnda, og getur þetta vottorð því alls eigi veikt sönnun þá, sem fram er komin um samninga þeirra Sigurjóns og hins stefnda við uppskriptargjörðina.

Þegar þarnæst kemur til álíta, hvort 200 kr. af optnefndri veðskuld hafi enn fremur verið kvittaðar með skuldajöfnuði fyrir lát Sigurjóns á Einarstöðum, þá er það sannað með áður nefndum eiðfestum skýrslum tveggja vitna, að Sigurjón hafi við uppskriptargjörðina

á búi hins stefnda vorið 1872 lagt fram skuldakröfu á hendur honum að upphæð 200 kr., og að hinn stefndi hafi kannazt við hana og samþykkt, að hún kæmi upp í veðskuld Sigurjóns til hans, sömuleiðis er komið fram brjef frá hinum stefnda til skiptaráðandans í búi hans, þar sem hann skýrir skiptaráðanda frá, að Sigurjón hafi gjört 200 kr. gagnkröfu í búið, sem beri að taka til greina, og loks ber eptirrit, sem hinn stefndi hefur sjálfur lagt fram, af skiptum þeim, er fram fóru á búi hans árið 1872, með sjer, að þessi krafa hefur verið tekin til greina við skiptin þannig, að Sigurjón ætti að taka hana undir sjálfum sjer upp í veðskuld sína til hins stefnda. Hinn stefndi hefur hinsvegar haldið því fram, að þessi 200 kr. krafa Sigurjóns hafi einasta verið önnur hliðin af reikningsviðskiptum hans við sig, og því til sönnunar hefur hann lagt fram reikning, sem á að vera saminn af Sigurjóni, en í þeim reikningi eru annarsvegar taldir margir samskonar skuldapóstar og þeir, sem reikningur sá hefur að innihalda, er Sigurjón lagði fram við skiptin á búi hins stefnda árið 1872, en hinsvegar eru Sigurjóni taldar til skuldar ýmsar upphæðir, svo að hann eptir þessum reikningi hefði átt að skulda hinum stefnda 24 kr. 4 aura, í stað þess að eiga hjá honum 200 kr. En þar sem engin sönnun er fram komin gegn neitun áfrýjandans fyrir því, að þessi reikningur, sem hinn stefndi hefur fram lagt, og sem er óundirskrifaður og ódagsettur, sje saminn af Sigurjóni, nje að þeir skuldapóstar, sem þar eru taldir, sjeu hinir sömu og þeir, sem taldir eru í reikningi Sigurjóns frá 1872, og hinn stefndi ekki hefur leitt nein önnur rök að framburði sínum, en hann hinsvegar hefur áður skilyrðislaust kannazt við, að hann skuldaði Sigurjóni þessar 200 krónur, þá hlýtur yfirdómurinn að komast að þeirri niðurstöðu, að 200 kr. af veðskuld

Sigurjóns til hins stefnda hafi verið kvittaðar með skuldajöfnuði við skiptin á búi hans árið 1872.

Yfirdómurinn verður þannig að álita sannað undir máli þessu, að af veðskuld Sigurjóns til hins stefnda samkvæmt skuldabréfi 29. maí 1866, sem upprunalega var að upphæð 800 kr., hafi árið 1872 verið gefið eptir af hinum stefnda 400 kr., og sama ár hafi með skuldjöfnuði verið kvittaðar upp í skuldina 200 kr., og að skuldin þannig við lát Sigurjóns hafi aðeins verið orðin 200 kr. Með því að það enn fremur er ómótmælt, að áfrýjandinn hafi árið 1875 borgað upp í þessa 400 kr., af því henni þá ekki var kunnugt um, hve mikið eptir stóð óborgað af skuldinni, þá er veðskuld sú, sem mál þetta er risið af, ekki aðeins öll borguð, heldur hefur verið greitt upp í hana 200 kr. meira, en hún nam, og hefur áfrýjandinn því lögmætt tilkall til, að hinn stefndi skili henni skuldabréfinu með áritaðri kvittun um, að upphæð sú, sem það hljóðar um, sje borguð, eður til 465 kr. 8 a. með 3% vöxtum frá 29. maí 1873 og þangað til borgað er, sem og til að fá endurgoldnar þær 200 kr., sem hún af ókunnugleik hefur borgað um of upp í skuldina. Hinsvegar virðist hinn stefndi ekki verða dæmdur til að greiða aptur þær 24 kr., sem áfrýjandinn telur sig hafa greitt um of í vexti, með því sú endurgjaldskrafa ekki er nefnd í sáttakærunni, og engin sönnun er fyrir því, að hún hafi komið til greina við sáttaumleitunina.

Samkvæmt öllu því, sem að framan er sagt, ber að dæma hinn stefnda til að skila áfrýjandanum skuldabréfi því, sem mál þetta er risið af, með áritaðri kvittun um, að upphæð þess sje borguð, eða þá til að greiða áfrýjandanum 465 kr. 8 a. með 3% vöxtum frá 29. maí 1873 og þangað til borgað er, og í annan stað til að greiða áfrýjandanum 200 kr., en að því

snertir þær 24 kr., sem áfrýjandinn hefur heimtað endurgoldnar sem ofgreidda vexti, þá ber að vísa málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður, og málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns áfrýjandans fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 30 kr., að greiðast úr opinberum sjóði.

Að því leyti sem mál þetta hefur verið gjafsóknarmál hefur flutningur þess verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum stefnda Jóhannesi Guðmundssyni ber að skila áfrýjandanum, Margrjetu Ingjaldsdóttur, skuldabreyti, útgefnu 29. maí 1866 af Sigurjóni Jónssyni á Einarstöðum, hljóðandi upprunalega upp á 400 rd. eða 800 kr., með áritaðri lögmætri kvittun um, að upphæð sú, sem það hljóðar um, sje borguð, eða greiða henni 465 kr. 8 a. með 3% vöxtum frá 29. maí 1873 til þess borgað er. Svo ber hinum stefnda og að borga áfrýjandanum 200 kr. Að öðru leyti vísast málinu frá undirrjettinum. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður, og hinum skipaða talsmanni áfrýjandans fyrir yfirdóminum, Páli málæflutningsmanni Melsteð, greiðist í málsfærslulaun 30 kr. úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 18/1880

Dr. Grímur Thomsen sem
varaforseti Þjóðvinaffjelagsins
gegn

Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni.

Dómur:

Með stefnu, dagsettri 20. maímán. þ. á., hefur varaforseti þjóðvinafjelagsins, Dr. Grímur Thomsen, skotið til yfirdómsins dómi, gengnum á bæjarþingi Reykjavíkur kaupstaðar 29. dag aprílmán. þ. á., og er hinn stefndi, landshöfðingjaritari Jón Jónsson, með þeim dómi dæmdur til innan 15 daga frá birtingu dómsins að gjöra áfrýjandanum, varaforseta hins íslenska þjóðvinafjelags, Dr. Grími Thomsen:

1. full reikningsskil fyrir fje því, er hann á tíma-bílinu frá alþingislökum 1877 til alþingislöka 1879 hefur veitt móttöku fyrir hönd hins íslenska þjóðvinafjelags, og skila því fje, er það enn kann að eiga í vörzlum hans;
2. gjöra grein fyrir þeim bókum nefnds fjelags, sem hann hefur tekið við, og skila þeim, sem enn þá kunna að vera í hans vörzlum, og sömuleiðis eldri reikningum fjelagsins, að viðlagðri 5 kr. sekt fyrir hvern þann dag fram yfir ofan til tekinn tíma, er hann lætur farast fyrir að fullnægja dómi þessum í sögðu tilliti.

Svo er hann og dæmdur til að greiða áfrýjanda í málskostnað 12 kr.

Hefur áfrýjandi krafizt fyrir yfirdóminum, að dómur undirrjettarins verði staðfestur, og að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða áfrýjanda fyrir hönd þjóðvinafjelagsins málskostnað fyrir yfirdómi með 30 kr. eða einhverju nægilegu eptir mati rjettarins.

Hinn stefndi hefur ekki gagnstefnt málinu, og hafði hann þó fengið 3 vikna frest til þess, heldur hefur hann, eptir að fresturinn var liðinn, lagt fram stefnu, dagsetta 13. maímán. þ. á., sem átti að koma fyrir yfirdóminn 26. júlímán. næst á eptir, og samkvæmt þessari stefnu hefur hann krafizt að verða sýkn-

aður af kærnum og kröfum áfrýjandans í þessu máli, og að hann verði skyldaður til að greiða honum málskostnað bæði fyrir undir- og yfirdómi eptir mati rjettarins. Hefur hann viljað rjettlæta þessa aðferð sína með því, að áfrýjandinn hafi nefnt þá stefnu, er hann tók út í málinu, gagnáfrýjunarstefnu.

En eins og það er rjettmæli, að áfrýjandinn hefur nefnt stefnuna gagnáfrýjunarstefnu, af því stefndi var búinn að taka út og láta birta aðaláfrýjunarstefnu, þegar hin var tekin út, eins gat hinn stefndi ekki, svo þýðingu hefði, lagt fram stefnu þá, sem hann hafði tekið út, fyr en hún að rjettu lagi átti að koma fyrir, nema mótparturinn samþykkti það, en það hefur hann ekki gjört, heldur miklu fremur mótmælt því.

Með því hinn stefndi þannig ekki hefur gagnáfrýjað málinu. er ekki unnt að breyta hinum áfrýjaða dómi honum í hag, heldur ber, samkvæmt kröfu áfrýjandans, að öllu leyti að staðfesta undirrjettardóminn.

Málskostnaður fyrir yfirdómi virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum áfrýjaða bæjarþingsdómi skal óraskað.
Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 26. júlímán.

Nr. 26/1880.

Rjettvísinn
gegn

Jóni Erlindssyni.

Dómur:

Með dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Reykja-

víkur kaupstaðar 15. marzmán. þ. á., er Jón Erlindsson á Grímsstöðum dæmdur fyrir skemmdir á annars manns eignum samkvæmt 298. gr. hegningarlaganna í 40 kr. sekt til landssjóðs eða 12 daga einfalt fangelsi, sem og til að greiða allan kostnað af málinu, þar á meðal 6 kr. í málsfærslulaun til svaramanns síns í hjerði; en þeim dómi er eptir ósk hins ákærða skotið til yfirdómsins.

Með eigin játningu hins ákærða er það löglega sannað, að hann 25. júlí f. á. hafi verið í verki með mörgum öðrum mönnum að rífa laxakistur H. Th. A. Thomsens úr Elliðaánum, og hefur blutadeigandi amtmaður skipað að höfða skuli opinbera málssókn gegn honum fyrir þetta tiltæki sem brot gegn 298. gr. í hegningarlögunum. Með því að yfirdómurinn verður að vera á sama máli og hjerðsdómarinn um það, að hinn ákærði með þessu atferli sínu hafi brotið gegn nefndri hegningarlagagrein, og hegning sú, sem hann verðskuldar fyrir þetta lagabrot, virðist hæfilega ákveðin í hjerðsdóminum, ber að staðfesta hann, og ber hinum ákærða þá einnig að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors þeirra.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hjerðsdómurinn í máli þessu á óraskaður að standa. Hinn ákærði, Jón Erlindsson, greiði allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 24/1880

Hið opinbera
 gegn
 Jóni Eyvindarsyni.

Dómur:

Með dómi, kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar 9. dag aprílmán. þ. á., er hinn kærði Jón Eyvindarson dæmdur fyrir flakk, óleyfilega lausamennsku og fyrir að hafa brotið gegn banni hlutaðeigandi lögreglustjóra til að greiða 30 kr. sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og til að lúka 1 hundraði á landsvísu eptir þá gildandi verðlagsskrá, helming til nefnds fátækra sjóðs, en helminginn til fátækra fulltrúanna í nefndum kaupstað, eins og líka öllum af málinu löglega leiðandi kostnaði. — Þessum dómi hefur eptir ósk hins kærða verið skotið til yfirdómsins.

Undirrjettardómsgjörðirnar bera með sjer, að hinn kærði, Jón Eyvindarson, er frá Spanish Fork í Utah Territory í Vesturheimi, og að hann hafi komið hingað snemma á vetri 1879. Hinn kærði hefur játað, að hann hafi komið í þeim tilgangi að prjedika «evangelíið», og sje hann þeirrar trúar eða Mormónstrúar, eins og líka, að hann hafi kennt hjer þessa trú og skírt nokkra. Það er enn fremur sannað, að lögreglustjórinn í Reykjavík hefur bannað honum að prjedika opinberlega.

Að því nú fyrst snertir það atriði, hvort hinn kærði hafi orðið sekur um flakk, þá er það upplýst í málinu, að hann í vetur, er leið, fór um Kjósar- Borg-

arfjarðar- og Mýrasýslu norður í Húnavatnssýslu til þess að kenna trú sína, en að hann að öðru leyti hefur dvalið í Reykjavík. Hinn kærði hefur borið — og annara upplýsinga hefur undirdómarinn ekki leitað í þessu tilliti, — að hann á norðurferð sinni hafi borgað fyrir sig, þar sem þess hafi verið krafizt, og með því ekkert er fram komið, er bendi til, að hann hafi lifað á bónbjörgum, hvorki á nefndri ferð nje í Reykjavík, þá virðist engin sönnun komin fram fyrir því, að hinn kærði hafi brotið gegn lögnum um flakk.

Þvínæst kemur til álita, hvort hinn kærði hafi gjört sig sekan í óleyfilegri lausamennsku. Eins og áður á minnzt, á hiun kærði heima í Vesturheimi, og kom fyrst hingað í vetur, er leið, ekki til þess að setjast hjer að, heldur til þess — eptir því sem frekast verður sjeð — um stuttan tíma að kenna hjer mormónstrú. Honum gat því ekki borið skylda til að fara í vist; en úr því honum ekki bar skylda til þess, þá getur heldur ekki verið spursmál um, að hann hafi setið hjer í óleyfilegri lausamennsku, og á hann því einnig að vera sýkn að því þetta kærnatríði snertir.

Loks er hinum kærða gefið að sök, að hann hafi brotið gegn banni lögreglustjórans. Það er upplýst, að lögreglustjórinn í Reykjavík hefur vísað hinum kærða burt hjeðan úr lögsagnarumdæminu, að hann að visu hafi farið, en komið aptur sama dag; en með því lögreglustjórinn ekki lýsti því yfir við hinn kærða, að sekt lægi við, ef hann ekki hlýðnaðist boði þessu, virðist ekki nægileg ástæða til að dæma hann fyrir óhlýðni gegn banni lögreglustjóra. Aptur á móti virðist hinn kærði eptir atvikum eiga að greiða málskostnað fyrir undirrettinum, og ber því að svo miklu leyti að staðfesta hinn áfrýjaða lögreglurjettardóm, eins og honum líka ber að greiða allan af áfrýjun máls-

ins löglega leiðandi kostnað, þar með talin málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, 10 kr. til hvors.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn í því við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði Jón Eyvindarson á að vera sýkn af kærum hins opinbera í þessu máli. Um málskostnað í hjerði á dómur undirrjettarins að vera óraskaður. Svo greiði hann og allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 25/1880.

Hið opinbera
gegn
Jakobi Jónssyni.

D ó m u r:

Með dómi, kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Reykjavíkur kaupstaðar 9. dag aprílmán. þ. á., er hinn kærði Jakob Jónsson dæmdur fyrir flakk, óleyfilega lausamennsku og fyrir að hafa brotið gegn banni hlutað-eigandi lögreglustjóra til að greiða 30 kr. sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkur kaupstaðar og til að lúka 1 hundraði á landsvisu eptir þá gildandi verðlagsskrá, helming til nefnds fátækra sjóðs, en helming til fátækra fulltrúaanna í Reykjavíkur kaupstað, eins og líka öllum af málinu löglega leiðandi kostnaði. Þessum dómi hefur eptir ósk hins kærða verið skotið til yfirdómsins.

Undirjettardómsgjörðirnar bera með sjer, að hinn kærði. Jakob Jónsson, er frá Spanish Fork í Utah Territory í Vesturheimi, og að hann hafi komið hingað snemma á vetri 1879. Hinn kærði hefur játað, að hann hafi komið hingað í þeim tilgangi að þrjedika «þeirra síðustu daga heilögu» og sje hann þeirrar trúar eða mormónstrúar, eins og líka, að hann hafi kennt hjer þessa trú og skírt nokkra. Það er enn fremur sannað, að lögreglustjórinn í Reykjavík hefur bannað honum að þrjedika opínberlega.

Að því nú fyrst snertir það atriði, hvort hinn kærði hafi orðið sekur um flakk, þá er það upplýst í málinu, að hann í vetur, er leið, fór norður í Húnavatnssýslu til þess að kenna trú sína, en að hann að öðru leyti hefur dvalið í Reykjavík. Hinn kærði hefur borið — og annara upplýsinga hefur undirdómarinn ekki leitað í þessu tilliti — að hann á norðurferð sinni hafi borgað fyrir sig, þar sem þess hafi verið krafizt, og með því ekkert er fram komið, er bendi til, að hann hafi lifað á bónbjörgum, hvorki á norðurferð sinni nje í Reykjavík, þá virðist engin sönnun komin fram fyrir því, að hinn kærði hafi brotið gegn lögunum um flakk.

Þvínæst kemur til álita, hvort hinn kærði hafi gjört sig sekan í óleyfilegri lausamennsku. Eins og áður er á minnzt, á hinn kærði heima í Vesturheimi og kom fyrst hingað í vetur, ekki til þess að setjast hjer að, heldur til þess — eptir því sem frekast verður sjeð — um stuttan tíma að kenna hjer mormónstrú. Honum gat því ekki borið skylda til að fara í vist; en úr því honum ekki bar skylda til þess, þá getur heldur ekki verið spursmál um, að hann hafi setið hjer í óleyfilegri lausamennsku, og á hann því einnig að vera sýkn að því þetta kæruatriði snertir.

Loks er hinum kærða gefið að sök, að hann hafi

brotið gegn banni lögreglustjórans. Það er upplýst, að lögreglustjórinn í Reykjavík hafi vísað hinum kærða burt hjeðan úr lögsagnarumdæminu, að hann að vísu hafi farið. en komið aptur sama dag; en með því lögreglustjórinn ekki lýsti því yfir við hinn kærða, að sekt lægi við, ef hann ekki hlýðnaðist boði þessu, virðist ekki nægileg ástæða til að dæma hann fyrir óhlýðni gegn banni lögreglustjóra. Aptur á móti virðist hinn kærði eptir atvikum eiga að greiða málskostnað fyrir undirrjettinum, og ber því að svo miklu leyti að staðfesta hinn áfrýjaða lögreglurjettardóm, eins og honum líka ber að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus, og sókn og vörn í því við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, Jakob Jónsson, á að vera sýkn af kærum hins opinbera í þessu máli. Um málskostnað í hjerði á dómur undirrjettarins að vera óraskaður. Svo greiði hann og allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmannanna Jóns Jónssonar og Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 14/1880.

Jón landshöfðingjaritari
Jónsson

gegn

Halldóri yfirkennara
Friðrikssyni.

Úrskurður:

Með stefnu, dagsettri 29. apríl þ. á., hefur Jón landshöfðingjaritari Jónsson áfrýjað til landsyfirrjettarins dómi, kveðnum upp í bæjarþingsrjetti Reykjavíkur 8. s. m., en með þeim dómi er hann dæmdur í 100 kr. sekt til landssjóðs, eða 30 daga einfalt fangelsi, fyrir meiðandi ummæli um Halldór yfirkennara Friðriksson, og ummæli þessi dæmd dauð og ómerk; jafnframt hefur hann áfrýjað úrskurði, er kveðinn hafði verið upp í því máli 12. febr. næst á undan, og þar sem honum var neitað um mánaðarfrest í málinu, en veittur 8 daga frestur. Áfrýjandinn hefur hjer fyrir rjettinum til bráðabirgða beint sókn sinni að hinni formlegu hlið bæjarþingsdómsins, og krafizt principaliter, að formalitet málsins verði útkljáð svo, að hinn uppkveðni hjeraðsdómur verði dæmdur ómerkur, nefndum úrskurði hjeraðsdómarans frá 12. febr. hrundið og breytt, og málinu vísað heim í það ástand, sem það var í, er úrskurðurinn var kveðinn upp; til vara hefur hann krafizt missiris frests, eða annars nægilegs frests í málinu til þess að fengnu leyfi mótpartsins eða að keyptu leyfisbrjefi að útvega hjer fyrir yfirdómi frekari sannanir í málinu en þær, sem komið hafa fram í hjeraði, einkum með nýjum spurningum til vitna þeirra, sem búið er að yfirheyra, eða með því að yfirheyra ný vitni; mest til vara hefur hann krafizt 14 daga frests til málsútlitunar í realitetinni, og til þess að setja fram ýtarlegar kröfur sínar í tilliti til hennar. Hinn stefndi, Halldór yfirkennari Friðriksson, hefur mótmælt öllum þessum kröfum áfrýjandans og krafizt, að málið verði nú þegar dæmt í aðalefni þess og undirrjettardómurinn staðfestur.

Að því er snertir aðalkröfu áfrýjandans, bera bæjarþingsgjörðirnar með sjer, að hann 12. febr. þ. á.

hefur krafizt að fá frest fyrir undirrjettinum, þangað til dómur væri fallinn í landsyfirrjettinum í vitnaleiðslumáli, er áfrýjandinn hafði höfðað til rjettlættingar áður nefndum ummælum, og sem hann hafði áfrýjað sjerstaklega, en að undirdómarinn hafði neitað honum um þennan frest, en aptur á mót veitt honum 8 daga frest, sem hann hafði beðið um til vara. Með því að yfirdómurinn verður að fallast á þá skoðun undirdómarans, að það leiði af fyrirmælum tilskipunar 17. maí 1690, að sá málspartur, sem með úrskurði dómarans í vitnaleiðslumáli hefur verið neitað um að leggja spurningar fyrir vitni, en sem áfrýjar vitnaleiðslumálinu til ædri rjettar til þess að fá þeim úrskurði breytt, ekki geti heimtað aðalmálinu frestað, þangað til dómur er fallinn í ædri rjetti um vitnaleiðslumálið, þá verður krafa áfrýjandans um, að bæjarþingsdómurinn af þessari ástæðu verði dæmdur ómerkur, og málinu vísað heim aptur, ekki tekin til greina. Varakrafa áfrýjandans um, að honum verði veittur missiris frestur eða annar nægilegur frestur til að útvega frekari sannanir í málinu, verður heldur ekki tekin til greina gegn mótmælum hins stefnda, enda virðist svo, sem áfrýjandanum hefði verið innan handar að útvega þessar sannanir áður en málið fjell í rjett í yfirdóminum. Hins vegar virðist vera ástæða til að veita áfrýjandanum hinn um beðna hálfsmánaðar frest til málsúttlistunar um aðalefni málsins.

Því dæmist rjett að vera:

Aðalkrafa áfrýjandans, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar, um, að hjeradsdómurinn í máli þessu verði dæmdur ómerkur, úrskurði 12. febr. þ. á. í málinu hrundið og breytt og málinu vísað heim aptur, verður ekki tekin til greina, nje heldur

krafa hans um missiris eða annan nægilegan frest til að útvega nýjar sannanir í málinu, en aptur á móti veitist honum hálfsmánaðar frestur til að koma fram með málsútlitun sína og rjettarkröfur um aðalefni málsins.

Nr. 27/1880.

Hið opinbera.

gegn.

Sigurði Tómassyni.

D ó m u r:

Með dómi, kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Norður-Múlasýslu 16. apríl þ. á., er Sigurður Tómasson, þá á Hánefsstaðaeysi í Seyðisfirði, dæmdur fyrir óleyflega lausamennsku í 20 kr. sekt, og til að greiða eitt hundrad á landsvísu, sem borgist í peningum eptir gildandi verðlagsskrár meðalverði, og eiga gjöld þessi að skiptast til helminga milli fátækra sjóðs Seyðisfjarðarhrepps og hreppstjórans í tjeðum hreppi, svo er hinn kærði og dæmdur til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað; en þessum dómi er eptir ósk hins kærða áfrýjað til yfirdómsins.

Hinn kærði, sem er 26 ára að aldri og ættaður af Álptanesi, fór austur á Seyðisfjörð árið 1876, og var þar í 2 ár vinnumaður hjá sama bónda, en árið 1878 ætlaði þessi bóndi að flytja sig til Vesturheims og seldi þá hús sitt; varð hinn kærði þá vistlaus um vorið, en fór um haustið, 4. októbr. í aðra vist. Í þeirri vist var hann til vinnuhjúaskildaga vorið eptir, eða 14. maí 1879, en fór þá ekki í neina vist, heldur var sjálfsín um sumarið, og hjelt út báti til sjóróðra, rjeði á hann háseta, og sá sjer og mönnum sínum fyrir húsnaði og kosti; en 12. október um haustið fór hann

aptur í vist hjá fyrri húsbónda sínum með þeim kjörum, að hann væri þar til næsta vinnuhjúaskildaga og fengi ekkert kaup, en mætti ríða síldarnet fyrir sjálfan sig, þegar ekkert væri að gjöra. Hinum kærða verður að vísu ekki gefin sök á því, þó hann væri vistlaus frá 14. maí til 4. október 1878, með því að það orsakaðist af því, að húsbóndi hans seldi hús sitt og ætlaði af landi burt, en hins vegar hefur hann brotið á móti tilskipun 26. maí 1863 um lausamenn og húsmenn með því að vera vistlaus á tímabilinu frá 14. maí til 12. október 1879, án þess að hafa leyst sig undan vistarskyldunni með því að kaupa leyfisbrjef. Hegning sú, sem hinn kærði á þennan hátt hefur bakað sjer, virðist hæfilega melin eptir 10. gr. í nefndri tilskipun 20 kr. sekt, og greiði hann að auki eins mikið og lúka á fyrir leyfisbrjef eptir 2. grein tilskipunarinnar eða 1 hundrað á landsvísu í peningum eptir verðlagsskrár aðalmeðalverði, og rennur helmingur gjalda þessara í hlutaðeigandi fátækra sjóð, en hinn helmingurinn til hreppstjórans. Svo ber hinum kærða og að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, 10 kr. til hvors þeirra.

Meðferð málsins í hjerði og sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum hefur verið lögmat.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, Sigurður Tómasson, á að greiða 20 króna sekt og lúka 1 hundraði á landsvísu með peningum eptir verðlagsskrár aðalmeðalverði, og rennur helmingurinn af gjöldum þessum í hlutaðeigandi fátækra sjóð, en helminginn fái hreppstjóri. Svo greiði hinn kærði og allan af máli þessu lög-

lega leiðandi kostnað, þar á meðal í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, landshöfðingjaritara Jóns Jónssonar og málaflutningsmanns Páls Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 28/1880.

Hið opinbera
gegna
Þorsteini Vigfússyni.

D ó m u r :

Með dómi, kveðnum upp fyrir lögregluþjotti Norð-ur-Múlasýslu 16. apríl þ.á., er Þorsteinn Vigfússon, þá á Skálanesi í Seyðisfirði, dæmdur fyrir ólöglega lausamennsku í 20 kr. sekt og til að greiða eitt hundrað á laudsvísu í peningum eptir gildandi verðlagsskár meðalverði, og eiga gjöld þessi að skiptast til helminga milli fátækra Jóðs Seyðisfjarðarhrepps og hreppstjórans í tjeðum hreppi; svo er hinn kærði og dæmdur til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað; en þessum dómi er eptir ósk hins kærða áfrýjað til yfirdómsins.

Hinn kærði, sem er 29 ára að aldri, kom um sumarið 1877 austur á Seyðisfjörð úr Árnessýslu og var þar í vist í 2 ár, en á vinnuhjúaskildaga 1879 varð hann vistlaus og var sjálfs sín það vistarár, og hafði ofanaf fyrir sjer sumpart með sjóróðrum, sumpart með því að segja til börnum. Á hinn bóginn er það sannað undir rekstri málsins, að hinn kærði sje mjög svo heilsulítill og þoli enga stritvinnu; þannig hefur hlutaðeigandi læknir vottað, að hann vegna heilsulasleika eigi geti haft þunga vinnu eða vosbúð, og hið sama hafa ýms vitni borið, sem leidd voru í málinu, og síðara árið, sem hann var í vist í Seyðisfirði, varð

hann að fara úr vistinni sökum heilsuleysis, og fá sjer aðra hægari vist sem matvinnungur, eins og hann líka sumarið 1879, þegar hann var sjálfs sín, í 2 mánuði lá við rúmið, en batnaði nokkuð eptir að hann hafði leitað ráða hjá yfirlækninum á herskipinu Ingólfi, sem áminnti hann um að fara gætilega með sig og forðast vosbúð og kulda.

Eptir því sem þannig er upplýst um heilsufar hins kærða, verður hann naumast álitinn vistgengur, og virðist honum því ekki verða gefið að sök, þó hann ekki færi í vist á vinnubjúaskildaga 1879, en reyndi heldur til að hafa ofanaf fyrir sjer á annan hátt, einkum þar sem ýmsir menn á Seyðisfirði höfðu falað hann til að segja til börnum þeirra næsta vetur á eptir. Ber því að dæma hinn kærða sýknan af kærum hins opinbera í þessu máli, en hins vegar virðist vera ástæða til að skylda hann til að greiða allan kostnað af máli þessu, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, sem ákveðast 10 kr. handa hvorum þeirra.

Rekstur málsins í hjeraði hefur verið lögmætur og sömuleiðis sókn og vörn þess fyrir yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, Þorsteinn Vigfússon, á að vera sýkn af ákærum hins opinbera í þessu máli, en honum ber að greiða allan löglegan kostnað af því, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Melsted's og landshöfðingjaritara Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Nr. 29/1880

Rjettvísín
 gegn
 Jóni Þórðarsyni.

Dómur:

Það er í máli þessu með eigin játningu hins ákærða, Jóns Þórðarsonar, og öðrum atvikum löglega sannað, að hann á árinu 1878 hefur ranglega skrifað nöfn tveggja annara manna undir 3 ávísanir, sem sje, 5. marzmán. nafn Sigríðar Jónsdóttur, sem eptir framburði hans hefur rangskrifast Sigríður Jónsdóttir í stað: Sigríður Þórarinsdóttir, 29. nóvbrmán. nafn sömu konu rjett ritað, og sama dag nafn Ásgeirs Kristjáns-sonar. Út á þessa seðla tók hann eða ljet taka við verzlun Sass & sona á Ísafirði; þó var ekki allt tekið út, sem á ávísununum stóð, heldur aðeins fyrir 29 kr. 72 a. upphæð. Það, sem hann tók út, hagnýtti hann sjer, en andvirði hins úttekna hefur hann, meðan á málinu stóð, endurborgað. Hinn ákærði hefur að vísu látið í veðri vaka, að hann hafi þókzt eiga til skulda að telja hjá Sigríði Þórarinsdóttur og Ásgeiri Kristjánssyni, en það er hvorttveggja, að litlar líkur eru til, að þessi framburður hans sje sannur, enda er verk hans vítavert, þó svo hefði verið.

Hinn ákærði, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna, og ekki hefur áður sætt ákæru eða hegningu, hefur þannig orðið brotlegur gegn alm. hegningarl. 270. gr., og virðist hegning sú, sem hann hefur til unnið, hæfilega metin af hjeraðsdómaranum 6 × 5 daga fangelsi við vatn og brauð, og með því yfirdómurinn einnig fellst á ákvörðun hjeraðsdómsins um málskostnað, þar með talin málsfærslulaun, ber að staðfesta hann.

Að því snertir meðferð málsins í hjeraði, skal það

athugað, að stefna sú til yfirdómsins, sem hjeraðsdóm-
arinn hefur ritað á dómsgjörðirnar, ekki er í rjettu
formi, en með því úr þessu er bætt með áfrýjunar-
stefnu amtsins, hefur það ekki orðið málinu að foráttu.
Í annan stað ber þess að geta, að undirdómariinn, þeg-
ar hann hefur sett rjettinn, ekki hefur nafngreint dóm-
arann, sem þó átti að vera.

Í þriðja lagi hefur orðið talsverður dráttur á mál-
inu, sem hjeraðsdómariinn alls ekki hefur reynt að
rjettlæta; en yfirdóminum virðist þó eptir atvikum
ekki vera fullnæg ástæða til að láta hann sæta ábyrgð
fyrir.

Hinum ákærða ber að greiða allan af áfrýjun máls-
ins löglega leiðandi kostnað, þar með talin málflutn-
ingslaun til sóknara og svaramanns við yfirdóminn,
10 kr. til hvors þeirra.

Sókn og vörn málsins við yfirdóminn hefur verið
lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Dómur undirrjettarins í máli þessu á að vera
óraskaður. Hinum ákærða ber að greiða allan af
áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar með
talin málflutningslaun til sóknara og svaramanns
við yfirdóminn, málflutningsmannanna Páls Mel-
steðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 2. ágústmán.

Nr. 13/1880,

Guðmundur Bjarnason

gegn

bæjarfógeta E. Th. Jónassen

D ó m u r:

Mál þetta er þannig vaxið, að á uppboðsþingi í Reykjavík, er haldið var 9. júní 1879 til að selja bæinn Vegamót, tilheyrandi dánarbúi Ástu Guðmundsdóttur, mótmælti sonur hennar, Guðmundur Bjarnason, að salan fram færi, þaræð hann 10. sept. 1877 hefði keypt hann á opinberu uppboði skilyrðislaust fyrir 100 kr.; fullmektur bæjarfógetans hefði síðan sent sjer reikning, dags. 24. okt. s. á., yfir kaup sín á uppboðsþinginu., er verið hefði að upphæð 145 kr. 60 aur., og hefði hann þaraf 15. des. s. á. borgað 100 kr., en sjer og innheimtumanninum hefði komið saman um, að hitt, er eptir stóð, þyrfti hann þá þegar ekki að borga, þaræð hann hefði gefið reikning inn í dánarbúið um útfararkostnað móður sinnar — Því hann hefði kostað útförina —, og hefði reikningur sá numið meiru, en eptir stóð óborgað hjá honum af uppboðskostnaðinum, enda hefði hann aldrei síðan verið krafinn um hið á vantanda, og ekki heldur fengið það, er framýfir var. Uppboðshaldarinn tók nú mótmæli þessi undir úrskurð, er fjell svo, að þau yrðu eigi til greina tekin, og fram fór síðan uppboðið, og varð annar maður hæst bjóðandi að bænum og honum sleginn hann fyrir 240 krónur. Þessum úrskurði uppboðshaldarans og uppboðinu á bænum, er eptir honum fór fram, hefur nú Guðmundur skotið til yfirdómsins, og krafizt, að hvorttveggja verði dæmt ómerkt, eða fellt úr gildi, og hinn stefndi bæjarfógeti í Reykjavík sem skiptaráðandi og handhafi áður nefnds dánarbús dæmdur til að bæta sjer skaðann með 300 kr., eða eptir mati óvilhallra manna, og til að endurgjalda allan málskostnað.

Á minnstan úrskurð sinn byggði bæjarfógetinn í Reykjavík á því, að eptir uppboðsbókinni hefði hamarshögg fyrir bænum verið gefið Guðmundi með því

skilyrði, að skiptarjetturinn í búi Ástu vildi síðan samþykkja boðið, en það hefði aldrei verið samþykkt af skiptarjettinum, hvorki síðan hann varð bæjarfógeti nje í tíð formanns síns í embættinu; að Guðmundur ekkert afsalsbrjef hefði sýnt fyrir bænum frá uppboðshaldaranum, og loks, að hann eigi hefði sýnt nein skilríki fyrir því, að hann hefði borgað 100 kr. fyrir bæinn. — Að því er snertir ástæður þessar, þá virðist að vísu, sem eigi verði svo mikið byggt á því, þótt áfrýjandinn eigi hafi fengið afsalsbrjef fyrir bænum, því meðal annars virðast skjöl málsins bera það með sjer, að bærinn við fyrra uppboðið hefur eptir norskum lögum 5—3—18 verið fremur skoðaður sem lausafje en sem fasteign; eins hefur áfrýjandinn sannað hjer fyrir rjettinum, að hann hafi borgað 100 kr. af reikningi þeim, er innköllunarmaðurinn sendi honum yfir það, sem hann keypti á uppboðinu, og sem, eins og áður er á vikið, var að upphæð 145 kr. 60 aur., þar á meðal bærinn 100 kr. Aptur stendur þar á móti í fram lögðu eptirriti af uppboðsgjörðinni, þegar búið er að leggja saman, hvað uppboðið hafi hlaupið, en áður en uppboðshaldarinn og vottarnir hafa skrifað nöfn sín undir, sú athugasemd: «að bærinn hafi verið boðinn upp að geymdum rjetti vedhafanda með því skilyrði, að það væri komið undir samþykki skiptarjettarins, hvort hæsta boð yrði samþykkt eða ekki, «og skyldi hlutadeiganda gefin vitneskja um það frá skiptarjettinum innan hálfis mánaðar». Það verður þannig að álíta, að bærinn hafi verið boðinn upp með á minnstu skilyrði, og þótt það ekki standi í skilmálum þeim fyrir söluinni, er fram lagðir voru þá er uppboðið byrjaði, og breyti þeim að því, er bæinn snertir, þá virðist slík breyting eptir atvikum lögleg og því bindandi fyrir hinn hæstbjóðanda, er bærinn þannig

var sleginn. Það er því eptir að rannsaka, hvort nokkuð það sje fram komið, er lýsi því, að skiptarjetturinn síðar hafi samþykkt söluna, en yfirdómurinn getur eigi álitid, að neitt þvílíkt sje fram komið. Að vísu átti skiptarjetturinn að segja þeim, innan hálfis mánaðar, er hamarshöggið var gefið, hvort hann samþykkti söluna eður eigi, en þótt nú skiptarjetturinn hefði forsómað þetta, þá verður út af slíkri forsómun eigi leitt neitt samþykki, hún gat í hæsta lagi, ef til vill, gefið hlutaðeiganda rjett til að draga sig til baka. Það að innköllunarmaðurinn krafði, sem fyr er sagt, áfrýjandann um bæjarverðið, og að áfrýjandinn borgaði honum það með 100 kr. — því því virðist eigi nægilega mótmælt, er áfrýjandinn hefur staðhæft, að þessar 100 kr. skyldu vera borgun fyrir bæinn, en afgangurinn af uppboðskuld áfrýjandans kom upp í það, er hann átti hjá búinu — þá verður út af þessu ekki dregið neitt samþykki frá skiptarjettinum upp á söluna, því það verður eigi álitid, að innköllunarmaðurinn þar hafi komið fram sem umboðsmaður skiptaráðanda eða skiptarjettarins. Hinn fyrverandi skiptaráðandi í búinu hefur að vísu sagt, að hann hafi tekið við uppboðssummunni frá innköllunarmanninum, og að þar í muni hafa verið þær 100 kr., er áfrýjandinn hefði borgað upp í bæinn, en hann kveðst hafa álitid, að þetta væri sönnun fyrir því, að áfrýjandinn ætlaði að reyna til að ná í bæinn, því hann hefði látið hann vita nokkru eptir að uppboðið fór fram, að hann eigi gæti fengið bæina fyrir það, er hann hefði boðið, og að hann yrði að bæta 100 kr. við; þessi framburður hins fyrverandi skiptaráðanda, er takast verður í heild sinni, ef á honum skal byggja, gjörir sennilegt, að þótt hann tæki við á minnstum 100 kr. upp í bæjarverðið, þá gjörði hann það enganvegin í því skyni að samþykkja þar

með, að áfrýjandinn skyldi fá bæinn fyrir þetta verð. Loksins er það með öllu rjett, að á skiptafundi, er haldinn var í búinu 20. janúar 1879, er þess í fyrsta máta getið, að dánarbúið hafi verið virt 245 kr. 10 a., síðan er þess getið, að það hafi verið selt við uppboð 10. sept. 1877 fyrir 219 kr. 20 a., og seinast eru taldar upp skuldir þær, er á því liggi, en út af þessari skýrslu skiptaráðandans um ástand búins, eins og það var þá, virðist eigi verða leitt, að skiptarjetturinn samþykki eða hefði samþykkt söluna á bænum fyrir 100 krónur.

Með því að áfrýjandinn samkvæmt þessu, er nú hefur verið sagt, ekki hefur getað sannað, að hann hafi verið orðinn eigandi að bænum Vegamótum, áður en hann var seldur að tilhlutun skiptarjettarins í búi Ástu Guðmundsdóttur á uppboðsþingi 9. júní 1879, ber að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð og uppboð. Málskostnaður virðist eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður og uppboð eiga að standa öröskuð. Málskostnaður falli niður.

Mánudaginn 30. ágústmán.

Nr, 22/1880

Svanborg Grímsdóttir

gegn

Kristjáni Þorgrímssyni

Dómur:

Tildrög þessa máls eru þau, að Svanborg Grímsdóttir ól andvana fætt barn 24. dag ágústmán. 1879. Sagði hún hinn stefnda, Kristján Þorgrímsson, föður að barni þessu, en við það hefur hann eptir skýrslu Svanborgar alls ekki viljað kannast. Útaf þessu höfðaði hún mál á hendur Kristjáni fyrir bæjarþingsrjetti

Reykjavíkurborg og krafðist þess, að hann yrði skyldaður til að greiða sjer hálfan sængurlegukostnað sinn, og hálfan útfararkostnað barnsins, 28 kr., og 5% vexti af þessari upphæð frá 12. janúar þ. á., svo og málskostnað allan, eins og málið ekki hefði verið gjaf-sóknarmál af hennar hendi. Var kveðinn upp dómur í málinu fyrir nefndum rjötti 29. aprilmán. þ. á. með þeim úrslitum, að hinn stefndi skyldi sýkn af kærnum og kröfum stefnanda í þessu máli, Svanborgar Grímsdóttur, en hún greiða honum í málskostnað 4 kr. Málflutningslaun hins skipaða talsmanns hennar, 4 kr., skyldu greiðast úr opinberum sjóði.

Þessum dómi hefur Svanborg Grímsdóttir áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 28. maí þ. á., og hefur hún fengið gjafsókn og sjer settan talsmann; hefur talsmaður hennar krafizt fyrst og fremst, að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða Svanborgu Grímsdóttur 28 kr. með 5% vöxtum frá sáttakærudegi 12. jan. þ. á., þangað til borgað verður, og allan málskostnað bæði fyrir undir- og yfirdómi, en til vara, að hann verði dæmdur eins og nú var sagt, ef Svanborg Grímsdóttir treystir sjer til með eiði að staðhæfa, að hinn stefndi sje faðir að hinu andvana fædda barni, sem hún ól 24 ágúst f. á., og loks enn til vara, að hinn stefndi verði dæmdur til að borga ofan tjeða upphæð með vöxtum og málskostnaði, ef hann treystir sjer ekki til sjálfur með eiði að staðfesta, að hann hafi ekki haft holdlegt samræði við Svanborgu Grímsdóttur á þeim tíma, að hann geti verið faðir að nefndu barni. Á hinn bóginn hefur hinn stefndi krafizt að verða dæmdur sýkn af kærnum og kröfum áfrýjanda í þessu máli, en áfrýjandi dæmdur til að greiða honum málskostnað fyrir báðum rjettum eptir mati yfirdómsins.

Það er nú að vísu svo, að áfrýjandi hefur kennt

hinum stefnda barn það, er hún ól 24. ágúst f. á., en, eins og viðurkennt er af áfrýjanda, hefur hann með öllu neitað faðerninu, vg fær yfirdómurinn því ekki sjeð, að aðalkrafa áfrýjanda eigi við nein rök að styðjast, og að því snertir varakröfur áfrýjanda, þá er hvorttveggja, að þær ekki hafa komið fram í hjeraði, enda getur ekki komið til tals að taka þær til greina í þessu máli, sem aðeins er höfðað í hjeraði sem einfalt skulda- eða skað-abótamál, en ekki sem barnsfadernismál.

Fyrir því ber að staðfesta hinn áfrýjaða bæjarþingsdóm, þó þannig, að málskostnaður eptir atvikum falli niður, en um málsfærslulaun hins skipaða talsmanns áfrýjanda skal honum óraskað. Málskostnaður fyrir yfirdómi virðist eiga að falla niður. Eptir þessum úrslitum verður hinum skipaða talsmanni áfrýjandans fyrir yfirdómi ekki dæmd nein málf lutningslaun.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál bæði í hjeraði og fyrir yfirdómi vottast, að rekstur þess við undirdóminn og hin skipaða sókn við yfirdóminn hefur verið lögmætt.

Því dæmist rjett að vera :

Dómi bæjarþingsins í þessu máli skal óraskað, þó þannig, að málskostnaður falli niður. Landshöfðingjaritara Jóni Jónssyni greiðist 4 kr. í málf lutningslaun fyrir undirdómi úr opinberum sjóði. Málskostnaður fyrir yfirdómi falli niður.

Mánudaginn 13. septbrmán.

Nr. 23/1880

Jón Einarsson

gegn

Halldóri Halldórssyni

Dómur:

Með stefnu til yfirdómsins, dagsettri 28. maímán.

þ. á., hefur Jón Einarsson áfrýjað dómi, gengnum fyrir aukarjetti Eyjafjarðarsýslu 5. marzmán. þ. á., þar sem hinn stefndi Halldór Halldórsson er dæmdur sýkn af kærum áfrýjanda og málskostnaður látinn falla niður.

Mál þetta er þannig til komið, að hinn stefndi í septembermánuði í fyrra tók til sín — eptir því, sem upplýst er — 4 hesta af útheyi, sem áfrýjandi hafði látið slá og þurka í svo nefndri Laugalandshéiði, eða í sundi einu ofan ásenda. Út af þessu, svo og út af því, að hinn stefndi hafði ljeð öðrum slægjur — af-raksturinn var 34 hestar — í nefndri héiði, höfðaði áfrýjandi mál þetta, og urðu á því þau úrslit í hjerði, sem að ofan eru greind.

Fyrir yfirdóminum hefur áfrýjandi krafizt, að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða sjer fyrir heimildarlausu heytöku 13 kr. 35 a., og fyrir heimildarlausu að ljá sameiginlegt land til slægna 6 kr. 80 a., svo og til að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir báðum rjettum. Á hinn bóginn hefur hinn stefndi farið fram á, að máli þessu verði vísað frá dómi sökum þess, að annar af mönnum þeim, sem birtu yfirdómsstefnuna, hafi ekki verið eiðsvarinn stefnuvottur, og áfrýjandi dæmdur til að borga sjer kost og tæring, en til vara, að hjeráðsdómurinn verði staðfestur, og þá enn til vara, að hann verði sýknaður af kröfum áfrýjandans gegn því að greiða honum 1 kr. 67 a.; svo hefur hann og, hvernig sem fer, krafizt málskostnaðar.

Að því snertir frávísunarkröfu stefnda, þá virðist hún á engum rökum byggð. Þar sem hann hefur látið mæta fyrir yfirdóminum eptir stefnunni og svarað til sakar, og ber því að dæma málið í aðalefni þess.

Áfrýjandi hefur haldið því fram, að Laugalandshéiði, sem hann heyjaði í ofan nefnda 4 hesta, og hinn stefndi ljeði til slægna, sje sameiginlegt beitar- og

slægjuland jarðanna Krossastaða, sem stefndi á og býr á, og ábýlisjarðar áfrýjanda, Laugalands með Heiðarhúsum. Þessu hefur ekki verið hnekkt af hendi stefnda með neinum rökum, heldur bendir allt, sem komið er fram í málinu, til, að svo sje í raun rjettri, þótt að visu nokkur vottörð hafi komið fram um, að sund það, sem áfrýjandi ljet slá, en stefndi hirti, optar hafi verið slegið frá Krossastöðum en frá Laugalandi.

Yfirdómurinn fær því ekki sjeð, að stefnda hafi borið nein heimild til að taka opt nefnda 4 hesta af heyi til sín, og kemst hann því ekki hjá, samkvæmt kröfu áfrýjanda, að greiða honum verð heysins með þeirri upphæð, sem áfrýjandinn hefur krafizt, og hinn stefndi ekki hefur sjerstaklega mótmælt.

Þar sem áfrýjandi í annan stað hefur krafizt, að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða sjer helming undirgiptar á því heyi, sem hann leyfði öðrum að slá, alls 34 hesta, þá er að visu svo, að hinum stefnda ekki bar nein heimild til að ljá slægjuland í sameiginlegu landi þeirra málsaðila, nema með samþykki áfrýjanda, en þó virðist eptir málavöxtum, með því áfrýjandi, að sögn stefnda, og er því ekki mótmælt, sló meira í sameiginlegu landi jarðanna en stefndi, að því með töldu, er hann ljeði, ekki fullnæg ástæða til að taka þessa kröfu áfrýjanda til greinā.

Málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum stefnda, Halldóri Halldórssyni, ber að greiða áfrýjandanum verð 4 hesta af útheyi með 13 kr. 35 a., að öðru leyti á hann að vera sýkn af kærnum áfrýjanda í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjetum falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lög-
birtingu hans undir aðför að lögum.

35/1880

M. Jóhannesen verzlunarstjóri.
gegn
Jóni Erlendssyni.

D ó m u r :

Vottorð stefnuvottanna um birtingu yfirdómsstefnunnar í máli þessu ber með sjer, að stefnan ekki hefur verið birt hinum stefnda á heimili hans, en í birtingarvottorðinu segir, að hann hafi tekið hana eins gilda, eins og hún hefði farið þar fram. Með því nú að stefnuvottarnir aðeins hafa umboð til að votta samkvæmt stefnuvottaeiði sínum um það, af hverjum, hvernær, hvar og fyrir hverjum stefnan sje birt, sbr. tilskip. 3. júní 1796, 20. gr., verður vottorð þeirra um, að hinn stefndi hafi tekið gilda birtingu, sem fram fór utan heimilis hans, ekki tekið til greina sem full sönnun fyrir þessu atriði, og með því að þannig vantar fulla sönnun fyrir, að stefnan sje löglega birt hinum stefnda, en hann hvorki hefur mætt nje mæta látið eptir henni, ber að vísa stefnunni frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Stefnunni í máli þessu vísast frá yfirdóminum.

Nr. 14/1880

Jón landshöfðingjaritari
Jónsson
gegn
Halldóri yfirkennara
Friðrikssyni

Dómur:

Mál þetta er eptir skipun stiptyfirvaldanna og að fenginni gjafsókn höfðað í hjerði af Halldóri Friðriksyni, yfirkennara við Reykjavíkurskóla gegn Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni útaf því, að Jón landshöfðingjaritari hefði við haft um sig meiðandi ummæli í bræfi til rektors skólans dags. 23. desbr. f. á., og með dómi, kveðnum upp í bæjarþingsrjetti Reykjavíkur 8. aprílmán. þ. á., eru hin átöldu ummæli dæmd dauð og marklaus og Jón landshöfðingjaritari Jónsson dæmdur í 100 kr. sekt til landssjóðs, er afplánist með 30 daga einföldu fangelsi, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, sem og til að greiða allan af málinu leiðandi kostnað, eins og það ekki hefði verið gjafsóknarmál. Dómi þessum hefur Jón landshöfðingjaritari Jónsson áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 29. aprílmán. þ. á., og hefur hann krafizt principaliter, að hann verði sýknaður af kærnum og kröfum hins stefnda í málinu, en subsidialiter, að sekt sú, sem hann hafi verið dæmdur í, verði lækkuð svo mikið, sem frekast geti orðið, og að hinn stefndi, hver sem niðurstaðan verður, verði dæmdur til að greiða honum allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað. Hinn stefndi hefur aptur á móti krafizt, að undirrjettardómurinn verði staðfestur, og að áfrýjandinn verði dæmdur til að greiða honum málskostnað fyrir yfirdóminum með 30 kr. eða einhverju nægilegu eptir rjettarins mati.

Ummæli þau, sem mál þetta er útaf risið, eru í því fólgin: «að hinn stefndi, með því beinlínis að hvetja undirmenn sína og rektors til óhlýðni og fyrirlitningar gagnvart forstjóra skólans eða skipunum hans eða öðru slíku athæfi, muni hafa komið því til leiðar, að hinn einasti lærði skóli landsins hafi verið hrópaður í útlandu blaði eða af correspondent þess hjer í Reykjavík

fyrir óstjórn», og að hinn stefndi hafi orðið sekur í »gjöræði og ósvífi». Þessi ummæli sín um hinn stefnda hefur áfrýjandinn viljað rjettlæta með því, að hinn stefndi hafi skipað dyraverði skólans að rífa niður auglýsingar, sem festar væru upp í skólanum, þó rektor leyfði eða hefði leyft að festa þær upp, en eins og það ekki er sannað gegn neitun hins stefnda, að hann hafi skipað að rífa niður slíkar auglýsingar, þó rektor hefði leyft að festa þær upp, heldur að eins, að hann hafi skipað dyraverði að rífa niður auglýsingar um skólann óviðkomandi málefni, sem kynnu að vera festar þar upp, þannig verður ekki betur sjeð, en að vald það, sem hinum stefnda er veitt af yfirstjórn skólans sem umsjónarmanni yfir húsum skólans, gefi honum fulla heimild til að banna að festa upp í skólahúsinu auglýsingar, sem ekki koma skólanum við. Hið annað, sem áfrýjandinn hefur komið fram með málstað sínum til rjettlættingar, er máli þessu óviðkomandi. Með því nú að framan greind ummæli verða að álítast mjög svo meiðandi fyrir hinn stefnda, og áfrýjandanum ekki hefur tekizt að sanna, að þau væru á neinum rökum byggð, ber samkvæmt kröfu hins stefnda að dæma þau dauð og ómerk, eins og líka áfrýjandinn ekki getur komist hjá að sæta ábyrgð fyrir þau samkvæmt 219. gr. hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869, og virðist hegningin þá ekki verða ákveðin lægri en gjört er í dómi hjeradsrjettarins, sem sje 100 kr. sekt til landssjóðs, sem afplánast með 30 daga einföldu fangelsi, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma.

Samkvæmt framan sögðu ber að staðfesta undir-rjettardóminn einnig að því er snertir málskostnað í hjerði, og ber áfrýjandanum einnig að greiða hinum stefnda málskostnað fyrir yfirdóminum með 15 krónum.

Að því leyti sem málið hefur verið gjafsóknarmál í

hjeraði, hefur flutningur þess verið lögmætur.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettardómurinn í þessu máli á óraskaður að standa. Afrýjandanum, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, ber að greiða hinum stefnda, Halldóri yfirkennara Friðrikssyni, 15 kr. í málskostnað fyrir yfirdómi.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 27. septbrmán.

Nr. 36/1880

Sigurður Sigurðsson

gegn

Páli Eyjólfsyni

Dómur:

Mál þetta er þannig vaxið, að hinn stefndi, Páll Eyjólfsson, fjekk 13. desbrmán. 1876 að láni hjá áfrýjanda 800 kr.; skyldi hann af láni þessu greiða 4% ársvexti og lúka láninu aptur 14. júnímán. 1877. En síðar samdist svo þeirra Sigurðar og Páls í milli, að borgun höfuðstóls og vaxta mætti biða til 11. desbr. 1877. 19. febrúar 1878 gaf Sigurður hinum stefnda enn á ný borgunarfrest til 12. maí 1878. Með því hinn stefndi ekki stóð í skilum, höfðaði Sigurður mál á hendur honum fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkurkaupstaðar, og með dómi, sem kveðinn var upp í því máli fyrir nefndum rjetti 13. maímán. þ. á., var hinn stefndi dæmdur til að greiða áfrýjandanum 800 kr. með 4% vöxtum frá 13. desbr. 1876, að fráðregnum 53 kr, 22 a. — en svo mikið var hann búinn að greiða upp í vextina — og 4% vexti af nefndri skuld frá því mál þetta var

kært til sætta, og þangað til borgun færi fram. Svo var hann og dæmdur til að greiða honum í málskostnað 10 krónur. Þessum dómi hefur Sigurður Sigurðsson skotið til yfirdómsins með stefnu dags. 24. júlí þ. á., og krafist, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur, og stefndi skyldaður til að greiða honum málskostnað fyrir yfirdómi.

Hinn stefndi hefur fyrst og fremst haldið því fram, að hinn áfrýjaði dómur verði dæmdur ómerkur ex officio, með því undirdómarinn ekki hafi leiðbeint sjer; þvínæst hefur hann, að því aðalefni málsins snertir, krafist, að hinum áfrýjaða dómi verði breytt þannig, að hann verði dæmdur til að greiða 800 kr. með 4% vöxtum frá 13. desbr. 1876 þangað til borgað verður, og að frá dregnum 53 kr. 23 a. Loks hefur hann til vara krafist, að hjeradsdómurinn verði staðfestur og áfrýjandi dæmdur til að greiða sjer málskostnað með einhverju nægilegu.

Eins og mál þetta lá fyrir undirrjettinum og eptir því sem hinn stefndi tók í það, var ekkert tilefni fyrir dómarann til að leiðbeina honum samkvæmt tilskipun 15. ág. 1832, 10. gr., og er því engin ástæða til að dæma hinn áfrýjaða dóm ómerkan fyrir þá sök.

Hinn stefndi hefur ekki gagnáfrýjað málinu, og með því að hann þannig ekki getur fengið dóminum breytt, ber samkvæmt kröfu áfrýjanda að staðfesta hann að öllu leyti.

Samkvæmt þessum úrslitum ber hinum stefnda að greiða áfrýjandanum málskostnað fyrir yfirdómi, og þykir hann hæfilega metinn 15 krónur.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum áfrýjaða bæjarþingsdómi skal óraskað. Hinum stefnda, Páli Eyjólfssyni, ber að greiða áfrýj-

andanum, Sigurði Sigurðssyni, í málskostnað fyrir yfirdómi 15 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá því hann er löglega birtur undir aðför að lögum.

Mánudaginn 4. októbermán.

37/1880

Bæjarfógeti E. Th. Jónassen

gegn

Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni

D ó m u r :

Með stefnu, dagsettri 26. dag. júlímán. síðastl., hefur bæjarfógeti E. Th. Jónassen skotið til yfirdómsins dómi, gengnum á bæjarþingi Reykjavíkur kaupstaðar 24. júnímán. næst þar fyrir, og krafizt, að nefndur dómur verði staðfestur, en með þeim dómi er landshöfðingjaritari Jón Jónsson dæmdur að við lagði 3 kr. sekt fyrir hvern dag, er hann óhlýðnast dóminum, til að skila aðaláfrýjandanum rjettarskjöllum nokkrum, auðkendum Nr.—1—6, er hann hafði fengið að láni í bæjarþingsrjetti Reykjavíkur kaupstaðar 12. febr. þ. á. í máli milli Jóns Pálssonar og Páls Eyjólfssonar, og til að greiða aðaláfrýjandanum 10 kr. í málskostnað; hefur hann paraðauki krafizt, að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða sjer málskostnað fyrir yfirdómi eptir mati rjettarins.

Á hinn bóginn hefur Jón landshöfðingjaritari Jónsson, sem hefur gagnáfrýjað málinu, farið fram á að verða dæmdur sýkn af kærnum og kröfum aðaláfrýjandans í þessu máli, og að hann verði skyldaður til að greiða sjer allan málskostnað bæði í hjeraði og fyrir yfirdómi.

Það er sannað, að aðaláfrýjandi 12. febrúarmán. þ. á. sem hlutaðeigandi dómari í máli milli Jóns Pálssonar og Páls Eyjólfssonar ljeði gagnáfrýjanda sem

málflutningsmanni hins síðarnefnda skjöl málsins auðkennd Nr. 1—6. Af því gagnáfrýjandi ljet farast fyrir að skila rjettinum aptur skjölum þessum, varð mál þetta til.

Sýknaarástæður gagnáfrýjanda eru: 1. að aðaláfrýjandi ekki sje rjettur sóknaraðili þessa máls, því hann hafi ekki sýnt neina heimild frá þeim Jóni Pálssyni og Páli Eyjólfssyni til að höfða þetta mál, en þá telur hann eigendur greindra skjala; 2. að hann sje ekki rjettur varnaraðili, með því hann aðeins hafi verið umbodsmáður Páls Eyjólfssonar, og að því hefði átt að beina málinu að Páli, enda hafi hann (gagnáfrýjandi) skilað Páli skjölunum; 3. að aðaláfrýjandi hafi ekki sannað, að skjöl þau, sem mál þetta er risið útaf, enn sjeu til, eins og hann líka telur sjer það ómögulegt að skila þeim.

Það virðist engum vafa bundið, að aðaláfrýjandinn, er hafði um getið mál til meðferðar sem dómari, og ljeði gagnáfrýjanda skjölin, sje rjettu sóknaraðili þessa máls, sem hjer liggur fyrir, því það er skylda dómars, sem einnig er dómskrifari, sð annast um, að skjölum þeim, er hann ljær málspörtunum eða umbodsmönnum þeirra, sje skilað rjettinum aptur, og gagnáfrýjandinn hefur alls ekki fært líkur til þess, því síður sannað, að honum hafi eptir atvikum borið heimild til að skila öðrum en aðaláfrýjanda um ræddum skjölum.

Gagnáfrýjandi fjekk sem málsfærslumaður Páls Eyjólfssonar um rædd skjöl að láni, og bar honum því að skila rjettinum þeim aptur, því þótt málið sjálft snerti aðeins málspartana, en ekki umbjóðendur þeirra, þá er öðru máli að gegna um flutning málsins, sem umbodsmáðurinn eða málaflutningsmaðurinn hefur fulla ábyrgð af.

Gagnáfrýjandi hefur ekki sannað — en í því tilliti lá sönnunarskyldan á honum — að skjölin sjeu glötuð, og ekki einusinni gjört það sennilegt. Er því engin sönnun fyrir því, að honum sje ómögulegt að skila skjölunum, og er því sú sýknaðstæða hans heldur ekki á neinum rökum byggð.

Samkvæmt áður sögðu ber því að staðfesta bæjarþingsdóminu. Að því snertir málskostnað fyrir yfirdómi ber að geta þess, að gagnáfrýjandi hafði áfrýjað framan greindum bæjarþingsdómi til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 1. júlímán. þ. á., er fyrst átti að koma í dóm 1. nov. þ. á.; stefndi áfrýjandi honum þá til staðfestingar 26. júlímán. þ. á.

Að svo lögðum málavöxtum getur gagnáfrýjandi ekki komist hjá að greiða aðaláfrýjanda málskostnað fyrir yfirdómi, er þykir hæfilega metinn 15 kr.

Því dæmist rjett að vera:

Bæjarþingsdóminum í þessu máli skal óraskað. Gagnáfrýjandi, Jón landshöfðingjaritari Jónsson, á að greiða aðaláfrýjanda, bæjarfógeta E. Th. Jónassen, 15 krónur í málskostnað fyrir yfirdómi.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 38/1880

Bæjarfógeti E. Th. Jónassen
gegn

Jóni landshöfðingjaritara
Jónssyni

Dómur:

Með dómi, kveðnum upp í bæjarþingsrjetti Reykjavíkurkaupstaðar 24. júní þ. á., af Kristjáni sýslumanni Jónssyni sem settum dómara, er Jón landshöfðingja-

ritari Jónsson dæmdur til að skila bæjarfógeta E. Th. Jónassen innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins rjettarskjöllum þeim, auðkendum Nr. 1 — 6, er hann fjekk lánuð í bæjarþingsrjetti Reykjavíkur 5. febrúarmán. s. á. í sökinni: Chr. Lange gegn Páli Eyjólfssyni, að við lagðri 3 kr. sekt fyrir hvern þann dag, sem hann lætur dragast að fullnægja dóminum; svo er hann og dæmdur til að greiða E. Th. Jónassen bæjarfógeta málskostnað með 10 krónum. Eptir að Jón landshöfðingjaritari Jónsson hafði áfrýjað þessum dómi til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 1. júlímán. þ. á., en sú stefna átti að falla í rjett 28. febrúarmán. 1881, áfrýjaði Jónassen bæjarfógeti honum til staðfestingar með stefnu, dagsettri 26. júlímán. þ. á., og loks hefur Jón Jónsson gagnáfrýjað opt nefndum dómi með stefnu, dagsettri 19. ágústmán. næst á eptir, og hefur hann krafizt, að verða sýknaður af kærum og kröfum aðaláfrýjanda í málinu, og að áfrýjandinn verði skyldaður til að greiða honum allan kostnað af því fyrir undir- og yfirdómi.

Það er sannað undir rekstri málsins og viðurkennt af gagnáfrýjanda, að hann 5. febrúarmán. þ. á. sem talsmaður annars málspartsins í máli, sem þá var fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur kaupstaðar, hafi fengið til láns hjá hlutadeigandi dómara, sem er aðaláfrýjandi þessa máls, skjöl þau, sem málið er útaf risið, og ekki skilað þeim aptur. Yfirdómurinn verður því að vera á sama máli og hjeradsdómarinn um það, að sú sýknaðstæða gagnáfrýjanda sje ekki á rökum byggð, að hvorki sje hann rjettilega hafður fyrir sök, nje heldur sje aðaláfrýjandi rjettur sóknaraðili. Í annan stað hefur gagnáfrýjandi krafizt sýknar af þeirri ástæðu, að aðaláfrýjandi hafi ekki sannað, að hin um þráttuðu skjöl sjeu enn til, eða að hann (gagnáfrýjandi) hafi

þau undir höndum, enda sje sjer ómögulegt að skila þeim, því búið sje að farga þeim fyrir löngu; en, eins og áður er sagt, er það viðurkennt, að gagnáfrýjandinn hafi fengið skjölin að láni hjá aðaláfrýjanda, og þessvegna bar honum skylda til að gæta þeirra, og skila þeim aptur, þegar þeirra var krafizt. Það er því ekki aðaláfrýjanda að sanna, að skjölin sjeu enn til eða í vörzlum gagnáfrýjanda, heldur er það gagnáfrýjandans að sanna, að skjölin sjeu ekki lengur til, eða að honum af öðrum orsökum sje ómögulegt að skila þeim, en með því að gagnáfrýjandi ekki hefur sannað þetta, og ekki einusinni leitt nein sennileg rök að því, þá verður þessi sýknaðastæða hans heldur ekki tekinn til greina.

Samkvæmt því, sem áður er sagt, ber að staðfesta hjeraðsrjettardóminn, og eptir þeim úrslitum málsins ber gagnáfrýjandanum að endurgjalda aðaláfrýjanda samkvæmt kröfu hans málskostnað fyrir yfirdómi með 15 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði bæjarþingsrjettardómur á óraskaður að standa. Gagnáfrýjanda, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, ber að greiða aðaláfrýjanda, E. Th. Jónassen bæjarfógeta, málskostnað fyrir yfirdómi með 15 krónum.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá löglegri birtingu hans undir aðför að lögum.

Nr. 39/1880

Bæjarfógeti E. Th. Jónassen
 gegn
 landshöfðingjaritara Jóni
 Jónssyni

Dómur:

Á máli þessu stendur svo, að 12. dag febrúar-mán. þ. á. í máli nokkru, er verzlunarmaður Henrik Siemsen hafði höfðað við Reykjavíkur bæjarrjett gegn gestgjafa Páli Eyjólfsyni, veitti dómariinn, áfrýjandinn bæjarfógeti E. Th. Jónassen, hinum stefnda Jóni landritara Jónssyni, er mætt hafði fyrir hönd Páls Eyjólfssonar, viku frest til að svara í málinu, og ljeði honum í því skyni skjöl málsins, en er hinn stefndi eigi skilaði dómaranum skjölunum í ákveðinn tíma, höfðaði hann mál gegn honum til að skila sjer þeim, og var kveðinn upp í því 24. júní af sýslumanni Kristjáni Jónsyni sem setu-dómara svo látandi dómur: að hinn stefndi skyldi skila bæjarfógeta E. Th. Jónassen skjölum málsins innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins að við lagðri 3 kr. sekt fyrir hvern dag, er hann ljeti dragast framyfir tjeðan tíma að fullnægja dóminum. Svo skyldi hann og borga stefnandanum 10 kr. í málskostnað.

Þessum dómi hefur nú bæjarfógeti E. Th. Jónassen stefnt fyrir yfirdóminn til staðfestingar, og landritari Jón Jónsson einnig gagnstefnt honum sjer til sýknar. Sem ástæðu fyrir sýkn sinni hefur gagnáfrýjandinn tilfært: 1. að eigi hefði átt að höfða málið gegn sjer heldur Páli Eyjólfsyni, er hann hafði mætt fyrir, 2. hefði dómaranum eigi borið að höfða mál þetta, heldur Henrik Siemsen, því það hefði verið komið undir honum, hvort hann hefði viljað halda málinu áfram gegn Páli, eður láta það falla niður, og 3. væri sjer með öllu ómögulegt að skila málsskjölunum, því þau væru ekki hjá sjer, heldur hefði hann fengið þau Páli.

Að aðaláfrýjandinn sje rjettur sóknaraðili þessa máls virðist með öllu efalaust, því honum bar skylda til sem dómara og jafnframt dómskrifara í máli því, er um rædd skjöl snertu, að annast um, að gagnáfrýj-

andi, er fjekk þau að láni sem málflutningsmaður, skilaði rjettinum þeim aptur, og hefur gagnáfrýjandi heldur ekki fært nein rök að því, að hann eptir atvikum hefði mátt skila öðrum skjölunum en rjettinum.

Eins og þegar er tekið fram fjekk gagnáfrýjandi sem málsfærslumaður Páls Eyjólfssonar opt nefnd skjöl að láni, og bar honum því að skila rjettinum þeim aptur, en ekki Páli; hann er þannig rjettur varnaraðili þessa máls, því af flutningi þess hafði hann fulla ábyrgð.

Gagnáfrýjandi hefur ekki sannað — en í því til-liti lá sönnunarskyldan á honum —, að skjölin sjeu kom-in úr hans vörzlum, og ekki einu sinni fært líkur til þess, og því er ekkert það fram komið, er bendi til, því síður rök færð til þess, að honum sje ómögulegt að skila þeim; verður því sú sýknaðstæða hans ekki heldur tekin til greina.

Samkvæmt því, sem áður er sagt, ber því að stað-festa bæjarþingsdóminn, og eptir þeim úrslitum máls-ins ber gagnáfrýjandanum að endurgjalda aðaláfrýjanda samkvæmt kröfu hans málskostnað fyrir yfirdómi með 15 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum áfrýjaða bæjarþingsdómi skal óraskað. Gagnáfrýjanda, Jóni landshöfðingjaritara Jónssyni, ber að greiða aðaláfrýjanda, E. Th. Jónassen bæj-fógeta, málskostnað fyrir yfirdómi með 15 krónum.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá því hann er löglega birtur undir aðför að lögum.

Nr. 41/1880

Kaupmaður Símon Jóhnsen
 gegn
 Sigurði járnsmið Jónssyni

D ó m u r :

Mál þetta er höfðað af Símoni Jóhnsen, konsúl og kaupmanni hjer í bænum, til rjettlætningar á forboði, er hlutaðeigandi fógeti eptir kröfu hans hafði gjört 3. aprilmán. þ. á. gegn því, að Sigurður Jónsson, járnsmiður hjer í bænum, gjörði jarðrask á stakkstæði norður undan húseigninni Nr. 9 í Hafnarstræti, sem Símon kaupmaður Jóhnsen álítur sig vera eiganda að, en sem byggingarnefnd Reykjavíkurkaupstaðar 14. febr. næst á undan hafði útmælt á hússtæði handa Sigurði járnsmið. Var dómur kveðinn upp í því máli fyrir bæjarþingsrjetti Reykjavíkur 15. júlímán. þ. á. með þeim úrslitum, að nefnt fógetabann skyldi úr gildi numið, og að Símon kaupmaður Jóhnsen skyldi greiða Sigurði Jónssyni 20 kr. í málskostnað. Þessum dómi hefur Símon Jóhnsen áfrýjað til yfirdómsins og krafizt, að fógetabannið verði staðfest, og að hinn stefndi Sigurður Jónsson verði dæmdur til að greiða honum málskostnað fyrir báðum rjettum með 50 krónum eða einhverju nægilegu eptir rjettarins mati; þar að auki hefur áfrýjandinn krafizt, að Justitiarius Jón Pjetursson víki úr dómarasæti í þessu máli. Hinn stefndi befur aptur á móti krafizt, að undirrjettardómurinn verði staðfestur, og að áfrýjandinn einnig verði dæmdur til að borga hæfilegan málskostnað fyrir yfirdóminum.

Þar sem áfrýjandinn hefur krafizt, að Justitiarius Jón Pjetursson víki úr dómarasæti í þessu máli, og byggt þá kröfu sína á því, að hann hafi gefið út afsalsbrjef til föður áfrýjandans fyrir húseigninni Nr 9 í Hafnarstræti ásamt stakkstæði því, sem hjer er ágrein-

ingsefni, og í annan stað á því, að samskonar mál og þetta, sem höfðað sje gegn systkynasonum konu Justitii, muni seinna koma fyrir yfirdóminn, þá fær yfirdómurinn ekki sjed, að Justitii sje í minnsta máta við riðinn við þetta mál, þó að hann hafi fyrir 28 árum sem settur bæjarfógeti gefið út afsalsbrjef fyrir nefndri húseign til föður áfrýjandans sem hæstbjóðanda á uppboði, sem hinn reglulegi bæjarfógeti hafði haldið 4 árum áður samkvæmt beiðni skiptarjettarins, og því síður getur sá mögulegleiki komið til greina, að annað mál um stakkstæði, sem á að vera höfðað gegn frændum konu Justitii, en sem er þessu máli alveg óviðkomandi, kunni á sínum tíma að koma fyrir yfirdóminn; þessi krafa áfrýjandans getur því ekki komið til greina.

Að því er kemur til málefnsins sjálfs, þá er það löglega sannað af áfrýjandanum, að hann, sem er eigandi að húseigninni Nr. 9 og 10 í Hafnarstræti, og faðir hans á undan honum, hafi í yfir 30 ár óátalið notað sem sína eign stakkstæði það, sem liggur norður undan húseigninni Nr. 9 hinu megin götunnar. Áfrýjandinn hlýtur því að skoðast sem eigandi að nefndu stakkstæði gagnvart hverjum þeim, sem ekki sannar lögmæta eignarheimild að því. Hinn stefndi byggir aptur á móti tilkall sitt til stakkstæðisins á því, að byggingarnefnd kaupstaðarins hafi útmælt sjer hússtæði á því og bæjarstjórnin samþykkt útmælinguna, jafnframt og hún ljét það álit í ljósi, að stakkstæðið heyrði bænum til, en ekki neinum einstökum manni.

Að því er snertir útmælingu byggingarnefndarinnar, þá getur hinn stefndi ekki byggt neitt á henni gegn eignarumráðum áfrýjandans yfir hinu umþráttaða stakkstæði, því í útmælingargjörðinni er beinlínis gengið út frá, að áfrýjandinn sje eigandi að lóð þeirri, sem

útmæld var, og þar er tekið fram, að hann hafi gefið hinum stefnda leyfi til að byggja hús á lóðinni, en eftir því sem áfrýjandinn hefur borið fram, og því hefur hinn stefndi ekki mótmælt, var það leyfi frá hálfu áfrýjandans bundið því skilyrði, að hinn stefndi borgaði honum ákveðið kaupverð fyrir lóðina, en það skilyrði hefur hinn stefndi neitað að uppfylla. Þar sem bæjarstjórnin þarnaest hefur samþykkt útmælingu byggingarnefndarinnar, þá getur það samþykki ekki haft meiri þýðingu í þessu efni en útmælingin sjálf, og þó bæjarstjórnin jafnframt hafi látið það álit sitt í ljósi, að stakkstæðið væri eign kaupstaðarins, en ekki áfrýjandans, þá er það ljóst, að álit bæjarstjórnarinnar ekki er næg sönnun fyrir eignarrjetti bæjarins til stakkstæðisins, heldur verður bæjarstjórnin, ef hún vill gjöra tilkall til þess fyrir bæjarins hönd, að fylgja því tilkalli fram gegn áfrýjandanum á löglegan hátt, en allt þangað til bærinn hefur sannað eignarheimild sína til stakkstæðisins, hlýtur áfrýjandanum að vera heimilt að banna bæði honum og hverjum öðrum öll afnot stakkstæðisins, sem koma í bága við eignarumráð áfrýjandans.

Samkvæmt því, sem að framan er sagt, virðist áfrýjandinn hafa haft fulla heimild til að gjöra fógetaþann það, sem mál þetta er útaf risið, og ber því að staðfesta það, en málskostnaður fyrir báðum rjettum virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Fógetabann það, sem gjört var af fógetarjetti Reykjavíkur 3. aprílmán. þ. á., á óraskað að standa.
Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður.

Nr. 50/1880

Hið opinbera
gegn

Jóni Ebenezerssyni

Dómur:

Mál þetta er höfðað gegn Jóni Ebenezerssyni, formanni á Ísafirði, fyrir brot gegn samþykkt fyrir Ísafjarðarsýslu og Ísafjarðarkaupstað um fiskiveiðar á opnum skipum, samþykkttri af hlutaðeigandi amtmanni 16. ágústmán. f. á., en í 1. gr. samþykktarinnar er bannað að láta lóðir liggja í sjó næturlangt á tímabilinu frá veturnóttum til sumarmála. Hinn 31. janúarmán. þ. á. var dómur kveðinn upp í því máli fyrir lögreglurjetti Ísafjarðarsýslu, og var hinn kærði dæmdur sýkn af kærum hins opinbera, en málskostnaður hafði enginn orðið fyrir undirrettinum.

Tilfnið til málshöfðunarinnar var það, að nefnd sú í Hólsbreyppi í Ísafjarðarsýslu, sem samkvæmt 4. gr. tjeðrar fiskiveiðarsamþykktar á að hafa gætur á, að öllu því, sem tekið er fram í samþykktinni, sje fyllilega hlýtt, hafði tilkynnt lögreglustjóranum, að hinn kærði hefði róið til framlagningar kvöldið hinn 10. desembermán. þ. á., og verið kominn í land fyrir kl. 12 um kvöldið, en ekki dregið fyr en daginn eftir.

Hinn kærði hefur að vísu borið á móti því, að hann hafi látið lóðir sínar liggja í sjó í það sinn, er hjer um ræðir, næturlangt, en hefur þó kannast við, að þær hafi legið 7—8 stundir næturinnar. Með því nú að yfirdómurinn þannig verður að álíta það nægilega sannað, að hinn kærði hafi látið lóðir sínar liggja í sjó um allan þann tíma, sem tíðkanlegt er hjer á landi að nota til svefns, og er aðeins sá tími venjulega kallaður nótt, þá virðist hinn kærði að hafa brotið gegn 1. gr. ofan nefndrar samþykktar, og kemst

hann því ekki hjá að sæta sekt samkvæmt samþykktinni 4. gr. b., og virðist hún eptir málavöxtum hæfilega metin 10 kr., er samkvæmt lögum 14. desbr. 1877, 7. gr. að hálfu greiðist Hólshreppi í Ísafjarðarsýslu, en að hálfu gæzlunefndinni í nefndum hrepp, er kom brotinu upp. Samkvæmt þessum úrslitum ber hinum kærða að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, 10 kr. til hvors þeirra.

Málskostnaður í hjerði var eptir skýrslu undirdóm-
arans enginn.

Meðferð málsins í hjerði hefur verið vítalaus, og sókn og vörn þess við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði Jón Ebenzerson á að greiða 10 kr. sekt, er að $\frac{1}{2}$ lúkist Hólshreppi í Ísafjarðarsýslu, en að $\frac{1}{2}$ gæzlunefndinni í nefndum hrepp. Svo ber honum og að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar með talin málsfærslulaun til sóknara og svaramans fyrir yfirdóminum, Jóns landshöfðingjaritara Jónssonar og Páls málaflutningsmanns Melsteðs, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá því hann er löglega birtur undir aðför að lögum.

Mánudaginn 11. októbermán.

Nr. 49/1880.

Rjettvísín
gegn

Páli Eyjólfsyni.

D ó m u r:

Með dómi, sem gekk í aukarjetti Reykjavíkur

kaupstaðar 10. dag ágústmán. næstl., er hinn ákærði, gestgjafi og gullsmiður Páll Eyjólfsson hjer í bænum, dæmdur til að greiða 50 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektin ekki er greidd í ákveðinn tíma, til einfalds fangelsis í 15 daga og málskostnaðargreiðslu, og þar á meðal til að lúka 6 kr. í varnarlaun til talsmanns síns, nema hann vinni eið að því, að hann hvorki hafi verið í vitorði eða verki með þeim mönnum, er hinn 25. júlí f. á. rifu laxakistur Thomsens úr Elliðaánum.

Þessum dómi er af hálfu hins opinbera skotið til yfirdómsins. Tildrög máls þessa eru þau, að 25. júlímán. f. á. skrifuðu allmargir menn hjer í nágrenninu landshöfðingja brjef þess efnis, að þeir hefðu rifið laxagarða og veiðivjelar Thomsens kaupmanns úr Elliðaánum, og skorðu jafnframt á hann að gjöra nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að ólöglegir veiðigarðar og veiðivjelar aldrei framar yrðu settar í Elliðaárnar en þá garða og þær veiðivjelar, er þeir rifu úr ánum 25. júlí f. á., töldu þeir ólöglegar. Meðal þeirra manna, sem rituðu nöfn sín undir brjef þetta var hinn ákærði Páll Eyjólfsson; er þetta sannað með eigin játningu hans, en hann hefur stöðugt borið, að hann hafi hvorki lesið brjef þetta, nje heyrt það lesið áður en hann hafi skrifað undir það, og hann hafi haldið, að brjefið eingöngu væri áskorun til landshöfðingja um að afstýra því, að Elliðaárnar væru þvergirtar eða ólöglega veitt í þeim; um hitt, sem sje auglýsingu undirskrifenda um, að þeir hefðu rifið veiðigarða og veiðivjelar Thomsens úr nefndum ám, þykist hann ekkert hafa vitað, enda hafi hann hvorki verið í vitorði nje verki með þeim mönnum, er þetta gjörðu.

Þessari neitun hinns ákærða er ekki hnekkkt með neinum gildum sönnunum, og ber því að dæma hann

sýknan af ákæru sóknarans í þessu máli. En með því hinsvegar nokkrar líkur eru til þess, að hinn ákærði hafi verið staddur við Elliðaárnar 25. júlí f. á. og hafi átt einhver mök við úrríðsmennina, og hann þar að auki með því að skrifa undir nefnt brjef til landshöfðingja hefur sjálfur verið þess ollandi, að mál þetta var höfðað á hendur honum, þá ber honum að greiða allan af því bæði fyrir undir- og yfirdómi löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til talsmanns síns í hjerði og fyrir yfirdómi 16 kr. og til sóknara við yfirdóminn 10 krónur.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalaus og sókn og vörn í því við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Akærði Páll Eyjólfsson á að vera sýkn af ákæru sóknarans í þessu máli. Þó ber honum að greiða málskostnað bæði fyrir undir- og yfirdómi, þar með talin málsfærslulaun til talsmanns síns í hjerði og fyrir yfirdómi, Páls málaflutningsmanns Melsteðs, 16 kr., og til sóknara við yfirdóminn, Jóns setts málaflutningsmanns Jónssonar, 10 krónur.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 25. októberm.

Nr. 42/1880.

Georg Thordahl.

gegn

Jóni landritara Jónssyni.

D ó m u r :

Með dómi, sem kveðinn var upp á bæjarþingi Reykjavíkur kaupstaðar 11. dag marzmán. þ. á., var

Jón landshöfðingjaritari Jónsson dæmdur fyrir ærumeiðing gegn verzlunarmanni Georg Thordahl í 6 kr. sekt til landssjóðs, eða til einfalds fangelsis í 2 daga ef sektin ekki væri greidd í ákveðinn tíma, og til að greiða Thordahl 10 kr. í málskostnað. Svo eru og þau orð, sem Thordahl taldi meiðandi fyrir sig, dæmd dauð og marklaus.

Þessum dómi hefur Georg Thordahl skotið til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 18. ágústmán. þ. á., og krafist, að hann verði staðfestur, og hinn stefndi skyldaður til að greiða sjer hæfilegan málskostnað fyrir yfirdómi.

Á hinn bóginn hefur Jón ritari Jónsson gagnáfrýjað málinu með stefnu, dagsettri 6. septbr. þ. á., og krafist fyrst og fremst, að hinn áfrýjaði dómur ásamt úrskurði þeim, sem kveðinn var upp í málinu 12. febr. þ. á., verði að öllu eða nokkru leyti dæmdur ómerkur með eða án heimvísunar, en til vara, að hann verði sýknaður af kærum og kröfum aðaláfrýjandans í þessu máli, og að aðaláfrýjandinn verði dæmdur til, hvernig sem úrslit málsins verða, að greiða sjer allan af málinu löglega leiðandi kostnað bæði í hjeradi og fyrir yfirdómi.

Hinn 29. janúarmán. þ. á. fjekk gagnáfrýjandi frest fyrir undirdómi í málinu í 8 daga, og þegar sá frestur var liðinn, fjekk hann enn frest í 8 daga til að svara í málinu. Sá frestur var liðinn 12. dag febrmán.; en þann dag kom hann ekki fram með neina vörn í málinu, en sýndi í rjettinum stefnu, er hann hafði tekið út til að leiða vitni, og átti samkvæmt henni sú vitnaleiðsla að fara fram 19. s. m. Aðaláfrýjandi mótmælti því, að gagnáfrýjanda væri veittur frestur til vitnaleiðslu þessarar og var gagnáfrýjanda með úrskurði rjettarins sama dag neitað um hann. Á þenna úrskurð

hjeraðsrjettarins verður yfirdómurinn að fallast, því gagnáfrýjandi hafði haft nægan tíma til þess að koma fram vitnaleiðslu sinni, og bar því eigi að veita honum til þess lengri frest, sbr. 11. og 12. gr. tilskip. 15. ágústmán. 1832. Aðalkrafa gagnáfrýjanda verður því ekki tekin til greina.

Tildrög máls þessa voru þau, að gagnáfrýjandi ljét festa upp á nokkrum stöðum hjer í kaupstaðnum fundarboð dagsett 8. desembermán. 1879, þar sem mönnum er boðið að hlýða á fyrirlestur hans um stjórn-frelsi; er þar sagt, að aðeins þeir sjeu útilokaðir, sem ekki kunna að gæta siðsemis á almennum fundum. Þar á eftir er farið þessum orðum um aðaláfrýjanda:

Georg fyrrum «assistønt» Thordahl er jeg búinn að skora á lögreglustjóra bæjarins að taka fyrir útaf óreglu þeirri, sem hann er sagður að hafa orðið sekur í á síðasta ræðufundi mínum». Verður yfirdómurinn að vera á sama máli og undirdómurinn um, að þessi yfirlýsing gagnáfrýjanda, einkum þegar hún er borin saman við þau orð, sem standa næst á undan í fundarboðinu, sje meiðandi fyrir aðaláfrýjandann, og að gagnáfrýjandinn því samkvæmt 219. sbr. 218. gr. alm. hegnl. hafi unnið til sektar, og virðist hún eftir atvikum hæfilega ákveðin af undirdómaranum 6 kr.

Einnig verður yfirdómurinn að fallast á ákvörðun hjeraðsrjettarins um málskostnað fyrir honum, eins og líka, að rjett var samkvæmt 220. gr. hegningarlaganna að dæma hin meiðandi ummæli dauð og marklaus samkvæmt kröfu áfrýjanda. Að því málskostnað fyrir yfirdómi snertir, þá virðist rjett að skylda gagnáfrýjanda til að endurgjalda aðaláfrýjanda hann með 10 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum áfrýjaða bæjarþingsdómi skal óraskað.

Gagnáfrýjanda ber að greiða aðaláfrýjanda í máls-
kostnað fyrir yfirdómi 10 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá því
hann er löglega birtur undir aðför að lögum.

Mánudaginn 1. nóvembermán.

Nr. 51/1880

Rjettvísín

gegn

Kristjáni Guðmundssyni

og

Ragnhildi Kr. Bjarnadóttur

D ó m u r :

Með því að mál þetta hefur verið dæmt í hjer-
aði, án þess að hinum ákærða hafi verið löglega stefnt
til að þola dóm, en það getur ekki haft lagalega þýð-
ingu í máli, sem á að fara með sem sakamál, þó hin
ákærðu hafi skuldbundið sig til að gefa sig fríviljuglega
fram og þola dóm án stefnufyrirkalls, eins og líka hin-
um ákærðu ekki hefur verið skipaður talsmaður fyrir
undirrjettinum eptir beiðni þeirra, þá ber að dæma
hinn áfrýjaða undirrjettardóm og meðferð málsins í
hjeraði ómerkt.

Því dæmist rjett að vera:

Undirrjettarins dómur í máli þssu og meðferð
þess í hjeraði á ómerkt að vera.

Mánudaginn 8. nóvembermán.

Nr. 46/1880

Eyjólfur Eyjólfsson

gegn

Þorláki Guðmundssyni

D ó m u r:

Með stefnu, dagsettri 21. dag ágústmán. þ. á., hefur húsmaður Eyjólfur Eyjólfsson á Hömrum í Árnessýslu áfrýjað til yfirdómsins:

1. fógetagjörð, sem fram fór að Auðsholti í Árnessýslu 1. júnímán. þ. á., og voru með þeirri gjörð Þorláki bónda Guðmundssyni í Hvammkoti útlögð 15,6 hndr. í ný nefndri jörð. Hafði áfrýjandi, sem á nefndan jarðarpart, leyft Páli gestgjafa Eyjólfssyni í Reykjavík að veðsetja hann til tryggingar því, að Páll Eyjólfsson greiddi skilvíslega af hendi 1200 króna lán, er hann hafði þegið hjá stefnda Þorláki Guðmundssyni. Veðleyfi áfrýjanda er dagsett 31. júlí 1876, og veðskuldabrief Páls Eyjólfssonar til hins stefnda fyrir 1200 kr., með hverju 16,5 hndr. úr Auðsholti eru veðsett, 5. marz 1877. Með bæjarþingsdómi Reykjavíkur kaupstaðar, gengnum 13. nóvbr. 1879, var Páll Eyjólfsson dæmdur til að greiða Þorláki nefnda skuld með 4% vöxtum frá sáttakærudegi til borgunardags og 10 kr. í málskostnað. Samkvæmt þessum dómi gekk hinn stefndi að veðinu, og var, eins og áður er sagt, fjárnám gjört í því 1. júnímán. þ. á.
2. úrskurði, sem upp var kveðinn á uppboðsþingi að Eyrarbakka í Árnessýslu 7. ágústmán. þ. á., en með þeim úrskurði var ákveðið, að uppboð skyldi fram fara á þeim 15,6 hndr. í Auðsholti, sem, eins og áður er sagt, voru lögð út, þrátt fyrir mótmæli eiganda.

Hefur áfrýjandi krafizt fyrir yfirdóminum, að hin áfrýjaða fjárnámsgjörð og þar á byggður uppboðsrjettarúrskurður verði dæmd ómerk, eða, að hvorttveggja, fjárnáms og uppboðsgjörðin, verði felld úr gildi, og hið gjörða hamarshögg ónýtt, og að hinn stefndi verði

skyldaður til að greiða áfrýjanda allan fjárnáms og uppboðskostnað í hjerði og allan málskostnað fyrir yfirdómi skaðlaust eða með einhverju nægilegu eptir yfirdómsins mati.

Á hinn boginn hefur hinn stefndi krafizt, að úrskurður uppboðsrjettar Árnassýslu frá 7. ágústmán. þ. á. verði staðfestur, og áfrýjandi skyldaður til að greiða sjer málskostnað fyrir yfirdómi með 30 kr., eða einhverju nægilegu eptir mati rjettarins.

Ástæður þær, sem áfrýjandi hefur tekið fram kröfu sinni til styrkingar, eru einkum þessar: að sjer hafi ekki í tíma verið gjört aðvart um fjárnámsgjörðina, sem fram fór að Auðsholti 1. júnímán þ. á., að gjörðin hafi verið ólögleg fyrir þá sök, að hvorki hafi opinber sætt við sig verið fengin, nje heldur dómur yfir sjer af hendi hins stefnda, eu þetta hafi verið nauðsynlegt til þess að hann mætti ganga að veðinu, og að fyrst hefði stefndi átt að reyna til þess að fá bæjarþingsdómnum frá 13. novbr. 1879 fullnægt með fjárnámsgjörð hjá Páli Eyjólfssyni.

Á gildi þessara ástæðna getur yfirdómurinn alls ekki fallizt; því það er ekki skylda fjárnámsbeiðanda eða fógeta að tilkynna fyrir fram þeim, er fjárnám skal gjöra hjá, að slík gjörð eigi að fram fara. Heldur ekki er það rjett, að hinn stefndi hafi átt að fá sátt við eða dóm yfir áfrýjanda til þess að hann gæti gengið að veðinu, því hann hafði enga persónulega kröfu gagnvart áfrýjanda. Áfrýjandi hafði ljeð Páli Eyjólfssyni opt á minnst jarðarhundruð til þess að veðsetja þau, og þar með hafði hann veitt Páli heimild til þess að nota þau til veðsetningar eins og Páll ætti þau sjálfur, án þess að áfrýjandi við það kæmist í neitt rjettarsamband við veðhafanda. Loks hafði veðhafandi að lögum fulla heimild til að ganga að veðinu án þess fyrst að

reyna fjárnám hjá Páli Eyjólfssyni (sbr. L. 5—7—8 og 5—7—17).

Samkvæmt því, sem þannig er sagt, ber að staðfesta hina áfrýjuðu fjárnámsgjörð og uppboðsrjettarúrskurð, og ber áfrýjanda eptir málavöxtum að greiða hinum stefnda málskostnað fyrir yfirdómi með 15 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinni áfrýjuðu fjárnámsgjörð og uppboðsrjettarúrskurði skal óraskað.

Áfrýjandi, Eyjólfur Eyjólfsson, greiði hinum stefnda, Þorláki Guðmundssyni, í málskostnað fyrir yfirdómi 15 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 15. nóvembermán.

Nr. 52/1880

Rjettvísinn

gegn

Eiríki Alexíussyni

Dómur:

Með dómi, sem kveðinn var upp fyrir aukarjetti Reykjavíkurkaupstaðar 9. dag aprilmán. þ. á., var Eiríkur Alexíusson, vinnumaður í Hólakoti hjer í bænum, dæmdur fyrir illa meðferð á tryppi í 20 kr. sekt til landssjóðs, eða til einfalds fangelsis í 6 daga, væri sektin eigi greidd í ákveðinn tíma, svo og til að lúka öllum kostnaði af málinu, þar með talin varnarlaun til talsmanns hans í hjeraði, 6 krónur.

Þessum dómi hefur amtmaðurinn í suðuramtinu rjettvísinnar vegna skotið til yfirdómsins.

Mál þetta er svo til komið, að hinn ákærði litlu fyrir júl 1879 fjekk tryppi ofan úr sveit, er hann hafði tekið upp í skuld. Tryppið var þá mjög magurt. Ákærði ljet síðan tryppið ganga í fjörunni á daginn, en gaf því jafnframt bæði hey og korn og ýmislegt annað, og hýsti hann það á nóttunni. Um miðjan febrúarmánuð þ. á., var tryppið að tilhlutun lögreglustjóra skoðað, og reyndist það þá mjög magurt, án þess þó að neytt sje fram komið í málinu, er bendi til, að það hafi horast enn meira hjá hinum ákærða. Það er nú að visu svo, að hinn ákærði virðist ekki að hafa gefið tryppinu svo mikið, að nóg væri til þess að það lifnaði, enda þarf, eins og alkunnugt er, bezta eldi til þess, að hestur, sem kominn er í hor, taki bata, en það virðist þó ekki, að meðferð hans á tryppinu hafi verið svo ill, eins og gjört er ráð fyrir í 299. gr. almennra hegningarlaga, eða að hún hafi verið grimdarfull og miskunarlaus, og því síður hefur hann orðið brotlegur í þrælslegri misþyrmingu á því.

Það ber því að dæma hinn ákærða sýknan af ákæru sóknarans í þessu máli, og að greiða allan kostnað af því, þar með talin málflutningslaun til verjanda í hjerði og við yfirdóminn, 16 kr., og til hins skipaða sóknara við yfirdóminn, 10 kr., úr opinberum sjóði.

Rekstur málsins í hjerði hefur verið vítalans, og sókn og vörn þess við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Ákærði, Eiríkur Alexíusson, á að vera sýkn af ákæru sóknarans í þessu máli. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar með talin málflutningslaun til hins skipaða verjanda í hjerði og fyrir yfirdómi, málflutningsmanns P. Melsteðs, 16 kr., og til sóknara við yfirdóminn, landritara

Jóns Jónssonar, 10 kr., greiðist úr opinberum sjóði.

Mánudaginn 29. nóvembermán.

Nr. 55/1880

Rjettvísín

gegn

Stýrimanni Mauritz Chr. Hansen
og skipstjóra Haraldi Lauritz
Hansen frá Svendborg

Dómur:

Með aukarjettardómi Ísafjarðarkaupstaðar, gengnum á Ísafirði 19. dag ágústmán. þ. á., voru þeir stýrimaður Mauritz Chr. Hansen og skipstjóri Harald Lauritz Hansen, báðir á skipinu «Hansine», dæmdir fyrir þjófnað, hinn fyr nefndi til fangelsis við vatn og brauð í 3×5 daga, en hinn síðar nefndi til fangelsis við venjulegt fangaviðurværi í 10 daga; svo eru þeir og skyldaðir til einn fyrir báða og báðir fyrir einn að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað.

Þessum dómi er eptir beiðni hinna ákærðu og af hálfu hins opinbera skotið til yfirdómsins.

Það er sannað með eigin játningu hins ákærða, Mauritz Chr. Hansens, stýrimanns á skipinu Hansine, sem í sumar, er leið, færði vörur til kaupmanns L. A. Snorrasonar á Ísafirði, að hann hafi, bæði áður en skipið lagði á stað frá Kaupmannahöfn, á meðan það var á leiðinni til Íslands, og eptir að það var komið til Ísafjarðar, stolið ýmsu af farminum úr lestinni, svo sem: öli, kartöflum, kaffibaunum, hrísgrjónum, steinolíu og 2 tveggjapundafærum. Nokkuð af steinolíunni brúkaði hann til þess að bleyta í henni pensla, nokkuð af henni ljet hann saman við skipsforðann, og svo gjörði hann við flest hitt, er hann stal; færin geymdi hann

hjá sjálfum sjer. Prófin bera með sjer, að báðir hinir ákærðu nutu af ölinu og kartöflunum, eins og það líka virðist nægilega upplýst, að hinir stolnu munir, að undanskildum færunum, voru ætlaðir til þess að drýgja með þeim skipsfordann.

Fyrir þetta er hinn ákærði, sem er kominn yfir lögaldur sakamanna, og ekki, að því sjeð verður, áður hefur sætt hegningu, með rjettu dæmdur eptir 230. gr. hegningarlaganna, en hegning sú, sem hann hefur til unnið, virðist eptir málavöxtum hæfilega metin eptir nefndri lagagrein 5 $\times$ 5 daga fangelsi við vatn og braud.

Hinn ákærði Harald Luuritz Hansen, skipstjóri á skipinu Hansine, hefur játað, að hann hafi eptirá vitað um, og einusinni verið sjónarvottur að því, að hinn ákærði stýrimaður Hansen hafi stolið af skipsfarminum — öli, kartöflum, kaffi og steinolíu — en að hann samt sem áður hafi neytt bæði af ölinu og kartöflunum. Að vísu kveðst hann hafa sagt stýrimanni, að hann mætti ekki stela af skipsfarminum, og að það mundi ekki fara vel, en þó ljét hann við gangast, að stýrimaður hjeldi áfram áthæfi sínu, og hefði honum þó sem skipstjóra verið innan handar að afstýra því. Brot ákærða, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, og ekki, að því sjeð verður, áður hefur sætt hegningu fyrir neitt afbrot, ber að heimfæra undir 56. gr. sbr. 230. gr. almennra hegningarlaga og virðist hegning sú, sem hann hefur til unnið, eptir atvikum hæfilega metin 2 $\times$ 5 daga fangelsi við vatn og braud. Að því málskostnað snertir, þá ber hinum ákærða Mauritz Chr. Hansen að greiða allan kostnað af vörðhaldi sínu, en báðir hinir ákærðu greiði einn fyrir báða og báðir fyrir einn allan annan bæði fyrir undir- og yfirdómi af málinu löglega leiðandi kostnað, þar með talin málflutningslaun máls-

færslumannanna við yfirdóminn, 10 krónur til hvors þeirra.

Um iðgjöld hins stolna, sem virt hefur verið 40 kr., er ekki í þessu máli að ræða, með því sá, sem stolið var frá, ekki hefur krafizt þeirra, enda verður ekki betur sjeð, en að þau sjeu honum greidd. Rekstur málsins fyrir undirdómi hefur verið vítalaus, og sókn og vörn í því við yfirdóminn lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinir ákærðu, Mauritz Chr. Hansen og Harald Lauritz Hansen, eiga að sæta fangelsi við vatn og brauð, hinn fyrr nefndi í 5×5 daga, en hinn síðar nefndi í 2×5 daga. Svo greiði og Mauritz Chr. Hansen allan af varðhaldi sínu löglega leiðandi kostnað, en báðir hinir ákærði lúki einn fyrir báða og báðir fyrir einn öllum öðrum af málinu löglega leiðandi kostnaði bæði fyrir undir og yfirdómi, þar með talin málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Þorsteins Jónssonar, 10 kr. til hvors þeirra.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Mánudaginn 6. desbrmán.

Nr. 48/1880

L. A. Snorrason

gegn

J. Jónssyni, Á. Ásgeirssyni
og M. Jochumsyni

Dómur:

Eptir ákvörðun bæjarstjórnarinnar í Ísafjarðarkaupstað bauð bæjarfógetinn þar 27. marzmán. þ. á. upp á uppboðsþingi til hæstbjóðanda rjett til að hafa upp-

sátur fyrir þilskip á lóð kaupstaðarins fardagaárið 1880—1881. — Við uppboðið mætti verzlunarstjóri Símon Alexíusarson og mótmælti fyrir hönd húsbónda síns, kaupmanns L. A. Snorrasonar, að uppboðið fram færi nema undir vissum skilmálum. Þessi mótmæli tók uppboðshaldarinn upp til úrskurðar, og úrskurðaði, að þau gætu eigi tekizt til greina, fram fór síðan uppboðið, og urðu hinir stefndu hæstbjóðendur og þeim tilsleginn rjetturinn. Þessum úrskurði og uppboðinu, er eptir honum fram fór, hefur nú tjeður kaupmaður L. A. Snorrason áfrýjað, og heimtað, að hvorttveggja yrði dæmt ómerkt, en með því hvorki bæjarstjórninni, er beiðst hafði uppboðsins, nje bæjarfógetanum fyrir hennar hönd sem oddvita hennar, hefur verið stefnt fyrir yfirdóminn, verður samkvæmt N.L. 1—4—1. að visa ex officio stefnunni frá yfirdóminum.

Því dæmist rjett að vera:

Stefnunni í máli þessu vísast frá yfirdóminum.

Mánudaginn 13. desembermán.

Nr. 30/1880

W. G. Spence Paterson

gegen

Th. Thorsteinsson

Dómur:

Eptir að mál það, sem hjer er undir áfrýjun, hafði verið rekið í hjerði af hendi málspartanna Th. Thorsteinssons og W. G. Spence Patersons frá því seint í októbermánúði f. á. til 31. janúarmán. þ. á., var það ný nefndan dag hafið af dómaranum sökum þess, að hvorugur málspartanna ljet mæta. En 28. febrúarmán. næstan eptir var málið tekið upp til flutnings á ný (reassumerað) samkvæmt stefnu umboðsmanns sækj-

anda, dags. 7. s. m., er hann hafði látið birta umboðsmanni hins stefnda (áfrýjanda), en hann mætti ekki eftir stefnunni.

Eins og áður er sagt var málið hafið 31. jan. þ. á. af því að enginn mætti af hendi málspartanna (tilskip. 15. ágúst 1832, 14. gr.). Samkvæmt niðurlagi ný nefndrar lagagreinar var því nauðsynlegt, að málið væri fitjað upp aptur frá rótum, ef því skyldi halda áfram; en það var með öllu lagaheimildarlaust að taka upp aptur með reassumptionsstefnu það mál, sem búið var að hefja, því svofelld stefna er því aðeins heimiluð, að málið sje enn fyrir rjettinum (tekið undir dóm).

Það ber því ex officio að dæma hinn áfrýjaða dóm og alla meðferð málsins í hjerði eftir 31. jan. þ. á. ómerkt, og að vísa reassumptionsstefnunni frá undirdóminum.

Síðan málið var tekið upp á ný hefur áfrýjandi engan kostnað af því haft fyrir undirdómi, en málskostnað fyrir yfirdómi virðist hinn stefndi eftir atvikum eiga að greiða áfrýjanda með 15 krónum.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn áfrýjaði dómur og öll meðferð málsins í hjerði eftir 31. janúar þ. á. skal ómerkt, og vísað reassumptionsstefnunni frá 7. febr. þ. á. frá undirdómi. Hinum stefnda ber að greiða áfrýjanda í málskostnað fyrir yfirdómi 15 krónur, sem lúkist innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Úrskurður:

Áfrýjandi þessa máls, Páll gestgjafi Eyjólfsson, hefur krafizt, að dómur undirrjettarins í því, uppkveðinn 10. júní þ. á., verði dæmdur ómerkur, og að hinn stefndi, Þorsteinn lögregluþjónn Jónsson, skyldist til að greiða honum allan kostnað af málinu fyrir undir- og yfirdómi; til vara hefur hann áskilið sjer rjett til að víkja að aðalefni málsins. Þar sem áfrýjandinn fyrst byggir ómerkingarkröfu sína á því, að maður sá, sëm mætti af hálfu hins stefnda fyrir undirdómi, hafi ekki haft umboð til að mæta af hans hendi, þá hefur undirdómarinn kveðið upp úrskurð um það atriði undir rekstri málsins 5. febr. þ. á., og með því að þeim úrskurði ekki er sjerstaklega áfrýjað, þá getur þessi ómerkingarástæða þegar fyrir þá sök ekki komið til greina. Í öðru lagi byggir áfrýjandinn ómerkingar kröfu sína á því, að þegar hann 19. febrúar þ. á. hafi beðið um 8 daga frest í málinu til vitnaleiðslu, þá hafi undirdómarinn veitt óákveðinn frest, og síðan tekið málið aptur fyrir 8. apríl í stað þess að hefja það 26. febrúar, er hvorugur málspartanna mætti þann dag. Í þessu efni bera dómsgjörðirnar með sjer, að áfrýjandinn 19. febr. þ. á. hefur beðið um lengdan frest þann, er hann áður hafði fengið, um 8 daga, og um leið getið þess, að vitnaleiðslumálið væri ekki enn byrjað fyrir dómi, en sjer væri ómögulegt að svara málinu fyrr en þingsvitni þetta lægi fyrir í heild sinni, og hann hefði fengið ept-rit af því.

Undir þessum kringumstæðum virðist undirdómarinn hafa haft fulla ástæðu til að veita frest um óákveðinn tíma, eða þangaðtil að vitnaleiðslumálið væri búið, og áfrýjandinn hefði fengið eptirrit af því. Enn fremur bera dómsgjörðirnar með sjer, að þegar málið var tekið fyrir 8. apríl, þá hafa báðir málspartarnir

mætt ótilkvaddir og haldið málinu áfram mótmælalaust, þangaðtil það eptir kröfu þeirra beggja var tekið til dóms 29. s. m.

Krafa áfrýjanda um ómerkingu hins áfrýjaða dóms verður þannig ekki tekin til greina, en eptir atvikum ber að veita honum frest í 8 daga til að sækja málið að því er snertir aðalefni þess.

Því dæmist rjett að vera:

Krafa áfrýjandans verður ekki tekin til greina, en honum veitist frestur í 8 daga til að sækja málið að aðalefninu til.

Hæstarjettardómar

á hæstarjettarárinu 1880—81.

Fimmtudaginn 11. marzmán.

Nr. 93. Hæstarjettar-málaflutningsmaður Bagger
gegn

Sveini Jónssyni (talsmaður: Hindenburg)
um það að Sveinn var settur í gæzluvarðhald.

Úrskurður lögreglurjettar Reykjavíkurkaupstaðar
20. janúarmán. 1879:

«Svein Jónsson skal setja í gæzluvarðhald».

Dómur landsyfirjettarins á Íslandi 10. marzmán.
1879:

«Hinn áfrýjaði úrskurður á óraskaður að standa. Sveini Jónssyni ber að greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns fyrir yfirdómi, málaflutningsmannanna Páls Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors. Settur málaflutningsmaður Jón Jónsson á að greiða í sekt til fátækra sjóðs Reykjavíkurkaupstaðar 10 kr., og 10 kr. til landssjóðs (dómsmálasjóðs).

Hið ídæmda greiðist innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Dómur hæstarjettar:

Með því ákvörðun sú í stjórnarskrá Íslands, dags. 5. janúarmán. 1874, 48. gr., að varðhaldsúrskurði megi þegar í stað sjerstaklega áfrýja til æðri dóms af hlutaðeiganda, eptir því sem komizt er að orði einungis

veitir þeim, sem settir eru í varðhald, sjálfum rjett til að áfrýja varðhaldsúrskurðinum, en ekki til þess að heimta, að hið opinbera gjöri það, og með því heldur ekki annarstaðar í löggjöfnni er heimild til þannig sjerstaklega að áfrýja varðhaldsúrskurðum af hálfu hins opinbera, skal málinu, sem eptir ósk þess, er settur var í varðhald, var af hinu opinbera áfyað til yfirdómsins á þann hátt sem lögákveðið er, þegar um sakamál er að tefla, vísað frá nefndum rjetti. Málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun málaflutningsmannanna fyrir yfirrjetti og hæstarjetti, skal greiðast af almanna fje.

Því dæmist rjett að vera:

Máli þessu vísast frá landsyfirrjettinum. Málskostnaður, þar á meðal málsfærslulaun fyrir yfirrjetti til málaflutningsmannanna P. Melsteðs og Jóns Jónssonar, 10 kr. til hvors, og til hæstarjettmálaflutningsmannanna Baggers og Hindenburgs fyrir hæstarjetti, 30 kr. til hvors, greiðist úr almennum sjóði.

Ástæður landsyfirrjettarins eru prentaðar á bls. 374—375 í dómasafninu fyrir árið 1879.

Föstudaginn 28. maímán.

Nr. 14. Ráðgjafinn fyrir Ísland (hæstarjettarmálaflutningsmaður Hindenburg skipaður)
gegn

P. C. Knudtzon & syni (hæstarjettarmálsfærslumaður Zahle) um endurgreiðslu á aðflutningsgjaldi af brennivíni.¹

Dómur landsyfir- hirð- og staðarrjettarins 20. jan-

1) Mál þetta höfðaði P. C. Knudtzon & sonur gegn ráðgjafan-

úarmán. 1879: «Hinn stefndi, ráðgjafinn fyrir Ísland, á að greiða sækjendunum, P. C. Knudtson og syni hjer í bænum hinar heimtuðu 1471 kr. 87 a. með 5% árs vöxtum frá 25. ágústmán. 1877 þangaðtil greitt verður. Málskostnaður falli niður».

Dómur hæstarjettar:

Samkvæmt ástæðum þeim, sem í því tilliti eru greindar í hinum áfrýjaða dómi, og sem hæstarjettur í öllu verulegu fellst á, verður að álíta, að rjett hafi verið að heimta aðflutningsgjaldið í Reykjavík af báðum sendingum áfengra drykkja, sem í málinu er um að ræða, og að lög 11. febrúarm. 1876 þá höfðu náð lagagildi þar. — Með því það nú leiðir bæði af hlutarins eðli og af öllu fyrirkomulaginu á eptirlitinu með greiðslu á aðflutningsgjaldi af brennivíni á Íslandi, að útreikningurinn á aðflutningsgjaldinu, þar sem vantar sjerhverja ákvörðun í gagnstæða átt, hlaut að fara fram eptir þeim reglum, sem giltu, þar sem heimta átti aðflutningsgjaldið, ber að dæma stefnendurna sýkna af kærum og kröfum hinna stefndu í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum skulu eptir atvikum falla niður, og málsfærslulaun þau, er hinum skipuðu málflutningsmönnum stefnendanna ber, greiðist af almanna fje.

Því dæmist rjett að vera:

Sækjendurnir eiga að vera sýknir af kærum og kröfum hinna stefndu í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum rjettum falli niður. Hinir stefndu

um fyrir Ísland fyrir landsyfir- hirð- og staðarrjettinum í Kaupmannahöfn. Með því ekki er unnt að kynna sjer hæstarjettardóminn svo, að málavextir verði ljósir, nema að menn einnig geti kynnt sjer dóm þann, er áfrýjað var, eru ástæður hans prentadar hjer á eptir hæstarjettardómnum.

greiði dómsmálasjóðnum (Justitskassen) 10 krónur. Í málfærslulaun fyrir landsyfir- hirð- og staðar-rjettinum ber málaflutningsmanni Engberg 15 krónur, og fyrir hæstarjetti hæstarjettarmálaflutningsmanni Hindenburg 150 krónur, hver málsfærslulaun greiðist af almennum sjóði,

Ástæðurnar fyrir hinum áfrýjaða dómi eru svö hljóðandi:

«Sækjendurnir, P. C. Knudtson & sonur hjer í bæn-um, bafa í máli þessu krafizt, að ráðgjafinn fyrir Ísland fyrir hönd hins íslenzka landssjóðs verði skyldaður til að greiða 1471 kr. 87 aura. er þeir telja, að heimtað hafi verið um of af sækjendunum sem aðflutningsgjald af áfengum drykkjum, er þeir vorid 1876 fluttu til Íslands á slúpskipinu «Draxholm» og póstgufuskipinu «Arcturus», og sem þeir greiddu með fyrirvara, ásamt vöxtum 5% á ári frá dagsetningu stefnunnar, 25. ágústmán. 1877, þangaðtil greitt verður, og málskostnað skadlaust, eða með einhverju nægilegu. Hinn stefndi, sem hefur fengið gjafvörn, hefur látið málaflutningsmann Engberg krefjast, að hann verði sýknaður af kærum og kröfum sækjendanna, og að þeir verði dæmdir til að greiða sjer málskostnað, þar með talin málsfærslulaun til málaflutningsmanns Engbergs, er hefur krafizt, að þau að öðrum kosti verði greidd sjer af almanna fje.

Málið ber með sjer, að sækjendurnir sendu með slúpskipinu «Draxholm», sem fór hjeðan frá borginni 21. marz 1876, nokkuð af áfengum drykkjum, sem áttu að fara til Hafnarfjarðar á Íslandi, og að skipið 15. aprilmán. næst eptir lagðist á Reykjavíkurhöfn, og lá það þar, án þess að flutt væri í land neitt af farminum, þangaðtil 17. s. m., er það hjelt áfram ferðinni

til Hafnarfjarðar, og þar voru hinir áfengu drykkir, er það hafði meðferðis, fluttir í land. Á meðan skipið lá á Reykjavíkurböfn, var heimtað aðflutningsgjald af vörum og það reiknað, samkvæmt lög. 11. febr. 1876, 1408 kr. 20 a., en sækjendurnir álíta, að ekki hefði átt að greiða aðflutningsgjaldið fyr en í Hafnarfirði, og að það hefði átt að reikna það. eftir tilskip. 26. febr. 1872, 1. gr., 664 kr., svo að þeir hafi greitt um of 744 kr. 20 a. Ennfremur sendu sækjendurnir með póstgufuskipinu „Arcturus“, sem fór hjóðan 20. apríl 1876, nokkuð af áfengum drykkjum, sem einnig áttu að fara til Hafnarfjarðar. Þegar gufuskipið snemma í maímánuði kom á Reykjavíkurböfn, var skipað upp úr því nokkru af farminum, en þó ekki hinir áfengu drykkir, sem sækjendurnir höfðu sent með því. Þeir voru fyrst fluttir úr skipinu í Hafnarfirði. En meðan skipið var í Reykjavík var samt sem áður heimtað aðflutningsgjald einnig af hinum áfengu drykkjum, er það hafði meðferðis, og upphæð þess reiknuð eftir lög. 11. febr. 1876 1251 kr.; en sækjendurnir halda því fram, að ekki hefði átt að heimsa aðflutningsgjaldið fyrir en í Hafnarfirði, og að það hefði átt að reikna það eftir tilskip. 26. febr. 1872, 1. gr. 523 kr. 33 a., og álíta þeir því, að þeir hafi greitt um of 727 kr. 67. a. Hinar tvær upphæðir, sem sækjendurnir þannig hyggja að hafi verið um of heimsaðar í aðflutningsgjald, eru þær 1471 kr. 87 a., sem heimsaðar eru í stefnunni. Tilskip. 26. febrúarmán. 1872, 1. gr. ákveður gjald af áfengum drykkjum, sem fluttir eru til Íslands, og þetta gjald er hækkað með lög. 11. febrúarmán. 1876, en í 5. gr. þeirra er ákveðið, að lögin öðlist gildi jafnskjótt og þau sjeu «löglega birt». Sækjendurnir álíta þessa ákvörðun merkja sama og löglega birt á Íslandi, þannig að lögin, að þeirra áliti, ekki næðu gildi neinstaðar

á Íslandi, fyrr en búið væri að þinglýsa þeim í öllum þinghám á landinu.

Með því það nú sje viðurkennt, að ekki var búið að þinglýsa lögunum nema í Reykjavík, þegar þar var heimtað aðflutningsgjald samkvæmt þeim, halda sækjendurnir því fram, að lögin hafi á hinum umgetna tíma ekki einusinni verið búin að ná gildi í Reykjavík. A þetta getur rjetturinn samt ekki fallizt. Með því lögin ekki ákveða neinn tilgreindan tíma, þá er þau skulu ná gildi, heldur með almennum orðatiltækjum kveða svo á, að þau skuli ná gildi jafnskjótt og þau sjeu löglega birt, en með því hlýtur að vera meint þinglestur, sem þá gildandi birtingarmáti á íslenskum lögum, sbr. kgsbr. 7. desbr. 1827 og lög 24. ágústm. 1877, verður að álíta, að lögin, eins og önnur lög, hafi náð gildi í hinum einstöku lögsagnarumdæmum eða þinghám smámsaman þegar búið var að þinglýsa þeim þar, og með því búið var að þinglýsa lögunum í Reykjavík, áður en um getnir áfengir drykkir voru fluttir inn, verður að álíta, að lögin þá hafi verið búin að öðlast gildi í nefndu lögsagnarumdæmi.

En, þótt álitid yrdi, að lögin 11. febr. 1876 hefðu gilt í Reykjavík á um getnum tíma, þá hyggja sækjendurnir samt, að þeir ekki hafi verið skyldir til að greiða aðflutningsgjald í Reykjavík. Að því snertir vörur þær, sem sendar voru með slúpskipinu «Draxholm», hafa sækjendurnir paraðauki haldið því fram, að slúpskipið hafi ekki hafnað sig í Reykjavík til þess að reka þar verzlun, heldur einungis til þess að leita einum af skipshöfninni læknishjálpar þar, og að ekki hafi neinum af hinum tollskyldu vörum verið skipað þar upp, heldur í Hafnarfirði, þar sem skipið átti að afferma. Samkvæmt lög. 15. aprílmán. 1854, 8. gr. ber nú hverju skipi að sýna skipaskjöl sín á þeirri höfn á

Íslandi, er það fyrst kemur á, og tilskip. 26. febr. 1872 kveður svo á í 2. gr., að þótt ekki sje neitt flutt úr skipinu á þeim stað, þar sem sýna skal skipaskjölin, þá skuli þó greiða aðflutningsgjaldið af öllum áfengum drykkjum, sem í skipinu eru, áður skipsskjölunum sje aptur skilað. Að því þvínæst kemur til skipsins «Arcturus», þá hafa sækjendurnir kannast við, að í því hafi verið vörur, sendar af öðrum, sem flytja hafi átt úr því í Reykjavík, eins og líka áfengir drykkir, er sækjendurnir áttu, sem áttu að fara til Hafnarfjarðar, og fyrst voru fluttir úr skipinu þar; en sækjendurnir hafa álitid, að skipinu, sem póstgufuskipi, ekki hafi verið skylt að taka sjóleiðarbrjef, og að ákvörðun 2. gr. tilskip. 26. febr. 1872 næði því ekki til þess, heldur 4. gr. hennar, og hafi því ekki verið skylt að greiða aðflutningsgjald í Reykjavík af hinum áfengu drykkjum, er sækjendurnir sendu með skipinu, og sem áttu að fara til Hafnarfjarðar, með því samkvæmt 4. gr. ekki þarf að greiða aðflutningsgjaldið fyrir enn vörurnar eru fengnar hlutaðeigandi viðtakendum. — Það sjest nú samt á inngangi bráðabyrgðarlaga 21. febr. 1877, sem staðfest eru með lög. 24. ágústmán. s. á., að fara átti með póstgufuskip, áður enn bráðabyrgðarlögin komu út, eptir 2. gr. nefndra laga, og að ákvörðunin um, að beita skyldi, að því til þeirra kæmi, 4. gr., einungis gildi fyrir ókomna tímann.

Það verður því að álíta, að rjett hafi verið að heimta aðflutningsgjaldið af báðum nefndum sendingum áfengra drykkja í Reykjavík.

En þótt svo hafi verið hafa sækjendurnir samt haldið því fram, að átt hafi að reikna út aðflutningsgjaldið eptir þeim lagaákvörðunum, sem giltu þar, sem vörurnar voru fluttar í land, sem sje Hafnarfirði, og því hafi átt að fara eptir 1. gr. tilskip. 26. febr. 1872, og

rjetturinn fær heldur ekki betur sjeð, en að þessi skoðun sækjendanna sje rjett.

Því þótt það fyrir því hvernig til hagar á Íslandi sje ákveðið, að aðflutningsgjaldið af tollskyldum vörum þar skuli greitt á þeirri höfn, þar sem skipið fyrst kemur, og þar sem sýna skal skipsskjölin, þótt ekki eigi að afferma neitt þar, og þótt samkvæmt þessu álitíð sje ástæða til að skoða þann stað, þar sem skipið á að sýna skipaskjöl sín, sem aðflutningsstað, að því leyti greiða skal aðflutningsgjaldið á fyrnefndum stað, þá er þó ekki nauðsynleg afleiðing af þessu, að aðflutningsgjaldið, þegar það er mismunandi á þessum 2 stöðum, skuli greitt eptir reglum þeim, sem gilda, þar sem sýna skal skipsskjölin, þótt, eins og hjer er gefið, að vörurnar ekki eiga að flytjast þar í land. — Ef svo skyldi álíta, virðist að til þess þyrfti sjerstaka lagaheimild, en það er ekki til nein skýr ákvörðun um, að sýning skipsskjalanna skuli hafa þá verkun, að upphæð aðflutningsgjaldsins skuli reiknuð eptir tollákvörðunum þar, sem skipsskjölin eru sýnd, og með því heldur ekki er nein heimild til að leggja rýmri þýðing í jafn sjerstaka ákvörðun en innihald hennar bendir til, verður ekki betur sjeð, en að reikna beri út aðflutningsgjaldið í báðum þeim tilfellum, sem hjer er um að ræða, eptir þeim tollákvörðunum, sem giltu í Hafnarfirði, og að sækjendunum því beri rjettur til að heimta aptur hið ofborgaða aðflutningsgjald.

Samkvæmt því sem þannig er sagt ber að skylda hinn stefnda til, samkvæmt kröfu sækjendanna, að greiða þeim hinar heimtuðu 1471 kr. 87 a. með vöxtum eins og áður er sagt. Málskostnaður virðist eptir atvikum eiga að falla niður.

Eptir þessum úrslitum málsins verður hinum skipaða málaflutningsmanni hins stefnda, sem hefur

flutt málið forsvaranlega, ekki dæmd nein málflutningslaun.

Mót lögunum um stimplaðan pappír hefur ekki verið brotið.

Föstudaginn 4. júnímán.

Nr. 27. Ráðgjafinn fyrir Ísland (málflutningsmaður Halkjer skipaður)

gega

amtmanninum yfir suður- og vestur-
amtinu á Íslandi Bergi Thorberg (mál-
aflutningsmaður Klubien skipaður)

um upphæð skrifstofukostnaðarendurgjalds þess, er honum beri.

Dómur landsyfir- hirð og staðarrjettarins 5. maí-
mán. 1879: «Sækjandinn, amtmaðurinn yfir suður-
og vesturamtinu á Íslandi, Bergur Thorberg, riddari
dannebrogsorðunnar, skal eiga heimtingu á frá 1. degi
janúarmán. 1876 að telja, að fá endurgjald fyrir em-
bættisskrifstofukostnað sinn með allri þeirri upphæð,
1600 kr. á ári hverju, sem honum var lögð í veitinga-
brjefi hans, og ber hinum stefnda, ráðgjafanum fyrir Ís-
land, fyrir hönd landssjóðsins að greiða honum það,
sem honum eptir 1. dag janúarmán. 1878 hefur verið
greitt minna í endurgjald fyrir skrifstofukostnað en
1600 kr. á ári, svo og endurgreiða honum það, sem
haldið hefur verið eptir af embættistekjum hans eptir
1. janúarmán. 1878 til greiðslu þeirrar upphæðar, 400
kr., er honum fyrir árin 1876 og 1877 hefur verið
greidd sem endurgjald fyrir skrifstofukostnað fram yfir
1400 kr. á ári. Hæstarjettar-málflutningsmanni Klub-
ien ber sem málsfærslulaun 50 kr., er lúkist af almanna
fje. Málskostnaður falli niður».

D ó m u r h æ s t a r j e t t a r :

Í hinum áfrýjaða dómi er með rjettu álitid, að orðið «tekjur» í fyrsta kafla 7. gr. laga um laun íslenzkra embættismanna o. fl., dags. 15. okt. 1875, hljóti einnig að innilykja þá upphæð, sem er lögð þessum embættismönnum sem endurgjald fyrir skrifstofukostnað. Fyrir því hlýtur þessi lagaákvörðun að gjöra það að verkum, að hlutaðeigendur halda sem persónulegri viðbót þeirri upphæð, sem allar tekjur þeirra eptir fyrri launa ákvörðunum — þar með talið endurgjald fyrir skrifstofukostnað — nema meiru en öll upphæð hinna sömu tekna, reiknaðar eptir ákvörðunum þeim, sem settar eru í lögnum. Með því nú í veitingabrjefi hins stefnda sem amtmanns yfir suður- og vesturamtinu, dags. 29. júní 1872, segir svo, að rjett hans til launaauka eptir aldri skuli telja frá því hann var skipaður amtmaður í vesturamtinu, — sem, að því fram er komið í málinu, var 10. ágústmán. 1866 —, og með því niðurlag 7. greinar í hinum nefndu lögum hefur haldið óbreyttum rjetti þeim, sem hlutaðeigandi embættismenn eptir eldri launaákvörðunum höfðu til þess að fá meiri laun en þau, sem ákveðin eru í lögnum, þar stefnda frá 1. septbr. 1876 í árleg laun 6200 krónur, og 1600 krónur sem endurgjald fyrir skrifstofukostnað, og rjetti hans getur því ekki verið fullnægt, eins og sækjendurnir fara fram á, með því, auk nefndra launa að greiða honum einungis endurgjald það fyrir skrifstofukostnað, sem ákveðið er í 4. gr. laganna, 1400 krónur. Það verður því að dæma honum rjett til frá nefndum tíma að fá sem endurgjald fyrir skrifstofukostnað alla þá upphæð, sem honum í veitingabrjefi hans er heitið; á hinn bóginn getur honum ekki borið rjettur til þess fyrir hinn tíman af árinu 1876, þá er allar tekjur hans, reiknaðar eptir veitingabrjefi hans,

voru jafn háar og allar tækjur embættisins reiknaðar eptir lögnum. Með þeirri breytingu, sem af þessu leiðir, má staðfesta hinn áfrýjaða dóm, og felst hæstarjettur á ákvörðun hans um málskostnað. Málskostnaður fyrir hæstarjetti virðist eptir málavöxtum eiga að falla niður, og málsfærslulaun hinna skipuðu málflutningsmanna greiðist af almanna fje.

Því dæmist rjett að vera:

Dómi landsyfir- hirð og staðarrjettarins skal óraskað, þó þannig, að rjettur hins stefnda til að fá 1600 krónur á ári sem endurgjald fyrir skrifstofukostnað teljist frá 1. degi septbrmán. 1876. Málskostnaður fyrir hæstarjetti falli niður. Hæstarjettarmálaflutningsmönnum Halkier og Klubien ber í málsfærslulaun fyrir hæstarjetti 100 krónur hvorum þeirra, er greiðist af almanna fje.

PRENTVILLA:

A bls. 345, 4. línu að ofan stendur: „er lagður
hefur“, á að vera: „og sem lögð hefur“.

